

ROMÂNIA DURABILĂ

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

Suport de curs

SECRETARIATUL GENERAL
AL GUVERNULUI

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

**România durabilă – Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea
Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**

(Cod SIPOCA/SMIS2014+: 613/127545)

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

Suport de curs

Prezentul suport de curs sprijină programul de studii postuniversitare de formare și dezvoltare profesională continuă „Administrație publică pentru dezvoltare durabilă”, înregistrat cu nr. 338 în Registrul Național al Programelor Postuniversitare de către Academia de Studii Economice din București. Ocupația/grupa de bază din COR pentru care se organizează programul postuniversitar este „expert dezvoltare durabilă”, cod COR 242232. Suportul de curs este corespunzător standardului ocupațional „expert dezvoltare durabilă”, aprobat prin decizia Autorității Naționale pentru Calificări nr. 49/25.02.2021. Materialul este realizat în cadrul proiectului „România durabilă – Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030”, cod MySMIS: 127545 / codul proiectului: SIPOCA 613, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020.

**București
2022**

Informații generale

- Denumirea programului de formare: **Administrație publică pentru dezvoltare durabilă**
- Tipul: Program postuniversitar de formare și dezvoltare profesională continuă
- Emitentul certificatului: **Academia de Studii Economice din București**
- Organizator: **Facultatea de Administrație și Management Public**

Conținutul suportului de curs a fost furnizat de colectivul de elaborare, experți implicați de Academia de Studii Economice din București, cadre didactice din cadrul Facultății de Administrație și Management Public (AMP) și Facultății de Economie Agroalimentară și a Mediului (EAM), pentru realizarea serviciilor de formare profesională în cadrul proiectului „România durabilă – Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030” (Cod SIPOCA/MySMIS2014+: 613/127545), în contractului de prestări servicii nr. 59/01.03.2022. Responsabilitatea asupra conținutului revine autorilor:

Modulul 1. *Management și administrație publică*

1. Prof. univ. dr. Constantin Marius Profiroiu – ASE, Facultatea AMP
2. Prof. univ. dr. Alina Georgiana Profiroiu – ASE, Facultatea AMP
3. Conf. univ. dr. Mihaela Păceșilă – ASE, Facultatea AMP

Modulul 2. *Dimensiunea economică a dezvoltării durabile*

1. Prof. univ. dr. Nicolae Istudor – ASE, Facultatea EAM
2. Conf. univ. dr. Georgiana Raluca Lădaru – ASE, Facultatea EAM
3. Conf. univ. dr. Roxana Simona Pătărlăgeanu – ASE, Facultatea EAM

Modulul 3. *Dimensiunea socială a dezvoltării durabile*

1. Prof. univ. dr. Cristina Alpopi – ASE, Facultatea AMP
2. Prof. univ. dr. Constanța Mihăescu – ASE, Facultatea CSIE
3. Conf. univ. dr. Ștefan Gabriel Burcea – ASE, Facultatea AMP

Modulul 4. *Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile*

1. Prof. univ. dr. Costel Negrei – ASE, Facultatea EAM
2. Prof. univ. dr. Carmen Valentina Rădulescu – ASE, Facultatea EAM
3. Lect. univ. dr. Elena Preda – ASE, Facultatea EAM
4. Lect. univ. dr. Cristian Teodor – ASE, Facultatea EAM

Suportul de curs a fost realizat în perioada martie-iulie 2022.

La îndrumarea curriculară și metodologică au contribuit Borbély László, consilier de stat, coordonatorul Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă, și Ileana Luminița Bălălău, director, Direcția Strategii, Programe și Proiecte de Dezvoltare Durabilă, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă. La coordonarea editorială a materialului a contribuit Mihaela Marin, expert coordonare formare profesională, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă.

Cuprins

Cuvânt-înainte	5
Introducere.....	7
Modulul 1. Management și administrație publică	9
Capitolul 1.1 Sectorul public și dezvoltarea durabilă	10
Capitolul 1.2 Managementul politicilor publice de dezvoltare durabilă	44
Capitolul 1.3 Management și administrație publică	74
Modulul 2. Dimensiunea economică a dezvoltării durabile	111
Capitolul 2.1 Pilonul economic al dezvoltării durabile	112
Capitolul 2.2 Implementarea dezvoltării durabile din perspectivă economică.....	150
Modulul 3. Dimensiunea socială a dezvoltării durabile	189
Capitolul 3.1 Analiza problematicii sociale prin prisma dezvoltării durabile ...	190
Capitolul 3.2 Politici de ameliorare a problematicii sociale relevante pentru dezvoltarea durabilă	245
Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile	297
Capitolul 4.1 Managementul mediului și dezvoltarea durabilă.....	298
Capitolul 4.2 Politici publice și strategii de mediu și dezvoltarea durabilă.....	337
Anexă.....	383

Cuvânt-înainte

„Omul sfințește locul” reprezintă unul dintre proverbele mele preferate. Aș vrea ca toți cei care parcurg acest manual pentru dezvoltarea lor profesională să aibă în gând aceste cuvinte și să creadă în ele, pentru că România durabilă are nevoie de oameni bine pregătiți și dedicați muncii pe care o depun. Din fericire putem spune că încă avem foarte mulți astfel de oameni, care reprezintă șansa dezvoltării durabile a societății.

Asumarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă în 2015 la nivelul Organizației Națiunilor Unite a venit într-un moment în care liderii din întreaga lume și-au dat seama că avem nevoie de o schimbare de paradigmă pentru un viitor sustenabil. Unii au făcut mai mult, alții mai puțin, iar la jumătatea perioadei de implementare putem să constatăm că omenirea nu este încă pe drumul pe care trebuie.

România este unul dintre statele care a avansat foarte mult în ceea ce privește implementarea celor 17 Obiective pentru Dezvoltare Durabilă. Din 2018 avem adoptată o Strategie Națională care adaptează țintele Agendei 2030 la specificul național. De atunci am reușit să finalizăm acea rețea instituțională pe care am propus-o pentru a putea pune în practică Strategia.

Nevoia de a pregăti oamenii în domeniul complex și provocator al dezvoltării durabile a reieșit încă de la primele acțiuni pe care le-am întreprins după înființarea Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă în 2017. De aceea, una dintre cele mai importante componente ale acestui cadru este reprezentat de nucleele de dezvoltare durabilă, formate din experți de la nivelul instituțiilor publice centrale, care sunt promotori ai dezvoltării durabile în domeniul în care activează.

Prin acțiunile pe care le-am întreprins la nivelul Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă am reușit să obținem recunoașterea profesiei de expert în dezvoltare durabilă, un demers în care suntem pionieri la nivelul Uniunii Europene. Iată că acum, după o colaborare intensă cu mediul universitar și cu alte părți interesate din societate, am ajuns la lansarea acestui curs holistic în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și la pregătirea, în primă fază, a aproximativ 150 de experți din administrația publică centrală. Până în 2026 avem ambiția să formăm 2000 de experți, marea majoritate la nivelul administrației publice locale. Vreau să menționez că funcția de expert în dezvoltare durabilă este recunoscută inclusiv prin modificările pe care am reușit să le facem în cadrul Codului Administrativ.

Dezvoltarea durabilă necesită o masă critică, o rețea de oameni dedicați, care să acționeze pentru îndeplinirea acestor deziderate. Închei aceste rânduri prin a vă lansa invitația de a deveni nu doar un bun specialist în dezvoltarea durabilă, ci un promotor al acestor valori fără de care nu putem avea un prezent bun și, mai ales, un viitor sustenabil pentru generațiile viitoare.

Consilier de stat
Borbély László
Coordonatorul Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă

Introducere

Programul postuniversitar **ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ**, dezvoltat de Academia de Studii Economice din București prin Facultatea de Administrație și Management Public, își propune să formeze o masă critică de funcționari publici din administrația publică centrală și locală, specializați în dezvoltarea durabilă, care să posede cunoștințele și abilitățile cerute de standardul ocupațional **expert dezvoltare durabilă, cod COR 242232**, aprobat prin **Decizia ANC nr. 49/25.02.2021**, care să fie capabili să implementeze și să contribuie la atingerea țintelor pe care România și le-a propus prin **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**, adoptată de **Guvernul României prin H.G. 877/5.11.2018**.

Prin această Strategie, România și-a fixat cadrul național pentru atingerea celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1 în cadrul Summitului ONU pentru dezvoltare durabilă din septembrie 2015.

Modulul 1. Management și administrație publică

Capitolul 1.1 Sectorul public și dezvoltarea durabilă

- Tema 1. Dezvoltarea durabilă: o viziune holistică – Reper teoretice ale dezvoltării durabile
- Tema 2. Importanța sectorului public în dezvoltarea durabilă
- Tema 3. Managementul carierei în domeniul dezvoltării durabile

Capitolul 1.2 Managementul politicilor publice de dezvoltare durabilă

- Tema 1. Principiile managementului de proiect
- Tema 2. Tehnici și metode privind elaborarea politicilor publice
- Tema 3. Modalități de colectare, analiză și interpretare a datelor statistice utilizate în evaluarea activităților guvernamentale
- Tema 4. Instrumente manageriale privind cuantificarea și planificarea resurselor

Capitolul 1.3 Management și administrație publică

- Tema 1. Concepte utilizate în administrația publică și elemente de e-administrație. Categoriile de acte normative și forța lor juridică
- Tema 2. Funcționarea sectorului public: eficiența, eficacitatea și economicitatea instituțiilor publice
- Tema 3. Procesul decizional în administrația publică. Gestionarea, controlul și evaluarea proceselor de management în administrația publică
- Tema 4. Elemente de comunicare utilizate în administrația publică. Elemente de etică, integritate și conformitate

Capitolul 1.1 Sectorul public și dezvoltarea durabilă

Tema 1. Dezvoltarea durabilă: o viziune holistică – Repere teoretice ale dezvoltării durabile

Istoric al apariției conceptului de dezvoltare durabilă în literatură și în practică

În literatura științifică au fost identificate trei mari etape ale dezvoltării conceptului de dezvoltare durabilă: etapa embrionară (înainte de 1972), când se urmărea utilizarea sustenabilă a resurselor naturale, etapa de formare (1972-1987), când s-a definit conceptul de dezvoltare durabilă, dar era vag și lipsit de operabilitate, și etapa de dezvoltare (după 1987), când s-a dat o orientare mult mai practică conceptului (Longyu et al., 2019, pp. 1-16).

Nevoia dezvoltării unei noi paradigme privind dezvoltarea s-a manifestat încă din anii '80 ca urmare a eșecului declarat al Națiunilor Unite de a aduce dezvoltarea pentru cele mai sărace țări ale lumii la timp. La această situație contribuiseră și politicile de împrumut condiționat promovate de către Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional care au participat la supra-îndatorarea acestora. Și, așa cum afirma Richard Estes (1993, p. 1) „combinația dintre datoriile ridicate, creșterea economică redusă și creșterea rapidă a sărăciei au exacerbat nivelul profund de suferință umană deja existent în multe dintre aceste țări.” Criticile la adresa paradigmei dominante cu privire la dezvoltare au apărut din toate sectoarele de dezvoltare și în toate disciplinele, dând naștere unui consens cel puțin asupra câtorva puncte de dezbatere (Estes, 1993).

Toate aceste puncte de dezbatere și-au găsit ecoul cu ocazia studiului „**Our Common Future (Viitorul nostru comun)**” din 1987 cu ocazia primei conferințe dedicate sustenabilității organizate de către *World Commission on Environment and Development*, denumită și **Comisia Brundtland**, care a formulat definiția dezvoltării sustenabile astfel: „**Dezvoltarea sustenabilă este acel tip de dezvoltare care satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi.**”

Acest concept al dezvoltării sustenabile și-a avut originea în faptul că preocupările față de impactul devastator asupra mediului al vechilor paradigme de dezvoltare au devenit punctul central al noilor concepții ale dezvoltării naționale și globale (WRI, 1992).

Evoluția conceptului are o lungă istorie, chiar cu mult înainte de Comisia Brundtland (1987), dar și mai aproape de timpurile noastre:

- în jurul anilor '60 pot fi identificate bazele filozofice ale mișcării, când apar mișcările sociale și environmentaliste, ale căror eforturi au ajuns să conveargă la sfârșitul anilor '80;

- în 1992, cu ocazia **Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare (UNCED, 1992)** de la Rio de Janeiro, denumit și **Summitul Pământului**, au fost deschise pentru dezbatere și semnare mai multe convenții și înțelegeri internaționale relevante, precum:

- **Convenția-cadru pentru Schimbări Climatice**, care a condus la Protocolul de la Kyoto;
- **Convenția pentru Diversitate Biologică;**
- **Planul pentru Dezvoltare Durabilă și Responsabilă, denumit Agenda 21**, ce era un plan de acțiune voluntar, în raport cu care putea fi măsurată dezvoltarea durabilă.

În 1992, documentul **Agenda 21**, adoptat cu ocazia Conferinței Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare din Brazilia, a fost semnat de către 178 de șefi de misiune și a trasat, în cele 500 de pagini ale sale, sarcini cuprinzătoare care trebuiau întreprinse pentru a asigura dezvoltarea durabilă. Acest document cuprindea un program ce încerca să prevină irosirea resurselor planetei prin abordarea unor probleme diverse: de la cele legate de mediu (reducerea stratului de ozon, încălzirea globală, despădurirea, deșertificarea, eroziunea solurilor, biodiversitatea), la cele legate de lupta împotriva sărăciei, a mortalității infantile, a foametei, a epidemiilor, a analfabetismului sau a altor cauze care conduc la risipirea resurselor planetei.

În septembrie 2000, la New York, statele membre ale Organizației Națiunilor Unite au adoptat în unanimitate **Declarația Millenium** cu ocazia Summitului privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, ce a condus la elaborarea a opt obiective de dezvoltare ale mileniului (ODM) (Millenium Development Goals – MDG) pentru a reduce sărăcia extremă până în 2015, traduse în 21 de ținte și 60 de indicatori.

În 2002, cu ocazia **Summitului Mondial pentru Dezvoltarea Durabilă** din Africa de Sud, au fost adoptate la Johannesburg **Declarația pentru Dezvoltare Durabilă** și un plan al implementării acesteia și au fost reafirmate angajamentele comunității globale de a eradica sărăcia și de a proteja mediul, în baza celor două documente anterioare – Agenda 21 și Declarația Millenium –, punându-se accentul pe parteneriatele multilaterale.

În iunie 2012, la **Conferința Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă (Rio+20)** din Rio de Janeiro, statele membre au adoptat un **document final** – „*The Future We Want (Viitorul pe care ni-l dorim)*” – în care au decis să lanseze

dezvoltarea unui set de obiective de dezvoltare durabilă (Sustainable Development Goals – SDGs) plecând de la MDG-urile formulate anterior și să stabilească un **Forum Politic de Nivel Înalt pentru Dezvoltarea Durabilă**. Rezultatul Rio+20 a conținut și alte măsuri pentru implementarea dezvoltării durabile, inclusiv mandate pentru viitoarele programe de lucru pentru finanțarea dezvoltării Micilor State Insulare în Curs de Dezvoltare (Small Island Developing States – SIDS).

În 2013, Adunarea Generală a stabilit un *Grup de lucru deschis* de 30 de state, care să dezvolte o propunere pentru obiectivele de dezvoltare durabilă (SDGs), iar în ianuarie 2015, Adunarea generală a ONU a început procesul de negociere pentru Agenda de după 2015.

În septembrie 2015, cu ocazia Summitului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare de la New York, a avut loc adoptarea **Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă**, ce a propus 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) care vor stimula acțiunea în cele cinci domenii prioritare: oamenii, planeta, prosperitatea, pacea și parteneriatul.

Agenda 2030¹ cuprinde 17 ODD-uri, 169 de ținte și peste 300 de indicatori propuși.

Cele 17 obiective integrează elemente economice, sociale și de mediu care sunt indivizibile, deci trebuie atinse pe deplin și concomitent: ODD 1. *Fără sărăcie*, ODD 2. *Foamete „Zero”*, ODD 3. *Sănătate și bunăstare*, ODD 4. *Educație de calitate*, ODD 5. *Egalitatea de gen*, ODD 6. *Apă curată și sanitație*, ODD 7. *Energie curată și la prețuri accesibile*, ODD 8. *Muncă decentă și creștere economică*, ODD 9. *Industrie, inovare și infrastructură*, ODD 10. *Inegalități reduse*; ODD 11. *Orașe și comunități durabile*, ODD 12. *Consum și producție responsabile*, ODD 13. *Acțiune climatică*, ODD 14. *Viață acvatică*, ODD 15. *Viață terestră*, ODD 16. *Pace, justiție și instituții eficiente*, ODD 17. *Parteneriate pentru realizarea obiectivelor*.

Anul 2015 a devenit anul reper al multilateralismului și a conturării politicii internaționale pentru adoptarea unor acorduri majore precum:

- **Cadrul Sendai pentru Reducerea Riscului de Dezastre** (din martie 2015);
- **Agenda de Acțiune pentru Finanțarea Dezvoltării de la Addis Abeba** (din iulie 2015);
- Documentul „*Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă)*”;
- **Acordul de la Paris pentru Schimbări Climatice** (din decembrie 2015).

Începând din 2015, anual, **Forumul Politic la Nivel Înalt pentru Dezvoltare Durabilă** servește drept platformă centrală a ONU pentru a urmări și revizui Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (SDGs). Totodată, **Divizia Obiective de**

¹ <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

Dezvoltare Durabilă (DSDG) din cadrul Departamentului pentru Afaceri Economice și Sociale al ONU are următoarele roluri:

- oferă sprijin pentru construirea capacității pentru SDG-uri și probleme tematice legate de acestea, precum apă, energie, climă, oceane, urbanizare, transport, știință și tehnologie;

- joacă un rol-cheie în evaluarea implementării în întreaga lume a Agendei și în activitățile de susținere și mobilizare referitoare la SDG, pentru atingerea acestor obiective globale fiind necesar angajamentul tuturor părților interesate în implementare lor.

Progresele înregistrate în dezvoltarea durabilă sunt măsurate la nivel mondial cu ajutorul **Indexului SDG și a tablourilor de bord**².

SDG-urile și **cele șase transformări SDG**³, ce impun schimbări majore la nivel economic, politic, tehnologic și social, pot anunța o redresare sustenabilă, incluzivă și rezilientă în urma pandemiei COVID-19. **Cele șase transformări necesare pentru a atinge Obiectivele pentru Dezvoltare Durabilă și ale Acordului de la Paris** pentru schimbare climatică din 2019 au fost grupate modular de către *The World Initiative in 2050 (WI2050)*, o inițiativă⁴ de cercetare la nivel global care să sprijine Agenda 2030 și care să furnizeze soluții pentru integrarea celor 17 ODD, astfel încât să se minimizeze potențialele conflicte dintre acestea și să maximizeze sinergiile dintre ele:

1. educație, gen și inegalități;
2. sănătate, bunăstare și democrație;
3. decarbonizare și industrie sustenabilă;
4. alimentație durabilă, sol, apă și oceane;
5. orașe și comunități sustenabile;
6. revoluție digitală pentru dezvoltare sustenabilă.

Totodată, Sacks et al. (2021, p. 1) sugerează faptul că **angajamentele internaționale, de exemplu cele pentru neutralitatea climatică, ar trebui să fie însoțite de acțiuni transformatoare și investiții prin pachete fiscale de mari dimensiuni ale principalelor economii, care ar putea să reprezinte o oportunitate pentru a întreține o redresare verde, digitală și incluzivă.** Provocările globale, inclusiv pandemia, dar și schimbările climatice și crizele cauzate de pierderea biodiversității necesită, în opinia acestuia, **sisteme**

² A se vedea *Raportul Națiunilor Unite din 2021 asupra Dezvoltării Durabile* ce indică faptul că, în perioada pandemiei COVID-19, s-a înregistrat un regres în acest sens. Pentru prima oară de la adoptarea Strategiei de Dezvoltare Durabilă din 2015, scorul mediu global al SDG-urilor pentru anul 2020 a regresat față de anul anterior, declinul datorându-se în mare măsură creșterii ratei sărăciei și a șomajului ca urmare a pandemiei COVID-19, care a avut impact asupra tuturor celor trei dimensiuni: economică, socială și de mediu. Pandemia a pus în evidență, pe de o parte, accesul inegal al țărilor la vaccinuri contra pandemiei, dar și lipsa capacității fiscale a țărilor în curs de dezvoltare cu venituri modeste de a finanța răspunsul de urgență și planurile de investiții pentru redresare în acord cu SDG-urile.

³ A se vedea *Six Transformations to Achieve the Sustainable Development Goals (SDGs)* (unsdsn.org).

⁴ Inițiată de International Institute for Applied Analysis (IIASA), The Sustainable Development Solutions Network (SDSN) și Stockholm Resilience Centre (SRC).

multilaterale puternice, nicio țară nefiind capabilă să răspundă singură la șocuri. Sunt necesare întărirea pregătirii, răspunsuri coordonate și reziliență la riscurile critice ca măsuri-cheie pentru **Decada de Acțiune pentru Obiectivele de Dezvoltare Durabilă** lansate de Secretarul General al Națiunilor Unite în 2019⁵.

Diferitele abordări ale dezvoltării durabile

A. Abordarea bazată pe cei trei piloni ai dezvoltării durabile și guvernanta

Așa cum reiese din definiția raportului Brundtland (1987), **scopul dezvoltării durabile este „de a satisface nevoile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi.”** Aceasta înseamnă că satisfacerea nevoilor umane și îmbunătățirea calității vieții, a mediului și dezvoltarea sunt esențiale, fiind obiective a căror realizare ar trebui să se bazeze pe o utilizare eficientă a tuturor resurselor insuficiente ale societății, resurse naturale, umane și economice. Așadar, Brundtland (1989) atrăgea atenția asupra relației intime și inseparabile care există între sărăcie, dezvoltare și nesustenabilitatea mediului.

Cele mai multe definiții ale dezvoltării durabile cuprind ideea existenței a **trei piloni interdependenți ai dezvoltării durabile: de mediu, economic și social** (Elliot, 2006). La cea de-a doua întâlnire a Comitetului Pregătitor al Comisiei pentru Dezvoltare Sustenabilă a Națiunilor Unite (UNCSD, 2010, p. 30) au fost scoase în evidență **interfețele componentelor dezvoltării durabile: ecologie socială, economie verde⁶ și echitate socială.**

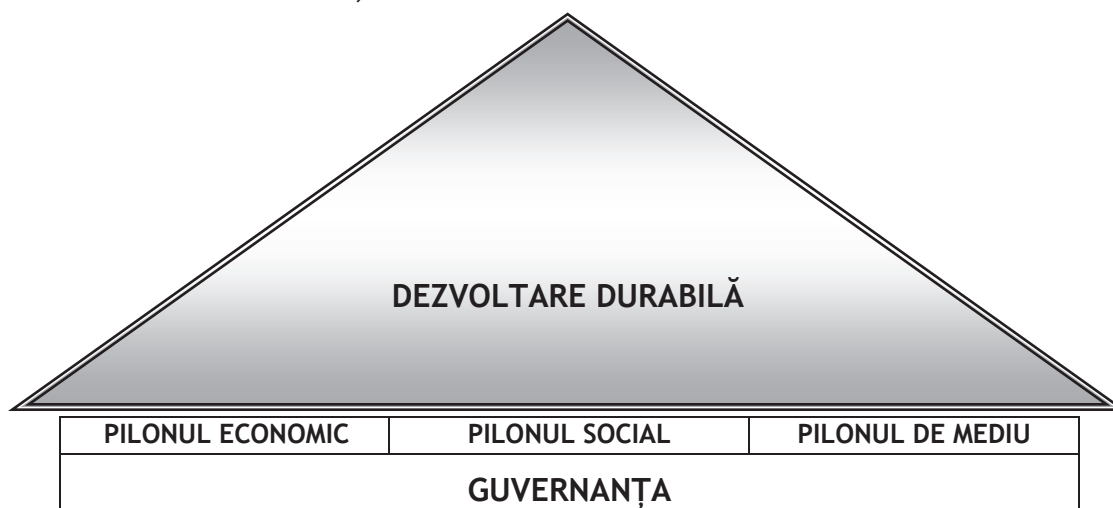

Figura 1.1.1 Pilonii dezvoltării durabile

Sursa: adaptare după *Our Common Future*, World Summit, 1987

⁵ Pentru mai multe detalii, a se vedea Sachs, J. D., Kroll, Ch., Lafortune, G., Fuller, G., Woelm, F. (2021) *Sustainable Development Report 2021 – The Decade of Action for the Sustainable Development Goals*, Cambridge CB2 8BS, United Kingdom: Cambridge University Printing House.

⁶ A se vedea *Green economy | Department of Economic and Social Affairs* (un.org).

Așadar, dezvoltarea durabilă înseamnă mai mult decât protecția mediului, deoarece necesită schimbări culturale pe termen lung, o condiție prealabilă a acestora fiind adaptabilitatea statului/oamenilor/culturii. Pe lângă această capacitate de adaptare, este nevoie de un proces susținut de inovare în termeni de idei, tehnologii, acțiuni, întrucât problemele umanității în secolul XXI nu pot fi rezolvate prin practici și mijloace tradiționale (IHU, 2015).

Pilonul de mediu

Pentru a atinge durabilitatea mediului, mediul natural trebuie să-și conserve întreaga funcționalitate și utilitate pe o perioadă lungă de timp, ceea ce presupune ca *acțiunile inițiate să asigure echilibrul dintre mediul natural simultan cu atingerea unor rate de creștere pozitivă*. Pentru aceasta, trebuie evitate acele acțiuni care ar afecta acest echilibru, iar dacă ele apar, trebuie limitate pe cât posibil (IHU, 2015). Ca urmare, trebuie luat în considerare impactul asupra mediului al oricăror acțiuni și decizii. Există o varietate de probleme referitoare la durabilitatea mediului, de la poluare la managementul resurselor naturale, iar principalul scop al acestui pilon este de a minimiza impactul activităților umane asupra mediului și de a încuraja restabilirea și păstrarea habitatelor naturale.

Pilonul economic

Durabilitatea economică reprezintă *abilitatea economiei de a susține un anumit nivel de producție a economiei pe o perioadă nedeterminată*. Valoarea economică poate fi creată din orice proiect sau decizie. Sustenabilitatea economică are în vedere ca deciziile să fie luate cu cea mai mare prudență posibilă, nu numai prin promovarea aspectelor economice, ci și cu respectarea celorlalte aspecte ale durabilității (de mediu și sociale) (IHU, 2015). Aceasta presupune ca bunele practici de afaceri, care în mod uzual urmăresc obținerea de profit, să încorporeze aspectele de mediu și sociale ale sustenabilității întrucât, în acest mod, rezultatul va fi mai pozitiv.

Durabilitatea economică are în vedere numeroase aspecte, de la „creșterea smart” la subvenții și scăderi de taxe pentru dezvoltarea verde, prin întărirea și promovarea programelor de educație, de cercetare și informarea publicului. De asemenea, o atenție deosebită trebuie acordată și reducerii cheltuielilor care nu sunt absolut necesare.

Pilonul social

Durabilitatea socială are la bază proiecte și decizii care promovează îmbunătățirea generală a societății. În general, aspectul social al durabilității sprijină conceptul de justiție intergenerațională, care înseamnă ca noile generații să beneficieze de aceeași calitate a vieții sau una mai mare față de generațiile curente. Acest concept înglobează multe alte probleme sociale, precum dreptul

mediului, echitatea sanitară, dezvoltarea comunitară prin implicare publică și participare, capitalul social, sprijinirea justiției și responsabilității, competența culturală, reziliența comunitară și adaptarea umană (IHU, 2015). Dimensiunea socială a durabilității este la fel de importantă ca și ceilalți doi piloni, însă dacă nu este luată serios în considerare poate conduce la colapsul întregului proces de atingere a durabilității, ca și a societății însăși.

Așadar, dezvoltarea durabilă reprezintă o combinație a celor trei piloni și ea poate fi atinsă doar atunci când toți cei trei piloni funcționează în mod corespunzător, fiind necesară întărirea tuturor celor trei piloni.

Gubernanța pentru dezvoltarea durabilă și reziliența

Dezvoltarea durabilă trebuie să țină seama de absoluta dependență atât a dimensiunii economice, cât și a dimensiunii sociale de funcționarea ecosistemelor care pot oferi servicii precum apa, aerul, resursele naturale, diminuarea riscurilor de dezastre etc. Din acest motiv, dezvoltarea durabilă poate fi reprezentată printr-un **model de cuib**, care introduce **rolul sistemului de guvernare** ce poate produce leadership și ghidare strategică și sistematică, precum și sancțiunile cerute. Acest rol este necesar pentru o alocare justă a responsabilităților și a obligațiilor ce revin sferelor de dezvoltare și de mediu (DEA, 2012).

În acest model, **gubernanța** este elementul catalizator al celor trei piloni, care trebuie să asigure că bugetul și resursele sunt utilizate pentru a susține programele de dezvoltare durabilă și a le măsura progresele.

Așa cum am arătat anterior, economia, sistemele sociopolitice și ecosistemele sunt interconectate, iar adoptarea unui cadru de gândire rezilientă reprezintă o necesitate pentru guvernarea actuală⁷. Reziliența (Holling, 1973, p. 14) este „o măsură a persistenței sistemelor și abilității lor de a absorbi schimbarea și perturbațiile și de a păstra aceeași relație între populații sau variabile de stare”. **Abordarea rezilienței** face trecerea de la politicile care aspiră să controleze schimbarea în sistemele asumate ca fiind stabile către cele care asigură managementul capacității sistemelor socioecologice de a face față, de a se adapta și de a contura schimbarea (Berkes et al., 2003; Smit și Wandel, 2006). Și, așa cum arăta Umberto Pisano (2012), este nevoie de o **gubernanță pentru dezvoltare durabilă**, care să adopte o **gândire bazată pe reziliență**, care nu numai că trebuie să fie interdisciplinară, evitând soluțiile parțiale sau care privilegiază doar un punct de vedere, ci trebuie să fie o nouă abordare care consideră ființele umane ca parte a ecosistemelor Pământului, una în care politicile pot fi mai eficace ca să facă față, să se adapteze și să contureze schimbarea. Cheia acestui **nou tip de guvernare pentru dezvoltarea durabilă** este **gubernanța adaptivă**, definită de către Stockholm Resilience Centre ca fiind

⁷ Pentru mai multe detalii a se vedea *International Institute for Environment and Development (IIED)* și *UN Department for Policy Coordination and Sustainable Development (UNDPCSD)*, *Sustainable Development Outlook – Chapter 2 Sustainability in South Africa*, pp. 17-29.

„un cadru de cercetare evolutiv pentru analiza bazelor sociale, instituționale, economice și ecologice a modurilor de guvernare multinivel, care are succes în construirea rezilienței pentru marile provocări generate de schimbarea globală”.

B. Abordarea „5P” a dezvoltării durabile

O altă abordare prevede ca cele 17 obiective ale dezvoltării durabile să fie împărțite în cinci categorii, pentru a evalua mai bine cele 17 ODD-uri (Ban Ki Moon)⁸:

- **People/Oameni** reunește obiectivele 1, 2, 3, 4, 5, avându-se în vedere determinarea de a pune capăt sărăciei și foametei, în toate formele și dimensiunile lor, astfel încât toate ființele umane să își poată atinge potențialul în demnitate, egalitate și într-un mediu sănătos. **Primele cinci ODD-uri** au fost formulate pentru a fi satisfăcute nevoile fundamentale ale oamenilor din toată lumea.

- **Planet/Planeta** reunește obiectivele 6, 12, 13, 14 și 15, ce urmăresc să asigure protejarea planetei de degradare, printr-un consum și o producție sustenabile, managementul resurselor naturale și luarea unor măsuri urgente privind schimbările climatice, astfel încât să fie susținute nevoile generațiilor prezente și viitoare. Aceste obiective se referă la provocările cărora planeta trebuie să le facă față, care au fost agreeate la nivelul comunității internaționale ca fiind de importanță crucială pentru salvarea planetei și care vor induce transformări ale abordărilor noastre pentru rezolvarea crizelor legate de climă.

- **Prosperity/Prosperitatea** reunește obiectivele 7, 8, 9, 10, 11, prin care se urmărește ca toate ființele umane să se poată bucura de o viață plină și prosperă, iar progresele economice, sociale și tehnologice ce vor apărea să fie în armonie cu natura. Pentru a asigura o lume în care oamenii să trăiască în prosperitate și pace, Agenda 2030 nu intenționează însă să nesocotească importanța dezvoltării economice, ea fiind o condiție absolut necesară pentru obținerea prosperității. Formularea ODD-urilor are în vedere înțelegerea și aprecierea critică a importanței laturii sustenabilității pentru dezvoltarea economică. În cadrul proceselor de dezvoltare, obținerea și utilizarea energiei sunt indispensabile pentru a atinge cu succes aceste rezultate. În același timp, obținerea și utilizarea inadecvată a energiei poate determina distrugerea mediului, iar prevenirea acestor situații trebuie să devină o prioritate prin găsirea unor soluții sustenabile.

- **Peace/Pacea** reunește obiectivele 16 și 17, ce urmăresc crearea unor societăți pașnice, juste și incluzive, în care să nu existe teamă și violență, condiție fără de care nu poate exista dezvoltare durabilă. Pacea a fost un aspect extrem de important în dezvoltarea Agendei 2030. Conflictele, terorismul și alte forme de violență pot amenința pacea la nivelul întregii lumi. În plus, instituțiile slabe pot deveni o țintă a celor care amenință pacea în lume. **ODD16** arată cum comunitatea

⁸ <https://www.coursera.org/lecture/sustainable-development-ban-ki-moon/summary-Jvkbc>

internațională trebuie să se adune laolaltă pentru a promova și proteja pacea în lume, nu prin acțiuni militare, ci prin instituții puternice și echitabile.

- **Partnership/Parteneriatul** include **obiectivul 17**, urmărind mobilizarea mijloacelor necesare pentru a implementa Agenda 2030 prin revitalizarea Parteneriatului Global pentru Dezvoltarea Durabilă, bazat pe un spirit de solidaritate globală, axat în special pe nevoile celor mai săraci și vulnerabili și prin participarea tuturor țărilor, a tuturor deținătorilor de interese și a tuturor oamenilor. **ODD 17** reprezintă parteneriatul pentru obiective, întrucât atingerea ODD-urilor implică toate entitățile din întreaga comunitate internațională.

Aplicații practice

Realizați gruparea ODD-urilor în funcție de cei „5 P” (Oameni, Prosperitate, Planetă, Pace, Parteneriat).

Cadrul legal și instituțional privind dezvoltarea durabilă în Uniunea Europeană și în România

A. Implicarea UE în dezvoltarea durabilă

Prin concluziile Consiliului UE din 20 iunie 2017 – „*Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*”, Uniunea Europeană și-a asumat un document politic privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltarea Durabilă,⁹ care stă la baza strategiilor pentru dezvoltarea durabilă ale fiecărui stat membru al UE.

Comisia Europeană s-a angajat să contribuie la atingerea obiectivelor Agendei 2030 și are un program de politici ambițios pentru perioada 2019-2024 care contribuie la asigurarea durabilității în UE.

ODD-urile sunt parte intrinsecă a liniilor politice directoare și se află în centrul procesului de elaborare a politicilor prin acțiuni interne și externe care cuprind toate sectoarele. Implementarea completă a Agendei 2030 a Națiunilor Unite este crucială pentru asigurarea rezilienței și pentru a pregăti lumea pentru viitoarele șocuri care vor apărea odată cu tranziția verde și tranziția digitală.

Comisia are o abordare holistică a dezvoltării durabile care pune accentul pe acțiuni concrete, care vor conduce la un progres tangibil în atingerea ODD. **Strategia Comisiei pentru implementarea ODD este constituită din:**

⁹ A se vedea *Declarația comună a Consiliului și a reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului, a Parlamentului European și a Comisiei Europene (2017/C 210/01), noul consens european privind dezvoltarea „Lumea noastră, demnitatea noastră, viitorul nostru”*.

- liniile directoare al președintelui Comisiei Europene;
- programul anual de lucru al Comisiei Europene.

Programul politic al președintelui integrează ODD-urile în propunerile Comisiei Europene, în politicile și strategiile acesteia. Corespondența dintre ODD-uri și prioritățile Comisiei Europene anunțate de președintele Comisiei pentru perioada 2019-2024 sunt redată în Figura 1.1.2, astfel încât toate cele 17 ODD-uri sunt cuprinse în una sau mai multe dintre cele șase priorități ale Uniunii Europene¹⁰.

Figura 1.1.2 Corespondența dintre prioritățile ale Comisiei Europene (2019-2024) și ODD-uri

Sursa: Comisia Europeană sdfs_web1_0.png (1000×879) (europa.eu)

Abordarea holistică a Comisiei Europene pentru îndeplinirea ODD-urilor are în vedere:

- aplicarea politicilor transformative;
- angajarea societății civile în acest proces;
- monitorizarea și raportarea îndeplinirii indicatorilor;
- angajamentul UE pentru atingerea ODD în lume;

¹⁰ *Delivering on the UN's Sustainable Development Goals – a comprehensive approach – staff working document;*
Delivering on the UN's Sustainable Development Goals – a comprehensive approach – factsheet;
Von der Leyen Commission: One Year on Reflection paper Towards a Sustainable Europe by 2030;
Supporting the Sustainable Development Goals across the world: The 2019 Joint Synthesis Report;
EU Report on Policy Coherence for Development (2019);
European Consensus on Development (2017).

- includerea raportărilor privind ODD în cadrul Semestrului european 2020¹¹;
- cadrul financiar multianual și programele Next Generation EU;
- strategia UE pentru o mai bună reglementare;
- coerența politicii pentru dezvoltarea durabilă.

Aplicații practice

Analizați prioritățile Comisiei Europene 2019-2024 și corespondența cu ODD-urile.

B. Cadrul legal și instituțional actual al României privind dezvoltarea durabilă

Atât în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU), cât și ca stat membru al Uniunii Europene (UE), **România a aderat la AGENDA 2030 privind dezvoltarea durabilă, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU (A/RES/70/1) în cadrul Summitului ONU pentru Dezvoltarea Durabilă din 2015.**

Cadrul instituțional

- Încă din 2017, în cadrul aparatului de lucru al Guvernului a fost creat **Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă (DDD)**¹², autoritate publică ce coordonează la nivel național implementarea abordării holistice pentru dezvoltarea durabilă și eficientizarea procesului de planificare, coordonarea, identificarea țintelor, monitorizarea progresului în atingerea țintelor ODD pentru anul 2030, bazat pe indicatori și raportarea acestora către Guvern și Parlament.

- **Comitetul Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă (CIDD)**, condus de primul-ministru, ce include toți miniștrii, al cărui secretariat este asigurat de DDD. CIDD urmărește implementarea, monitorizarea, evaluarea și revizuirea ODD 2030, inclusiv setul național de indicatori pentru dezvoltare durabilă, care vor monitoriza progresul în atingerea obiectivelor și se va asigura că strategiile și politicile sectoriale ajută implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030) și că există o coerență și colaborare între ministerele care le inițiază.

- **Subcomisia pentru dezvoltare durabilă (SCDD)** din Parlamentul României, care are rolul de supraveghere a includerii ODD-urilor în proiectele și propunerile legislative.

¹¹ A se vedea *Semestrul european 2020: evaluarea progreselor înregistrate în ceea ce privește reformele structurale, prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice, precum și rezultatele bilanțurilor aprofundate efectuate în temeiul Regulamentului (UE) nr. 1176/2011.*

¹² Înființat prin H.G. nr. 313 din 2017 privind înființarea, organizarea și funcționarea Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă, cu modificările și complementările ulterioare.

- **Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă**¹³, grup de specialiști din mediul academic, cercetare, economie și societatea civilă, care va urmări efectele politicilor din domeniul dezvoltării durabile și modul în care acestea pot fi îmbunătățite.

- **Nuclee pentru dezvoltare durabilă** create în fiecare instituție relevantă de la toate nivelurile, alcătuite din „experți în dezvoltare durabilă”, care se vor asigura că principiile dezvoltării durabile vor fi puse în practică.

- **Coaliția pentru dezvoltare durabilă**, formată din reprezentanți ai societății civile.

Institutul Național de Statistică, ca producător de date statistice oficiale, este responsabil cu coordonarea tuturor activităților la nivel național privind dezvoltarea, elaborarea și difuzarea statisticilor europene, inclusiv a celor care monitorizează progresul în atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă 2030.

Prin **Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030)**, adoptată de Guvernul României prin H.G. 877/9.11.2018, România și-a fixat cadrul național pentru implementarea celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD), care vor susține dezvoltarea României pe cei trei piloni principali – economic, social și de mediu – pe orizontul de timp 2020-2030. Această strategie a fost elaborată de către un **Comitet de redactare, sub directă coordonare a Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă**, cu sprijinul Secretariatului General al Guvernului, al ministerelor și altor instituții ale administrației publice centrale și locale, a agențiilor de dezvoltare regională, cu largă consultare a mediului academic, a institutelor naționale de cercetare-dezvoltare, a sindicatelor și asociațiilor patronatelor, a organizațiilor din sectorul privat și din sectorul neguvernamental și a altor reprezentanți ai societății civile și chiar a cetățenilor.

Correspondența dintre cele 17 **Obiective de Dezvoltare Durabilă** ale Agendei 2030 și obiectivele prevăzute în SNDDR este următoarea:

Obiectivul 1. Fără sărăcie – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context;

Obiectivul 2. Foamete „zero” – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile;

Obiectivul 3. Sănătate și bunăstare – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă;

Obiectivul 4. Educație de calitate – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți;

Obiectivul 5. Egalitate de gen – Realizarea egalității de gen și întărirea rolului tuturor femeilor și a fetelor în societate;

¹³ Înființat prin H.G. 144/2020 la inițiativa DDD.

Obiectivul 6. Apă curată și sanitație – Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți;

Obiectivul 7. Energie curată și la prețuri accesibile – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern;

Obiectivul 8. Muncă decentă și creștere economică – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți;

Obiectivul 9. Industrie, inovație și infrastructură – Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației;

Obiectivul 10. Inegalități reduse – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări;

Obiectivul 11. Orașe și comunități durabile – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile;

Obiectivul 12. Consum și producție responsabile – Asigurarea unor modele de consum și producție durabile;

Obiectivul 13. Acțiune climatică – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor;

Obiectivul 14. Viața acvatică – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă;

Obiectivul 15. Viața terestră – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate;

Obiectivul 16. Pace, justiție și instituții eficiente – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile;

Obiectivul 17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor – Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Atingerea celor 17 ODD-uri va fi monitorizată până în 2030 prin intermediul a 292 de indicatori, din care 99 de indicatori principali.

De exemplu, din punctul de vedere al administrației publice, dintre toate ODD-urile doar **ODD 16. Pace, justiție și instituții eficiente** face referiri la promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile și va fi monitorizat prin următorii indicatori:

Tabelul 1.1.1 Ținte și indicatori ai ODD 16. Pace, justiție și instituții eficiente

Ținte 2030	Indicatori
16.1 Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție	Numărul de procese câștigate contra statului român în fața Curții Europene a Drepturilor Omului
16.2 Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele lor și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice	Manuale școlare și cursuri universitare tipărite, după limba de predare
	Numărul constatărilor de discriminare pe criterii etnice și ponderea acestora în totalul petițiilor de discriminare pe criterii etnice primite anual de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD)
16.3 Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și a ratelor de deces conexe	Rata mortalității prin agresiune (violență) la 100.000 locuitori
	Numărul de cazuri de violență domestică sesizate poliției pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
	Numărul victimelor infracțiunilor de violență domestică la 100.000 locuitori, pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare și județe
	Numărul cazurilor de violență domestică soldate cu decesul victimei pe macroregiuni, regiuni de dezvoltare
16.4 Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor	Numărul victimelor traficului de persoane la 100.000 de locuitori pe sexe, grupe de vârstă și după scopul traficării
	Numărul victimelor cu vârsta sub 18 ani supuse traficului de persoane după scopul traficării
	Numărul victimelor cu vârsta sub 18 ani supuse traficului de persoane la 100.000 locuitori, după scopul traficării
	Numărul victimelor violenței domestice pe sexe, macroregiuni, regiuni de dezvoltare și medii de rezidență, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

Ținte 2030	Indicatori
	<p data-bbox="764 284 1404 427">Numărul victimelor violenței domestice în funcție de categoria de vârstă (minori și adulți), pe sexe, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative</p> <p data-bbox="764 439 1404 555">Victimele violenței domestice, după tipul de violență, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative</p> <p data-bbox="764 566 1404 674">Numărul victimelor violenței domestice după tipul serviciilor sociale acordate victimelor, astfel cum este înregistrat de către serviciile administrative</p>
<p data-bbox="186 689 751 862">16.5 Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată</p>	<p data-bbox="764 689 1404 797">Cheltuieli de la bugetul de stat și cheltuieli de la bugetul local pentru ordine publică și siguranță națională</p> <p data-bbox="764 808 1404 987">Numărul persoanelor condamnate definitiv pentru fraude financiare, spălarea banilor și evaziune fiscală, fapte care implică arme, explozivi și alte materiale distructive și pentru fapte legate de un grup</p> <p data-bbox="764 999 1404 1106">Numărul hotărârilor judecătorești prin care s-au dispus măsuri privind amenda penală, confiscarea produsului infracțiunii și/sau repararea prejudiciilor</p> <p data-bbox="764 1117 1404 1225">Sumele de bani dispuse prin hotărâri judecătorești pentru recuperarea creanțelor provenite din infracțiuni și/sau recuperarea prejudiciilor</p>
<p data-bbox="186 1249 735 1348">16.6 Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile</p>	<p data-bbox="764 1249 1404 1317">Proporția locurilor deținute de femei și bărbați în parlamentele naționale</p>
<p data-bbox="186 1370 735 1469">16.7 Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile</p>	<p data-bbox="764 1370 1404 1478">Ponderea întreprinderilor care au interacționat online cu administrația publică în totalul întreprinderilor</p> <p data-bbox="764 1489 1404 1597">Ponderea persoanelor care au transmis prin internet formulare completate la autoritățile publice, în ultimele 12 luni</p> <p data-bbox="764 1608 1404 1684">Ponderea persoanelor care au interacționat prin internet cu autoritățile publice, în ultimele 12 luni</p>
<p data-bbox="186 1706 735 1879">16.8 Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii,</p>	<p data-bbox="764 1706 1404 1814">Investiții în produse hardware și software la 1000 investiții totale în produse și servicii TIC, în administrația publică</p> <p data-bbox="764 1825 1404 1892">Numărul persoanelor condamnate definitiv pentru infracțiuni de corupție și de serviciu</p>

Ținte 2030	Indicatori
pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor digitalizate on-line.	Ponderea persoanelor care au transmis prin internet formulare completate la autoritățile publice în ultimele 12 luni
	Ponderea persoanelor care au interacționat prin internet cu autoritățile publice în ultimele 12 luni

Sursa: Indicatorii statistici naționali de dezvoltare durabilă disponibili pe TEMPO Online (insse.ro)

Planul de acțiune pentru implementarea SNDDR 2030 este documentul-cheie pentru implementarea strategiei, ce a fost pus în concordanță cu obiectivele Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă și cu documentele strategice ale UE¹⁴, în toate politicile sectoriale, pentru dezvoltarea pe plan național în perioada 2022-2030. El conține 4 direcții strategice prioritare și 12 obiective specifice, care vor fi puse în practică prin cele 22 de acțiuni ce urmăresc integrarea principiilor de dezvoltare durabilă și corelarea obiectivelor documentelor strategice sectoriale cu țintele SNDDR 2030. Rolul său este de a asigura concentrarea resurselor și asigurarea coerenței politicilor pentru dezvoltarea durabilă în România.

Aplicații practice

Analizați raportul „Dezvoltarea Durabilă în Uniunea Europeană – Raport de monitorizare a progresului în direcția ODD-urilor în contextul UE – Ediția 2022” <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/ks-09-22-019>.

Analizați corespondența dintre ODD ale ONU și obiectivele prevăzute în Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030.

Evaluați relevanța indicatorilor naționali de monitorizare a implementării SNDDR 2030.

Guvernanța pentru dezvoltarea durabilă

În abordarea Băncii Mondiale (World Bank, 1994), *guvernarea era definită drept maniera în care puterea este exercitată în managementul resurselor economice și sociale ale unei țări*. Banca Mondială a identificat **trei aspecte ale guvernării**:

- a) forma regimului politic;

¹⁴ A se vedea Anexa 3 a H.G. 877/2018 Planul de acțiuni pentru implementarea SNDDR 2030.

b) procesul prin care autoritatea este exercitată în managementul resurselor economice și sociale pentru dezvoltarea unei țări;

c) capacitatea guvernelor de a proiecta, formula și implementa politicile publice.

Din 1996, conceptul de guvernare a fost măsurat cu ajutorul **World Wide Governance Indicators**, care au în vedere șase dimensiuni ale guvernării publice: (1) Voce și răspundere; (2) Stabilitate politică și absența violenței/terrorismului; (3) Eficacitatea guvernului; (4) Calitatea reglementării, (5) Domnia legii/statul de drept și (6) Controlul corupției.

La rândul său, **Comisia Europeană a definit cinci principii care pot susține buna guvernare** la toate nivelurile guvernamentale și a propus schimbări care să întărească guvernarea democratică a UE: deschidere, participare, răspundere, eficacitate și coerență.

Guvernarea presupune participarea societății civile și a reprezentanților sectorului privat la procesul de decizie publică, prin consultarea acestora, astfel încât interesele și nevoile lor să fie cât mai bine luate în considerare.

Reforma prin guvernare este construită astfel încât să confere administrației publice mai multă încredere din parte cetățenilor, mai multă legitimitate, ce s-a pierdut prin problemele create de conducerea politică și de lipsa responsabilității democratice. Pentru a rezolva aceste probleme, există un interes tot mai mare pentru implicarea utilizatorilor de servicii publice în managementul acestora, împuternicirea cetățenilor, acordarea unei mai mari capacități de acțiune pentru stakeholderi, deschiderea participării populare, care să contribuie la dezvoltarea unor strategii colaborative, bazate pe rețele.

Banca Mondială (Kaufmann, Kraav și Mastruzzi, 2009) consideră că **guvernarea constă în „tradiții și instituții prin care este exercitată autoritatea într-o țară”**, concept care, în opinia lor, **grupează trei dimensiuni:**

- procesul de selectare, monitorizare și înlocuire a guvernului (Voce și răspundere, Stabilitate politică și absența violenței/terrorismului);

- eficacitatea formulării și implementării politicilor publice (Eficacitatea guvernului, Calitatea reglementării);

- respectul pentru instituțiile care reglementează interacțiunile dintre cetățeni și stat (Domnia legii/statul de drept și Controlul corupției).

Instituțiile publice vor juca un rol esențial în atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, dar este evident că sunt necesare, în foarte multe țări, reforme importante în sectorul public, ceea ce reprezintă cu adevărat o provocare. Pentru a face față acestei provocări, Comitetul de experți în administrație publică ai Națiunilor Unite a stabilit **un set de principii, pentru a asigura o guvernare eficientă pentru dezvoltarea durabilă**, care au fost aprobate în 2018 de către Comitetul Economic și Social, fiind grupate astfel (ECOSOC/CEPA, 2018):

- **prima categorie cuprinde trei principii care sunt focalizate pe eficacitate:** asigurarea competenței, procese solide de elaborare a politicilor

publice, colaborarea tuturor instituțiilor publice de la toate nivelurile și din toate sectoarele împreună cu actorii neguvernamentali;

- **a doua categorie cuprinde trei principii care se referă la răspundere:** integritate, transparență, supraveghere independentă;

- **a treia categorie cuprinde cinci principii ce se referă la incluziune:** să nu lășăm pe nimeni în urmă, nediscriminare, participare, subsidiaritate și echitate intergenerațională.

Conceptul de guvernanță pentru implementarea ODD pune guvernele în fața unor provocări unice, precum (OECD, 2021, p.7):

- echilibrarea presiunilor politice pe termen scurt cu cele pe termen lung, ce are în vedere sprijinirea unei abordări de tip integrator care trebuie să depășească cadrul temporal al ciclurilor electorale pe termen scurt;

- adaptarea bugetelor publice sectoriale, elaborate în mod fragmentat și asigurarea responsabilității sistemelor;

- managementul implicării sectorului privat și a societății civile în furnizarea serviciilor publice.

Principala provocare generată de implementarea Strategia de Dezvoltare Durabilă a ONU necesită **mecanisme de coordonare care să asigure implicarea tuturor factorilor interesați** astfel, încât să poată fi atins un nivel critic al consensului. **Această provocare a coerenței trebuie urmărită nu doar la nivel orizontal, între diferitele sectoare de activitate, ci și vertical între organismele de la nivelul local, regional și național unde se elaborează politicile.**

Buna guvernanță este susținută prin transparență, integritate și responsabilitate, dar acestea sunt esențiale și pentru asigurarea calității ciclurilor politicilor necesare pentru punerea în practică a Strategia de Dezvoltare Durabilă a ONU. O problemă este și cea a **arbitrării celor două principii concurente, cel de transparență și cel de transversalitate**, întrucât, în mod tradițional, responsabilitatea tinde să fie organizată mai mult vertical decât orizontal. **Acest fapt ridică însă alte provocări pentru serviciile publice, ce țin de găsirea unui echilibru între nevoia de responsabilitate și cea de încredere orizontală între diferitele sectoare de activitate (OECD, 2021, p. 7).**

Pentru a face față acestor provocări, **OECD (2021, p. 7) recomandă mai multe instrumente de guvernanță:**

- **sisteme ale finanțelor publice care să integreze și să susțină Strategia de Dezvoltare Durabilă a ONU** – acestea ar trebui să promoveze atât integrarea politicilor, cât și responsabilitatea;

- **sisteme de monitorizare și evaluare care să furnizeze dovezi și un răspuns rapid** astfel încât să sprijine guvernele în analiza unor probleme precum politicile de tipul valoare pentru bani, transparență, responsabilitate, incluziune și sustenabilitate;

- **coerența politicilor pentru dezvoltare durabilă (CPDD) (OECD, 2021)** are în vedere o abordare care să integreze dimensiunile dezvoltării durabile în elaborarea politicilor la nivel intern și internațional;

- **politica de cooperare pentru dezvoltare (PCD)** este un principiu al politicii de dezvoltare internațională care urmărește luarea în considerare a **obiectivelor de cooperare pentru dezvoltare** în politicile interne și externe în domeniile care afectează țările în curs de dezvoltare;

- **politica integrării** este un proces prin care instituțiile își aliniază mandatele, politicile și obiectivele sectoriale cu obiectivele dezvoltării durabile și fac deciziile de politică să ia în considerare interacțiunile (sinergiile și compromisurile) dintre domeniile economic, social și de mediu în scopul rezolvării multiplelor provocări ale dezvoltării durabile în cel mai echilibrat mod;

- **mecanisme instituționale și organizaționale:** structuri, sisteme, procese și metode de lucru aplicate de guvern în toate ramurile și la toate nivelurile de guvernare, precum și de către stakeholderii-cheie;

- **evaluarea efectelor transfrontaliere („spillover”):** orice efecte – intenționate sau nu – având originea într-o țară și care traversează granițele naționale ale unei alte țări prin fluxuri de capital, bunuri, resurse umane și naturale și care este capabil să afecteze pozitiv sau negativ perspectivele de dezvoltare durabilă ale unei alte țări.

Interdependențele dintre ODD-uri și universalitatea acestora subliniază importanța ce trebuie acordată coerenței politicii și politicilor de sprijinire reciprocă, care trebui să asigure obținerea sinergiilor. La nivelul Agendei 2030, ținta 14 din **ODD 17 recunoaște importanța corenței politicilor pentru dezvoltarea durabilă** ca instrument pentru implementarea ODD. Potrivit OECD, **corența politicilor pentru dezvoltarea durabilă este „o abordare și o politică care integrează dimensiunile de mediu, socială, economică și a guvernanței pentru dezvoltarea durabilă în toate fazele elaborării politicilor la nivel intern și internațional”** (EC, 2019)¹⁵, Obiectivele corenței politicilor pentru dezvoltarea durabilă în contextul Agendei 2030 au în vedere progresul în implementarea integrată a Agendei 2030 prin:

- susținerea sinergiilor și maximizarea beneficiilor în toate ariile de politici publice: economice, sociale și de mediu;

- echilibrarea obiectivelor politicii interne cu țintele de dezvoltare durabilă recunoscute internațional;

- adresarea impacturilor pe termen lung, inclusiv a celor care afectează țările în curs de dezvoltare.

De exemplu, în domeniul guvernanței, **ODD 17.14.1 al Națiunilor Unite**, ce a fost dezvoltat de UNEP în colaborare cu un expert OECD, este promovat din 2021,

¹⁵ A se vedea *Commission STAFF Working Document 2019 EU report on Policy Coherence for Development*, Brussels, 28.1.2019 SWD (2019) 20 final.

are în vedere opt dimensiuni pentru măsurarea coerenței politicilor pentru dezvoltare durabilă¹⁶:

- instituționalizarea angajamentului politic;
- luarea în considerare a termenului lung în procesul de luare a deciziilor;
- coordonarea interministerială și transsectorială;
- procesul participativ;
- legăturile dintre politici: evaluarea efectelor politicilor și a legăturilor dintre acestea;
- concordanța dintre diferitele niveluri de guvernare/administrative;
- monitorizarea și raportarea politicii de coerență;
- finanțarea politicii de coerență.

Tabelul 1.1.2 Diagnoza sistemului instituțional al României pentru susținerea ODD-urilor din Agenda 2030

Recomandările preliminare ale OECD pentru România

- 1) **Definirea clară a acțiunilor pe termen scurt și mediu în corelație cu SNDDR în Planul de acțiuni pentru următorii 10 ani.**
- 2) **Implicarea sistematică a entităților care elaborează politicile publice legate de dezvoltarea durabilă:** operaționalizarea instituțiilor de dezvoltare durabilă existente (Departamentul de Dezvoltare Durabilă, Comitetul interdepartamental și nucleeele de dezvoltare durabilă) și Direcția Coordonare Politici și Priorități (DCPP), utilizând standardizarea proceselor pentru a consulta aceste entități în timpul ciclului politicilor publice (de exemplu: în cadrul grupurilor de lucru inter-ministeriale pentru a încorpora dimensiunea corenței politicilor pentru dezvoltarea durabilă în timpul formulării politicilor, în pregătirea evaluării ex-ante și ex-post pentru a evalua conformitatea dezvoltării durabile, în arbitrarea dintre posibilele compromisuri legate de politica publică.
- 3) **Întărirea evaluării ex-ante a impactului reglementărilor (RIA – Regulatory Impact Assessment) în analiza impactului economic, social și de mediu. Evaluarea impactului integrat al durabilității va lua de asemenea în considerare compromisurile, alternative viitoare potențiale, impactul asupra țărilor în curs de dezvoltare și efectele inter-generaționale ale noilor strategii și legislației. Pentru aceasta trebuie modificată legislația, trebuie alocate resursele necesare acestui scop, precum și stabiliți actorii instituționali responsabili utilizați în evaluarea integrată.**
- 4) **Încorporarea perspectivei ODD în metodologiile de planificare a politicilor în cadrul administrației publice, în acest scop fiind necesară revizuirea pe termen scurt a planurilor strategice instituționale care vor deveni un instrument principal de prioritizare. Metodologiile de planificare actualizate pot îmbunătăți legătura dintre planificarea strategică și procesul de bugetare prin identificarea mai clară a politicilor care pot contribui la atingerea ODD-urilor.**
- 5) **Eficientizarea mecanismelor de colectare a datelor (planuri ministeriale, planuri strategice instituționale, SIPOCA, date statistice naționale) și identificarea celor mai relevanți indicatori pentru a reflectată ODD, pentru a fi cuprinși în Noul set de indicatori naționali ai dezvoltării durabile, o provocare fiind asigurarea interoperabilității datelor între ministere și între diferitele niveluri de guvernare. Guvernul trebuie să evalueze și să formeze serviciile statistice din cadrul fiecărui minister pentru a raporta acești indicatori și să se încurajeze cariera în domeniul monitorizării și evaluării impactului.**

¹⁶ A se vedea prezentarea Meuleman (2022) și OECD, *Reccomendation of the Council on Policy Coherence for Sustainable Development*, OECD/LEGAL/0381, 2022.

- 6) Utilizarea Planului de acțiuni pentru creșterea conștientizării publice cu privire la ODD-uri, elaborarea lui fiind o oportunitate pentru organizarea de consultări publice prin intermediul platformelor de consultare. Tabloul de bord pentru dezvoltare durabilă va fi sprijinit de către Consiliul Consultativ și Consiliul pentru Dezvoltarea Durabilă.
- 7) Formarea funcționarilor publici în domeniul dezvoltării durabile pentru întărirea capacității administrative pentru DD atât în rândul funcționarilor, cât și al politicienilor. Departamentul de Dezvoltare Durabilă trebuie să colaboreze strâns cu Direcția Coordonare Politici și Priorități.
- 8) Creșterea rolului organismelor de supraveghere, precum subcomitetele parlamentare pentru dezvoltare durabilă și Curtea de Conturi.
- 9) Implicarea mai strânsă a nivelurilor subnaționale de guvernare, prin extinderea nucleelor de dezvoltare durabilă la nivel local și regional.
- 10) O legătură mai bună între bugetare și procesul de planificare prin urmărirea măsurilor bugetare în acord cu țintele ODD, indicând modul în care cheltuielile publice pot contribui la ODD, prin implementarea bugetării bazate pe programe.

Sursa: OECD 2020 - Romania: Scan of Institutional Mechanisms to Support the SDGS

Evaluati gradul de implementare a recomandărilor OECD pentru România.

Referințe bibliografice

Berkes, F., Colding, J., Folke, C. (2003). *Navigating Social-Ecological Systems: Building Resilience for Complexity and Change*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Brundtland, G. H. (1989). Sustainable development: An overview. *Development*. 2/3 DEA: Department of Environmental Affairs. *Overview of National Strategy for Sustainable Development*. Pretoria: Department of Environmental Affairs. 2012.

EC, E-Government Benchmark 2019, *Empowering Europeans through trusted digital public services*, studiu realizat pentru Comisia Europeană de către Capgemini, IDC, Sogeti și Politecnico di Milano, 2020.

Elliot, J.A. (2006). *An Introduction in Sustainable Development*, 3rd Edition, Routledge Perspectives on Development Series, London and Newyork: Roudledge.

Estes, R.J. (1993). Toward Sustainable Development: From Theory to Praxis, *Social Development*. 15 (3), 1-29.

H.G. nr. 877/9.11. 2018 privind Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.

H.G. nr. 313 din 2017 privind înființarea, organizarea și funcționarea Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă, cu modificările și complementările ulterioare.

Holling, C.S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*. 4, 1-23.

IHU: International Hellenic University, Introduction to Sustainable Development, *A brief Handbook for students by Students*. 2015.

Longyu Shi, Linwei Han, Fengmei Yang and Lijie Gao (2019). The Evolution of Sustainable Development Theory: Types, Goals, and Research Prospects, *Sustainability*. 11, 7158, 1-16.

OECD (2020). Directorate for Public Governance, *Romania: Linking Policy Planning and Budgeting to Support the implementation of the Sustainable Development Goals(SDGs)*.

OECD (2021). OECD Working Papers in Public Governance No. 47: *Civil service capacities in the SDG era. An assessment framework*, Paris: OECD Publications.

Pisano U. (2012). Resilience and Sustainable Development. Theory of Resilience, System of Thinking and Adaptive Governance, *ESDN Quaterly Report*, No. 26.

Sacks, J. D., Kroll, Ch., Lafortune, G., Fuller, G., Woelm, F. (2021). *Sustainable Development Report 2021 – The Decade of Action for the Sustainable development Goals*, Cambridge CB2 8BS, United Kingdom: Cambridge University Printing House.

Smit, B., Wandel, J. (2006). Adaptation, adaptive capacity and vulnerability. *Global Environmental Change*. 16 (3), 282-292.

United Nations Development Programme (UNDP) (1997). *Governance for Sustainable Human Development*. New York.

World Commission on Environment and Development (1987). *Our common future*. New York. Oxford: Oxford University Press.

World Bank (1994). *Governance. The World Bank's Experience*, Washington DC: The World Bank.

World Bank (Kaufmann D., Kraay A., Mastruzzi, M.) (2009). Governance matters VIII Aggregate and individual governance indicators 1997-2008, *Policy Research Working Paper*. 4978.

WRI: World Resources Institute. *World resources, 1992-93*. New York. Oxford: Oxford University Press.

ECOSOC/CEPA (2018). Principles of effective governance for sustainable development, ECOSOC, *Official Records*, Supplement no. 24, E/2018/44-E/C.16/2018/8, para 31.

United Nations Conference on Environment and Development UNCED (1992). *Agenda 21*.

Tema 2. Importanța sectorului public în dezvoltarea durabilă

Rolul și funcțiile sectorului public în contextul dezvoltării durabile

În contextul dezvoltării durabile, rolul statului în viața economică și socială este unul ambivalent:

- în primul rând, el trebuie să furnizeze populației prestații diverse în domenii, precum asigurările de sănătate și pentru șomaj, accesul la educație primară pentru toți, transporturi sustenabile, asigurarea energiei din surse regenerabile a unor comunicații sustenabile și protecția mediului;
- în al doilea rând, el se implică în funcționarea economiei prin intermediul unor reglementări sau a unor măsuri economice ce stabilesc regulile concurențiale și încearcă să corecteze eșecurile pieței.

Astfel de intervenții au un caracter fie de reglementare, ca, de exemplu, atunci când statul stabilește norme pentru emisiile poluante, fie **sunt financiare**, în cazul în care încearcă să ajute persoanele sau întreprinderile vulnerabile (ca de exemplu modificarea repartiției veniturilor prin aplicarea unui impozit progresiv sau o politică de stimulare a activităților economice prin creșterea cheltuielilor publice, stabilizarea fluctuațiilor economice și încurajarea creșterii și dezvoltării durabile, protejarea mediului natural sau a comunicațiilor, măsurile luate pentru asigurarea aprovizionării țării cu produse alimentare și energetice).

Prin acțiunile sale, sectorul public folosește din plin resursele economice limitate, dar și bunurile și serviciile furnizate de către agenții economici privați. În plus, statul oferă transferuri între anumite grupuri ale populației. Totodată, el poate provoca consecințe însemnate în domeniul economic, social și de mediu, prin intermediul activității sale legislative.

Guvernul trebuie să garanteze un anumit standard de viață cetățenilor săi și, mai ales, grupurilor vulnerabile. Pentru protejarea populației, guvernul poate stabili anumite limite maxime de preț la bunurile alimentare sau la alte bunuri cu cerere inelastică. Intensitatea și tipul controlului prețurilor trebuie dezbătute în fiecare țară în parte, în funcție de condițiile interne ale fiecăreia. Cu toate acestea însă, controlul prețurilor în industriile competitive nu trebuie să fie decât o măsură temporară și nu trebuie să afecteze competiția.

Pentru a-și asigura maximul de bunăstare, comunitățile umane ar trebui să urmărească exploatarea în mod eficient a resurselor productive pe care le au la dispoziție la un moment dat. Eficacitatea economică se poate asigura prin următoarele măsuri (Profiroiu și alții, 2010):

- o alocare eficace, adică adaptarea optimă a ofertei la cererea de bunuri și servicii;

- o producție eficientă, adică producerea în condiții optime a bunurilor și serviciilor folosind resursele disponibile.

Risipa de resurse poate determina o diminuare a bunăstării colectivității, care poate să justifice o intervenție pentru corectarea funcționării sectorului public.

Totodată, statul joacă și rolul de a asigura distribuția echitabilă a bunăstării – a venitului și a averii –, utilizând instrumente precum: fiscalitatea, cheltuielile publice și administrarea prețurilor. Astfel de politici de redistribuire induc însă și costuri administrative importante, resurse, în principal, umane, care s-ar putea aloca în activitățile productive din sectorul privat. De aceea, atunci când sunt inițiate, statul trebuie să realizeze o analiză profundă a oportunității acestora, pentru a determina în ce măsură se obține un beneficiu social net.

Așadar, principale mijloace utilizate de stat pentru asigurarea dezvoltării durabile sunt:

- **reglementarea** prin interzicerea sau minimizarea pe cât posibil a activităților poluante, care distrug biodiversitatea, care nu asigură o alocare optimă a resurselor naturale, prin încurajarea activităților de recuperare și reciclare a deșeurilor, activităților de producere a energiei din resurse regenerabile, interzicerea organizării unor carteluri care ar conduce la practici de concurență neloială, supravegherea fuziunilor și achizițiilor între marile firme care ar putea favoriza monopolizarea piețelor;

- **fiscalitatea** (prin creșteri de taxe pentru cei mai bogați, taxe mai mari pentru cei care poluează, scăderi de taxe pentru dezvoltarea verde, licitarea certificatelor verzi);

- **cheltuielile publice** (investiții publice verzi, acordarea de alocații pentru persoanele vulnerabile, ajutoare pentru comunitățile sărace, construcția de locuințe sociale pentru cei dezavantajați, sprijinirea firmelor care sunt vulnerabile, în special a IMM-urilor, acordarea de ajutoare de șomaj, finanțarea educației obligatorii sau a vaccinărilor obligatorii, investiții publice în alimentarea cu apă, colectarea și epurarea apelor uzate);

- **administrarea prețurilor** (plafonarea prețurilor la energie, la gaz, la chirii pentru persoanele vulnerabile);

- **măsuri de echilibrare a piețelor** (de bunuri și servicii, a forței de muncă, a capitalurilor, precum și a pieței monetare);

- **gestionarea riscurilor și depășirea dificultăților** în ceea ce privește modul de gestionare a incertitudinilor, respectiv a eșecurilor.

La rândul său, OECD (2001) recomandă măsuri în următoarele domenii de acțiune:

- utilizarea sistemului de prețuri pentru a încuraja agenții individuali să ia în considerare în deciziile lor costurile totale ale degradării mediului;

- reforme ale proceselor de luare a deciziilor guvernamentale, care să permită abordări mai integrative ale tuturor consecințelor politicilor lor;

- utilizarea politicilor tehnologice care să ajute decuplarea degradării mediului de creșterea economică;
- întărirea contribuției comerțului internațional și a sistemelor de investiții pentru a susține dezvoltarea în întreaga lume.

Taxonomia eșecurilor pieței și a eșecurilor guvernamentale

Eșecurile pieței

Lăsată să funcționeze singură, așa cum recomandau economiștii clasici, piața nu este întotdeauna eficientă, dar această situație nu necesită neapărat o intervenție publică care să înlocuiască sistemului de piață pentru a obține alocarea optimă.

Astfel de eșecuri ale pieței apar în diferite circumstanțe, cum ar fi (Profiroiu și alții, 2010):

A. Imperfecțiunea concurenței, determinată de apariția unor situații de monopol (un singur vânzător) sau oligopol (câțiva producători de putere mare) la nivelul ofertei (sau uneori la nivelul cererii – monopson sau oligopson) sau de existența unor cazuri de monopol natural (Weber, 1991), generate de caracteristicile specifice ale serviciilor furnizate (care au la bază economiile de scară ce apar numai atunci când numărul de utilizatori ai serviciului este foarte mare – cazul serviciilor de rețea pentru distribuția apei, gazului, energiei electrice, căilor ferate).

B. Informarea deficientă, prea costisitoare și uneori insuficientă, determinată de complexitatea acelor bunuri, de insuficienta transparență a piețelor și de subiectivitatea celor care prelucrează și analizează informațiile. Informația poate fi în mod voit ascunsă sau manipulată din cauza corupției, a subordonării presei sau a publicității înșelătoare, fapt care îi determină pe agenții economici să nu se poată orienta pe piață și să ia decizii proaste.

C. Bunurile publice, în accepțiunea lui Samuelson, sunt acele bunuri care pot fi consumate în comun de mai mulți utilizatori, fără ca acest lucru să afecteze cantitatea disponibilă pentru un alt utilizator. Ele prezintă caracteristici aparte în raport cu bunurile private (Atkinson și Stiglitz, 1980; Brown și Jackson, 1986), pentru care se manifestă rivalitatea dintre consumatori și posibilitatea de excludere a altor consumatori. Posibilitatea de a proceda la excluderea altora îi conferă deținătorului acelui bun dreptul la o anumită despăgubire în cazul în care acesta renunță la acest bun.

Bunurile sau servicii colective pure (ca, de exemplu, apărarea națională, iluminatul public) au următoarele caracteristici: 1. au costuri de excludere mari; 2. sunt produse de organizații publice sau private contractate de guvern; 3. sunt

distribuite în mod gratuit; 4. sunt finanțate din taxe și impozite. Unele bunuri sau servicii pot fi considerate publice ca urmare a unor decizii politice.

Potrivit legislației naționale, la educația primară trebuie să aibă acces toți cetățenii și să fie obligatorie. Guvernul poate avea o abordare paternalistă, impunând cetățenilor să evite sau să consume anumite bunuri (**bunuri de merit**¹⁷), în ideea că aceștia nu sunt capabili să ia decizii corecte care să îi protejeze.

Odată bunul public creat, **caracteristicile sale oferă posibilitatea multor indivizi să se bucure de el, fără să plătească un preț, și, ca urmare, utilizatorii nu sunt stimulați să își exprime preferințele și, în plus, fiind gratuit, ei îl pot consuma până la saturație**, adică mai mult decât este necesar, irosind resursele.

Întrucât nu putem identifica măsura în care fiecare utilizator a beneficiat de acest bun sau serviciu, nu putem să-i cerem acestuia un preț în raport cu consumul, și cum utilizatorii nu și-au exprimat preferințele, nu putem determina volumul cererii. Ca urmare, furnizarea sa pe o piață privată descentralizată este imposibilă întrucât vor exista puțini furnizori înclinați să ofere un astfel de bun sau serviciu.

D. Externalitățile

Conceptul de externalizare se referă la acele beneficii și costuri externe care nu sunt reflectate în prețul pieței și care afectează terțe persoane, fără ca acestea să fie obligate din punct de vedere legal să plătească/să primească despăgubiri. Influența unui agent economic poate să fie pozitivă sau negativă asupra bunăstării indivizilor. Așadar, **externalizările pot fie pozitive** (vaccinarea, educația elementară obligatorie), **fie negative** (poluarea mediului și a apei, tabagismul, consumul excesiv de alcool, traficul rutier, poluarea fonică). O altă clasificare le împarte în **externalizări provenind din consum sau din producție**.

Se pune întrebarea dacă apariția externalizărilor determină în mod automat intervenția publică sau acestea pot fi înlăturate prin intervenții private: Baumol și Oaste (1975) sugerează o **gamă largă de soluții pentru a înlătura externalizările negative**: 1. internalizarea în mod voluntar a unei externalizări – considerată mai ales o soluție privată, ce presupune un schimb voluntar între părți sau o acțiune în fața justiției; 2. prohibiția sau constrângerea; 3. reglementarea; 4. aplicarea unei redevențe sau a unei taxe; 5. licitarea permiselor de poluare; 6. acordarea unor subvenții.

Intervenția statului trebuie realizată cu precauție întrucât:

- În primul rând, unele lacune se pot înlătura fără intervenția statului, prin intermediul organizațiilor neguvernamentale, a asociațiilor, cluburilor ce permit

¹⁷ Bunurile și serviciile, cum ar fi vaccinarea, obligativitatea purtării centurilor de siguranță sau educația primară sunt date, de obicei, ca exemple ca bunuri de merit. Educația primară poate fi considerată de către public ca fiind atât un serviciu colectiv, datorită principiului constituțional al liberului acces la educație, cât și un bun de merit datorită participării obligatorii la consumarea lui.

celor interesați să se asocieze și să pună în comun resursele pentru atingerea unui obiectiv comun, care nu ar fi putut să fie atins prin intermediul pieței.

- În al doilea rând, nu există o garanție cu privire la eficiența alocării prin decizii politice în raport cu mecanismele pieței, procesul decizional în sectorul public suferind și el numeroase eșecuri ce nu asigură o alocare optimă.

Eșecurile guvernamentale

Ineficiența intervențiilor publice, care poate conduce la eșecuri guvernamentale, poate proveni din două mari surse (Buchanan, 1978; Profiriu și alții, 2010; Weber, 1991; Wolf, 1988):

A. din activitatea guvernamentală și a administrației publice, cum ar fi:

- definirea neclară a scopurilor intervenției publice;
- inexistența unui acord în ceea ce privește cea mai bună opțiune pentru a ajunge la rezultate clare în urma intervențiilor publice;
- controlul limitat al guvernului asupra consecințelor intervențiilor sale întrucât acestea nu pot fi anticipate în totalitate și este greu a măsura producția publică (de exemplu, o politică de susținere a prețurilor produselor agricole dă naștere unei externalizări neprevăzute în cazul în care provoacă apariția excedentelor de producție, a căror înlăturare necesită angajarea unor sume substanțiale);
- apariția unor cazuri în care cetățenii sau firmele nu sunt tratate în mod corect, cauzate de corupția funcționarilor, abuzul de putere, favoritismul;
- problemele practice care limitează eficiența administrației publice, precum:
 - ✓ dificultatea de a măsura performanța administrației publice;
 - ✓ reducerea sau limitarea salariilor funcționarilor publici în multe țări, ce ar putea conduce la demotivarea acestora și la înrăutățirea calității personalului angajat;
 - ✓ legislația referitoare la funcția publică, care face dificilă îndepărtarea persoanelor necorespunzătoare;
 - ✓ slaba competiție a mediului în care acționează administrația publică ce nu permite o selecție a organizațiilor eficiente și înlăturarea celor proaste;
 - ✓ lipsa inițiativei din partea funcționarilor publici.

B. din luarea deciziilor publice, existând mai multe explicații ale eșecului deciziilor guvernamentale:

- încercarea politicianilor de a-și satisface propriile preferințe individuale pentru a fi realeși;
- activitățile de lobby, inițiate de grupurile de presiune;
- slaba implicare a electorilor sau interesul lor scăzut, informația insuficientă sau competiția limitată;

- încercarea politicianilor de a influența rezultatele votării;
- influența exercitată de către birocrăție asupra decidenților politici și care poate deveni sursa unor decizii ineficiente deoarece, la rândul lor, funcționarii încearcă să-și maximizeze utilitatea.

Politicienii și funcționarii nu-și pot maximiza fără limite funcția lor de utilitate întrucât sunt supuși unor constrângeri. Astfel, guvernul trebuie să încerce să reducă coerciția impusă de politica publică asupra electorilor cu voturi importante, propunând politici care încearcă compensarea efectelor unor politici impopulare cu altele populare.

Aplicații practice

Dezbatere: Care sunt consecințele eșecurilor pieței?

Care sunt tipurile de intervenții publice care pot fi utilizate în dezvoltarea durabilă?

Este întotdeauna necesară intervenția publică prin politici publice?

Referințe bibliografice

Atkinson, A.B, Stiglitz J.E. (1980). *Lecture on public economics*, Maidenhead: Mc.Graw-Hill.

Baumol, W.J, Oates W.E. (1975). *The theory of environmental policy: externalities public outlays and the quality of life*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

Brown C.V., Jackson P.M. (1986). *Public Sector Economics*, 3rd Edition. Oxford: Martin Robertson.

Buchanan, J.M. (1978). *The Economics of Politics*. London: The Institute of Economic Affairs.

OECD (2001). Policies to Enhance Sustainable development. *Meeting of OECD Council at Ministerial Level*, Paris: OECD Publications.

Profiroiu, A., Hogye, M., Moldovan B.A. (2010) *Economie și finanțe publice în managementul administrației publice*, suport de curs volumul 1, Cluj-Napoca: Editura Accent.

Weber L. (1991). *L'état acteur économique: analyse économique du rôle de l'état*. Paris: Economica.

Wolf, Ch. (1988). *Markets or Governments, Choosing between Imperfect Alternatives*, Cambridge: The MIT Press.

Tema 3. Managementul carierei în domeniul dezvoltării durabile

Abilități și capacități organizaționale deținute de expertul în dezvoltarea durabilă

Caracterul integrat, universal și transformațional al obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) le conferă rolul unui instrument important pentru abordarea problemelor cu care se confruntă administrațiile publice la nivel global, precum crizele economice, adaptarea la schimbările climatice, migrația populației și combaterea amenințărilor hibride. Importanța existenței unor guverne capabile să atingă obiectivele de dezvoltare durabilă este pe deplin recunoscută (UN, 2021).

În acest sens, este nevoie de **structuri instituționale și de guvernanță robuste care să fie capabile să coordoneze acțiuni interministeriale conectate la nivel național și internațional, de factori de decizie politică ce asigură gestionarea eficientă a cooperării intersectoriale și promovează o abordare holistică a procesului politicilor publice, mai ales că obiectivele Agendei 2030 necesită în mod cert un angajament pe termen lung în diverse contexte politice.**

Pe de altă parte, aspectele evidențiate nu constituie singurele provocări cu care se confruntă structurile de guvernanță de la nivel mondial în ceea ce privește implementarea ODD-urilor. **Politicile publice necesită instrumente adecvate de monitorizare, evaluare și raportare pentru a crește contribuția lor la atingerea ODD-urilor, iar instrumentele de bugetare de la nivelul statului trebuie să se raporteze atât la probleme sociale, cât și la cele de mediu.**

În ciuda faptului că numeroase țări au dezvoltat mecanismele necesare (planuri, strategii etc.) îndeplinirii ODD-urilor, raportat la anumite obiective, precum cele legate de sărăcie, inegalități și schimbările climatice, progresul este destul de lent sau inegal atât în interiorul statului respectiv, cât și între state. Studiile efectuate în țările membre OCDE evidențiază necesitatea sporirii eforturilor guvernului în direcția implementării ODD-urilor. De altfel, procesul politicilor publice de la nivel național, prin modul în care este abordat, nu reușește să asigure **coordonarea armonioasă a demersurilor din diferite domenii care să țină cont cu precădere de interferențele dintre țintele economice, sociale și de mediu, precum și de consecințele lor de durată și care adesea se răsfrâng și asupra altor state.** Mai mult decât atât, sectoarele publice implicate în îndeplinirea ODD-urilor sunt nevoite în continuare să facă față unor provocări specifice societății moderne. Astfel, administrația publică trebuie să manifeste o preocupare constantă vizavi de modul în care procesul politicilor publice se derulează, asigurând legătura între elaborarea și furnizarea politicilor publice (OECD, 2021).

În acest context, experții în dezvoltarea durabilă trebuie să dețină **abilități și capacități inovatoare** pentru a fi capabili să furnizeze factorilor politici decizionali consiliere obiectivă și bazată pe dovezi, asigurând echilibrarea nevoilor politice pe termen scurt cu soluții politice pe termen lung.

Îndeplinirea ODD-urilor necesită în mod cert **regândirea metodelor tradiționale de elaborare a politicilor**. Abordarea tradițională a politicilor publice prevede îmbunătățirea continuă și repetată a procesului și a conținutului acestora. În contextul ODD-urilor, etapa de elaborare necesită schimbări legate de **necesitatea consultării în mod continuu a factorilor interesați, cât și de negocierea politică, aspecte care nu sunt incluse în abordarea tradițională**. Astfel, temele abordate sunt tratate din mai multe unghiuri, iar unele dintre procesele din ciclul politicilor publice sunt puse în aplicare în același timp.

Mai mult, **coerența politicilor pentru dezvoltarea durabilă trebuie să devină preocuparea fundamentală a factorilor decizionali**. În acest sens, abilitățile și capacitățile organizaționale ale expertului în dezvoltarea durabilă trebuie să se axeze pe **patru domenii de competență conectate și trei categorii de competențe specifice**, redate în tabelul de mai jos (OECD, 2021).

Tabelul 1.1.3 Expertul în dezvoltarea durabilă – domenii și categorii de competențe

Domeniul de competențe	Orientare strategică	Expertiză profesională	Capacități de inovare
Dezvoltarea politicilor publice	Previziune, dovezi, reziliență	Aspecte ce țin de cadrul legal, de reglementare, economic	Noi instrumente pentru evaluarea politicilor
Colaborarea cu cetățenii	Implicarea cetățenilor în vederea îmbunătățirii rezultatelor politicilor publice	Servicii, mobilizare, comunicare	Externalizarea serviciului către un grup de experți, co-creare
Colaborarea în cadrul rețelelor	Alinierea obiectivelor, resurselor, acțiunilor	Relația cu părțile interesate, dezvoltarea parteneriatului	Inovare socială, guvernul privit ca o platformă
Angajamente și contracte	Utilizarea și dezvoltarea piețelor în vederea îmbunătățirii rezultatelor politicilor publice	Raport calitate – preț, afaceri și activități comerciale	Dezvoltare rapidă, finanțe sociale

Sursa: OECD, 2021

În ceea ce privește **abilitățile expertului în dezvoltare durabilă**, cele mai relevante sunt următoarele (OECD, 2021):

1. Operarea transversală, în convergență cu natura ODD-urilor și cu nevoia de coerență între domeniile de politici publice

Abilitățile legate de transversalitatea și coerența ODD-urilor necesită o cunoaștere temeinică a ciclului politicii publice, precum și capacitatea de a

identifica și analiza interacțiunile dintre politicile publice și abilitățile de a integra elemente de evaluare a politicilor în etapa de elaborare.

De asemenea, expertul în dezvoltarea durabilă trebuie să se asigure că intervențiile și politicile publice răspund unor nevoi reale și sunt aliniate cu politicile și strategiile de la nivel național, respectiv cu țintele ODD-urilor. În ceea ce privește coerența, el trebuie să aibă în vedere alinierea politicii publice, în faza de planificare, cu obiectivele altor politici din alte sectoare și, mai mult, ca aceasta să nu vizeze obiective concurente sau de natură conflictuală. Un exemplu recurent în planificarea politicilor îl constituie potențialul conflict între dezvoltarea economică și mediu, respectiv sănătate și muncă decentă.

În plus, expertul trebuie să dețină abilități analitice (pentru a avea o imagine de ansamblu și a gândi multidimensional), precum și abilități de colaborare, implicare și chiar de creare de rețele. Abilitățile de analiză sunt necesare atât pentru a contura rezultatele politicilor în raport cu întregul set de ținte ale ODD-urilor, cât și pentru a evidenția părțile interesate și a institui mecanisme de coordonare eficiente.

2. Angajamentul vizavi de cetățeni și societatea civilă, permițând și încurajând feedbackul continuu și critica constructivă

Furnizarea de informații și comunicarea la distanță cu cetățenii nu mai constituie elemente suficiente în vederea asigurării legitimității și credibilității intervențiilor guvernamentale. La ora actuală, comunicarea este în continuare în mare măsură centrată pe intervențiile unui minister sau ale unei instituții, datorită faptului că guvernele sunt organizate tematic. Cu toate acestea, raportat la țintele ODD-urilor și la Agenda 2030, ministerele trebuie să țină cont de intervențiile întregului guvern și chiar ale societății civile și să fie capabile să absoarbă și să disemineze informații către și de la o multitudine de surse.

De altfel, realizarea ODD 17 în sine necesită angajamentul părților interesate care trebuie să își integreze contribuția la ODD în etapa de furnizare a politicii publice. Aceasta înseamnă operaționalizarea principiului „*A nu lăsa pe nimeni în urmă*” și implicarea atât a indivizilor, cât și a comunităților, cu un accent deosebit pe vocile și grupurile marginalizate. În acest sens, din punct de vedere operațional, expertul în dezvoltarea durabilă trebuie să aibă abilitatea de a stabili consultări regulate cu cetățenii și societatea civilă prin care să se urmărească:

- *creșterea gradului de conștientizare în mod proactiv;*
- *valorificarea datelor generate de cetățeni;*
- *crearea de platforme de comunicare și conectarea procesului administrativ cu rețelele sociale, toate protejând în același timp confidențialitatea și datele cu caracter personal.*

În același timp, capacitatea de a asculta trebuie să fie corelată cu capacitatea de a se adapta rapid la cerințe, de a reacționa și de a construi un consens pentru a susține implementarea politicilor publice. Toate acestea necesită ca expertul în dezvoltarea durabilă și instituția în care își desfășoară activitatea să aibă sisteme informatice și abilități de comunicare cu scopul de a putea gestiona informații exacte și credibile ori de câte ori este necesar și pe o gamă largă de subiecte.

3. Integrarea principiilor de evaluare în elaborarea și implementarea politicilor și utilizarea sistematică a evaluărilor de impact asupra durabilității

Pornind de la cele prezentate anterior, integrarea principiilor de evaluare (care vizează o reflecție constantă asupra relevanței, eficacității, eficienței, impactului, durabilității și coerenței politicilor) permite factorilor decizionali să adapteze și să ajusteze intervențiile în funcție de contextul în evoluție și de rezultatele obținute în urma monitorizării politicii.

În acest context, expertul în dezvoltarea durabilă trebuie să fie capabil să se implice în culegerea regulată a datelor și raportarea lor, să redefinească domeniul de aplicare, să ajusteze țintele și să reprioritizeze intervențiile, să aibă o gândire critică raportat la intervenții. În plus, acesta trebuie să asigure alinierea priorităților și politicilor guvernamentale la nevoile de interes public și să implice sectorul public, privat și societatea civilă în stabilirea acestor priorități și politici.

4. Competențe digitale și statistice necesare utilizării dovezilor empirice pentru formularea politicilor publice (dincolo de descrierea contextului)

În prezent, sistemele statistice din țările dezvoltate și, în special, din Europa sunt în mare măsură integrate și standardizate. În plus, în societatea informațională modernă, numărul surselor de date și informații, precum și a furnizorilor și utilizatorilor a crescut exponențial. Producătorii de statistici oficiale nu mai sunt singurii care produc date care ar putea fi folosite pentru monitorizarea țintelor ODD. Astfel, chiar dacă autoritățile și instituțiile publice produc date din surse administrative care sunt acum încorporate în statisticile oficiale, totuși, calitatea datelor administrative în scopuri statistice poate varia în funcție de modul și scopul în care au fost construite sistemele de producere și colectare.

Pe de altă parte, atât sectorul privat, cât și cetățenii au devenit la momentul actual producători de date și informații prin diverse canale. Noile ecosisteme de date sunt însă în unele cazuri greu de înțeles, iar așa-numitele „știri false” inundă cetățenii cu informații adesea contradictorii pe subiecte similare, în dauna legitimității informațiilor furnizate de sursele oficiale. În acest context, expertul în dezvoltarea durabilă trebuie să aibă capacitatea de a produce

informații rapide și foarte precise, precum și expuneri plauzibile și solide asociate cu aceste informații. Prin urmare, sunt necesare noi abilități în ceea ce privește expunerea, vizualizarea datelor, știința datelor și statistică.

În plus, protecția datelor și confidențialitatea sunt, de asemenea, esențiale, implicând atât conștientizare, cât și abilități specifice din partea expertului în dezvoltarea durabilă.

Rolul expertului în dezvoltarea durabilă în cadrul administrației publice din România

Dintre toate statele Uniunii Europene, România este prima țară care a elaborat **standardul ocupațional de expert în dezvoltarea durabilă în administrația publică**. Acesta a fost realizat prin implicarea Secretariatului General al Guvernului, respectiv Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă. **Expertul în dezvoltare durabilă** reprezintă *acel angajat din cadrul administrației publice care se implică atât pe termen mediu, cât și pe termen lung, în calitatea sa de specialist și promotor al schimbării de paradigmă, în elaborarea proiectelor, politicilor publice, programelor și strategiilor, ținând cont de specificitățile și particularitățile activităților derulate de către entitățile administrației publice de la nivel central și local (Analiza ocupațională)*.

În acest context, **expertul în dezvoltare durabilă este profesionistul care elaborează, pune în aplicare, examinează și promovează** la nivelul fiecărei entități publice în care își desfășoară activitatea **obiectivele specifice dezvoltării durabile menționate în Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030**, în conformitate cu specificul activității derulate de respectivele autorități și instituții publice (Gov.ro, 2021). Mai mult, acesta reprezintă specialistul care se integrează și activează în cadrul unor echipe cu caracter multidisciplinar, având rezultate foarte bune cu scopul de a soluționa provocările de sustenabilitate care apar la nivelul societății în ansamblu, precum și în sectorul de afaceri. **Acești profesioniști vor face parte din nucleele de dezvoltare durabilă ce se vor constitui la nivelul autorităților centrale și locale**, care vor fi implicați în procesul de coordonare și monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României 2030.

În România, **analiza efectuată de SGG (2021) privind ocupația de expert în dezvoltarea durabilă** a scos în evidență o serie de abilități generale și specifice necesare. În ceea ce privește **abilitățile generale** deținute, adică acele trăsături individual-volitive ce permit dobândirea rapidă și utilizarea adecvată a unor cunoștințe, precum și realizarea diverselor categorii de activități, **expertul în dezvoltarea durabilă ar trebuie să fie capabil** (SGG, 2021):

- să examineze rapoarte și alte documente referitoare la starea mediului (RSM)¹⁸;
- să furnizeze asistența tehnică necesară fundamentării proiectelor de acte normative, a politicilor și strategiilor, punând la dispoziția celor implicați informațiile utile în vederea elaborării rapoartelor și reprezentării statului român la întrunirile publice, mai ales la cele cu caracter internațional;
- să examineze documentele de la nivel european și să elaboreze rapoartele cerute de diverse entități de la nivel și internațional, cât și din sistemul interguvernamental;
- să furnizeze instituțiilor din țară informațiile referitoare la demersurile de la nivel european și să reprezinte instituțiile românești în diverse grupuri de lucru interne sau interministeriale, în domeniile conexe ale dezvoltării durabile;
- să preia, să sistematizeze și să examineze toate datele necesare elaborării strategiilor de dezvoltare durabilă de la nivel local, județean sau sectorial, transpunându-le ulterior în planuri de acțiune;
- să analizeze și să prelucreze legislația, asigurând concordanța acțiunilor stabilite în vederea îndeplinirii obiectivelor de dezvoltare durabilă;
- să dețină cunoștințe și abilități de natură financiară, de evaluare a riscurilor, de analiză sistematică a unor date și de integrare a informațiilor referitoare la direcțiile de acțiune din perspectiva dezvoltării durabile.

Raportat la **abilitățile speciale**, adică acele trăsături de personalitate ce permit unui individ să aibă rezultate foarte bune indiferent de domeniul în care acționează, este important ca expertul în dezvoltarea durabilă:

- să fie o persoană orientată către identificarea de soluții la problemele apărute;
- să aibă o gândire strategică;
- să fie capabil să lucreze în condiții de stres;
- să aibă capacitate de adaptare rapidă la schimbări.

În acest context, este indicat ca, în cadrul entităților sectorului public, să existe persoane bine pregătite în vederea realizării unor activități de analiză și raportare, de colectare și prelucrare a unor date statistice etc. Astfel, **profesionalizarea celor care lucrează în administrația publică devine esențială raportat la dimensiunea instituțională a dezvoltării durabile.**

¹⁸ **Raportul privind starea mediului (RSM)** este un document care descrie condițiile referitoare la starea mediului comparativ cu nivelul din anul de referință. De asemenea, raportul reliefează tendințele, cauzele și previziunea acestora. Aceste rapoarte sunt întocmite anual și au rolul de a spori accesibilitatea, calitatea și relevanța datelor privind starea mediului și dezvoltarea durabilă, punând în evidență progresele înregistrate în atingerea obiectivelor de dezvoltarea durabilă (ODD) care trebuie monitorizate.

Aplicații practice

Evaluati propriile nevoi și priorități de formare prin prisma standardului ocupațional „expert în dezvoltare durabilă”, în corelație cu specificul instituției în care sunteți angajați.

Referințe bibliografice

Gov.ro (2021). *România, prima țară UE care a dezvoltat standardul ocupațional „expert în dezvoltare durabilă”*. Disponibil online la <https://gov.ro/ro/media/comunicate/romania-prima-tara-ue-care-a-dezvoltat-standardul-ocupational-expert-in-dezvoltare-durabila&page=2>.

OECD (2021). OECD Working Papers in Public Governance no. 47: Civil service capacities in the SDG era. An assessment framework, Paris: OECD Publications.

OECD (2021). Civil Service Capacities in the SDG Era. An assessment framework. OECD Working Papers in Public Governance no. 47, Paris: OECD Publishing.

SGG: Secretariatul General al Guvernului (2021). *Analiză ocupațională expert dezvoltare durabilă*. Disponibil online la http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/Expert-dezvoltare-durabila_Raport-analiza-ocupationala.pdf.

UN: United Nations. *Changing Mindsets to Realize the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Disponibil online la <https://unpan.un.org/sites/unpan.un.org/files/Changing%20mindsets%20report%20-%20201%20October.pdf>. 2021

Capitolul 1.2 Managementul politicilor publice de dezvoltare durabilă

Tema 1. Principiile managementului de proiect

Sustenabilitatea în managementul proiectelor

Aproape orice acțiune efectuată de către o persoană sau de către o organizație poate fi privită din perspectiva unui proiect. De altfel, acest termen a cunoscut o dezvoltare pe scară largă la nivel mondial deoarece scopul său este, în primul rând, soluționarea unei probleme, inovarea, producerea de schimbări,

precum și anticiparea unei situații, dificultăți, risc în vederea depășirii unei situații nefavorabile.

Este important însă să se facă distincția între conceptele de proiect și program. Din perspectiva managementului proiectelor, programul trebuie privit ca un grup de proiecte, în timp ce proiectul trebuie înțeles prin prisma posibilității de a se împărți în subproiecte, respectiv grupuri de activități sau acțiuni (Chase et al., 1998).

Există o serie de abordări în literatură referitoare la tipologia proiectelor, care iau în considerare aspecte privind: *mărimea și aria de acțiune a proiectului, tipul produsului furnizat, nivelul de complexitate, perioada de finanțare, originea finanțării.*

Pentru derularea cu succes a unui proiect, este necesar ca toți cei implicați să respecte o serie de principii fundamentale care sunt recunoscute de toți specialiștii din domeniu. Rațiunea identificării acestor principii pornește de la următoarele aspecte (Florescu et al., n.d.):

- *necesitatea urmăririi aceluiași obiective de către toți membrii echipei și partenerii;*
- *importanța eliminării unor obiective ascunse sau nedeclarate;*
- *onestitatea, pregătirea și motivația celor implicați.*

Sustenabilitatea în managementul proiectelor se referă la planificarea, monitorizarea și controlul proceselor de furnizare și suport ale proiectului, ținând cont de aspectele de mediu, economice și sociale ale ciclului de viață al proiectului, cât și de efectele acestuia. Mai mult, proiectul trebuie realizat într-un mod transparent, corect și etic, care include participarea proactivă a părților interesate, precum și oferirea de beneficii acestora (Silviu, 2015).

Cea mai bună modalitate de asigurare a sustenabilității unui proiect este dată de stabilirea acestui obiectiv din faza de debut a proiectului, ceea ce poate contribui ulterior la minimizarea efectelor negative din perspectiva aspectelor de ordin economic, social, de mediu și administrativ (de gestionare). Așadar, sustenabilitatea implică asigurarea unui echilibru în patru domenii diferite (IPM, 2021):

- Mediu – schimbările climatice;
- Economie – accesibilitatea;
- Societate – comunitatea;
- Administrativ – sănătatea și securitatea.

Abordarea comună a acestora reprezintă cheia care stă la baza construirii unor proiecte sustenabile. Astfel, sustenabilitatea mediului înseamnă utilizarea durabilă a resurselor, prevenirea poluării și reducerea efectelor asupra schimbărilor climatice. Această situație face necesară evaluarea echipamentelor, a resurselor folosite pentru proiect, a standardelor de la nivel industrial, respectiv a practicilor de achiziție.

În ceea ce privește sustenabilitatea economică, proiectele trebuie să privească dincolo de rentabilitatea investiției, fiind integrate în strategia generală a organizației. Mai mult, accentul trebuie pus pe analiza contribuției lor și a viabilității pe termen lung.

În afara domeniilor de mediu și economice, cele mai puțin discutate, dar la fel de importante, sunt domeniile sociale și administrative. Sustenabilitatea din punct de vedere social înseamnă evaluarea sustenabilității culturii, structurii, abilităților și practicilor de resurse umane. Așadar, acest domeniu este deseori asociat cu sectorul resurselor umane, care sunt privite ca un agent al sustenabilității în orice proiect. Cu ajutorul lor se asigură eliminarea oricărui fel de discriminare împotriva grupurilor vulnerabile, precum și respectarea drepturilor civile și fundamentale. De altfel, resursele umane sunt responsabile de formarea angajaților și dezvoltarea competențelor, precum și de implicarea generală a comunității, ambele constituind domenii sociale semnificative. În plus, în cadrul oricărui proiect trebuie să se ofere condiții bune de lucru și să se asigure măsuri adecvate de sănătate și siguranță.

Rolul managerilor de proiect este fundamental, raportat la asigurarea sustenabilității proiectului. Cu toate acestea, ei pot fi destul de confuzi cu privire la modul de asigurare a sustenabilității proiectelor pe termen lung. Având în vedere că proiectele ajută organizațiile să realizeze obiective de investiții pe termen lung și că ele fac parte din strategia organizației, este important ca managerii de proiect să cunoască factorii interni și externi care influențează succesul unui proiect, respectiv apariția unor dificultăți în obținerea unui rezultat pozitiv. Înțelegerea lor poate contribui semnificativ la planificarea adecvată a proiectului și la respectarea cerințelor legate de sustenabilitatea de mediu. Mai mult, managerii de proiect trebuie să asigure un echilibru între costuri, program și domeniul de aplicare al proiectului, dar și să țină cont în implementarea lui de specificul factorilor economici, sociali și de mediu.

Pe de altă parte, în condițiile în care, în anul 2015, Națiunile Unite au propus cele 17 obiective de dezvoltare durabilă în vederea conturării unei agende globale pentru toată lumea, inclusiv pentru profesia de manager de proiect, se recomandă ca managerul de proiect să promoveze, prin intermediul profesiei exercitate, obiectivele de dezvoltare durabilă, urmărind în acest sens dezvoltarea de obiective și realizarea de planuri, precum și punerea lor în practică într-un context dat.

Impactul principiilor sustenabilității asupra managementului proiectelor

Managerii de proiect trebuie să ia în considerare o serie de principii/dimensiuni ale sustenabilității în momentul în care adoptă decizii în legătură cu proiectele (Silvius et al., 2017):

➤ ***Sustenabilitatea înseamnă echilibrarea sau armonizarea intereselor sociale, de mediu și economice***

În multe situații, abordarea holistică a liniei de bază triple, respectiv a integrării perspectivei economice, de mediu și sociale în cadrul unui proiect nu există. Anumite proiecte, în special cele din domeniul construcțiilor se concentrează în special pe combinația dintre dimensiunile economice și de mediu, iar altele pe dimensiunea socială (Silvius și Schipper, 2014).

De altfel, luarea în considerare a diferitelor aspecte legate de sustenabilitate și asigurarea echilibrului între interesele de natură economică, socială și de mediu depinde într-o măsură foarte mare de strategia organizației și de contextul proiectului, precum și de implicarea managerului de proiect (Silvius et al., 2017).

➤ ***Sustenabilitatea se referă atât la orientarea pe termen scurt, cât și pe termen lung***

Având în vedere natura proiectelor, în sensul de organizații temporare, precum și ciclul de viață al acestora, în mod cert proiectele trebuie abordate prin prisma orientării pe termen scurt. Cu toate acestea, ciclul de viață al proiectului interacționează cu ciclul de viață al livrabilului care este dezvoltat în cadrul proiectului, adică așa-numitul „activ” al proiectului. Mai mult, luarea în considerare a aspectelor de sustenabilitate a proiectelor necesită nu numai punerea accentului pe durata de viață a proiectului, respectiv a ciclului de viață al acestuia, ci și pe ciclul de viață al activului și pe ciclul de viață al produselor pe care le produce acest activ (Labuschagne și Brent, 2006).

Atunci când se raportează la sustenabilitate în managementul proiectelor, Silvius și Schipper (2014) descriu aceste cicluri de viață care interacționează în termeni mai generici, cu necesitatea de a lua în considerare resursele, procesele, livrabilele și efectele unui proiect. Autorii menționați anterior evidențiază o sferă extinsă a managementului sustenabil al proiectelor care rezultă din luarea în considerare a sustenabilității, în sensul unei axe a timpului care se întinde de la ciclul de viață al proiectului până la „generațiile viitoare”.

➤ ***Sustenabilitatea se referă la orientarea locală și globală***

Orientarea spațială reprezintă un concept important în ceea ce privește evaluarea sustenabilității. Această orientare spațială extinsă a managementului sustenabil al proiectelor oferă o bază utilă pentru recunoașterea și identificarea impactului sustenabilității în economiile globalizate de astăzi. Intenționat sau nu, multe organizații influențează sau sunt influențate de părțile interesate de la nivel internațional, indiferent dacă este vorba de concurenți, furnizori sau clienți (potențiali) (Silvius și Schipper, 2014).

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

ROMÂNIA DURABILĂ

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

Suport de curs

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: România Durabilă - Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional
pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

Codul proiectului: SIPOCA 613/mySMIS 127545

Denumirea beneficiarului: Secretariatul General al Guvernului

Coordonator: Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul SGG

Parteneri: Institutul Național de Statistică

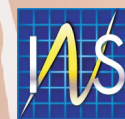
Asociația Regională pentru Dezvoltare Antreprenorială Oltenia

Data publicării: Septembrie 2022

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

DEPARTAMENTUL PENTRU
DEZVOLTARE DURABILĂ

SECRETARIATUL GENERAL
AL GUVERNULUI

Material distribuit gratuit

www.poca.ro

În contextul proiectelor, globalizarea se poate referi la lanțul de aprovizionare al materialelor și resurselor utilizate în proiect, site-urile și/sau echipele de proiect dispersate geografic și lanțul valoric al rezultatelor, beneficiilor și efectelor. Așadar, luarea în considerare a conceptului de sustenabilitate în cadrul proiectelor necesită luarea în considerare a mai multor niveluri, de la global la regional și local (Cleland și Gareis, 2006; Gareis et al., 2011).

➤ **Sustenabilitatea înseamnă valori și etică**

Dezvoltarea durabilă este în mod inevitabil un concept normativ (Gareis et al., 2009), reflectând valorile și considerațiile etice ale societății (Silvius et al., 2012). Așadar, schimbările necesare în vederea asigurării unei dezvoltări mai sustenabile vor fi influențate și de setul implicit sau explicit de valori pe care profesioniștii, liderii de afaceri sau consumatorii îl au și care le afectează sau le direcționează comportamentul. În acest context, managerul de proiect ar trebui să se asigure că finalizează proiectul ținând cont de standardele etice și de impactul social (Mishra et al., 2011).

➤ **Sustenabilitatea înseamnă transparență și responsabilitate**

Principiul transparenței implică faptul că o organizație este deschisă cu privire la politicile, deciziile și acțiunile sale, inclusiv în ceea ce privește efectele de mediu și sociale ale acestor acțiuni și politici. Aceasta se referă la faptul că organizațiile furnizează informații în timp util, clare și relevante părților interesate, astfel încât acestea să poată evalua acțiunile organizației și să poată aborda potențialele probleme legate de aceste acțiuni. În completarea principiului transparenței vine și principiul responsabilității. Acest principiu implică faptul că o organizație este responsabilă pentru politicile, deciziile și acțiunile sale și pentru efectul acestora asupra mediului și societății. Mai mult, o organizație acceptă această responsabilitate și este dispusă să fie trasă la răspundere pentru aceste politici, decizii și acțiuni (IOS, 2010).

Din perspectiva transparenței și responsabilității, integrarea sustenabilității în procesele și practicile de management al proiectelor ar implica o comunicare proactivă și deschisă despre proiect, care ar viza și efectele sociale și de mediu, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung (Silvius et al., 2012). Standardele actuale pentru managementul proiectelor reflectă o abordare mai reactivă raportat la comunicarea în managementul proiectelor, concentrându-se pe nevoile de informare și comunicare ale părților interesate și pe faptul că managerul de proiect ar trebui să furnizeze „doar informațiile necesare” (PMI, 2013).

➤ **Sustenabilitatea se referă la participarea părților interesate**

Implicarea părților interesate în cadrul proiectelor este unul dintre principiile de bază ale sustenabilității (IOS, 2010), având un impact logic asupra managementului părților interesate și asupra proceselor de comunicare în managementul proiectelor (Silvius și Schipper, 2014).

Participarea părților interesate nu este atât un proces specific, cât o atitudine cu care sunt realizate toate procesele de management de proiect. Ea necesită un proces de dialog și, în cele din urmă, de construire a consensului tuturor părților interesate ca parteneri care împreună definesc problemele, proiectează soluții posibile, colaborează pentru implementarea acestora și monitorizează și evaluează rezultatul (Goedknecht și Silviu, 2012).

➤ **Sustenabilitatea înseamnă reducerea riscurilor**

Managementul riscului, inclusiv atenuarea riscului, este un concept binecunoscut în managementul proiectelor, fiind definit ca un eveniment incert sau un set de evenimente care, în cazul în care ar avea loc, ar avea un efect asupra atingerii obiectivelor (OGC, 2010).

Odată cu includerea conceptelor de sustenabilitate în managementul proiectelor, evaluarea riscurilor potențiale se modifică. Astfel, în identificarea riscurilor, trebuie luate în considerare și riscurile de mediu și cele sociale. Mai mult, urmând abordarea ciclului de viață al proiectului, aceste riscuri trebuie evaluate pentru resursele, procesele, livrabilele și efectele proiectului în contextul unei abordări precaute (Silviu et al., 2012).

Așa-numitul principiu al precauției se bazează pe conștientizarea faptului că, în cadrul interacțiunilor sistemului mediu-societate, complexitatea, indeterminarea, ireversibilitatea și neliniaritatea au atins un nivel la care este mai eficient să previi daunele decât să le ameliorezi (Bakker et al., 2010). În acest context, dezastrul cauzat în 2010 de deversarea de petrol de la Deepwater Horizon a alimentat discuția cu privire la adecvarea tehnicilor de gestionare a riscurilor financiare la riscurile societale și de mediu.

➤ **Sustenabilitatea înseamnă eliminarea deșeurilor**

În contextul managementului de proiect, „deșeurile” pot avea caracter intangibil. Maltzman și Shirley, de exemplu, se referă la „cele șapte deșeurii”, așa cum sunt identificate în sistemul de producție Toyota: supraproducția, așteptarea, transportul, prelucrarea necorespunzătoare, inventarul inutil, mișcarea și defectele inutile sau în exces. Aplicate proiectelor, aceste deșeurii se traduc în practici frecvent întâlnite, cum ar fi supraspecificarea cerințelor, cerințe inutile, modificări ale cerințelor, resurse inactive, timpi de așteptare, comunicare greșită, testare incompletă, erori, produse necorespunzătoare etc. (Maltzman și Shirley, 2013).

Taylor (2010) subliniază relația dintre deșeurii și planificarea, programarea și secvențierea proiectelor. El provoacă managerii de proiect să gândească dincolo de „cum se fac lucrurile în mod normal” și oferă câteva exemple. Unul dintre acestea se referă la fabricarea produselor în altă parte (*offside fabrication*) decât la fața locului (*onside fabrication*). Acest lucru oferă posibile avantaje legate de sustenabilitate, respectiv mai puține deșeurii, costuri reduse de livrare, o mai bună utilizare a resurselor, oportunități de creștere a competențelor forței de muncă, oportunități de creare de locuri de muncă în locații mai sărace, economii de

producție în masă etc. Silvius et al. (2012) consideră, de asemenea, că proiectele eșuate reprezintă o risipă și concluzionează că organizațiile ar trebui „să învețe din proiectele lor pentru a nu „risipi” energie, resurse și materiale din cauza erorilor lor în proiecte”.

➤ **Sustenabilitatea înseamnă consumul de venit, nu de capital**

Sustenabilitatea face referire și la capacitatea naturii de a produce sau genera resurse sau energie, capacitate care rămâne intactă. Acest principiu poate fi privit și din perspectivă socială. Astfel, organizațiile nu ar trebui să „epuizeze” capacitatea oamenilor de a produce sau genera forță de muncă sau cunoștințe prin epuizare fizică sau mentală. Proiectul constituie un mediu care poate crea o presiune mare asupra membrilor echipei, rezultând niveluri relativ ridicate de factori care prezic epuizarea. Sustenabilitatea în managementul proiectelor presupune ca managerul de proiect să ia în considerare nu numai capitalul economic, ci și capitalul social și de mediu al organizației, salvând astfel capacitatea de producție viitoare a acesteia (Silvius et al., 2012).

Aplicații practice

Evaluati și oferiți exemple de bună practică în ce măsură aceste principii ale sustenabilității proiectelor au fost respectate în proiectele la care ați participat.

Referințe bibliografice

Bakker K.D., Boonstra A., Wortmann H. (2010). Does risk management contribute to IT project success? A meta-analysis of empirical evidence. *International Journal of Project Management*. 28 (5), 493-503.

Chase, R.B., Aquilano, N.J., Jacobs, F.R. (1998). *Production and Operations Management. Manufacturing and Services*. Eighth edition. McGraw-Hill Irwin: Boston.

Cleland D., Gareis R. (2006). *Global Project Management Handbook*. New York: McGraw-Hill.

Florescu, M., Marton, B., Neamțu, B., Balogh, M. *Managementul proiectelor. Dezvoltare durabilă*. Disponibil online la <https://docplayer.net/22364104-Managementul-proiectelor-dezvoltare-durabila.html>.

Gareis R., Heumann M., Martinuzzi A. (2009). *Relating Sustainable Development and Project Management*. IRNOP IX, Berlin.

Gareis R., Huemann M., Martinuzzi R.A., Sedlacko M., Weninger C. (2011). *The SustPM Matrix: Relating sustainability principles to project assignment and project managements*, EURAM11, Talinn.

Goedknecht D., Silviu A.J.G. (2012). *The implementation of sustainability principles in project management*. Crete: Proceedings of the 26th IPMA World Congress, 875-882.

IOS: International Organization for Standardization (2010). ISO 26000. *Guidance on Social Responsibility*. Geneva.

IPM: Institute Project Management (2021). *Sustainability in project management*. Disponibil online la <https://www.projectmanagement.ie/blog/sustainability-in-project-management/>.

Labuschagne C., Brent A.C. (2006). Social indicators for sustainable project and technology life cycle management in the process industry. *International Journal of Life Cycle Assessment*. 11 (1), 3-15.

Maltzman R., Shirley D. (2013). Project manager as a pivot point for implementing sustainability in an enterprise. În Silviu, A.J.G., Tharp, J. (Eds.), *Sustainability Integration for Effective Project Management*. Pennsylvania: IGI Global Publishing.

Mishra P., Dangayach G.S., Mittal M.L. (2011). *An ethical approach towards sustainable project success*. International Conference on Asia Pacific Business Innovation & Technology Management.

OGC: Office of the Government Commerce (2010). *Management of Risk: Guidance for Practitioners*. Norwich.

PMI: Project Management Institute (2013). *A Guide to Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide)*. Fifth ed. Newtown Square, PA USA: Project Management Institute.

Silviu A.J.G., Schipper R., Planko J., van den Brink J., Köhler A. (2012). *Sustainability in Project Management*. Farnham: Gower Publishing.

Silviu A.J.G., Schipper R. (2014). Sustainability in Project Management: a literature review and impact analysis. *Social Business*. 4 (1), 63-96.

Silviu G. (2015). Considering Sustainability in Project Management Processes. În Thomas K. D. *Handbook of Research on Sustainable Development and Economics*. Pennsylvania: IGI Global.

Silviu A.J.G., Kampinga M., Paniagua S., Mooi H. (2017). Considering sustainability in project management decision making. An investigation using Q-methodology, *International Journal of Project Management*. 35 (6), 1133-1150.

Taylor T. (2010). *Sustainability Interventions – for Managers of Projects and Programmes*. The Higher Education Academy. Centre for Education in the Built Environment.

Tema 2. Tehnici și metode privind elaborarea politicilor publice

Noțiunea de politici publice bazate pe dovezi (evidențe)

Politicile publice implică adoptarea unor decizii publice prin care sunt soluționate problemele cetățenilor, decizii ce trebuie fundamentate pe raționalitate și nu pe politică. Mai mult, importantă este distincția între *public policy* (*politica publică*) și *politics* (*politică*), în care prima se referă la decizii ale guvernanților privind anumite probleme publice sau ale societății, iar cea de-a doua la încercarea de a exercita o influență asupra deciziilor și acțiunilor guvernanților privind problemele publice, adică politica publică (Matheson, 2016).

Elaborarea politicilor publice bazate pe evidențe se referă la analizele, studiile și cercetările, respectiv informațiile/datele obiective ce stau la baza elaborării unei politici publice, ceea ce este în opoziție cu modalitatea de identificare a alternativelor pentru rezolvarea unei probleme pornind de la anumite „opinii” (Young & Quinn, 2002). Cu alte cuvinte, **elaborarea politicilor publice bazate pe dovezi** implică o reconfigurare a procesului politicilor publice cu scopul de a sublinia faptul că adoptarea deciziei trebuie să fie bazată pe evidențe sau pe date/informații. În acest mod se pot reduce sau chiar elimina erorile apărute din cauza ecartului dintre ceea ce așteaptă autoritățile și ceea ce se întâmplă în practică. Totuși, chiar și în statele bine dezvoltate, cu tradiție în domeniu, acest proces de restructurare a politicilor publice este influențat în mod negativ de capacitatea de analiză redusă a actorilor politici (Howlett, 2009).

În general, definirea politicilor publice implică două componente:

- **analiza politicii publice:** pune accentul pe metodologiile prin care se stabilesc rezultatele unei politici publice și identifică similitudinile și diferențele dintre politicile alternative în raport cu rezultatele obținute în urma implementării lor (Karoly et al., 2011);
- **ciclul politicilor publice:** se referă la etapele prin care se identifică problema, se stabilesc și analizează soluțiile posibile pentru rezolvarea ei și se alege soluția ce ulterior va fi implementată. În final are loc evaluarea impactului politicii publice (Miroiu, 2001; Profiroiu, 2006).

Analiza politicii publice poate fi abordată în două moduri: fie ca *analiză de politică* – o activitate de cercetare caracteristică în special mediului universitar prin care se studiază etapa de elaborare a politicilor publice –, fie ca *analiză pentru politică* – o activitate cu caracter practic derulată la solicitarea unor persoane interesate în scopul soluționării unor situații problematice (Miroiu et al., 2002).

Pe baza experienței țărilor OECD, Gerson (2020) sugera că, **pentru a accelera progresul implementării SDD, performanța guvernelor ar putea fi îmbunătățită:**

- **prin asigurarea coerenței politicilor publice**, în sensul că procesele politicilor publice care stau la baza eforturilor țărilor pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD) ar trebuie să prevadă acțiuni în cadrul diferitelor sectoare care să fie echilibrate de o manieră coerentă, luând în considerare atât interacțiunile dintre obiectivele economice, sociale și de mediu, cât și efectele transfrontaliere și pe termen lung;

- **prin întărirea capacității serviciilor publice**, în sensul că serviciile publice responsabile de atingerea ODD trebuie să își întărească modul în care concep, implementează și îmbunătățesc procesele de politică publică, ceea ce presupune o legătură mai mare între procesul elaborării politicilor publice și procesul furnizării serviciilor publice prin asigurarea unui răspuns continuu, bazat pe dovezi. Pentru aceasta este necesar să se regândească leadershipul și angajamentul angajaților publici pentru sprijinirea profesionalismului și dobândirea, reținerea și dezvoltarea celor mai potrivite aptitudini (Kahneman, 2011).

Prezentarea etapelor ciclului politicilor publice

Ciclul politicilor publice se referă la șirul etapelor și subetapelor prin care se desfășoară procesul politicilor publice. Acest proces se caracterizează printr-un grad ridicat de complexitate, implicând mecanisme și actori între care se creează o serie de relații (Miroiu, 2001). Mai mult, este necesar ca rolurile atribuite actorilor implicați să fie stabilite cu exactitate și să existe o bună colaborare între aceștia.

Literatura de specialitate de la nivel internațional și național include o serie de abordări referitoare la etapele componente ale ciclului politicilor publice. Cu toate acestea, respectivele abordări nu pot fi aplicate și adaptate la orice situație problematică din practică deoarece în societatea actuală se manifestă și coexistă o multitudine de actori, probleme și incertitudini. Cunoașterea lor este însă esențială pentru înțelegerea manierei în care sunt realizate politicile.

Un exemplu interesant de model al ciclului politicilor publice care nu este caracterizat prin înșiruirea unor etape este cel al **cutiei negre** formulat de Easton (1965). Autorul examinează procesul politicilor publice prin prisma interrelațiilor create în mediul în care acesta se derulează. Autorul pune accentul pe trei aspecte:

- influențele (input-urile) apărute pe diferite canale (partidele politice, mass-media, stakeholderi);
- procesele din interiorul sistemului politic;
- convertirea input-urilor în output-uri (rezultate).

O perspectivă foarte utilă pentru înțelegerea etapelor procesului politicilor publice aparține lui Profiroiu (2006), ce va fi redată pe larg în continuare. Astfel, potrivit acestui autor, ciclul politicilor publice cuprinde trei etape: **elaborarea, implementarea, evaluarea și sfârșitul sau modificarea politicii publice**.

Etapele de elaborare este împărțită în două subetape, respectiv **stabilirea agendei și procesul decizional**.

a. Stabilirea agendei presupune două faze, respectiv faza de definire a problemei și cea de înscriere în agendă, fără a însemna în mod absolut că prima fază este premergătoare celei de-a doua.

Problemele publice se referă la acele nevoi umane, indiferent de maniera în care sunt recunoscute, satisfacerea acestora neputând fi realizată prin intermediul pieței. Problemele pot apărea în urma unor evenimente care influențează indivizii în mod diferit, iar apariția lor poate conduce la dezbateri și controverse. Totuși, este important de precizat că nu toate problemele devin publice, iar autoritățile nu se preocupă de soluționarea tuturor problemelor. Aspecte precum poluarea aerului, aglomerarea urbană, șomajul ar putea fi considerate potențiale probleme, în funcție de gradul de insatisfacție și disconfort resimțite. Există însă anumite criterii în funcție de care se măsoară gradul de disconfort sau insatisfacție, pentru că, dacă o anumită situație nu este problematică, atunci intervenția guvernamentală nu este necesară sau justificată.

Mai mult, o situație se transformă într-una problematică în momentul în care se constată că se poate identifica cu un domeniu de intervenție al statului, ceea ce face posibilă identificarea unei soluții guvernamentale. Aaron Wildavsky (1975) era de părere că autoritățile nu vor lua în calcul o problemă pentru care nu se poate identifica o soluție în vederea rezolvării ei. Astfel, uraganele și cutremurele de pământ nu pot fi niciodată considerate ca fiind probleme de politici publice, în principal din cauza naturii lor imprevizibile, dar pagubele produse de ele pot fi încadrate în această categorie.

Raportat la sursele de identificare a problemelor, acestea pot fi (SGG, 2004):

- **agenda publică**: problemele care într-o anumită perioadă de timp sunt supuse unor dezbateri publice și pentru care se recomandă intervenția guvernamentală în vederea rezolvării lor.

- **programul de guvernare**: problemele ce necesită a fi soluționate și care sunt menționate în cadrul acestui program.

- **prioritățile stabilite la nivel politic** ce se ivesc pe parcursul guvernării.

- **obligațiile asumate de România față de Uniunea Europeană** prin documente strategice naționale.

Cea de-a doua fază, **înscrierea în agendă**, presupune recunoașterea unei probleme de către actorii guvernamentali, care se vor implica ulterior în rezolvarea ei. Potrivit lui Profiroiu (2006), este important să se înțeleagă diferența între **agenda publică sau sistemică și agenda formală sau instituțională**. **Agenda**

publică se referă la totalitatea problemelor considerate esențiale de către sfera politică și asupra cărora autoritățile au putere și jurisdicție în vederea soluționării lor. Cu alte cuvinte, este vorba de o agendă de discuții a societății despre sute de probleme (criminalitatea, îngrijirea persoanelor bolnave etc.) pentru care publicul dorește găsirea unei soluții în vederea limitării sau eliminării efectelor lor. Totuși, guvernul înțelege că trebuie să caute soluții doar pentru o mică parte din problemele de pe agenda publică, ceea ce înseamnă înscrierea lor pe **agenda instituțională**. Așadar, agenda publică poate fi privită ca o agendă pentru discuții, pe când cea instituțională ca una pentru acțiune.

Problemele aflate în atenția guvernului de-a lungul timpului pot cunoaște o scădere sau o creștere a priorității lor. Astfel, în cazul creșterii atenției, semnificația problemelor se poate modifica, iar cei care o susțin caută să o extindă pentru a atrage cât mai mulți susținători. Totuși, dacă nu se manifestă schimbări importante privind programul de guvernare sau înțelegerea unor probleme, este foarte puțin probabil ca prioritatea problemelor de pe agenda guvernului să scadă sau să crească.

b. Procesul decizional include două faze, și anume formularea și legitimizarea.

Faza de formulare constă în identificarea alternativelor necesare soluționării problemei și adoptarea uneia dintre ele. Se poate întâmpla ca formularea să fie efectuată fără conturarea clară a problemei sau în absența unei legături puternice între cei implicați în formularea alternativelor și persoanele afectate. Mai mult, pot apărea o serie de actori, ale căror soluții devin complementare sau intră în competiție, ceea ce are ca rezultat atât perdanți, cât și câștigători. Formularea se poate derula pe perioade mari de timp, marele dezavantaj fiind ca alternativele să nu beneficieze de susținerea necesară.

Formularea poate avea, de asemenea, două subetape: *analiza* (ce implică examinarea problemei și identificarea alternativelor) și *selecția* (ce presupune alegerea unei singure alternative dintre cele identificate).

Toate alternativele identificate necesită a fi examinate prin intermediul unei **analize de impact (analiză ex-ante)**, cu scopul de a stabili efectele produse de acestea asupra sistemului economic și social, respectiv asupra mediului înconjurător. În acest sens, se pot utiliza analiza cost-beneficiu, analiza cost-eficacitate pentru stabilirea impactului economic, respectiv alte modalități precum focus-grupul, interviul, sondajul de opinie, analiza comparată, analiza de gen pentru stabilirea impactului social.

Ca o noutate legislativă, în motivarea actelor normative trebuie inclus și **impactul asupra dezvoltării durabile**, ce este deosebit de complex și are în vedere ansamblu consecințelor pe care actele normative viitoare le pot avea asupra populației, mediului înconjurător, educației, nivelului de trai, biodiversității etc., ele putând să vizeze domenii precum sănătatea, asistența socială, reglementări

privind locurile de muncă, educația, cultura, infrastructura, activitatea economică, condițiile de trai etc.

O atenție specială trebuie să fie acordată impactului distributiv pe care îl va avea proiectul de act normativ asupra diferitelor sectoare economice, asupra comunităților umane, grupuri vulnerabile (de exemplu asupra persoanelor aflate în risc de sărăcie), asupra diferitelor unități administrativ teritoriale (de exemplu cele din zonele de munte sau cele din zonele izolate), fiind necesară identificarea efectelor negative potențiale la nivel macrosocial, dar și a beneficiilor pentru stat, asupra agențiilor economice și asupra mediului înconjurător ce ar rezulta în urma punerii actului în aplicare. Totodată, este necesar să se identifice impactul asupra obiectivelor de dezvoltare durabilă, așa cum sunt ele prevăzute în Agenda 2030.

Foarte importantă în acest proces este **consultarea publică**¹⁹. Există două modalități în care poate fi efectuată consultarea publică (Profiroiu, 2007): *consultarea cu un grup restrâns de interese și consultarea cu publicul larg*.

Consultarea cu un grup restrâns de interese reprezintă o modalitate facilă și rapidă de consultare, cu scopul de a afla părerile celor afectați de o anumită problemă de interes public. Ea nu implică un volum mare de resurse și poate fi efectuată în scris sau cu participarea fizică a celor implicați.

Consultarea cu publicul larg era foarte rar folosită înainte și apărea după alegerea alternativei de soluționare a problemei. Consultarea cu publicul larg este facilitată de utilizarea mijloacelor electronice și este o etapă obligatorie în procesul elaborării documentelor de politici publice și a propunerilor de acte normative.

Este indicat ca ea să fie urmată de utilizarea altor metode, precum mese rotunde, dezbateri, schimburi de opinii. Scopul folosirii acestui tip de consultare constă în:

- cunoașterea efectelor nedorite ale soluției alese, în vederea rezolvării problemei;
- impulsivarea dezbaterii publice pentru a crește gradul de cunoaștere din partea publicului și de încuviințare a soluției respective;
- oferirea posibilității guvernanților de a evita o reacție negativă din partea publicului vizavi de soluția aleasă;
- oferirea de suport guvernanților privind medierea intereselor aflate în opoziție.

Legitimizarea se referă la aprobarea de către autoritatea competentă a alternativei selectate și recunoașterea oficială a acesteia. Practic, înseamnă luarea deciziei, ce implică atât votarea, cât și semnarea.

Implementarea constă în punerea în aplicare a planului de acțiune ce include activitățile menționate într-o succesiune logică, precum și instituțiile sau departamentele implicate în efectuarea lor. În cadrul acestei etape pot apărea o serie de disfuncționalități cauzate de resursele financiare insuficiente, conflicte

¹⁹ A se vedea *Baza legală cu privire la procesul de consultare publică* (Anexa 2, H.G. 443/2022).

între cei implicați, concentrarea atenției asupra altor probleme, neclarități privind scopul sau obiectivele ce trebuie îndeplinite etc.

Evaluarea este o etapă necesară în vederea stabilirii eficienței și eficacității unei politici publice, precum și pentru a efectua modificări în cazul unor rezultate intermediare necorespunzătoare cu ceea ce s-a stabilit inițial.

În noul pachet, prin revizuirea **strategiei UE pentru o reglementare mai bună din 2021 (EU better regulation)**, se prevede ca **progresul pentru îndeplinirea ODD-urilor să fie inclus în evaluarea de impact a propunerilor Comisiei Europene**²⁰, motiv pentru care și în România a fost revizuit instrumentul de **prezentare și motivare a actelor normative**²¹ prin includerea în cadrul instrucțiunilor metodologice pentru realizarea evaluărilor de impact a rubricii privind **evaluarea impactului asupra dezvoltării durabile**.

Pornind de la maniera în care se realizează, evaluarea²² poate fi:

- **ex-post**²³ (a posteriori): se realizează la finalul implementării politicii, în vederea examinării rezultatelor, evidențierii posibilelor deficiențe apărute și elaborării de recomandări necesare evoluției ulterioare a domeniului de politică publică vizat.

- **ex-ante**²⁴ (a priori): pune accentul pe efectele de natură economico-socială, fiind efectuată anterior implementării acesteia. Aceasta reprezintă o evaluare preliminară a impactului politicilor publice, cu scopul de a facilita adoptarea deciziei în contextul existenței mai multor alternative de soluționare a problemei. Scopul ei este de a anticipa efectele secundare apărute la momentul t, generate de decizia adoptată la momentul t+n și, mai mult decât atât, efectuarea de comparații necesare pentru identificarea celei mai bune alternative de soluționare a problemei.

- **intermediară**: măsoară primele rezultate ale politicii publice și oferă date și informații utile pentru îmbunătățirea ei. Este derulată pe parcursul implementării.

În urma evaluării ex-post se poate recomanda modificarea politicii publice sau chiar sfârșitul politicii publice, dacă problema a fost rezolvată sau sunt necesare modificări substanțiale în ceea ce privește instrumentele folosite și actorii implicați.

²⁰ A se vedea *2021 revised EU Better Regulation Package*.

²¹ H.G. 443/2022 pentru aprobarea conținutului instrumentului de prezentare și motivare a structurii raportului privind implementarea actelor normative, a instrucțiunilor metodologice pentru realizarea evaluării impactului, precum și pentru înființarea Consiliului consultativ pentru evaluarea impactului actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 333 din 5 aprilie 2022.

²² A se vedea SGG (2009) *Manualul de monitorizare și evaluare a politicilor publice*, elaborat în cadrul proiectului PHARE RO 2006/018-147.01.03.03.01.

²³ A se vedea H.G. 443/2022 Anexa 5 *Instrucțiuni metodologice pentru elaborarea rapoartelor privind implementarea actelor normative*.

²⁴ A se vedea *Manualul pentru evaluarea ex-ante a impactului politicilor educaționale; Manual și metodologie pentru studii impact în domeniul sănătății, Manualul de planificare strategică* disponibile online <https://sgg.gov.ro/new/politici-publice-si-programe/documente/suport-metodologic/>

Prezentarea conținutului unui propuneri de politici publice

Orice propunere de politică publică trebuie să conțină, în partea de început, câteva informații referitoare la titlul acesteia, departamentul implicat în elaborarea sa, persoanele responsabile și datele de contact ale acestora, precum și stadiul în care se află, respectiv avizare, primă lectură etc.

Propunerea de politică publică va conține șapte secțiuni²⁵, după cum urmează:

➤ **Secțiunea I. Argumentele necesare inițierii propunerii de politică publică**

În cadrul acestei secțiuni se va descrie problema care stă la baza inițierii propunerii de politică publică. Astfel, este necesar să se menționeze în mod clar problema, cauzele și efectele ei, datele statistice care atestă faptul că este vorba de o problemă reală, grupurile afectate și gradul de afectare, efectele apărute din cauza inacțiunii guvernamentale.

➤ **Secțiunea a II-a. Scopul și obiectivele propunerii de politică publică**

Secțiunea se va axa pe redarea scopului propunerii de politică publică, menționarea obiectivelor ce trebuie îndeplinite, atât cele generale, cât și cele specifice și operaționale.

➤ **Secțiunea a III-a. Detalierea opțiunilor de rezolvare a problemei respective**

Vor fi identificate cel puțin trei opțiuni, împreună cu scenariul de referință.

➤ **Secțiunea a IV-a. Identificarea și evaluarea impactului**

În cadrul secțiunii vor fi prezentate pe larg, pentru fiecare dintre opțiunile identificate anterior, următoarele tipuri de impact²⁶:

- **Impactul economic și asupra sectorului de afaceri** (vizează impactul macroeconomic, precum și cel asupra investițiilor publice, sectorului concurențial și al ajutoarelor de stat, întreprinderilor mici și mijlocii, serviciilor publice furnizate de entitățile administrației publice centrale și locale, cuantumul beneficiilor și costurilor de natură economică).

- **Impactul bugetar și financiar** (se referă la estimarea costurilor și veniturilor ce au implicații asupra bugetului de stat și a celor locale).

- **Impactul social** (se are în vedere impactul asupra grupurilor țintă, grupurilor vulnerabile, serviciilor sociale).

- **Impactul asupra mediului înconjurător** (cunoașterea impactului privind folosirea resurselor naturale, calitatea mediului, speciile protejate, habitatele naturale, zonele protejate și peisajele).

- **Impactul asupra obiectivelor de dezvoltare durabilă** (a se vedea Anexa 2 din H.G. 443/2022).

²⁵ A se vedea *Manual de metode folosite în planificarea politicilor publice și evaluare impactului*.

²⁶ A se vedea *Metodologie de evaluare preliminară a impactului; Analize de impact*, disponibile pe site www.sgg.gov.ro

➤ **Secțiunea a V-a. Selectarea opțiunii**

Se va specifica opțiunea selectată, precizându-se totodată și argumentele privind alegerea ei.

➤ **Secțiunea a VI-a. Consultarea publică**

Această secțiune necesită elaborarea unui raport privind consultarea publică ce cuprinde informații despre entitățile consultate, justificarea alegerii lor, propunerile acestora, inclusiv cele acceptate și cele neacceptate, precum și o scurtă justificare a neacceptării lor.

➤ **Secțiunea a VII-a. Măsurile postadoptare**

Secțiunea conține informații despre o serie de aspecte precum: actele normative dezvoltate în urma adoptării propunerii de politică publică, perioada de timp estimată în vederea adoptării lor de către Parlament sau Guvern; măsuri necesare; modalitățile de monitorizare și evaluare, precum și indicatorii folosiți.

Aplicații practice

Elaborați un document de politică publică²⁷.

Explicați structura instrumentului de prezentare și motivare a actelor normative – Anexa 1 H.G. 443/2022.

Analizați documente de politică publică deja elaborate – Criterii de evaluare a privind calitatea instrumentelor de prezentare și motivare Anexa 6 H.G. 443/2022.

Explicați raportul de implementare a actelor normative – Anexa 4 și Anexa 5 a H.G. 443/2022.

Referințe bibliografice

Easton, D. A. (1965). *Framework for Policy Analysis*. New York: Alfred A. Knopf.

Gerson, D. (2020). *Leadership for a high performing civil service: Towards senior civil service*.

H.G. nr. 775/2005 din 14.07.2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I, nr. 685 din 29.07.2005, cu modificările și completările ulterioare

²⁷ În conformitate cu prevederile H.G. 775/2005 *Regulamentul privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice*. A se vedea *Instrucțiuni de completare a propunerii de politică publică*, completate cu H.G. 523/2016.

H.G. 443/2022 pentru aprobarea conținutului instrumentului de prezentare și motivare, a structurii raportului privind implementarea actelor normative, a instrucțiunilor metodologice pentru realizarea evaluării impactului, precum și pentru înființarea Consiliului consultativ pentru evaluarea impactului actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 333 din 5 aprilie 2022

Howlett, M. (2009). Policy analytical capacity and evidence-based policy-making: Lessons from Canada. *Canadian Public Administration*. 52 (2), 153-175.

Kahneman, D. (2021). „Thinking fast and slow”, 2011 în OECD, *OECD Working Papers in Public Governance*. 47: Civil service capacities in the SDG era. An assessment framework, 4.

Karoly, M., Șandor, D.S., Gârboan, R., Cobârzan, B. *Analiza politicilor publice și evaluarea programelor în administrația publică*. Disponibil online la http://www.apubb.ro/wp-content/uploads/2011/03/Analiza_politicilor_publice_si_evaluarea_programelor_in_AP.pdf. 2011

Legea 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, publicată în M.O nr.70/3.02.2003 cu modificările și completările ulterioare

Matheson, C. (2016). *Politics and Public policy in Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance* (Ed. A. Farazmand). Boca Raton, USA: Springer, Cham.

Miroiu, A. (2001). *Introducere în analiza politicilor publice*. Disponibil online la http://www.politicipublice.ro/uploads/Introducere_in_analiza_politicilor_publice.pdf

Miroiu, A., Zulean, M., Rădoi, M. (2006). *Politici publice*. București: Editura Politeia.

Profiroiu, M. (2006). *Politici publice. De la teorie la practică*. București: Editura Economică.

Profiroiu, A. (2007). *Știința administrativă*. București: Editura Economică.

SGG: Secretariatul General al Guvernului. *Ghidul privind elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor publice la nivel central*. Disponibil la http://www.sgg.ro/docs/File/UPP/doc/ghid_pp.pdf. 2004.

Wildavsky, A. (1975). *Budgeting: A Comparative Theory of Budgetary Processes*. Boston: Little Brown.

Young, E. & Quinn, L. (2002). *Cum se scrie un studiu de politici publice efectiv. Ghid pentru consilierii de politici publice din Europa Centrală și de Est*. Disponibil la https://www.icpolicyadvocacy.org/sites/icpa/files/downloads/writing_effective_public_policy_papers_romanian.pdf.

Tema 3. Modalități de colectare, analiză și interpretare a datelor statistice utilizate în evaluarea activităților guvernamentale

Surse de colectare a datelor și estimarea

În elaborarea și evaluarea implementării politicilor publice se poate apela la o multitudine de surse de colectare a datelor:

A. Colectarea datelor secundare din surse oficiale de referință precum: documente scrise ale instituțiilor publice supuse evaluării (serii de date istorice, rapoarte de activitate, acte administrative, procese verbale ale ședințelor, strategii instituționale), procese verbale de control, studii provenind din domenii aflate în conexiune cu domeniul evaluat, date din contabilitate, statistici administrative ale Institutului Național de Statistică sau EUROSTAT²⁸, platforma SALT²⁹, platforma data.gov.ro, date provenind de la organizațiile internaționale, rapoarte de monitorizare și de audit sau cercetări din perioade anterioare. **În ceea ce privește utilizarea unor surse de referință, acestea trebuie utilizate respectând următoarele reguli:**

- trebuie verificate detaliile cu privire la modul de deducere a valorilor deoarece diferitele surse pot folosi definiții operaționale diferite;
- trebuie să vă asigurați că evaluările sunt consecvente atunci când folosiți mai multe surse;
- sunt de evitat acele surse care nu oferă definiții operaționale.

B. Colectarea unor date primare cu ajutorul anchetelor sau sondajelor, folosind chestionare ce pot fi aplicate la un moment dat sau în diferite perioade de timp (măsurare longitudinală). Sondajele trebuie utilizate pentru consultarea sistematică a tuturor părților interesate. În cazul în care nu dispuneți de suficient timp sau resurse pentru derularea unui sondaj ad-hoc, se poate face apel la sondaje regulate deja realizate la nivel național sau local de către organizații recunoscute în domeniu.

C. Colectarea de date din părerile experților folosite în evaluările cu caracter tehnic. Analiza sistematică a opiniilor diferiților experți se poate baza pe folosirea tehnicilor de lucru în echipă. **Folosirea experților trebuie să respecte anumite reguli de bune practică:**

- verificarea prealabilă a acreditărilor sau competențelor experților;
- utilizarea anumitor metode, precum metoda Delphi pentru a grupa evaluările experților și a reduce marja de eroare.

²⁸ A se vedea *Codul de bune practici al statisticilor europene*.

²⁹ SALT (Serviciile Administrației Publice pentru Tine) reprezintă o platformă informatică ce a fost creată în cadrul proiectului SIPOCA 9, care oferă actorilor relevanți acces la date, indicatori și statistici necesare pentru monitorizarea și evaluarea furnizării serviciilor publice locale și a capacității administrative a unităților administrativ-teritoriale.

Evaluările experților constituie o sursă suplimentară valoroasă de date obiective, ce se adaugă datelor din surse aparținând administrației, deoarece, în general, administrația publică are tentația de a apela doar la datele proprii referitoare la resursele alocate și rezultatele obținute: sume cheltuite sau acte administrative elaborate.

În general, statisticile interne ale administrației se referă mai mult la mijloacele alocate și mai puțin la impactul sau efectele activităților sale. De cele mai multe ori, sistemele de colectare a datelor privind impactul nu sunt create încă de la lansarea politicilor publice și, în consecință, în evaluare se face apel la aproximări, pe baza statisticilor ce derivă din recensămintele institutelor de statistică sau din alte surse mai mult sau mai puțin de încredere.

Există o serie de reguli ce trebuie utilizate în cazul în care sunt necesare estimări ca urmare a lipsei datelor necesare:

- estimarea valorii absolute a unei variabile care nu variază semnificativ de la o comunitate la alta se poate realiza prin înmulțirea ratei medii pentru acea variabilă cu populația, în loc să cumulăm efectiv valorile reale din registrele de evidență;
- verificarea existenței unor reguli empirice care sunt acceptate de toată lumea;
- utilizarea unor valori caracteristice fenomenelor similare;
- atunci când relația dintre două variabile este deja cunoscută, putem prognoza o valoare pentru o anumită variabilă bazându-ne pe o variabilă deja cunoscută (de exemplu estimarea evoluției populației în timp în funcție de ratele de creștere anterioare);
- stabilirea unor limite prin referința la o altă variabilă atunci când se poate face acest lucru (numărul maxim de copii care pot beneficia de lapte praf poate fi limitat la numărul de copii în vârstă de 0-2 ani);
- apelarea la diferite abordări sau surse de date separate pentru a estima valorile și a compara rezultatele.

D. Colectarea datelor din surse digitale

Datele din sursele digitale (internet, social media, telefoane mobile, senzori, sateliți, aparatura statică și portabilă) existente din abundență la ora actuală, ca urmare a dezvoltării „societății bogate în date”, pot constitui o sursă infinită de date pentru analizele administrației publice. Acestea au creat fenomenul „big data”, care se referă atât la colectarea de seturi de date (numere, vectori, texte, imagini), adesea din mai multe surse, cât și la metodele și instrumentele utilizate pentru a le interoga (data analytics). Nu există însă un standard universal pentru a defini termenul „big”, însă există o abordare comună axată pe cei „4 V”: volum, varietate, viteză, veridicitate. Cu toate acestea, nu numai „big data” sunt relevante pentru a avea o perspectivă adecvată, unele probleme putând fi rezolvate exploatând doar „small data” (EC, 2017).

Institutul Național de Statistică a alcătuit **setul național de indicatori de dezvoltare durabilă**³⁰, pe baza căruia se va monitoriza progresul în implementarea Țintelor SNDDR, analizându-se atât seriile de date obiective, cât și cele de date subiective.

În procesul de monitorizare a implementării Țintelor, pe lângă seriile de date deschise socioeconomice și de mediu, vor fi colectate și serii de date subiective prin intermediul sondajelor de opinie și al barometrelor de opinie publică.

Mecanismul de monitorizare a implementării SNDDR 2030 va include și elaborarea unui Cod al sustenabilității, ce va sta la baza mecanismelor de raportare nefinanciară cu privire la aspectele de mediu, de personal și sociale.

Metode de colectare a datelor primare

Ancheta socială pe bază de chestionar este o metodă recomandată în cazul în care se urmărește obținerea unor rezultate semnificative statistic. Ea trebuie să îndeplinească următoarele condiții: a) populația supusă observației este omogenă; b) evaluatorul are o idee bine conturată asupra a ceea ce intenționează să observe; c) evaluatorul dorește să testeze validitatea unei ipoteze; d) investigatorul vrea să colecteze fapte obiective, în cazul în care se dorește să se analizeze relațiile de cauzalitate sau să se furnizeze informații normative, datele subiective trebuind să fie interpretate cu multă precauție.

Utilizarea anchetei pe bază de chestionar presupune parcurgerea mai multor etape (Șandor, 2013):

1. **Conceperea chestionarului**, ce trebuie să respecte anumite reguli legate de lungimea întrebărilor, conținutul acestora, forma sub care se prezintă (închise sau deschise), răspunsurile oferite, poziția întrebărilor de identificare (gen, vârstă, vechime, venituri, situația familială, starea civilă) sau a celor care se referă la situații sau comportamente personale (acestea trebuie puse la finalul chestionarului).

2. **Calculul eșantionului** presupune calcularea precisă a populației, a numărului celor chestionați (de exemplu: toate companiile cu cifra de afaceri între 2 și 10 milioane, care au primit asistență financiară nerambursabilă în ultimii 3 ani). În acest scop, vor fi colectate informațiile existente cu privire la structura acestei populații și se va verifica dacă populația este identificabilă prin nume, adrese, telefoane.

O atenție aparte trebuie acordată **asigurării reprezentativității** eșantionului, prin faptul că acesta este suficient de mare pentru a reflecta în mod corect

³⁰ Validat de către Consiliul Consultativ de Dezvoltare Durabilă.

distribuția unei variabile la nivelul populației analizate. Este recomandat să nu aplicăm chestionarul unui eșantion de dimensiuni mari în situația în care informația cercetată nu poate fi obținută decât prin intermediul întrebărilor deschise sau dacă se dorește înțelegerea unei situații în profunzime prin interogarea diferitelor persoane din același loc. În acest caz se recomandă o abordare mai calitativă a reprezentativității.

Eșantionarea³¹ depinde de populația totală și de gradul de încredere dorit în ceea ce privește calitatea datelor și de resursele disponibile și se poate face prin **metode de eșantionare probabilistică** ce se folosesc în cazul tehnicilor de colectare cantitativă a datelor, cu **eșantion aleatoriu** (metoda eșantionării simple aleatorii sau metoda sistematică aleatorie), **eșantion prin grupuri (de tip cluster)**, **eșantion stratificat** (pentru o populație complexă formată din mai multe subgrupuri) sau **eșantionare multistadială** (SGG,2009).

3. Pre-testarea sau aplicarea testului pilot ne va furniza o analiză utilă asupra formei și conținutului chestionarului. Întrebările deschise se vor converti în întrebări închise. Pilotarea este importantă în situația în care cei chestionați vor completa singuri răspunsurile, pentru a ne da seama de erorile de formulare (enunțuri neclare, asemănătoare) și în situația unor răspunsuri de complexitate mai mare sau a folosirii unor „filtre”, care să direcționeze respondenții prin chestionar către anumite întrebări relevante pentru situația lor, nefiind necesar să răspundă la toate întrebările.

4. Aplicarea chestionarului – acesta se poate administra fie de către cel anchetat sau de către un membru al echipei de evaluare. Chestionarul se poate completa prin poștă sau telefon ori mail, fiecare metodă având avantajele și dezavantajele ei din punctul de vedere al costurilor și al ratelor de răspuns. Unele evaluări echilibrează problemele de cost și calitate prin utilizarea unor serii de anchete. De asemenea, o grijă deosebită trebuie avută cu persoanele vulnerabile, în vârstă etc.

5. Codificarea întrebărilor și curățarea bazei de date – în această etapă trebuie codificate numeric toate variabilele și toate răspunsurile. Sunt efectuate ajustări, ținând cont de imperfecțiunile eșantionării și pentru a corecta legăturile induse de nonrăspunsuri. Dacă am folosit eșantionare prin quota sau stratificată, și suntem siguri că un anumit grup este nereprezentat în eșantion comparativ cu populația ca întreg, putem pondera răspunsurile acestuia prin multiplicarea răspunsurilor acestui grup particular (de exemplu șomeri) astfel încât numărul în general să fie similar cu procentul lor în populație ca întreg.

6. Interpretarea, analiza și diseminarea rezultatelor reprezintă etapa finală și constă în analizarea semnificației rezultatelor anchetei. Valoarea de

³¹ A se vedea SGG (2009), *Manualul de monitorizare și evaluare a politicilor publice*, elaborat în cadrul proiectului PHARE RO 2006/018-147.01.03.03.01.

adevăr a concluziilor depinde de semnificația statistică a rezultatelor, care la rândul său depinde de mărimea eșantionului și de profilul respondenților în relație cu populația relevantă. Pentru ca să poată fi utilizate, rezultatele anchetei trebuie să aibă o utilizare practică și să fie prezentate într-un mod accesibil și sintetic pentru cei care formulează programele și politicile publice.

Ancheta pe bază de chestionar are avantajul de a furniza informații structurate, cuantificabile și generalizabile cu condiția ca eșantionul să fi fost corect calculat. El este foarte util pentru obținerea unor indicatori cantitativi, inclusiv indicatori de monitorizare. Poate fi însă costisitoare atunci când eșantionul conține mai mult de 1000 de unități și uneori este dificil a cunoaște populația pe care dorim să o anchetăm.

- **Interviurile individuale structurate sau nestructurate** sunt utilizate în evaluarea unor politici sau programe de mai mici dimensiuni, care implică un număr relativ restrâns de indivizi-cheie, și poate fi folosit pentru colectarea de informații de la părțile interesate relevante atunci când avem puține informațiile disponibile cu privire la problema pe care dorim să o rezolvăm sau la contextul de aplicare a unei politici. Se utilizează atunci când dorim cunoașterea unor atitudini individuale. Ele constau în adresarea unor întrebări și colectarea de răspunsuri în cadrul unor întâlniri dintre evaluator și participanții beneficiari ai unui program. Conform lui Chen (2005, p.79), prin interviu, evaluatorul poate urmări obținerea unor clarificări cu privire la funcționarea programului în vederea identificării unor soluții privind îmbunătățirea modului de funcționare.

- **Brainstormingul/metoda experților** constă în selectarea unui grup de experți interni sau externi și profesioniști care pot să furnizeze opinii într-un mod structurat și poate fi utilizat în definirea problemelor sau a opțiunilor alternative de politici publice. Trebuie să menționăm că, în cazul brainstormingului, criticile nu sunt premise. O variantă este **metoda Delphi**, în care sunt convocați experți pentru a se ajunge la o soluție sau pentru evaluarea unor situații, acestea utilizând din ce în ce mai mult chestionare precise în mai multe runde, care sunt prelucrate statistic pentru a pune în evidență diferențele de opinii.

- **Focus-grupurile** constau în aplicarea unui număr de 4-6 întrebări unor grupuri de 10-15 persoane afectate de politica publică analizată. Răspunsurile obținute vor fi centralizate într-un raport final care să pună în evidență opiniile comune și pe cele divergente. Alegerea acestei metode este de dorit atunci când ne propunem să cunoaștem în profunzime atitudinile, sentimentele, experiențele și reacțiile respondenților, deoarece permite interacțiunea. Spre deosebire de observație, prin această metodă se pot obține volume mai mari de informații într-un timp mai scurt, cu bani mai puțini și personal mai redus. Pot fi utilizate (Karloly et al., 2010):

- ✓ fie în etapele preliminare sau exploratorii ale unei evaluări cu scopul de a valida date culese prin interviuri individuale sau obținute prin analiza documentelor;

- ✓ fie în etapa implementării unui program pentru a evalua impactul și a găsi noi direcții de evaluare.

- **Studiul de caz** este considerat o metodă complexă „care folosește, la rândul ei, alte metode cum ar fi: analiza documentelor, observația participativă sau nonparticipativă sau interviul” (Șandor, 2005, p. 54). Se folosește pentru a descrie o propunere de politici publice atunci când avem la dispoziție puțin timp pentru a colecta date prin metode cantitative și servește mai mult pentru informarea cu privire la problema ce urmează a fi rezolvată prin acea propunere. După tipul și scopul evaluării, Șandor (2005, p. 54) clasifică studiile de caz în:

- exploratorii, prin care se încearcă descoperirea și analiza unei probleme mai puțin cunoscute;
- explicative, prin care se încearcă obținerea unor lămuriri de tipul relațiilor cauză-efect cu privire la un anumit fenomen;
- descriptive, prin care se încearcă să se analizeze în ce măsură cazul studiat corespunde unei teorii identificate în prealabil.

În elaborarea studiilor de caz, Patton (2002) propune parcurgerea următoarelor etape: 1. colectarea datelor existente cu privire la programul analizat; 2. organizarea datelor brute colectate anterior și clasificarea lor; 3. Descrierea narativă a cazului studiat astfel încât informațiile să fie grupate cronologic sau pe teme, sau utilizând ambele criterii.

Alegerea uneia sau alteia dintre aceste metode de colectare a datelor trebuie să aibă întotdeauna în vedere faptul că aceste date trebuie să fie de încredere (adică să conducă la același rezultat dacă se repetă colectarea și procesarea datelor) și să fie valide (adică să reflecte cu acuratețe ceea ce dorim să măsurăm).

Arsenalul metodologic al cercetării sociale cuprinde și alte metode de culegere a datelor care pot fi folosite, cum ar fi analiza documentelor, observarea sau observare-participarea, experimentul. Folosirea acestor tehnici necesită deținerea unor competențe specifice, în lipsa acestora existând riscul utilizării inadecvate ce poate conduce la obținerea unor date nefiabile.

Amploarea investigațiilor și modul de adresare a întrebărilor variază în funcție de natura întrebărilor pentru care dorim să obținem răspunsul. Spre exemplu, chestionarul închis este recomandat în cazul în care se urmărește o măsurare numerică a opiniilor și faptelor, a cărei semnificație este considerată ca fiind univocă, spre deosebire de interviu, care se aplică pe un eșantion mult mai redus și care poate fi aplicat în cazul în care știm într-un mod precis și nuanțat sensul pe care cei intervievați îl atribuie unei anumite situații sau acțiunilor proprii.

Metode de analiză a datelor

Principalele tehnici de analiză cantitativă a datelor sunt statistica descriptivă, analiza multivariată a relației dintre variabilele măsurate sau analiza factorială a corespondențelor și clasificarea ierarhică. *Statistica descriptivă* constă în calcularea și interpretarea parametrilor caracteristici ai distribuției valorilor înregistrate printr-o variabilă observată (Perret, 2001).

Cele mai comune instrumente cantitative sunt: **deviația standard, distribuția frecvențelor, scattergrams (diagrama norului de puncte), coeficienți de corelație dintre variabile sau teste de diferențiere-t-score sau z-score** (utilizate pentru a determina dacă un eșantion este semnificativ diferit față de un anumit standard sau o normă, sau dacă un eșantion variază semnificativ față de altul, dacă două sau mai multe grupuri variază unele față de altele într-o anumită variabilă specifică (de exemplu satisfacția la locul de muncă sau absenteismul) sau dacă un grup și-a schimbat scorul în ceea ce privește o anumită variabilă de-a lungul timpului.

Alte tehnici de analiză a informațiilor³² sunt analiza input/output, modelele econometrice, analiza regresiei, metodele experimentale și cvasi-experimentale, ancheta Delphi, analiza diagnostic, analiza SWOT, metoda arborelui problemei, metoda diagramei os de pește.

Aplicații practice

Alegeți o problemă care să fie rezolvată printr-o politică publică, care să contribuie la atingerea ODD-urilor din SNDDR 2030, și elaborați arborele problemei.

Concepeți un chestionar prin care să colectați date necesare elaborării unui document de politică publică; codificați acest chestionar și realizați macheta EXCEL în care veți descărca datele.

Referințe bibliografice

Chen, H.T. (2005). *Practical Program Evaluation: Assessing and Improving Planning Implementation and Effectiveness*. Thousand Oaks: CA Sage Publications.

EC: Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion (2017). Florian Hauser ed. *The Quality of Public administration „Toolbox”, Abridged version*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

³² A se vedea SGG (2009), *Manualul de monitorizare și evaluare a politicilor publice*, elaborat în cadrul proiectului PHARE RO 2006/018-147.01.03.03.01.

Karoly, M., Șandor, D.S, Gârboan (Antonie), R., Cobârzan (Radu), B. (2010). Analiza politicilor publice și evaluarea programelor în administrația publică. *Managementul administrației publice*, suport de curs, volumul 2. Cluj-Napoca: Editura Accent.

Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. London: Sage Publications.

Perret B. (2001). *L'évaluation des politiques publiques*. Paris: Editions La Decouverte & Syros.

SGG (2009). *Manualul de monitorizare și evaluare a politicilor publice, elaborate în cadrul proiectului PHARE RO 2006/018-147.01.03.03.01*.

Șandor, D. (2005). *Analiză și cercetare în administrația publică*. Cluj-Napoca: Editura Accent.

Șandor, D. (2013). *Metode de cercetare în științele sociale*. Cluj-Napoca: Editura Tritonic.

Tema 4. Instrumente manageriale privind cuantificarea și planificarea resurselor

Planificarea resurselor în cadrul proiectelor

Faza de planificare a unui proiect cuprinde:

- elaborarea cadrului logic al proiectului;
- specificarea activităților ce contribuie la realizarea proiectului;
- specificarea resurselor necesare pentru implementarea activităților (timp, buget, resurse umane).

Elaborarea cadrului logic al proiectului constă într-o serie de instrumente utilizate în scrierea și managementul de proiect. Rezultatul acesteia este **matricea logică a proiectului** ce prezintă într-o succesiune logică și într-un format standardizat obiectivele proiectului și relațiile de cauzalitate dintre acestea:

- **obiectivul general/obiectivul de dezvoltare;**
- **obiectivul imediat al proiectului;**
- **rezultatele (produsele) așteptate ale proiectului;**
- **activitățile** ce vor fi realizate pentru atingerea rezultatelor planificate.

Indicatorii de performanță trebuie să includă detalii adecvate referitoare la cantitate și/sau calitate, timp, să fie clari, relevanți pentru proiect, să măsoare ceea ce se dorește a fi măsurat.

Așa cum afirmau Florescu și alții (2010, p. 417), matricea logică a proiectului este diferită de **metoda cadrului logic**, care reprezintă „o abordare managerială,

ce presupune un sistem de analiză a problemelor și nevoilor, realizarea unei ierarhii mijloace-scopuri și selectarea celor mai potrivite strategii de implementare”, rezultatul ei fiind **matricea logică a proiectului** „care însumează ceea ce urmărește un proiect, care sunt ipotezele-cheie, cum vor fi monitorizate și evaluate out-puturile și impactul”.

- **Sursele de verificare și metodele folosite** – trebuie să fie specificate sursele de informare, cum se va realiza colectarea informațiilor și raportarea (de către cine, când, cu ce frecvență, prin ce metodă: analiză de documente, observații, sondaje). Fiecărui indicator i se va asocia o sursă de verificare.

- **Riscurile și ipotezele** vor indica factorii care pot afecta implementarea proiectului, putând avea efect asupra legăturii dintre obiectivul proiectului și obiectivul general, dintre rezultate și obiectivele proiectului, sau dintre activități și rezultate. Riscurile se referă la factorii proveniți din mediul proiectului care pot avea efecte negative, în timp ce ipotezele se referă la factorii ce pot influența pozitiv, dar pe care managerul proiectului nu îi poate controla.

- **Planul de activitate** se va concretiza într-un **plan de acțiuni** ce vor fi realizate pe parcursul proiectului prin specificarea rezultatelor așteptate pentru fiecare activitate, a responsabililor, a termenelor și a bugetului alocat.

- **Planul resurselor** constă în planificarea activităților în timp (Diagrama Gantt) și înlănțuirea lor logică (Diagrama drumului critic), planificarea resurselor financiare (bugetul proiectului în format standard, graficul fluxului financiar al proiectului).

Tabelul 1.2.1 Matricea logică a proiectului

Logica care stă la baza intervenției	Indicatori de performanță	Sursa de verificare și metodele folosite	Riscuri și ipoteze
Obiectiv general/Obiectiv de dezvoltare – se va prezenta impactul general la nivel național sau al unui sector de activitate, făcându-se legătura cu contextul politicii publice sau a programului			
Obiectiv imediat/Obiectivul proiectului – indică contribuția specifică a proiectului, beneficiile așteptate pentru grupurile-țintă			
Rezultate – se vor indica rezultatele directe și tangibile (bunuri și servicii prestate) care se vor realiza în urma activităților proiectului			

Logica care stă la baza intervenției	Indicatori de performanță	Sursa de verificare și metodele folosite	Riscuri și ipoteze
Activități – se va indica planul de lucru (sarcinile) necesar atingerii rezultatelor planificate	Resurse (mijloace) – se va prezenta o sinteză a costurilor		
			Precondiții

Sursa: Adaptare după Florescu, Balogh, Neamțu și Balogh (2010)

Diagrama Gantt prezintă desfășurarea activităților sub formă de grafic, indicând pe axa orizontală perioada de timp pentru derularea proiectului (măsurată în zile, săptămâni sau luni calendaristice), iar pe axa verticală fiind reprezentate activitățile proiectului (în cazul proiectelor cu activități complexe, acestea pot fi descompuse în sub-activități) (Florescu și alții, 2010).

Diagrama drumului critic prezintă proiectul ca o rețea de activități pe arcuri, fiecărei activități asociindu-i-se o durată normală exprimată valoric. Diagrama drumului critic se prezintă sub forma unui grafic care are un eveniment de început și un eveniment final, între acestea existând mai multe drumuri formate dintr-o înlanțuire de activități, denumite drumuri complete, cărora li se asociază diferite durate de timp. **Drumul critic** este drumul complet cu lungimea cea mai mare, obținută prin însumarea duratelor activităților derulate între evenimentul de început și cel final, acesta reprezentând chiar durata finală a proiectului. Activitățile aflate pe drumul critic poartă denumirea de **activități critice**, ele nedispunând de o rezervă de timp, impunându-se respectarea exactă a duratelor lor, în timp ce activitățile dinafara drumului critic dispun de anumite **rezerve de timp**³³, implementarea lor putând fi prelungită fără a afecta durata finală a proiectului (Toma, 2002).

Graficele de rețea PERT (Tehnica de evaluare și revizuire a programului) servesc planificării proiectelor utilizând metoda probabilistică, prin asocierea fiecărei activități a proiectului a trei durate de timp (optimistă, pesimistă și cea mai probabilă). Ele reprezintă un instrument managerial ce ajută la identificarea activităților critice, dar și a celor necritice și care dispun de rezerve de timp. Graficele PERT pot fi realizate în două variante (Florescu și alții, 2010, p. 415):

- PERT/Timp – orientează analiza proiectelor în funcție de parametrul timp;
- PERT/Cost – orientează analiza pe monitorizarea termenelor și costurilor.

Graficele de rețea PERT pot fi orientate pe evenimente sau pe activități (Neagu, 2007):

³³ Rezerva de timp este diferența dintre data limită necesară pentru respectarea drumului critic și data la care se atinge efectiv un eveniment sau se termină o activitate (Toma, 2002).

- **cele orientate pe evenimente** se bazează pe reprezentarea activităților printr-un arc, stabilirea nodurilor ce corespund unui anumit eveniment, persoana care redactează graficul având libertatea de a decide numărul de evenimente alocate pentru o anumită activitate și tipul acestora;

- **cele orientate pe activități** au la bază determinarea duratelor activităților prin utilizarea metodei probabilistice, care folosește durate medii în funcție de factorii care pot afecta derularea unei activități.

Aceste metode ajută la detalierea planificării activităților prevăzute a fi derulate în cadrul proiectelor, sub forma unor rețele, ce sistematizează și ușurează munca de organizare a proiectelor, prin identificarea relațiilor de precedență și a ordinii de succesiune a activităților prin punerea în evidență a activităților critice cu scopul respectării termenelor de finalizare a proiectelor (Florescu și alții, 2010).

Planul de monitorizare stabilește indicatorii și termenii intermediare din graficul de activități care vor fi urmărite prin procesul de monitorizare, verifică atingerea țintelor intermediare, respectarea termenelor, încadrarea în costurile planificate și identificarea abaterilor și a cauzelor acestora.

Tehnici de analiză a costurilor generate de actele normative

Costurile implicate de deciziile guvernamentale au în vedere atât deciziile de a acționa, cât și de a nu acționa pentru rezolvarea unei probleme publice. Orice decizie guvernamentală are atât costuri, cât și beneficii pentru companii private, cetățeni și administrația publică.

În privința costurilor, o primă clasificare este cea care împarte costurile în private, sociale și ale administrației publice (SGG, 2014)³⁴:

- **Costurile private** sunt acelea care sunt induse de schimbările legislative și trebuie **plătite de către companii private și menaje (gospodării, cetățeni)** pentru a se conforma cu noua legislație. Administrația publică poate utiliza analiza cost-beneficiu (ACB) pentru măsurarea anumitor componente ale costurilor private, în cazul în care o anumită modificare a legislației va induce un impact doar asupra anumitor categorii de companii.

- **Costurile sociale** sunt acelea care sunt induse de schimbările legislative și **sunt suportate de către societate**. Ele se referă, în principiu, la externalitățile negative și nu includ costurile de transfer la nivelul grupurilor de cetățeni sau de companii.

- **Costurile administrației publice (costurile cu elaborarea, implementarea și urmărirea conformării cu noua reglementare)** se referă la costuri de management și de punere în aplicare, cum ar fi costurile pe care le presupune monitorizarea și controlul pentru asigurarea conformării față de legislație.

³⁴ A se vedea SGG (2014). *Consolidarea cadrului evaluării impactului reglementărilor în România*, proiect finanțat din FEDER prin POAT 2007-2013, World Bank.

O altă clasificare împarte **costurile private suportate de companii** în:

- **costuri financiare directe**, ce se referă la orice impozite și taxe directe ce pot fi induse de noua legislație;
- **costuri administrative**, care au în vedere resurse de timp, materiale sau umane pentru activitatea de birou indusă de noua reglementare;
- **costuri de capital**, ce constau în valoarea bunurilor de capital asociate conformării;
- **costuri de eficiență**, ce au în vedere costuri indirecte legate de pierderea inovației, a resurselor sau a timpului alocat activităților economice de bază.

De exemplu, costurile financiare directe sunt obținute de la Ministerul de Finanțe și din evaluările preliminare a propunerilor de politici publice făcute de ministerul inițiator, costurile administrative estimate din studii anterioare cu privire la costurile administrative sectoriale, costurile de capital din prețurile de piață disponibile, iar costurile de eficiență sunt calculate pe baza interviurilor și consultărilor cu factorii interesați.

Orice nouă reglementare are un impact economic direct, ce impune:

- pe de o parte, **costuri de conformare la cerințele noii reglementări** pentru cetățenii și agenții economici privați care sunt vizați de acea reglementare;

Costul total de conformare pentru agenții economici = costuri de conformare pentru fiecare agent economic x nr. agenți economici vizați

- pe de altă parte, **costuri pentru guvern pentru administrarea și punerea în aplicare a reglementării.**

Povara sau sarcina administrativă (PA) se referă la costurile induse de conformarea față de o nouă reglementare guvernamentală, cum ar fi cele legate de obligațiile de informare ce revin operatorilor privați pentru a informa administrația publică sau terții: colectarea de informații, procesarea acestora, depunerea și completarea rapoartelor, control extern realizat de către contabili autorizați, arhivarea documentelor, precum și adunări generale.

Legislația Uniunii Europene impune detalierea și cuantificarea tuturor acestor obligații de informare suportate de agenții economici, care se pot adăuga sau elimina atunci când o anumită opțiune de politică publică este aleasă pentru a fi implementată, deoarece există o strategie a UE pentru limitarea poverii administrative, dar și a costurilor de conformare pentru cetățeni și firme.

Analiza de impact preliminar impune ca, pentru opțiunile de politică publică ce conduc la obligații de informare noi, să se detalieze modul în care aceste informații ar putea determina creșterea eficacității opțiunii, adică în ce măsură vor contribui la un grad mai mare de atingere a rezultatelor politicii. Este evident că ar trebui preferată varianta alternativă, care nu induce noi obligații de informare.

Atunci când se vor analiza variantele alternative ale unei propuneri de politici publice, analiza de impact va trebui să facă un arbitraj între nevoia de a

impune noi obligații de informare și principalele obiective ale propunerii de politică publică.

Metoda costului standard (MCS) este una dintre metodele ce se utilizează pentru a cuantifica monetar povara administrativă.

Formula costului standard este produsul dintre costurile activităților ce se vor realiza ca urmare a obligației de informare (P – determinat prin înmulțirea timpului alocat cu tariful intern sau tarif orar pentru furnizori externi de servicii) și numărul acestor activități pe an (Q – determinat ca produs între frecvență și populație).

Povara administrativă totală, generată de o reglementare, va fi calculate ca a sumă a tuturor costurilor administrative aferente tuturor activităților ($\Sigma P*Q$):

$$\Sigma (\text{timp} \times \text{tarif}) \times (\text{frecvență} \times \text{populație})$$

Aplicații practice

Dezbatere: Metodologia de simplificare a costurilor generate de legislație asupra mediului de afaceri și organizațiilor societății civile, conform Anexei 3 H.G. 443/2022.

Referințe bibliografice

Florescu, M., Balogh M. B, Neamțu, B., Balogh, M. (2010). Managementul proiectelor. Dezvoltare durabilă, în *Managementul administrației publice*, suport de curs, volumul 1. Cluj-Napoca: Editura Accent, 349-498. Disponibil online la <https://docplayer.net/22364104-Managementul-proiectelor-dezvoltare-durabila.html>

H.G. 443/2022 pentru aprobarea conținutului instrumentului de prezentare și motivare, a structurii raportului privind implementarea actelor normative, a instrucțiunilor metodologice pentru realizarea evaluării impactului, precum și pentru înființarea Consiliului consultativ pentru evaluarea impactului actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr.333 din 5 aprilie 2022.

Neagu, C. (2007). *Managementul proiectelor*. București: Editura Tritonic.

SGG (2014). *Consolidarea cadrului evaluării impactului reglementărilor în România*, proiect finanțat din FEDER prin POAT 2007-2013, prin World Bank.

Toma, M. (2002). *Management în construcții*. București: Editura Economică.

Capitolul 1.3 Management și administrație publică

Tema 1. Concepte utilizate în administrația publică și elemente de e-administrație. Categoriile de acte normative și forța lor juridică

Concepte utilizate în administrația publică

Spațiu administrativ european este un spațiu în care există o serie de principii legale, reguli și reglementări uniforme respectate într-un teritoriu acoperit de o Constituție. El a prins contur de-a lungul timpului, „fiind exclusiv o creație a doctrinei, termenul neexistând ca atare în legislație” (Apostol-Tofan, 2006, p. 30) deoarece nu putem vorbi de un model unic al administrației publice în statele membre ale UE. Putem spune că acest spațiu a apărut treptat prin convergența legislației naționale referitoare la administrația publică și practicile administrației din statele membre care au fost nevoite să aplice un acquis comunitar comun. Cel mai important rol în formularea principiilor administrative comune din Uniunea Europeană i-a revenit Curții de Justiție a UE. În timp ce legislația secundară a avut o influență sectorială, hotărârile Curții de Justiție a UE au dus la dezvoltarea principiilor administrative cu caracter general, chiar dacă sunt stabilite de la caz la caz.

Cele mai importante concepte utilizate în administrația publică derivă din principiile administrației publice comune tuturor statelor membre ale UE, ce pot fi grupate astfel: 1. *încrederea și previzibilitatea (certitudinea legală)*³⁵; 2. *deschiderea și transparența*; 3. *răspunderea și responsabilitatea*; 4. *eficiența și eficacitatea*. Din acestea, mai derivă și alte principii (SIGMA/OECD, 1999, p.10, apud Profiroiu, 2010):

a) **Administrația bazată pe lege** este administrația publică care își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare.

b) **Bună credință în urmărirea interesului public** se referă la obligația autorităților administrației publice de a acționa doar cu bună credință, urmărind în permanență interesul public, aplicând proceduri corecte și respectând cerințe ce înlătură orice discriminare.

c) **Competența este ansamblul atribuțiilor stabilite de lege, care conferă autorităților și instituțiilor administrației publice drepturi și obligații de a**

³⁵ Încrederea și previzibilitatea administrației publice nu sunt neapărat în contradicție cu *discreția* administrativă, care este diferită de acțiunea arbitrară. Necesitatea discreției decizionale apare datorită faptului că legislația nu poate să prevadă orice tip de situație care ar putea interveni în timp. Instanțele judecătorești au elaborat însă o doctrină a discreției decizionale în administrația publică, doctrină care conține principii care guvernează și constrâng exercitarea acesteia.

desfășura, în regim de putere publică și sub propria responsabilitate, o activitate de natură administrativă (Codului administrativ). Competența unei autorități administrative este stabilită prin lege, ea nu poate fi transmisă unei alte autorități decât tot prin lege (Petrescu, 2004, p. 297), ea este obligatorie, chiar dacă titularii unor funcții sunt aleși pe un mandat determinat (Canepa et al., 2010, p. 77).

d) Corectitudinea procedurală presupune existența unor proceduri prin care legea să se aplice cu claritate și imparțialitate, punând accent pe valorile sociale, precum protejarea demnității umane și respectul față de individ. Astfel, niciun individ nu poate fi privat în drepturile fundamentale decât dacă este anterior avizat și audiat într-un mod corespunzător.

e) Deschiderea presupune ca administrația publică să fie dispusă să admită o evaluare și un control exterior, pe când **transparența**³⁶ impune obligația autorităților și instituțiilor publice de a informa, de organiza consultări și dezbateri publice cu ocazia elaborării actelor normative și a propunerilor de politici publice, permițând totodată accesul celor interesați la procesul de luarea a deciziilor administrative, cât și la informațiile și datele de interes public, cu excepția celor clasificate sau a datelor cu caracter personal.

Aceste două principii³⁷ reprezintă mijloace ce pot asigura respectul față de lege, egalitatea în fața legii și responsabilizarea. **În prezent, există și alte aplicații practice ale acestor principii:**

- *urmărirea derulării unei proceduri administrative* de către orice cetățean implicat într-o astfel de procedură;
- *acceptarea unei evaluări asupra administrației publice venite din partea unor instituții autorizate;*
- *obligația motivării deciziilor autorităților administrației publice;*
- *accesibilitatea publicului la registrele publicate de către administrație;*
- *dezvăluirea identității angajaților din instituțiilor publice, publicarea declarațiilor de avere și a situațiilor de potențial conflict de interese, acceptarea de către funcționarii publici a anumitor restricții referitoare la câștigul din activități private, care în orice caz trebuie să fie anunțate și autorizate înainte de a avea loc;*

³⁶ A se vedea Legea 544/12.10.2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în M.O. nr. 663/23.10.2001 cu modificările și completările ulterioare și Legea 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, publicată în M.O. nr. 70/3.02.2003 cu modificările și completările ulterioare.

³⁷ În trecut, principiul deschiderii și transparenței în democrațiile vest-europene avea două aplicații:
- pe de o parte, era stipulat principiul publicității, conform căruia *legile intrau în vigoare numai după publicarea lor într-un buletin sau ziar oficial;*
- pe de altă parte, principiul comunicării, în sensul că *deciziile administrative erau aplicabile numai după comunicarea și acceptarea lor de către cei în cauză.*

- **organizarea unor consultări publice obligatorii cu publicul larg, etapa de consultare publică fiind obligatorie în elaborarea actelor normative, iar** propunerile, opiniile și recomandările primite fiind consemnate într-un registru special elaborat în acest sens (conform art. 7, alin. 5 și art. 12, alin. 3 din Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică).

f) Integritatea profesională a funcționarilor publici trebuie să aibă la bază principiul imparțialității și independenței profesionale.

Pierderea independenței profesionale poate avea drept cauze exercitarea unor presiuni politice, luarea de mită, dorința de a acumula putere sau de a promova sau chiar teama. Însă trebuie menționat că independența funcției publice nu înseamnă în mod automat o putere discreționară a reprezentanților săi, ci impune respectarea unor aspecte legale și standarde profesionale care trebuie urmate.

g) Imparțialitate – adoptarea deciziilor de către autoritățile publice prin respectarea unor reguli și principii generale, aplicate în mod nediscriminatoriu oricărei persoane.

h) Motivarea este un principiu ce impune ca orice document administrativ sau orice decizie publică să fie însoțit de o expunere prin care pot fi identificate argumentele ce au stat la baza deciziei finale și corelarea acestora cu legislația în vigoare, fiind necesară mai ales atunci când sunt respinse unele solicitări ale unor părți interesate. Motivarea ar trebui să indice de ce solicitările părții interesate nu au fost luate în considerare și acceptate.

Legea nr. 24/2000³⁸ în art. 6 alin. 3 impune o **motivare a actelor normative în funcție de emitentul actului normativ**, stipulând că proiectele de acte normative trebuie însoțite de o expunere de motive, o notă de fundamentare sau un referat de aprobare, precum și, după caz, de un studiu de impact.

Instrumentul de prezentare și motivare a actelor normative (H.G. 443/2022)³⁹ prevede în mod necesar obligativitatea motivării actelor normative în secțiunea a 2-a indicându-se sursa proiectului de act normativ, adică documentul de politică publică care va sta la baza elaborării actului normativ și descrierea situației actuale pe bază de evidențe care justifică elaborarea actului normativ. Ca element de noutate, se va evidenția descrierea situației actuale din prisma dezvoltării durabile (punctul i).

³⁸ Art. 29, alin. 1 și art. 31 al Legii nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în M.O. al României Partea I, nr. 777 din 25 august 2004, republicată în M.O. 260 din 21 aprilie 2010.

³⁹ H.G. 443/2022 pentru aprobarea conținutului instrumentului de prezentare și motivare, a structurii raportului privind implementarea actelor normative, a instrucțiunilor metodologice pentru realizarea evaluării impactului, precum și pentru înființarea Consiliului consultativ pentru evaluarea impactului actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 333 din 5 aprilie 2022.

Totodată, O.G. nr. 27/2002 în art. 13 impunea o **motivare a actelor administrative individuale** emise ca urmare a soluționării unei petiții, ea vizând doar motivele de drept, ce ajută la verificarea legalității actului administrativ. O motivare completă presupune expunerea motivelor de drept, dar și a motivelor de fapt, precum și precizarea căilor de atac și a instanței competente, respectiv a termenului de contestare (Canepa et al., 2010, p. 91).

i) **Evaluarea preliminară a impactului reglementărilor**⁴⁰ ajută la o mai bună fundamentare a acestora și constă în identificarea și analiza efectelor economice, sociale, precum și de mediu, a celor legislative și bugetare care sunt determinate de proiectele de reglementări ce sunt supuse aprobării. Evaluarea preliminară a impactului reglementărilor asupra drepturilor și libertăților fundamentale este obligatorie în cazul propunerilor legislative, a proiectelor de legi și a celorlalte acte normative. Trebuie să remarcăm, ca element de noutate, și **surprinderea impactului din punctul de vedere al dezvoltării durabile.**

Impactul actelor normative trebuie să fie surprins în **Instrumentul de prezentare și motivare a actelor normative**, ce va fi structurat pe următoarele secțiuni:

- **Secțiunea a 3-a – impactul socioeconomic**, prin descrierea costurilor și beneficiilor estimate ca urmare a intrării în vigoare a actului normativ (3.1), impactul social (3.2), impactul asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului (3.3) impactul macroeconomic (3.4), impactul asupra economiei și asupra principalilor indicatori macroeconomici (3.4.1), asupra mediului concurențial și în domeniul ajutoarelor de stat (3.4.2), impactul asupra mediului de afaceri (3.5), impactul asupra mediului înconjurător (3.6), evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva inovării și digitalizării (3.7) și, **ca element de noutate, evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva dezvoltării durabile (3.8).**

- **Secțiunea a 4-a – impactul financiar asupra bugetului general consolidat pe termen scurt (anul curent) și lung (5 ani), inclusiv informații cu privire la venituri și cheltuieli;**

- **Secțiunea a 5-a – impactul asupra legislației în vigoare;**

Instrumentul trebuie, de asemenea, să menționeze în **secțiunea a 6-a consultările organizate** în vederea elaborării actului normativ, organizațiile și specialiștii consultați și recomandările primite, precum și **activitățile de informare publică** cu privire la elaborarea și implementarea proiectului de act normativ (secțiunea a 7-a), dar și **măsurile privind implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectului de act normativ (secțiunea a 8-a).**

i) **Profesionalizarea funcției publice** impune existența unei scheme pentru recrutarea și avansarea pe merit a funcționarilor publici, în paralel cu o

⁴⁰ A se vedea World Bank (Banca Mondială), *Raport final pregătit în cadrul Acordului privind Serviciile de Asistență tehnică*, în cadrul proiectului *Consolidarea cadrului evaluării impactului reglementărilor în România*, proiect finanțat din FEDER prin POAT 2007-2013, aprobat în 2014.

politică de formare continuă a acestora, ceea ce poate diminua incompetența în cadrul structurilor administrative prin stimularea adevăratelor valori.

l) **Proportionalitatea**⁴¹ este un principiu ce impune ca **formele de activitate ale autorităților administrației publice să fie corespunzătoare satisfacerii unui interes public și echilibrate din punctul de vedere al efectelor asupra persoanelor** (Codul administrativ, 2019). În cazul măsurilor și reglementărilor inițiate de către autoritățile și instituțiile publice, acestea sunt adoptate și emise numai după evaluarea prealabilă a problemelor, nevoilor de interes public, dar și după anticiparea riscurilor și a impactului variantelor de soluționare a problemelor. Se aplică, mai ales, anchetelor administrative necesare în cazul exproprierilor, atunci când interesul public este privilegiat în detrimentul unei persoane fizice care este privată în drepturile sale de proprietate.

m) **Răspunderea presupune ca orice angajat public sau orice autoritate și instituție publică să accepte justificarea propriilor sale activități în fața altor autorități precum:** instanțe judecătorești, organe administrative superioare, funcționari însărcinați cu sondarea opiniei publice; comisii speciale sau parlamentare de anchetă, presa. Potrivit Codului administrativ, *răspunderea administrativă reprezintă un ansamblu de drepturi și obligații de natură administrativă care se nasc în urma săvârșirii unei fapte ilicite prin care se calcă, de regulă, norme ale dreptului administrativ.*

n) **Subsidiaritatea**⁴² este principiul ce consideră că luarea deciziilor publice trebuie să se facă de către autoritățile care se află cel mai aproape de cetățean deoarece acestea cunosc cel mai bine nevoile cetățenilor.

o) **Standardele de calitate – ansamblul normativelor referitoare la calitatea furnizării unui serviciu public și/sau de utilitate publică stipulate prin acte normative** (Codul administrativ).

p) **Standardele de cost reprezintă costuri normative folosite pentru stabilirea sumei alocate către bugetele locale pentru ca acestea să furnizeze un anumit serviciu public și/sau de utilitate publică în conformitate cu standardul de calitate stipulat prin acte normative** (Codul administrativ).

t) **Termenul-limită presupune ca procedurile administrative să impună un interval de timp-limită pentru rezolvarea oricărei cereri adresate administrației publice pentru a evita afectarea atât a interesului public, cât și a celui privat. Întârzierile pot apărea și din cauza resurselor insuficiente sau din lipsa unui acord**

⁴¹ A se vedea COM (2021) 219 final *Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: O mai bună legiferare: Unirea forțelor pentru îmbunătățirea legislației* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0219&from=EN>

⁴² *Ibidem.*

politic privind rezolvarea problemei, dar, de cele mai multe ori, ele sunt puse pe seama lăptorii, lipsei de interes sau incompetenței funcționarilor publici.

Aplicații practice

Analizați în ce măsură aceste concepte și principii sunt transpuse și implementate în legislația din România și care ar fi strategiile de întărire a lor.

Conceptul de e-guvernare, e-guvernare și e-administrație

E-guvernarea este un alt concept dezvoltat, care se referă la oportunitățile de a utiliza mijloacele electronice pentru a întări guvernarea. Acesta presupune **utilizarea tehnologiilor bazate pe date în procesele și funcționarea guvernului pentru a asigura o guvernare mai facilă, mai etică, mai responsabilă și mai clară, facilitând diseminarea datelor și o comunicare mai rapidă și mai eficace.**

Odată cu instalarea unor abordări cuprinzătoare, ce implică o gamă largă de părți interesate, **e-guvernarea** continuă să încorporeze interacțiunile electronice, în special interacțiunile dintre guvern și organizațiile neguvernamentale.

Printre **beneficiile e-guvernării** amintim: reducerea corupției, o mai mare transparență, o creștere mai susținută a PIB-ului, implicarea directă a componentelor și reducerea costurilor totale.

În acest scop, guvernele trebuie să elaboreze **planuri pentru a crește capacitatea de raportare și calitatea informării și serviciilor furnizate către public** într-un mod simplu, economic și eficace. Acest proces este extrem de complicat, solicitând resurse de hardware și software, precum și construcția de rețele.

E-guvernarea necesită o pregătire pe termen lung, neputând fi implementată imediat, deoarece presupune investiții importante în infrastructura de telecomunicații, alocarea de resurse bugetare, asigurarea securității cibernetice, monitorizarea evaluărilor, conectarea la internet de mare viteză, creșterea conștiinței publice, asistență tehnică pentru ministere și agențiile guvernamentale etc.

Tipuri de interacțiuni în cadrul e-guvernării (Michel, 2005):

- **G2G (guvern către guvern):** Atunci când are loc schimbul de informații și servicii cu periferia guvernului (cu structurile teritoriale de la nivel local) se numește interoperabilitate G2G.
- **G2C (guvern către cetățean):** Interacțiunea dintre guvern și publicul general se numește interacțiune G2C. Ea stabilește o interfață între guvern și cetățeni care permite cetățenilor să aibă acces la o gamă largă de servicii

guvernamentale. Cetățenii sunt liberi să-și împărtășească viziunile și să facă oricând plângeri referitoare la politicile guvernamentale.

- **G2B (guvern către business):** În aceste cazuri, e-guvernarea ajută mediul de afaceri să comunice cu guvernul fără efort. Ea își propune să elimine tipărirea de hârtii, să economisească timp și bani și să creeze un mediu de afaceri mai transparent atunci când interacționează cu guvernul.

- **G2E (guvern către angajați):** Guvernul fiecărei țări este cel mai mare angajator, ca urmare cooperează cu angajații săi, ca și ceilalți angajatori. Tehnologia informațiilor și comunicațiilor ajută guvernul să interacționeze repede și eficient cu angajații săi și să crească satisfacția acestora prin beneficii suplimentare.

Tehnologiile digitale determină **noi cereri și așteptări pentru sectorul public**. Utilizarea lor la potențial maxim impune noi provocări-cheie pentru organizațiile guvernamentale, care trebuie să-și optimizeze oferta de servicii publice online în acord cu nevoile utilizatorilor și, pe de altă parte, să crească utilizarea acestor servicii. Aceasta presupune adoptarea unor noi moduri de organizare, digitizarea interacțiunilor cu cetățenii și agenții economici, optimizarea experiențelor utilizatorilor și a proceselor interne, pentru a deschide noi modele organizaționale și parteneriate.

La nivel european s-a creat un instrument de monitorizare care să furnizeze date⁴³ cu privire la utilizarea TIC în sectorul public pe următoarele dimensiuni (EC, 2020)⁴⁴:

- **centrarea pe utilizator:** indică măsura în care un serviciu este furnizat online, este prietenos cu utilizatorii de mobil și disponibilitatea online, în sensul existenței unor mecanisme de asistență și răspuns online;

- **transparența:** indică măsura în care guvernele sunt transparente cu privire la procesul de furnizare a serviciului, responsabilitățile și performanța organizațiilor publice și datele procesate în serviciile publice;

- **mobilitatea dincolo de granițe:** indică măsura în care utilizatorii serviciilor publice dintr-o altă țară europeană pot utiliza online aceste servicii;

- **activatori-cheie:** indică măsura în care sunt îndeplinite pre-condițiile tehnice și organizatorice pentru furnizarea serviciilor e-guvernare, precum identificarea electronică și sursele autentice.

Monitorizarea transformărilor digitale ale guvernului a fost și va rămâne un element-cheie al progreselor înregistrate pentru realizarea Pieței unice digitale.

⁴³ Aceste date au fost colectate în toate statele membre ale UE de către „clienți misterioși”, adică cetățeni care sunt formați să observe, să experimenteze și să măsoare procesul. Ei acționează ca potențiali clienți și urmăresc o listă de evaluare detaliată, obiectivă și standardizată. Evaluările au avut loc în cicluri de doi ani pe baza unui set de opt evenimente de viață, patru în fiecare an. Ele au fost însoțite și de planul de acțiune 2016-2020. Țările cu cele mai bune rezultate pe ansamblul celor patru dimensiuni au fost Malta, Estonia și Austria.

⁴⁴ A se vedea EC (2020), *e-Government Benchmark 2019, Empowering Europeans through trusted digital public services*, studiu realizat pentru Comisia Europeană de către Capgemini, IDC, Sogeti și Politecnico di Milano.

Declarația de la Tallin din octombrie 2017 a pus în evidență viziunea UE asupra e-guvernării: „viziunea generală este aceea de a se strădui să devină deschisă, eficientă și incluzivă, prin furnizarea de servicii publice digitale fără granițe, interoperabile, personalizate, prietenoase, de la un capăt la altul către toți cetățenii și business-urile”.

Uniunea Europeană utilizează **Indexul Economiei și Societății digitale**, ca instrument de măsurare a digitalizării, folosind **44 de indicatori separați grupați pe 5 dimensiuni**: 1. conectivitatea; 2. capitalul uman; 3. utilizarea internetului; 4. integrarea tehnologiilor digitale și 5. serviciile publice digitale.

E-guvernarea se încadrează, așadar, la dimensiunea „servicii publice digitale” care este în conexiune cu benchmarking-ul pentru e-guvernare și are în vedere:

- **Formulare precompletate:** indicator care măsoară gradul în care datele deja cunoscute de către administrația publică sunt precompletate în formulare care sunt oferite utilizatorilor. Acesta este legat de media bianuală pentru indicatorul *Surse autentice* al benchmarking-ului pentru e-guvernare.

- **Furnizarea serviciilor online:** indicator ce reflectă gradul în care diferiții pași ce trebuie urmați în relația cu administrația publică pot fi făcuți online. Acesta este legat de media bianuală pentru indicatorul *Disponibilitatea online* al benchmarking-ului pentru e-guvernare.

- **Servicii digitale pentru mediul de afaceri:** indicator ce măsoară în ce măsură serviciile publice pentru mediul de afaceri sunt interoperabile și furnizate peste granițe. El este calculat ca *medie a disponibilității online, națională și peste granițe pentru serviciile de bază legate de evenimentele de viață ale firmelor în ultimii doi ani*.

Un alt concept este cel al **governanței deschise**⁴⁵. Uniunea Europeană a sărbătorit **Ziua Datelor Deschise**⁴⁶ în perioada 23-25 noiembrie 2021, prin organizarea unei conferințe dedicate vizualizărilor de date #EUdataaviz și printr-o competiție anuală a datelor deschise #EUdatathon, ce a abordat cele trei teme ce corespund priorităților UE:

1. Pactul Verde European;
2. O economie care lucrează pentru oameni (o economie în serviciul cetățenilor);
3. O Europă care se adaptează erei digitale.

Așadar, **buna guvernare întărește încrederea publică**⁴⁷ că administrația este capabilă să-și îndeplinească sarcinile în mod eficace, că managerii puterii

⁴⁵ A se vedea *Principles of Public Administration – Data Portal* (sigmaweb.org) și <https://data.gov.ro>
A se vedea Parteneriatul pentru guvernare deschisă <http://ogp.gov.ro>, *Planul Național de Acțiune 2022-2024*.

⁴⁶ Pentru mai multe detalii a se vedea <https://op.europa.eu/en/web/euopendatadays/>.

⁴⁷ A se vedea Eurobarometrul Comisiei Europene *Eurobarometer – Public opinion in the European Union* (europa.eu).

publice și ai resurselor conduc economiile către prosperitate și asigură oamenilor o calitate a vieții mai bună și sigură. Ei au nevoie de legitimitate în ochii publicului (fie ei cetățeni, votanți, utilizatori de servicii și antreprenori potențiali), în ochii oamenilor de afaceri existenți și ai potențialilor investitori, dar și ai altor administrații. Ei trebuie să fie buni angajatori, reglementatori corecți și parteneri de încredere (EC – Comisia Europeană, Directoratul General pentru Ocupare, Afaceri sociale și Incluziune, 2017).

Aplicații practice

Analiza Raportului de țară pentru România din cadrul Semestrului european 2021 – Pilonul II Transformarea digitală a Administrației publice.

Analiza ODD 16: Ținte 2030 și indicatori care se referă la e-guvernanta, e-guvernare și e-administrație.

Categoriile de acte normative și forța lor juridică

Actele normative reprezintă toate formele edictate tehnico-legislative în care sunt fixate normele juridice, de către organele statului, indiferent de denumirea lor – legi, decrete, hotărâri de guvern (Motica și Mihai, 2001, p. 130). *Actele normative se elaborează în funcție de ierarhia lor, de categoria acestora și de autoritatea publică competentă să le adopte* (art. 4, Legea nr. 24/2000 republicată în 2010).

Actele normative sunt subordonate unele față de altele, ceea ce înseamnă că actele juridice cu forță juridică inferioară trebuie să se supună celor cu forță juridică superioară. **Forța juridică** constituie acea trăsătură a actelor normative ce determină puterea și poziționarea lor în cadrul sistemului de drept național, cu alte cuvinte **forța juridică a unui act depinde atât de organul emitent, cât și de procedura sa de emitere** (Voican, 2008, p. 30).

Subordonarea actelor normative presupune că (Voican, 2008, p. 30):

- prevederile actelor administrative cu forță juridică mai mică să fie conforme cu dispozițiile actelor normative cu forță juridică mai mare (spre exemplu, legile organice respectă dispozițiile Constituției, actele administrației publice locale trebuie să fie în conformitate cu prevederile legilor organice, ale legilor ordinare și, implicit, ale Constituției);
- actele normative cu forță juridică inferioară nu pot deroga și nu pot contrazice prevederile actelor normative cu forță juridică superioară;

- actele normative cu forță juridică mai mică detaliază până la concret și asigură implementarea actelor normative cu forță juridică superioară.

O altă distincție care este realizată de literatura de specialitate este cea dintre (Voican, 2008):

- **legislația primară**⁴⁸, care reglementează în mod primar un domeniu al relațiilor sociale. Ea este foarte generală și trebuie să aibă o formulare obiectivă întrucât prin ea se instituie drepturi subiective generice;

- **legislația de implementare**⁴⁹ (legislație derivată, secundară, terțiară), care are rolul de a asigura implementarea și organizarea implementării actelor normative cu forță juridică superioară.

Ținând cont de scara ierarhică a forței lor juridice, Voican (2008, p. 130) afirmă că **actele normative ale legislației de implementare se află într-o poziție de inferioritate față de actele normative primare**. În funcție de forța lor juridică, **arhitectura sistemului național de drept** plasează pe primul loc Constituția, ca lege supremă în stat, urmată de legislația primară și apoi de legislația de implementare, acestea fiind **surse directe de drept**, la care se adaugă **sursele indirecte de drept**, așa cum sunt doctrina și jurisprudența, care încearcă să umple golurile lăsate de legislație.

Izvoarele de drept administrativ sunt, ca urmare, reprezentate de toată legislația de implementare plus acea parte a legislației primare care reglementează primar raporturile administrației publice (Voican, 2008, p.130).

Actul administrativ este „actul unilateral cu caracter individual sau normativ emis de o autoritate publică, în regim de putere publică, în vederea organizării executării legii sau a executării în concret a legii, care dă naștere, modifică sau stinge raporturi juridice” (art. 2 alin. 1, Legea nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ).

Piramida ierarhică a normelor juridice guvernează eficiența și aplicabilitatea actelor administrative, astfel încât actele administrative de nivel inferior se subordonează celor cu forță superioară, legilor și Constituției țării (Canepa et al., 2010).

Astfel, din literatura de specialitate (Petrescu, 2004; Vedinaș și Lazăr, 2000; Canepa et al., 2010) desprindem următoarea ordine ierarhică a actelor administrative:

- Constituția, urmată de legile organice, legile ordinare;
- acte normative cu putere de lege ale guvernului (ordonanțele guvernului);
- actele administrative normative ale autorităților centrale (precum ordinele și instrucțiunile miniștrilor și ale conducătorilor altor organe centrale de specialitate), urmate de actele administrative cu caracter individual ale autorităților centrale;

⁴⁸ **Legislația primară este alcătuită din legi organice, legile ordinare în măsura în care nu sunt subordonate secundar vreunei legi organice și o parte dintre ordonanțele guvernului.**

⁴⁹ **Legislația de implementare este alcătuită din actele guvernului (ordonanțe de guvern și ordonanțele de urgență ale guvernului, hotărârile de guvern), precum și din actele administrației publice centrale și locale.**

- actele administrative cu caracter normativ ale prefectilor și ale celorlalți conducători ai serviciilor publice deconcentrate, urmate de actele individuale ale acestora;
- actele normative ale autorităților locale, la baza ierarhiei plasându-se actele individuale ale autorităților locale.

Tehnicile și metodele specifice de interpretare a normelor juridice din administrația publică

Interpretarea normelor juridice constituie o activitate logico-juridică prin care se determină sensul exact al normei juridice, respectiv conținutul just și deplin al voinței legiuitorului în scopul soluționării unor situații concrete din viața reală (Moinescu, 2014). Este necesar ca cel care efectuează interpretarea să explice norma prin prisma contextului social în care aceasta își exercită efectele, iar interpretarea să fie în strânsă legătură cu nevoile și așteptările sociale.

Potrivit doctrinei juridice și jurisprudenței, **interpretarea normelor juridice se bazează pe câteva principii** (Bădescu, 2017):

- **Unitatea dintre litera și spiritul legii** (fără a exista vreo exagerare de o parte sau de alta). Apariția unui dezechilibru între cele două elemente conduce implicit la abuz și chiar la fraudarea legii.
- **Voința legiuitorului** (intenția acestuia în momentul legiferării).
- **Continuitatea interpretării** (în momentul oferirii unui sens interpretării, modificarea acestuia devine mai greu de realizat).
- **Caracterul *subiectum materiam* al interpretării** (relația directă a interpretării cu ansamblul actului normativ, cu entitatea juridică și cu ramura de drept corespunzătoare).
- **Excepția trebuie interpretată strict – *exceptio est strictissimae interpretationis***. Excepția există numai în momentul în care este menționată în mod clar de către lege, fiind necesară interpretarea ei la modul restrictiv. Excepția nu poate apărea în urma interpretării.
- **Acolo unde legea nu distinge, nici interpretul nu trebuie – *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere***. Dacă textul actului normativ are caracter general, aplicarea trebuie să fie la fel de generală. Cel care interpretează textul nu poate introduce ceva în plus dacă nu este prevăzut de lege. Lipsa constrângerii din partea actului normativ poate fi interpretată în sensul libertății de acțiune, adică în beneficiul persoanei. Cu alte cuvinte, atunci când textul nu e clar, instanța trebuie să interpreteze în beneficiul acuzatului.
- **Eficacitatea – interpretarea legii în sensul în care e valabilă**. Interpretarea normelor juridice trebuie efectuată în așa fel încât efectul lor să fie garantat. Nu este posibilă o interpretare care să anuleze efectul practic al normei juridice.

Potrivit literaturii de specialitate, **interpretarea normelor juridice cunoaște două forme** (Popa, 2002; Humă, 2005): interpretarea oficială și interpretarea neoficială.

➤ **Interpretarea oficială (obligatorie)** derivă din forța juridică.

Această interpretare este efectuată de către stat prin intermediul entităților sale ce dețin fie atribuții de elaborare a normelor juridice, fie de aplicare a lor. Se poate face distincția între:

- **interpretarea autentică (legală sau generală)**

Este prima interpretare a normelor juridice, aparține entităților care le elaborează (*organele legiuitoare sau organele administrative*) și se face prin *acte normative interpretative* care se aplică retroactiv. Cu alte cuvinte, entitatea emitentă își interpretează normele juridice incluse în propriul act normativ. Interpretarea este autentică numai dacă este realizată de aceeași entitate și în aceeași formă ca actul original (Boboș, 1994).

Astfel, o normă nu poate fi lansată decât dacă a fost interpretată anterior de către emitent tocmai pentru a afla dacă scopul ei este îndeplinit sau nu. Totuși, dacă situația nu este satisfăcătoare, se poate ajunge la o posibilă interpretare a normei prin adoptarea alteia. În acest caz, norma juridică ce interpretează altă normă juridică va constitui un trunchi comun, căci altfel cele două nu au nicio finalitate. Această modalitate de interpretare constituie doar o parte a activității de interpretare, cealaltă parte fiind reprezentată de interpretarea normei juridice în etapa implementării sale.

Un exemplu de interpretare autentică este atunci când organul legislativ, parlamentul, interpretează prin intermediul unei legi interpretative o altă lege pe care a adoptat-o înainte. Actul normativ de interpretare se concentrează pe explicarea textului adoptat, pe înțelegerea adecvată a scopului său și sub nicio formă pe includerea de noi reguli în actul existent.

- **interpretarea judiciară (cauzală)**

Este o interpretare de caz ce are loc în cursul procesului aplicării actului normativ de către instanța de judecată. Este valabilă doar pentru cauza avută în vedere, precum și pentru aderenții la acea cauză. Diferența esențială între interpretarea autentică și cea judiciară constă în faptul că prima are valoare de sine stătătoare și este destinată clarificării sensului unei norme, fără a fi necesară soluționarea simultană a unei cauze concrete, în timp ce a doua reprezintă o modalitate de rezolvare a unei cauze concrete, nefiind astfel vorba despre un act de interpretare, ci despre un act juridic de aplicare.

- **interpretarea administrativă**

Este efectuată de organele administrative în aplicarea/exercitarea legii. Administrația are posibilitatea de a emite acte administrative cu caracter general privind executarea legii (hotărâri emise de guvern sau de consiliile locale). Aceste acte permit interpretarea legilor, dar ele nu au caracter obligatoriu pentru

instanțe deoarece reprezintă acte administrative, fiind controlate din punct de vedere jurisdicțional.

➤ **Interpretarea neoficială** derivă din doctrină (interpretare doctrinară).

Este o interpretare cu caracter facultativ a normei juridice, care nu are forță juridică, fiind efectuată de diverși specialiști, analiști, practicieni și teoreticieni în domeniul dreptului care nu au calitatea de organ de stat. Este realizată adesea din nevoia de cunoaștere și apare în diferite lucrări, precum studii și tratate de specialitate, manuale, monografii, cursuri universitare, reviste din domeniu.

Ea se referă la opiniile formulate de anumite persoane (neoficiale) cu privire la elaborarea și aplicarea legii, fiind în mod frecvent întâlnită în pledoariile avocaților în anumite cauze. Nu este obligatorie, instanțele de judecată putând ține cont sau respinge acest tip de interpretare fără un motiv clar specificat.

Pentru a cunoaște înțelesul exact al textului normativ, au fost identificate o serie de **metode de interpretare a normelor juridice**, prin intermediul cărora se evidențiază conținutul actului normativ în vederea unei aplicări corecte raportat la diversele situații din practică (Beleiu, 1998). Acestea se referă la:

✓ **Metoda gramaticală (interpretarea *ad literam*)** reprezintă o metodă elementară de interpretare, ce presupune examinarea pe baza regulilor gramaticale, adică în funcție de morfologia și sintaxa textului normei juridice, respectiv de înțelesul termenilor și expresiilor utilizate. Este realizată în trei direcții (Bădescu, 2017): **etimologică** (semnificația inițială conferită de legiuitor), **sintactică** (în baza unor reguli privind ordinea cuvintelor, utilizarea termenilor la singular și plural) și **stilistică** (presupune existența unui stil al legiuitorului, o modalitate diferită raportat la exprimarea pentru judecător, cât și pentru avocat).

✓ **Metoda sistematică** permite clarificarea conținutului normei juridice prin raportarea ei la alte dispoziții normative din cadrul aceleiași ramuri de drept. Norma juridică nu poate fi interpretată în mod izolat, fără a avea în vedere legătura ei cu alte norme. Cel care efectuează interpretarea nu se raportează doar la o dispoziție de drept, ci la un ansamblu de dispoziții, beneficiind în acest mod de o eficacitate cumulată (Mihai, 2002).

✓ **Metoda istorică** are în vedere contextul de natură socială și istorică pe care s-a fundamentat elaborarea legii (*occasio legis*), stabilindu-se astfel scopurile vizate de legiuitor (*ratio legis*). Cu alte cuvinte, se urmărește cunoașterea stării de spirit a autorului legii, motivele de la baza legiferării, voința legiuitorului, declarațiile cu caracter oficial din cadrul dezbaterilor, opiniile formulate de jurnaliști, compararea cu legi anterioare sau abrogate (Bădescu, 2017).

✓ **Metoda logică** presupune enunțarea de către cel implicat în interpretare a unor aprecieri cu caracter rațional efectuate prin examinarea logică a textului normei juridice, prin utilizarea logicii formale (Oanea, 2015). Pornește de la raționamente inductive sau deductive (silogisme), respectiv procese demonstrative în vederea identificării sensului normelor juridice.

✓ **Metoda analogică** presupune folosirea unei norme similare în vederea soluționării unei cauze, deoarece norma juridică nu poate fi aplicată la situația de fapt identificată, ceea ce înseamnă o lacună legislativă. Cu alte cuvinte, dacă reglementarea nu este clară sau nu există, instanța de judecată va identifica alte norme pentru a soluționa cazul, adică prin analogie cu o reglementare similară. Metoda este utilizată în cauze de natură civilă, comercială, fiscală, dar nu și de natură penală, deoarece instanței de judecată nu îi este permis să constate noi fapte încadrate ca infracțiuni și nici să identifice alte pedepse în afara celor menționate în legea penală (Moinescu, 2014).

✓ **Metoda teleologică** are în vedere examinarea scopului social urmărit de legiuitor, respectiv voința acestuia (deși e posibil ca acesta să fie la o distanță mare de timp de momentul efectuării interpretării), care, la momentul actual, se consideră că prezintă o importanță mai mare decât litera de lege. În anumite cazuri scopul este redat în mod clar în preambulul actului normativ, în timp ce, în alte situații, se pornește de la alte texte precise de lege (Bădescu, 2017).

Aplicații practice

Evaluati impactul unui proiect de act normativ, în contextul obligațiilor ce revin României în temeiul dreptului UE și obiectivelor de politică generale ale UE, în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, utilizând noul Instrument de prezentare și motivare a actelor normative.

Referințe bibliografice

Apostol Tofan, D. (2006). *Instituții administrative europene*. București: Editura C.H. Beck.

Bădescu, M. (2017). The rationale of law. The role and importance of the logical method of interpretation of legal norms. *Challenges of the Knowledge Society. Public Law*. 384-392.

Beleiu, G. (1998). *Drept civil român*. București: Editura Casa de Presă Șansa.

Boboș, Gh. (1994). *Teoria generală a dreptului*. Cluj-Napoca: Editura Dacia.

Cânepă, A., Dragoș, D.C, Ranta, A.E, Velișcu, R. (2010). *Drept administrativ comparat și instituții ale Uniunii Europene, Managementul administrației publice*, suport de curs, volumul 1. Cluj-Napoca: Editura Accent, 8-194.

H.G 443/2022 pentru aprobarea conținutului instrumentului de prezentare și motivare, a structurii raportului privind implementarea actelor normative, a

instrucțiunilor metodologice pentru realizarea evaluării impactului, precum și pentru înființarea Consiliului consultativ pentru evaluarea impactului actelor normative, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 333 din 5 aprilie 2022.

Humă, I. (2005). *Cunoaștere și interpretare îndrept. Accente axiologice*. București: Editura Academiei Române.

Legea nr.24/2000 privind normele de tehnică legislative pentru elaborarea actelor normative, republicată în M.O. al României Partea I, nr. 777 din 25 august 2004, republicată în MO.260 din 21 aprilie 2010.

Legea nr. 554/2.12.2004 privind contenciosul administrativ, publicată în Monitorul Oficial nr. 1154 din 7.12.2004, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 544/12.10.2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, publicată în M.O nr. 663/23.10.2001 cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, publicată în M.O nr. 70/3.02.2003 cu modificările și completările ulterioare.

Michel H. (2005) e-Administration, e-Government, e-Governance and the Learning City: A typology of Citizenship management using ICTs, *The Electronic Journal of e-Government*. 3 (4), 213-218.

Mihai, Gh. (2002). *Inevitabilul drept*. București: Editura Lumina Lex.

Moinescu, G. (2014). Main coordinates of legal norms interpretation/Principalele coordonate ale interpretării normelor juridice. *Human Rights in Law Enforcement*. 3 (2), 15-19.

Motica, R., Mihai,G. (2001). *Teoria generală a dreptului – curs universitar*. București: Editura All Beck.

Oanea, V.D. (2015). Interpretarea normelor juridice – un mijloc de protecție a drepturilor omului, *Fiat Iustitia*. 2, 83-87.

O.U.G. nr. 57 din 3.07.2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial nr. 555 din 5.07.2019, cu modificările și completările ulterioare.

Petrescu R.N. (2004). *Drept administrativ*, ediție actualizată. Cluj-Napoca: Editura Accent.

Popa, N. (2002), *Teoria generală a dreptului*. București: Editura All Beck.

Profiroiu, A. (2002) *Bazele administrației publice*. București: Editura Economică.

SIGMA/OECD *European Principles for Public Administration* (1999). Paris: SIGMA Papers.

Vedinaș, V., Lazăr, R.A. (2000). Controlul de constituționalitate al actelor administrative. *Juridica*. 8, 300.

Voican M. (2008) *Drept administrativ. Partea generală*. Craiova: Editura Universitaria.

Tema 2. Funcționarea sectorului public: eficiența, eficacitatea și economicitatea instituțiilor publice

Tendința generală a reformelor din sectorul public a fost cea de reducere a controlul politic și ierarhic de pe urma căruia administrația publică avea de suferit, iar Noul Management Public a fost propus ca model de rezolvare a acestor probleme. Reforma sectorului public în conformitate cu Noul Management Public s-a referit la instituirea unor programe care urmăresc performanța administrativă. Managementul performanței a permis publicului să evalueze performanța sectorului public și să pună presiuni asupra organizațiilor cu probleme din sectorul public (Profiroiu și Mina, 2013).

Administrația publică produce servicii publice și anume legislație, politici publice, gestiune (Profiroiu, 2010). Din cauza naturii activităților ei, **administrația publică nu are întotdeauna indicatori obiectivi de măsurare a performanței** întrucât unele dintre serviciile oferite sunt considerate servicii pur colective sau bunuri publice (caracterizate prin nonrivalitate și prin imposibilitatea de incluziune). **Însă există anumite activități administrative care pot fi clasificate drept servicii individuale**, cum sunt cele privind eliberarea pașapoartelor, înscrierea tranzacțiilor în Registru etc. și **care pot fi evaluate de o manieră obiectivă.**

Măsurarea performanțelor constă într-un proces obiectiv și sistematic de colectare, analizare și folosire a informației pentru a determina cât de eficient și eficace sunt distribuite serviciile publice. Un sistem de măsurare a performanțelor este un etalon care permite serviciilor publice să evalueze relevanța obiectivelor propuse și gradul lor de realizare. El permite managerilor publici și politicienilor să îmbunătățească permanent serviciile publice furnizate.

Un sistem de măsurare a performanțelor are mai multe funcții (OECD, 1995):

- *identificarea punctelor slabe și a punctelor forte operaționale ce pot facilita îmbunătățirea funcționării organizației din punctul de vedere al economiei resurselor, eficienței, al calității serviciului furnizat sau al raportului cost-eficacitate;*

- *îmbunătățirea mecanismelor de control pe care le au la dispoziție managerii și miniștrii, precum și a mecanismelor de răspundere față de organisme exterioare cu privire la utilizarea resurselor primite și rezultatele obținute, cum sunt, de exemplu, organismele de reglementare a serviciilor publice, de audit sau autoritățile deliberative (parlament, consiliu județean, consiliu local);*

- *motivarea angajaților în cazul în care salarizarea acestora se face în funcție de performanțele obținute la nivel individual sau de grup;*

- *oferirea de informații cu privire la procesul bugetar*, care să le permită decidenților să analizeze legăturile dintre buget și performanță pentru a aloca și realoca resursele.

Crearea unor sisteme de măsurare a performanțelor se poate face fie printr-o **abordare „de sus în jos”**, fie printr-o **abordare „de jos în sus”**, dar, aproape în toate cazurile, întregul personal este implicat. Uneori sunt implicați într-un mod indirect și beneficiarii serviciilor publice, care prin intermediul sondajelor își pot exprima preferințele cu privire la ceea ce ar trebui să fie măsurat și ceea ce este important pentru ei în termeni de performanță.

Experiențele din țările OECD (1994) arată că organismele de management de la nivel central sunt deosebit de importante în instituirea de sisteme de măsurare a performanțelor în cadrul sectorului public, în special atunci când problema performanței este integrată în procesul bugetar la nivel central.

Există două abordări în stabilirea sistemelor de măsurare a performanțelor: fie o politică generală de elaborare și implementare a sistemelor de măsurare a performanței, fie o politică specifică și ad-hoc a unui anumit serviciu, care poate iniția un proiect pilot. Deseori aceste inițiative individuale pot deveni stadii inițiale ale unei abordări mai generale. Alegerea uneia dintre aceste abordări diferite este influențată de schimbările care au loc în structurile organizaționale (de exemplu procesul de descentralizare) și în cadrul procedurilor interne (de exemplu contractele interne), care pot crea un alt mediu sau pot facilita implementarea unui sistem de măsurare a performanțelor.

Măsurarea performanței administrației publice nu este un lucru ușor de realizat, existând o serie de obstacole în definirea acestei noțiuni legate de performanța așteptată pentru o anumită organizație dată și determinarea acelor criterii și indicatori de performanță necesari evaluării. Pentru a analiza performanța unei administrații publice, Bartoli (1997) recomandă analiza relației dintre rezultate, mijloace utilizate și obiective stabilite, care pot constitui vârfurile așa-numitului „triunghi al performanței”, laturile triunghiului reprezentând în fapt eficiența, eficacitatea și bugetarea.

Referitor la cea de a doua latură a performanței, **eficiența**, aceasta reprezintă, așa cum am arătat, un indicator de performanță ce se măsoară prin raportul dintre rezultatele obținute și mijloacele angajate, fiind vorba de relația outputurile (ieșiri) și inputurile (intrări) din politici, programe, proiecte, servicii și organizații. Administrațiile publice moderne trebuie să-și conducă procesele și să-și aloce resursele disponibile pentru a obține rezultate mai bune pentru comunitățile lor: valoare pentru bani și management judicios al finanțelor publice (European Commission, 2017, p. 20).

Așadar, cuantificarea eficienței (E_f) se poate exprima ca raport între efectele sau rezultatele (R) obținute și eforturile sau mijloace consumate (M), sau invers:

$E_f = R/M$ – raport ce trebuie maximizat;

$E_f = M/R$ – raport ce trebuie minimizat.

Eficiența marginală măsoară variația rezultatului obținut ca urmare a variației cu o unitate a resurselor consumate. **Eficiența relativă** măsoară variația rezultatului obținut în raport cu rezultatul care s-ar putea obține folosind un proces bazat pe cea mai bună practică în vigoare sau pe cea mai bună posibilitate teoretică. Eficiența a fost recunoscută relativ recent ca valoare a serviciilor publice odată cu dezvoltarea statului ca furnizor de servicii publice.

Eficacitatea este o altă latură din triunghiul performanței, ce exprimă relația dintre rezultatele obținute și obiectivele prognozate, utilizându-se mai ales în cazul analizei politicilor, a programelor, a proiectelor, serviciilor și organizațiilor publice pentru a evalua dacă acestea și-au atins obiectivele. Din ce în ce mai mult, administrațiile publice sunt chemate să demonstreze că sunt orientate către rezultate, să selecteze și să implementeze instrumente care să conducă la un grad înalt de atingere a obiectivelor și de satisfacere a cerințelor sociale (Comisia Europeană, Directoratul General pentru Ocupare, Afaceri Sociale și Incluziune, 2017).

Măsurarea eficacității are în vedere:

- fie raportul între rezultatele realizate efectiv și cele prevăzute a fi realizate, raport care trebuie maximizat;
- fie raportul între mijloacele consumate efectiv și cele programate a fi consumate, raport care trebuie minimizat.

Din perspectiva atingerii obiectivului, eficiența implică două niveluri: macro (la nivel de program, organizație) și micro (fiecare activitate). O particularitate a utilizării conceptului eficacității la nivelul sectorului public este punerea în evidență a efectelor atât la nivel micro, cât și la nivel macro (Bartoli, 1997).

Odată cu intrarea în criză a acestuia, ca urmare a creșterii masive a cheltuielilor publice, eficiența și eficacitatea administrației publice, alături de economicitatea resurselor (cele „3 E-uri”), au început să fie tot mai urmărite, ajungând să fie înscrise în constituțiile multor țări. Managerii publici consideră adesea procedurile legale ca fiind în contradicție cu eficiența, deoarece pot conduce uneori la creșterea costurilor acțiunilor administrative.

Alocarea resurselor bugetare pentru instituțiile publice a avut mult timp la bază consumurile din anul precedent, ceea ce nu pare a fi cea mai indicată procedură. Ca urmare, imaginea generală a administrației a devenit destul de negativă din perspectiva cheltuielilor publice și risipei. Logica procesului tradițional de bugetare în sectorul public avea în vedere definirea unei referințe privitoare la repartizarea resurselor pentru activitățile planificate a fi realizate. Dar procesul bugetar se baza pe o alegere apriori care nu era urmată întotdeauna de evaluare a posteriori. Ca urmare, exista un dublu risc pentru activitatea publică: procesul de bugetare, dacă este singurul instrument, poate conduce la risipă și la apariția unor erori în domeniul investițiilor.

Procesul de bugetare modern este cel care face legătura dintre obiective și resursele necesare pentru realizarea lor, el are în vedere programarea resurselor pentru realizarea unor obiective fixate de la început și monitorizarea acestora.

Concluzia pe care o putem trage este că **cele trei dimensiuni, eficacitatea, eficiența și procesul bugetar pot fi pertinente numai dacă sunt combinate, neluarea în considerare a uneia dintre ele putând genera efecte contradictorii și riscuri importante** (Profiroiu, 2010).

Măsurarea economiei de resurse reprezintă obținerea de resurse de calitate adecvată, la costuri mai scăzute decât cele prognozate. Toate costurile relevante trebuie incluse în această analiză. O măsură a economiei resurselor este, deci, raportul dintre costul real al inputurilor sau al resurselor și valoarea lor așteptată. Deseori putem lua, ca valoare așteptată, valoarea programată sau adoptată drept obiectiv. O organizație realizează economii dacă achiziționează resursele la cel mai bun preț posibil cu menținerea calității acestora (OECD, 1994, citat de Profiroiu & Profiroiu, 2007). Potrivit standardului de control managerial intern, **economicitatea** reprezintă minimizarea costului resurselor alocate pentru atingerea rezultatelor estimate ale unei activități cu menținerea calității corespunzătoare a acestor rezultate.

Acolo unde este posibil, poate avea loc și **măsurarea costurilor**, ce presupune măsurarea, în expresie monetară, a resurselor consumate pentru furnizarea serviciilor respective. Costurile serviciilor publice pot fi **costuri fixe** (care nu depind de volumul serviciilor prestate sau de cantitatea de produse realizată, de exemplu costurile cu amortizarea capitalului fix) și **costuri variabile**, care se află într-o relație directă cu acestea. De asemenea, **costurile pot fi de natură materială** (ce derivă din cheltuielile cu materii prime, materiale auxiliare și servicii) sau **de natură salarială**.

Putem avea însă dificultăți acolo unde există organizații ce obțin anumite servicii în mod gratuit de la alte organizații publice sau acolo unde nu există o contabilitate analitică, de gestiune, ci doar o contabilitate financiară, adică bazată pe înregistrarea facturilor și a plăților. În principiu, atunci când dorim să evaluăm realist costurile, așa cum se întâmplă într-un sistem de contabilitate comercială, este necesar să avem în vedere și costul de utilizare a capitalului. De asemenea, poate prezenta dificultăți și alocarea adecvată pe programe și activități a cheltuielilor generale. În unele cazuri, o alocare adecvată a costurilor legate de forța de muncă pentru fiecare activitate poate obliga personalul să accepte sisteme de contabilizare a timpului lucrat.

Aplicații practice

Dați exemple de indicatori de măsurare a performanței în domeniul în care vă desfășurați activitatea.

Referințe bibliografice

Bartoli, A. (1997). *Le management dans les organisations publiques*. Paris: Ed. Dunod.

EC: Directorate General for Employment, Social Affairs and Inclusion (2017). *The Quality of Public administration „Toolbox”*, Abridged version, Florian Hauser ed., Luxembourg: Publications Office of the European Union.

OECD (1994). *Performance Management in Government: Performance and Results – Oriented Management*. Paris: OECD Publications.

OECD (1995). *Governance in Transition: Public Management Reform in OECD Countries*. Paris: OECD Publications.

Profiroiu, A., Profiroiu, C.M. (2007). Analysis of Public Sector Performances/Analiza performanțelor sectorului public. *Theoretical and Applied Economics*. 1 (506), 41-50.

Profiroiu, A. (2010). *Bazele administrației publice*. București: Editura Economică.

Profiroiu, C.M., Mina, L. (2013). *Guvernanță modernă*. București: Editura Tritonic.

Social and Cultural Planning Office, Public Sector Performance (2004). *An International Comparison of Education, Health Care, Law and Order and Public administration*. The Hague, SCP – publication.

Tema 3. Procesul decizional în administrația publică. Gestionarea, controlul și evaluarea proceselor de management în administrația publică

Metodele de luarea a deciziilor pentru alegerea variantelor alternative ale unei propuneri de politici publice

Decizia de selectarea a unei variante alternative de soluționare dintre cele trei variante propuse în cadrul documentelor de politică publică presupune o evaluare ex-ante a acestora.

Evaluarea variantelor alternative are drept scop selecția acelei opțiuni care satisface în măsura cea mai mare obiectivele urmărite. Ea se bazează pe utilizarea tuturor mijloacelor de analiză furnizate de știința economică și, mai precis, de microeconomie și anume calculul microeconomic public, care este diferit de calculul economic propriu economiei de piață (calculul producătorului, calculul consumatorului).

Pentru evaluarea și compararea diferitelor propuneri de politici publice se utilizează anumite **tehnici de calcul economic**:

*Analiza costuri-beneficii (ACB)*⁵⁰, ce este o tehnică de evaluare, cu ajutorul unei unități monetare unice, a avantajelor (beneficiilor) și dezavantajelor (costurilor) variantelor alternative de soluționare a unei probleme publice (Social and Cultural Planning Office, 2004), în scopul determinării utilității acestora pentru colectivitate. Ea permite nu numai identificarea, ci și evaluarea și compararea consecințelor economice ale proiectelor.⁵¹

Analiza costuri-beneficii permite (Profiroiu, 2007):

- *calcularea beneficiului net* pentru fiecare variantă alternativă ce se înregistrează atunci când beneficiul obținut este superior costului acesteia;

- *ierarhizarea diferitelor variante alternative în funcție de rentabilitatea lor economică, socială și de mediu*, în vederea selecționării celor mai bune variante în funcție de disponibilitățile monetare;

- *determinarea variantei optime de soluționare a problemei publice*, ceea ce presupune alegerea dintre mai multe variante a celei mai bune.

Dunn (2008) recomandă, de asemenea, să se țină cont și de *riscul și incertitudinea* apariției fiecărui cost sau beneficiu, utilizând *analiza de sensibilitate*, prin care se verifică în ce măsură concluziile ACB sunt sensibile la probabilitatea de apariție a diferitelor costuri și beneficii⁵².

Principalul avantaj al utilizării ACB, comparativ cu tehnicile de evaluare contabile, constă în faptul că aceasta ia în considerare externalitățile și distorsiunile de preț observate, având astfel în vedere, în mod explicit, eșecurile pieței.⁵³

Brent (1996) a identificat și unele limite ale acestei metode:

- nu ia în considerare efectele redistributive (pentru aceasta putem utiliza analiza multicriterială);

- efectul rentabilității economice a beneficiilor sau costurilor care nu pot fi cuantificate monetar nu este avut în vedere;

⁵⁰ Pentru mai multe detalii a se vedea Comisia Europeană, D.G. Politică Regională – *Ghidul pentru analiza cost-beneficiu a proiectelor de investiții*, (2008), disponibil în română la http://old.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Documente_Suport/Studii/0_Studii_Instrumente_Structurale/Pag.3_ACB/3_Ghid%20acb_ro_Investitii.pdf

⁵¹ Pentru mai multe detalii vezi Layard R., Glaister S. *Cost-benefit Analysis*, 2nd edition (1994). Cambridge University Press.

⁵² Estimările probabilistice de încredere sunt dificil de realizat întrucât diferitele prognoze ale aceluiași rezultat prezintă adesea diferite niveluri de acuratețe care depind, în principal, de contextele instituționale, istorice sau temporale.

⁵³ Economia publică este disciplina care are obiectivul de a construi în mod rațional diferite metode de calcul a valorii economice a bunurilor publice și a altor avantaje produse de către acțiunile economice (printre abordările utilizate putem aminti *consimțământul de a plăti* al contribuabililor pentru a beneficia de un anumit bun public). Ea poate servi la ierarhizarea proiectelor publice și încurajează identificarea beneficiilor și costurilor economice, chiar dacă acestea nu sunt imediat monetizabile.

- uneori se folosesc criteriile discreționare pentru cuantificarea monetară a costurilor și beneficiilor pentru care nu există piețe și, ca urmare, rezultatele obținute pot fi manipulate.

Analiza costuri-eficacitate se utilizează în cazul în care variantele alternative ale unei propuneri de politici publice urmăresc același obiectiv și gradul de îndeplinire al acestuia este măsurabil cu ajutorul unui indicator de eficacitate. Alegerea celei mai bune variante se va face utilizând *două criterii: eficacitatea* (gradul de realizare a obiectivului) și *costurile de investiție și de exploatare* (directe și indirecte). Așadar, *ierarhizarea variantelor alternative* se va realiza luând în considerare: fie costul cel mai mic pentru o eficacitate dată, fie eficacitatea cea mai mare pentru un cost dat.

Analiza multicriterială se folosește în cazul în care *variantele alternative ale unei propuneri de politici publice contribuie simultan pentru atingerea mai multor obiective, ce nu pot fi agregate prin aducerea la un numitor comun*. Decidentul va trebui să aleagă în funcție de ponderile explicite sau implicite acordate fiecărui obiectiv. Limita acestei tehnici derivă din imposibilitatea de a justifica în mod rațional alegerea și ponderarea criteriilor. Ca urmare, este de preferat ca această tehnică să fie folosită pentru testarea consecințelor alegerii uneia sau alteia dintre variantele alternative.

Aplicații practice

Realizați o analiză cost-beneficiu în cazul construcției unei autostrăzi.

Realizați un exemplu de analiză cost-beneficiu pentru politica publică aleasă.

Realizați analiza multicriterială [MM1] a celor două variante de soluționare a problemei în cazul politicii publice alese.

Bugete pe programe și urmărirea cheltuielilor

Pregătirea, votarea și executarea bugetului presupune efectuarea unui anumit număr de alegeri, care reflectă opțiunile politice ale autorităților publice. Alegerile fundamentale au în vedere trei aspecte: cheltuielile publice, prelevările obligatorii și soldurile bugetare. Alegerea a două elemente din cele trei o condiționează pe cea de a treia (Paysant, 1999, p. 29)

Documentul bugetar trebuie precedat de un *plan financiar* elaborat pe intervale de timp mai mari, care, prin forma sa precisă, constituie o tentativă de a anticipa și planifica activitatea statului.

Existență încă din anii '80, în SUA, abordarea *Planning Programming Budgeting System* constă în îmbinarea unui sistem de planificare a politicilor pe termen mediu și lung cu programarea performanței și a costurilor așteptate pe o perioadă de 5 ani și cu construcția bugetară anuală (Lazăr și Inceu, 2003, p. 74).

Bugetul trebuie să îndeplinească, **în principal**, trei funcții (Profiroiu, 2007, p. 244): *controlul cheltuielilor, managementul eficace al activităților publice, planificarea activității statului*, prin intermediul căreia sunt formulate obiectivele urmărite și diferitele programe alternative, în vederea evaluării posibilităților de finanțare. Aceste funcții au un caracter dinamic din punctul de vedere al importanței acordate uneia sau alteia dintre ele.

Bugetarea pe bază de programe⁵⁴ este un mod de a alcătui bugetul pe bază de performanță, aplicând analiza cost-beneficiu atunci când are loc alocarea resurselor pe diferitele programe și evaluând rezultatele în raport cu setul de obiective propuse. Un sistem de bugetare completă pe bază de programe (sau varianta sa *Buget bază zero*) nu a fost implementat în nicio țară din lume din cauza cerințelor de management greu de îndeplinit și a informațiilor solicitate (FMI, 2007).

Un **program** reprezintă un ansamblu de măsuri (mijloace), de resurse combinate necesare pentru satisfacerea obiectivului stabilit. *Întregul program trebuie să fie însoțit de o apreciere a probabilității său impact asupra obiectivului și de o estimare a celorlalte efecte ale sale. Printre aceste efecte se înscrie și estimarea costului fiecărui program.* Pentru aceasta, o atenție deosebită trebuie acordată definirii costurilor:

- pe de o parte, trebuie să se plece de la **costurile bugetare imediate** și să se ia în considerare adevăratele **costuri sociale de oportunitate**. Trebuie, deci, să fie puse în evidență atât **costurile directe**, cât și **costurile indirecte** pe care le antrenează și **costurile sociale neînregistrate** prin buget, deoarece ele nu implică cheltuieli directe;

- pe de altă parte, este necesar să se evalueze **costurile asupra întregului orizont de timp în care programul va avea incidente bugetare**⁵⁵.

Bazându-se pe aceste informații legate de capacitatea fiecărei opțiuni de a satisface obiectivele, costurile și efectele acestora, decidenții vor fi într-o mai mare măsură capabili să efectueze alegerea decât în procedura bugetară tradițională.

Structura clasificăției programului (ierarhia) pentru elaborarea bugetului reprezintă un set de categorii, în care bugetul este divizat pentru a facilita o

⁵⁴ A se vedea H.G. 467/2022 pentru aprobarea Metodologiei de elaborare și execuție a programelor bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 368 din 14 aprilie 2022.

⁵⁵ Ca urmare, pentru o opțiune care presupune o construcție, trebuie înregistrate nu doar costurile de instalare, ci și cele de exploatare și de întreținere și acestea pentru toată durata funcționării programului sau echipamentului. Acest mod de abordare evită situația ca o opțiune considerată ieftină la o primă evaluare, datorită echipamentului modest ales, să presupună o exploatare mult mai costisitoare decât un alte opțiuni alternative care au cheltuielile de exploatare mai mici datorită unei capitalizări mai puternice.

planificare eficace și eficiență a utilizării resurselor. Categoriile sunt stabilite astfel încât toate serviciile sau activitățile care au un efect (outcome) comun vor fi grupate împreună, indiferent de structura organizatorică.

Ierarhia indicatorilor are în vedere:

- **Indicatorii de impact (aria de politici)** sunt indicatori ce evaluează consecințele pe termen-lung ale activităților guvernamentale. Valorile țintelor trebuie determinate anual sau pe întreaga perioadă acoperită de strategiile pe termen lung.

- **Indicatorii de outcomes (nivelul programului)** sunt indicatori ce măsoară consecințele socioeconomice pe termen mediu spre lung a măsurilor și proiectelor guvernamentale și care sunt exprimate la nivel de program sau politică. În general, obiectivele specifice ale măsurilor și proiectelor individuale sunt atinse cu o anumită întârziere și, în plus, ele pot fi influențate nu doar de acele măsuri, ci și de alți factori, ca urmare acești indicatori trebuie să fie orientați mai larg. Valorile țintă sunt determinate anual sau pe perioadele acoperite de strategii.

- **Indicatorii agregați de produs (output)/indicatorii de rezultat (la nivel de sub-program)** sunt indicatori utilizați atunci când sunt măsurate consecințele agregate directe și imediate ale produselor (outputurilor) care sprijină realizare obiectivelor specifice. Indicatorii trebuie să fie stabiliți în acord cu acestea. Valorile țintă sunt determinate anual sau pe perioada acoperită de strategii.

Observație: Efectele unei singure măsuri și proiectele pot fi măsurate prin output (outcome-urile sunt evidente pe măsură ce sunt realizate măsurile/proiectele). Aceste ținte pot fi determinate doar anual.

Pentru a pune în practică bugetarea pe bază de ODD-uri sunt necesare următoarele elemente (OECD, 2020, p.15):

- un cadru strategic, în care să existe un angajament politic care să prioriteze ODD-urile (inclusiv prin intermediul procesului bugetar), astfel încât documentul strategic să pună în evidență prioritățile și obiectivele în relație cu ODD-urile, dar și acorduri instituționale pentru implementare;

- instrumente bugetare pentru evidențe, prin introducerea unor instrumente bugetare care să permită urmărirea obiectivă a ODD-urilor în toate fazele procesului bugetar, furnizând informații utile în procesul de luare a deciziilor;

- un mecanism de răspundere și transparență față de societatea civilă și față de alte instituții de supraveghere, care să-l facă pe guvern răspunzător în raport cu atingerea ODD-urilor și care să asigure că taxele și deciziile de cheltuieli permit obținerea de progrese în atingerea ODD-urilor;

- activarea mediului, ce presupune existența unor elemente suport care să ajute la punerea în practică eficace a bugetării pe bază de ODD-uri (precum un cadru bugetar modern, leadership administrativ, capacitate de colectare și analiză de date și un angajament politic).

Dimensiunea ODD-urilor poate fi integrată astfel în toate fazele ciclului bugetar, începând cu planificarea bugetară, pregătirea și prezentarea (ex-ante), implementarea bugetului și evaluarea execuției bugetare și răspunderea (ex-post).

Integrarea priorităților Comisiei Europene și urmărirea cheltuielilor la nivelul UE

Bugetul permite Comisiei Europene să urmărească mai multe obiective de politică publică ce decurg din: politicile inițiate de Comisie, prioritățile politice și acordurile internaționale.

Unele dintre acestea pot fi monitorizate prin intermediul unor programe bugetare specifice (ca, de exemplu, politica de cercetare, mobilitatea studenților, politica agricolă comună etc.).

Ca urmare a preocupării sale pentru atingerea obiectivelor strategiei de dezvoltare durabilă, **Comisia Europeană a hotărât să integreze în programele sale și alte obiective de politică precum clima, biodiversitatea și egalitatea de gen.** Acestea sunt avute în vedere la definirea, pregătirea, implementarea și evaluarea fiecărui program. Aceste priorități nu sunt avute în vedere ca programe separate, ci se urmăresc orizontal în cadrul tuturor politicilor de cheltuieli.

Deseori, Comisia Europeană trebuie să raporteze modul de cheltuire a banilor pe anumite obiective de politică. Dacă este vorba de programe dedicate anumitor teme, acest lucru este mai facil de realizat, dar raportarea se complică atunci când este vorba de prioritățile susținute prin intermediul mai multor programe. În prezent, urmărirea și calcularea cheltuielilor se face pentru următoarele priorități: climă, biodiversitate, aer curat, migrațiune.

Comisia pune la punct o **metodologie prin care să urmărească aspectele legate de egalitatea de gen și obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD)**, deși ea deja oferă informații cantitative cu ocazia elaborării proiectului de buget. Aceasta presupune în fapt o dublă contabilizare a cheltuielilor, ce va permite integrarea în mod efectiv a priorităților urmărite în cadrul politicilor bugetare. Astfel, o sumă cheltuită prin politica agricolă comună pentru plantarea de garduri vii și arbori va susține în același timp agricultura, dar și biodiversitatea și protejarea climei, această sumă trebuind să poată fi identificată în sumele bugetului UE alocate fiecărui domeniu.

Pe de o parte, această suprapunere indică eficiența cheltuielilor din bugetul UE întrucât resursele servesc atingerii mai multor obiective de politică, dar, pe de altă parte, acest fapt arată că sumele alocate priorităților orizontale nu pot fi adunate pur și simplu.

În 2022 urmează să fie testată o metodologie pentru unele programe, iar raportările privind egalitatea de gen vor începe în 2023 și vor acoperi întregul buget al UE până în 2027.

În ceea ce privește sistemul de urmărire a obiectivelor de dezvoltare durabilă, în ultimii ani Comisia Europeană a făcut eforturi pentru atingerea celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) ale ONU, ce acoperă, practic, toate domeniile majore de politică publică, ele fiind înglobate în toate politicile europene și în marea majoritate a programelor de cheltuieli.

Și în România reformele aflate în derulare vor urmări crearea unei legături între planificarea strategică și bugetare pentru a întări capacitatea guvernului de a corela deciziile bugetare cu obiectivele stabilite prin Agenda 2030. Ministerul Finanțelor Publice va avea un rol crucial de leadership, pentru a aduce aceste schimbări, beneficiind însă de suportul Departamentului de Dezvoltare Durabilă, care se va asigura că există investiții adecvate în construirea datelor și a capacității analitice a guvernului pentru a implementa bugetarea pe ODD-uri.

Astfel, Planul de acțiuni pentru implementarea SNDDR și-a propus, prin Obiectivul specific 2, elaborarea cadrului național de planificarea bugetară pentru implementarea bugetării pe baza ODD, ce va conduce la transparentizarea bugetării și încadrarea clasificărilor indicatorilor privind finanțele publice în Țintele SNDDR 2030, inclusiv pentru sprijinirea finanțării verzi, prin includerea ca anexă în declarația de buget și implementarea cadrului de raportare bugetară pentru fiecare ODD prin identificarea alocărilor și execuțiilor bugetare corespunzătoare fiecărei ținte. Aceasta va permite evaluarea progresului în planurile strategice instituționale și urmărirea programelor bugetare asociate ODD-urilor și elaborarea unei declarații de buget mai detaliată.

Aplicații practice

Dezbateri: Noutăți aduse de H.G. 467/2022 pentru aprobarea Metodologiei de elaborare și execuție a programelor bugetare, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 368 din 14 aprilie 2022.

Gestiunea, controlul și evaluarea proceselor de management

Abordat concomitent ca teorie și practică, managementul este, în etapă actuală, unul dintre factorii cruciali ce generează performanța unei organizații.

În literatura de specialitate de până la sfârșitul anilor '80 se puteau identifica cinci procese ale managementului unei organizații, și anume: planificare; organizare; coordonare; comandă; control.

Împărțirea operațională pe aceste axe poate fi diferită, în funcție de paradigmele pe baza cărora se sprijină și în funcție de contextul în care aceste organizații evoluează.

În literatura mai recentă, **procesul de management a fost împărțit în cinci procese principale**: finalizare (definirea clară a obiectivelor organizației); organizare; alocarea resurselor și mijloacelor; animare; control (sau pilotare) (Bartoli, 1997).

În prezent este necesară o actualizare a fiecăruia dintre aceste cinci procese majore:

- **Planificare versus finalizare și previziune**

Planificarea constă într-o construcție mai rigidă a unui plan de viitor, dar care la ora actuală a devenit neadaptată actualului context care este turbulent. Acest fapt a fost constatat încă din anii '80, când a avut loc trecerea de la planificarea strategică la managementul strategic⁵⁶.

În prezent se recomandă utilizarea unei abordări mai flexibile, de tip „finalizare”, ce constă într-o definire mai clară a obiectivelor unei organizații date, indiferent de mărimea acesteia și în stabilirea priorităților acesteia.

Verboncu (coord. 2013) vorbește, de asemenea, de funcția de previziune a managementului ce cuprinde **procesul de prognozare, cel de planificare a strategiilor și politicilor globale sau sectoriale și cel de programare, prin detalierea în timp și spațiu**⁵⁷.

- **Organizare versus organizare-coordonare**

În sensul tradițional, **procesul de organizare** semnifică înainte de toate o împărțire a sarcinilor și responsabilităților între indivizii unei organizații pentru realizarea obiectivelor acesteia. Verboncu și Zalman (2005, p. 12) considerau că **funcția de organizare are două dimensiuni importante**:

- pe de o parte, **organizarea de ansamblu** ce constă în proiectarea/reproiectarea și întreținerea funcționării sistemului de management și a subsistemelor sale (decizional, informațional, organizatoric, metodologic);

- pe de altă parte, **organizarea la nivelul principalelor elemente procesuale** (pe funcțiuni, activități, atribuții, sarcini) și **structurale** ale organizației (postul, funcția, compartimentul, ponderea ierarhică, nivelul ierarhic și relațiile organizatorice). Ulterior se adaugă dimensiunea umană, ce constă în

⁵⁶ Planificarea strategică este considerată de unii autori ca fiind o parte a procesului de management strategic, întrucât managementul strategic are în vedere atât adoptarea deciziilor cu privire la aplicarea planificării strategice, cât și implementarea și evaluarea performanței în urma implementării unei strategii.

⁵⁷ H.G. 379/2022 privind aprobarea Metodologiei de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a strategiilor guvernamentale, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 285 din 24 martie 2022.

H.G. 427/2022 privind Metodologia de elaborare, monitorizare, raportare și revizuire a Planurilor Strategice Instituționale, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 301 din 29 martie 2022.

„asigurarea ocupării posturilor și compartimentelor cu personal competent, capabil să transforme informațiile în decizii și deciziile în acțiuni, cu ajutorul instrumentarului și metodologiilor manageriale” (Verboncu, 2018, p. 34).

Ținând cont de riscul apariției rigidității și pierderii reactivității la mediu ca rezultat direct al unui proces organizațional foarte greoi, centralizator și foarte ierarhizat, este necesară flexibilizarea structurilor prin reducerea nivelurilor ierarhice și creșterea rolului muncii în echipă.

La ora actuală, **organizarea este abordată într-o nouă logică, cea transversală, ce constă în organizare pe proiecte**, proiectul fiind „*ansamblu de procese de muncă, manageriale și de execuție corelate, prin care se urmărește realizarea unui obiectiv important, pe parcursul unei perioade prestabilite, în anumite condiții economice, tehnice și manageriale*” (Nicolescu, coord. gen., 2011, p. 499).

Deși autorii români văd coordonarea ca pe „o funcție distinctă a managementului, ca o prelungire a funcției de organizare – ce constă în *armonizarea deciziilor și acțiunilor subordonaților și ale subdiviziunilor organizatorice ale organizației în vederea atingerii obiectivelor*” (Verboncu, 2018), alți autori consideră coordonarea ca făcând parte integrantă a procesului de organizare.

Coordonarea se bazează pe procesul de comunicare, văzută ca un proces de transmitere a unor mesaje informaționale, între manageri și subordonați, atât pe fluxuri ascendente, cât și pe fluxuri descendente (Verboncu, 2018, p. 37).

Comunicarea internă este un „*un proces permanent și dinamic, ce se dezvoltă în cadrul organizațiilor*”, având următoarele funcții (Albaladeho, 2001):

- informarea cu privire la obiectivele organizaționale;
- motivarea și participarea subordonaților;
- sprijinirea luării deciziilor;
- facilitarea schimbului pentru crearea culturii organizaționale, prin transmiterea credințelor și valorilor organizaționale.

Noile tendințe privind comunicarea în cadrul organizațiilor vorbesc de **aparitia unui nou model, cel al intracomunicării**, ca fiind specifică curentului noului management public, ce își are originea în procesul de management strategic, fiind o filozofie pentru luarea de poziție și atitudine în fața managementului, având drept obiectiv principal descrierea obiectivului și strategiei de comunicare, iar a cărei finalitate este managementul schimbului de valori și credințe organizaționale (Albaladeho, 2001).

- **Alocarea coerentă a resurselor limitate în funcție de obiective**

Deși în sistemul de management tradițional accentul nu cădea pe acest proces, deoarece resursele se obțineau relativ facil, în prezent, în situația conștientizării faptului că **resursele sunt limitate**, funcția de alocare în orice instituție publică devine esențială pentru asigurarea dezvoltării durabile, **ceea ce**

presupune alocarea resurselor într-un mod cât mai eficient în funcție de obiective și priorități.

- **Comandă versus animare sau antrenare**

Semnificațiile celor doi termeni „a comanda” și „a anima” ni se par clare și nu este dificil să distingem deosebirea dintre aceștia. Funcția de comandă presupune conducerea pe baza unor obiective definite în mod unilateral de către conducerea organizației și transmise descendent, fără ca subordonații să aibă posibilitate de alegere. Dimpotrivă, **animarea presupune ca angajații să participe la dinamizarea organizației din care fac parte**. Chiar dacă procesul de animare este crucial pentru supraviețuirea și evoluția organizației, aceasta nu înseamnă că managementul organizației trebuie să se reducă numai la acest proces.

Procesul de antrenare are în vedere decizii și acțiuni ce facilitează participarea angajaților la stabilirea și realizarea obiectivelor, ținând cont de factorii motivatori ai acestora. Motivarea constă în corelarea recompenselor/sancțiunilor materiale și moral-spirituale cu rezultatele efectiv obținute de către fiecare angajat. Esența acesteia o constituie triada recompense/sancțiuni – rezultate (performanțe) – obiective (Verboncu, 2018, p. 39).

- **Control versus control-evaluare și pilotare**

Funcția de control tradițională avea în vedere verificarea îndeplinirii obiectivelor atribuite fiecărui angajat în vederea aplicării de recompense sau sancțiuni, în timp ce **funcția de control-evaluare presupune evaluarea rezultatelor, compararea cu obiectivele stabilite, depistarea cauzală a principalelor abateri pozitive și negative și adoptarea unor decizii cu caracter coercitiv și profilactic** (Verboncu, 2018, p. 39).

Procesul de control în cadrul sistemului actual de management necesită un proces de pilotare permanentă a activităților prin utilizarea tablourilor de bord care să permită detectarea rapidă atât a oportunităților, cât și a amenințărilor în evoluția organizațiilor. El constituie unul din pilonii modernizării instituțiilor publice.

Introducerea **sistemelor de control managerial** presupune crearea unor sisteme de culegere și utilizare a informațiilor pentru a evalua performanța diferitelor resurse organizaționale, umane, fizice, financiare și a organizației ca întreg din prisma strategiilor organizaționale urmărite.

În România, instituțiile publice sunt obligate să introducă un **sistem de control intern managerial**⁵⁸ care are următoarele funcții:

- protejarea și asigurarea unei bune folosiri a resurselor umane, tehnice, umane și corelarea lor cu obiectivele instituției publice;

⁵⁸ A se vedea Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind controlul intern/managerial și controlul financiar preventiv, republicată, cu modificările și completările ulterioare și Ordinul nr. 400/2015 pentru aprobarea Codului controlului intern managerial pentru entitățile publice, publicat în Monitorul Oficial nr. 444 din 22 iunie 2015, cu modificările și completările ulterioare.

- îmbunătățirea fluxului informațional și sporirea înțelegerii și utilizării acestuia;
- prevenția și depistarea cazurilor de fraudă și anticiparea riscurilor;
- îmbunătățirea calității și managementul documentelor.

În acest scop, conducătorul instituției publice va numi o comisie de monitorizare, ce va avea următoarele roluri:

- coordonarea procesului de actualizare a obiectivelor și activităților, cărora li se atribuie indicatorii de performanță sau de rezultat în vederea evaluării acestora;
- analiza și prioritizarea riscurilor ce ar putea afecta în mod semnificativ îndeplinirea obiectivelor generale, prin determinarea anuală a unor limite de toleranță la risc obligatorii, ce sunt transmise celorlalte compartimente;
- analiza și avizarea procedurilor formalizate și transmiterea lor spre aprobare către conducătorul instituției publice;
- analiza informării privind monitorizarea performanțelor în vederea aprobării acesteia, elaborată de secretarul comisiei având la bază monitorizarea performanțelor individuale, la nivel de compartimente;
- analiza informării privind gestiunea riscurilor, întocmită de echipa de gestiune a riscurilor, pe baza raportărilor anuale ale compartimentelor.

Aplicații practice

Dezbateri: Noutăți aduse de H.G. 427/2022 privind Metodologia de elaborare, monitorizare, raportare și revizuire a Planurilor Strategice Instituționale, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 301 din 29 martie 2022.

Dezbateri: Noutăți aduse de H.G. 379/2022 privind aprobarea Metodologiei de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a strategiilor guvernamentale, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 285 din 24 martie 2022.

Care sunt dificultățile întâmpinate în aplicarea noii metodologii?

Referințe bibliografice

Albaladeho, G. (2001). Information y communication în Blanca Olias de Lima-coord. *La Nueva Gestion Publica*. Madrid: Prentice Hall, Pearson Educacion S.A.

Bartoli, A. (2007). *Le management dans les organisations publiques*. Paris: Ed. Dunod.

FMI (2007). *Manual de transparență fiscală, Glosar*. Washington DC: FMI.

H.G. 379/2022 privind aprobarea Metodologiei de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a strategiilor guvernamentale, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 285 din 24 martie 2022.

H.G. 427/2022 privind Metodologia de elaborare, monitorizare, raportare și revizuire a Planurilor Strategice Instituționale, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 301 din 29 martie 2022.

H.G. 467/2022 pentru aprobarea Metodologiei de elaborare și execuție a programelor bugetare publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 368 din 14 aprilie 2022.

Lazăr, D., Inceu A. (2003). *Finanțele și bugetele publice*, Seria Științe administrative. Cluj Napoca: Editura Accent.

Nicolescu, O. (2011). *Dicționar de management*. București: Editura Pro Universitaria.

OECD (2020). Directorate for Public Governance, Romania: Linking Policy Planning and Budgeting to Support the implementation of the Sustainable Development Goals(SDGs).

Paysant A. (1999). *Finances publiques*. 5-eme edition. Paris: Editions Dalloz și Armand Colin.

Profiroiu, A. (2007). *Știința administrativă*. București: Editura Economică.

Verboncu, I., Zalman, M. (2005). *Management și performanțe*. București: Editura Universitară.

Verboncu, I. (coord) (2013). *Management. Eficiență, eficacitate, performanțe*. București: Editura Universitară.

Verboncu, I. (2018). *Cum conducem? Între amatorism și profesionism*. București: Editura Universitară.

Tema 4. Elemente de comunicare și etică utilizate în administrația publică

Comunicarea în contextul dezvoltării durabile

Rolul comunicării în implementarea dezvoltării durabile, în general, și a Agendei 2030 și a ODD-urilor, în special, este foarte important. Dezvoltarea durabilă și Agenda 2030 trebuie să fie adoptate nu numai de factorii de decizie și de experții în domeniu, ci și de toate grupurile interesate, pentru ca obiectivele lor să fie atinse în practică.

Pentru a putea înțelege rolul important al comunicării în implementarea Agendei 2030 și a ODD-urilor, este necesară o examinare mai atentă a acestora. Deși Agenda 2030 nu se referă în mod explicit la partea de comunicare sau la modul în care comunicarea acestora și a ODD-urilor ar trebui să fie întreprinsă de către ONU sau statele membre ONU, mesajele de comunicare pot fi însă subînțelese. Ținând cont de faptul că Agenda 2030 își propune să nu fie prea prescriptivă, iar contextele din fiecare țară pot fi foarte diferite, o strategie de comunicare clar conturată ar fi, probabil, inadecvată. Statele membre ONU sunt cele mai în măsură să decidă atunci când este vorba de înțelegerea nevoilor lor și a ceea ce funcționează cel mai bine pentru ele raportat la strategiile și provocările generate de comunicare (Mulholland, 2018).

Cu toate acestea, deși nu există un plan cu privire la modul de comunicare eficientă a Agendei 2030 și a ODD-urilor către toate părțile interesate, Agenda 2030 subliniază importanța integrării tuturor fațetelor societății, transmițând, prin amploarea și anvergura pe care le are, un mesaj puternic de unitate, în ciuda diferenței clare și a preferințelor diferite existente între țări. Ea constituie o agendă de o amploare și o semnificație fără precedent, acceptată de toate țările, cu obiective și ținte aplicabile tuturor, atât în țările dezvoltate, cât și țările în curs de dezvoltare, ținând cont de diferite realități naționale, de capacitățile și nivelurile lor de dezvoltare și respectând politicile și prioritățile naționale.

Agenda 2030 comunică în mod clar statelor membre ONU că sunt responsabile de integrarea ei în contextele naționale, precum și de atingerea ODD-urilor, ceea ce face necesară dezvoltarea unor strategii care să faciliteze comunicarea lor eficientă către guvernele naționale și subnaționale, factorii de decizie, părțile interesate și societatea civilă. Așadar, rolul statului și al guvernelor naționale este primordial pentru implementarea efectivă a Agendei 2030 și a ODD-urilor prin intermediul politicilor elaborate. Pe de altă parte, această linie de comunicare trebuie dusă mai departe, astfel încât acele niveluri mai apropiate de cetățeni, respectiv cele locale, precum și alte grupuri interesate să fie, de asemenea, informate cu privire la prioritățile stabilite deoarece aceștia vor fi agenții „schimbării pe teren” raportat la îndeplinirea țintelor ODD-urilor (Mulholland, 2018).

De altfel, țările și guvernele naționale constituie alegerile mai potrivite atunci când se are în vedere comunicarea și modalitatea de realizare a Agendei 2030 și a obiectivelor sale. Pornind de la faptul că nu există două țări care au același set de circumstanțe, este greu să se identifice o abordare universală privind strategiile de comunicare și de conștientizare. Astfel, implementarea Agendei 2030 în legislația națională depinde de contextele fiecărei țări, situație valabilă și pentru activitățile și strategiile de comunicare și de sensibilizare.

Una dintre principalele provocări cu care se confruntă comunicatorii ODD-urilor este că acestea reprezintă un set mare, holistic și pe termen lung de obiective, greu de diseminat în mesaje simple și convingătoare. În condițiile în care

cetățenii din multe țări manifestă o serie de temeri cu privire la globalizare, migrație, conflict și terorism, apare întrebarea dacă actorii implicați în comunicare au capacitatea de a gestiona conversațiile despre eforturile globale pe termen lung pentru dezvoltarea durabilă.

Angajamentele față de dezvoltarea durabilă pe care le-au luat liderii mondiali când au semnat Agenda 2030 au constituit, de asemenea, un mandat direct pentru comunicatorii ODD-urilor. Angajamentele implică faptul că țările trebuie să recunoască importanța sprijinului și angajamentului public în strategiile, politicile și bugetele lor legate de ODD-uri. Mai mult, țările trebuie să stabilească obiective în vederea conștientizării cetățenilor, să integreze ODD-urile în strategiile de comunicare și programele educaționale și să urmărească progresul privind creșterea gradului de conștientizare și implicare a publicului. Cu alte cuvinte, țările și factorii de decizie trebuie să facă din comunicarea ODD-urilor o prioritate strategică.

Implicarea cetățenilor poate fi văzută, de asemenea, ca parte a unui efort mai amplu al entităților publice de a restabili încrederea în ele printre cetățeni. Lucrările recente ale OCDE recomandă ca instituțiile publice să sporească deschiderea la nivel general și să promoveze elaborarea de politici și consultări mai incluzive. Atingerea ODD-urilor necesită schimbarea comportamentului cetățenilor, indiferent de țara în care trăiesc, pentru a putea convinge sau chiar solicita guvernelor, companiilor și oamenilor în general să acționeze. Agenda globală 2030 și cele 17 ODD-uri evidențiază probleme-cheie care necesită acțiuni urgente la toate nivelurile și din partea tuturor părților interesate.

În mod cert, este o perioadă destul de dificilă pentru comunicatorii ODD-urilor deoarece mulți oameni și-au pierdut încrederea în instituțiile publice și au devenit sceptici privind cooperarea internațională. Într-un peisaj media în schimbare, ei trebuie să concureze cu „știrile false” și „momeala pentru click-uri” (clickbait) pentru a obține atenție. În plus, luând în considerare algoritmiile de social media care decid ce citesc oamenii și împart cititorii în diferite bule, comunicatorii ar putea ajunge să comunice doar unui grup restrâns de persoane (UN, 2021).

În acest context, pentru a depăși aceste provocări, primul lucru pe care trebuie să-l facă instituțiile guvernamentale este să-și îmbunătățească abilitățile de ascultare. Se pot avea în vedere sondajele de opinie, pe care unele instituții le comandă în mod regulat și care ar trebui să arate comunicatorilor ce gândesc cu adevărat cetățenii, mai ales atunci când aceste metode de cercetare sunt cuplate cu alte tipuri de cercetare a atitudinilor publice, cum ar fi forumurile sau grupurile de discuție (Mulholland, 2018).

Dacă factorii de decizie și comunicatorii ODD-urilor doresc să mobilizeze cetățenii, atunci au nevoie de modalități de ascultare mai bune. Ei trebuie să investească în sondaje de opinie și în cercetarea atitudinilor publice care oferă informații fiabile. Ei trebuie să ia în considerare modul în care rețelele de socializare ajung să dezvolte strategii de implicare a publicului. Numai ascultând

cu mai multă atenție și folosind modalități de comunicare mai puternice, comunicatorii ODD-urilor vor afla ce mesaje funcționează cel mai bine pentru diferitele categorii de audiențe (UN, 2021).

Cu toate acestea, mesajele inteligente și direcționate nu vor convinge pe toată lumea să se alăture efortului global privind atingerea ODD-urilor. Pentru a reuși să îi atragă și pe cei sceptici, instituțiile guvernamentale au nevoie de o schimbare mai profundă, adică să devină mai deschise, să construiască încredere, să creeze un dialog sincer și să găsească noi modalități de a colabora cu cetățenii, atât offline, cât și online.

Aplicații practice

Propuneți un plan de comunicare referitoare la dezvoltarea durabilă, cu aplicabilitate în cadrul instituției în care vă desfășurați activitatea. Analizați și urmăriți ca acțiunile de comunicare prevăzute în planul de acțiuni pentru implementarea SNDDR2030 să se regăsească în planul propus.

Elemente de etică, integritate și conformitate

Etica și integritatea constituie trăsături distincte ale administrației publice, aflate în strânsă legătură cu buna guvernare și calitatea serviciilor publice, contribuind la încrederea societății în entitățile sectorului public. De altfel, în România există numeroase reglementări privind conceptele de etică și integritate în administrația publică, fiind vizate atât faptele de corupție și eliminarea lor, cât și normele de conduită profesională.

În toate țările în care este prezentă, etica funcției publice este expresia valorilor de natură politică și socială traduse în norme și instrumente cu caracter juridic. Astfel, ea reprezintă totalitatea principiilor și normelor specifice unui comportament adecvat în cadrul administrației publice (Chapman, 1993). Acestea sunt incluse fie în cultura administrativă, fie într-un cadru juridic clar conturat, în funcție de reglementările legale și tradiția administrativă. Scopul acestor norme și principii este de a diminua elementele neconforme și de a reinstaura încrederea cetățenilor în autoritățile și instituțiile publice.

Un concept evidențiat în lucrările de specialitate se referă la infrastructura etică, adică totalitatea instrumentelor necesare combaterii unor atitudini inadecvate, precum și încurajării unei conduite potrivite (Tenbrunsel et al., 2003). Aceste instrumente includ următoarele (ANFP, 2011):

- un cadru juridic operativ;
- sisteme eficace de responsabilitate;
- coduri de conduită adecvate realităților din practică;
- sisteme de perfecționare profesională;

- sisteme de coordonare, monitorizare a conduitei etice;
- o societate civilă implicată în monitorizarea acțiunilor funcționarilor publici;
- un organism de etică cu caracter independent și imparțial;
- o metodologie necesară punerii în aplicare a codului, monitorizării și controlului implementării standardelor etice.

Un cadru profesional, fundamentat pe asumarea unor valori, principii și norme va avea ca efect o evoluție adecvată a instituțiilor și autorităților publice, generând încredere și sporind siguranța. La polul opus, un comportament inadecvat, neetic va produce efecte negative raportat la entitățile publice și angajați, precum (ANFP, 2011): pierderi de natură financiară, afectarea reputației, a parteneriatelor încheiate cu alte organizații, publicitate negativă, pierderea personalului, a clienților, a partenerilor, litigii și costuri subsidiare.

În ceea ce privește **integritatea funcționarilor publici**, aceasta se referă la profesionalism în exercitarea funcției publice, respectarea valorilor deontologice indiferent de constrângerile de natură materială sau politico-sociale, devotamentul și incoruptibilitatea acestora. În acest context, numeroase țări situate în estul și sud-estul Europei au adoptat **coduri de conduită**, adică o serie de valori etice, principii general acceptate și reguli de etică și integritate (**norme de conduită**) ce reglementează comportamentul funcționarilor publici. Acest set de reguli este adoptat în mod voluntar de grupul căruia i se adresează, dar fără ca acesta să prevadă obligatoriu sancțiuni specifice în cazul încălcării regulilor prevăzute. În România, un astfel de cod a fost adoptat în anul 2004, abrogat ulterior prin prevederile Codului administrativ (O.U.G. nr. 57/2019).

Normele de conduită profesională s-au dezvoltat ca urmare a nevoii cetățenilor și entităților statului de a avea parte de servicii publice de calitate și de un management orientat către interesele publicului, care să conducă la înlăturarea birocrăției și a acțiunilor de corupție din cadrul administrației publice. Mai mult, potrivit legii nr. 78/2000, persoanele care dețin o funcție publică trebuie să execute sarcinile repartizate cu respectarea prevederilor legale și a normelor de conduită profesională, protejând drepturile și interesele cetățenilor fără a utiliza în folosul propriu sau al altor persoane funcțiile deținute.

Din anul 2007 a fost introdusă în România, prin intermediul legislației, noțiunea de **consiliere de etică**. Aceasta nu trebuie privită ca fiind o atribuție cu caracter marginal sau birocratic, ci ca o activitate care contribuie la îndeplinirea atribuțiilor entităților publice.

Potrivit Codului administrativ (2019), două dintre **atribuțiile principale ale consilierului de etică se referă la monitorizare și la consiliere individuală**⁵⁹. Ca urmare, acesta are obligația de a monitoriza activitatea funcționarilor publici pentru a vedea dacă sunt respectate cerințele legate de conduita lor profesională, precum și de a le oferi suport în cunoașterea, înțelegerea și respectarea normelor de conduită. În exercitarea atribuțiilor ce le revin, consilierii de etică pot folosi

⁵⁹ A se vedea noul ghid al consilierilor de etică: *Bune practici și instrumente de lucru pentru prevenirea corupției în administrația publică* ANFP (gov.ro).

diferite modalități precum: poșta electronică, pliantele, întâlnirile directe, seminariile sau grupurile de lucru.

Foarte importanți sunt și **avertizorii de integritate**, adică persoanele care, cu bună credință, sesizează încălcări ale legislației, deontologiei profesionale, ale buneii administrări, ale principiilor eficienței, eficacității, economicității și transparenței și care activează în cadrul unei autorități publice, a unei instituții publice, a unei companii sau regii autonome de interes național sau local, societăți naționale cu capital de stat.

Potrivit **Strategiei Naționale Anticorupție (SNA) 2021-2025**⁶⁰, fiecare instituție și autoritatea publică a administrației publice centrale și locale (inclusiv cele subordonate, coordonate sau aflate sub autoritate), precum și întreprinderile publice trebuie să îndeplinească procedurile privind asumarea unei **agende de integritate organizațională**, și până la sfârșitul lunii iunie 2022 să elaboreze, să adopte și să disemineze **planurile de integritate aferente** care se transmit Ministerului Justiției.

Planurile de integritate trebuie să cuprindă un ansamblu de măsuri ce sunt identificate de conducerea instituției publice ca remedii pentru a înlătura riscurile și vulnerabilitățile instituționale identificate referitoare la corupție. Măsurile prevăzute în cadrul planului de integritate trebuie să includă: măsuri de prevenire a corupției, inclusiv formarea angajaților și educarea publicului țintă vizat de activitatea instituției/autorității, întreprinderii publice, precum și combaterea corupției. Pentru întreprinderile publice, planul de integritate va încorpora și îndrumările cuprinse în **Ghidul de bune practici al OECD privind controlul intern, etică și conformitatea**⁶¹.

Educarea angajaților trebuie să vizeze **noile tendințe în domeniu**, precum *promovarea intervențiilor comportamentale sau managementul schimbării climatului intern*, asigurând faptul că această formare va urmări atingerea unor obiective concrete și se va realiza într-un mod sustenabil.

Strategia Națională Anticorupție este însoțită de mai multe anexe: Anexa 2 a SNA include **indicatorii de performanță, riscurile ce sunt asociate obiectivelor strategiei și măsurilor acesteia**, Anexa 3 include **inventarul măsurilor preventive aprobate, precum și evaluarea indicatorilor**, iar în Anexa 4 și în Anexa 5 sunt prevăzute **standardele legale de integritate**⁶², adică măsurile de transparență instituțională și de prevenire a corupției consacrate de legislația națională (Anexa 4 – *Standardele generale pentru publicarea informațiilor de interes public*; Anexa 5 – *Standardele pentru publicarea informațiilor de interes public referitoare la întreprinderile publice*).

⁶⁰ Aprobata prin H.G. nr. 1269/17 decembrie 2021 publicată în Monitorul Oficial nr. 1218 din 22 decembrie 2021.

⁶¹ Adoptat în 2010 de către Consiliul OECD ca parte integrantă a Recomandării Consiliului pentru combaterea în continuare a mitei pentru funcționarii publici străini în tranzacțiile de afaceri internaționale din noiembrie 2009 (Good Practice Guidance was adopted by the OECD Council) disponibil online 44884389.pdf (oecd.org).

⁶² A se vedea Ghid_practici_pentru_implementarea_Standardului_1.pdf (dgepmb.ro)

Analizați o agendă de integritate a unui minister.

Analizați un plan de integritate al unei instituții publice.

Referințe bibliografice

ANFP: Agenția Națională a Funcționarilor Publici (2011). *Etică și integritate în administrația publică*. Disponibil online la <http://www.anfp.gov.ro/R/Doc/2020/Proiecte/Manuale/Suport%20de%20curs%20Etic%C4%83%20si%20integritate%20%C3%AEn%20administra%C8%9Bia%20public%C4%83,%202011.pdf>.

Chapman R. (1993). *Ethics in public service*. Edinburg: Edinburg University Press.

H.G. nr. 1269/17.12. 2021 Strategiei Naționale anti-corupție (SNA) 2021-2025 publicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr.1218 din 22 decembrie 2021.

Legea nr. 78 din 8.05.2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 18.05.2000, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 554/2.12 2004 privind contenciosul administrativ, publicată în Monitorul Oficial nr. 1154 din 7.12.2004, cu modificările și completările ulterioare.

Legea nr. 554/2.12 2004 privind contenciosul administrativ, publicată în Monitorul Oficial nr. 1154 din 7.12.2004, cu modificările și completările ulterioare.

Mulholland E. (2018). *Communication of sustainable development and the SDGs: strategies and good practices*. 16th ESDN Workshop Discussion Paper, Vienna: ESDN Office.

O.U.G. nr. 57 din 3.07.2019 privind Codul administrativ, publicată în Monitorul Oficial nr. 555 din 5.07.2019.

Tenbrunsel, A.E., Smith-Crowe, K., Umphress, E.E. (2003). Building Houses on Rocks: The Role of the Ethical Infrastructure in Organizations. *Social Justice Research*. 16, 285-307.

UN: United Nations (2021). *Changing Mindsets to Realize the 2030 Agenda for Sustainable Development. How to promote new mindsets and behaviors in public institutions to implement the Sustainable Development Goals*. New York: Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Institutions and Digital Government.

Modulul 2. Dimensiunea economică a dezvoltării durabile

Capitolul 2.1 Pilonul economic al dezvoltării durabile

- Tema 1. Cadrul legal național și internațional al dezvoltării durabile din perspectiva economică, referință pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)
- Tema 2. Repere economice ale dezvoltării durabile, indicatori economici ai dezvoltării durabile: PIB, nivel de trai și calitatea vieții, curba Phillips
- Tema 3. Rolul politicilor publice pentru dezvoltare durabilă
- Tema 4. Măsurarea dezvoltării durabile. Construirea durabilității în termenii conturilor naționale

Capitolul 2.2 Implementarea dezvoltării durabile din perspectivă economică

- Tema 1. Activități economice durabile – definiție și abordare multidisciplinară
- Tema 2. Management durabil și economia circulară: modele ale dezvoltării economice sustenabile
- Tema 3. Abordarea economică a circularității produselor (cerere și ofertă, productivitatea utilizării resurselor naturale, proiectare și producție circulară, analiza fluxurilor de materiale, achiziții ecologice)
- Tema 4. Externalitățile și bunurile publice, cazurile clasice ale eșecului pieței. Reducerea poluării, o problemă economică
- Tema 5. Bune practici de implementare a dezvoltării durabile din perspectivă economică la nivel național și european

Capitolul 2.1 Pilonul economic al dezvoltării durabile

Tema 1. Cadrul legal național și internațional al dezvoltării durabile din perspectiva economică, referință pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă

Dimensiunea economică a dezvoltării durabile are o expunere semnificativă în cadrul strategiilor și planurilor elaborate la nivel național și internațional, pornind de la Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 și Agenda 2030.

Analizând componenta economică, aceasta este reamintită cu fiecare ocazie când sunt menționate și celelalte dimensiuni, de exemplu la începutul documentului, când este detaliată partea ce leagă planul strategic de prosperitate: „*suntem hotărâți să ne asigurăm că toate ființele umane se pot bucura de o viață prosperă și împlinită și că progresul economic, social și tehnologic are loc în armonie cu natura*”.⁶³

Tot în introducere se menționează că se dorește crearea unor „*condiții pentru o creștere economică durabilă, incluzivă și susținută, o prosperitate comună și o muncă decentă pentru toți, ținând cont de diferitele niveluri de dezvoltare și capacități naționale*”.

Analizând Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), multe dintre cele 17 includ această dimensiune economică, cu mici excepții, existând obiective strict legate de dimensiunea de mediu sau socială. Structurând fiecare ODD și analizând țintele, se remarcă importanța alocată dimensiunii economice:

1. ODD 1. *Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context* – acest obiectiv este structurat foarte mult pe dimensiunea socială și cea economică, având adresate teme-cheie precum: Câștiguri, salarii și beneficii; Dezvoltare economică în domenii de înaltă prioritate; Disponibilitatea produselor și serviciilor pentru cei cu venituri mici.
2. ODD 2. *Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile* – chiar dacă vizează mai mult dimensiunea socială și de mediu, țintele pot fi aliniată și la dimensiunea economică, cu teme-cheie precum: Mâncare sănătoasă și accesibilă; Aprovizionare durabilă; Etichetarea alimentelor, siguranța și prețurile.

⁶³ United Nations, *Transforming our world; the 2030 Agenda for Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

3. ODD 3. *Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă* – acest obiectiv vizează cu precădere dimensiunea socială și cea de mediu.
4. ODD 4. *Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea socială.
5. ODD 5. *Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea socială.
6. ODD 6. *Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea socială și cea de mediu.
7. ODD 7. *Asigurarea accesului tuturor la energie accesibilă, într-un mod sigur, durabil și modern* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea de mediu și cea socială, însă poate fi atribuit, într-o oarecare măsură, și componente economice, cu teme-cheie precum: Investiții în infrastructură; Disponibilitatea și fiabilitatea energiei electrice.
8. ODD 8. *Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți* – pentru acest obiectiv, nici nu mai trebuie evidențiat faptul că majoritatea țintelor vizează dimensiunea economică, cu teme-cheie precum: Angajare; Incluziunea economică; Consolidarea capacităților; Disponibilitatea unei forțe de muncă calificate.
9. ODD 9. *Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației* – de asemenea, și acest obiectiv pune accent pe dimensiunea economică, dintre temele-cheie amintim: Investiții în infrastructură; Accesul la servicii financiare; Cercetare și dezvoltare.
10. ODD 10. *Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea socială, însă o mică parte poate fi referitoare și la sfera economică, cu o temă-cheie legată de Incluziunea economică.
11. ODD 11. *Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea socială și cea de mediu.
12. ODD 12. *Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile* – acest obiectiv vizează dimensiunea de mediu, dar și cea economică, cu teme-cheie precum: Aprovizionare durabilă; Eficiența resurselor, produselor și serviciilor; Practici de achiziții; Informații și etichetare despre produse și servicii.

13. ODD 13. *Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea de mediu.
14. ODD 14. *Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea de mediu.
15. ODD 15. *Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și reducerea procesului de degradare a solului și stoparea pierderilor de biodiversitate* – acest obiectiv vizează, în principal, dimensiunea de mediu.
16. ODD 16. *Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile* – acest obiectiv vizează foarte mult dimensiunea socială.
17. ODD 17. *Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă* – acest obiectiv poate îngloba ținte referitoare la dimensiunea economică atunci când sunt discutate acțiuni din domeniul finanțelor ori comerțului și parteneriate multiple între părțile interesate.

Au fost identificate șase obiective (din cele 17) care se aliniază la dimensiunea economică din cadrul planului strategic Agenda 2030, cu mențiunea că există și obiective care ating tangențial această dimensiune. Astfel, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ce vizează dimensiunea economică și vor fi analizate în continuare sunt: ODD 7; ODD 8; ODD 9; ODD 10, ODD 12 și ODD 17.

Subiectul încadrării obiectivelor de dezvoltare durabilă în conținutul uneia din cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile este dezbătut în literatura de specialitate. Astfel, D'Adamo et al. (2022)⁶⁴ consideră că ODD 7, ODD 8, ODD 9, ODD 11 și ODD 12 sunt cele care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile.

În ceea ce privește ODD 7 – *Asigurarea accesului tuturor la servicii energetice fiabile, durabile, moderne și la prețuri accesibile*⁶⁵, în contextul progreselor semnificative înregistrate în ultimul deceniu în ceea ce privește îmbunătățirea accesului la energie electrică și creșterea utilizării energiei regenerabile, se constată că se impune necesitatea furnizării de energie la prețuri accesibile, fiabile, durabile și moderne pentru toți. Accesul global la energie electrică a crescut de la 83% în anul 2010 la 90% în anul 2019, cu o creștere a

⁶⁴ I. D'Adamo, M. Gastaldi, P. Morone, (2022). Economic sustainable development goals: assessments and perspectives in Europe, *Journal of Cleaner Production*, Volume 354, ISSN 0959-6526, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131730>.

(<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652622013439>)

⁶⁵ <https://sdgs.un.org/goals/goal7>

electrificării medii anuale de 0,876 puncte procentuale, iar deficitul global de acces a scăzut de la 1,22 miliarde în 2010 la 759 milioane în 2019.

Pe măsură ce populația continuă să crească, va crește la fel și cererea de energie ieftină, iar o economie bazată pe combustibilii fosili creează un impact major asupra mediului. În acest sens, sunt esențiale investițiile în energie solară, eoliană și termică, îmbunătățirea productivității energetice și asigurarea energiei pentru toți.⁶⁶

Viața de zi cu zi și funcționarea economiei depind de servicii energetice fiabile și accesibile, cum ar fi furnizarea de energie electrică, încălzire, servicii de transport etc. Energia permite funcționarea tuturor sectoarelor economice, de la microîntreprinderi la întreprinderi mari, de la agricultură la minerit, producție, construcții și servicii. Uniunea Europeană se bazează foarte mult pe combustibilii fosili pentru energie și se confruntă cu o serie de provocări pentru a asigura un preț accesibil, fiabil și durabil pentru aceste surse de energie. Reducerea consumului de energie și utilizarea energiilor regenerabile, asigurând în același timp securitatea aprovizionării, competitivitatea și accesul la energie la prețuri accesibile pentru toți cetățenii săi, sunt câteva dintre modalitățile prin care UE poate contribui la atingerea ODD 7.⁶⁷

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, țintele și indicatorii aferenți acestui obiectiv, care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile, sunt redați în tabelul următor:

Tabelul 2.1.1 Dimensiunea economică a ODD 7 – Asigurarea accesului tuturor la servicii energetice fiabile, durabile, moderne și la prețuri accesibile

Ținte SNDDR 2030	Indicatori
7.1 Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vedea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile	Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor
7.2 Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale	Gradul de independență energetică
7.5 Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor	Prețul la export raportat la prețul la import, pentru energia electrică, pe total și detaliat pe țări partenere

Sursa: Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

⁶⁶ <https://www.undp.org/sustainable-development-goals#affordable-and-clean-energy>

⁶⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

În ceea ce privește *ODD 8 – Promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă, precum și a unor condiții de muncă decente pentru toți*, se are în vedere promovarea creșterii economice susținute, prin niveluri mai ridicate de productivitate și inovare tehnologică. În acest sens, încurajarea antreprenoriatului și crearea de locuri de muncă sunt esențiale, la fel ca măsurile de eradicare a muncii forțate, sclaviei și traficului de persoane. Astfel se are în vedere obținerea unei ocupări depline și productive și a unor condiții de muncă decente pentru toate femeile și bărbații până în anul 2030.⁶⁸

Creșterea economică durabilă și ocuparea deplină a forței de muncă sunt vitale pentru dezvoltarea și prosperitatea țărilor europene, respectiv bunăstarea și împlinirea personală a populației. Creșterea economică durabilă presupune îmbunătățirea eficienței ecologice, acțiuni și măsuri de reziliență climatică, piața activă a muncii și politici de incluziune socială, pentru a se asigura că trecerea la o economie neutră din punct de vedere climatic este justă și incluzivă. Cheia pentru a realiza acest obiectiv va fi generarea de oportunități decente de angajare pentru populație și îmbunătățirea condițiilor de muncă pentru cei deja angajați și sprijinirea cetățenilor în cadrul tranziției lor pe piața muncii.⁶⁹

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, țintele și indicatorii aferenți acestui obiectiv, care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile, sunt redați în tabelul următor:

Tabelul 2.1.2 Dimensiunea economică a ODD 8 – Promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă, precum și a unor condiții de muncă decente pentru toți

Ținte SNDDR 2030	Indicatori
8.1 Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației	Venitul național brut pe locuitor
	Valoarea soldului balanței comerciale cu bunuri și servicii a României, pe zone intra-UE și extra-UE
	Rata anuală de creștere a PIB real pe cap de locuitor
8.2 Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin start-up, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare	Procentul din PIB alocat pentru investiții în IMM-uri
	VAB realizată de IMM ca pondere în PIB

⁶⁸ <https://www.undp.org/sustainable-development-goals#decent-work-and-economic-growth>

⁶⁹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

Modulul 2. Dimensiunea economică a dezvoltării durabile

Ținte SNDDR 2030	Indicatori
8.3 Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă	Rata de creștere a productivității muncii pe persoană ocupată
	Valoarea exportului și importului de bunuri realizate de companiile mici și mijlocii
	Câștig salarial nominal mediu net lunar pe activitate de cercetare-dezvoltare în întreprinderi
	Valoarea exportului și importului de bunuri realizate de companiile cu capital integral românesc
8.4 Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică	Ponderea turismului în PIB
	Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică, pe tipuri de structuri
	Populația ocupată (sau salariații) din hoteluri și restaurante
8.5 Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți	Intermediere financiară
	Volumul creditării activităților economice de către instituțiile financiare interne
	Numărul de sucursale de unități de credit și numărul de bancomate

Sursa: Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

În ceea ce privește ODD 9 – *Dezvoltarea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării inclusive și durabile și încurajarea inovării*, pentru a combate gama largă de provocări de ordin politic, economic și de durabilitate cu care se confruntă UE, se solicită țărilor să dezvolte o infrastructură rezilientă, să promoveze industrializarea inclusivă și durabilă, respectiv să promoveze inovarea. Dezvoltarea industrială inclusivă și durabilă este o sursă importantă de venit și permite creșteri rapide și durabile ale standardelor de viață ale populației. Cercetarea-dezvoltarea și inovarea stimulează competitivitatea, creșterea economică, crearea de locuri de muncă, productivitatea muncii și eficiența resurselor. Trecând printr-o „transformare verde”, industria joacă un rol de lider în realizarea unui mediu curat, a unei economii competitive și circulare. Prin urmare, investițiile în infrastructura durabilă sunt elemente esențiale pentru atingerea acestui obiectiv.⁷⁰

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, țintele și indicatorii aferenți acestui obiectiv, care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile, sunt redați în tabelul următor:

⁷⁰ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

Tabelul 2.1.3 Dimensiunea economică a ODD 9 – Dezvoltarea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării incluzive și durabile și încurajarea inovării

Țintă SNDDR 2030	Indicatori
9.1 Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți	Pondere drumuri modernizate în totalul rețelei de drumuri
9.3 Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora	Valoarea importului de bunuri și a investițiilor străine directe
9.4 Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere	Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare în sectorul public și în sectorul privat ca % în PIB
	Întreprinderi inovatoare ca pondere în total întreprinderi
9.5 Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare	Cercetători în activitatea de cercetare-dezvoltare la un milion de locuitori
	Ponderea fondurilor de schimb și de transfer din fonduri externe, în totalul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare
	Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare în sectorul public ca pondere în PIB
9.6 Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare	Valoarea adăugată a industriei prelucrătoare ca pondere din PIB și pe cap de locuitor
9.7 Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe	Valoarea soldului operațiunilor de comerț exterior realizate de IMM-uri

Sursa: Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

În ceea ce privește ODD 10 – *Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări*, sunt abordate inegalitățile din și între țări și se cere națiunilor să reducă inegalitățile de venit, precum și cele bazate pe vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic sau de altă natură. De asemenea, sunt

Modulul 2. Dimensiunea economică a dezvoltării durabile

abordate și inegalitățile între țări, inclusiv cele legate de reprezentare și se solicită facilitarea migrației și a mobilității ordonate și sigure a populației.⁷¹

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, țintele și indicatorii aferenți acestui obiectiv, care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile, sunt redați în tabelul următor:

Tabelul 2.1.4 Dimensiunea economică a ODD 10 – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Ținte SNDDR 2030	Indicatori
10.1 Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurile dezavantajate	Venitul disponibil brut ajustat al gospodăriilor populației pe locuitor
	Venitul disponibil net al gospodăriilor populației, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

În ceea ce privește ODD 12 – *Asigurarea unor modele de consum și producție durabile*, este solicitat un set cuprinzător de acțiuni din partea întreprinderilor, factorilor de decizie politică, cercetătorilor și consumatorilor pentru adaptarea la practici durabile. Se are în vedere susținerea producției și consumului durabile pe baza dezvoltării capacităților tehnologice avansate, eficienței utilizării resurselor și reducerea deșeurilor globale.⁷²

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, țintele și indicatorii aferenți acestui obiectiv, care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile, sunt redați în tabelul următor:

Tabelul 2.1.5 Dimensiunea economică a ODD 12 – Asigurarea unor modele de consum și producție durabile

Ținta SNDDR 2030	Indicator
12.1 Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs	Ponderea VAB în tehnologii de mediu în PIB

Sursa: Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

În ceea ce privește ODD 17 – *Consolidarea mijloacelor de punere în aplicare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă*, se are în vedere evidențierea importanței globale a stabilității macroeconomice și necesitatea mobilizării de resurse financiare pentru țările în curs de dezvoltare din surse internaționale, precum și prin consolidarea internă a capacității de colectare a

⁷¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

⁷² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

veniturilor. De asemenea, se evidențiază importanța comerțului pentru țările în curs de dezvoltare și regulile echitabile de reglementare a comerțului internațional. ODD 17 subliniază importanța accesului la știință, tehnologie și inovație, în special bazate pe internet, tehnologia informației și comunicării.⁷³

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, țintele și indicatorii aferenți acestui obiectiv, care vizează dimensiunea economică a dezvoltării durabile, sunt redați în tabelul următor:

Tabelul 2.1.6 Dimensiunea economică a ODD 17 – Consolidarea mijloacelor de punere în aplicare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

Ținte SNDDR 2030	Indicatori
17.1 Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030	Ponderea întreprinderilor inovatoare cu acorduri de cooperare cu parteneri situați în afara țării, în total întreprinderi
	Asistență oficială netă pentru dezvoltare (AOD), totală și în țările slab dezvoltate, ca proporție din Venitul Național Brut (VNB)
	Ponderea valorii exportului/importului către/din țările slab dezvoltate în valoarea exportului și importului României de bunuri și servicii
17.2 Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate	Asistență oficială netă pentru dezvoltare (AOD), totală și în țările slab dezvoltate, ca proporție din Venitul Național Brut (VNB)
	Valoarea importului de bunuri și a investițiilor străine directe
	Ponderea valorii importurilor de bunuri și servicii din țările slab dezvoltate în valoarea totală a importurilor României
	Valoarea exportului de produse High Tech
17.3 Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică	Rata medie lunară a inflației pe categorii de mărfuri și servicii
	Datoria publică a României, din care externă
17.4 Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional	Valoarea exportului și importului de bunuri, după natura capitalului companiilor
	Datoria publică a României, din care externă

Sursa: Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

⁷³ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

În Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030⁷⁴ este descrisă perspectiva României asupra dezvoltării durabile, unde sunt detaliate pe scurt și așteptările dimensiunii economice: „Pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice pe termen lung de care să beneficieze cetățenii României. Deși economia unei țări adeseori se măsoară prin cifre, care nu iau în considerare potențialul cetățeanului, transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un nou mod de acțiune care să se centreze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor. O asemenea abordare va crea o cultură a antreprenoriatului, în care cetățeanul se poate realiza material și aspirațional”.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Green Deal;
- Obiective de Dezvoltare Durabilă;
- Politici de durabilitate.

Aplicații practice

Identificați cadrul legislativ privind ODD și realizați un studiu al aplicării acestuia. Studiu de caz privind PNRR și posibilitățile de investire pentru realizarea îndeplinirii ODD.

Referințe bibliografice

United Nations, *Transforming our world; the 2030 Agenda for Sustainable Development*, <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

D'Adamo I., Gastaldi M., Morone P. (2022). Economic sustainable development goals: assessments and perspectives in Europe. *Journal of Cleaner Production*. Volume 354, ISSN 0959-6526, <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.131730>.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959652622013439>

<https://sdgs.un.org/goals/goal7>

<https://www.undp.org/sustainable-development-goals#affordable-and-clean-energy>

⁷⁴ http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/10/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Romaniei-2030_002.pdf

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

<https://www.undp.org/sustainable-development-goals#decent-work-and-economic-growth>

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>

http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2020/10/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Romaniei-2030_002.pdf

Tema 2. Repere economice ale dezvoltării durabile, indicatori economici ai dezvoltării durabile: PIB, nivel de trai și calitatea vieții, curba Phillips

Pentru a oferi o economie durabilă, trebuie să folosim mai bine resursele, să promovăm stabilitatea și concurența, să dezvoltăm competențe și să recompensăm munca și să furnizăm bunuri și servicii care să răspundă nevoilor consumatorilor, minimizând în același timp impactul acestora asupra mediului. Afacerile au nevoie de o economie puternică, stabilă ca bază pentru inovare și investiții, de care depind locurile de muncă viitoare.⁷⁵

Creșterea economică are loc atunci când producția reală crește în timp. Producția reală este măsurată prin Produsul Intern Brut (PIB) la prețuri constante, astfel încât efectul creșterii prețurilor asupra valorii producției naționale este eliminat.⁷⁶ Creșterea economică, reflectată în creșteri ale producției naționale pe cap de locuitor, face posibilă îmbunătățirea nivelului de trai și atenuarea sărăciei. Dezvoltarea durabilă, definită în mod popular și concis ca „întâmpinarea nevoilor generațiilor prezente fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface nevoile”, se adresează în mod direct utilizării resurselor naturale, stării mediului și echității intergeneraționale.⁷⁷

Din punctul de vedere al sustenabilității, se poate considera că o creștere bazată pe datoria publică pe termen scurt, în detrimentul creșterii bazate pe

⁷⁵ <https://www.sustainable-environment.org.uk/Indicators/Economy.php>

⁷⁶ EconomicsOnline, *Sustainable growth*, January 25, 2020, https://www.economicsonline.co.uk/managing_the_economy/sustainable_growth.html/

⁷⁷ Hess, P.N. (2016). *Economic Growth and Sustainable Development*, 2nd ed., Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315722467>

productivitate pe termen lung, este nesustenabilă – de aici îngrijorările cu privire la acumularea datoriilor suverane în Europa.⁷⁸

PIB-ul este măsura oficială de bază a producției utilizată în majoritatea economiilor. Măsurătorile brute înregistrează producția tuturor bunurilor și serviciilor, inclusiv bunurile de capital care au fost achiziționate pentru a înlocui bunurile de capital existente. Înlocuirea capitalului se numește consum de capital sau depreciere. Alternativa la producția brută este producția netă, ceea ce indică faptul că amortizarea este luată în considerare și dedusă din măsurarea brută. Produsul intern reprezintă valoarea tuturor bunurilor și serviciilor produse într-o regiune, inclusiv a celor produse pentru export.⁷⁹

Creșterea poate fi măsurată ca o creștere procentuală anuală a PIB-ului real și în termeni de tendință generală. Rata tendinței de creștere este rata medie de creștere pe termen lung neinflaționistă a unei economii.⁸⁰

Creșterea economică presupune beneficii, dar, pe de altă parte, există câteva aspecte mai puțin favorabile care trebuie luate în considerare, așadar apare necesitatea ca o creștere economică să fie și durabilă. Creșterea economică aduce, de asemenea, anumite costuri ce pun presiune pe bunăstarea economică. În primul rând putem discuta despre externalități negative, respectiv, odată cu creșterea producției și consumului, este posibil să apară aceste externalități negative, precum poluarea și congestia; de asemenea, există posibilitatea epuizării unor resurse neregenerabile, precum combustibilii fosili. În al doilea rând se poate discuta despre dificultăți create de inflație și balanța de plăți; un ritm accelerat al creșterii economice poate conduce la două dificultăți importante, respectiv presiunea inflaționistă și un deficit al balanței de plăți, având în vedere creșterea importurilor cauzată de satisfacerea sectorului casnic tot mai activ. În ultimul rând se poate înregistra o creștere a decalajului între venituri; o creștere economică rapidă poate lărgi distribuția veniturilor, având în vedere că există posibilitatea ca unele grupuri să beneficieze mai mult decât altele.⁸¹

Când discutăm despre creștere economică este extrem de important să luăm în calcul relația dintre șomaj și inflație. Phillips⁸² (1958), folosind datele economice ale Regatului Unit din anul 1861 până în anul 1957, constată că creșterea salariilor nominale depinde de rata șomajului. Mai exact, constatările lui

⁷⁸ Comisia Comunităților Europene, 2009, *Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice pentru o economie în redresare*, Comunicare A Comisiei Către Parlamentul European și Consiliu, Bruxelles, 14.10.2009

⁷⁹ Eurostat, *Archive:PIB-ul la nivel regional*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:PIB-ul_la_nivel_regional

⁸⁰ Banca Centrală Europeană, 2009, *Stabilitatea prețurilor: De ce este importantă?*, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/whypricestabilityro.pdf>

⁸¹ Fonduri Europene Structurale și de Investiții, *Programul Operațional Sectorial „Creșterea Competitivității Economice”*, https://www.fonduri-ue.ro/files/programe/COMPETITIVITATE/POSCCE/POSCCE_Romana.pdf

⁸² A. W. Phillips (1958). The relation between unemployment and the rate of change of money wage rates in the United Kingdom, 1861-1957. *Economica*, 25 (100), 283-299.

sugerează că salariile nominale cresc mai repede atunci când rata șomajului este scăzută și că acestea cresc lent atunci când șomajul este ridicat. În conformitate cu Phillips, creșterea salariilor nominale depinde de modificarea cererii de muncă/șomaj. Descoperirile sale empirice au arătat că *relația dintre inflația salariilor și șomaj ar putea fi folosită pentru a prezice modul în care rata inflației s-ar modifica ca răspuns la modificările ratei șomajului*.⁸³

Din punct de vedere grafic, reprezentarea Curbei Phillips este redată în Figura 2.1.1:

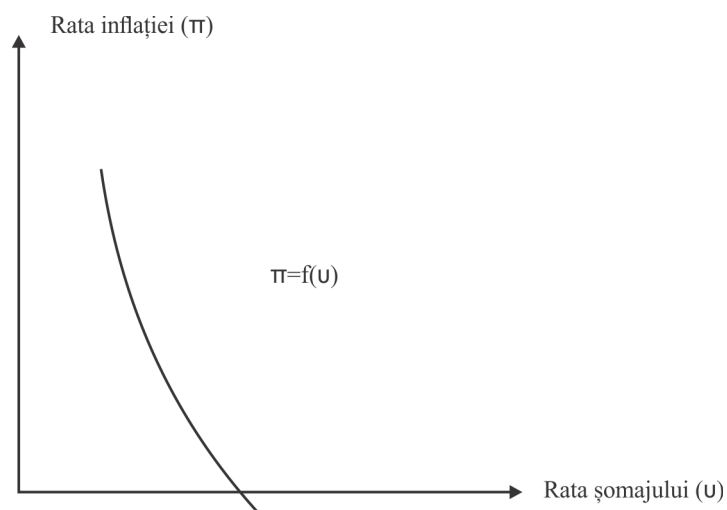

Figura 2.1.1 Curba Phillips

Din perspectiva evaluării obiectivelor din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă 2030, subliniem faptul că fiecare obiectiv are prevăzute anumite ținte, foarte apropiate cu cele ale planului strategic ale Agendei 2030, iar pentru determinarea gradului de atingere a țăintelor se recurge la o serie de indicatori. Setul de indicatori naționali de dezvoltare durabilă a fost validat în data de 14 februarie 2022 de către Consiliul Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă. Acesta cuprinde 243 de indicatori unici, dintre care 99 principali și 192 adiționali.⁸⁴

În cadrul proiectului „România durabilă”, finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă⁸⁵, s-a realizat un „Raport de evaluare a politicilor, planurilor și strategiilor de acțiune sectoriale în relație cu obiectivele Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030”, în care este detaliat nivelul de progres în funcție de indicatorii INS, pe cele trei dimensiuni pilon. Raportul a înglobat o situație centralizatoare a acestor rezultate, prezentată în Tabelul 2.1.7.

⁸³ M. Chletsos, V. Drosou, & S. Roupakias (2016). Can Phillips curve explain the recent behavior of inflation? Further evidence from USA and Canada. *The Journal of Economic Asymmetries*, 14, 20-28.

⁸⁴ <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/romania-are-un-nou-set-de-indicatori-de-dezvoltare-durabila-si-un-agregator-de-date-nationale-si-europene-cu-acces-public>

⁸⁵ Guvernul României, *România Durabilă*, <http://romania-durabila.gov.ro/rezultate/>

Tabelul 2.1.7 Centralizarea indicatorilor pe dimensiuni în funcție de nivelul de progres

STATISTICA DIMENSIUNI / NIVELE DE PROGRES							
DIMENSIUNE/mărimi statistice de caracterizare/indicatori (nr.) - cf. INS ORIZONT 2020	PROGRES SEMNIFICATIV	PROGRES RELATIV	STAGNARE	REGRES	NU EXISTA DATE/date inconsistente	Modalitate problematică de caracterizare	TOTAL DIMENSIUNE
• ECONOMIC	28	7	9	10		1	48
• SOCIAL	18	2	17	5	3		43
• MEDIU	7	1	4	2	3	1	17
TOTAL, pe nivele de PROGRES (2018/2008)*	53	10	30	17	6	2	108

Sursa: <http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/08/Raport-de-evaluare-a-politicilor-planurilor-si-strategiilor-de-actiune-sectoriale-in-relatie-cu-obiectivele-Strategiei-Nationale-pentru-Dezvoltarea-Durabila-a-Romaniei-2030.pdf>

Analizând tabloul de bord privind starea progresului referitor la dezvoltarea durabilă, se poate observa că, dintre indicatorii pentru care s-au înregistrat progrese semnificative, 28 din 53 (52,8%) sunt pentru dimensiunea economică, 18 (34%) pentru dimensiunea socială și 7 (13,2%) pentru dimensiunea de mediu.

În ceea ce privește numărul indicatorilor pentru care se înregistrează un progres relativ, 7 din 10 (70%) sunt pentru dimensiunea economică, 2 (20%) pentru cea socială și 1 (10%) pentru cea de mediu.

Referitor la indicatorii ce se află într-o stare de stagnare, cei mai mulți, 17 din 30 (56,6%), se regăsesc în domeniul social, 9 (30%) în cel economic și 4 (13,4%) în cel de mediu.

Din nefericire, există și indicatori pentru care se înregistrează un regres, iar cei mai mulți, 10 din 17 (58,8%), sunt din sfera economică, 5 (29,4%) din sfera socială, iar 2 (11,8%) din sfera de mediu.

Analizând totalul indicatorilor, din cei 108, 49% (53 de indicatori) sunt în situația de progres semnificativ, 9,3% (10 indicatori) sunt în situația de progres relativ, 27,8% (30 indicatori) sunt în situația de stagnare, iar 15,7% (17 indicatori) în situația de regres.

În vederea măsurării progresului privind dezvoltarea durabilă, pentru dimensiunea economică se vor analiza indicatorii ce țin de această dimensiune din bazele de date ale Institutului Național de Statistică.

În cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, în lista celor 17 obiective se află unul legat în mod direct de creșterea economică durabilă, respectiv ODD 8, denumit pe scurt „Muncă decentă și creștere economică”. Tot în cadrul strategiei este descrisă și viziunea și misiunea obiectivului⁸⁶: „Dezvoltarea durabilă încurajează delimitarea creșterii economice de impactul negativ asupra mediului și asupra societății. Obiectivul urmărește

⁸⁶ Guvernul României, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030*, <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/>

creșterea economică durabilă și promovează munca și un trai decent pentru toți, indiferent de gen, locație geografică și descendență”.

Elementele urmărite în strategie, în vederea dezvoltării acestora, pot fi regăsite în documentul strategic: „Strategia urmărește susținerea creșterii economice pe cap de locuitor și susținerea sectoarelor productive și diversificarea produselor cu valoare adăugată, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul, creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, modernizarea tehnologică și inovarea, asigurarea muncii decente pentru toți cetățenii, inclusiv pentru tineri și persoanele cu dizabilități, remunerarea egală pentru munca de valoare egală, accesul la finanțare. Se susține un turism durabil care creează locuri de muncă și promovează diversitatea culturală, produsele locale și respectul pentru tradiții și mediul în care trăim”.⁸⁷

În cadrul strategiei, pentru acest obiectiv sunt elaborate atât ținte, cât și misiuni pentru două perioade diferite, denumite: „Orizont 2020” și „Ținte 2030”.

Analizând indicatorii obiectivului privind creșterea economică durabilă, la nivelul țărilor membre UE, se pot observa diferențele între state și locurile pe care fiecare dintre acestea le ocupă în ierarhie, în funcție de centralizarea de mai jos. Au fost luați în calcul indicatorii: PIB real pe persoană; Ponderea investițiilor în PIB; Tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEETs); Rata de angajare; Rata șomajului pe termen lung; Oameni uciși în accidente de muncă.

Datele sunt prezentate sub formă de medie aritmetică în ultima perioadă de timp disponibilă, în funcție de datele Eurostat, pornind din anul 2017 până în anul 2020 sau 2021, în funcție de indicator.

Tabelul 2.1.8 Centralizarea indicatorilor aferenți ODD 8 la nivelul UE și ierarhizarea statelor membre

Regiune	PIB real pe persoană (euro/loc)	Clasament	Ponderea investițiilor în PIB (%)	Clasament	Tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEETs) (%)	Clasament	Rata de angajare (%)	Clasament	Rata șomajului pe termen lung (%)	Clasament	Oameni uciși în accidente de muncă (1:10 ⁵)	Clasament
Uniunea Europeană -27	27396		21,9		12,4		73,0		2,98		1,77	
Uniunea Europeană -28	28257		21,3		12,2		73,7		x		1,64	
Belgia	35282	9	23,7	8	10,8	13	71,0	21	2,48	18	1,62	9
Bulgaria	6430	27	18,5	22	18,0	25	73,1	17	3,28	23	3,30	25
Cehia	17840	17	26,1	3	10,1	11	79,5	5	0,73	1	2,14	17
Danemarca	48708	3	21,7	12	9,4	8	78,7	6	0,98	2	1,21	7
Germania	35336	8	21,2	14	6,1	4	82,2	2	1,30	6	0,82	2
Estonia	15232	20	26,7	2	10,6	12	79,9	4	1,35	8	1,84	14

⁸⁷ Guvernul României, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030*, <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/>

Modulul 2. Dimensiunea economică a dezvoltării durabile

Regiune	PIB real pe persoană (euro/loc)	Clasament	Pondere investițiilor în PIB (%)	Clasament	Tineri care nu sunt încadrați profesional și nu urmează niciun program educațional sau de formare (NEETs) (%)	Clasament	Rata de angajare (%)	Clasament	Rata șomajului pe termen lung (%)	Clasament	Oameni uciși în accidente de muncă (1:10 ⁵)	Clasament
Irlanda	61212	2	38,7	1	12,2	16	73,8	16	2,03	13	1,72	11
Grecia	17214	18	11,3	27	18,7	26	60,2	27	12,15	27	1,04	5
Spania	24066	13	19,6	20	14,1	20	67,3	24	6,10	26	1,91	15
Franța	32352	10	23,0	9	12,8	18	72,5	18	2,40	17	2,97	24
Croația	12372	24	20,9	15	15,6	23	65,6	25	3,13	21	2,88	22
Italia	26518	11	17,8	24	22,1	27	62,8	26	6,10	25	2,15	18
Cipru	24392	12	19,6	19	14,8	21	74,2	15	2,85	20	1,76	12
Letonia	12240	25	22,6	10	11,2	15	77,9	7	2,75	19	2,78	21
Lithuania	13784	21	20,9	16	10,9	14	77,2	9	2,28	15	2,94	23
Luxembourg	84378	1	17,1	26	5,6	2	69,6	23	1,63	10	3,35	26
Ungaria	12862	22	25,2	4	13,6	19	74,6	14	1,30	6	2,02	16
Malta	21804	14	21,5	13	7,6	6	74,7	13	1,45	9	1,10	6
Olanda	41236	5	20,8	18	5,3	1	80,3	3	1,13	3	0,56	1
Austria	37004	6	24,5	6	6,7	5	77,6	8	1,78	11	2,63	20
Polonia	12686	23	17,7	25	12,5	17	72,4	19	1,23	5	1,55	8
Portugalia	17900	16	17,9	23	9,9	9	75,0	12	3,23	22	2,39	19
România	8860	26	22,4	11	17,1	24	70,1	22	2,10	14	3,94	27
Slovenia	20276	15	19,0	21	8,2	7	75,3	11	2,28	16	1,71	10
Slovacia	15440	19	20,8	17	15,1	22	72,4	20	4,55	24	1,78	13
Finlanda	36770	7	23,9	7	10,0	10	76,7	10	1,90	12	1,02	4
Suedia	43656	4	24,9	5	6,0	3	84,1	1	1,13	3	0,88	3

Sursă: prelucrare pe baza datelor Eurostat

În ceea ce privește indicatorul *PIB pe persoană*, se poate observa că România se poziționează pe locul 26, în funcție de acest indicator (surclasând doar Bulgaria), în ultimii cinci ani media PIB pe locuitor fiind de 8860 euro, comparând cu media UE, care este de 3,1 ori mai mare.

Referitor la *ponderea investițiilor în PIB*, în funcție de acest indicator România se poziționează pe la mijlocul clasamentului, fiind a 11-a țară, cu o pondere de 22,4% în medie, în perioada 2017-2020. Comparând cu media UE, ponderea investițiilor din PIB este mai mare în România cu 0,5 puncte procentuale. Însă trebuie să menționăm faptul că, baza la care s-a raportat, respectiv PIB-ul, este printre cele mai reduse din UE pe cap de locuitor.

Tinerii NEETs înregistrează o pondere destul de ridicată în țara noastră, depășind cu puțin valoarea de 17%, poziționând România pe locul 24 din cele 27 de state membre. Comparând cu ponderea media la nivelul UE, se observă o diferență în favoarea mediei UE de aproximativ 5 pp.

În România, *rata de angajare* a înregistrat o medie în ultimii ani de circa 70%, poziționând țara noastră pe locul 22 din toate statele membre ale UE. Comparativ cu media UE, rata de angajare în România este mai mică cu 3 pp față de aceasta.

Pe de altă parte, în funcție de *rata șomajului pe termen lung*, România se poziționează la mijlocul clasamentului (pe locul 14), cu o rată a șomajului pe termen lung de 2,1%, media ultimilor ani fiind mai mică cu circa 0,9 puncte procentuale față de media UE.

Din păcate, ultimul indicator analizat prezintă o situație ce trebuie urgent rectificată, respectiv *numărul deceselor în accidente de muncă*, România înregistrând cea mai mare rată (de 3,94 la 100 de mii de persoane), ocupând ultimul loc în funcție de acest indicator, astfel este imperios necesar realizarea unei siguranțe a muncii mult mai ridicată. Comparând cu media UE, rata pentru acest indicator este mai mică, cu mai mult de jumătate decât rata înregistrată în România, la nivelul mediu al UE fiind uciși 1,8 persoane la 100 de mii.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Creștere economică și dezvoltare durabilă;
- Indicatori aferenți ODD;
- PIB, nivel de trai și calitatea vieții, Curba Philips.

Aplicații practice

Analizați statistic indicatorii de dezvoltare durabilă din TEMPO online, pe fiecare categorie.

Referințe bibliografice

Banca Centrală Europeană (2009). *Stabilitatea prețurilor: De ce este importantă?*, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/whypricestabilityro.pdf>

<https://www.sustainable-environment.org.uk/Indicators/Economy.php>

Chletsos, M., Drosou, V., Roupakias, S. (2016). Can Phillips curve explain the recent behavior of inflation? Further evidence from USA and Canada. *The Journal of Economic Asymmetries*. 14, 20-28.

Comisia Comunităților Europene (2009). *Sustenabilitatea pe termen lung a finanțelor publice pentru o economie în redresare*, Comunicare a Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, Bruxelles.

Economics Online, *Sustainable growth*, January 25, 2020, https://www.economicsonline.co.uk/managing_the_economy/sustainable_growth.html/

Eurostat, Archive: *PIB-ul la nivel regional*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:PIB-ul_la_nivel_regional

Fonduri Europene Structurale și de Investiții, Programul Operațional Sectorial „Creșterea competitivității economice”, https://www.fonduri-ue.ro/files/programe/COMPETITIVITATE/POSCCE/POSCCE_Romana.pdf

Hess, P.N. (2016). *Economic Growth and Sustainable Development*, 2nd ed. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315722467>

Phillips, A. W. (1958). The relation between unemployment and the rate of change of money wage rates in the United Kingdom, 1861-1957. *Economica*. 25 (100), 283-299.

<https://dezvoltaredurabila.gov.ro/romania-are-un-nou-set-de-indicatori-de-dezvoltare-durabila-si-un-agregator-de-date-nationale-si-europene-cu-acces-public>
Guvernul României, *România durabilă*, <http://romania-durabila.gov.ro/rezultate/>
Guvernul României, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă, *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030*, <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/>

Tema 3. Rolul politicilor publice pentru dezvoltare durabilă

Prin adoptarea Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, guvernele țărilor din întreaga lume au ales o cale mai durabilă pentru planetă și pentru economie. Agenda 2030 a ONU are în centrul său 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) în vederea pregătirii pentru un viitor menit să asigure stabilitatea și sănătatea planetei, societăți echitabile, favorabile incluziunii și reziliente, precum și economii prospere. Astfel, în vederea atingerii țintelor asumate, în conținutul politicilor publice putem identifica măsuri care susțin pilonul economic al dezvoltării durabile.

În ceea ce privește **ODD 7: Asigurarea accesului tuturor la energie accesibilă, într-un mod sigur, durabil și modern**, dintre politicile publice care vizează acest domeniu menționăm:

1. Strategia Energetică a României 2020-2030, cu perspectiva anului 2050

Această strategie definește viziunea și stabilește obiectivele fundamentale ale procesului de dezvoltare a sectorului energetic și indică repererele naționale,

europene și globale care influențează și determină politicile și deciziile din domeniul energetic.

Obiectivele majore ale SER 2019-2030⁸⁸, cu perspectiva anului 2050 sunt:

1. Energie curată și eficiență energetică;
2. Asigurarea accesului la energie electrică și termică pentru toți consumatorii;
3. Protecția consumatorului vulnerabil și reducerea sărăciei energetice;
4. Piețe de energie competitive, baza unei economii competitive;
5. Modernizarea sistemului de guvernare energetică;
6. Creșterea calității învățământului în domeniul energiei și formarea continuă a resursei umane;
7. România furnizor regional de securitate energetică;
8. Creșterea aportului energetic al României la piețele regionale și europene prin valorificarea resurselor energetice primare naționale.

Strategia Energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului 2050 asigură cadrul de dezvoltare la nivelul întregii țări. Obiectivele strategiei sprijină realizarea țintelor naționale asumate la nivelul anului 2030:

- 43,9% reducere a emisiilor aferente sectoarelor ETS față de nivelul anului 2005, respectiv cu 2% a emisiilor aferente sectoarelor non-ETS față de nivelul anului 2005;
- 30,7 % pondere a energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie;
- 40,4% reducere a consumului final de energie față de proiecția PRIMES 2007.

2. Strategia națională privind schimbările climatice și creșterea economică bazată pe emisii reduse de carbon pentru perioada 2016-2020

Obiectivul principal al strategiei este acela de a mobiliza și de a permite actorilor privați și publici să reducă emisiile de gaze cu efect de seră GES provenite din activitățile economice în conformitate cu țintele UE și să se adapteze la impactul schimbărilor climatice, atât cele curente, cât și cele viitoare. În ceea ce privește procesul de reducere al emisiilor de GES, această strategie adoptă ținte cuantificabile în conformitate cu angajamentele UE 2030.⁸⁹

3. Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC)

În urma aderării UE la Acordul de la Paris și odată cu publicarea Strategiei Uniunii Energetice, Uniunea și-a asumat un rol important în privința combaterii schimbărilor climatice, prin cele 5 dimensiuni principale: **securitate energetică, decarbonare, eficiență energetică, piața internă a energiei și cercetare, inovare și competitivitate.**

⁸⁸ http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Strategia%20Energetica%20a%20Romaniei_aug%202020.pdf

⁸⁹ <http://www.mmediu.ro/categorie/cadrul-national/408>

Uniunea Europeană s-a angajat să conducă tranziția energetică la nivel global, prin îndeplinirea obiectivelor prevăzute în Acordul de la Paris privind schimbările climatice, care vizează furnizarea de energie curată în întreaga Uniune Europeană. Pentru a îndeplini acest angajament, Uniunea Europeană a stabilit obiective privind energia și clima la nivelul anului 2030, după cum urmează:

- Obiectivul privind reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu 1990;
- Obiectivul privind un consum de energie din surse regenerabile de 32% în 2030;
- Obiectivul privind îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5% în 2030;
- Obiectivul de interconectare a pieței de energie electrică la un nivel de 15% până în 2030.

În consecință, pentru a garanta îndeplinirea acestor obiective, fiecare stat membru a fost obligat să transmită Comisiei Europene un Proiect al **Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC)** pentru perioada 2021-2030.⁹⁰

În ceea ce privește **ODD 8 – Promovarea unei creșteri economice susținute, favorabile incluziunii și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă, precum și a unor condiții de muncă decente pentru toți**, dintre politicile publice care vizează acest domeniu menționăm:

1. Strategia Națională pentru Locuri de Muncă Verzi 2018-2025

Această strategie are în vedere asigurarea unei ocupări durabile prin stimularea și valorificarea potențialului generator de locuri de muncă verzi al sectoarelor competitive și vizează:

- stimularea antreprenoriatului și creării de locuri de muncă verzi cu accent pe sectoarele de competitivitate crescută identificate în Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020 și în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020;
- dezvoltarea competențelor forței de muncă în vederea asigurării unei ocupări de calitate în sectoarele competitive, generatoare de locuri de muncă verzi;
- consolidarea cooperării cu actorii relevanți și a dialogului cu partenerii sociali din sectoarele cu potențial pentru crearea de locuri de muncă verzi.⁹¹

⁹⁰ <https://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2021/10/Anexa-HG-PNIESC.pdf>

https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf

⁹¹ https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2018/21082018_SN_Locuri-_Munca_Verzi_2018-2025.pdf

2. Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027

România se confruntă cu un declin demografic puternic determinat în principal de reducerea ratei fertilității totale, de menținerea unor valori mari a mortalității în general și a celei infantile în special, precum și de creșterea migrației externe temporare sau permanente. Declinul demografic și consecințele acestuia se manifestă ca o tendință de durată și vulnerabilizează piața muncii, creând presiuni asupra sustenabilității pe termen lung a sistemelor sociale și de pensii.

Direcțiile de acțiune propuse vizează:

- promovarea de noi abordări în furnizarea măsurilor active pentru îmbunătățirea accesului la piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă;
- promovarea, dezvoltarea și consolidarea inițiativelor/oportunităților de antreprenariat și economie socială vizând crearea de locuri de muncă de calitate;
- dezvoltarea de măsuri pentru identificarea și reducerea deficitelor de forță de muncă, în special a celor de la nivel local/regional;
- reducerea disparității de gen privind ocuparea forței de muncă;
- furnizarea unor măsuri de sprijin pentru menținerea activității economice în contextul COVID-19 sau a altor situații excepționale.⁹²

3. Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului – context, viziune și obiective 2019-2029

Contribuția pe care această formă de turism o poate avea la nivelul comunităților locale este unanim acceptată la nivel mondial. Prin rezoluția ONU din data de 21 decembrie 2012 „Promovarea ecoturismului pentru eradicarea sărăciei și protecția mediului”, se solicită membrilor să adopte politici care să promoveze ecoturismul, subliniind „impactul pozitiv asupra generării de venituri, creării de locuri de muncă și educației, și, astfel, pentru lupta împotriva sărăciei”.

Obiectivul general constă în crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor naturale protejate⁹³ și în zonele din vecinătatea

⁹² <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/243027>

⁹³ Regimul ariilor naturale protejate | Ordonanță de urgență 57/2007

Art. 5. (1) Pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare in situ a bunurilor patrimoniului natural se instituie un regim diferențiat de protecție, conservare și utilizare, potrivit următoarelor categorii de arii naturale protejate:

- a) de interes național: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale;
- b) de interes internațional: situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță internațională, rezervații ale biosferei;
- c) de interes comunitar sau situri „Natura 2000”: situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;
- d) de interes județean sau local: stabilite numai pe domeniul public/privat al unităților administrativ-teritoriale, după caz.

acestora, prin dezvoltarea unei rețele de destinații ecoturistice recunoscute și prin realizarea de produse ecoturistice competitive pe plan național și internațional.⁹⁴

4. Strategia pentru Dezvoltarea Turismului Balnear

Obiectivul principal este de a asigura eficacitatea și coerența demersurilor de dezvoltare a turismului balnear din România. Prin concentrarea pe autoritatea publică centrală se urmăresc două obiective principale:

- evitarea dispersiei responsabilității și a ineficienței și ineficienței acțiunilor datorată lipsei unui „ownership” clar;
- asigurarea unei intervenții la nivel național în ce privește sectorul balnear, în special în ce privește poziționarea sa în marketing.⁹⁵

5. Ordinul Ministrului Antreprenoriatului și Turismului nr. 696/30.03.2022 pentru aprobarea Raportului explicativ privind cartografierea tuturor destinațiilor optime și a listei destinațiilor optime

În vederea identificării destinațiilor optime pentru înființarea Organizațiilor de Management al Destinației se impune realizarea procesului de cartografiere la nivel național. Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației va conduce la creșterea competitivității sectorului românesc și la promovarea transformării socioeconomice durabile în zonele rurale și defavorizate.⁹⁶

6. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Turismului 2019-2030

Turismul poate contribui în mod semnificativ la îndeplinirea a trei obiective de dezvoltare prioritare: generarea de venituri, crearea de locuri de muncă și atragerea de venituri în valută. În acest sens, sectorul turistic poate juca un rol important ca promotor al dezvoltării economice. Impactul pe care acest sector îl poate avea la diferite niveluri de dezvoltare economică poate fi semnificativ, dacă este gestionat corespunzător. Având în vedere complexitatea consumului turistic, impactul său economic este resimțit pe deplin în alte sectoare productive, contribuind la îndeplinirea scopurilor de dezvoltare accelerate.⁹⁷

7. Strategia Națională de Export a României 2014-2020

Competiția între țări, regiuni, grupuri de companii și societăți individuale devine din ce în ce mai complexă, datorită globalizării și liberalizării comerțului. Provocările la nivelul competitivității firmelor, în special în cazul IMM-urilor, sunt mai greu de identificat și de depășit. Vor continua să se manifeste efectele globalizării și noii economii bazate pe cunoaștere și comunicare rapidă. Vor apărea

⁹⁴ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/219401>

⁹⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/217931>

⁹⁶ <http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/01/ordin-%C8%99i-Anexa.pdf>

⁹⁷ <http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volum-2-Strategia-%C8%99i-Planul-de-Ac%C8%9Biune.pdf>

noi servicii și produse centrate sau facilitate de tehnologia informației și comunicațiilor și de noile tehnologii cu impact scăzut asupra mediului.

Obiectivele acestei strategii vizează:

- perspectiva dezvoltării;
- perspectiva competitivității sectoriale;
- perspectiva clientului;
- perspectiva instituțională.⁹⁸

8. Strategia Guvernamentală pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii și Îmbunătățirea Mediului de Afaceri din România – ORIZONT 2020

România are un uriaș potențial de dezvoltare economică și socială pe termen lung, existent îndeosebi la nivel local, acolo unde întreprinzătorii și IMM-urile vor fi încurajate și stimulate să valorifice, într-un mod profitabil și judicios pentru societatea românească, oportunitățile de afaceri curente și de perspectivă previzibilă. În același timp, vor fi susținute, prin intervenții publice adecvate, inițiativele antreprenoriale orientate spre piețe externe (Act local, think global), îndeosebi aflate în proximitatea României.

Strategia are în vedere:

- sprijinirea creșterii extensive și intensive a sectorului IMM, cu accent pe sporirea numărului de IMM-uri active la nivel local și pe piețe externe de interes;
- creșterea densității IMM-urilor, în special în zonele unde aceasta se situează sub media europeană, în vederea diminuării disparităților regionale actuale.⁹⁹

9. Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020

Existența unui cadru macroeconomic și financiar stabil reprezintă o precondiție pentru a crea un teren favorabil afirmării potențialului competitiv al mediului de afaceri. Au fost identificate 10 sectoare cu potențial de specializare inteligentă, respectiv: turism și ecoturism; textile și pielărie; lemn și mobilă; industrii creative; industria auto și componente; tehnologia informațiilor și comunicațiilor; procesarea alimentelor și a băuturilor; sănătate și produse farmaceutice; energie și management de mediu; bioeconomie, biofarmaceutică și biotehnologii.

Această strategie vizează următoarele direcții:

- restructurarea sectoarelor economice în direcția unor poziții competitive superioare;

⁹⁸ http://www.portaldecomert.ro/uploads/media/platform_document/0001/04/b63ca342456ef5a82492153714d34c7a3049b1b4.pdf

⁹⁹ http://imm.gov.ro/wp-content/uploads/2018/11/Startegia-Orizont-2020-HG_nr_859_din_2014.pdf

- formarea masei critice de firme competitive prin crearea unui mediu atractiv, transparent și inovativ;
- integrarea marilor jucători într-un proiect coerent de dezvoltare a economiei;
- integrarea societății într-un proiect coerent de dezvoltare a economiei.¹⁰⁰

În ceea ce privește **ODD 9 – Dezvoltarea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării incluzive și durabile și încurajarea inovării**, dintre politicile publice care vizează acest domeniu menționăm:

1. Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2021-2027

Relansarea cercetării și inovării, inclusiv a specializării inteligente depind decisiv de antrenarea investițiilor publice în cercetare-dezvoltare, capitol la care România (cu doar 0,17% din PIB în 2018) se plasează pe ultimul loc din Uniunea Europeană; aceeași situație în cazul procentului din fondurile ESIF destinate inovării. România reafirmă opțiunea strategică de a crește predictibil cheltuielile publice C&D pentru a atinge 1% din PIB până în 2027.

Obiectivele avute în vedere vizează:

- dezvoltarea sistemului de cercetare;
- susținerea ecosistemelor de inovare asociate specializărilor inteligente;
- mobilizare către inovare;
- colaborare europeană și internațională.¹⁰¹

2. Strategia pentru Transport Durabil pe perioada 2007-2013 și 2020, 2030

Obiectivul general îl reprezintă dezvoltarea echilibrată a sistemului național de transport care să asigure o infrastructură și servicii de transport moderne și durabile, dezvoltarea sustenabilă a economiei și îmbunătățirea calității vieții.

Atingerea acestui obiectiv va contribui în mod direct la asigurarea dezvoltării durabile a sectorului transporturi, a economiei și a mediului, la creșterea gradului de accesibilitate a României, asigurarea inter-modalității sistemului de transport, promovarea dezvoltării echilibrate a tuturor modurilor de transport și îmbunătățirea calității și eficienței serviciilor.¹⁰²

3. Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020

Existența unui cadru macroeconomic și financiar stabil reprezintă o precondiție pentru a crea un teren favorabil afirmării potențialului competitiv al

¹⁰⁰ <http://www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate-2014-2020>

¹⁰¹ https://www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/legislatie-organizare-si-functionare/proiecte-de-acte-normative/2021/anexa-1_sncisi.pdf

¹⁰² http://www.mt.gov.ro/web14/documente/strategie/strategii_sectoriale/strategie_dezvoltare_durabila_noua_ultima_forma.pdf

mediului de afaceri. Au fost identificate 10 sectoare cu potențial de specializare inteligentă, respectiv: turism și ecoturism; textile și pielărie; lemn și mobilă; industrii creative; industria auto și componente; tehnologia informațiilor și comunicațiilor; procesarea alimentelor și a băuturilor; sănătate și produse farmaceutice; energie și management de mediu; bioeconomie, biofarmaceutică și biotehnologii.

Această strategie vizează următoarele direcții:

- restructurarea sectoarelor economice în direcția unor poziții competitive superioare;
- formarea masei critice de firme competitive prin crearea unui mediu atractiv, transparent și inovativ;
- integrarea marilor jucători într-un proiect coerent de dezvoltare a economiei;
- integrarea societății într-un proiect coerent de dezvoltare a economiei.¹⁰³

În ceea ce privește **ODD 10 – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări**, dintre politicile publice care vizează acest domeniu menționăm:

1. Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021-2027

Ocuparea, viața de familie și egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați sunt fenomene interdependente care pot determina dezechilibre și efecte negative asupra societății și asupra economiei dacă nu sunt abordate integrat. Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2020 subliniază faptul că decalajul de inactivitate dintre tinerii cu un nivel scăzut de calificare și cei cu înaltă calificare rămâne ridicat (de 43,3 puncte procentuale). Totodată, datele statistice subliniază și o inegalitate de gen, femeile fiind în general mult mai expuse riscului de a face parte din categoria tinerilor NEET.

Pentru a corespunde celor patru dimensiuni ale Strategiei Anuale de Dezvoltare Durabilă și, în special, dimensiunii sustenabilității mediului înconjurător, care reflectă o Europă socială mai puternică pentru tranziții juste și care integrează Obiectivele Organizației Națiunilor Unite de Dezvoltare Durabilă, textul Orientărilor pentru anul 2020 a fost modificat în consecință, după cum urmează:

- stimularea cererii de forță de muncă (orientarea 5);
- consolidarea ofertei de forță de muncă și îmbunătățirea accesului la locuri de muncă, aptitudini și competențe (orientarea 6);
- consolidarea funcționării piețelor muncii și a eficacității dialogului social (orientarea 7);

¹⁰³ <http://www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate-2014-2020>

- promovarea egalității de șanse pentru toți, promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei (orientarea 8).¹⁰⁴

În ceea ce privește **ODD 12 – Asigurarea unor modele de consum și producție durabile**, dintre politicile publice care vizează acest domeniu menționăm:

1. Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020

Economia națională depinde de un spectru larg de resurse naturale: materii prime (minerale, biomasă, resurse biologice), de factori de mediu (aer, apă, sol), de fluxuri de energie (energie din combustibili fosili, energie regenerabilă: eoliană, solară, geotermală, a valurilor etc.) și de teritoriul fizic. Fie că aceste resurse sunt utilizate pentru a produce bunuri, fie că absorb emisiile produse de activitățile antropice (aer, apă, sol), ele sunt indispensabile pentru funcționarea economiei și pentru asigurarea unui nivel corespunzător al calității vieții.

Producția și consumul durabil au ca scop îmbunătățirea generală a performanței de mediu pe parcursul ciclului de viață al unui produs, promovarea și stimularea cererii de produse și tehnologii de producție mai eficiente, susținerea consumatorilor în a face cele mai bune alegeri prin intermediul unei etichetări eficiente. Pentru punerea în aplicare a acestei politici sunt necesare metode ușor de aplicat bazate pe date coerente și fiabile, abordarea de tip analiza ciclului de viață jucând un rol important.¹⁰⁵

2. Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020

În România consumul de resurse și cantitatea de deșeuri generate sunt mari, situându-se peste capacitatea de regenerare a mediului înconjurător. Pentru a echilibra relația funcțională dintre economie, societate și natură, este necesară implementarea unui pachet de măsuri atât de natură financiară, cât și instituțională. Instrumentele financiare trebuie să vizeze creșterea investițiilor în echipamente și know-how pentru reducerea consumului unitar de energie, diversificarea instituțiilor financiare sau investiții în reconstrucția zonelor de locuire vulnerabile. În plan instituțional este nevoie de implementarea unui sistem de evaluare și monitorizare a efectelor dezvoltării socioeconomice și coordonarea măsurilor de creștere a biocapacității, inclusiv pentru reducerea amprentei ecologice a României sau implementarea unor scheme de mobilitate la nivelul macroregiunilor pentru transferul de bune practici, programe de investiții pentru folosirea în comun a serviciilor (*soft cooperation*) și dezvoltarea unor parteneriate de cercetare pentru îmbunătățirea calității vieții.¹⁰⁶

¹⁰⁴ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/243027>

¹⁰⁵ http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2014/01/2014-01-28_SNGD_HG_870_2013.pdf

¹⁰⁶ <http://www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate-2014-2020>

3. Strategia Națională pentru Economie Circulară

Se preconizează că Strategia Națională pentru Economie Circulară va fi aprobată până la finalul acestui an (2022), iar anul viitor va fi definitivat și planul de acțiune privind implementarea acestei strategii.

Componentă de bază a dezvoltării durabile, economia circulară implică o serie de concepte precum partajarea, închirierea, reutilizarea, repararea, recondiționarea și reciclarea materialelor și a produselor. Această abordare are ca efect extinderea ciclului de viață al produselor și optimizarea consumului de materii prime și energie, precum reducerea la minimum a cantității de deșeurii generate, reducerea amprentei de carbon și un demers mai prietenos cu mediul.¹⁰⁷

În ceea ce privește *ODD 17 – Consolidarea mijloacelor de punere în aplicare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă*, dintre politicile publice care vizează acest domeniu menționăm:

1. Strategia Națională de Export 2014-2020

De rezultatele și performanțele IMM-urilor și de abilitatea societății, în parteneriat public-public sau public-privat, de a le susține eficient depinde, în ultimă instanță, dezvoltarea într-o manieră sustenabilă a exportului românesc. Nu trebuie neglijat faptul, unanim recunoscut, că un IMM care se internaționalizează are capacitatea mai mare de a rezista situațiilor de criză, exportul devenind, în acest context, un element decisiv al competitivității naționale.¹⁰⁸

Noțiuni/sinteze teoretice

- Politici publice pentru dezvoltare durabilă;
- Principiile, instrumentele, acțiunile/modalitățile de integrare a dezvoltării durabile;
- Politicile publice și impactul lor asupra economiei.

Aplicații practice

Analiza SWOT a politicilor publice identificate în România.

Studiu de caz privind etapele procesului de politică publică privind dezvoltarea durabilă.

¹⁰⁷ <https://green-report.ro/strategia-nationala-privind-economia-circulara-va-fi-aprobata-pana-la-finalul-lui-2022/> https://www.ey.com/ro_ro/sustainable-development-goals/economia-circulara-cei-10-r-

¹⁰⁸ http://www.portaldecomert.ro/uploads/media/platform_document/0001/04/b63ca342456ef5a82492153714d34c7a3049b1b4.pdf

Referințe bibliografice

http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Strategia%20Energetica%20a%20Romaniei_aug%202020.pdf

<http://mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/Strategia-Nationala-pe-Schimbari-Climatice-2013-2020.pdf>

https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/Munca/2018/21082018_SN_Locuri-_Munca_Verzi_2018-2025.pdf

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/243027>

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/219401>

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/217931>

<http://turism.gov.ro/web/wp-content/uploads/2017/01/ordin-%C8%99i-Anexa.pdf>

<http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2020/09/Strategia-de-Dezvoltare-Turistic%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-volum-2-Strategia-%C8%99i-Planul-de-Ac%C8%9Biune.pdf>

http://www.portaldecomert.ro/uploads/media/platform_document/0001/04/b63ca342456ef5a82492153714d34c7a3049b1b4.pdf

http://imm.gov.ro/wp-content/uploads/2018/11/Startegia-Orizont-2020-HG_nr_859_din_2014.pdf

<http://www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate-2014-2020>

https://www.research.gov.ro/uploads/sistemul-de-cercetare/legislatie-organizare-si-functionare/proiecte-de-acte-normative/2021/anexa-1_sncisi.pdf

http://www.mt.gov.ro/web14/documente/strategie/strategii_sectoriale/strategie_dezvoltare_durabila_noua_ultima_forma.pdf

<https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/243027>

http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2014/01/2014-01-28_SNGD_HG_870_2013.pdf

<http://www.economie.gov.ro/strategia-nationala-pentru-competitivitate-2014-2020>

http://www.portaldecomert.ro/uploads/media/platform_document/0001/04/b63ca342456ef5a82492153714d34c7a3049b1b4.pdf

<https://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2021/10/Anexa-HG-PNIESC.pdf>

https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf

<http://www.mmediu.ro/categorie/cadrul-national/408>

<https://green-report.ro/strategia-nationala-privind-economia-circulara-va-fi-aprobata-pana-la-finalul-lui-2022/>

https://www.ey.com/ro_ro/sustainable-development-goals/economia-circulara-cei-10-r-

Tema 4. Măsurarea dezvoltării durabile. Construirea durabilității în termenii conturilor naționale

Dezvoltarea durabilă a economiilor naționale reprezintă o preocupare din ce în ce mai importantă în vederea formulării politicilor naționale și internaționale. Cu toate acestea, pentru a putea măsura dezvoltarea durabilă, este necesar să avem clarificate două aspecte:

- în primul rând, un concept semnificativ sau o definiție a durabilității;
- în al doilea rând, o modalitate de a măsura acest concept, astfel încât să putem evalua dacă dezvoltarea este realizată în mod durabil sau nu.

Astfel, în timp ce dezvoltarea durabilă a atras multă atenție și au fost propuse o serie de definiții și scheme de măsurare, analiza dezvoltării durabile la scară națională se desfășoară de obicei pe baza indicatorilor reflectați în sistemul conturilor naționale.

În conformitate cu Planul Național de Acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030¹⁰⁹, nevoia de concretizare a conceptului de dezvoltare durabilă necesită o abordare holistă, care să deceleze și să integreze interacțiunile dintre cei trei piloni: social, economic și mediu. În acest sens, *Obiectivul Specific 2. Cadru național de planificare bugetară pentru implementarea bugetării pe baza obiectivelor de dezvoltare durabilă* are în vedere:

- *Acțiunea 2. Elaborarea cadrului național de planificare și raportare a bugetării ODD*

Acțiunea va conduce la transparentizarea bugetării ODD și încadrarea clasificăției indicatorilor privind finanțele publice în țintele SNDDR 2030, inclusiv pentru sprijinirea finanțării verzi, cu includerea, ca anexă, în declarația de buget. Publicarea documentelor bugetare ale ODD se va face în conformitate cu bunele practici existente la nivelul Uniunii Europene.

- *Acțiunea 3. Implementarea cadrului de raportare bugetară pentru fiecare ODD pe baza identificării alocărilor și execuțiilor bugetare corespunzătoare fiecărei ținte SNDDR 2030*

Acțiunea are ca scop facilitarea armonizării alocărilor bugetare cu țintele SNDDR 2030 pentru a transparentiza eforturile bugetare și evaluarea progresului în îndeplinirea fiecărui ODD în parte, în corelație cu integrarea ODD în planurile strategice instituționale și în stabilirea performanței. Acest lucru va deschide oportunitatea de a introduce urmărirea programelor bugetare asociate ODD și de a elabora o declarație de buget legată de ODD, mai detaliată. Se are în vedere

¹⁰⁹ https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/03/Planul-national-de-actiune-pentru-implementarea-SNDDR-2030_HG.docx

stabilirea unui sistem de raportare de tip „one stop shop”, care să furnizeze informații cu privire la bugete inclusiv obținute prin accesarea fondurilor naționale și europene, cu impact asupra țintelor SNDDR 2030.

*Conturile naționale sunt concepute pentru a urmări performanța economică pe termen scurt, pe baza capacității productive.*¹¹⁰ Susținătorii dezvoltării durabile propun producerea unor versiuni modificate ale unor astfel de agregate la nivel național pentru a oferi o mai bună direcție performanței și perspectivelor pe termen lung.

Ca atare, pentru măsurarea dezvoltării durabile, trebuie să avem în vedere trei aspecte:

- în primul rând, cum este susținută dezvoltarea durabilă de politica economică și socială a statului, prin intermediul procesului de redistribuire a fondurilor financiare publice la nivel național;
- în al doilea rând, care sunt tendințele în finanțele publice sustenabile din perspectivă macroeconomică;
- în al treilea rând, cum se poate revizui și re-măsura creșterea economică și sustenabilitatea prin intermediul indicatorilor agregați de măsurare a dezvoltării durabile, reflectați în conturile naționale.

▪ Taxarea și cheltuielile publice în perspectiva dezvoltării durabile

Urmărirea dezvoltării durabile și obiectivele asociate acestora (ODD) necesită crearea unui mix de instrumente de politică financiară în vederea găsirii căilor cele mai adecvate pentru finanțarea proceselor de dezvoltare. Acest mix presupune o sinergie între sectorul public și cel privat și, implicit, integrarea ODD-urilor în operațiunile firmelor. Rezultatul asociat al sinergiei este reprezentat de stimularea dezvoltării durabile, care prin reglementări creează un mediu favorabil pentru realizarea ODD-urilor.

În figura 2.1.2¹¹¹ este sintetizată interacțiunea dintre instituții, reglementări și instrumente de politică financiară și reflectă faptul că **finanțarea adecvată concură la atingerea ODD.**

¹¹⁰ I. Fraser, & M. Harris (2010). Sustainability and national accounting. *Fundamental economic*, Volume II, 234.

¹¹¹ A. Alińska, B. Z. Filipiak & A. Kosztowniak (2018). The importance of the public sector in sustainable development in Poland. *Sustainability*. 10 (9), 3278.

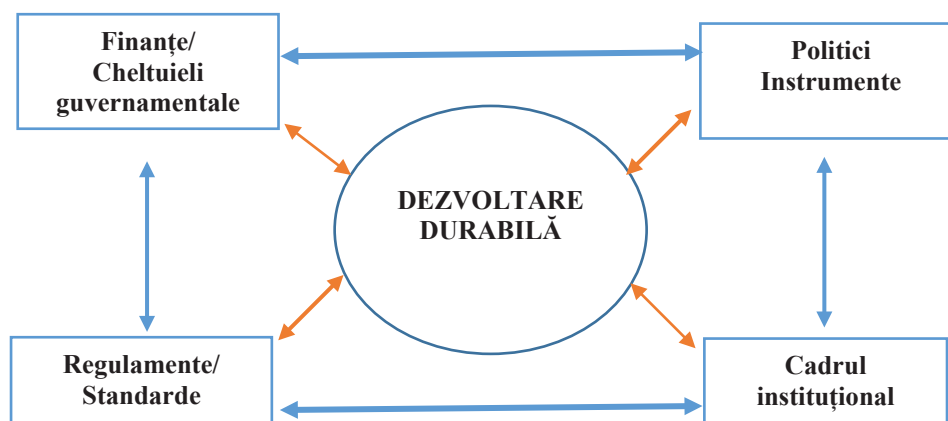

Figura 2.1.2 Abordarea instituțională a dezvoltării durabile

Sursa: Alińska, A., Filipiak, B. Z. & Kosztowniak, A. (2018).

În consecință, politica socială și economică condusă de autoritățile naționale și europene trebuie să fie susținută nemijlocit de fenomenul de redistribuire a fondurilor financiare publice. Totodată, opțiunile statelor membre în ce privește modalitatea de redistribuire a fondurilor financiare publice colectate de la contribuabili (sub formă de impozite, taxe, contribuții etc.) *ar trebui să promoveze dezvoltarea durabilă și competitivitatea la nivel național.*

Având în vedere fenomenul de liberă circulație a bunurilor, persoanelor și capitalurilor în cadrul pieței unice, fluxurile crescute de capital și forță de muncă întăresc așa-numita competiție fiscală dintre statele membre ale UE, ceea ce slăbește semnificativ capacitatea guvernelor de a conduce o politică fiscală autonomă. În plus, elementele politicii fiscale au consecințe asupra competitivității unei țări.

OCDE definește „tranziția către bugetarea verde” ca fiind utilizarea tuturor instrumentelor de politică bugetară și de gestionare a finanțelor publice pentru a alinia procesele naționale de cheltuieli și venituri la obiectivele de mediu și climatice.¹¹²

Ministerele de finanțe au un rol crucial în utilizarea informațiilor, a reglementărilor, a impozitării și a cheltuielilor publice pentru a orienta alegerile de consum și de investiții ale guvernelor, gospodăriilor și întreprinderilor către infrastructuri și tehnologii eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor și al emisiilor de dioxid de carbon.

În prezent, există un impuls puternic pentru a avansa tranziția către bugetarea verde, atât în țările în curs de dezvoltare, cât și în cele dezvoltate. Aproape cincizeci de țări au pus în aplicare diverse sisteme de bugetare verde în

¹¹² <https://www.oecd.org/environment/green-budgeting/OECD-Green-Budgeting-Framework-Highlights.pdf>

mod recurent sau ad-hoc. În plus, peste șaiszeci de țări s-au alăturat Coaliției miniștrilor de finanțe pentru acțiune climatică.¹¹³

La nivel național, modul în care este condusă politica fiscală și bugetară influențează nivelul prelevărilor obligatorii încasate la bugetul de stat, pe baza cărora are loc construcția bugetară și stabilirea limitelor de cheltuieli admise pentru finanțarea nevoilor colective și, implicit, a dezvoltării durabile.

Pe de altă parte, nivelul cheltuielilor publice alocate poate avea un impact real asupra schimbării indicatorilor de performanță pentru obiectivele legate de competitivitate și dezvoltare durabilă.

Prin urmare, atât procedura de taxare la nivelul unui stat (politica fiscală), cât și nivelul cheltuielilor publice alocate influențează politica de dezvoltare durabilă, promovând competitivitatea.

În prezent, există un interes deosebit la nivel internațional pentru mobilizarea și dezvoltarea resurselor interne de la nivelul statelor, *prin intermediul finanțelor publice*.

Mobilizarea resurselor interne (Domestic Resource Mobilization, acronim DRM) este procesul prin care țările strâng și cheltuiesc propriile fonduri pentru a oferi populației un nivel de trai decent, aceasta fiind considerată *calea pe termen lung către finanțarea dezvoltării durabile*. DRM nu numai că oferă guvernelor fondurile necesare pentru a atenua sărăcia și pentru a furniza servicii publice, dar este și un pas esențial în calea de ieșire din dependența de ajutorul extern.

Astfel, DRM a fost în fruntea listei domeniilor de acțiune în cadrul celei de-a 3-a conferințe de finanțare pentru dezvoltare desfășurată la Addis Abeba în iulie 2015.¹¹⁴ Inițiativa fiscală pentru a sprijini țările mai puțin dezvoltate în consolidarea sistemelor lor fiscale, în conformitate cu angajamentele asumate în cadrul conferinței, stabilește o viziune asupra modului în care finanțarea dezvoltării ar trebui să evolueze pentru a sprijini Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, inclusiv Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD).

Actorii internaționali au prezentat *trei argumente-cheie* pentru investiții în consolidarea finanțelor publice sustenabile în țările mai puțin dezvoltate: un argument de finanțare, un argument de cheltuieli și un argument de guvernanță.¹¹⁵

Argumentul de finanțare

Țările mai puțin dezvoltate au nevoi foarte mari nesatisfăcute, la nivel intern, în ceea ce privește infrastructura, protecția socială și furnizarea de servicii

¹¹³ <https://www.afd.fr/en/rt-66-green-budgeting-transtion-dechery-ehrhart-latreille-lecrivain>

¹¹⁴ https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2051AAAA_Outcome.pdf

¹¹⁵ C. Long & M. Miller (2017). *Taxation and the Sustainable Development Goals. Do good things come to those who tax more.*

publice de calitate. Ca atare, s-a sugerat că realizarea ODD-urilor necesită o escaladare a finanțării dezvoltării „de la miliarde la trilioane”.¹¹⁶

Finanțarea donatorilor, care a început să crească înainte de adoptarea ODD-urilor, nu va fi niciodată suficientă pentru a îndeplini amploarea aspirațiilor lor. Prin urmare, Agenda ODD a necesitat o regândire a finanțării dezvoltării, prin adoptarea procesului de mobilizare a resurselor interne (DRM).

DRM este susținut pe scară largă ca o modalitate de a umple golul dintre ambițiile înalte ale ODD-urilor și finanțarea disponibilă pentru dezvoltare. FMI și Banca Mondială (2015)¹¹⁷ au descris resursele interne drept cea mai mare sursă neexploată de finanțare pentru finanțarea planurilor naționale de dezvoltare.

Argumentul de cheltuieli

Țările mai puțin dezvoltate rămân, de asemenea, în urma țărilor mai bogate în ceea ce privește nivelul cheltuielilor sociale. Aceasta este o consecință a unei lipse a resurselor din impozitare care devine, astfel, o constrângere-cheie pentru mai multe cheltuieli în domenii precum sănătatea, educația, protecția socială.

Argumentul de guvernare

Sistemul fiscal constituie una dintre interfețele majore dintre cetățeni și stat din orice țară, așa că modul în care sunt administrate impozitele poate afecta încrederea publicului în guvern.¹¹⁸ Administrația fiscală poate juca, astfel, un rol esențial nu numai în modelarea dezvoltării economice, ci și în dezvoltarea unui stat eficient.

Prin urmare, impozitarea este mult mai strâns asociată cu măsurile de responsabilitate și cu eficacitatea guvernamentală, decât cu nivelul absolut al prelevărilor fiscale, în general.

În concluzie, se apreciază că:

- taxarea este percepută ca o „resursă neexploată” pentru finanțarea dezvoltării durabile;
- există, de asemenea, o serie de asocieri directe între nivelul absolut al veniturilor fiscale încasate la bugetul statului, mărimea cheltuielilor pentru dezvoltare durabilă și o mai bună guvernare.

▪ Tendințe în finanțele publice sustenabile din perspectivă macroeconomică

Unul dintre principiile centrale fixate în cadrul Tratatului de la Maastricht (1992) îl reprezintă necesitatea *finanțelor publice sustenabile ale statelor sale membre*. Cu toate acestea, nici până în prezent nu există o definiție clară a

¹¹⁶ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/622841485963735448-0270022017/original/DC20150002EFinancingforDevelopment.pdf>

¹¹⁷ <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/622841485963735448-0270022017/original/DC20150002EFinancingforDevelopment.pdf>

¹¹⁸ R. M. Bird & M. C. De Jantscher (Eds.). (1992). *Improving tax administration in developing countries* (Vol. 19). Washington, DC: International Monetary Fund.

durabilității. Utilizarea uzuală de către economiști a termenului se bazează pe conceptul unei constrângeri bugetare care este de puțină utilitate practică.

Conform principiilor stipulate în cadrul **Tratatului de la Maastricht**, *finanțele publice ale statelor membre sunt sustenabile* dacă îndeplinesc concomitent *două condiții*:

- deficitul bugetar să nu depășească 3% din PIB;
- datoria publică să nu depășească 60% din PIB.

Corectarea dezechilibrelor înregistrate la nivelul unei țări, în ce privește cele două criterii de sustenabilitate, necesită o viziune dezagregată a bugetului public național. Ca atare, o consolidare reușită presupune ca problema politicii fiscale să fie abordată direct „la sursă”, adică să fie ajustate acele elemente ale bugetului guvernamental care au produs, în primul rând, **acumularea unui deficit nesustenabil**.¹¹⁹ Pe de altă parte, consolidarea durabilă necesită și o corectare a deficiențelor instituționale care sunt cauzele ultime ale unui deficit nesustenabil (cauzele principale fiind identificate, în special, în finanțarea cheltuielilor neproductive care generează un consum definitiv de PIB, cum sunt: salariile sectorului public, acordarea de ajutoare sociale, pensii, indemnizații etc.).

Preocuparea pentru consolidarea disciplinei fiscale și sustenabilitatea finanțelor publice a continuat și ulterior semnării Tratatului de la Maastricht, prin adoptarea în anul 2005 a **Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC)**. PSC a fost introdus ca parte a celei de a treia etape a Uniunii Economice și Monetare (UEM). Acesta a fost conceput pentru a garanta menținerea unor finanțe publice sănătoase de către țările UE după introducerea monedei unice. Ulterior, în urma discuțiilor privind funcționarea PSC, regulamentele CE au fost modificate în anul 2005. Aplicarea a fost însă una destul de slabă, fapt ce a dus la dezechilibre fiscale grave în unele țări ale UE, descoperite în momentul declanșării crizei economice și financiare din 2008.¹²⁰

În urma crizei financiare din perioada 2008-2010, problematica sustenabilității finanțelor publice a captat o atenție suplimentară în ceea ce privește relația dintre regulile fiscale de taxare la nivel național, finanțele publice sustenabile și nivelul îndatorării la nivel guvernamental.

Așa cum s-a arătat la primul punct, scopul principal al comportamentului fiscal al guvernului este de a se asigura că fluxurile de finanțare, sub forma cheltuielilor publice, sunt suficiente pentru a acoperi nevoi de ordin general (sănătate, educație, apărare etc.) și investiții productive, ceea ce înseamnă că punerea în aplicare a unei politici fiscale solide sau de îmbunătățire a disciplinei fiscale prin reguli fiscale, este bazată pe o serie de constrângeri care afectează toate guvernele, fiind un subiect important pentru factorii de decizie.

¹¹⁹ R. Perotti, R. Strauch & J. Von Hagen (1998). *Sustainability of public finances* (No. 1781). Centre for Economic Policy Research.

¹²⁰ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:stability_growth_pact

După anul 2008, întregul cadru de guvernare fiscală al UE, bazat pe un set de reguli specifice, a încercat să îmbunătățească calitatea finanțelor publice și să controleze întreaga activitate desfășurată la nivel politic și economic, prin atingerea unui echilibru între nevoile curente ale societății și obiectivele durabile.¹²¹ Așa cum s-a mai menționat, aceste obiective de dezvoltare durabilă ar trebui abordate pentru a implementa un cadru analitic pentru sustenabilitatea fiscală și o abordare cuprinzătoare pentru a atinge sustenabilitatea finanțelor publice, cu respectarea echității intergeneraționale în ceea ce privește nivelul datoriei publice.

De la criza declanșată în anul 2008, normele de guvernare economică ale UE au fost consolidate prin *opt regulamente ale UE și printr-un tratat internațional*¹²²:

- pachetul de șase (care a introdus un sistem de monitorizare a politicilor economice mai ample, pentru a detecta timpuriu probleme precum bulele imobiliare sau scăderea competitivității);
- pachetul de două (un nou ciclu de monitorizare pentru zona euro, țările – cu excepția celor cu programe de ajustare macroeconomică – prezentând Comisiei Europene în fiecare toamnă proiectele lor de planuri bugetare);
- tratatul din 2012 privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea (pactul fiscal), care introduce prevederi fiscale mai stricte decât PSC.

Acest set de măsuri face acum parte din semestrul european care reprezintă mecanismul UE de coordonare a politicii economice.

Ulterior, în luna ianuarie 2015, în urma unei analize, Comisia Europeană a publicat o serie de orientări detaliate privind modul în care va aplica normele PSC existente în vederea consolidării legăturii dintre reformele structurale, investiții (în special ținând cont de Fondul european pentru investiții strategice) și responsabilitatea fiscală pentru susținerea creării de locuri de muncă și a creșterii economice.

Chiar dacă dovezile existente în literatura de specialitate tind să confirme impactul regulilor fiscale asupra performanței fiscale la nivelul statelor membre, există o serie de argumente care evidențiază faptul că, pe de o parte, rolul regulilor fiscale în determinarea performanței fiscale poate fi influențat de preferințele pentru disciplina fiscală, iar, pe de altă parte, *consolidarea finanțelor publice sustenabile implică eficiența jurisdicțiilor și instituțiilor guvernamentale, precum și indicatorii de bună guvernare.*

¹²¹ M. Onofrei, I. Bostan, F. Oprea, G. Paraschiv & C. M. Lazăr, (2020). The implication of fiscal principles and rules on promoting sustainable public finances in the EU countries. *Sustainability*. 12 (7), 2772.

¹²² https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:stability_growth_pact

▪ Metodele emergente pentru măsurarea dezvoltării durabile

ODD, așa cum au fost ele stabilite în cadrul Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (ONU, 2015), abordează unele dintre barierele sistemice în calea dezvoltării durabile și conțin o mai bună acoperire și un echilibru între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – socială, economică și de mediu – și aspectele lor instituționale/de guvernare. În plus, ODD-urile se aplică tuturor țărilor, nu doar țărilor în curs de dezvoltare, așa cum au făcut-o ODM.

Obiectivele de dezvoltare durabilă oferă o oportunitate de a declanșa schimbări sistemice pentru a construi un viitor durabil într-o lume din ce în ce mai interconectată. Acest lucru este de așteptat, având în vedere procesul politic complex care a condus la ODD.

Abordarea standard a *evaluării durabilității* poate fi descrisă ca un proces secvențial.¹²³ Astfel, selecția și definirea *setului de indicatori de măsurare a durabilității*, formularea țărilor și acțiunilor politice asociate sunt în mod normal responsabilitatea factorilor de decizie și urmează ca rezultat al unui proces politic. În unele țări, biroul național de statistică este responsabil atât pentru generarea anuală de date pentru setul de indicatori, cât și pentru evaluarea anuală dacă setul de indicatori se îndreaptă către o cale de dezvoltare durabilă sau nu. În alte țări, setul de date pentru indicatorii de măsurare a durabilității este generat de biroul național de statistică, în timp ce evaluarea durabilității în sine este realizată de un minister sau face parte dintr-un proces politic.

Un punct important de clarificat este faptul că ***durabilitatea este imposibil de măsurat direct***. Poate fi evaluată doar post factum, astfel încât *orice măsură a „sustenabilității” este, în realitate, o predicție a caracteristicilor sistemului, care ar putea fi sustenabile în cele din urmă.*^{124 125}

Astfel, alegerea indicatorilor de dezvoltare durabilă (IDD) și a țărilor acestora pot fi considerate două puncte centrale pentru definirea unei matrici de performanță ODD. Un element esențial îl reprezintă și identificarea țărilor, deoarece multe obiective stabilite de cele 17 ODD (și cele 169 de ținte aferente acestora) *nu sunt definite în termeni cantitativi*. Un set de indicatori pentru ODD se aliază, de preferință, cât mai mult posibil cu țărilor propuse în Agenda 2030 a Națiunilor Unite.

¹²³ R. Costanza & B. C. Patten (1995). Defining and predicting sustainability. *Ecological economics*. 15 (3), 193-196.

¹²⁴ R. Costanza, L. Daly, L. Fioramonti, E. Giovannini, I. Kubiszewski, L. Fortensen & R. Wilkinson (2016). Modelling and measuring sustainable wellbeing in connection with the UN Sustainable Development Goals. *Ecological Economics*. 130, 350-355.

¹²⁵ P. A. Garnåsjordet, I. Aslaksen, M. Giampietro, S. Funtowicz & T. Ericson (2012). Sustainable development indicators: from statistics to policy. *Environmental Policy and Governance*. 22 (5), 322-336.

Comisia de Statistică a ONU a dezvoltat un cadru de indicatori pentru monitorizarea și raportarea procesului de implementare a ODD la nivel global, recunoscând însă că diferiți indicatori ar putea fi adecvați doar în contexte diferite.¹²⁶ *Utilizarea optimă a indicatorilor statistici pentru a măsura ODD-urile depinde de contextul țării și, în general, există un compromis între amploarea acoperirii și comparabilitate, pe de o parte, și detaliile și disponibilitatea informațiilor, pe de altă parte.*

Unele state membre ale UE și-au dezvoltat deja propriul set de indicatori pentru a le ajuta să monitorizeze progresele înregistrate în propria lor politică națională de implementare a ODD, de obicei în contextul activităților legate de evaluările naționale voluntare. Totodată, diferitele Oficii Naționale de Statistică colaborează cu Comisia de Statistică a ONU, contribuind la raportul anual de Progres întocmit de Secretarul General al Națiunilor Unite, care permite și o comparație a progresului diferitelor țări la nivel global.

ODD-urile convenite în cadrul Agendei 2030 reprezintă o realizare majoră în dezvoltarea unor obiective comune pentru întreaga umanitate. ODD-urile au fost agreate de toate statele membre ONU și includ elemente economice, sociale și de mediu. Cu toate acestea, din informațiile prezentate, se observă că **le lipsește un obiectiv general și un indicator agregat eficient al progresului către acel obiectiv**. S-ar putea argumenta că un astfel de indicator agregat nu este necesar (sau posibil) și că urmărirea obiectivelor individuale va fi suficientă pentru a realiza o dezvoltare durabilă. Acest lucru ar putea fi adevărat dacă obiectivele ar fi independente unele de altele și toate ar contribui la obiectivul general în mod egal.

Prin urmare, este necesar un indicator agregat care să poată evalua contribuția relativă a fiecărui ODD și interacțiunile acestora între ele pentru a evalua progresul general.¹²⁷ De asemenea, este necesar să se dezvolte un cadru de reforme politice și de schimbări societale care să facă posibilă realizarea ODD-urilor atât la nivel național, cât și la nivel global, aceasta întrucât ODD-urile nu pot fi atinse decât dacă există o bunăstare durabilă la nivel global.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Conturi naționale;
- Taxarea și cheltuielile publice în perspectiva dezvoltării durabile;
- Tendințe în finanțele publice sustenabile din perspectivă macroeconomică;
- Metodele emergente pentru măsurarea dezvoltării durabile.

¹²⁶ A. Miola & F. Schiltz (2019). Measuring sustainable development goals performance: How to monitor policy action in the 2030 Agenda implementation?. *Ecological economics*. 164, 106373.

¹²⁷ R. Costanza, L. Daly, L. Fioramonti, E. Giovannini, I. Kubiszewski, L. F. Mortensen ... & R. Wilkinson, (2016). Modelling and measuring sustainable wellbeing in connection with the UN Sustainable Development Goals. *Ecological Economics*. 130, 350-355.

Aplicații practice

Analiza statistică a conturilor naționale din perspectiva dezvoltării durabile:

1. Indicatori macroeconomici privind populația ocupată;
 2. Principalele agregate pe locuitor;
 3. Tabelul intrări-ieșiri;
 4. Tabelul economic de ansamblu;
 5. Conturi naționale regionale;
 6. Produsul intern brut trimestrial;
 7. Activele nefinanciare pe tipuri, pe ramuri de activitate și pe sectoare.
-

Referințe bibliografice

Alińska, A., Filipiak, B. Z. & Kosztowniak, A. (2018). The importance of the public sector in sustainable development in Poland. *Sustainability*. 10 (9), 3278.

Bird, R. M., de Jantscher, M. C. (Eds.) (1992). *Improving tax administration in developing countries*. Volume 19. Washington, DC: International Monetary Fund.

Costanza, R., Patten, B. C. (1995). Defining and predicting sustainability. *Ecological economics*. 15 (3), 193-196.

Costanza, R., Daly, L., Fioramonti, L., Giovannini, E., Kubiszewski, I., Mortensen, L. F., Wilkinson, R. (2016). Modelling and measuring sustainable wellbeing in connection with the UN Sustainable Development Goals. *Ecological Economics*. 130, 350-355.

Fraser, I., Harris, M. (2010). Sustainability and national accounting. *Fundamental economics*. - Volume II, 234.

Garnåsjordet, P. A., Aslaksen, I., Giampietro, M., Funtowicz, S., Ericson, T. (2012). Sustainable development indicators: from statistics to policy. *Environmental Policy and Governance*, 22 (5), 322-336.

Long, C., Miller, M. (2017). *Taxation and the Sustainable Development Goals. Do good things come to those who tax more.*

Miola, A., Schiltz, F. (2019). Measuring sustainable development goals performance: How to monitor policy action in the 2030 Agenda implementation?. *Ecological economics*. 164, 106373.

Onofrei, M., Bostan, I., Oprea, F., Paraschiv, G., Lazăr, C. M. (2020). The implication of fiscal principles and rules on promoting sustainable public finances in the EU countries. *Sustainability*. 12 (7), 2772.

Perotti, R., Strauch, R., Von Hagen, J. (1998). *Sustainability of public finances*, no. 1781. Centre for Economic Policy Research.

<https://www.oecd.org/environment/green-budgeting/OECD-Green-Budgeting-Framework-Highlights.pdf>

<https://www.afd.fr/en/rt-66-green-budgeting-transtion-dechery-ehrhart-latreille-lecrivain>

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2051AAAA_Outcome.pdf

https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/03/Planul-national-de-actiune-pentru-implementarea-SNDDR-2030_HG.docx

<https://thedocs.worldbank.org/en/doc/622841485963735448-0270022017/original/DC20150002EFinancingforDevelopment.pdf>

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:stability_growth_pact

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/2051AAAA_Outcome.pdf

<https://www.mae.ro/node/35919>

Capitolul 2.2 Implementarea dezvoltării durabile din perspectivă economică

Tema 1. Activități economice durabile – definiție și abordare multidisciplinară

Lumea se confruntă în prezent cu probleme sociale, de mediu și economice critice. Reducerea sărăciei, managementul schimbărilor climatice și criza energetică, reducerea inegalității economice, atenuarea efectelor pandemiei de COVID-19 și, mai recent, conflictul din Ucraina necesită resurse financiare enorme.

Pe lângă amenințările de durabilitate, pandemia de COVID-19 a înrăutățit economiile de pe tot globul prin creșterea constrângerilor financiare. Concluziile și măsurile de izolare au crescut incertitudinea cu privire la producția și rezultatele

economice, în timp ce deficitul semnificativ pentru politici financiare susținute continuă să reprezinte o provocare crucială (Iqbal și colab., 2021).¹²⁸

În economia modernă de astăzi și în contextul actualelor provocări economice, sociale și de mediu tot mai mari, devine din ce în ce mai important pentru organizații să depună eforturi în direcția dezvoltării durabile. Dezvoltarea organizațiilor ar trebui să fie sustenabilă, ceea ce înseamnă că ar trebui să se desfășoare luând în considerare aspectele economice, sociale și de mediu (ecologice). Dezvoltarea durabilă a organizațiilor este legată de toate formele de inovare, în special de inovațiile legate de schimbări în metode de organizare și management, inovații tehnologice și inovații ecologice. Acest lucru se aplică atât în sectorul public, cât și în cel privat. Sectorul public trece printr-o schimbare intensă, astfel că deși este finanțat în principal din fonduri publice (buget), este supus regulilor de concurență. Dezvoltarea unei instituții publice moderne impune executarea eficientă a proceselor și implementarea corespunzătoare a inovațiilor. Inovația este una dintre provocările sectorului public.¹²⁹

Dezvoltarea durabilă este un concept popular și important, dar care este deschis unei varietăți de interpretări. Începând cu raportul Brundtland din 1987 (Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare, 1987), mulți cercetători din universități, organizații de mediu, grupuri de reflecție, guverne naționale și agenții internaționale au oferit propuneri pentru măsurarea dezvoltării durabile. *Varietatea mare de indicatori din seturile de politici naționale și internaționale existente demonstrează dificultatea provocării.* Acestea sunt afirmațiile exprimate într-o publicație ONU¹³⁰, privind măsurarea dezvoltării durabile, însă cu mult înaintea conturării Agendei 2030, respectiv în anul 2009.

Deși nu există un consens cu privire la importanța mediului în ceea ce privește activitatea economică, următoarele fapte sunt rareori contestate (Grimsley, 2016)¹³¹:

- Extracția și epuizarea resurselor naturale, precum și poluarea și modificările permanente aduse peisajului sunt cauzate de activitățile economice și pot dăuna mediului.
- Multe dintre costurile daunelor create de activitățile economice nu sunt suportate de cei care le provoacă, ci de alte persoane care nici nu obțin

¹²⁸ N. Iqbal, M. S. Manzoor & M. I. Bhatti (2021). Asymmetry and Leverage with News Impact Curve Perspective in Australian Stock Returns' Volatility during COVID-19. *Journal of Risk and Financial Management*. 14 (7), 314.

¹²⁹ K. Koziol-Nadolna & K. Beyer (2021). Barriers to innovative activity in the sustainable development of public sector organizations. *Procedia Computer Science*. 192, 4376-4385.

¹³⁰ United Nations, *Measuring Sustainable Development*, United Nations Economic Commission for Europe, New York and Geneva, 2009, https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/801Measuring_sustainable_development.pdf

¹³¹ Grimsley, Shawn, What is Sustainable Economic Growth? – Definition & Overview. (2016, March 30). Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/what-is-sustainable-economic-growth-definition-lesson-quiz.html>.

beneficii din activitatea economică și nici nu sunt de acord să plătească costurile legate de aceasta. Poluarea este un exemplu perfect, întreprinderilor li se permite să polueze până la un anumit grad, iar acestea nu trebuie să plătească pentru poluare, dar societatea o face prin aerul murdar, apa și solul contaminat care afectează calitatea aerului, a apei și a alimentelor noastre. Această poluare poate duce la efecte grave asupra sănătății, ceea ce poate reduce calitatea vieții și sănătatea populației. Numim externalitate un cost suportat de cineva care nu a fost de acord să îl suporte.

- Oamenii trăiesc într-un ecosistem și nu pot supraviețui fără el. Dacă distrugem mediul înconjurător, ne vom distruge în cele din urmă pe noi înșine.

Una dintre cele mai lungi dezbateri în curs de desfășurare în lumea comerțului economic, a politicii și a creșterii umane se referă la evoluția dezvoltării durabile.

În timp ce unele instituții internaționale, cum ar fi UE, consideră că moderația și reglementarea resurselor pe baza unor suporturi științifice ar fi adevărata directivă pentru o economie sănătoasă, una dintre principalele întrebări care apar în problemele de sustenabilitate vizează baza profitului versus mediu. La nivel guvernamental, corporativ și individual, sustenabilitatea se referă în mod ideal la interesele tuturor (Giraldo, 2019).¹³²

Sustenabilitatea poate fi văzută făcând un progres în combinarea profitului cu valorile sustenabilității, folosind cele cinci elemente:

1. apă;
2. energie;
3. deșeuri;
4. ecologie;
5. hrană.

Aceste elemente includ microagricultura, extinderea energiei solare, inovațiile în domeniul aerului, în apă, lucrările universale de reciclare și piscicultura durabilă.

În ceea ce privește abordarea multidisciplinară, este evident faptul că pilonul economic nu poate fi de sine stătător, implicările acțiunilor/activităților durabile vor fi pe cele trei domenii. Cu toate acestea se consideră faptul că pilonul economic are potențialul cel mai inovator de a combina practicile durabile, tehnologia și instrumentele pentru a crea valoare adăugată.

Durabilitatea a depășit granițele în toate domeniile societății. Cu aceste cinci elemente de bază: alimente, energie, apă, deșeuri și ecologie, companiile și

¹³² Giraldo, Akari (2019). *Sustainability and 5 Examples of Economic Growth*. 17 februarie, <https://ideasforus.org/sustainability-and-5-examples-of-how-it-helps-economic-growth/>

organizațiile din întreaga lume fac pași majori în crearea unei societăți care să funcționeze și să prospere cu durabilitate.

Pentru a îndeplini obiectivele UE în materie de climă și energie pentru 2030 și pentru a atinge obiectivele Pactului Ecologic European, este vital să direcționăm investițiile către proiecte și activități durabile (Comisia Europeană, 2020)¹³³. Pentru a realiza acest lucru, este nevoie de un limbaj comun și de o definiție clară a ceea ce este „durabil”. Acesta este motivul pentru care planul de acțiune privind finanțarea creșterii durabile a solicitat crearea unui sistem comun de clasificare pentru activitățile economice durabile sau o „taxonomie UE”.¹³⁴

Taxonomia UE este un sistem de clasificare care enumeră o serie de activități economice durabile din punct de vedere ecologic. Poate juca un rol important în a ajuta UE să consolideze investițiile durabile și să pună în aplicare *Pactul verde european*. Taxonomia UE va oferi companiilor, investitorilor și factorilor de decizie politică o definiție adecvată a locurilor în care activitatea economică poate fi considerată durabilă din punct de vedere ecologic. În acest fel, ar trebui să creeze siguranță pentru investitori, să îi protejeze pe investitorii privați de spălarea ecologică, să ajute companiile să devină mai ecologice, să ușureze fragmentarea pieței și să ajute la mutarea investițiilor acolo unde este cel mai necesar.

Regulamentul privind Taxonomia a fost publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene la 22 iunie 2020 și a intrat în vigoare la 12 iulie 2020. Acesta stabilește bazele taxonomiei UE prin stabilirea a 4 condiții generale pe care o activitate economică trebuie să le îndeplinească pentru a fi calificată drept sustenabilă din punct de vedere al mediului.¹³⁵

Totodată, Regulamentul stabilește șase obiective de mediu, și anume:

1. atenuarea schimbărilor climatice;
2. adaptarea la schimbările climatice;
3. utilizarea durabilă și protecția resurselor de apă și marine;
4. tranziția către o economie circulară;
5. prevenirea și controlul poluării;
6. protecția și restaurarea biodiversității și ecosistemelor¹³⁶.

¹³³ Comisia Europeană (2020). *Taxonomie UE pentru activități durabile*, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

¹³⁴ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

¹³⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10395-2021-INIT/ro/pdf>

¹³⁶ Comisia Europeană (2020). *Taxonomie UE pentru activități durabile*, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Întorcându-ne la cele patru cerințe, pe care activitățile economice trebuie să le îndeplinească pentru a se califica drept activități durabile, acestea sunt următoarele:

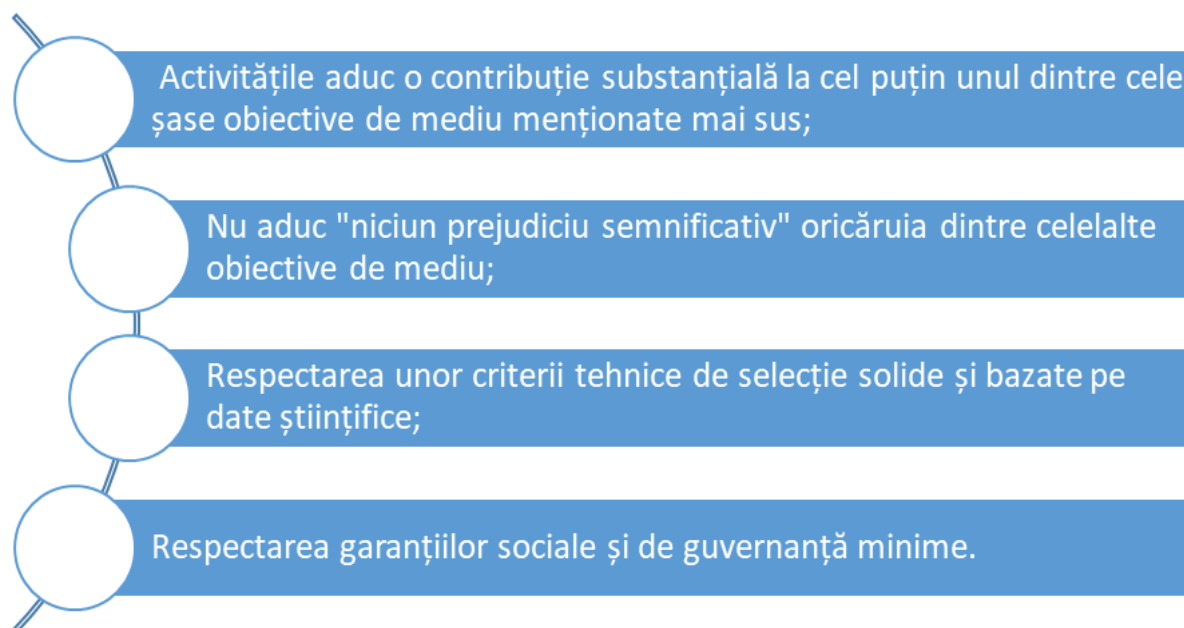

Figura 2.2.1 Cele patru criterii aferente unei activități economice durabile

Sursa: Comisia Europeană, 2020, *Taxonomie UE pentru activități durabile*,

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Un sistem de clasificare la nivelul UE va însemna că avem un mod uniform și armonizat de a determina ce activități economice pot fi considerate durabile. Acest lucru este esențial pentru ca UE să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic până în anul 2050, precum și pentru a combate de urgență pierderea biodiversității și alte provocări de mediu.

Principiul *Do No Significant Harm* (A nu prejudicia în mod semnificativ) trebuie interpretat în sensul articolului 17 din Regulamentul privind taxonomia. Respectivul articol definește noțiunea de „prejudiciere în mod semnificativ” pentru cele șase obiective de mediu vizate de Regulamentul privind taxonomia, respectiv:

1. activitatea respectivă generează emisii semnificative de gaze cu efect de seră (GES);

2. activitatea respectivă duce la creșterea efectului negativ al climatului actual și al climatului preconizat în viitor asupra activității în sine sau asupra persoanelor, asupra naturii sau asupra activelor;

3. activitatea respectivă este nocivă pentru starea bună sau pentru potențialul ecologic bun al corpurilor de apă, inclusiv al apelor de suprafață și subterane, sau starea ecologică bună a apelor marine;

4. activitatea respectivă duce la ineficiențe semnificative în utilizarea materialelor sau în utilizarea directă sau indirectă a resurselor naturale, la o

creștere semnificativă a generării, a incinerării sau a eliminării deșeurilor, sau în cazul în care eliminarea pe termen lung a deșeurilor poate cauza prejudicii semnificative și pe termen lung mediului;

5. activitatea respectivă duce la o creștere semnificativă a emisiilor de poluanți în aer, apă sau sol;

6. activitatea respectivă este nocivă în mod semnificativ pentru condiția bună și reziliența ecosistemelor sau nocivă pentru stadiul de conservare a habitatelor și a speciilor.¹³⁷

Statele membre, Uniunea Europeană și actorii relevanți de pe piață au început să respecte aceste cerințe din decembrie 2021.

Acest sistem de clasificare poate fi utilizat și pe bază voluntară de către orice alți actori de pe piață, alții decât cei cuprinși în Directiva privind raportarea nefinanciară. Mai presus de toate, acest sistem ar trebui să ajute companiile să obțină finanțare pentru activități durabile, încurajându-le să publice procentul din cifra de afaceri sau din investiții care este în conformitate cu „lista verde” a activităților durabile din punct de vedere ecologic. De exemplu, companiile care nu sunt obligate să publice o declarație nefinanciară, cum ar fi IMM-urile, pot decide să publice informații pe site-ul lor cu privire la alinierea lor la Regulamentul privind Taxonomia. Acest lucru ar putea ajuta la obținerea de finanțare pentru investițiile relevante.

Acest sistem nu va înlocui neapărat politicile de sustenabilitate existente ale companiilor. Mai degrabă, va fi mai ușor pentru companiile cu politici de sustenabilitate să găsească și să strângă fonduri pentru proiectele lor dacă îndeplinesc criteriile stabilite în taxonomie.

Acest acord recunoaște trei tipuri diferite de activități economice durabile din punct de vedere ecologic¹³⁸:

1. Activități care în sine contribuie substanțial la unul dintre cele șase obiective de mediu;
2. Activități de tranziție: aceste activități nu au alternative viabile din punct de vedere tehnic și economic cu emisii scăzute de carbon, dar sprijină tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic peste nivelurile preindustriale într-un mod compatibil cu limitarea creșterii temperaturii la 1,5°C, cum ar fi eliminarea treptată a emisiilor de gaze cu efect de seră;
3. Activități generice: activități care permit altor activități să aducă o contribuție substanțială la unul sau mai multe dintre obiective și în cazul în care activitatea respectivă:

¹³⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c_2021_1054_ro.pdf

¹³⁸ Comisia Europeană (2020). *Taxonomie UE pentru activități durabile*, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

- a. nu conduce la o blocare a activelor care subminează obiectivele de mediu pe termen lung, având în vedere durata de viață economică a activelor respective;
- b. are un impact pozitiv substanțial asupra mediului pe baza considerațiilor legate de ciclul de viață.

Acordul exclude în mod explicit de la eligibilitate activitățile de producere a energiei din combustibili fosili solizi.

Unele activități economice, în anumite condiții, pot fi considerate durabile din punctul de vedere al mediului în cadrul taxonomiei, dacă îndeplinesc o serie de condiții:

1. Nivelurile emisiilor de gaze cu efect de seră ale acestora corespund celor mai bune performanțe din sectorul sau industria respectivă.
2. Ele nu trebuie să împiedice dezvoltarea și implementarea unor alternative cu emisii reduse de dioxid de carbon.
3. Nu trebuie să conducă la o blocare a activelor cu emisii mari de dioxid de carbon, având în vedere durata de viață economică a acestora.
4. Criteriile tehnice de selecție pentru aceste activități vor trebui să garanteze că aceste activități de tranziție au o cale credibilă către neutralitatea climatică. Pentru a asigura acest lucru, criteriile tehnice de selecție trebuie să fie ajustate în consecință la intervale regulate.

Conceptul de „activități de tranziție” se aplică în ceea ce privește obiectivul de atenuare a schimbărilor climatice. Energia nucleară și gazele naturale sunt activități economice frecvent dezbătute în acest context special.

Finanțarea sprijină economia prin furnizarea de fonduri pentru activități economice și, în definitiv, sprijină crearea de locuri de muncă și creșterea economică. „Finanțarea durabilă” se referă, în general, la luarea în calcul în mod corespunzător a considerentelor sociale și de mediu în procesul de luare a deciziilor de investiții, ceea ce antrenează investiții sporite în activități durabile și pe termen mai lung.¹³⁹ Prezentul plan de acțiune privind finanțarea durabilă face parte dintr-o gamă de eforturi mai ample al căror scop este corelarea finanțării cu nevoile specifice ale economiei europene și mondiale, în beneficiul planetei și al societății noastre (Comisia Europeană, 2018).¹⁴⁰

Acest sistem este un instrument menit să sprijine investițiile durabile, rezistente la schimbările climatice și ecologice și care va crește în timp.

Orice actor de piață sau investitor este liber să explice modul în care activitățile lor se raportează la taxonomie, chiar dacă nu se află în prezent pe listă. Aceasta include descrierea modului în care cred că activitățile lor sunt deja cu emisii scăzute de carbon, contribuie la tranziție sau permit altor activități să-și atingă pragurile. În plus, investitorii și actorii de pe piață sunt invitați să informeze

¹³⁹ Comisia Europeană (2018). *Plan de acțiune: finanțarea creșterii durabile*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0097>

¹⁴⁰ *Ibidem*

Platforma privind finanțarea durabilă, pentru a realiza evaluarea corespunzătoare a activităților economice care nu sunt încă acoperite de taxonomie.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Activitate economică durabilă;
- Criteriile aferente unei activități economice durabile.

Aplicații practice

Studiu de caz privind aplicarea în România a Regulamentului privind taxonomia.

Identificați activități din economia românească care îndeplinesc criteriile de durabilitate în cadrul taxonomiei.

Aplicarea DNSH la nivelul unui proiect guvernamental/ministerial: analiza unuia din Ghidurile de finanțare elaborat în PNRR din perspectiva respectării cerințelor DNSH.

Referințe bibliografice

Comisia Europeană (2018). *Plan de acțiune: finanțarea creșterii durabile*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0097>

Comisia Europeană (2020). *Taxonomie UE pentru activități durabile*, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance/eu-taxonomy-sustainable-activities_en

Giraldo, A. (2019). *Sustainability and 5 Examples of Economic Growth*, 17 februarie, <https://ideasforum.org/sustainability-and-5-examples-of-how-it-helps-economic-growth/>

Grimsley, S. (2016). *What is Sustainable Economic Growth? Definition & Overview*. Retrieved from <https://study.com/academy/lesson/what-is-sustainable-economic-growth-definition-lesson-quiz.html>.

Iqbal, N., Manzoor, M. S., Bhatti, M. I. (2021). Asymmetry and Leverage with News Impact Curve Perspective in Australian Stock Returns' Volatility during COVID-19. *Journal of Risk and Financial Management*. 14 (7), 314.

Kozioł-Nadolna, K., Beyer, K. (2021). Barriers to innovative activity in the sustainable development of public sector organizations. *Procedia Computer Science*. 192, 4376-4385.

United Nations (2009). *Measuring Sustainable Development*, United Nations Economic Commission for Europe, New York and Geneva.

https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/801Measuring_sustainable_development.pdf

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c_2021_1054_ro.pdf

Tema 2. Management durabil și economia circulară: modele ale dezvoltării economice sustenabile

Tema abordează, cu prioritate, problematica specifică celui de-al 12-lea Obiectiv de Dezvoltare Durabilă, Producție și consum responsabile. Producția și consumul sunt analizate din perspectiva modelelor de afaceri durabile, ca alternativă a modelelor liniare, care și-au dovedit limitele din perspectiva eficienței economice, energetice și a posibilităților de protejare a mediului. Se analizează aspecte intersectoriale de bază ale Planului de acțiune al UE pentru economia circulară. Un spațiu important în economia temei este alocat unor abordări conceptuale și aplicative deopotrivă pentru domeniile ecodesignului și managementului deșeurilor. Ansamblul analizelor și abordărilor ia în considerare competitivitatea economică a activităților și proceselor desfășurate;

- *producția și consumul din perspectiva modelelor de afaceri durabile;*
- *aspecte intersectoriale de bază legate de Planul de acțiune al UE pentru economia circulară, ecodesign, competitivitate economică, managementul deșeurilor.*

În cadrul economiei circulare se urmărește ca valoarea produselor, a materialelor și a resurselor să fie menținută în economie cât mai mult timp posibil, iar generarea de deșeuri să fie redusă la minimum (Comisia Europeană. 2015). Penuria de produse și volatilitatea prețurilor impun măsuri de protejare a întreprinderilor, iar economia circulară poate contribui la sporirea competitivității, crearea de noi oportunități de afaceri și a unor modele eficiente, inovatoare de producție și consum. Economia circulară poate contribui la crearea de locuri de muncă la nivel local și oportunități pentru integrarea și coeziunea socială. Prin economisirea de energie va contribui la evitarea daunelor ireversibile în ceea ce privește clima și biodiversitatea, precum și poluarea aerului, a solului și a apei, cauzate de utilizarea resurselor într-un ritm care depășește capacitatea Pământului de a le reînnoi. Economia circulară se aplică tuturor sectoarelor de activitate având capacitatea de a realiza sinergii care, prin cumulare, pot determina noi oportunități de dezvoltare. Conform unui proverb indian, 1 plus 1 poate fi uneori 11.

Conform Ellen MacArthur Foundation (2015), economia circulară contribuie la reducerea nivelurilor actuale ale emisiilor de dioxid de carbon.

Obiectivele pe termen lung ale UE vizează reducerea ratelor de stocare a deșeurilor în depozite de deșeuri și creșterea ratelor de pregătire pentru

reutilizare și reciclare a fluxurilor de deșeurii principale, cum ar fi deșeurile municipale și deșeurile de ambalaje. Obiectivele ar trebui să determine treptat statele membre să ajungă la convergență în ceea ce privește nivelurile celor mai bune practici și să încurajeze investițiile necesare în materie de gestionare a deșeurilor. Se propun măsuri suplimentare menite să clarifice și să simplifice punerea în aplicare, să promoveze stimulentele economice și să îmbunătățească schemele de răspundere extinsă a producătorilor.

Planul propus va contribui la deblocarea potențialului economiei circulare în materie de creștere și de ocupare a forței de muncă prin stimularea activității durabile în sectoarele-cheie și a noilor oportunități de afaceri. Acesta include angajamente ample privind:

- proiectarea ecologică;
- dezvoltarea unor abordări strategice privind materialele plastice și substanțele chimice;
- acțiuni clare care vizează domenii cum ar fi materialele plastice, deșeurile alimentare, construcțiile, materiile prime critice, deșeurile industriale și miniere, consumul și achizițiile publice;
- propuneri legislative esențiale privind îngrășămintele și reutilizarea apei;
- măsuri orizontale de facilitare în domenii cum ar fi inovarea și investițiile pentru a stimula tranziția către o economie circulară.

Toate acțiunile sunt menite să sprijine economia circulară în fiecare etapă a lanțului valoric, de la producție până la consum, reparare și refabricare, gestionare a deșeurilor și materii prime secundare care sunt reintroduse în economie.

1. Producția

Economia circulară pornește chiar la începutul duratei de viață a unui produs. Atât faza de proiectare, cât și procesele de producție au un impact asupra aprovizionării, a utilizării resurselor și a generării de deșeurii pe parcursul întregii durate de viață a unui produs. O mai bună proiectare a produselor poate face ca acestea să fie mai durabile sau mai ușor de reparat, de modernizat sau de refabricat, poate facilita dezmembrarea produselor de către operatorii care se ocupă de reciclare, astfel încât materialele și componentele prețioase să fie valorificate, poate contribui la economisirea resurselor prețioase. Promovarea principiilor de proiectare ecologică, prin încurajarea dezvoltării unor scheme de sustenabilitate a produselor la nivel de industrie, conjugate cu sisteme de taxare (de exemplu, scheme tip recompensă/bonificație/penalizare), care să reflecte ușurința cu care produsele pot fi refozite, reciclate sau dezmembrate.

În cazul produselor proiectate ecologic este necesară și utilizarea eficientă a resurselor în procesele de producție, în caz contrar existând riscul generării unui volum mare de deșeurii și pierderii unor oportunități de afaceri. Producția care utilizează materii prime primare, inclusiv materialele regenerabile, va continua să

aibă impact asupra mediului, dar și un impact social în UE, precum și în țările terțe. Promovarea aprovizionării durabile cu materii prime la nivel mondial de către Comisie prin strategia „Comerț și investiții pentru toți”, adoptată în octombrie 2015, poate fi un astfel de exemplu. Promovarea proceselor industriale inovatoare, simbioza industrială care permite ca deșeurile sau subprodusele unui sector să devină resursele altuia sunt facilitate de către Comisia Europeană.

2. Consumul

Prevenirea și reducerea generării de deșuri menajere pot fi obținute prin modelarea consumului. Modelele de consum pot reprezenta un factor de creștere sau un obstacol pentru economia circulară. Elementele care influențează consumul pot fi: informațiile la care au acces consumatorii, gama și prețurile produselor existente, obiceiuri de consum, cadrul de reglementare.

Prețul este un factor esențial care afectează deciziile de cumpărare, atât în cadrul lanțului valoric, cât și în ceea ce-i privește pe consumatorii finali. Prin urmare, statele membre sunt încurajate să furnizeze stimulente și să utilizeze instrumente economice, cum ar fi impozitarea, pentru a asigura faptul că prețurile produselor reflectă mai bine costurile de mediu. Garanțiile pot proteja consumatorii împotriva produselor defecte și pot contribui la durabilitatea și la potențialul de reparare al produselor, evitând astfel eliminarea lor.

Durata de viață a produselor poate fi prelungită prin reutilizare și reparare, evitând astfel risipa, dar contribuie și la agenda UE privind ocuparea forței de muncă și aspectele sociale, fiind un sector de activitate care utilizează munca umană în mod intensiv. Proiectarea ecologică a produselor determină creșterea durabilității produselor și duratei de utilizare prin repararea acestora. În ceea ce privește uzura morală, legislația în domeniu trebuie să impună un program de testare independent.

Urmare a consumului, apare o cantitate importantă de deșuri menajere. Reducerea acestora prin campanii de sensibilizare și stimulente economice s-a dovedit a fi deosebit de eficientă.

Formele inovatoare de consum pot sprijini, de asemenea, dezvoltarea economiei circulare, de exemplu, utilizarea în comun a produselor sau a infrastructurilor (economie colaborativă), consumul de servicii mai degrabă decât de produse sau utilizarea platformelor informatice ori digitale.

3. Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor joacă un rol central în economia circulară: aceasta determină modul în care ierarhia deșeurilor stabilită de UE este pusă în practică. Prin ierarhia deșeurilor se stabilește o ordine de prioritate, de la prevenire, pregătire pentru reutilizare, reciclare și valorificare energetică până la eliminare, cum ar fi stocarea în depozite de deșuri. Colectarea și gestionarea deșeurilor pot contribui la rate ridicate de reciclare și la reintroducerea în economie a

materialelor valoroase, sau pot avea efecte dăunătoare asupra mediului, cu pierderi economice semnificative. Deșeurile trebuie să fie luate în considerare în totalitatea lor, indiferent dacă sunt generate de gospodării, întreprinderi, industrie și sectorul minier.

4. Stimularea pieței de materii prime secundare și reutilizarea apei

Într-o economie circulară, materialele care pot fi reciclate sunt reintegrate în economie ca materii prime noi, ceea ce crește gradul de securitate al aprovizionării. Aceste „materii prime secundare” pot fi tranzacționate și transportate la fel ca materiile prime principale provenite din resurse extractive tradiționale.

Lipsa standardizării materiilor prime secundare conduce la incertitudinea privind calitatea acestora și producătorii au rețineri privind reintroducerea lor în circuitul producției. Elaborarea unor astfel de standarde la nivelul UE ar trebui să sporească încrederea în materiile prime secundare și în materialele reciclate și să contribuie la susținerea pieței.

Nutrienții reciclați sunt o categorie distinctă și importantă de materii prime secundare, pentru care este necesar să se elaboreze standarde de calitate. Acești nutrienți sunt prezenți în deșeurile organice, de exemplu, și pot fi reintroduși în sol ca îngrășăminte. Utilizarea lor durabilă în agricultură reduce necesarul de îngrășăminte minerale, a căror producție are efecte negative asupra mediului și depinde de importurile de roci fosfatice, o resursă limitată. Cu toate acestea, circulația îngrășămintelor pe bază de nutrienți reciclați este împiedicată în prezent de faptul că normele și standardele de calitate și de mediu diferă de la un stat membru la altul. În România, Legea nr. 181/2020 privind gestionarea deșeurilor nepericuloase compostabile nu are încă normele tehnice aprobate, în condițiile în care începând cu data de 1 ianuarie 2021, autoritățile administrației publice locale sau, după caz, subdiviziunile administrativ-teritoriale ale municipiilor, respectiv asociațiile de dezvoltare intercomunitară ale acestora, trebuie să implementeze sistemul de colectare separată a deșeurilor biodegradabile, să extindă colectarea separată din ușă în ușă a biodeșeurilor în mediul urban, dublată de implementarea schemei „plătește pentru cât arunci” și să încurajeze compostarea individuală în gospodăriile din mediul rural.

În ultimele decenii, deficitul de apă s-a agravat în unele părți ale UE, ceea ce a generat efecte negative asupra mediului și economiei. Alături de măsurile de utilizare eficientă a apei, trebuie să se creeze cadrul legislativ pentru reutilizarea apelor reziduale tratate în condiții de siguranță și de eficiență din punctul de vedere al costurilor, dar și privind cerințele minime aplicabile apei reutilizate.

Legislația privind substanțele chimice are efecte majore asupra dezvoltării piețelor de materii prime. Detectarea sau eliminarea unor astfel de substanțe poate fi costisitoare, ceea ce creează dificultăți, în special pentru operatorii mici care se ocupă de reciclare. Impunerea ciclurilor de materiale netoxice și o trasabilitate a substanțelor chimice care prezintă motive de îngrijorare conținute

de produse vor facilita reciclarea și vor îmbunătăți rata de utilizare a materiilor prime secundare.

Circulația transfrontalieră a materiilor prime secundare ajutată de simplificarea formalităților transfrontaliere ca urmare a utilizării schimbului electronic de date prin Sistemul de informații privind materiile prime și îmbunătățirea raportării datelor privind transferul de deșeuri vin în sprijinul utilizării acestor resurse.

Crearea unei piețe dinamice de materii prime secundare este condiționată de o cerere suficientă, generată de utilizarea materialelor reciclate în produse și în infrastructură. Sectorul privat joacă un rol esențial în ceea ce privește crearea unei cereri și contribuirea la formarea lanțurilor de aprovizionare.

5. Domenii prioritare

O serie de sectoare se confruntă cu provocări specifice în contextul economiei circulare, având în vedere particularitățile produselor lor sau ale lanțurilor lor valorice, amprenta lor ecologică sau dependența de materiale din afara Europei. Enumerăm sectoarele în care este necesară o abordare clar direcționată pentru asigurarea faptului că interacțiunile dintre diversele faze ale ciclului sunt pe deplin luate în considerare de-a lungul întregului lanț valoric: materialele plastice, deșeurile alimentare, materiile prime critice, activitățile de construcție și demolări, biomasă și bioproduse.

6. Inovarea, investițiile și alte măsuri orizontale

Tranziția către o economie circulară reprezintă o schimbare sistemică. În plus față de acțiunile clar direcționate care vizează fiecare fază a lanțului valoric și sectoarele-cheie, este necesar să se creeze condițiile în care o economie circulară poate prospera și resursele pot fi mobilizate. Inovarea va juca un rol esențial în această schimbare sistemică. Economia circulară reprezintă una dintre prioritățile evidențiate de statele membre și de regiuni în cadrul strategiilor lor de specializare inteligentă care sunt sprijinite de Comisia Europeană și prin Platforma de specializare inteligentă.

Dezvoltarea economiei circulare este strâns legată de finanțarea din surse publice și private care să stimuleze utilizarea de tehnologii și procese îmbunătățite.

7. Monitorizarea progreselor realizate către o economie circulară

Pentru a evalua progresele realizate către o economie mai circulară și eficacitatea acțiunii la nivelul UE și la nivel național, este important să existe un set de indicatori fiabili. Pe baza setului național de indicatori realizat de către Institutul Național pentru Statistică, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă urmărește progresul implementării țintelor SNDDR 2030. Indicatorii naționali de dezvoltare durabilă sunt preluați automat alături de indicatorii EUROSTAT. Aceste

date și serii de date deschise, socioeconomice și de mediu, sistematizate și agregate, alături de seriile de date subiective (bazate pe sondaj de opinie, prin barometre de opinie publică) vor permite o proiecție în timp, semnalând tendințe, evoluții probabile, provocări care să permită formularea scenariilor de lucru pentru decidenții politici.

Pe 30 martie 2022, Comisia Europeană a prezentat un pachet de propuneri privind Pactul Ecologic European pentru a transforma produsele durabile conform normelor din UE, pentru a stimula modelele de afaceri circulare și pentru a împuternici consumatorii pentru tranziția ecologică. După cum a anunțat în Planul de acțiune pentru economia circulară, Comisia propune noi reguli pentru a face aproape toate bunurile fizice de pe piața UE mai prietenoase cu mediul, circulare și mai eficiente din punct de vedere energetic pe parcursul întregului ciclu de viață, de la faza de proiectare până la utilizarea zilnică, reutilizarea și sfârșitul vieții. Comisia a prezentat, de asemenea, o nouă strategie pentru a face textilele mai durabile, reparabile, reutilizabile și reciclabile, pentru a reglementa *fast fashion*, deșeurile textile și distrugerea textilelor nevândute și pentru a se asigura că producția lor are loc cu respectarea deplină a drepturilor sociale. O a treia propunere urmărește să stimuleze piața internă a produselor pentru construcții și să garanteze cadrul de reglementare în vigoare ca fiind adecvat pentru ca mediul construit să atingă obiectivele de durabilitate și climat. În cele din urmă, pachetul include o propunere privind noi reguli pentru a împuternici consumatorii în tranziția ecologică, astfel încât consumatorii să fie mai bine informați cu privire la sustenabilitatea ecologică a produselor și să fie mai bine protejați împotriva greenwashing. Prin propunerile Comisiei se prezintă instrumentele pentru a trece la o economie cu adevărat circulară în UE: decuplată de dependențele de energie și resurse, mai rezistentă la șocurile externe și respectând natura și sănătatea oamenilor. Propunerile se bazează pe succesul normelor UE de proiectare ecologică existente, care au adus reduceri remarcabile ale consumului de energie al UE și economii semnificative pentru consumatori. Numai în 2021, cerințele existente de proiectare ecologică au economisit consumatorilor 120 de miliarde EURO. Regulile au condus, de asemenea, la o reducere cu 10% a consumului anual de energie al produselor din domeniu. Până în 2030, noul cadru poate duce la economii de energie primară de 132 mega tonă echivalent petrol, ceea ce corespunde cu aproximativ 150 de miliarde de metri cubi de gaz natural, aproape echivalent cu importul UE de gaz rusesc.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Producția și consumul din perspectiva modelelor de afaceri durabile;
- Aspecte intersectoriale de bază legate de Planul de acțiune al UE pentru economia circulară, ecodesign, competitivitate economică, managementul deșeurilor.

Aplicații practice

1. Produsele electrice și electronice au o însemnătate specială în contextul proiectării ecologice a produselor. Identificați produse care conțin materiale valoroase care ar trebui să devină mai ușor de reciclat și care au un potențial de reparare important pentru consumatori. Identificați acțiunile Comisiei Europene pentru promovarea proiectării ecologice a acestor produse în temeiul Directivei privind proiectarea ecologică (Directiva 2009/125/CE. Această directivă se referă la toate produsele cu impact energetic). Identificați produse pentru care proiectarea ecologică a vizat în principal eficiența energetică.
2. Identificați 5 aplicații ale Directivei privind proiectarea ecologică (proiectarea și comercializarea produselor pentru ca dezmembrarea, reutilizarea și reciclarea afișajelor electronice să fie efectuate mai ușor și în condiții de siguranță sporită).
3. Identificați 5 produse care în urma bunei proiectări au contribuit la diferențierea contribuției financiare plătite de producători în cadrul schemelor de responsabilitate extinsă a producătorilor pe baza costurilor la încheierea ciclului de viață al produselor lor. Explicați cum această diferențiere a creat un stimulent economic direct pentru proiectarea de produse care pot fi mai ușor reciclate sau reutilizate.
4. Prezentați opțiunile și măsurile Comisiei Europene care vizează instituirea unui cadru de politică mai coerent pentru diferitele direcții de acțiune privind politica UE în domeniul produselor (de exemplu, legislația privind proiectarea ecologică, etichetarea energetică, eticheta ecologică, achizițiile publice verzi și alte acte legislative relevante privind produsele) din perspectiva contribuției acestora la economia circulară.
5. Studiu de caz privind mențiunile „ecologic” care nu îndeplinesc cerințele legale în materie de fiabilitate, acuratețe și claritate https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumer-rights-and-complaints/unfair-treatment/unfair-treatment-policy-information_en#protectingconsumersfromunfairpractices.
6. Studiu de caz privind analiza surselor de finanțare pentru Piața Unică <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-search;callCode=null;freeTextSearchKeyword=&matchWholeText=true;typeCodes=1,2;statusCodes=31094501,31094502;programmePeriod=2021%20-%202027;programCcm2Id=43252476;programDivisionCode=null;focusAreaCode=null;destination=null;mission=null;geographicalZonesCode=null;programmeDivisionProspect=null;startDateLte=null;startDateGte=null;crossCuttingPriorityCode=null;cpvCode=null>

performanceOfDelivery=null;sortQuery=sortStatus;orderBy=asc;onlyTenders=false;topicListKey=topicSearchTablePageState

7. Studiu de caz privind rata de reciclare a materialelor plastice ca factor de tranziție către o economie circulară.

Studiu de caz privind risipa alimentară.

Tema 3. Abordarea economică a circularității produselor (cerere și ofertă, productivitatea utilizării resurselor naturale, proiectare și producție circulară, analiza fluxurilor de materiale, achiziții ecologice)

Tema abordează cererea și oferta, productivitatea utilizării resurselor naturale, eco design, modele de analiză a fluxurilor de materiale din perspectiva circularității, achizițiile ecologice.

1. Cererea și oferta

Punerea la dispoziția consumatorilor de oportunități de a-și reduce costurile reprezintă un element esențial al cadrului de politică privind produsele sustenabile. Consumatorii trebuie să aibă la dispoziție informații fiabile și relevante privind produsele în momentul achiziționării, inclusiv referitor la durata de viață a acestora, și privind disponibilitatea unor servicii de reparare, a pieselor de schimb și a unor manuale de reparare. Protecția consumatorilor împotriva dezinformării ecologice și a obsolescenței premature și stabilirea unor cerințe minime pentru etichetele/logourile de sustenabilitate și pentru instrumentele de informare fac parte din preocupările Comisiei Europene. Instituirea unui „drept la reparare” și a drepturilor materiale orizontale pentru consumatori, referitoare la disponibilitatea pieselor de schimb sau accesul la servicii de reparare și la servicii de actualizare pentru produsele TIC și electronice. Întreprinderile vor trebui să justifice mențiunile „ecologic” utilizând metode referitoare la amprenta de mediu a produselor și a organizațiilor. Integrarea acestor metode în eticheta ecologică a UE și includerea sustenabilității, posibilitatea de reciclare și conținutul de materiale reciclate vor sta la baza acordării etichetei ecologice a UE.

2. Productivitatea utilizării resurselor naturale

Analiza comparativă a PIB (indicator care exprimă creșterea economică) cu indicatorii referitori la consumul resurselor naturale evidențiază dacă există o corelație sau o decuplare a consumului de materiale de creșterea economică pe perioada de timp analizată. Eficiența materială este un indicator care măsoară intrările directe de materiale în economie în relația cu PIB. Intensitatea materială a economiei naționale în perioada analizată poate evidenția o descreștere, ceea ce

reflectă o anumită dematerializare a economiei și implicit o diminuare a impactului asupra mediului, din punctul de vedere al utilizării resurselor în perioada supusă analizei.

3. Proiectare și producție circulare

În faza de proiectare se determină până la 80% din impacturile produselor asupra mediului, însă modelul circular nu oferă producătorilor stimulente suficiente pentru a renunța la cel liniar de tipul „iei-produci-folosești-arunci”. Inițiativele și legislația UE abordează deja, într-o anumită măsură, aspectele legate de sustenabilitatea produselor, prevăzând cerințe obligatorii sau voluntare. Directiva privind proiectarea ecologică reglementează eficiența energetică și anumite caracteristici de circularitate ale produselor cu impact energetic, dar instrumente precum eticheta ecologică a UE sau criteriile UE privind achizițiile publice verzi au un impact redus, din cauza limitărilor aferente abordărilor pe bază voluntară.

Este necesară extinderea Directivei privind proiectarea ecologică pentru a include și alte produse decât cele cu impact energetic, iar proiectarea ecologică să poată fi aplicată unei game cât mai largi de produse și să se obțină rezultatele dorite în materie de circularitate. Comisia Europeană are în vedere stabilirea unor principii în materie de sustenabilitate și a altor modalități adecvate pentru a reglementa următoarele aspecte:

- îmbunătățirea sustenabilității produselor și a potențialului de reutilizare, de actualizare și de reparare, controlul prezenței substanțelor chimice periculoase în produse și sporirea eficienței produselor din punctul de vedere al consumului de energie și al utilizării resurselor;
- mărirea conținutului de materiale reciclate din produse, asigurând în același timp performanța și siguranța acestora;
- asigurarea faptului că produsele pot fi refabricate și reciclate la un nivel de înaltă calitate;
- reducerea amprentei de carbon și a amprentei de mediu;
- restricționarea produselor de unică folosință și combaterea obsolescenței premature;
- introducerea unei interdicții a distrugerii bunurilor de folosință îndelungată care nu au fost vândute;
- stimularea modelelor de afaceri de tip „produs ca serviciu” sau a altor modele în care producătorii își păstrează dreptul de proprietate asupra produsului sau răspunderea pentru funcționarea acestuia de-a lungul întregului ciclu de viață al produsului;
- mobilizarea potențialului digitalizării informațiilor referitoare la produse, inclusiv a soluțiilor cum ar fi pașapoartele, etichetele și filigranele digitale;

- recompensarea produselor în funcție de performanța lor în materie de sustenabilitate, inclusiv acordând stimulente pentru nivelurile ridicate de performanță.

Se va acorda prioritate grupurilor de produse cum ar fi: electronice, produsele TIC și textilele, dar și mobilierului și produselor intermediare cu impact ridicat, cum ar fi oțelul, cimentul și produsele chimice.

4. Analiza fluxurilor de materiale

O modalitate de a analiza economia circulară este aceea de a examina modul în care materialele intră în economie, circulă în interiorul acesteia și ies. O diagramă a fluxurilor de materiale, care arată circulația tuturor materiilor prime – agregate, precum și grupate pe categorii de materiale – în întreaga economie, de la extracția lor până când devin deșeuri este prezentată în figura 2.1.4.

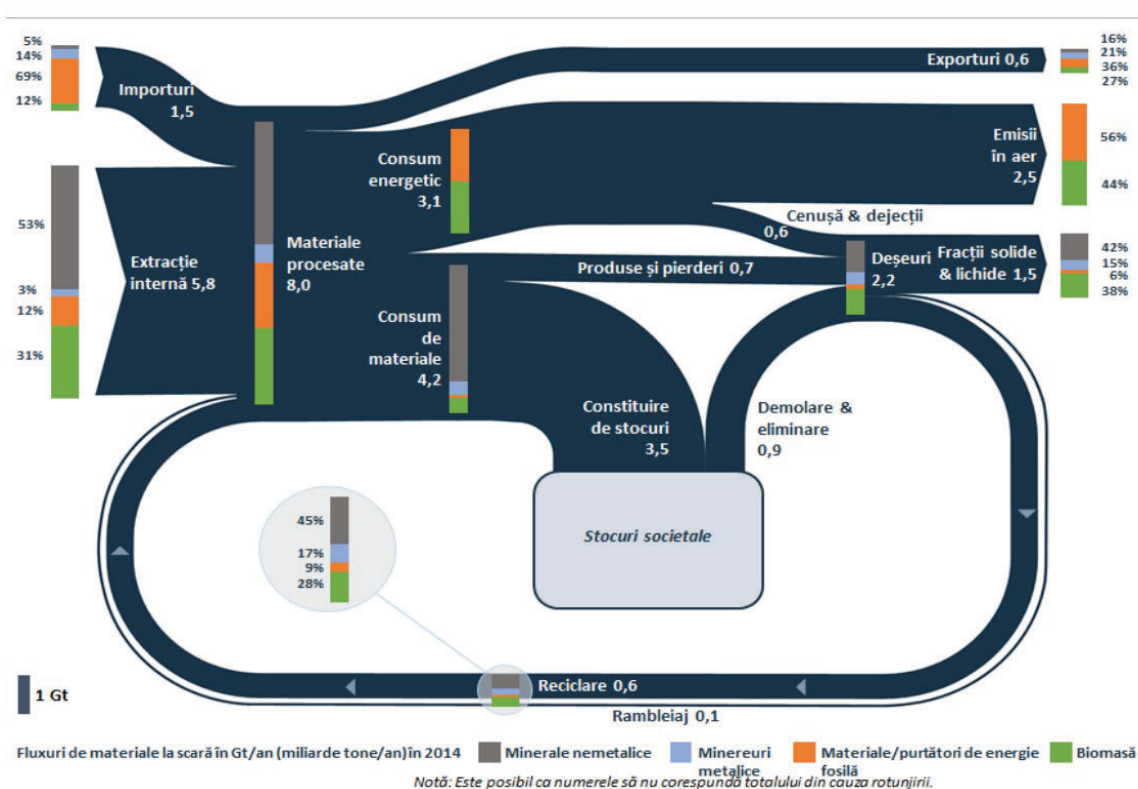

Figura 2.2.2 Fluxurile de materiale din economie (UE-28, 2014)

Sursa: Andreas Mayer, Willi Haas, Dominik Wiedenhofer, Fridolin Krausmann, Philip Nuss, Gian Andrea Blengini: Monitoring the circular economy in the EU28 – A mass-balanced assessment of economy wide material flows, waste and emissions from official statistics, *Journal of Industrial Ecology*

Consumul energetic se referă la materiile prime utilizate pentru ardere sau pentru producția de alimente și furaje.

Contul fluxurilor materiale economie – mediu facilitează înțelegerea bazei materiale a economiei și identificarea utilizărilor ineficiente a resurselor naturale.

De obicei, când economiile cresc, sunt necesare mai multe materiale, cum ar fi energie, materiale de construcții și metale. Prin utilizarea mai eficientă a materialelor și obținerea unei valori economice mai mari din fiecare unitate de resurse utilizată, rata de creștere a utilizării de materiale poate fi mai mică decât rata de creștere economică. În cazul în care rata de creștere a utilizării materialelor este mai mică decât rata de creștere economică, aceasta se numește „decuplare” a utilizării materialelor de creșterea economică. Decuplarea creșterii economice de degradarea mediului este unul dintre principalele obiective ale strategiei de dezvoltare durabilă a UE în cadrul provocării-cheie „consumul și producția durabile”. În plus, în cadrul provocării-cheie conservarea și gestionarea resurselor naturale, strategia solicită îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor, pentru a reduce consumul total al resurselor naturale neregenerabile și impactul asupra mediului aferent utilizării materiilor prime.

Se impune identificarea și măsurarea resurselor naturale utilizate în economie în timp și care este eficiența utilizării acestora printr-un set de indicatori de eco-eficiență, care au rolul de a evidenția cât de eficient se utilizează resursele naturale în activitatea economică și se calculează ca raport între rezultatele procesului economic și intrările din mediu. Datele necesare construirii acestor indicatori sunt furnizate de contul fluxurilor materiale economie – mediu (WE-MFA Wide – Economy Material Flows Account), în care economia este văzută ca un subsistem al mediului, iar între acestea există schimburi bidirecționale de materiale și energie, pe care într-un model teoretic le putem denumi intrări și respectiv ieșiri.

Intrările din mediu în economie constau în extracțiile de materii prime (minerale, combustibili) și alte tipuri de resurse naturale (biomasă), iar ieșirile sunt văzute ca fluxuri care pornesc din economie către mediu, constând în general în deșeuri și diverse alte emisii. O construcție consistentă a WE-MFA presupune delimitarea exactă a granițelor dintre sistemul economic și cel de mediu, precum și a categoriilor de resurse care sunt contabilizate. În structura WE-MFA, sfera economică este definită într-o strânsă relație cu Sistemul Conturilor Naționale (SCN), iar sfera mediului acoperă toate resursele naturale, inclusiv produsele și serviciile pe care le oferă natura, indiferent dacă se comercializează sau nu prin sistemul de piață. Calculând productivitatea resurselor naturale ca raport între PIB și cantitățile de resurse naturale consumate în economie, se poate evidenția cât de eficientă este economia națională în raport cu utilizarea muncii, a capitalului antropoc și a capitalului natural.

Intrările directe de materiale (DMI), care includ extracția internă utilizată (DE – Domestic Extraction) și importurile, descriu aprovizionarea cu materiale necesare funcționării activităților economice ale unei țări. Acestea reflectă nivelul de dezvoltare tehnologică a țării și variază în funcție de rezervele de resurse naturale și intensitatea schimburilor comerciale externe. Consumul intern de

materiale care are corespondent „consumul aparent” din economia națională, fluxurile de comerț exterior, balanța fizică comercială și productivitatea utilizării resurselor naturale sunt alți indicatori care trebuie urmăriți în evoluția lor.

5. Achizițiile ecologice

În condițiile epuizării resurselor naturale, ale înregistrării unor niveluri ridicate ale consumurilor de produse și servicii, circularitatea se constituie într-un demers esențial pentru implementarea dimensiunilor dezvoltării durabile, indiferent de sectoarele de activitate. În cadrul acestei teme, cursul abordează următoarele elemente principale: cerere și ofertă, productivitatea utilizării resurselor naturale, proiectare și producție circulară, analiza fluxurilor de materiale, achiziții ecologice.

Uniunea Europeană urmărește ecologizarea achizițiilor publice, obiectiv ce se regăsește în cadrul documentului „EUROPA 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii”. Aceasta prevede direcții de urmat pentru a asigura dezvoltarea durabilă a tuturor statelor comunitare. Politica ecologică este una dintre politicile prioritare la nivelul Uniunii, căreia i se acordă o atenție specială atunci când se elaborează orice document sau proiect cu implicații economice sau sociale.

Comisia Europeană definește **procesul de achiziție publică ecologică** ca fiind un proces progresiv, ce presupune mai multe etape, precum: examinarea produselor sau serviciilor (din perspectiva impactului asupra mediului), identificarea corectă a necesităților și exprimarea lor cât mai completă, întocmirea specificațiilor tehnice (clare și precise) și stabilirea criteriilor de selecție. Achizițiile publice ecologice sunt apreciate de către Comisia Uniunii Europene ca fiind un vehicul de dezvoltare economică. Acest domeniu prezintă interes științific datorită tuturor ramificațiilor pe care le implică. Din perspectiva costurilor: au alternativele ecologice același impact asupra bugetului precum celelalte alternative și dacă nu, care este costul suplimentar pe care un agent economic este dispus să îl plătească pentru a obține beneficii de mediu? Din perspectiva disponibilității alternativelor ecologice: pentru câte dintre produsele și serviciile existente în piață există ofertă? Din perspectiva vizibilității: care sunt modalitățile prin intermediul cărora se pot disemina informațiile referitoare la practicarea unei politici ecologice prin achiziții publice verzi? Din perspectiva funcțiilor managementului: cum se vor gestiona contractele existente cu distribuitorii de bunuri și servicii standard și integrarea celor care practică tehnologiile verzi? Toate aceste întrebări sunt doar o parte a tematicilor de cercetare cărora trebuie să li se găsească răspunsuri (Pătărlăgeanu, 2020).

Implementarea politicii de achiziții publice ecologice este una dintre măsurile necesare pentru a asigura utilizarea eficientă a resurselor, conform Planului de Acțiune pentru Economia Circulară, adoptat în decembrie 2015 (Comission, 2016). Astfel, nu se poate nega importanța domeniului achizițiilor

publice ecologice, dar interesul științific pentru acest domeniu nu s-a manifestat cu aceeași intensitate de-a lungul timpului.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Cererea și oferta de produse din economia circulară;
- Productivitatea utilizării resurselor naturale, ecodesign;
- Modele de analiză a fluxurilor de materiale din perspectiva circularității;
- Achiziții ecologice.

Aplicații practice

1. Analiza statistică a fluxurilor fizice de materiale în România (intrările directe de materiale, consumul de materiale, fluxurile de comerț exterior și balanța fizică comercială, productivitatea utilizării resurselor naturale).
2. Analiza statistică a fluxurilor fizice de materiale în Uniunea Europeană (intrările directe de materiale, consumul de materiale, fluxurile de comerț exterior și balanța fizică comercială, productivitatea utilizării resurselor naturale).
3. Studiu de caz privind inițiativa o Europă eficientă a resurselor în cazul României. Studiu de caz privind achizițiile publice verzi.

Tema 4. Externalitățile și bunurile publice – cazurile clasice ale eșecului pieței. Reducerea poluării, o problemă economică

Modelele actuale de producție și consum sunt considerate responsabile pentru ritmul accelerat al epuizării resurselor, pentru degradarea mediului, pentru poluare. Poluarea comportă o multitudine de posibile abordări, dintre care cea economică are o importanță deosebită, în condițiile respectării cerințelor de utilizare eficientă a fondurilor publice. Tema abordează, cu prioritate, aspectele economice ale reducerii poluării, costurile și pierderile implicate de utilizarea anumitor tehnologii energofage, costurile investițiilor verzi.

Externalități. Externalități negative. Externalități pozitive

McKinsey Center for Business and Environment (2016) propune analizarea economiei circulare din perspectiva a trei principii:

- conservarea și consolidarea capitalului natural (controlarea stocurilor finite, o abordare echilibrată a fluxului de resurse regenerabile);

- optimizarea randamentelor de utilizare a resurselor (circularea produselor, componentelor și materialelor utilizate până la cele mai înalte niveluri posibile);
- eficientizarea sistemului prin eliminarea externalităților negative.

Externalitățile sunt cunoscute ca fiind efecte externe, economii sau pierderi externe, efecte locale sau generale. De multe ori se utilizează termenul de efecte externe tehnologice în scopul diferențierii conținutului externalităților de economiile sau pierderile economice bănești.

Externalitățile au apărut ca o consecință a interdependențelor care se manifestă între funcția utilității și funcția de producție, respectiv între consumator și producător. În timp ce externalitatea pozitivă mărește utilitatea sau producția agenților afectați, cea negativă le diminuează. Teoria economică identifică externalitățile pozitive și negative ca fiind marginale sau inframarginale. Externalitățile marginale se manifestă atunci când o schimbare a activității generatoare de externalitate influențează producția sau utilitatea resimțită de agenții afectați. În schimb, externalitățile inframarginale sunt cele la care o modificare în activitatea generatoare de externalitate nu influențează în niciun fel producția sau utilitatea resimțită de agenții afectați. Externalitățile de tip Pareto apar în situația în care activitatea generatoare de externalitate se modifică în așa fel încât activitatea afectată de externalitate se îmbunătățește fără ca cea generatoare de efect să se înrăutățească.

Externalitățile apar datorită insucceselor pieței ca urmare a incapacității acestora de a respecta drepturile de proprietate.

Externalitățile exprimă diferența dintre costurile sau avantajele economice înregistrate la nivel de agent economic și costurile sau avantajele sociale manifestate în societate și se produc ori de câte ori acțiunile unui agent economic influențează mediul în care acționează alt agent economic, fără a afecta sistemul de prețuri. Ele apar ca urmare a inexistenței pe piața concurențială a unor bunuri sau servicii dorite de consumatori.

Majoritatea externalităților sunt negative. Poluarea este o externalitate negativă bine-cunoscută. O companie poate să decidă să reducă costurile și să crească profiturile prin implementarea de noi operațiuni care sunt mai dăunătoare mediului. Compania realizează costuri sub formă de extindere a operațiunilor, dar generează și profituri mai mari decât costurile. Cu toate acestea, externalitatea crește, de asemenea, costul agregat pentru economie și societate, făcându-l o externalitate negativă. Externalitățile sunt negative atunci când costurile sociale depășesc costurile private.

Unele externalități sunt pozitive. Externalitățile pozitive apar atunci când există un câștig pozitiv atât la nivel privat, cât și la nivel social. Cercetarea și dezvoltarea (C&D) efectuate de o companie poate fi o externalitate pozitivă. Cercetarea și dezvoltarea crește profiturile private ale unei companii, dar are și avantajul suplimentar de a crește nivelul general de cunoaștere în cadrul unei societăți. În mod similar, accentul pus pe educație este, de asemenea, o

externalitate pozitivă. Investițiile în educație conduc la o forță de muncă mai inteligentă și mai educată. Acest lucru aduce beneficii angajatorilor, deoarece o forță de muncă mai bine educată necesită mai puține investiții în costurile de formare și dezvoltare a angajaților.

Internalizarea externalităților

Există soluții care există pentru a depăși efectele negative ale externalităților. Taxele sunt o soluție pentru a depăși externalitățile. Pentru a ajuta la reducerea efectelor negative ale anumitor externalități, cum ar fi poluarea, guvernele pot impune o taxă asupra bunurilor care cauzează externalitățile. Taxa – numită, după economistul Arthur C. Pigou, taxă pigoviană sau impozit pigouvian – este considerată a fi egală cu valoarea externalității negative. Această taxă este menită să descurajeze activitățile care impun un cost net unui terț neafiliat. Aceasta înseamnă că impunerea acestui tip de impozit va reduce rezultatul pe piață al externalității la o sumă care este considerată eficientă.

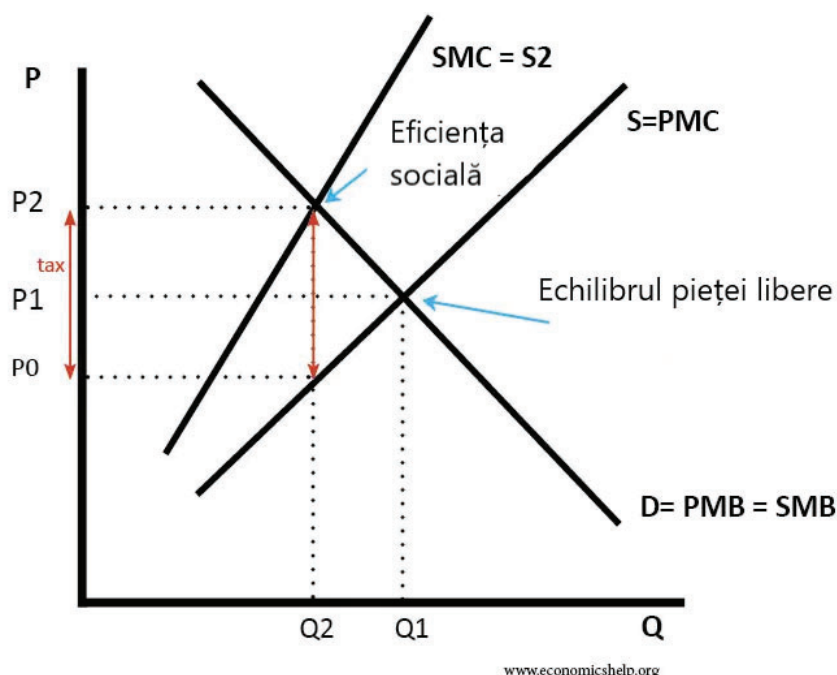

Figura 2.2.3 Taxa pigoviană

Într-o piață liberă, echilibrul va fi la $Q1$, unde $D = S$. În acest punct există ineficiență socială. La $Q1$, costul social marginal (SMC) este mai mare decât beneficiul social marginal (SMB) – există un consum excesiv. Dacă guvernul plasează o taxă egală cu costul marginal extern, atunci consumatorii vor plăti întregul cost marginal social (SMC). Acest lucru va reduce cererea de la $Q1$ la $Q2$ și acest lucru va fi eficient din punct de vedere social deoarece, la $Q2$, $SMC = SMB$.

Subvențiile pot depăși și externalitățile negative prin încurajarea consumului unei externalități pozitive. Un exemplu ar fi subvenționarea livizilor care

plantează pomi fructiferi pentru a oferi externalități pozitive apicultorilor. De asemenea, guvernele pot implementa reglementări pentru a compensa efectele externalităților. Reglementarea este considerată cea mai comună soluție. Se apelează adesea la guverne pentru a adopta o legislație și o reglementare pentru a reduce efectele negative ale externalităților. Câteva exemple includ reglementări de mediu sau legislație legată de sănătate.

Bunuri publice

În economie, un bun public se referă la o marfă sau un serviciu care este pus la dispoziția tuturor membrilor unei societăți. De obicei, aceste servicii sunt administrate de guverne și plătite colectiv prin impozitare. Exemple de bunuri publice includ justiția, apărarea națională și statul de drept. Bunurile publice se referă și la bunuri de bază, cum ar fi accesul la aer curat și la apă potabilă.

De reținut:

- Bunurile publice sunt mărfuri sau servicii de care beneficiază toți membrii societății și care sunt adesea furnizate gratuit prin impozitare publică.
- Bunurile publice sunt opusul bunurilor private, care sunt în mod inerent rare și sunt plătite separat de persoane fizice.
- Societățile nu vor fi de acord cu privire la ce bunuri ar trebui considerate bunuri publice; aceste diferențe sunt adesea reflectate în prioritățile de cheltuieli guvernamentale ale națiunilor.
- Un bun privat este folosit doar de o persoană la un moment dat și adesea are un cost asociat, care l-ar putea face prohibitiv pentru unii oameni.
- Bunurile cvasipublice au elemente atât de bunuri publice, cât și private, cum ar fi un pod public care este disponibil pentru toți, dar își pierde din valoare atunci când devine aglomerat în timpul orelor de vârf.

Uniunea Europeană recunoaște importanța din ce în ce mai mare a bunurilor publice globale (GPGs) în contextul eforturilor internaționale de realizare a dezvoltării durabile. Adesea, țările individuale sunt incapabile să-și subordoneze interesele locale binelui general. GPG-urile, totuși, oferă o oportunitate de a aborda problemele de interes comun. Ele evidențiază modul în care problemele se suprapun și necesită soluții mai degrabă integrate decât fragmentate. Prin urmare, UE este convinsă că este necesar un proces internațional, deschis și transparent pentru a promova analiza și consensul în această chestiune.

Tabelul 2.2.1 Exemple de bunuri, în funcție de intensitatea caracterului public

Intensitatea caracterului public			
Scăzut	Mediu		Ridicat
Private	Bunuri comune	Bunuri publice improprii	Bunuri publice pure
Rivale	Nerivale pentru un grup mic de utilizatori	Nonrivale	Nonrivale
Excluzive	Excluzive	Excluzive prin costul ridicat	Nonexcluzive
Excluzive și rivale	Excluzive, dar supus congestiei pe măsură ce numărul utilizatorilor crește	Excluderea, chiar dacă este fezabilă din punct de vedere tehnic, este costisitoare, prin urmare există un risc mare de congestie.	Excluderea este imposibilă din punct de vedere tehnic. Grad foarte mare de nonrivalitate în consum, cu un anumit grad de aglomerare posibil
Exemple: • Grâu • Cherestea	Exemple: • Parcuri private • Terenuri de golf	Exemple: • Accesul public la terenuri agricole • Peisaje și caracteristici ale peisajului	Exemple: • Climă stabilă • Aer de înaltă calitate • Biodiversitate

Sursa: Cooper, T., Hart, K. and Baldock, D. (2009). *The Provision of Public Goods Through Agriculture in the European Union*, Report Prepared for DG Agriculture and Rural Development, Contract No 30-CE-0233091/00-28, London: Institute for European Environmental Policy.

Reducerea poluării

Analize ale instrumentarului economic privind reducerea poluării și protecția mediului au fost efectuate de toate organismele internaționale. Concluzia principală a acestor analize este că țările trebuie să întreprindă o serie de acțiuni concertate pentru a elimina cele mai evidente deficiențe ale sistemului actual de taxare a poluării și pentru a crește impactul stimulentului acestuia, inclusiv:

- utilizarea direcționată a taxelor de poluare (pentru poluanții-cheie prioritari);
- creșterea tarifelor de încărcare la un nivel care ar oferi stimulente semnificative pentru reducerea poluării;
- excluderea poluanților periculoși ai aerului și apei;
- eliminarea taxelor pentru poluarea aerului din surse mobile;
- eliminarea taxelor de poluare a deșeurilor;
- în plus, s-a recomandat ca taxele pe produse să fie introduse ca o modalitate mai eficientă de a crește veniturile.

Veniturile colectate prin aplicarea instrumentelor economice vor fi alocate pentru scopuri de mediu, iar pentru aceasta sunt necesare angajamentul din partea guvernelor, resurse administrative substanțiale și expertiză economică și juridică.

Noțiuni/sinteze teoretice

- Externalități; externalități pozitive; externalități negative;
- Bunuri publice;
- Reducerea poluării.

Aplicații practice

1. Studiu de caz privind externalitățile (pozitive și negative) și posibilitatea internalizării lor.
 2. Studiu de caz privind bunurile publice în funcție de intensitatea caracterului public.
- Studiu de caz privind stadiul de implementare a Planului de acțiune al economiei circulare în România.
-

Tema 5. Bune practici de implementare a dezvoltării durabile din perspectivă economică la nivel național și european

În cadrul temei sunt prezentate exemple de bune practici de implementare a dezvoltării durabile din perspectivă economică la nivel național și internațional.

În conformitate cu Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, „pe plan economic este nevoie de garantarea unei creșteri economice, pe termen lung, de care să beneficieze toți cetățenii României. [...] transformarea economiei într-una durabilă și competitivă necesită un mod de acțiune care să se bazeze pe inovație, optimism și reziliența cetățenilor. O asemenea abordare va crea o cultură a antreprenoriatului în care cetățeanul se poate realiza material și aspirațional”.

Modelul de bună practică reprezintă modalitatea de organizare și desfășurare a unui proces considerată similară unui standard de calitate. Bunele practici au caracter informativ, nu normativ. Pot fi adaptate în funcție de nevoile identificate, atât la nivel instituțional, cât și la nivel individual.

România¹⁴¹

□ Dovadă a succesului circularității în sectorul agroalimentar românesc, **Bio&co** este un proiect implementat și gestionat de ONG-ul Ateliere Fără Frontiere. Cu un profund caracter social, ferma organică a Bio&co are ca obiectiv reducerea risipei alimentare și a poluării, precum și comercializarea de produse agroalimentare proaspete, cultivate local cu ajutorul propriului fertilizant natural. Întreprinderea socială Bio&co a fost fondată în anul 2015 în Ciocănari, Dâmbovița

¹⁴¹ Pătărlăgeanu, S. R., Constantin, M., Strat, G., Deaconu, M. E. (2021). *Best Practices of Circular Activities in the Agri-Food Sector from the Netherlands and Romania*. București: Editura ASE, ISBN 978-606-34-0375-0

cu asistența tehnică a Réseau Cocagne, Franța. Modelul de business Bio&co este bazat pe un lanț scurt de aprovizionare, de la fermă la client. Produsele agroalimentare sunt livrate abonaților din București și din zonele apropiate. În fiecare săptămână, abonații primesc o cutie de carton cu diferite legume proaspete. Prin această abordare, se reduce distanța de transport a alimentelor, precum și risipa alimentară. O altă componentă de bază a fermei este platforma de compostare de 1000 m², unde deșeurile alimentare din supermarketuri, hoteluri și restaurante sunt compostate. În primii ani de activitate, Bio&co a colectat anual aproximativ 500 de tone de deșuri alimentare care au fost folosite pentru a genera compost, utilizat ca input în serele de 4000 m², precum și în cazul terenului agricol de 4 ha, închizând cercul de la deșuri la resurse. Pe lângă impactul agroalimentar, Bio&co are un impact social deosebit, având în vedere că generează locuri de muncă „green” pentru persoanele cu risc de sărăcie și excluziune. Acestea beneficiază constant de sprijin socioprofesional individualizat, care îi ajută să se reintegreze în societate și să își construiască un viitor sustenabil.

□ Adoptând un model de afaceri sustenabil, inițiativa **CUIB** este stabilită în județul Iași, România. Acest bistro încurajează valorile ecologice și promovează prin activitățile sale tranziția către o economie circulară. Bistroul a început ca unul dintre proiectele aparținând ONG-ului „Mai Bine”. Ideea proiectului a fost concepută în perioada 2011-2012, în primii ani de activitate a ONG-ului. În 2020 CUIB a fost inclus pe lista Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale ca unul dintre actorii economici de pe piață care poate gestiona și reduce eficient deșeurile. CUIB este unul dintre cele mai populare bistrouri locale din Iași, clasat de localnici și turiști în top 10 la categoria locală de mâncare vegetariană. Cele două cofondatoare ale CUIB aleg întotdeauna binele comun, misiunea lor este de a stabili un sistem de gestionare a deșeurilor cu zero risipă. Astfel, de la începutul anului 2021 CUIB a investit în echipamente tehnologice pentru compostarea propriilor deșuri. Compostul rezultat va contribui la crearea unei microgrădini cu ierburi aromatice, sprijinind planurile de viitor stabilite de echipa fondatoare. Acestea intenționează să construiască o grădină cu legume proaspete, ceea ce va reduce semnificativ kilometri alimentari și va contribui la crearea unei abordări holistice pentru CUIB.

Italia

□ **Cartiera** este un atelier de modă etică, fondat în Lama di Reno, Marzabotto, Italia, în 2017, care produce articole din piele și țesături. Crezând cu tărie că munca este un instrument extraordinar pentru incluziunea socială, Cartiera oferă căi de angajare și integrare a persoanelor dezavantajate, în principal refugiaților și solicitanților de azil. În acest fel, Cartiera depășește prejudecățile care îi fac pe migranți să fie angajați la locuri de muncă necalificate și îi formează ca prelucrători artizanali. Prin cooperarea cu meșteșugari profesioniști italieni, Cartiera continuă să-și antreneze angajații la standarde din ce în ce mai înalte, iar

calitatea articolelor este garantată. Cartiera promovează abilitățile artisanale italiene și le include în rețeaua globală a programului Ethical Fashion Initiative. Acest proiect este condus de Centrul de Comerț Internațional (ONU) și își propune să conecteze micile ateliere de artizanat din emisfera sudică cu marile mărci internaționale de modă. Cartiera este, de asemenea, un exemplu excelent în domeniul sustenabilității mediului. Toate articolele sunt produse din piele și țesături recuperate de la marile mărci „Made in Italy”, promovând un proces de economie circulară prin tehnici de upcycling. Bani obținuți din vânzarea articolelor mențin proiectul în continuare.

Finlanda

□ Proiectul internațional **ReCreate** a luat ființă în Finlanda și își propune să descopere modul în care elementele prefabricate din beton uzate pot fi demolate fără a le deteriora, pentru a fi reutilizate în clădiri noi, și cum să transforme procesul într-o afacere profitabilă. Obiectivul principal al ReCreate este de a închide bucla pentru beton la cel mai înalt nivel de utilizare, facilitând demolarea și reutilizarea componentelor structurale prefabricate. Ideea este de a îmbunătăți viabilitatea tehnică și economică a demolării structurilor prefabricate din beton, care nu au fost proiectate pentru demolare. ReCreate acționează spre construcția circulară prin investigarea schimbărilor sistemice necesare în întregul ecosistem de construcție și demolare. Ideea este de a pilota demolarea și reutilizarea ca sistem sociotehnic.

Principalele obiective și rezultate ale proiectului sunt:

- deblocarea materiilor prime neexploatate sau subexploatate și îmbunătățirea circularității, închiderea buclei materialelor;
- îmbunătățirea viabilității economice, potențialului de piață și crearea de valoare;
- îmbunătățirea performanței în domenii ca sănătate, siguranță și mediu;
- îmbunătățirea ratei de recuperare a materialelor și a valorii prin aplicarea mai largă a tehnicilor și procedurilor inteligente;
- srijinirea UE în prim-planul tehnologiei prin know-how generat.

ReCreate contribuie la câteva dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Națiunilor Unite:

- ✓ ODD 9 (Industrie, inovație și infrastructură);
- ✓ ODD 11 (Orașe și comunități durabile);
- ✓ ODD 13 (Acțiune climatică).

Spania

□ În cadrul proiectului **INSIGHT** (proiectul Erasmus + KA202), a fost elaborat un Blueprint pentru a oferi recomandări specifice cu privire la modul de promovare a aplicării Simbiozei industriale (SI) și facilitarea punerii în practică a

acesteia de către diferite părți interesate, precum și o foaie de parcurs a modului în care se așteaptă ca organizațiile să aplice principiile SI, utilizând resurse și resurse educaționale specifice. Viziunea consorțiului INSIGHT proiectează un viitor în care SI este recunoscută ca o strategie-cheie de resurse și diseminată în toată Europa, pentru a realiza o economie circulară și regenerativă. Planul INSIGHT se concentrează pe cinci priorități: informare, pregătire, finanțare, conectare, cadru necesar și propune un set de recomandări la nivelul UE, național, regional, local și al companiei, pentru a crește gradul de conștientizare a SI într-un grup divers de specialiști și părți interesate, inclusiv ministere, autorități regionale și locale, proprietari de parcuri industriale, IMM-uri, industrii, mediul academic, furnizori VET, asociații de afaceri și agenții de dezvoltare. În plus, un plan de acțiune este propus entităților relevante la nivelul UE, național, regional, local și al companiei, împreună cu un calendar estimat și indicatori specifici de succes. În cele din urmă, a fost pregătit un Memorandum de înțelegere pentru a confirma sprijinul părților interesate.

Austria și Spania

□ În conformitate cu misiunea sa de a răspunde provocărilor sociale ale mobilității durabile, **AIMPLAS** – Centrul Tehnologic al Plasticelor – a coordonat proiectul european **RECOTRANS**, care a făcut posibilă dezvoltarea de noi tehnologii și soluții eficiente din punctul de vedere al designului pentru reducerea greutateii vehiculului.

Prin utilizarea de noi materiale și procese de fabricație, RECOTRANS ajută la producerea de vehicule mai ușoare și, prin urmare, mai puțin poluante, fără a crește costurile. Cercetătorii au obținut o reducere a costurilor și a consumului de energie la fabricarea a trei prototipuri. De asemenea, au confirmat fezabilitatea reciclării și procesării materialului rezultat. În special, noi compozite termoplastice au fost dezvoltate prin integrarea sudării cu microunde și cu laser. S-a demonstrat că microundele pot fi folosite pentru a optimiza procesul de întărire al compozitelor în turnarea prin transfer de rășină (RTM) și pultruziune, ceea ce reduce energia consumată, scurtează timpii de fabricație și ajută la producerea pieselor de mai bună calitate.

Belgia

□ **CISUFLO** (Circular Sustainable FLOOR coverings), finanțat prin Orizont 2020, își propune să dezvolte o abordare circulară sistemică a acoperirilor de podea prin a lua în considerare provocările cu care se confruntă sectorul de pardoseli și toate aspectele legate de întregul lanț valoric și de ciclul de viață complet al produselor (inclusiv modele de afaceri, scheme de colectare etc.). Prin șase proiecte-pilot, va crea noi acoperiri de podea circulare, va îmbunătăți reciclabilitatea materialelor utilizate în prezent și va încuraja sectorul să adopte un model circular. Proiectele-pilot se concentrează pe trei materiale specifice: lemn, vinil și textile. Scopul este de a minimiza impactul lor asupra mediului prin

îmbunătățirea sortării, reciclării și reutilizării. Se va pune accent pe cooperarea cu alte sectoare (cum ar fi mobila, construcțiile și materialele plastice), pentru a se asigura că amploarea și impactul modificărilor propuse sunt atotcuprinzătoare și nu rămân eforturi izolate. Pentru a implica o gamă mai largă de părți interesate și pentru a asigura adoptarea dincolo de proiect, CISUFLO a înființat un Grup de Sprijin pentru Tranziție (TSG) cu peste 30 de membri care acoperă furnizorii de tehnologie, comercianții cu amănuntul și colecționarii. În plus, datorită sistemului informatic integrat ePRODIS, care servește ca un software extins de informații despre produse, produsele CISUFLO, echipate cu etichetă și pașaport electronic, vor fi ușor de identificat și sortat.

Bulgaria

☐ **Remix** este un magazin cu sediul în Bulgaria, care vinde haine second-hand și outlet online în nouă țări. Acceptă, de asemenea, haine pe care clienții lor le vând, deoarece cred în moda verde și acordă prioritate unei a doua vieți hainelor ori de câte ori este posibil. În plus, platforma online oferă o gamă largă de reduceri și promoții pentru a-și încuraja clienții să se supună principiilor economiei circulare. Acesta este, de fapt, motto-ul lor: „Reutilizați, reduceți, remixați”! Principalele rezultate obținute sunt încurajarea pieței de haine second-hand și descurajarea aruncării hainelor uzate.

Croația

☐ **Responsible Business for a Clean World**, un proiect inițiat de Hotelul Park Split din Split (Croația), în cooperare cu Rețeaua Asociațiilor Persoanelor cu Dizabilități (NAPD) (Dalmația) și cofinanțat de Fondul Social European, combină o model inovator de economie circulară, antreprenariat social și parteneriate public-private. Bazele proiectului presupun colectarea resturilor de săpun nefolosit în hoteluri și trimiterea acestuia la o „fabrică de săpun”, unde este curățat, sterilizat și reciclat în produse noi de săpun, care sunt apoi oferite înapoi clienților la hotel. Unul dintre obiectivele-cheie ale proiectului a fost acela de a înființa un centru de lucru autosuținut și de a crește capacitatea de angajare a persoanelor cu dizabilități, în același timp eliminând deșeurile generate de sectorul hotelier. Analiza a cinci hoteluri în colaborare a arătat că, în mod normal, se irosec anual 5,4 tone de săpun pe jumătate folosit. Pe lângă reducerea acestor deșeuri, un alt rezultat al proiectului a fost îmbunătățirea competitivității hotelurilor cu o reducere de până la 15% a costurilor de operare.

Cehia

☐ **Brens** este o companie cehă care produce linii de cale ferată și tramvai. Recent, compania a apelat și la procese de producție, folosind materiale reciclate. Brens ajută la menținerea în uz a materialelor precum fier vechi, beton

zdrobit și cauciuc pulverizat. Iată câteva exemple de produse circulare pe care le realizează:

- un amortizor de zgomot pentru liniile de tramvai produs din părți reciclate ale mașinilor, adică scaune, covoare, filtre și cauciuc pentru anvelope;
- un sistem de reținere de apă și sisteme de izolare fonică obținute din deșuri din sectorul auto.

Danemarca

□ Proiectul **FORCE** este un proiect cofinanțat de UE, care urmărește să promoveze trecerea către economia circulară. În perioada septembrie 2016 până în ianuarie 2021, proiectul a identificat patru domenii principale de interes: deșuri de plastic, deșuri de lemn, echipamente electronice și electrice uzate și alimente și deșuri biologice. Fiecare dintre cele patru orașe implicate (Copenhaga, Hamburg, Genova și Lisabona) a preluat conducerea într-un domeniu, în timp ce celelalte trei orașe au lucrat la stabilirea de parteneriate locale relevante. Scopul a fost de a implica orașe, întreprinderi, persoane fizice și cadre academice în 16 parteneriate eco-inovatoare interactive, bazate pe lanțul valoric. Aceste parteneriate au lucrat la dezvoltarea a 10 piețe finale viabile, identificând noi aplicații pentru deșeurile de plastic, metale (dispozitive EEE), deșeurile biologice și deșeurile de lemn colectate prin scheme de colectare noi și îmbunătățite. În plus, proiectul a urmărit să dezvolte un model de guvernare pentru orașe fondat pe aceste parteneriate bazate pe lanțul valoric, precum și instrumente pentru a sprijini luarea deciziilor folosind Big Data. Odată ce orașele au dovedit că schemele de colectare și piețele finale sunt viabile, acestea pot fi lansate în alte orașe europene. Proiectul are obiective practice (cum ar fi rate de colectare crescute) și modalități clare de realizare a acestora (cum ar fi înființarea de cafenele de reparații pentru deșeurile EEE, care să arate că plasticul colectat poate fi reutilizat și identificarea unei tehnologii care poate procesa deșeurile biologice în îngrășământ).

Regatul Țărilor de Jos¹⁴²

□ **Bio Futura** este o inițiativă sustenabilă cu sediul în Rotterdam. Obiectivul principal al acesteia este înlocuirea cât mai multor materiale plastice de unică folosință cu alternative sustenabile. În portofoliul companiei, clienții pot găsi produse precum: veselă compostabilă, pungă de gunoi, pahare de cafea și o mulțime de alternative de ambalare dedicate atât consumatorilor casnici, cât și industriei HORECA. Prin facilitarea serviciului de personalizare a ambalajelor sustenabile, în jurul brandului s-a creat o rețea de clienți din industria HORECA,

¹⁴² Pătărlăgeanu, S.R., Constantin, M., Strat, G., Deaconu, M.E. (2021). *Best Practices of Circular Activities in the Agri-Food Sector from the Netherlands and Romania*. București: Editura ASE, ISBN 978-606-34-0375-0

care promovează practicile circulare. Unul dintre principiile care stau la baza Bio Futura este promovarea închiderii cerului de la deșeuri la resurse.

Materialul biodegradabil se poate descompune prin acțiunea unor microorganisme naturale (bacterii și ciuperci) în agregate minerale precum biomasă, apă, dioxid de carbon (CO₂) sau metan (CH₄), pe durata unui proces chimic care are loc în anumite condiții (oxigen, temperatură, umiditate) și după o perioadă de timp. De aceea, principalele materiale pentru producerea alternativelor sustenabile pentru ambalaje sunt: bambusul, kraftul, lemnul, frunzele de palmier, hârtia și bioplastul. Un tip de bioplast este acidul polilactic, care este utilizat pentru a crea pahare de plastic sau recipiente în care sunt depozitate preparatele alimentare. Produsele Bio Futura au obținut certificarea EN-13432. Acest standard european garantează un proces rapid de biodegradare a produselor Bio Futura într-un interval de 9-12 săptămâni sau chiar mai mic, într-o instalație de compostare industrială.

□ În Rezervația naturală Maashorst din Brabant se construiește cea mai mare fermă agroforestieră din Regatul Țărilor de Jos. Având la bază principiile permaculturii, ferma combină cultura plantelor perene cu pășunatul pe o suprafață de 25 hectare. Pentru obținerea produselor agroalimentare, precum nuci, fructe, fructe de pădure, porumb, legume, ouă, lactate și carne, nu se folosesc îngrășăminte artificiale sau pesticide, iar toate produsele alimentare sunt vândute în vecinătatea fermei. Echipa **Circular Landscapes** a realizat proiectarea și designul premiat al fermei. Ferma a luat ființă în 2017 cu sprijinul financiar al Dutch Fund for Nature Inclusive Farms. Primii arbori și arbuști au fost plantați în 2018 și, treptat, arealul fermei a crescut, adăugându-se mai mult teren la proprietatea existentă. Vor mai trece câțiva ani până când fermierii Wilco de Zeeuw și Debbina van Vuuren vor obține o recoltă profitabilă din fructe, însă animalele și micile culturi le oferă deja un venit constant. Ferma se poate mândri cu fidelizarea a aproximativ 60 de clienți, care cumpără produsele lor în fiecare săptămână. Ținta fermierilor și a Fondului este să aibă cât mai multe cercuri posibile închise local și folosirea la maxim a capacității de regenerare a naturii. Resturile organice din pădure și managementul zonei naturale împreună cu gunoiul de grajd sunt utilizate la compost și fertilizarea terenurilor. Adăpostul de iarnă al vacilor este folosit ca seră de legume vara. Calitatea și biodiversitatea din sol sunt îmbunătățite prin selecția de specii adecvate circumstanțelor naturale limitând practici care deranjează solul, precum aratul și eliminarea buruienilor. În locul vânătorii și utilizării pesticidelor, le este permis animalelor sălbatică și păsărilor să consume o parte din recolte. Astfel, producția agroalimentară este văzută ca parte integrată a unui sistem de management a ecosistemelor. BoerInNatuur dorește să arate că este posibilă producția hranei în mod circular și ecologic, dar și fezabil din punct de vedere economic. Totuși, există și câteva provocări de depășit: organizarea procesării alimentelor, marketingul și distribuția la scară regională, precum și găsirea unei metode de a trece peste seceta excesivă. Împreună cu

Circular Landscapes și Dutch Fund for Nature Inclusive Farms se lucrează în acest sens. Fondul plănuiește să sprijine mai multe ferme în viitor, iar Circular Landscapes a pus bazele unui Design Lab Agroforestry pentru a ajuta aceste ferme să se organizeze mai bine.

☐ **Cafeneaua de Ceuvel** face parte dintr-o oază urbană mai mare numită De Ceuvel, creată de un grup de inițiatori și arhitecți pe un fost șantier naval în Amsterdam Nord. Ideea unui spațiu de lucru circular a apărut în 2012, ca o provocare pentru a regenera zona plină de case vechi olandeze flotante (bărci). Proiectul, pionier în domeniul circularității și sustenabilității, a devenit un exemplu de regenerare urbană prin acțiuni ca:

- salvarea și punerea pe uscat a bărcilor și reutilizarea lor ca spații de lucru sau evenimente;
- semănarea de plante în jurul bărcilor care să fitoremedieze solurile poluate industrial anterior;
- compostarea reziduurilor umane uscate și transformarea lor în compost pentru sol;
- recuperarea din toaletele fără apă a nutrienților în Metabolic Lab și în Cafeneaua de Ceuvel pentru a fertiliza sistemul de cultură acvaponică din sera aflată pe acoperișul laboratorului.

Cafeneaua de Ceuvel face parte din întreaga inițiativă și a fost gândită ca o unitate de catering autosuficientă. Obiectivul său este să lucreze pe cât posibil cu produse organice, locale și sustenabile. De exemplu, sucii sunt făcuți în situ cu sirop de la Saru Soda, berea este furnizată de la un berar independent, Gulpener, iar legumele sunt crescute împreună cu Mijn Stadstuin în Amsterdam-Vest, ciupercile vin de la Mycophilia și sunt crescute în apropiere pe zaț de cafea reciclat. Pentru a închide cât mai multe cercuri posibile local, în seră se produc legume și verdețuri pentru cafeneaua vegană printr-un sistem acvaponic închis combinând producția de pește cu cea horticolă. Ceea ce nu poate fi furnizat local precum cafeaua, unele vinuri și romul, sunt selectate din surse sustenabile sau care practică comerț echitabil. Mobilierul cafenelei a fost realizat majoritar pe principiul upcycling-ului. O altă parte a fost realizată din lemnul arborilor dărâmați dintr-un cartier apropiat.

☐ Asistenții managerilor lanțului de supermarketuri Albert Heijn din Regatul Țărilor de Jos au observat că multe produse erau aruncate din cauza imperfecțiunilor estetice. Au cerut lanțului Albert Heijn să redirecționeze aceste produse către restaurantul **Instock**, un proiect inovator implementat de cei patru asistenți manageri cu scopul de a preveni risipa alimentară și de a integra surplusul de alimente în alte cicluri de producție. Instock dorește să crească nivelul de conștientizare cu privire la risipa alimentară și să informeze oamenii despre posibilitățile de prevenire a acesteia. Chiar dacă bucătarii restaurantului improvizează cu ceea ce este „în stoc”, integrând alimentele refuzate de retailerii,

Instock creează mâncăruri diferite în fiecare zi, valorificând principiile circularității. Prin practicile sale, compania nu pune în pericol sănătatea publică, pentru că restaurantul nu ar comercializa niciodată mâncare care depășește data expirării. Pe lângă aceasta, autoritățile din domeniu nu ar permite acest lucru, restaurantul trebuind să respecte regulile la fel ca oricare altă afacere din domeniu. Sunt disponibile spre vânzare produse proprii: bere artizanală din cartofi și pâine, care este făcută din produse recuperate. De asemenea, Instock este implicat în domeniul educațional, organizând cursuri de specialitate chiar la restaurant. Au conceput un program educațional privind risipa alimentară pentru copii, care este bine primit, ceea ce reprezintă încă o dovadă de succes a îndeplinirii obiectivelor în ceea ce privește circularitatea și reducerea risipei alimentare.

Portugalia¹⁴³

□ Pe lângă Universitatea din Porto (Portugalia) a fost înființat un Parc Științific și Tehnologic – **UPTEC** – cu scopul de a sprijini tranziția regiunii Porto către o economie durabilă. Parcul este un incubator pentru start-up-uri și centre de inovare sprijinite de lumea academică. În cadrul parcului se derulează patru programe, din care două vizează schimbările climatice: UPTEC TECH se concentrează pe eficiența energetică, iar UPTEC MAR pe obținerea energiei valurilor.

În **domeniul transfrontalier**, sunt dezvoltate proiecte care contribuie la atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Enumerăm câteva proiecte, fără a considera lista exhaustivă:

1. Tunelul Fehmarnbelt, zonă geografică: Strâmtoarea Fehmarn (Germania/Danemarca), partener: Regiunea Zealand, Județul Ostholstein, perioada: începând cu 2008-2021, finanțare: împrumuturi garantate de statul danez, fonduri publice germane și daneze pentru fiecare parte implicată, finanțare europeană (TEN-T). În 2008, autoritățile daneze și germane au încheiat un acord privind construcția unui tunel scufundat lung de 19 km. Acesta trebuia să stabilească o legătură permanentă între cele două maluri ale strâmtoarei. Conform unui studiu din anii 2008-2013, tunelul nu va avea niciun impact negativ de durată asupra mediului și va contribui la dezvoltarea economică, și în același timp, la reducerea presiunilor de mediu asociate cu activitatea de transport în această strâmtoare frecvent tranzitată.
2. Proiectul BALTIC Flyway, zonă geografică: Strâmtoarea Fehmarn (Germania/Danemarca), parteneri: Regiunea Zealand, Ostholstein, durata: 2010-2013, finanțare: INTERREG și parteneri. Acest proiect a fost implementat în Strâmtoarea Fehmarn, care este situată pe o rută de

¹⁴³ <http://uptec.up.pt/en>

migrație a păsărilor. Ideea proiectului este de a depăși dificultățile lingvistice pe ambele părți ale frontierei, în scopul de a lucra împreună pentru protecția naturii, informarea publicului german și danez despre păsări și zonele naturale și creșterea gradului de conștientizare a beneficiilor mediului natural pun în slujba nevoilor umane, în ceea ce privește sănătatea, odihna și turismul.

3. Coridor Logistic Nordic, zonă geografică: Strâmtoarea Kvarken (Finlanda/Suedia), partner, Consiliul Kvarken, durata, 2011-2021, finanțarea, INTERREG, ERDF, Consiliul Nordic de finanțare, fonduri regionale din Finlanda, Suedia și Norvegia. Coridorul Nordic Logistic este un parteneriat strategic de centre logistice, porturi, căi ferate, autostrăzi și feriboturi, pe teritoriul Finlandei, Suediei și Norvegiei cu scopul de a contribui la creșterea economiilor regionale prin soluții de transport eficiente din punctul de vedere al costurilor și ecologice.
4. Un plan de acțiune transfrontalier pentru conservarea biodiversității, zonă geografică: Strâmtoarea Bonifacio (Franța/Italia), parteneri: Biroul de Mediu Corsican și Parcul Național din Arhipelagul Maddalena, durata: din 2012 în derulare, finanțare: cotizații membri (contribuții regionale, naționale și europene). Planul de acțiune comun pentru cele două zone marine protejate are ca scop gestionarea integrată în Strâmtoarea Bonifacio, luând în considerare aspectele de mediu la o scară mai largă. Acțiunile comune vizate rezolvă probleme legate de: transport maritim, pescuit, turism etc.
5. Proiect ODISSEA, zonă geografică: Strâmtoarea Messina (Italia), parteneri: Provincia Reggio Calabria, perioadă: 2004-2006, finanțare: Finanțare națională (Ministerul Mediului). Proiectul ODISSEA a urmărit certificarea de mediu în provincia Reggio Calabria, scopul proiectului fiind îmbunătățirea impactului activităților economice asupra mediului și biodiversității.

În ceea ce privește politica la nivel național pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, enumerăm câteva exemple:

1. Potrivit legii franceze din 2017 privind obligația de vigilență, întreprinderile au responsabilitatea de a pune în aplicare măsuri prin care să se asigure că filialele, furnizorii și subcontractanții lor din întreaga lume respectă bune practici etice, sociale și de mediu. Scopul legii este de a crește gradul de conștientizare în rândul întreprinderilor cu privire la rolul pe care îl joacă în prevenirea tragediilor în Franța și în străinătate și de a se asigura că victimele primesc despăgubiri pentru orice prejudiciu cauzat prin încălcarea noii obligații a întreprinderilor de a pune în aplicare planurile de vigilență. Legea se aplică întreprinderilor cu peste 5 000 de

- angajați și cu sediul în Franța și întreprinderilor cu peste 10 000 de angajați și cu sediul în străinătate.¹⁴⁴
2. Începând cu anul 2019, în Republica Cehă a fost introdusă mai multă flexibilitate în ceea ce privește stabilirea orarului de lucru și drepturile la concediu. Au fost vizate consolidarea procesului de negociere colectivă, au fost modificate dispozițiile legate de munca la distanță și au fost consolidate o serie de instrumente de conciliere precum „munca la domiciliu”.
 3. Suedia este lider în domeniul inovării în UE, cu un nivel ridicat al investițiilor publice și private în cercetare și dezvoltare, un număr mare de cereri de brevete, IMM-uri inovatoare și o rată ridicată a ocupării forței de muncă în activități cu grad ridicat de cunoștințe. În plus, investițiile în industria prelucrătoare au crescut mai repede decât media UE, iar eficiența energetică a producției industriale este foarte ridicată.
 4. În Finlanda¹⁴⁵, guvernul încurajează redistribuirea resurselor economice către cei vulnerabili, contribuind astfel la formarea economiei circulare. Finlanda a creat pentru prima dată în lume o foaie de parcurs națională către o economie circulară. Foaia de parcurs, publicată în 2016 și actualizată ulterior în 2019, prezintă măsurile de economie circulară la care administrația de stat finlandeză, municipalitățile și întreprinderile s-au angajat deja. Sitra (Fondul finlandez de inovare) a realizat un ghid care prezintă instrumente, orientări și inspirație pentru țările care doresc să se îndrepte sau care fac deja primii pași către o economie circulară.
 5. În 2018, Parlamentul României a adoptat Legea nr. 178/2018 de modificare și completare a Legii 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați. Principalele prevederi ale Legii vizează: introducerea definiției violenței de gen, reglementarea regimului general al ocupației de expert în egalitate de șanse și de tehnician în egalitate de șanse și a atribuțiilor principale pentru aceste ocupații, introducerea posibilității, pentru persoanele juridice din sectorul public și din sectorul privat care au peste 50 de salariați, instituțiile și autoritățile publice centrale și locale, civile și militare, de a identifica un angajat cărui să-i repartizeze, prin fișa postului, atribuții în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați, introducerea posibilității, pentru persoanele juridice din sectorul public și din sectorul privat, de a opta pentru angajarea unui expert/tehnician în egalitate de șanse, în limita bugetului existent pentru cheltuieli salariale ș.a.

¹⁴⁴ Comisia Europeană (2019), *Document de reflecție către o Europă durabilă până în 2030*. ISBN: 978-92-79-98939-1

¹⁴⁵ <https://www.sitra.fi/en/themes/about-sitra/>

Noțiuni/sinteze teoretice

- Bune practici în economia circulară.

Aplicații practice

1. Identificați cinci situații în care economia circulară a fost aplicată cu succes în alte țări din UE decât cele prezentate mai sus.
2. Creați matricea atingerii ODD pentru proiectele prezentate mai sus.
Analiză comparativă a exemplurilor similare de bună practică din România și alte state membre UE.

Referințe bibliografice

Comisia Europeană, *Document de reflecție către o Europă Durabilă până în 2030*, 2019, ISBN: 978-92-79-98939-1.

Comisia Europeană (2016). *Buying green! A handbook on green public procurement*, 3rd Edition, Publications Office of the European Union, Luxemburg, Retrieved 03 11, 2022, 2016, <http://www.sustainable-procurement.org/ngonetwork/>

Comisia Europeană (2015). Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, *Închiderea buclei – un plan de acțiune al UE pentru economia circulară*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0614&from=ES>

Comisia Europeană (2020). Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor, *Un nou Plan de acțiune privind economia circulară pentru o Europă mai curată și mai competitivă*.

Cooper, T., Hart, K., Baldock, D. (2009). *The Provision of Public Goods Through Agriculture in the European Union*, Report Prepared for DG Agriculture and Rural Development, Contract No 30-CE-0233091/00-28, Institute for European Environmental Policy, Londra.

Ellen MacArthur Foundation, McKinsey Centre for Business and Environment, Stiftungsfonds für Umweltökonomie und Nachhaltigkeit (SUN) (2015). *Growth within: a circular economy vision for a competitive Europe*, Report.

Ghid de bune practici. Îmbunătățirea guvernării transfrontaliere a strâmtorilor pentru o eficientă conservare a biodiversității și a patrimoniului natural, www.nostraproject.eu

Mayer, A., Willi H., Dominik, W., Krausmann, F., Nuss, P., Blengini, G. A., Monitoring the circular economy in the EU28 – A mass-balanced assessment of economy wide material flows, waste and emissions from official statistics, *Journal of Industrial Ecology*.

Pătărlăgeanu, S. R. (2020). Analiză bibliometrică asupra domeniului achizițiilor publice ecologice. *Amfiteatru Economic*. 71-81.

Pătărlăgeanu, S.R., Constantin, M., Strat, G., Deaconu, M.E. (2021). *Best Practices of Circular Activities in the Agri-Food Sector from the Netherlands and Romania*. București: Editura ASE.

<https://www.europarl.europa.eu/thinktank/infographics/circulareconomy/public/index.html>

<https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/news-and-events/all-news/green-deal-new-eu-proposals-make-sustainable-products-norm-and-boost-europes-resource-independence>

<https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/good-practices?populate=>

<https://www.sitra.fi/en/themes/about-sitra/>

<http://uptec.up.pt/en>

Directiva 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 octombrie 2009 de instituire a unui cadru pentru stabilirea cerințelor în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic, JO L 285, 31.10.2009

Modulul 3. Dimensiunea socială a dezvoltării durabile

Capitolul 3.1 Analiza problematicii sociale prin prisma dezvoltării durabile

- Tema 1. Metode și tehnici de cercetare calitativă pentru evaluarea problemelor sociale prin prisma dezvoltării durabile. Specificul abordării problemelor sociale prin prisma dezvoltării durabile. Prezentarea principalilor indicatori din documente programatice. Identificarea factorilor interesați, consultarea publică și transparența decizională.
- Tema 2. Integrarea informațiilor multisectoriale, culese cu diferite instrumente de cercetare, pentru fundamentarea de strategii și politici publice în domeniul dezvoltării durabile.
- Tema 3. Metode de realizare a unor rapoarte sintetice aferente problematicii sociale a dezvoltării durabile.
- Tema 4. Metode de cercetare cantitative utilizate în analiza evoluției dimensiunii sociale a dezvoltării durabile
- Tema 5. Practica interpretării unor date provenite din sectoare diferite

Capitolul 3.2 Politici de ameliorare a problematicii sociale relevante pentru dezvoltarea durabilă

- Tema 1. Politici publice de eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context
- Tema 2. Politici publice de eliminare a foametei și asigurare a securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile
- Tema 3. Politici publice pentru îmbunătățirea sănătății populației și a bunăstării
- Tema 4. Politici publice pentru creșterea calității în educație și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți
- Tema 5. Politici publice pentru asigurarea egalității de gen
- Tema 6. Abordarea reducerii inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Capitolul 3.1 Analiza problematicii sociale prin prisma dezvoltării durabile

Tema 1. Metode și tehnici de cercetare calitativă pentru evaluarea problemelor sociale prin prisma dezvoltării durabile. Specificul abordării problemelor sociale prin prisma dezvoltării durabile. Prezentarea principalilor indicatori din documente programatice. Identificarea factorilor interesați, consultarea publică și transparența decizională.

Modelul de dezvoltare a Uniunii Europene a urmărit „o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate, care tinde spre ocuparea deplină a forței de muncă și spre progres social” (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2012). Însă Fernandes și Rinaldi (2016) consideră că dimensiunea socială a Uniunii Europene a rămas cel mai adesea în plan secund, revenind pe agendă mai ales atunci când a fost nevoie de o reechilibrare a elementelor de natură socială, în contextul implementării politicilor economice. De altfel, provocările actuale cu care se confruntă spațiul comunitar, de la tendința de îmbătrânire demografică și creșterea vulnerabilității anumitor categorii de cetățeni europeni până la adoptarea noilor tehnologii în industrie, digitalizare și accentuarea fără precedent a decalajelor dintre regiuni, au determinat un interes crescut față de urmărirea progresului social și a modului în care **problemele și obiectivele de natură socială sunt integrate în cadrul mai larg al dezvoltării durabile.**

Dezvoltarea pieței unice a determinat adoptarea unui acquis social solid în ceea ce privește libera circulație, condițiile de trai și de muncă, egalitatea între femei și bărbați, sănătatea și securitatea în muncă, protecția socială, educația și formarea profesională. Cu toate acestea, definirea și implementarea politicii sociale încă se află în responsabilitatea statelor membre în cea mai mare măsură, iar inițiativele, fondurile și acțiunile întreprinse la nivel comunitar sunt menite să sprijine și să coordoneze măsurile de la nivel național. În acest context devine absolut necesară sporirea capacității statelor membre de a crea instrumente viabile (din punct de vedere tehnic și financiar) pentru a adresa spectrul larg de probleme sociale din sfera dezvoltării durabile.

Pentru România, adaptarea și implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă 2030 a însemnat intensificarea eforturilor vizând îndeplinirea Țintelor aferente celor 17 obiective de dezvoltare durabilă, dar în egală măsură și îmbunătățirea cadrului legislativ și instituțional, cu accent pe asigurarea coerenței politicilor pentru dezvoltare durabilă și a monitorizării implementării obiectivelor specifice. Astfel, a devenit necesară instituirea unui corp de experți în dezvoltare durabilă, care, din punctul de vedere al Secretariatului General al Guvernului

(2020), ar trebui „să dețină un rol esențial în instituțiile publice, de suport, acționând pe termen mediu și lung ca un agent al schimbării de paradigmă în construcția proiectelor, politicilor publice, programelor și strategiilor aferente activității specifice administrației publice centrale și locale”.

Rolul expertului în dezvoltare durabilă va fi acela de a dezvolta, implementa, verifica și promova la nivelul autorității centrale sau locale în care își va desfășura activitatea, obiectivele de dezvoltare durabilă adaptate în funcție de specificul atribuțiilor, competențelor și responsabilităților acelei autorități. Acest demers se traduce prin implicarea expertului dezvoltare durabilă în elaborarea unor analize, studii și rapoarte de fundamentare pentru diverse proiecte, politici publice, strategii sau alte documente programatice și/sau strategice, ceea ce **presupune o bună cunoaștere a metodelor și tehnicilor de analiză/cercetare** a unor fenomene/procese în plan economic, social și de mediu.

În virtutea atribuțiilor și a rolului său, expertul în dezvoltare durabilă va fi nevoit să utilizeze diverse **metode și tehnici de cercetare calitativă și cantitativă pentru a identifica și evalua problemele sociale specifice dezvoltării durabile** pentru a fundamenta diverse măsuri, inițiative, proiecte sau propuneri legislative referitoare la dimensiunea socială a dezvoltării durabile și în egală măsură pentru a estima pe baze reale impactul acestora în mediul economico-social.

Cercetarea calitativă reprezintă un domeniu extrem de complex, aflat în ultima perioadă în plină expansiune teoretică și metodologică. Abordarea calitativă a problemelor sociale nu mai este „cenușăreasa” cercetării științifice, dar, la fel ca și cercetarea calitativă, necesită multă rigoare din partea expertului în dezvoltarea durabilă. Utilizarea unor metode și tehnici calitative pentru a identifica și analiza probleme din spectrul social al dezvoltării durabile presupune ca informațiile obținute în urma unor discuții, întâlniri, interviuri individuale și de grup, în urma observării participative sau nonparticipative a unor procese/activități și fenomene sociale să fie ulterior analizate și organizate tematic, pentru a fi centralizate și raportate într-un stil narativ. Metodele și tehnicile cantitative sunt, în schimb, utilizate pentru a insera diverse opinii și experiențe în categorii predeterminate, pentru a ajunge la rezultate semnificative din punct de vedere statistic și generalizabile (Gîrboan și Șandor, 2006). Cu ajutorul metodelor și tehnicilor calitative, un expert în dezvoltare durabilă ar putea studia în profunzime diverse probleme ale unui program/proiect, inițiativă sau măsură promovată în plan social. Ele generează date detaliate, de multe ori în propriile cuvinte ale participanților la studiul/cercetarea respectivă. De aici concluzia că, în evaluarea unor probleme sociale, nu se aplică exclusiv metode și tehnici calitative sau cantitative, acestea fiind complementare sub aspectul îndeplinirii scopului cercetării/studiului.

Cercetarea calitativă are un **puternic caracter personal** ce derivă din deschiderea acesteia, din legătura strânsă a expertului în dezvoltare durabilă cu problemele sociale studiate, din utilizarea observației și mai ales a interviului

nestructurat care comunică respect participanților la studiul ce va realiza prin transformarea opiniilor individuale, proprii ale acestora într-o sursă importantă de date pentru evaluarea respectivelor fenomene și probleme sociale. Utilizarea metodelor și tehnicilor calitative de cercetare este necesară pentru a produce familiarizarea cu subiectul cercetării, pregătind astfel terenul și făcând posibilă utilizarea ulterioară a metodelor și tehnicilor cantitative capabile să cuantifice problemele sociale studiate.

Printre cele mai consacrate **metode și tehnici de cercetare calitativă** în literatura de specialitate se numără observația, interviul, focus-grupul, analiza documentelor, studiul de caz și altele, pe care le prezentăm în continuare.

Observația este o metodă de cercetare calitativă cu multiple avantaje în evaluarea problemelor din zona socială. Caracterul său noninvaziv este esențial în obținerea unor informații nedistorsionate, spre deosebire de cele obținute prin interviu sau prin sondajul de opinie, unde efectul de dezirabilitate socială este mai pregnant. Expertul în dezvoltare durabilă poate realiza observația și poate beneficia de informațiile culese prin această metodă în cursul participării în implementarea unor măsuri sau proiecte sociale, cu ocazia întâlnirilor și interacțiunilor membrilor grupurilor de lucru pentru elaborarea strategiilor, în vizite de lucru la diferite autorități cu competențe în materie de dezvoltare durabilă, cu ocazia deplasării pe teren etc.

Datele obținute în urma observării anumitor aspecte sociale, în mod participativ sau nonparticipativ, trebuie notate imediat, înregistrările fiind indicat să se facă într-un jurnal de observație care urmează a fi analizat ulterior. Acest tip de date pot fi extrem de utile în evaluările de proces. De asemenea, în timpul activităților cotidiene, un număr de detalii aparent ne semnificative se pot dovedi ulterior ca fiind relevante. Ele pot atrage atenția expertului asupra unor aspecte care urmează să fie analizate detaliat ulterior. Există și cazuri în care explicațiile nu sunt suficiente, comportamentul putând fi cauza reală, iar pentru studiul comportamentelor observația este cea mai bună metodă.

Aplicații practice

Pornind de la exemplul de grilă de observație pus la dispoziție de către formator, realizați o proprie grilă de observație pentru a evalua o activitate/un proces pe care-l considerați relevant în activitatea dvs. la locul de muncă.

Interviul individual este un instrument de cercetare calitativă cel mai adesea utilizat în evaluarea unor măsuri/inițiative sau programe de mici dimensiuni, în care sunt implicate puține persoane sau actori-cheie. Interviul se poate utiliza fie când se urmărește clarificarea mecanismelor de adresare a unor probleme sociale, fie pentru determinarea unor soluții pentru realizarea de schimbări în modul de abordare a problemelor sociale, fie pentru a analiza percepția persoanelor implicate cu privire la cauzele și contextul care au favorizat problema socială etc. Interviul are două dimensiuni, individuală și de grup, în ambele cazuri folosindu-se un ghid de interviu. Scopul acestuia este de a preciza mai mult sau mai puțin exact întrebările care urmează să fie adresate persoanei intervievate, după caz: interviu structurat sau semi-structurat.

Aplicații practice

Pornind de la exemplul de ghid de interviu pus la dispoziție de către formator, stabiliți cinci întrebări pentru a evalua percepția top-managementului dintr-o autoritate publică cu privire la progresele înregistrate în ultimul an, în vederea îndeplinirii unui obiectiv de dezvoltare durabilă la alegere.

Focus-grupul este o metodă de cercetare calitativă, ce presupune derularea unui interviu structurat aplicat asupra unui grup special constituit cu ocazia interviului. Această metodă se utilizează frecvent în cercetările de marketing, aceștia când se urmărește aflarea opiniilor despre anumite produse sau servicii și pentru a completa anumite cercetări sociologice (pentru triangulare). O altă variantă este cea în care sunt convocați experți (metoda Delphi), în care se urmărește ajungerea la o soluție sau la evaluarea unor situații. Scopul esențial al unui focus-grup constă în surprinderea cât mai detaliată a atitudinilor, trăirilor, sentimentelor, experiențelor și reacțiilor participanților într-o manieră atipică, raportat la celelalte metode și tehnici calitative de cercetare, observația, interviul individual sau studiul de caz.

Interacțiunea dintre participanții la focus-grup este cheia succesului unui focus-grup. În comparație cu interviul individual, care intenționează să conducă la cunoașterea percepțiilor, atitudinilor și (eventual) comportamentelor individuale, focus-grupul agregă o multitudine de perspective și procese emoționale într-un context de grup. Față de observație, focus-grupul poate furniza o cantitate mai mare de informații într-o perioadă mai scurtă de timp, economisind astfel resurse (timp, bani, personal). În timp ce, în cazul observației, cercetătorul așteaptă ca lucrurile să se întâmple, în cadrul focus-grupului el conduce direcția investigației în sensul dorit, provoacă participanții într-un mod planificat, prestabilit prin ghidul de

focus-grup, de unde rezultă că focus-grupul nu trebuie să fie un eveniment spontan, ci foarte bine organizat și planificat.

Expertul în dezvoltare durabilă poate utiliza focus-grupul în etapele preliminare sau exploratorii ale evaluării problemelor sociale, în timpul acesteia, pentru a valida opiniile obținute în interviurile individuale, și informațiile provenite din studiul documentelor programatice sau al rapoartelor și datelor statistice sau ulterior implementării unor măsuri în domeniu, pentru a evalua impactul sau pentru a identifica noi măsuri necesare pentru îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Referitor la numărul de participanți la un focus-grup, perspectivele din literatura de specialitate sunt extrem de variate, numărul recomandat fiind de obicei între șase și zece, dar sunt și cercetători care utilizează până la 15 participanți persoane, în timp ce alții se rezumă la patru-cinci participanți. Numărul grupurilor variază de asemenea, mergându-se de la câte o întâlnire cu cele câteva grupuri formate, la mai multe întâlniri cu un singur grup până la mai multe întâlniri cu mai multe grupuri. Durata este de obicei cuprinsă între o oră și două ore. Sunt preferate locațiile neutre pentru a evita orice tip de dezirabilitate și asocierile cu influențele pozitive și negative pe care le-ar putea genera un anumit context. Ce nu trebuie omis este faptul că principiile de organizare și desfășurare a unui focus-grup precizează că momentul, durata, spațiul și participanții trebuie foarte bine alese, prin raportare la complexitatea și amploarea problemelor sociale ce se dorește să fie evaluate prin intermediul acestei metode de cercetare calitativă.

Selecția participanților la focus-grup este dificilă; dacă un grup este prea eterogen sub aspectul genului sau al categoriei sociale sau ocupaționale, diferențele dintre participanți pot avea un impact considerabil asupra contribuțiilor/imputurilor acestora; dacă un grup e omogen din perspectiva anumitor caracteristici, divergența de opinii sau experiențe ar putea fi omisă, ceea ce ar periclita succesul focus-grupului. Cert este că, după stabilirea unui profil general al participanților, se poate recurge la localizarea lor și apoi recrutarea. Rolul moderatorului este esențial în discuțiile din cadrul focus-grupului, el fiind cel care oferă informații, explicații și confort pentru participanți și tot el înlesnind interacțiunea dintre participanți. Moderatorul trebuie să anime dezbaterile prin întrebări-cheie deschise, prin provocarea participanților la a-și exprima opiniile, a-și împărtăși sentimentele și a-și povesti experiențele în raport cu subiectul discutat și să realizeze toate acestea într-un nod planificat și bine controlat.

Expertul în dezvoltare durabilă poate utiliza focus-grupul pentru a înțelege cauzele care au generat apariția problemelor în mediul/domeniul din care a selectat participanții, pentru a tona măsurile propuse sau pe cale de a fi propuse și de a verifica dacă ele reușesc să rezolve problemele specifice, pentru a percepe nevoi recunoscute, nevoi latente sau preocupări personale raportat la anumite obiective de dezvoltare durabilă, de exemplu, sau pentru a mapa posibile reacții

față de anumite schimbări de abordare/paradigmă soluții propuse de diferiții actori implicați în dezvoltarea durabilă ori pentru a percepe atitudini sau comportamente la nivel individual sau organizațional față de autorități sau documente programatice, strategii sau politici ce urmează să fie elaborate sau au fost elaborate și intră în faza de implementare. În schimb, focus-grupul nu poate fi folosit pentru a educa participanții în spiritul dezvoltării durabile și/sau a problemelor sociale specifice sau pentru a face consilier/terapie cu aceștia. Focus-grupul nu este un grup de rezolvare a unor probleme (nu trebuie confundat cu brainstormingul – metodă de dezvoltare a creativității) și nici unul de luare a unor decizii (nu trebuie confundat cu ședința, ca metodă de adoptare a deciziilor). De asemenea scopul focus-grupului nu este de a ajunge la un consens între participanți, ci, din contră, este de a „alimenta” divergențele de opinie și percepții și diversitatea de experiențe, atitudini și comportamente cu privire la tematica discutată.

Analiza documentelor este sursa de informații cel mai adesea exploatată, mai ales din motive de economie de resurse: timp, bani, personal. În cadrul procesului de evaluare a unor probleme sociale subsumate dezvoltării durabile analiza documentelor se poate aplica, ca și metodă de cercetare calitativă, pe rapoartele de progres și monitorizare cu privire la stadiul implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă, planurile anuale de implementare a unor documente programatice în domeniu, sau pe alte documente ce conțin detalii legate de un anumit subiect de interes. Proveniența documentelor poate fi diversă: autorități naționale responsabile cu dezvoltarea durabilă la nivel central și local, autorități de management ale unor programe operaționale ce finanțează proiecte de intră sub incidența obiectivelor de dezvoltare durabilă, organizații internaționale active în domeniul dezvoltării durabile, organizații neguvernamentale la nivel național și internațional etc. Marele avantaj este faptul că datele sunt deja colectate și centralizate în cadrul acestor documente, ele nu mai necesită organizarea unui sondaj de opinie sau a altor metode cantitative de colectare a datelor.

Analiza documentelor este de preferat să fie completată cu alte metode de colectare a datelor, mai ales în situațiile în care documentele supuse analizei nu conțin totalitatea informațiilor necesare legate de probleme sociale evaluate. De asemenea, documentele analizate trebuie privite critic, din punctul de vedere al cantității și calității informațiilor conținute.

Aplicații practice

În calitate de expert în dezvoltarea durabilă, trebuie să elaborați un raport de monitorizare a stadiului implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă. Pentru un obiectiv (la alegere), în urma analizei documentelor, ați constatat că datele și informațiile sunt insuficiente și inconsistente din punct de vedere cantitativ și calitativ. Cum veți proceda? Ce alte metode și tehnici de cercetare veți utiliza pentru a culege informațiile necesare?

Studiul de caz este o metodă care se definește prin circumscrierea cercetării la o anumită entitate, care poate fi individuală (o anumită persoană într-o anumită poziție) sau colectivă (o anumită organizație cu atribuții specifice). Studiul de caz reprezintă o modalitate de cercetare intensivă a unei anumite entități, cu ajutorul unor mijloace variate: interviu, chestionar, observație, studiul documentelor etc. Dintre toate metodele calitative de cercetare, studiul de caz este cel mai puțin teoretic și cel mai slab supus unor norme și reguli de abordare. Acest fapt este justificat de caracterul de unicitate al fiecărui caz în parte, fie că este vorba de o persoană, fie că este vorba de o organizație sau un serviciu public, proiect derulat etc. În literatura de specialitate se consideră că studiul de caz oferă posibilitatea de a obține o mare cantitate de informații cu privire la o anumită problemă și modul în care aceasta răspunde sau se adaptează la o anumită situație specifică. Uneori, abordarea unui caz particular poate face parte dintr-un studiu mai larg, care implică un număr mai mare de subiecți, persoane fizice sau juridice.

Detaliile surprinse în legătură cu un singur caz pot aduce un plus de înțelegere cu privire la o caracteristică comună unei categorii mai largi de situații sau contexte similare. În mod obișnuit, studiul de caz este o modalitate de cercetare care își găsește utilitatea atunci când problema socială cercetată prezintă, prin ea înșiși, o importanță deosebită. De asemenea, studiul de caz este justificat atunci când situația socială analizată ridică probleme care se cer imperios rezolvate. O organizație aflată în dificultate poate fi abordată prin metoda studiului de caz, poate fi analizată prin metoda studiului de caz, cu scopul de a identifica factorii care favorizează aceste situații și găsirea soluțiilor pentru limitarea lor, constituind-se astfel într-un caz de bună practică pentru alte organizații similare.

Odată cu apariția și proliferarea tehnologiei audio-vizuale, o mare cantitate de informație publică sau personală a început să fie stocată în **format audio sau video**. Mai mult, este de prevăzut ca această tendință să se accentueze din ce în ce mai mult în deceniile viitoare. Ca urmare, atragerea acestor surse pentru cercetarea calitativă poate deveni extrem de utilă. Includem în această categorie

sursele sonore (benzi audio, fișiere computerizate) sau vizuale (filme, fotografii, schițe). Una din modalitățile de utilizare a imaginilor, de exemplu, poate fi aceea de a fi arătate participanților la studiu, ca suport pentru exprimarea diverselor sentimente, atitudini, reacții sau comentarii. Avantajul informațiilor audio este similar celor documentare. În ce privește informațiile vizuale, acestea excelează prin concretețe. Ca dezavantaje, trebuie să menționăm dificultatea de transcriere, în cazul surselor audio, și problemele de interpretare în cazul celor vizuale. Atunci când se utilizează fotografii, concluziile cercetării pot fi afectate de modul de selecționare a acestora, atunci când sunt alese doar o parte dintr-un număr existent mare.

Concluzionând, cercetarea calitativă permite expertului în dezvoltare durabilă să se adâncească într-o problemă, situație sau context și să vadă de ce se întâmplă lucrurile. Cu ajutorul metodelor și tehnicilor calitative se obțin informații personale de la participanții la cercetare, care nu pot proveni neapărat din date statistice. De asemenea, metodele calitative prezintă avantajul contextului, pe care îl scot mult mai bine în evidență decât metodele cantitative și cu ajutorul căruia argumentează anumite tendințe. Dar, în același timp, metodele și tehnicile de cercetare calitativă sunt mari consumatoare de timp și, prin urmare, costisitoare. Este nevoie de mult mai mult timp pentru a intervieva oameni sau a înființa focus-grupuri decât pentru a trimite cuiva un simplu sondaj/chestionar „da/nu”. De asemenea, poate fi mai greu să îi faci pe oameni să participe la cercetări calitative, pentru că unii nu au timp și energie, interes sau dorință pentru a detalia și explica propriile sentimente, percepții, comportamente sau atitudini în legătură cu anumite probleme sociale.

Cercetarea calitativă nu este niciodată cu adevărat definitivă. Oamenii se schimbă mereu, la fel și percepțiile lor despre societatea în care trăiesc. Deși datele calitative pot ajuta expertul în dezvoltare durabilă să-și formuleze obiective și ipoteze/întrebări de cercetare sau pentru a completa anumite lacune din cercetarea respectivă, acesta ar trebui să se asigure că sunt susținute de date cantitative.

Progresul înregistrat de către România în privința implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă este monitorizat prin prisma ***principalilor indicatori din documentele programatice***, în corelație cu fiecare obiectiv de dezvoltare durabilă și țintă asociată obiectivului. Astfel, Strategia prevede că, în activitatea de colectare a datelor de la autoritățile administrației publice centrale și locale, pentru indicatorii de dezvoltare durabilă cuprinși în setul actualizat, Institutul Național de Statistică va fi sprijinit de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul Secretariatului General al Guvernului.

Setul de indicatori naționali pentru monitorizarea strategiei conține 292 de indicatori, grupați pe cele 17 obiective de dezvoltare durabilă, cu țintele pentru 2030 aferente acestora și împărțiți în două criterii: după un prim criteriu sunt indicatori principali și indicatori adiționali, iar după un al doilea criteriu – trei

tipuri de indicatori, care preiau denumirea celor trei piloni ai dezvoltării durabile, economic, social și mediu. De asemenea, setul de indicatori este prezentat într-o formă care asigură pentru fiecare indicator corelația cu domeniul statistic, gradul de disponibilitate și instituția responsabilă.

La modul general, evaluarea implementării unei strategii este legată de măsurarea performanței, cel mai des a performanțelor instituției sau instituțiilor direct implicate în implementarea strategiei respective. Practic, măsurarea performanței este un proces prin care se stabilește gradul de îndeplinire a obiectivelor asumate prin strategie, incluzând informații despre eficiența cheltuirii resurselor, rezultatele obținute, calitatea acestora și eficacitatea operațiunilor. Deci, inevitabil, pentru a măsura progresul/rezultatele obținute în legătură cu obiectivele de dezvoltare durabilă a fost necesară construirea unui sistem de indicatori de monitorizare a realizării obiectivelor, extrem de util atunci când sunt colectate și arhivate date privitoare la acești indicatori, pe anumite perioade de timp (lunare, trimestriale, semestriale, anuale, în funcție de specific).

Indicatori ai unei strategii pot fi definiți drept orice valori care pot fi calculate sau măsurate și care pot oferi informații despre gradul de succes al îndeplinirii obiectivelor strategice. Obiectivele sunt așteptări exprimate în termeni cantitativi, iar indicatorii sunt măsurători reale. Este de preferat să existe mai mulți indicatori pentru fiecare obiectiv pentru o abordare cât mai obiectivă a evaluării gradului de realizare a obiectivelor. Este foarte important ca indicatorii propuși să fie cu adevărat cele mai bune măsuri ale îndeplinirii obiectivelor asumate.

Aplicații practice

Consultați setul de indicatori naționali pentru monitorizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă 2030 la adresa <http://romania-durabila.gov.ro/rezultate/>. Cum ați caracteriza acești indicatori? Identificați un grup de indicatori sociali aferenți unei ținte pentru un obiectiv de dezvoltare durabilă, la alegere, și explicați corelația/ complementaritatea dintre indicatorul principal și indicatorii adiționali. Ce metode și tehnici de cercetare considerați că ar putea fi utilizate pentru a evalua calitativ evoluția acestor indicatori?

Complexitatea, amploarea și diversitatea aspectelor de natura economică, socială și de mediu pe care le surprinde strategia fac ca autoritățile responsabile să coopteze, să informeze, să implice și să asigure **participarea publică a mai multor factori interesați** în procesul de implementare, monitorizare și evaluare a implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă asumate de România. În acest context, un expert în dezvoltare durabilă trebuie să aibă capacitatea de a identifica factorii interesați (stakeholderii procesului), de a utiliza instrumente

specifice pentru analiza nevoilor, așteptărilor și intereselor acestora și a aplica cele mai potrivite/adaptate forme de comunicare cu aceștia.

Stakeholderii al strategiei de dezvoltare durabilă pot fi orice părți/factori (interesați) care pot fi afectați sau afectează strategia (Nutt și Backoff, 1993) sau acele persoane sau grupuri care depind de o organizație pentru realizarea propriilor scopuri și obiective și de care organizația respectivă, la rândul său, este dependentă (Johnson, Scholes și Wittington, 2002). Așadar, stakeholderul poate fi identificat ca fiind orice persoană (fizică sau juridică) care, prin atitudinea, comportamentul sau poziția față de o organizație sau strategia sa, poate influența, poate negocia sau schimba viitorul strategic, după cum precizează Eden și Ackerman (1996). În mod similar, Bryson (2018), expert renumit în materie de management strategic în sectorul public și nonguvernamental, definește stakeholderii ca fiind persoane, grupuri sau organizații care pot pretinde că au un drept cu privire la atenția, resursele sau rezultatele unei organizații sau a strategiei acesteia.

În general, factorii interesați de implementarea unei strategii naționale sunt decidenții politici, cetățenii, angajații instituțiilor publice direct implicate, beneficiarii anumitor servicii, sectorul nonguvernamental (organizații comunitare, grupuri de *advocacy*, organizații civice sau cetățenești, sindicate și patronate), mass-media, mediul de afaceri, grupuri de presiune și interese etc. Literatura de specialitate surprinde mai multe abordări cu privire la **identificarea factorilor interesați**. Dintre acestea perspectiva lui Kenny (2014) este cât se poate de originală sub aspectul metodei prin care se identifică stakeholderii, printr-o succesiune de cinci întrebări cu răspunsurile dezirabile asociate, după cum urmează:

1. Potențialul stakeholder are un impact fundamental asupra performanței strategiei dumneavoastră? Răspuns favorabil: DA

2. Puteți identifica cu precizie ce doriți de la potențialul stakeholder? Răspuns favorabil: DA

3. Relația cu potențialul stakeholder este dinamică, vă doriți să se îmbunătățească? Răspuns favorabil: DA

4. Organizația dumneavoastră poate exista și fără potențialul stakeholder sau îl puteți înlocui cu ușurință? Răspuns favorabil: NU

5. A fost deja identificat potențialul stakeholder dintr-o relație precedentă? Răspuns favorabil: NU

Stakeholderii identificați și stabiliți ca atare trebuie mai apoi analizați sub aspectul comportamentului lor în legătură cu strategia, a poziției și influenței pe care ei o pot avea asupra implementării strategiei sau din perspectiva puterii și interesului manifestate în legătură cu aceasta. Astfel, există mai multe abordări cu ajutorul cărora se pot clasifica factorii interesați, cea a Samanthei Miles (2015) fiind celebră în literatura de specialitate. În viziunea sa, există patru categorii de

stakeholderi, care sunt percepuți prin prisma a patru tipare comportamentale în raport cu strategia adoptată:

1. Stakeholderii „influenceri” au capacitatea de a influența strategiile inițiate de o organizație, dețin și pun în practică un plan coerent pentru a face acest lucru.

2. Stakeholderii „reclamanți” au revendicări asupra inițiativelor propuse de o organizație și au un plan activ pentru a urmări evoluția solicitărilor adresate, dar nu au puterea și siguranța că solicitările vor fi analizate și tratate de conducerea organizației.

3. Stakeholderii „colaboratori” urmăresc să coopereze cu organizația considerând contextul favorabil, dar nu dețin și nu aplică o strategie de influență reală asupra acelei organizații.

4. Stakeholderii „destinatari” sunt afectați de inițiativele promovate de organizație, dar nu urmăresc în mod activ nicio revendicare/solicitare.

Este cunoscută în literatura de specialitate maparea factorilor interesați cu ajutorul unor matrici. De exemplu, Dess și alții (2012) propun utilizarea matricii putere/interes, care permite clasificarea stakeholderilor identificați după două criterii concomitent, în funcție de puterea lor de a influența strategia (scăzută sau ridicată) și de interesul manifestat pentru a face acest lucru (scăzut sau ridicat), rezultând patru tipologii de factori interesați și de atitudini în raport cu aceștia:

1. „Jucători-cheie” este categoria stakeholderilor cu interes ridicat și putere ridicată de a influența strategia, în relație cu care ar fi de preferat să se utilizeze mijloace diverse de informare, consultare și implicare în demersul strategic.

2. „Efort minim” este categoria de stakeholderi situată la polul opus „jucătorilor-cheie”, manifestând interes și putere mică în raport cu strategia, de unde rezultă că ar fi de preferat să existe preocupări minime în ceea ce privește consolidarea unei relații de durată cu aceștia.

3. „Informare adecvată” este categoria de stakeholderi care au interes ridicat în ceea ce privește strategia, care nu au puterea de a se implica și, consecință, trebuie informați corespunzător, în perspectiva în care, la un moment dat, s-ar putea alătura demersului strategic.

4. „Menținerea interesului” este categoria de stakeholderi care au un interes scăzut, dar care au suficientă putere pentru a influența strategia organizației, ceea ce necesită o informare adecvată pentru a le stimula interesul.

Factorii interesați dețin un rol-cheie în orice proces strategic pentru că pot contribui cu propriile cunoștințe, abilități și expertiză la procesul de planificare, implementare și monitorizare a strategiei și pot reduce probabilitatea de nemulțumire în rândul unuia sau mai multor grupuri vizate (Esterhuyse, 2019). De asemenea, stakeholderii contribuie la dinamizarea procesului decizional prin exprimarea percepțiilor diferite asupra problemelor supuse deciziilor politice, în funcție de propriile valori, preocupări și obiective (Pirson et al., 2017).

Stakeholderii sunt importanți și relevanți pentru demersul strategic inițiat de o organizație pentru că au capacitatea de a sprijini sau bloca implementarea planului strategic (Peng, 2009). Neglijarea relațiilor cu stakeholderii poate conduce la un succes limitat și la compromiterea capacității de creare de plus-valoare pentru organizația publică (Kettunen, 2015). De altfel, în contextul problemelor sociale subsumate dezvoltării durabile s-a dovedit că menținerea unor relații eficiente cu stakeholderii este percepută din ce în ce mai mult ca pe o abordare strategică a acțiunilor organizaționale orientate către inițiative sociale (Freeman și alții., 2020). În paradigma strategică actuală, identificarea diferiților stakeholderi și capacitatea organizației de a le satisface nevoile, interesele și așteptările au devenit cerințe esențiale pentru performanța organizațională (Ferrero et al., 2018)

Întrunirile publice sunt forma clasică de **informare și consultare publică**. Acestea conferă cetățenilor ocazia de a spune direct părerile lor în legătură cu o propunere, un proiect sau cu o anumită problemă. De obicei, **întrunirile publice** se concentrează asupra unei probleme concrete, punctuale, având o anumită doză de efecte și impact social sau de mediu. Sunt și situații în care se organizează întruniri publice pentru a afla comentariile asupra unui subiect mai larg, precum elaborarea unei strategii de dezvoltare durabilă pentru o comunitate locală. Succesul acestei metode de consultare este determinat de punerea la dispoziție a informațiilor necesare pentru ca cetățenii să poată face comentarii cât mai utile, să vină cu propuneri și să se implice activ în soluționarea respectivei probleme.

Pentru a informa publicul în legătură cu diferite strategii, planuri de dezvoltare ori propuneri/inițiative locale, se pot utiliza **anunțuri publice**. Astfel de anunțuri pot fi făcute prin mijloace tradiționale, cum ar fi mass-media (scrisă și audio-video) sau, dacă se lansează un program pentru tineret, organizatorii evenimentului ar putea posta anunțuri în școli sau în centrele pentru petrecerea timpului liber. Alte informații despre proiectele propuse pot fi anunțate la avizierele din parcuri sau din piețele publice.

Percepțiile și punctele de vedere ale unor largi categorii de cetățeni pot fi aflate prin **sondaje de opinie**. Dacă sondajele de opinie sunt expediate prin poștă, le vor primi foarte mulți oameni, care vor înțelege că părerile lor interesează autoritățile. Totuși, foarte puțini cetățeni vor face efortul de a răspunde la un sondaj de opinie primit prin poștă, în afară de cazul în care problema este foarte urgentă. Se obțin cele mai bune rezultate la un sondaj de opinie atunci când se pun întrebările din sondaj direct cetățenilor. Nu trebuie uitat să se prezinte un rezumat scris al răspunsurilor primite la sondaj și acesta să se distribuie cetățenilor, pentru a sigura finalitatea procesului și a da consistență însuși demersului de consultare realizat.

Grupurile de discuție sau forumurile de discuție sunt o altă metodă de consultare publică, derulată fizic sau online. Un focus-grup poate fi realizat cu caracter neoficial, având 10-15 cetățeni aleși la întâmplare, cu scopul de a exprima opinii, priorități și interese în legătură cu o problemă sau cu un proiect la nivel

local. Cel care facilitează întrunirea le pune întrebări cetățenilor și nu încearcă să îi îndrepte către o anumită concluzie, ci să perceapă sentimente, trăiri, așteptări, reacții și comportamente referitor la problema adusă în dezbatere. În prezent, de utilitate sporită sunt forumurile electronice (e-forum, e-groups) sau rețelele de socializare pentru a consulta cetățenii în diverse probleme de interes local. Alte forme de consultare publică sunt interviurile, căsuța poștală a cetățeanului, grupurile de lucru, aplicabile în funcție de scopul și contextul consultării.

Aplicații practice

Pornind de la situația descrisă în studiul de caz pus la dispoziție de către formator, identificați avantajele și dezavantajele consultării publice online. Considerați că, la nivelul autorităților centrale din România, ar fi viabilă digitalizarea consultărilor publice? Dar la nivel local?

Întrebări de reflecție

1. Care sunt elementele de care trebuie să țină cont un expert în dezvoltare durabilă atunci când selectează metodele și tehnicile de cercetare pentru evaluarea problemelor sociale?
2. Care sunt avantajele utilizării interviului ca metodă de cercetare în evaluarea unor probleme sociale în contextul dezvoltării durabile?
3. Care sunt dezavantajele utilizării observației ca metodă de cercetare calitativă în evaluarea problemelor sociale?
4. Câte metode de cercetare se pot utiliza pentru evaluarea gradului de îndeplinire a unui obiectiv de dezvoltare durabilă? În funcție de ce variază numărul lor?
5. În ce constă planificarea, organizarea și desfășurarea unui focus-grup?
6. În ce situații nu este recomandată utilizarea focus-grupului?
7. Care sunt indicatorii principali prin care putem evalua gradul de îndeplinire a obiectivelor de dezvoltare durabilă? Ce diferențe există între aceștia și indicatorii secundari?
8. Ce avantaje și dezavantaje prezintă utilizarea unui set de indicatori pentru monitorizarea progreselor în domeniul dezvoltării durabile?
9. Prin ce metode puteți identifica factorii interesați?
10. Cum procedați pentru a consulta factorii interesați în contextul aplicării principiului transparenței decizionale?

Referințe bibliografice

- Bryson, J. M. (2018). *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations*. 5th edition. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Dess, G.G, Lumpkin, G.T., Eisner, A.B., McNamara, G., Kim, B. (2012). *Strategic Management: creating competitive advantages*. 6th edition. Irwin: McGraw-Hill.
- Eden, C., Ackermann, F. (1996). „Horses for courses”: A stakeholder approach to the evaluation of GDSSs, *Group Decision and Negotiation*. 5, 501-519.
- Esterhuyse, L. (2019). Towards corporate transparency: the link between inclusion in a socially responsible investment index and investor relations practices, *The Bottom Line*. 32 (4), 290-307.
- Ferrero, I., Fernandez-Izquierdo, M.Á., Muñoz-Torres, M.J. and Bellés-Colomer, L. (2018). Stakeholder engagement in sustainability reporting in higher education: an analysis of key internal stakeholders’ expectations. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 19 (2), 313-336.
- Freeman, R.E., Phillips, R. and Sisodia, R. (2020). Tensions in stakeholder theory. *Business and Society*. 59 (2), 213-231.
- Garboan, R., Șandor, I. (2006). Metode calitative utilizate în evaluarea de proiecte. *Transylvanian Review of Administrative Sciences*. 16, 56-70.
- Johnson, G., Scholes, K., Whittington, R. (2002). *Exploring Corporate Strategy*. 5th edition. Oxford: Financial Times Prentice Hall imprint.
- Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (2012). *Tratatul privind Uniunea Europeană (varianta consolidată)*, accesat în martie 2022 la adresa: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF
- Kettunen, J. (2015). Stakeholder relationships in higher education. *Tertiary Education and Management*. 21 (1), 56-65.
- Miles, S. (2015). Stakeholder theory classification: A theoretical and empirical evaluation of definitions. *Journal of Business Ethics*. 138 (2), 1-23.
- Nutt, P.C., Backoff, R.W. (1993). Organizational Publicness And Its Implications For Strategic Management, *Journal of Public Administration Research and Theory*. 3 (2), 209-231.
- Peng, M. W. (2009). *Global Strategic Management*. Second Edition. South-Western Cengage Learning.
- Pirson, M., Martin, K., Parmar, B. (2017). Formation of stakeholder trust in business and the role of personal values. *Journal of Business Ethics*. 145 (1), 1-20.

Secretariatul General al Guvernului (2020). *Analiza ocupațională Expert dezvoltare durabilă*, accesat în martie 2022 la adresa: <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/2021/02/05/expert-in-dezvoltare-durabila-analiza-ocupationala/>

*** Setul de indicatori naționali pentru dezvoltare durabilă 2030, accesat în martie 2022 la adresa: <http://romania-durabila.gov.ro/rezultate/>

Tema 2. Integrarea informațiilor multisectoriale, culese cu diferite instrumente de cercetare, pentru fundamentarea de strategii și politici publice în domeniul dezvoltării durabile

În fundamentarea de strategii și politici publice pe pilonul social al dezvoltării durabile, se folosesc informații multisectoriale care se concretizează în **indicatori statistici**, specifici mai multor domenii de activitate.

Figura 3.1.1 Obiective de Dezvoltare Durabilă

Sursa: preluată de pe site-ul <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/>

Dintre cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030 pentru Dezvoltarea Durabilă (figura 3.1.1), printr-o convenție necesară la nivelul abordării teoretice și aplicative a dimensiunii sociale, considerăm următoarele ODD ca fiind predominant sociale, fără limitări referitoare la fațetele sociale ale altor ODD (vezi figura 3.1.2):

1. ODD1 – Fără sărăcie
2. ODD2 – Foamete „Zero”
3. ODD3 – Sănătate și bunăstare
4. ODD4 – Educație de calitate
5. ODD5 – Egalitate de gen
6. ODD7 – Energie curată și la prețuri accesibile

7. ODD11 – Orașe și comunități durabile
8. ODD16 – Pace, justiție și instituții eficiente
9. ODD17 – Parteneriate pentru realizarea obiectivelor – comun cu celelalte dimensiuni – economică și de mediu – ale dezvoltării durabile

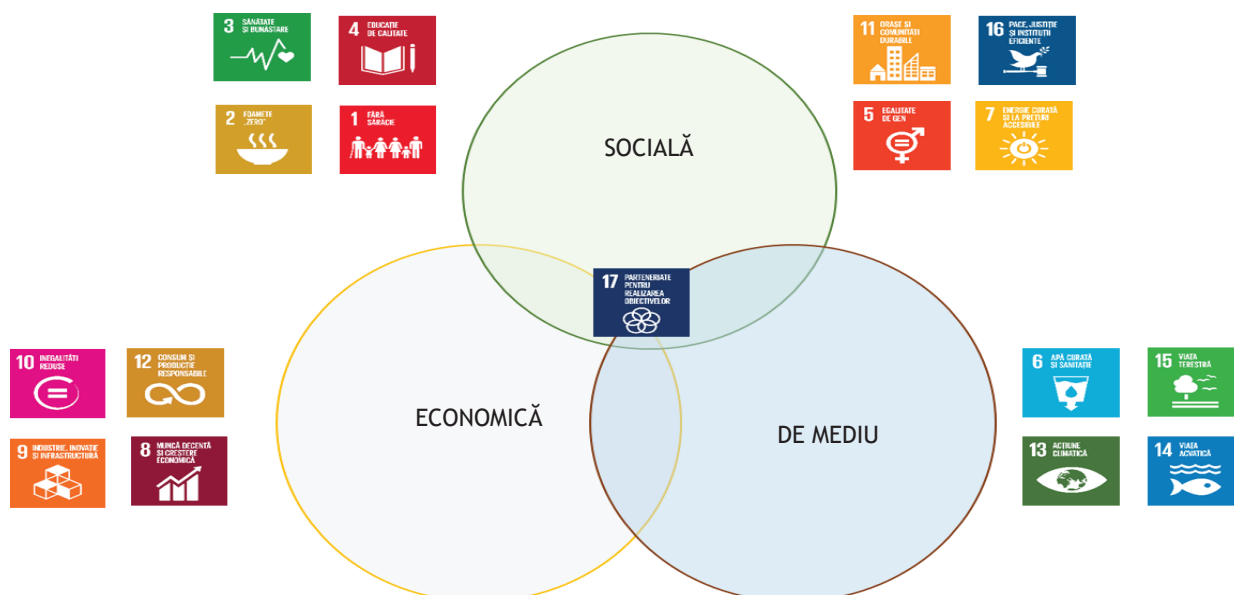

Figura 3.1.2 Distribuția ODD pe cele trei dimensiuni

Sursa: preluată de pe site-ul <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/>

Indicatorii statistici specifici ODD ale dimensiunii sociale țin de: demografie; protecție socială; educație; sănătate; forță de muncă, inegalități și sărăcie; energie și comunități smart și durabile.

Indiferent de domeniul pe care îl reflectă indicatorii și, înainte de a descrie principalele tipuri folosite în analiza problematicii sociale a dezvoltării durabile, este necesar să se înțeleagă bine ce este un indicator statistic, precum și conceptele statistice de bază.

Concepte statistice. Indicatorii statistici

În realizarea obiectivelor Agendei 2030 la nivelul UE, Comisia Europeană a stabilit un set de indicatori pentru monitorizarea progreselor înregistrate în dezvoltarea durabilă, atât la nivelul uniunii, cât și al fiecărei țări membre. În raportul „Către o Europă sustenabilă la orizontul 2030”¹⁴⁶ (2019) s-au definitivat o serie de aspecte foarte importante:

- stabilirea conceptului de monitorizare a listei indicatorilor necesari în prezentarea cantitativă a tuturor aspectelor la nivelul de detaliu, corespunzător celor 17 obiective;

¹⁴⁶ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/rp_sustainable_europe_ro_v2_web.pdf

- colectarea datelor statistice;
- analiza și prezentarea sintezelor pe total UE și pe fiecare stat membru.

În toate rapoartele de monitorizare a progreselor în dezvoltarea durabilă se folosesc frecvent termenii de **date și indicatori**. Iată câteva fragmente edificatoare din acest punct de vedere: „Deciziile cu impact asupra viitorului nostru sau a comunității din care facem parte trebuie să se bazeze pe date fiabile, pentru a urma cel mai adecvat drum. [...] Monitorizarea implementării celor 17 Obiective pentru Dezvoltare Durabilă reprezintă o componentă esențială pe care am preluat-o și detaliat-o în SNDD [...] Fiecare ODD include ținte care trebuie măsurate pentru a evalua dacă obiectivul a fost atins. Sub cele 17 ODD ale SNDDR există 89 de ținte pentru orizontul 2020 [...] Experții au depus eforturi concertate pentru a identifica datele relevante, preexistente pentru țintele din strategie [...] este prezentată evoluția datelor privind 98 de indicatori unici asociați unui număr de 60 de ținte pentru orizontul 2020.”¹⁴⁷

De altfel, primul dintre principiile pe care se bazează procesul de monitorizare și de evaluare a Planului Național de Acțiune pentru implementarea SNDDR 2030 este *principiul responsabilității*, prin care nucleele de dezvoltare durabilă (NDD) din cadrul autorităților publice centrale, coordonate de DDD în parteneriat cu INS, au *responsabilitatea furnizării de date și informații cantitative și calitative* cu privire la cele 17 ODD ale SNDDR 2030, conform criteriilor specifice de raportare în Planul de Monitorizare.

Practic, **datele**, pe măsură ce sunt prelucrate cu metode statistice și încep să redea mesajele pe care le conțin, ele devin **informații**. Spunem că „*statistica este arta de a face cifrele să vorbească*”.

Cunoașterea realității economico-sociale, cu ajutorul metodelor statisticii, presupune trei etape:

1. **Observarea statistică** – etapa în care se culeg date și informații statistice de la unitățile colectivității studiate, pentru toate variabilele de interes;
2. **Prelucrarea informațiilor** – etapa în care datele sunt sistematizate și sunt determinați indicatorii statistici primari și derivați, absoluți și sintetici care caracterizează fenomenul studiat;
3. **Analiza statistică** – etapa în care sunt verificate ipotezele, formulate concluziile și fundamentate procesele decizionale, iar rezultatele comunicate factorilor interesați.

1. În ceea ce privește **observarea statistică**, aceasta înseamnă culegerea anumitor date pe baza unor criterii/reguli unitare de la unitățile colectivității cercetate.

Principii deontologice și de raționalitate în procesul observării statistice:

- datele culese să fie **autentice**, să reflecte realitatea;

¹⁴⁷ Laszlo Borbley, consilier de stat DDD în lucrarea *România durabilă. Indicatori naționali pentru DD – Orizont 2020*, Editura INS, București, 2021.

- datele să se refere numai la caracteristici **pertinente**, esențiale, care răspund cel mai bine scopului cercetării;
- culegerea de date trebuie să se realizeze în condiții **obiective**, fără preferințe din partea cercetătorilor;
- datele obținute de la fiecare unitate observată să rămână **confidențiale**, pentru a nu prejudicia interesele persoanelor fizice sau juridice înregistrate.

Observarea statistică poate fi realizată:

1. **indirect, prin observare documentară**, caz în care se preiau date înregistrate din documente, lucrări elaborate anterior sau din publicațiile disponibile pe suport de hârtie sau electronic (cărți, reviste, ziare, pagini web). Această observare este rapidă și necesită costuri relativ reduse. Există totuși cel puțin două reguli care trebuie respectate în cazul observării documentare:
 - **nu trebuie să fie preluate informațiile în mod automat**. Este nevoie să se verifice consistența logică a conținutului acestor informații;
 - atunci când se colectează date din mai multe surse, este absolut necesară **verificarea compatibilității metodologiilor** folosite de aceste surse la elaborarea datelor.
2. **direct, prin observare pe teren** – contactul nemijlocit cu obiectul observării și înregistrarea element cu element a tuturor caracteristicilor cuprinse în programul observării.

În funcție de **volumul** colectivității cercetate, observarea directă poate fi **totală** sau **parțială**.

- a. **Observarea totală** (exhaustivă) presupune înregistrări la toate unitățile colectivității statistice analizate. Principalele *tehnici de observare totală* sunt:
 - a) **Recensământul**, cea mai veche formă a observării totale în care, printr-o metodologie unitară, se culeg date despre toate unitățile colectivității cercetate.
 - b) **Inventarierea stocurilor** este o tehnică a observării totale, asemănătoare cu recensământul. Deosebirea constă, între altele, în faptul că rezultatele unei inventarieri statistice se evaluează apoi în prețurile specifice evidenței contabile analitice și servesc, în ultimă instanță, controlului de gestiune.
 - c) **Rapoartele statistice** au un caracter de observare permanentă și constau în evidențierea diferitelor aspecte ale activității agenților economici. Aceste rapoarte trebuie comunicate lunar, trimestrial sau, după caz, semestrial serviciilor abilitate de statistică publică.
 - d) **Monografia statistică** presupune studierea aprofundată a unui fenomen/proces, a unei activități sau unități economice. Pe lângă culegerea datelor, este vorba și despre prelucrarea, analiza și interpretarea acestora.

- b. **Observarea parțială** – numai o parte din unitățile colectivității statistice sunt supuse înregistrării.
- a) **Sondajul statistic (selecția statistică)** – extragerea, din populația totală cercetată, a unei părți, numită *eșantion* sau *mostră*. Rezultatele și concluziile analizei eșantionului se extind apoi la întreaga populație. Pentru ca sondajul statistic să fie eficient și corect, este necesar ca eșantionul prelevat să fie *reprezentativ* – să fie o reprezentare cât mai fidelă a caracteristicilor și structurii populației totale.
 - b) **Ancheta statistică** – tehnică a observării parțiale sistematice, bazată pe un eșantion reprezentativ prestabilit (*panel*), astfel încât să asigure prezența tuturor tipurilor calitative din colectivitatea generală.
 - c) **Observarea părții principale (observarea masivului de date)** – se aplică colectivităților ce prezintă grupe de importanță diferită. Nu se mai înregistrează datele de la unitățile de mică importanță, considerând că și acelea au un comportament, un conținut sau un dinamism asemănător cu partea majoră a colectivității, estimarea indicatorilor pe ansamblul colectivității făcându-se astfel mai rapid pe baza datelor înregistrate pentru grupele semnificative, importante ca pondere în colectivitatea generală.
 - d) **Ancheta de opinie** – culegerea de date de la o parte a populației și/sau completarea unor chestionare speciale pentru a se obține unele informații orientative despre fenomenul supus cercetării, la care reprezentativitatea eșantionului nu este obligatorie.

Pentru o înțelegere facilă a etapei de observare statistică, cu tot ceea ce presupune ea, este importantă înțelegerea și folosirea unor categorii operaționale:

1. **Colectivitatea statistică** (populație) reprezintă totalitatea unităților/elementelor de același fel, definite prin caracteristici comune, supuse procesului observării statistice (populația unei localități, colectivitatea unităților școlare dintr-un municipiu, colectivitatea salariaților dintr-o firmă etc.).
2. **Unitatea statistică** desemnează unitatea elementară a colectivității statistice. Unitățile statistice pot fi: simple și complexe. **Unitatea simplă** este obiectul înregistrării, nu poate fi divizată în alte subunități (persoana – în cazul populației, elevul, salariatul etc.). **Unitatea complexă** este formată din mai multe unități simple de același fel (familia/gospodăria – compusă din mai multe persoane, seria de studenți, firma etc.).
3. **Caracteristica statistică (variabilă statistică)** reprezintă însușirea, trăsătura, proprietatea comună tuturor unităților unei colectivități statistice. Exemple: dimensiunea familiei în funcție de numărul persoanelor care o compun, vârsta și sexul persoanelor, nota la un examen, profesia, vechimea în muncă, cifra de afaceri etc.

4. Tipuri de variabile statistice

- După conținut:
 - Variabile de **timp** – repartiția clădirilor dintr-o localitate după anul construirii etc.;
 - Variabile de **spațiu** – efectivul elevilor/studentilor după județul de proveniență etc.;
 - Variabile **atributive** – toate caracteristicile ce nu sunt de spațiu sau de timp: limba maternă, statutul profesional, sexul, mediul de rezidență, statutul marital, profesia etc.).
- După modul de exprimare:
 - Variabile **numerice** sau **cantitative**, permit ordonarea și ierarhizarea unităților colectivității (repartiția populației rezidente pe vârste, gruparea pensiunilor în funcție de numărul locurilor de cazare etc.);
 - Variabile **nenumeric** sau **calitative** sunt exprimate prin cuvinte (tipul de unitate de cazare de 1 stea, 2 stele sau 3 stele; produs bun – rebut, răspuns corect – incorect etc.). Când presupun doar două variante, se mai numesc și **variabile alternative**.
- După natura variației, numai variabilele cantitative pot fi:
 - **Variabile discrete**, de tipul numărării și care iau numai valori întregi (numărul angajaților unei primării, mărimea unei gospodării, mărimea unei serii de studenți etc.);
 - **Variabile continue**, de tipul măsurării și care pot avea orice valoare într-un interval finit sau infinit (timpul de lucru, înălțimea unei persoane, masa corporală, salariul unui angajat etc.).
- După modul de obținere a datelor, putem lucra cu:
 - **variabile primare** – obținute în procesul de culegere a datelor
 - **variabile derivate** – rezultate prin prelucrarea datelor

Variantă – nivelul concret, bine determinat al caracteristicii statistice. Caracteristica statistică poate avea, deci, un număr finit sau infinit de variante.

5. **Indicatorul statistic** reprezintă mărimea numerică, necesară identificării nivelului sau volumului absolut, structurii, intensității sau dinamicii unui fenomen social-economic supus cercetării statistice. Indicatorii statistici sunt obținuți în urma prelucrării primare (indicatorii de volum sau absoluți) sau prin prelucrare ulterioară, conform unor metode specifice.

Funcții ale indicatorilor statistici:

- de măsurare;
- de comparare;
- de sinteză;
- de estimare;
- de verificare a ipotezelor;
- de testare a semnificației parametrilor statistici utilizați.

După *metoda de obținere a indicatorilor și rolul jucat în cercetare – exemple* din lista indicatorilor – Pilon Social:

- **indicatori absoluți (primari)** – exprimă direct nivelul caracteristicii cercetate, în unități concrete, specifice de măsură (numărul persoanelor cu dizabilități, suprafața spațiilor verzi, numărul populației rezidente într-un județ etc.). Se pot obține direct, prin înregistrarea nivelului caracteristicii, prin centralizarea datelor sau prin însumarea parțială sau totală a datelor individuale. Ei prezintă o capacitate relativ limitată de descriere a fenomenului/procesului analizat și nu permit realizarea unor aprecieri calitative. Totuși, indicatorii primari reprezintă punctul de plecare al analizei statistice;
- **indicatori derivați** (mărimi calculate din cele primare) se obțin prin prelucrarea indicatorilor absoluți și fac posibilă exprimarea cantitativă și analiza aspectelor calitative ale fenomenelor și proceselor analizate. Exemplu: gradul de îndeplinire a diferitelor ținte din diferite ODD-uri.

Între indicatorii derivați se numără: **mărimile relative, mărimile medii, indicatorii variației, ai corelației și regresiei, indicii** etc.

În practică se recomandă combinarea indicatorilor derivați cu cei primari pentru a surprinde amploarea reală (absolută) a aspectului reflectat prin unul sau altul dintre indicatorii derivați.

6. Tipuri de scale în corespondență cu tipurile de variabile

- **Scala nominală** – pe care nu regăsim nici măcar relația de ordine. Este cea mai puțin ofertantă scală și pe ea plasăm variabilele calitative/nenumarice (profesia, mediul de rezidență, culoarea ochilor etc.).
- **Scala ordinală** – apare relația de ordine – pe ea regăsim variabilele ordinale: preferința pentru un canal TV, ordinea calificativelor școlare etc.
- **Scala de interval sau cardinală** – este o scală pe care există relația de ordine, dar originea este arbitrară, iar diferențele sunt semnificative. Exemplu: prin convenție umană – temperatura în grade Celsius, timpul calendaristic etc.
- **Scala de raport sau proporțională** – cea mai completă scală. Permite operații de adunare, scădere, înmulțire și împărțire, originea este fixă, iar pe ea se măsoară toate variabilele cantitative continue sau discrete.

Modalitățile de culegere a datelor pentru obținerea indicatorilor circumscriși diferitelor ODD vizează fie abordarea obiectivă, fie pe cea subiectivă.

Indicatorii statistici obiectivi

Indicatorii obiectivi reflectă aspecte/domenii/fațete ale realității sociale, care există fără conștientizarea la nivel individual sau micro, pentru care **instrumentele de colectare și cercetare**, științific-obiective, se înscriu în sfera de activitate a Institutului Național de Statistică (INS) și a diverselor instituții centrale și locale, publice sau private, cu activități în domeniul vizat. Din aceste considerente, atunci când se preiau și se analizează indicatorii obiectivi este

absolut necesar să se parcurgă *metadatele aferente*, adică „*datele despre date*”: *definiții, periodicitate, surse de date, ultima actualizare și alte aspecte metodologice*. Pe platforma TEMPO-Online a INS, la căutarea oricărui indicator, rezultatul căutării cuprinde o parte din fișa indicatorului respectiv, cu definițiile și precizările cele mai importante, iar dacă se dorește o mai mare detaliere a metodologiei se accesează meniul de metadate, în care se regăsesc toate caracteristicile specifice indicatorului respectiv, ținând cont de structura și principiile INS și EUROSTAT, referitoare la calitatea datelor statistice. Exemplificare: indicatorul *Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROE)* care se regăsește în **Ținta 1. Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii, ODD1 – Fără sărăcie** (figurile 3.1.3 și 3.1.4).

ZAD0121 - Orizont 2 - Social - Rata riscului de saracie sau excluziune sociala (AROE), dupa statutul ocupational

☐	STATUTUL OCUPATIONAL	☐	ANI	☐	UM: PROCENTE
	Cauta		Cauta		Cauta
☒	Total persoane	☒	Anul 2008	☒	Procente
☐	Persoane ocupate	☐	Anul 2009		
☐	Someri	☐	Anul 2010		
☐	Pensionari	☐	Anul 2011		
☐	Alte persoane inactice	☐	Anul 2012		
		☐	Anul 2013		
		☐	Anul 2014		
		☐	Anul 2015		
		☐	Anul 2016		
		☐	Anul 2017		
		☐	Anul 2018		
		☐	Anul 2019		
		☐	Anul 2020		

Figura 3.1.3 Tabela de pe Platforma TEMPO-Online la căutarea indicatorului *Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROE)* din Ținta 1/ODD1

Sursa: preluată de pe site-ul INS, TEMPO-Online,
<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

ZAD0121 - Orizont 2 - Social - Rata riscului de saracie sau excluziune sociala (AROE), dupa statutul ocupational

Definitie	<p>Rata riscului de saracie sau excluziune sociala (AROE) este un indicator compozit adoptat la nivelul Uniunii Europene in cadrul Programului Europa 2020, de promovare a incluziunii sociale si reducere a saraciei, reprezentand ponderea in total populatie a persoanelor aflate in risc de saracie sau excluziune sociala.</p> <p>Persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate in cel putin una din urmatoarele situatii:</p> <ul style="list-style-type: none"> - au venituri disponibile inferioare pragului de saracie; - sunt in stare de deprivare materiala severa; - traiesc intr-o gospodarie cu intensitate foarte redusa a muncii. <p>Deprivarea materiala severa se refera la cazul persoanelor care, din cauza lipsei resurselor financiare, nu isi pot permite cel putin patru din cele noua elemente componente considerate esentiale pentru un trai decent, cum ar fi: achitarea la timp, fara restante, a chiriei, ipotecii sau a unor facturi la utilitati; asigurarea unei incalziri adecvate a locuintei; posibilitatea de a face fata unor cheltuieli neprevazute; plata unei saptamani de vacanta anual; consumul de carne sau peste cel putin o data la 2 zile; detinerea unui televizor color; detinerea unei masini de spalat; detinerea unui telefon (fix sau mobil); detinerea unui autoturism personal.</p> <p>Persoanele care traiesc intr-o gospodarie cu intensitate foarte redusa a muncii, sunt persoanele (in varsta de pana la 60 de ani) din gospodariile in care adultii in varsta de munca au avut o activitate echivalenta cu mai putin de 20% din potentialul lor de munca in ultimul an.</p> <p>Prin persoane in varsta de munca se inteleg persoanele de 18-64 ani, care nu sunt copii dependenti sau inactivi.</p>
-----------	---

Figura 3.1.4 Tabela de pe Platforma TEMPO-Online la căutarea indicatorului *Rata riscului de sărăcie sau excluziune sociala (AROE)* din Ținta 1/ODD1

Sursa: preluată de pe site-ul INS, TEMPO-Online,
<http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Pe site-ul Eurostat se regăesc colecții impresionante de indicatori statistici (figura 3.1.5), dar și instrumente de vizualizare interactive, referitoare la ODD ale Agendei 2030. Departamentul de Statistică al Comisiei Europene (Eurostat) este responsabil cu publicarea unor statistici comparabile pentru tot teritoriul UE (cu câteva excepții). „Departamentul consolidează datele colectate de autoritățile naționale și le armonizează pentru a garanta că fiecare indicator – de exemplu, valoarea șomajului – este calculat la fel în toate statele membre”¹⁴⁸.

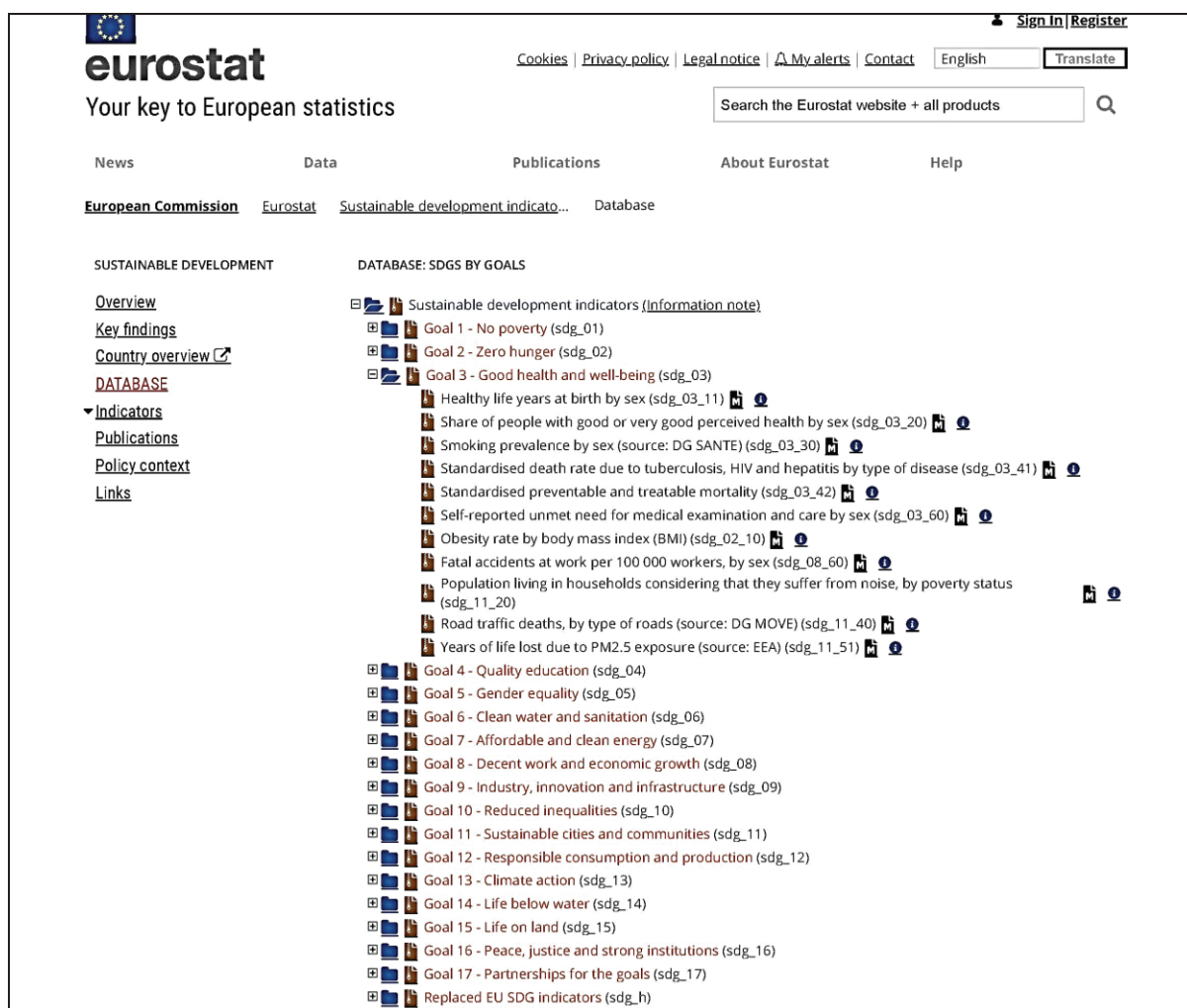

Figura 3.1.5 Pagina Eurostat specifică bazei de date pentru analiza dezvoltării durabile
Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/database>

Indicatorii specifici dezvoltării durabile, în speță cei de natură socială, sunt folosiți în analizele statistice care evaluează și monitorizează progresele pe fiecare ODD, din țările membre UE, pentru fiecare indicator fiind puse, la dispoziția utilizatorului, metadatele corespunzătoare (figurile 3.1.6 și 3.1.7).

¹⁴⁸ https://ec.europa.eu/info/departments/eurostat-european-statistics_ro

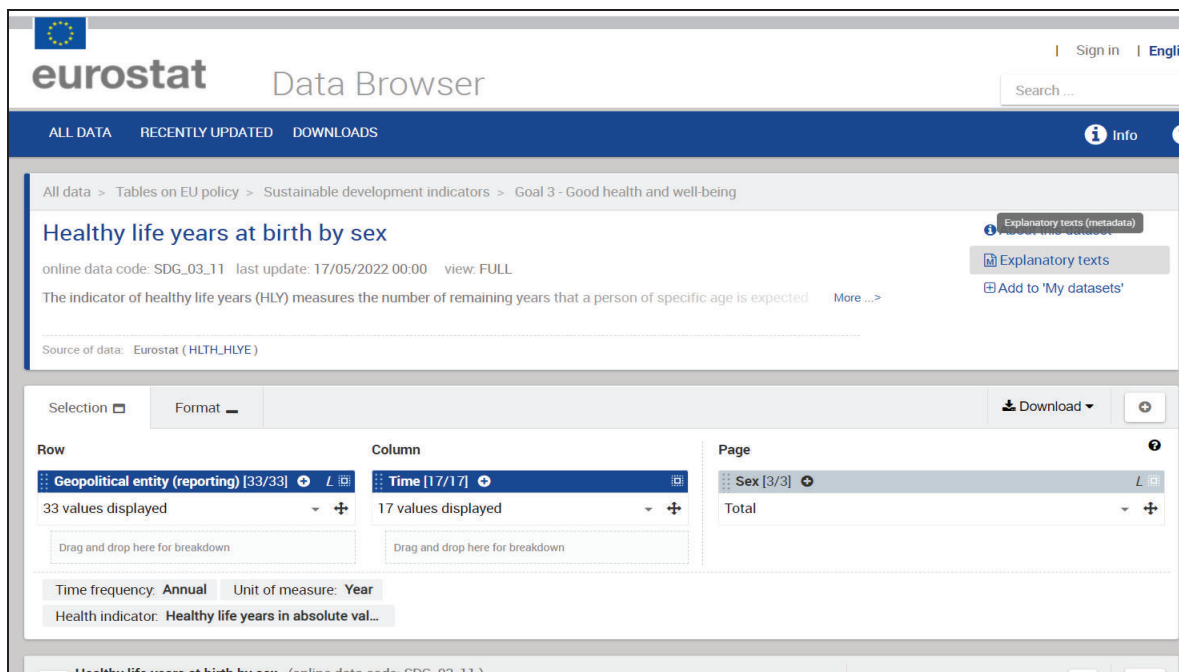

Figura 3.1.6 Indicatorul *Speranța de viață sănătoasă la naștere pe sexe* – ODD3, cu semnalarea zonei de Metadate

Sursa: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_03_11/default/table?lang=en

Healthy life years at birth by sex (sdg_03_11)
ESMS Indicator Profile (ESMS-IP)
 Compiling agency: Eurostat, the statistical office of the European Union

Eurostat metadata

Reference metadata

- 1. Contact
- 2. Metadata update
- 3. Relevance
- 4. Statistical indicator
- 5. Frequency and Timeliness of dissemination
- 6. Coverage and comparability
- 7. Accessibility and clarity
- 8. Comment
- Related Metadata
- Annexes (including footnotes)

Eurostat Quality Profile

4.5. Source data	ESS (SILC)
5.1. Frequency of dissemination	Every year
5.2. Timeliness	T+2 years
6.1. Reference area	All EU MS
6.2. Comparability - geographical	All EU MS
6.3. Coverage - Time	> 10 years
6.4. Comparability - over time	< 3 data points

Description of Eurostat quality grading system under the following [link](#).

For any question on data and metadata, please contact: [EUROPEAN STATISTICAL DATA SUPPORT](#) [Download](#)

1. Contact Top

1.1. Contact organisation	Eurostat, the statistical office of the European Union
1.2. Contact organisation unit	E2: Environmental statistics and accounts: sustainable development
1.5. Contact mail address	e-mail contact : ESTAT-SDG-MONITORING@ec.europa.eu

2. Metadata update Top

2.1. Metadata last certified	11/03/2021
2.2. Metadata last posted	16/05/2022
2.3. Metadata last update	02/05/2022

3. Relevance Top

The indicator is part of the EU Sustainable Development Goals (SDG) indicator set. It is used to monitor progress towards SDG 3 on good health and well-being, which is embedded in the European Commission's Priorities under the 'European Green Deal', 'An economy that works for people' and 'Promoting our European way of life'.

Figura 3.1.7 Pagina cu metadate pentru indicatorul *Speranța de viață sănătoasă la naștere pe sexe* – ODD3

Sursa: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/sdg_03_11_esmsip2.htm

Instrumentele de vizualizare, precum și publicațiile interactive ale Eurostat redau rezultatele acestor analize într-o manieră foarte atractivă, sugestivă și relevantă pentru fiecare țară în parte, dar și pentru comparațiile între țări (figurile 3.1.8 - 3.1.10).

Figura 3.1.8 Instrument de vizualizare a progreselor în dezvoltarea durabilă a țărilor membre UE

Sursa: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/website/sdg/sdg_key/sdg_key_2022/index.html?lang=en

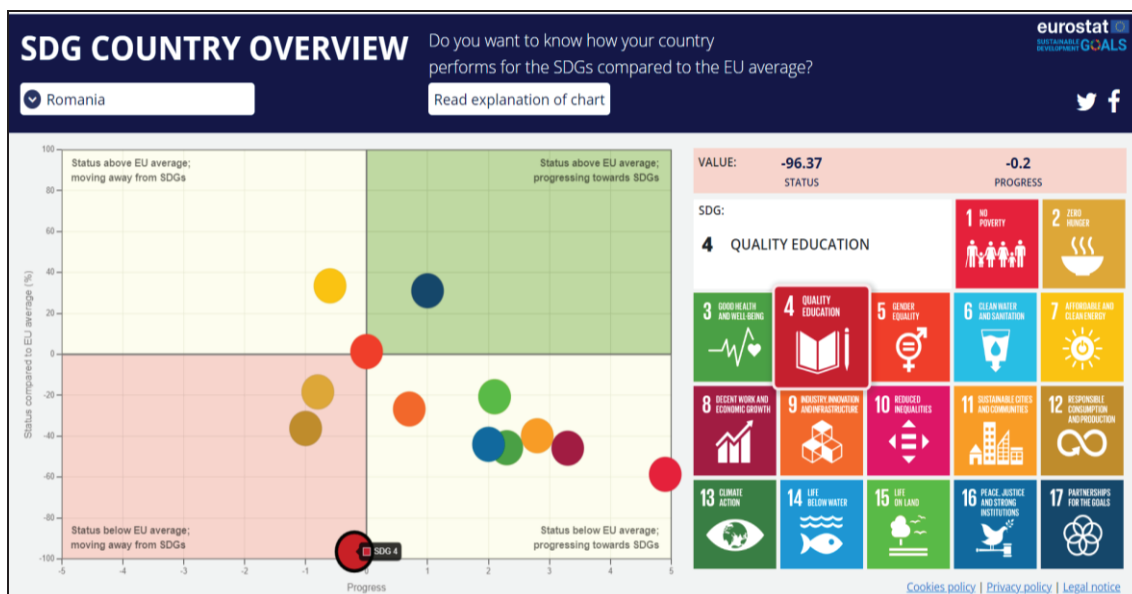

Figura 3.1.9 Instrument de vizualizare a progreselor în dezvoltarea durabilă a țărilor membre UE

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/sdg-country-overview/>

În România, Secretariatul General al Guvernului prin Departamentul pentru dezvoltare durabilă a implementat proiectul: „România durabilă – Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030” (SIPOCA 613) în perioada 2019-2023.

„Scopul proiectului este implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030)”... Pentru „fundamentarea riguroasă și obiectivă a proceselor decizionale și a documentelor strategice din cadrul administrației publice centrale și locale”¹⁴⁹, este nevoie de date corecte, relevante și actuale care se pot obține și prin **agregatorul de date statistice multidisciplinare**, elaborat în cadrul proiectului „*Starea Națiunii – construirea unui instrument inovator pentru fundamentarea politicilor publice*” (SIPOCA 11). Agregatorul cuprinde indicatori statistici pentru toate țintele din toate ODD ale SNDDR 2030 și urmărește permanent realizarea corespondenței cu indicatorii pe care Institutul Național de Statistică și alte instituții publice relevante îi **colectează, centralizează și agregă**. De asemenea, cuprinde nu numai indicatori naționali, dar și europeni, facilitând comparațiile între nivelurile atinse de România și media UE sau de țările membre UE-27 sau de țările din Europa de Est (figurile 3.1.10 - 3.1.11).

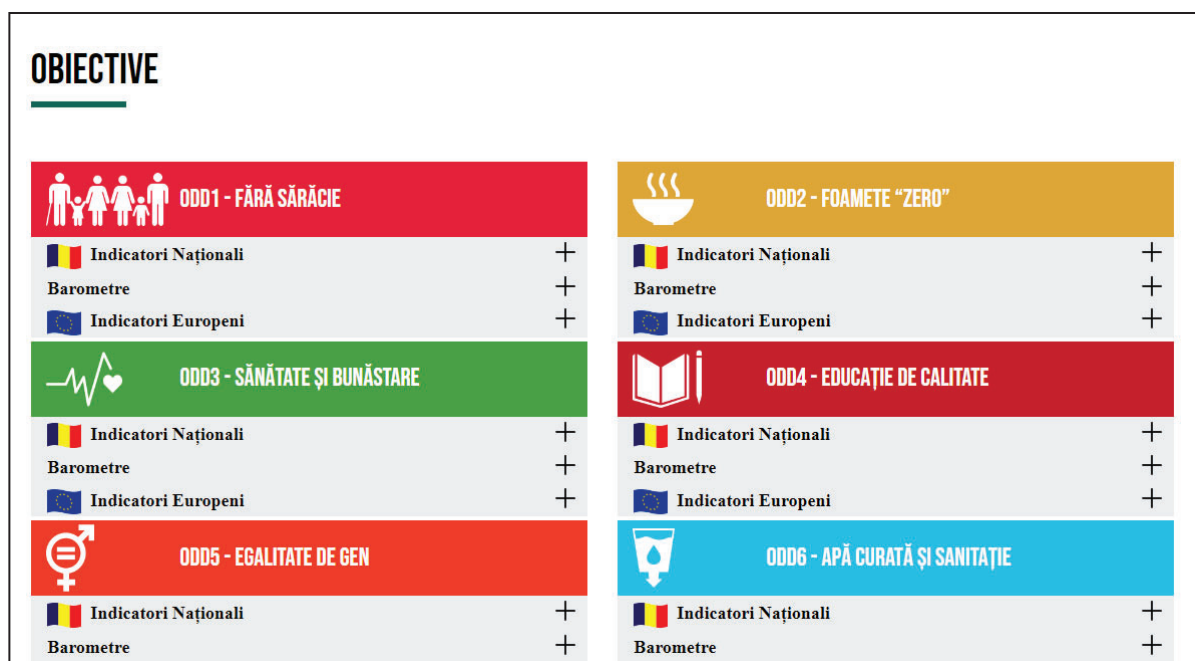

Figura 3.1.10 Pagina agregatorului de date statistice pentru monitorizarea progreselor în implementarea SNDDR 2030

Sursa: <http://agregator.romania-durabila.gov.ro/indicatori.html>

¹⁴⁹ <http://agregator.romania-durabila.gov.ro/desprenoi.html>

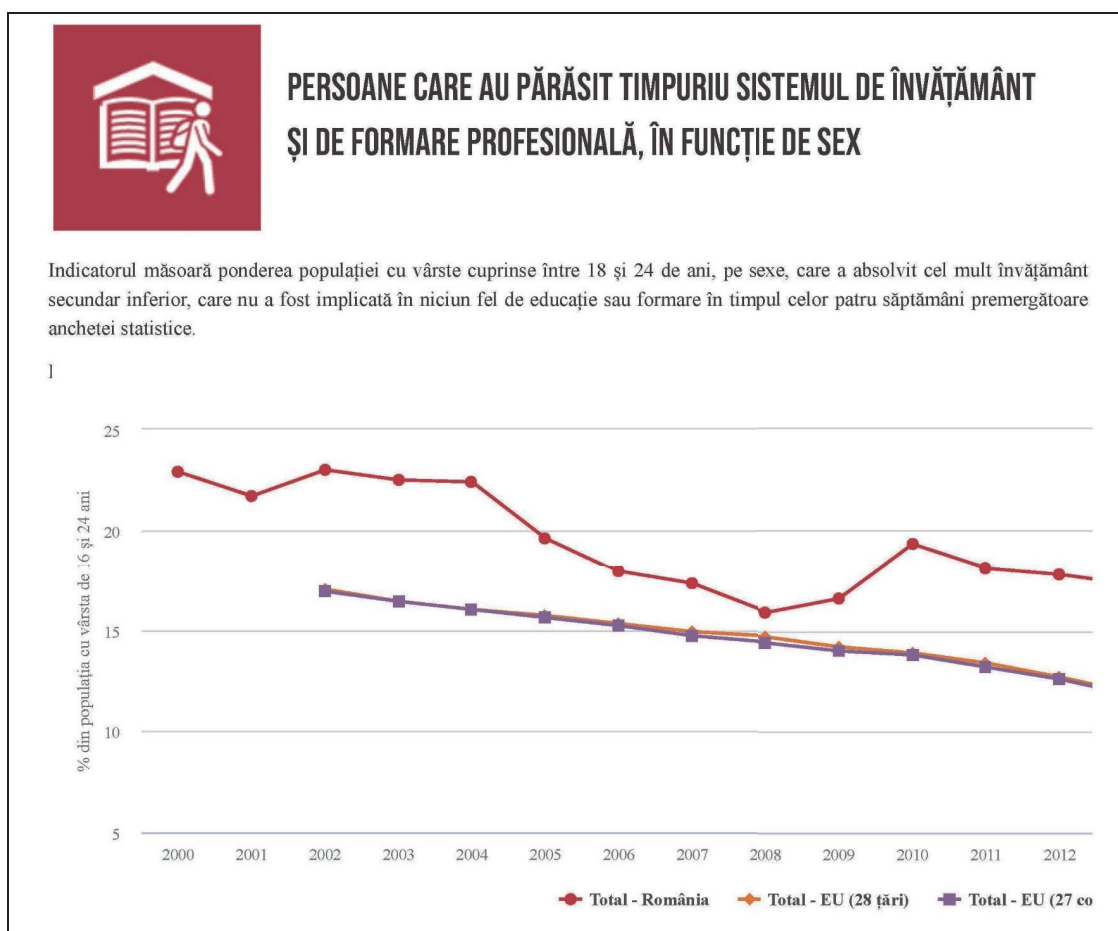

Figura 3.1.11 Modalitățile de vizualizare a indicatorilor din diferite ținte și ODD prin agregatorul de date statistice multidiscipline

Sursa: <http://agregator.romania-durabila.gov.ro/persoane-care-au-parasit-timpuriu-sistemul-de-invatare-si-de-formare-profesionala-in-functie-de-sex.html>

Indicatori statistici subiectivi

În anii de după cel de-al Doilea Război Mondial, bunăstarea unei populații a fost măsurată, în special, prin creșterea economică și PIB-ul pe locuitor, ca indicatori obiectivi, la nivel macroeconomic. Problema unei astfel de abordări este uniformizarea, prin media obținută, a bogăției pe locuitor care ascunde diversitatea situațiilor individuale. Cu alte cuvinte, numai prin indicatorii de mai sus nu cunoaștem dacă de creșterea economică beneficiază toți membrii unei țări sau numai anumite grupuri de interese și putere. Cercetările în domeniu au evidențiat lipsa unei corelații pozitive între rezultatele economice și bunăstare (Ciobanu C. (2020), apud Easterlin (1974)), motiv pentru care o atenție din ce în ce mai mare s-a acordat indicatorilor subiectivi, pentru măsurarea calității vieții.

Indicatorii subiectivi se referă la percepțiile individului și se obțin, prin instrumente de cercetare științific-obiective, care colectează și analizează, aspecte referitoare la percepții, valori, concepții, atitudini și comportamente individuale.

Cuantificarea indicatorilor subiectivi se face, cel mai frecvent, prin **sondaje și anchete de opinie**, pe bază de chestionar cu întrebări închise/semideschise, cu diferențierea legată de reprezentativitatea eșantionului folosit în cercetare.

Sondajul reprezintă o cercetare parțială, al cărei scop este de a estima caracteristicile populației generale, pe baza rezultatelor obținute de la un eșantion riguros prelevat. Această metodă de investigație statistică parțială se bazează pe principiile teoriei probabilităților, statisticii matematice și legii numerelor mari.

În cazul sondajului, **eșantionul** trebuie să fie reprezentativ pentru populația generală cercetată, cu alte cuvinte, trebuie construit după criteriile relevante pentru tematica studiată, astfel încât să constituie „o copie în miniatură” a colectivității generale studiate. Numai astfel construit sondajul oferă încredere în inferența (generalizarea) estimatorilor săi pentru parametrii populației generale. Sondajele prezintă, atât avantaje, cât și dezavantaje în practica socială.

Motivații/Avantaje

- costurile financiar-logistice și umane mai reduse;
- obținerea unei acuratețe sporite a rezultatelor;
- rapiditatea obținerii informațiilor;
- rezultate precise;
- situații care nu permit aplicarea metodei exhaustive.

Dezavantaje

- posibilitatea obținerii de date **nerepresentative**, datele statistice culese prin sondaj inducând, în mod inevitabil, erori;
- imposibilitatea de a urmări fenomenele în **dinamică**, sondajul surprinde static caracteristicile unităților observate, ceea ce poate fi corectat prin organizarea de observări selective periodice, cu periodicitate constantă.

Erorile ce apar în cazul cercetărilor statistice sunt de mai multe feluri:

- **Erori de eșantionare:**
 - sistematice – apar în urma încălcării regulilor teoretice ale sondajelor;
 - întâmplătoare – specifice cercetărilor prin sondaj.
- **Erori de observare (de înregistrare):**
 - erori cauzate de dificultățile de vocabular (limbaj prea savant, folosirea unor cuvinte cu sens incert etc.);
 - erori cauzate de neînțelegerea corectă a întrebărilor (de exemplu: diferența între venit total și venit salarial);
 - erori cauzate de solicitarea memoriei;
 - erori cauzate de lipsa sincerității în furnizarea informațiilor;
 - erori cauzate de anchetatori.

- *Erori datorate nonrăspunsurilor*

Există mai multe tipuri de sondaje, în funcție de metoda de selecție:

1. Sondaje probabiliste (aleatoare)

- fiecare unitate din colectivitatea generală are o probabilitate egală de a intra în eșantion;
- permit studierea și calcularea preciziei estimatorilor, rezultatele fiind riguroase.

Principalele tipuri de sondaje probabiliste (aleatoare) sunt:

- sondajul aleator simplu – eșantionul este extras folosind o metodă aleatoare;
- sondajul stratificat – populația statistică conține elemente eterogene, prezentând o anumită stratificare;
- sondajul de serii/de grupe/cluster – populația statistică studiată este împărțită în serii/grupe/clustere.

2. Anchetele sau sondajele nealeatoare

- în extragerea eșantionului nu se bazează pe metode aleatoare și de aceea precizia estimatorilor nu poate fi calculată;
- prezintă numeroase aspecte subiective, rezultatele sunt mai puțin riguroase;
- se utilizează în cazul unor constrângeri bugetare sau când nu se pot aplica sondajele aleatoare.

Principalele tipuri de sondaje neprobabiliste – eșantionul este selectat, în acest caz, nealeator și evidențiem:

- eșantionarea la întâmplare – în cazul populațiilor omogene;
- eșantioanele de voluntari – în cazul cercetărilor medicale;
- eșantionarea dirijată – în cercetări prelabile cu privire la populația studiată;
- eșantionarea prin metoda cotelor – în cazul analizelor socioeconomice, în care baza de sondaj nu este disponibilă;
- eșantionarea prin metoda itinerariilor.

3. Extragerea aleatoare a eșantionului

Tipuri de selecție:

- cu revenire (vezi tragerea loto „Noroc”)

Număr eșantioane: N^n

- fără revenire (vezi tragerea loto „6 din 49”)

Număr eșantioane: C_N^n

4. Metode de selecție:

- procedeul „Loto”;
- mecanică sau sistematică;
- tabele cu numere aleatoare;
- software specializat.

Regula deontologică „de aur”, în cazul sondajelor și anchetelor, impune ca la prezentarea rezultatelor unei astfel de cercetări să se precizeze un set de informații, din care voi menționa numai pe cele strict necesare:

- metoda de **stabilire a volumului** eșantionului;
- **metoda de selecție**;
- **metoda de colectare** a datelor;
- **intervalul de timp al culegerii** datelor;
- **precizia anchetei – eroarea limită și probabilitatea de garantare a rezultatelor**.

Prezentarea acestor informații conferă **sondajului**, ca instrument de cercetare selectivă, încredere inferenței rezultatelor sale la nivelul colectivității generale. Calculul acestor indicatori de bază pentru un sondaj se recomandă a fi realizat de specialiști statisticieni, pentru un grad ridicat de siguranță și încredere în rezultatele care vor folosi în fundamentarea anumitor decizii de importanță locală sau centrală.

De cele mai multe ori, anchetele de opinie se folosesc atunci când, pentru o anumită tematică, nu există suficiente resurse de timp, financiare, materiale și umane pentru a realiza un sondaj și/sau când nu este nevoie ca tematica respectivă să fie subiectul unei inferențe. În cazul anchetelor de opinie, accentul se pune pe descoperirea de noi aspecte, aprofundarea unor cunoscute insuficient etc. Rezultatele obținute prin astfel de instrumente de cercetare sunt importante pentru că pot deschide noi direcții de investigație pentru găsirea de soluții (posibil inovatoare) în domeniul social.

Se impune o precizare. Frecvent, în practică, conceptele de sondaj și anchetă se suprapun. De cele mai multe ori, sociologii nu fac diferența între sondaj și anchetă, considerând ancheta neapărat cu eșantion reprezentativ, pe când statisticienii și economiștii fac, de cele mai multe ori, această diferențiere. Chiar în practica INS și a EUROSTAT se folosește termenul de anchetă pentru cercetări selective, care se desfășoară pe bază de eșantioane reprezentative la nivel național. Cele mai cunoscute exemple la nivel național sunt anchetele AMIGO (Ancheta Forței de Muncă în Gospodărie), ABF (Ancheta Bugetelor de Familie și AIG (Ancheta Integrată în Gospodărie). De aceea, este foarte importantă prezentarea riguroasă a metodologiei unei cercetări selective, indiferent de domeniul și sfera ei de cuprindere.

Indicatorii subiectivi, obținuți prin sondaje și anchete, prezintă o serie avantaje și dezavantaje, discutate în literatura de specialitate (Ciobanu, C. (2020), apud. Kroll and Delhey 2 (2013, 15-16), p. 3). Avantajele se referă la: perspectiva mai completă asupra acțiunii umane; evaluarea generală asupra unei teme; observarea separării dorințelor de nevoi la nivel individual; pot fi un foarte bun mijloc de a informa deciziile publice și politicile economice și sociale, fie prin analiză directă, descriptivă, fie prin analiză statistică; susțin participarea

cetățenilor și o anumită democratizare a dezbaterii publice; permit rate ridicate de răspuns la aplicarea sondajelor de opinie și colectarea rapidă a informațiilor.

Dezavantajele se referă la: problemele de măsurare, pentru că sunt mai puțin valide (*valid*) și fiabile (*reliable*) în comparație cu măsurile obiective; problema bias-ului în comparații sociale și norme societale, în general, care pot varia temporal și spațial; problema divergenței, pentru că legătura dintre evaluările subiective și condițiile obiective de viață sunt mai degrabă slabe și nu întotdeauna orientate în aceeași direcție (Ciobanu, C. (2020), apud. Kroll and Delhey 2 (2013, 15-16), p. 3)).

Cu toate aceste dezavantaje, în ultimii ani indicatorii subiectivi sunt din ce în ce mai relevanți pentru cel puțin șase dimensiuni ale politicilor publice: **monitorizarea progresului**; **analiza** determinanților bunăstării pentru a informa elaborarea **politicilor publice**; **evaluarea** politicilor publice; examinarea **divergențelor** dintre măsurile obiective și subiective ale calității vieții; clasificarea **performanței** instituționale și **alocarea** resurselor publice și fundamentarea obiectivelor și **strategiilor de dezvoltare** (Ciobanu, C. (2020), apud. Kroll and Delhey 2 (2013, 18), p. 3). Din aceste motive, indicatorii subiectivi sunt din ce în ce mai folosiți în dezvoltarea politicilor publice și s-au creat premisele ca institutele naționale de statistică să măsoare sistematic acești indicatori în analizele lor, alături de indicatorii obiectivi.

În acest context, un exemplu la îndemână este **barometrul de opinie** desfășurat de-a lungul a 30 de valuri de cercetare sociologică RD01-RD30 în cadrul proiectului **România durabilă** <http://romania-durabila.gov.ro/barometre-de-opinie-publica/>. Chestionarele, specifice fiecărui ODD în parte, au cuprins, în cea mai mare parte, întrebări cu variabile ordinale și de evaluare subiectivă (<http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2022/05/RD30-Livrabil-E-Narativ.pdf>).

* * *

În Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, pilonul social beneficiază de o serie de indicatori statistici obiectivi, care se regăsesc concomitent în mai multe dintre cele 17 ODD, în funcție de țintele 2030. Sunt indicatori relevanți din diferite capitole statistice: demografie, structura populației, educație, sănătate, imigrație, agricultură, comerț internațional intra și extra UE, conturi naționale, apă, forță de muncă. Distribuția numărului de indicatori sociali, pe ODD ale SNDD 2030, se regăsește mai jos:

Nr. crt.	Obiectiv de dezvoltare durabilă ODD	Număr indicatori sociali/ODD
1	ODD 1	10
2	ODD 2	4
3	ODD 3	23
4	ODD 4	14
5	ODD 5	14

Nr. crt.	Obiectiv de dezvoltare durabilă ODD	Număr indicatori sociali/ODD
6	ODD 6	6
7	ODD 8	4
8	ODD 9	2
9	ODD 10	8
10	ODD 11	4
11	ODD 12	1
12	ODD 16	20
13	ODD 17	2

Sursa: prelucrare autoare, pe baza datelor din http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2022/02/INDD_tinte2030_14febr2022.pdf

Lista **indicatorilor sociali**, folosiți în măsurarea și monitorizarea ODD, se poate construi, prin filtrate în Excel, pornind de la lista generală a indicatorilor din **SNDDR 2030** (http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2022/02/INDD_tinte2030_14febr2022.pdf). Distribuția acestora pe fiecare ODD și pe instituțiile responsabile cu monitorizarea este benefică, atât în cadrul activităților practice ale cursanților, cât și în activitatea reală de măsurare și monitorizare a progreselor diferitelor ținte ale dimensiunii sociale.

Aplicații practice

Studiul metadatelor pentru selecții de indicatori sociali din oricare ODD – de pe INS, Eurostat sau Agregatorul de date statistice.

Pe instrumentele de vizualizare de pe Eurostat, de selectat și comentat, la alegere, cinci dintre indicatori sociali din ODD sociale.

De analizat metodologia și chestionarul sondajelor de opinie din proiectul „România durabilă”, la alegere dintre valurile RD 01-RD 24, <http://romania-durabila.gov.ro/barometre-de-opinie-publica/>.

Tema 3. Metode de realizare a unor rapoarte sintetice aferente problematicii sociale a dezvoltării durabile

Un raport sintetic aferent problematicii sociale a dezvoltării durabile este recomandat să urmărească cerințe clare, atât pentru conținut, cât și pentru formă. Deși conținutul este considerat ca fiind cel mai important, nici forma nu trebuie neglijată, pentru că ea face atractiv conținutul, curgerea lui clară și logică pentru beneficiari, ținând cont de scopul propus. În condițiile dezvoltării exponențiale a

aplicațiilor/instrumentelor informatice de vizualizare, forma capătă o importanță specială prin crearea de rapoarte interactive, care se pot adapta în timp real și rapid, la orice schimbare de opțiuni de selecție din meniurile pe care sunt construite. În acest sens, recomandăm construcția *dashbord-urilor* în Excel pe baza tabelelor pivot, dar și aplicația *Tableau*, care este o platformă online de analiză vizuală.

Rapoarte sintetice clasice

Ca structură, un raport sintetic clasic, aferent problematicii sociale a dezvoltării durabile, trebuie să conțină:

- pagina de gardă;
- autori;
- elemente de identitate vizuală (dacă este cazul);
- un cuvânt-înainte de la o personalitate în domeniu (dacă este cazul);
- cuprinsul;
- lista de abrevieri;
- lista de tabele și figuri/grafice;
- sumarul executiv în limba română;
- sumarul executiv într-o limbă de circulație internațională (frecvent, în engleză);
- introducere;
- capitolele relevante pe tematica studiată;
- concluzii;
- bibliografie;
- anexe (dacă este cazul).

Cele mai multe dintre rapoartele sintetice aferente problematicii sociale a dezvoltării durabile se pot construi după modelul rapoartelor de anchete selective, potrivit Recomandărilor Oficiului Statistic al Națiunilor Unite (Șandor, D.S., 2015). Astfel, un raport clar și pertinent trebuie să cuprindă:

- **Descrierea generală:**
 - enunțarea scopurilor anchetei/studiului;
 - descrierea materialului cuprins;
 - natura informației colectate;
 - metodele de colectare a datelor;
 - metoda de eșantionare (dacă este cazul);
 - data începerii și durata anchetei (dacă este cazul);
 - exactitatea (dacă este cazul);
 - costul;

- evaluarea anchetei/studiului în funcție de atingerea obiectivelor;
- responsabilitatea asupra datelor.
- **Metoda de selectare a unităților din eșantion;**
- **Personalul și echipamentul utilizat;**
- **Analiza statistică și procedeele de calcul;**
- **Precizia sondajului:**
 - erorile de eșantionare;
 - gradul de concordanță dintre investigatori independenți care tratează același material (dacă este cazul);
 - comparația cu alte surse de informare;
 - eficiența cercetării;
 - observații critice.
- **Considerații finale.**

Câteva exemple edificatoare despre structura unui astfel de raport se regăsesc în câteva documente recent elaborate la nivelul Eurostat sau OECD, chiar pe tematica dezvoltării durabile:

- *Sustainable development in the European Union. Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context, 2022 edition* (Raportul de monitorizare a progreselor ODD în context european, ediția 2022), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-09-22-019> (figurile 3.1.12 - 3.1.13). Este un raport cu o structură bine ancorată în tematica abordată, cu elemente vizuale – grafice, hărți și diagrame care dau putere mesajelor transmise prin analizele realizate;
- *Sustainable development in the European Union. Overview of progress towards the SDGs in an EU context, 2022 edition* (Raportul prezentării de ansamblu asupra progreselor în atingerea țintelor ODD în context european, ediția 2022), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/ks-06-22-017> (figurile 3.1.14 - 3.1.15). Este un raport care excelează în infografice, o manieră modernă de vizualizare a indicatorilor corespunzători țintelor din ODD ai Agendei 2030.
- *Romania: OECD Scan of Institutional Mechanisms to Deliver on the SDGs, 2022*, <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/romania-oecd-scan-of-institutional-mechanisms-to-deliver-on-the-sdgs>

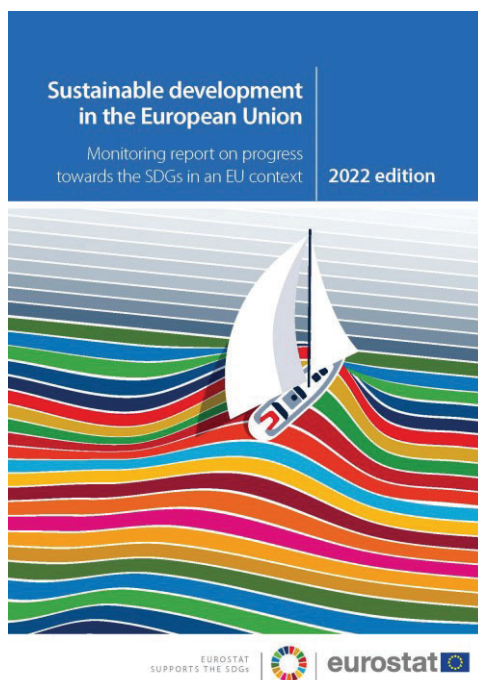

Figura 3.1.12 Coperta Raportului de monitorizare a progreselor ODD în context european, ediția 2022

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-09-22-019>

Contents	
Foreword	4
Acknowledgements	6
Synopsis	9
Introduction	19
COVID-19 impacts on the SDGs	29
1. SDG 1: No poverty	37
2. SDG 2: Zero hunger	53
3. SDG 3: Good health and well-being	67
4. SDG 4: Quality education	85
5. SDG 5: Gender equality	101
6. SDG 6: Clean water and sanitation	115
7. SDG 7: Affordable and clean energy	129
8. SDG 8: Decent work and economic growth	147
9. SDG 9: Industry, innovation and infrastructure	163
10. SDG 10: Reduced inequalities	181
11. SDG 11: Sustainable cities and communities	201
12. SDG 12: Responsible consumption and production	217
13. SDG 13: Climate action	233
14. SDG 14: Life below water	251
15. SDG 15: Life on land	267
16. SDG 16: Peace, justice and strong institutions	285
17. SDG 17: Partnerships for the goals	301
18. Member State overview	319
Spillover effects	339
SDG interlinkages	349
Annexes	355

europa.eu Sustainable development in the European Union 3

Figura 3.1.13 Cuprinsul Raportului de monitorizare a progreselor ODD în context european, ediția 2022

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-books/-/ks-09-22-019>

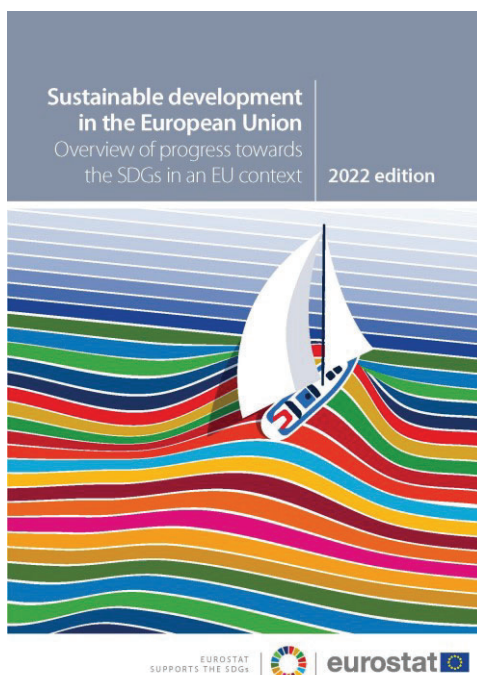

Figura 3.1.14 Coperta Raportului prezentării de ansamblu asupra progreselor în atingerea țintelor ODD în context european, ediția 2022

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/ks-06-22-017>

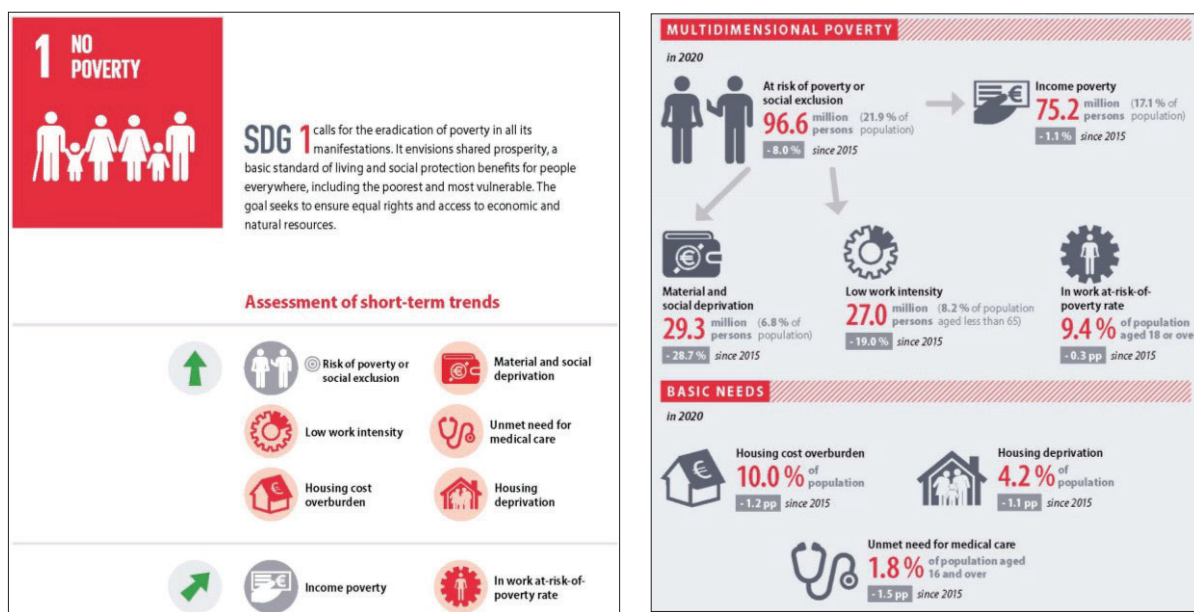

Figura 3.1.15 Prezentarea ODD1 din Raportul prezentării de ansamblu asupra progreselor în atingerea țintelor ODD în context european, ediția 2022

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/ks-06-22-017>

De asemenea, modele relevante pentru realizarea unor rapoarte sintetice pe tematică sunt chiar documentele programatice ale dezvoltării durabile în România:

- Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-romaniei-2030-i>;
- Planul Național de Acțiune pentru implementarea SNDDR 2030 <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/planul-national-de-actiune-final> (figura 3.1.16);
- Rapoartele de activitate ale DDD <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/rapoarte-de-activitate>.

Figura 3.1.16 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

Sursa: <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-romaniei-2030-i>

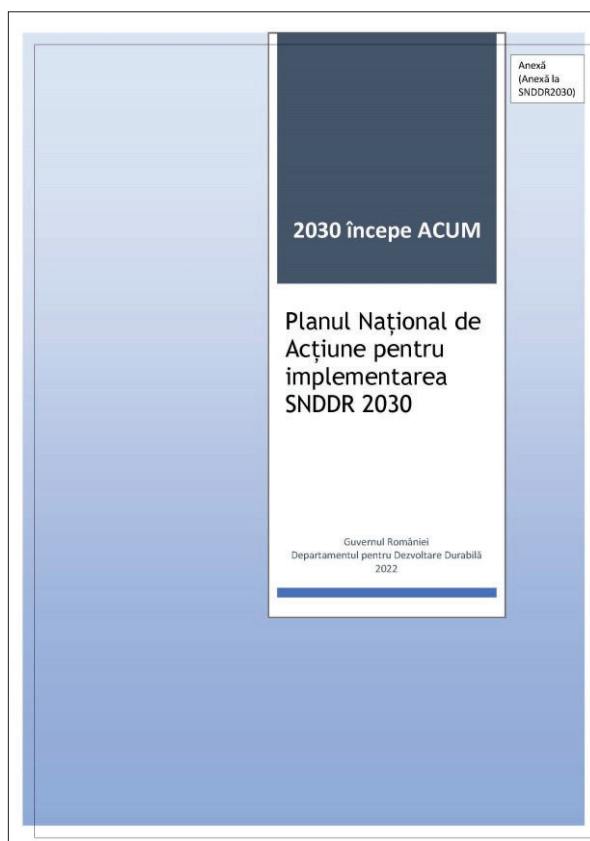

Figura 3.1.17 Planul Național de Acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

Sursa: <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/planul-national-de-actiune-final>

Rapoarte sintetice interactive

EUROSTAT a dezvoltat un instrument interactiv „SDGs and me” folosit în analiza evoluției indicatorilor dezvoltării durabile dintr-o țară, fiind util și în comparațiile între țările membre, pe fiecare ODD în parte (figurile 3.1.18 - 3.1.20). Folosirea instrumentului este foarte accesibilă și intuitivă, cu posibilități de afișare a indicatorilor din fiecare țintă a fiecărui ODD pentru o singură țară sau pentru mai multe simultan (figura 3.1.21).

O alternativă la rapoartele sintetice aferente problematicii sociale a dezvoltării durabile se poate construi în format digital, în Excel, de tipul **Dashboards interactive**, care pot fi exportate pe diferite tipuri de fișiere de prezentare, de pildă **Power Point** sau **Prezi**. Acestea au la bază sintetizarea informației relevante pe tabele pivot și/sau grafice pivot și/sau hărți interactive în Excel, pentru a face prezentarea mai dinamică și adaptată rapid la nevoile de a observa datele în mod încrucișat sau corelat.

Mai jos sunt prezentate capturi de ecran, ce arată anumite etape din construirea unui *Dashboard* (Tablou de bord) interactiv, folosind o bază de date referitoare la variabile din educație (figurile 3.1.22 - 3.1.26)

Figura 3.1.18 Instrumentul de vizualizare *SDGs and me* – selecția țării

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/sdgs/index.html>

Figura 3.1.19 Instrumentul de vizualizare *SDGs and me* – evoluția indicatorului selectat din ODD3 pentru România

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/sdgs/index.html?country=RO&goal=SDG3&ind=1&chart=line>

Figura 3.1.20 Instrumentul de vizualizare *SDGs and me* – comparații ale indicatorului selectat din România cu țările UE în 2019

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/sdgs/index.html?country=RO&goal=SDG3&ind=1&chart=bar>

Figura 3.1.21 Instrumentul de vizualizare *SDGs and me* – comparații ale indicatorului selectat din România cu țările UE în 2019

Sursa: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/digpub/sdgs/index.html?country=RO&goal=SDG1&ind=1&chart=line>

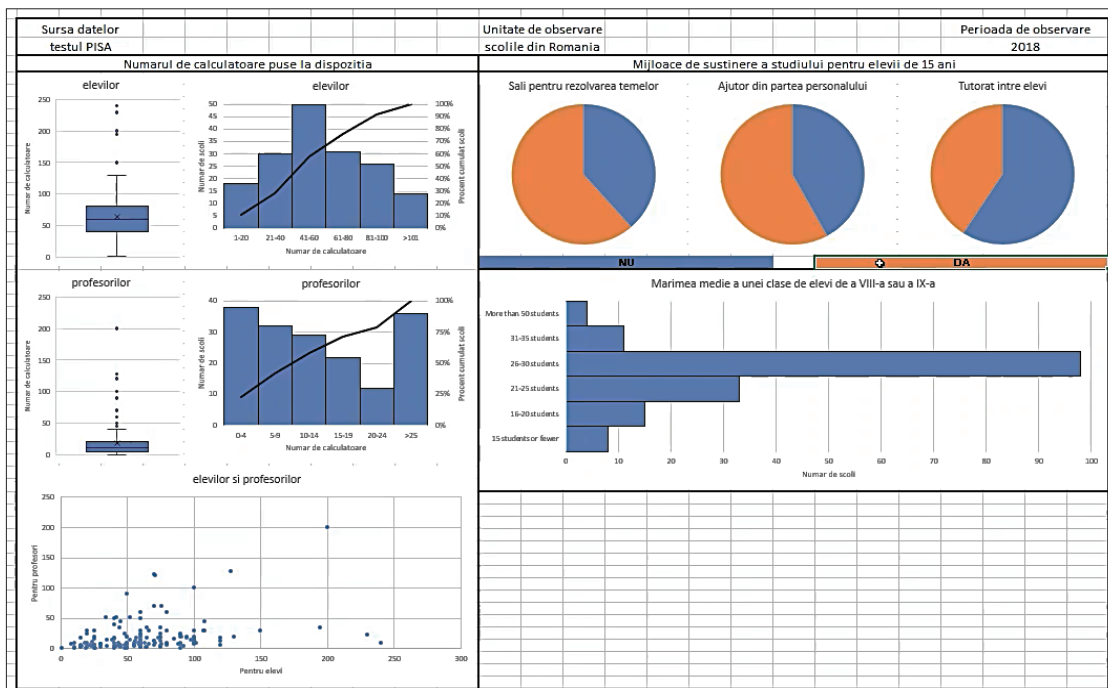

Figura 3.1.22 Construcția unui Dashboard în Excel
Sursa: realizat de autoare

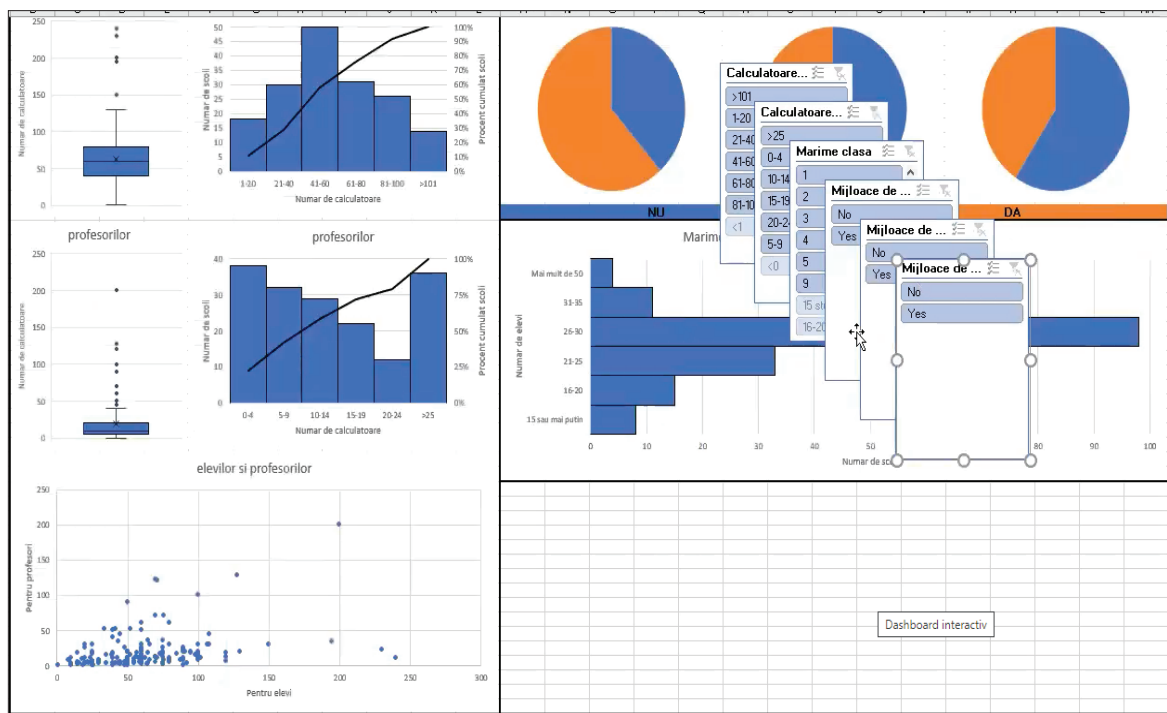

Figura 3.1.23 Construcția unui Dashboard în Excel
Sursa: realizat de autoare

Modulul 3. Dimensiunea socială a dezvoltării durabile

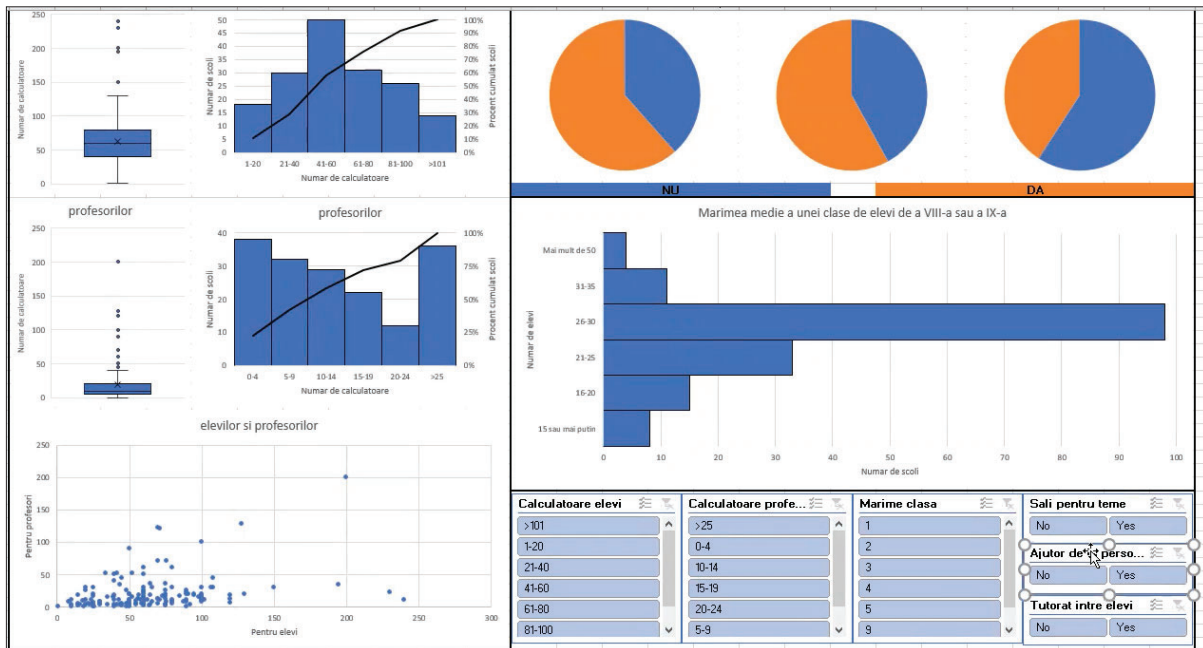

Figura 3.1.24 Construcția unui Dashboard în Excel

Sursa: realizat de autoare

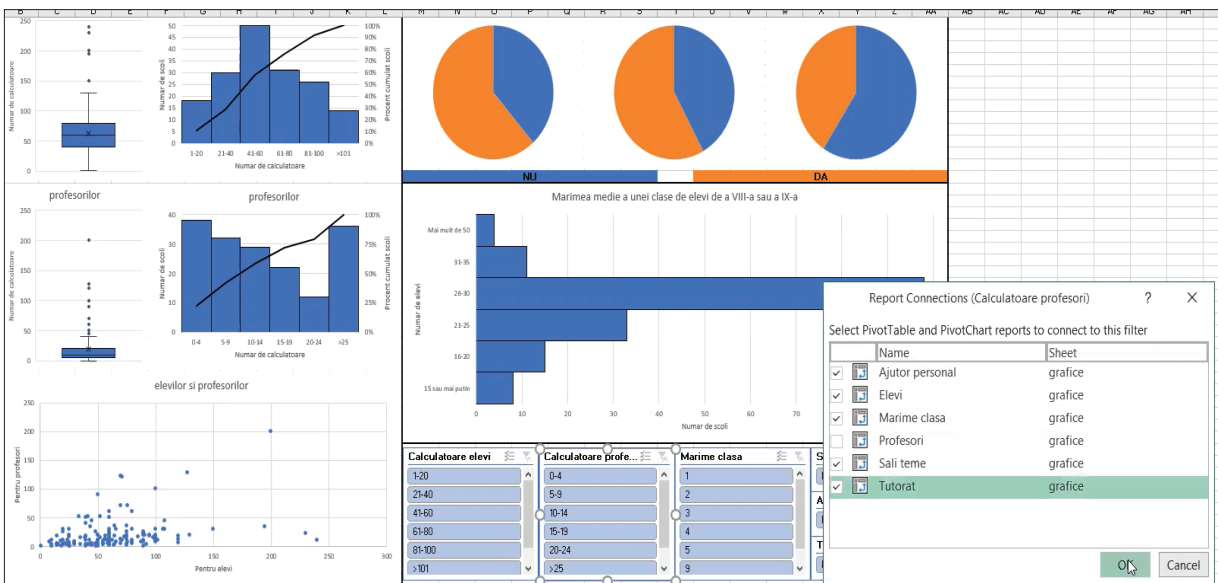

Figura 3.1.25 Construcția unui Dashboard în Excel

Sursa: realizat de autoare

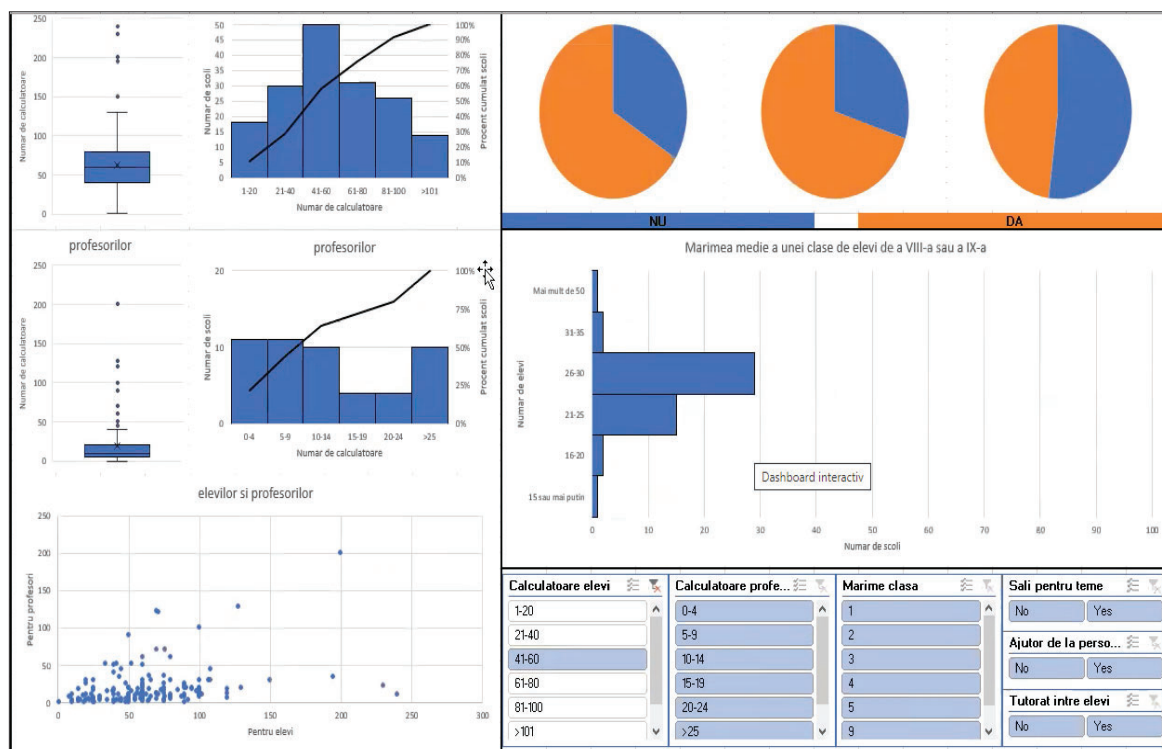

Figura 3.1.26 Construcția unui Dashboard în Excel

Sursa: realizat de autoare

Aplicații practice

De studiat structura documentului **Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**, <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-na%C8%9Bional%C4%83-pentru-dezvoltarea-durabil%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

De studiat **Raportul de evaluare a politicilor, planurilor și strategiilor de acțiune sectoriale în relație cu obiectivele Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**, <http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/08/Raport-de-evaluare-a-politicilor-planurilor-si-strategiilor-de-actiune-sectoriale-in-relatie-cu-obiectivele-Strategiei-Nationale-pentru-Dezvoltarea-Durabila-a-Romaniei-2030.pdf>

De studiat publicația **România Durabilă. Indicatori naționali pentru dezvoltare durabilă. Orizont 2020:**

[//romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/Brosura_indicatori-de-dezvoltare-durabila-2020.pdf](http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/Brosura_indicatori-de-dezvoltare-durabila-2020.pdf)

De accesat și comentat instrumentele de vizualizare dedicate evoluției și monitorizării indicatorilor din ODD sociale, la alegere.

Tema 4. Metode de cercetare cantitative utilizate în analiza evoluției dimensiunii sociale a dezvoltării durabile

În analiza evoluției dimensiunii sociale a dezvoltării durabile, cele mai utilizate metode cantitative sunt cele vizează analiza de dinamică a seriilor de timp (sau cronologice), precum și analiza seriilor teritoriale (sau de spațiu). Când obiectivele cercetării solicită combinarea celor două serii de timp, statistica pune la dispoziția cercetătorului indicatori specifici.

Seriile de timp/dinamice/cronologice

Seriile de timp se mai numesc și serii cronologice sau serii dinamice și au anumite trăsături, reflectând evoluția în timp a anumitor fenomene social-economice. Termenii unei astfel de serii:

- **au variație în timp**, fiind influențați de trei tipuri de factori: **esențiali**, cu acțiune permanentă (trendul sau tendința) notație $T(t)$; **sezonieri** (care se manifestă cu o anumită periodicitate pe anotimpuri/sezoane în timpul anului) $S(t)$ și factori ai **hazardului/aleatori/întâmplători**, cei care provoacă abateri mai mici sau mai mari față de trend, notația fiind $e(t)$;
- sunt obținuți prin aceeași **metodologie** de observare și prelucrare și sunt comparabili, fiind măsurați cu aceeași **unitate de măsură**;
- reflectă **continuitatea fenomenului** studiat. Fiecare termen al seriei este dependent de termenii înregistrați în perioadele sau momentele anterioare și influențează nivelul termenilor următori.

Indicatorii unei serii cronologice se raportează la un anumit moment dat sau pe anumite perioade. De aceea, seriile de timp sunt:

- **serii dinamice de momente** – pentru care termenii seriei prezintă colectivitatea sau fenomenul analizat sub formă de „stoc” la un moment dat (moment de referință), fapt pentru care suma termenilor nu are sens, întrucât conțin elemente care coexistă la diferite momente de timp. Exemple: populația după reședință a comunei Ciugud la 1 ianuarie 2000-2022; fondul de locuințe din municipiul Pitești, existent la 31 decembrie în anii 2000-2021;
- **serii dinamice de intervale** – termenii au sens să fie însumați, ei prezintă sub formă de flux continuu fenomenul studiat, ale cărui evenimente/elemente se cumulează. Exemple: evoluția nupțialității în perioada 2010-2021; evoluția mortalității în perioada 2010-2021; evoluția emigrației în perioada 2010-2021.

Analiza seriilor cronologice. Sistemul de indicatori

După conținut și mod de exprimare, indicatorii seriilor de timp sunt:

A. indicatori absoluți:

- ✓ nivelul absolut al termenilor seriei cronologice;
- ✓ modificarea absolută a nivelurilor seriei de la o perioadă la alta (de la un moment la altul).

B. indicatori relativi:

- ✓ indicele de dinamică (creștere sau descreștere);
- ✓ ritmul modificărilor (rata de dinamică);
- ✓ nivelul absolut al unui procent din ritmul modificărilor (din ritmul de dinamică).

C. indicatorii medii:

- ✓ nivelul mediu al seriei cronologice;
- ✓ modificarea medie absolută (sporul/deficitul mediu);
- ✓ indicele mediu de dinamică;
- ✓ ritmul mediu de dinamică (rata medie de creștere sau descreștere).

Fiecare dintre indicatorii de mai sus se pot calcula, în două variante, în funcție de baza de comparare:

- cu **bază fixă** – când se compară fiecare termen al seriei cu un singur termen ce constituie **bază fixă de comparație** (de obicei este primul termen din serie, dar poate fi și altul, în funcție de obiectivele urmărite)
- cu **bază în lanț sau mobilă**, când se compară fiecare termen al seriei cu termenul anterior, disponibil ca informație.

Analiza unei serii de timp presupune operații multiple de comparație, concretizate matematic prin operații de scădere sau de împărțire.

Forma generală a unei serii de timp cu **n termeni** este:

t	y _t
1	y ₁
2	y ₂
3	y ₃
...	...
...	...
n	y _n

A. Indicatorii absoluți – prezintă aceleași unități de măsură ca datele înregistrate.

Dacă rezultatul comparației prin scădere este pozitiv (+), atunci se mai folosește expresia de **spor absolut** (cu bază fixă sau bază în lanț), iar dacă este negativ(-), atunci se justifică denumirea de **scădere absolută sau deficit absolut** (cu bază fixă sau bază în lanț). Nu recomandăm folosirea termenului de spor

negativ, indiferent cât de „atractiv/șocant” pare, întrucât limba română este foarte ofertantă pentru astfel de situații.

Modificarea (sporul) absolută se simbolizează prin litera „ Δ ” și se stabilește ca diferență a două niveluri absolute.

În funcție de baza de comparare, se poate calcula:

- modificarea absolută cu **bază fixă**: $\Delta_{t/1} = y_t - y_1$
- modificarea absolută cu **bază mobilă** (în lanț): $\Delta_{t/t-1} = y_t - y_{t-1}$

B. Indicatorii relativi ai seriilor dinamice – presupun comparația prin împărțire, deci reprezintă raportul dintre doi termeni ai seriei și reflectă modificarea relativă de la o perioadă la alta.

Indicele de dinamică (indicele ritmului de dinamică) se poate exprima în cifre absolute sau în procente și indică de câte ori a crescut (scăzut) nivelul caracteristicii în perioada (momentul) t , comparativ cu nivelul înregistrat într-o perioadă (moment) considerată bază de comparare:

- **indicele de dinamică cu bază fixă**: $I_{t/1} = y_t / y_1$
- **indicele de dinamică cu bază mobilă**: $I_{t/t-1} = y_t / y_{t-1}$

Ritmul de dinamică (ritmul modificărilor) se calculează ușor, pe baza indicelui și se recomandă a se exprima în procente. Modalități de calcul:

$$R = (I - 1) \times 100 \text{ sau } R\% = I\% - 100$$

sau

$$R = \Delta / y_{bc}$$

în care: R = ritmul de dinamică;

y_{bc} = nivelul absolut – baza de comparare.

La rândul său, ritmul de dinamică se poate calcula în două variante:

- **ritmul modificării cu bază fixă**:

$$R_{t/1} = \Delta_{t/1} / y_1 * 100 = [(y_t - y_1) / y_1] * 100 = I_{t/1}\% - 100$$

- **ritmul dinamicii cu bază mobilă**:

$$R_{t/t-1} = \Delta_{t/t-1} / y_{t-1} * 100 = [(y_t - y_{t-1}) / y_{t-1}] * 100 = I_{t/t-1}\% - 100$$

Nivelul absolut al unui procent din ritmul de dinamică se calculează pe baza raportului dintre variația absolută (Δ) și ritmul de dinamică ($R\%$) exprimat procentual, cu bază fixă și cu bază în lanț:

- **cu bază fixă**:

$$A_{t/1} = \Delta_{t/1} / (R_{t/1} * 100) = y_1 / 100$$

- **cu bază mobilă**:

$$A_{t/t-1} = \Delta_{t/t-1} / (R_{t/t-1} * 100) = y_{t-1} / 100$$

Analiza seriilor teritoriale/de spațiu

Seria teritorială sau serie de spațiu este alcătuită din șirul de valori al unei variabile statistice, ordonate în raport cu unitățile administrative sau diviziunile teritoriale de care aparțin.

- Seria teritorială operează cu *unități complexe* ca, de exemplu: județul, regiunea, zona, țara, gruparea de țări, continentul etc. În acest context, fiecare unitate administrativ-teritorială poate fi analizată separat, sub forma unui **studiu monografic**, dar și ca **parte** sau nivel al unei variabile studiate în profil teritorial.

- De exemplu, populația unui județ poate constitui obiectul unei monografii, în care se prezintă toate aspectele legate de numărul, structura pe sexe și grupe de vârstă, natalitate, mortalitate, nupțialitate, fertilitate, repartiție socio-profesională, pe tipuri de localități etc. La nivelul țării însă, populația județului este privită ca parte a întregului ce se constituie în populația României.

- termenii unei serii teritoriale sunt fie **indicatori absoluți**, ce se obțin prin cumularea în cadrul fiecărei unități administrativ-teritoriale a tuturor elementelor (manifestărilor) referitoare la caracteristica cercetată, fie **indicatori derivați**, ce rezultă din aplicarea unor procedee de calcul la nivelul fiecărei unități observate.

De fiecare dată consultarea metadatelor este foarte importantă și necesară pentru a cunoaște foarte bine definițiile indicatorilor analizați, dar și anumite modificări metodologice care ar împiedica comparabilitatea între unitățile comparate în serie.

Dezvoltarea spectaculoasă a echipamentelor și aplicațiilor informatice a făcut ca reprezentarea grafică a seriilor teritoriale să fie facilă, exactă și accesibilă prin numeroase soft-uri, cum ar fi ArcGis ș.a.

Indicatori statistici ai seriilor teritoriale

Prelucrarea datelor unei serii teritoriale se face cu ajutorul unui sistem de indicatori, adecvat naturii termenilor și scopului de cunoaștere urmărit. Ca manieră de a-i construi, indicatorii seriilor teritoriale sunt similari celor folosiți în analiza seriilor de timp.

Dacă seria este alcătuită din *mărimi absolute*, se pot folosi următorii *indicatori statistici*:

- **Indicatori absoluți** – indicatori de nivel;
 - decalajul (avansul) absolut; $\bar{\Delta}_{i/j} = y_i - y_j$ sau $\Delta_{j/i} = y_j - y_i$
- **Indicatorii relativi** – indicii teritoriali;
 - ratele de decalaj (devansare);
 - mărimile relative de structură;
 - indicele (coeficientul) repartiției teritoriale;
- **Indicatorii medii** – nivelul mediu
 - mediana, eventual modul.

Indicii teritoriali sunt mărimi relative de coordonare, care se obțin prin raportarea termenilor unei serii de spațiu. Ei măsoară variația unor colectivități coexistente în timp, dar situate în spații diferite din punct de vedere al diferitelor caracteristici ce fac obiectul studiului în profil teritorial. De exemplu, dacă se studiază o variabilă y pentru două unități teritoriale i și j , se obțin doi indici individuali:

$$i_{i/j} = \frac{y_i}{y_j} \quad \text{sau} \quad i_{j/i} = \frac{y_j}{y_i}$$

Rata de decalaj (devansare), numită frecvent și decalaj (avans) relativ este expresia procentuală a diferenței absolute dintre termenii unei serii teritoriale. Notăm cu $(r_{y_i}^{\%})_j$ această rată, se calculează astfel:

$$\begin{aligned} \text{- de pe poziția unității teritoriale } j: & \quad r_{y_i}^{\%} = \frac{y_i - y_j}{y_j} * 100 = 100 \left(i_{i/j} - 1 \right) \\ \text{- de pe poziția unității teritoriale } i: & \quad r_{y_j}^{\%} = \frac{y_j - y_i}{y_i} * 100 = 100 \left(i_{j/i} - 1 \right) \end{aligned}$$

Mărimi relative calculate ca rapoarte față de medie. Alegerea termenilor de comparație poate fi deseori apreciată ca fiind subiectivă. De aceea, frecvent se întâlnesc ca bază de comparație pentru termenii unei serii teritoriale însuși nivelul mediu, mediana sau modul seriei. Notând cu (\bar{y}) nivelul mediu, relațiile de mai sus devin:

$$\Delta_{y_i/\bar{y}} = y_i - \bar{y}$$

$$i_{y_i/\bar{y}} = \frac{y_i}{\bar{y}}$$

$$r_{y_i/\bar{y}}^{\%} = \left(i_{y_i/\bar{y}} - 1 \right) \cdot 100$$

Nivelul mediu al seriei teritoriale (\bar{y}) trebuie determinat în funcție de natura termenilor. Pentru o serie formată din mărimi absolute, se stabilește media aritmetică simplă, dar se recomandă multă precauție în interpretare.

Nivelul mediu al seriilor teritoriale alcătuite din mărimi relative de structură sau de intensitate se calculează ca medii aritmetice ponderate.

În cazul seriilor teritoriale, alcătuite din mărimi relative de dinamică, nivelul mediu poate fi aflat prin aplicarea mediei geometrice simple. Această relație se recomandă și pentru seriile formate din mărimi relative de coordonare (cu condiția ca baza de raportare să fie aceeași pentru toți termenii seriei).

În situația disponibilității datelor combinate în timp și spațiu referitoare la un indicator, adesea se pune problema recuperării decalajelor care există la un moment dat între o unitate teritorială i față de alta, notată cu j , în condițiile în care, în cel mai recent moment/perioadă din seria de timp, este adevărată relația $y_i < y_j$.

Se poate determina perioada (t) în ani/luni/zile (depinde cum e măsurat timpul) în care nivelurile din unitățile i și j se egalizează, cu condiția ca indicele mediu de evoluție din i să fie mai mare decât în j , pe toată perioada descrisă de seria de timp: $I_{i \text{ mediu}} > I_{j \text{ mediu}}$

Punând condiția $y_i \cdot \bar{I}_i^t := y_j \cdot \bar{I}_j^t$ rezultă că

$$t = \frac{\log y_j - \log y_i}{\log \bar{I}_i - \log \bar{I}_j}$$

Urmând aceeași logică, se poate pune problema:

- fie ca o unitate teritorială i să atingă o țintă propusă K , pentru un anumit indicator, pentru care se cunoaște indicele mediu de evoluție pe o perioadă trecută. Pentru aceasta se va calcula durata în care se poate recupera decalajul identificat față de cel mai recent moment din seria analizată.

$$\bar{I}_i = \sqrt[t]{\frac{K}{y_i}}$$

$$\bar{R}_i = \bar{I}_i * 100 - 100$$

- fie, dacă se impune intervalul de timp în care să se recupereze decalajul, atunci se determină indicele sau ritmul mediu de evoluție, iar accentul va cădea pe factorii care trebuie stimulați, pe intervențiile prin care să se acționeze pentru a se atinge obiectivul fixat K .

Aplicații practice

De calculat și interpretat indicatorii seriei statistice referitoare la numărul mediu de pensionari în România 1990-2021.

De calculat și interpretat indicatorii seriei statistice referitoare la populația ocupată, după Balanța Forței de muncă, România 2008-2020.

De calculat și interpretat indicatorii seriei statistice referitoare la spațiile verzi din Regiune de Vest 1993-2013.

De calculat și interpretat indicatorii seriei statistice referitoare la evoluția mortalității prin tulburări mentale și de comportament în România 1994-2020.

De calculat și interpretat indicatorii seriei referitoare la evoluția raportului de dependență demografică, în profil teritorial (regiuni sau județe dintr-o regiune de dezvoltare) în perioada 2000-2020. De reprezentat grafic datele.

De calculat și interpretat indicatorii seriei referitoare la evoluția raportului de dependență demografică, în context UE, în perioada 2000-2020. De reprezentat grafic datele.

De calculat și interpretat indicatorii seriei referitoare la evoluția ratei de mortalitate infantilă, în profil teritorial (regiuni sau județe dintr-o regiune de dezvoltare) în perioada 2000-2020. De reprezentat grafic datele.

Tema 5. Practica interpretării unor date provenite din sectoare diferite

În foarte multe situații, în analiza datelor provenite din sectoare diferite, dispunem de baze mari de date care conțin numeroase variabile de interes, iar prin încrucișări repetate se pot revela legături și relații de cauzalitate, care pot servi în fundamentarea unor decizii importante. Aceste încrucișări se pot realiza prin tabelele și graficele de tip pivot din Excel, dar și în SPSS sau alt mediu de programare (R, Python etc.).

În cazul bazelor de date sociale, de la început se recomandă a se studia cu atenție baza: câte variabile și câte înregistrări conține; care sunt variabilele și de care tip sunt (cantitative sau calitative); dacă sunt toate necesare în analiză, dacă este cazul să curățăm baza respectivă (prin verificarea corectitudinii denumirilor categoriilor pe fiecare variabilă în parte).

Exemplificare

Pe site-ul www.date.gov.ro am selectat indicatorii care erau în format Excel, după care m-am oprit la Baza de date de la Ministerul Educației, la fișierul care conține Notele la bacalaureat, în prima sesiune din anul 2020 (figura 3.1.27).

Figura 3.1.27 Pagina de pornire a site-ului de date deschise livrate de autoritățile și instituțiile administrației publice

Sursa: www.data.gov.ro

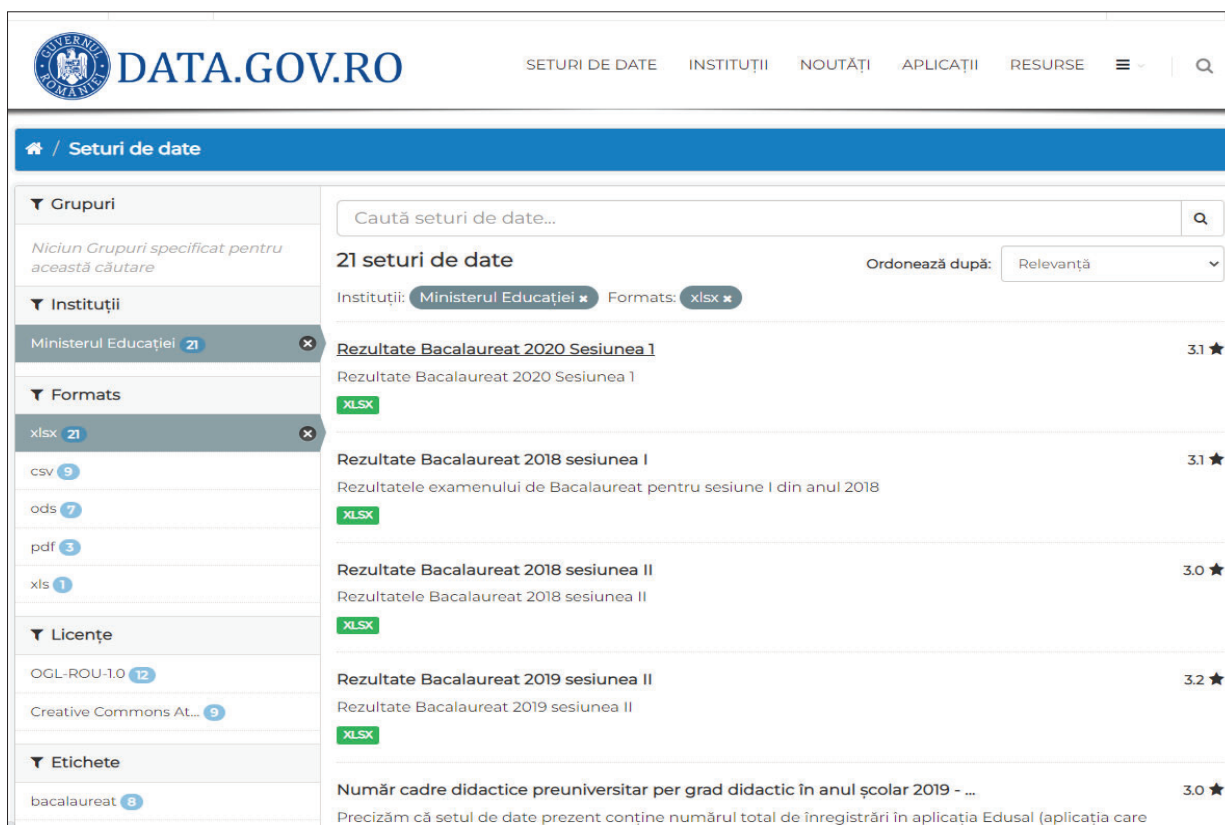

Figura 3.1.28 Modalitatea de selecție a unui set de date deschise. Exemplu: fișierul care conține Notele la bacalaureat, în prima sesiune din anul 2020, de la Ministerul Educației

Sursa: https://data.gov.ro/dataset?res_format=xlsx&organization=men

Operațiuni realizate:

- am stabilit ce variabile din baza de date servesc scopului meu și am constatat că dimensiunea bazei este impresionantă, de 155650 de înregistrări;
- din Baza de date (BD) am șters variabilele care nu prezentau interes pentru analiza și raportul propuse;
- prin aplicarea filtrelor din Data am verificat, pentru fiecare variabilă menținută, dacă categoriile de răspunsuri sunt corect scrise în toată BD. Nu a fost cazul de curățare, totul a fost corect;
- dacă BD prezenta secvențe de text scrise greșit trebuia, prin filtrare, să selectez secvențial acele categorii cu probleme și să le scriu identic pentru toate înregistrările respective, prin Copy/Paste;
- din meniul Insert/Pivot Table am selectat zona care conține BD și am stabilit unde se creează tabelul pivot (pe pagina cu BD sau într-o nouă filă);
- se selectează variabilele, în ordinea care prezintă interes și se urmăresc rezultatele. De preferat ca tabelele pivot să fie însoțite și de grafice pivot.

1	Profil	Filiera	Forma de învățământ	Mediu	Promotie	STATUS	Medie	Row Labels	Count of Filiera	Average of Medie	Max of Medie
179	Teologic	Vocațională	Zi	RURAL	2019-2020	Nepromovat		F	158	5.59	5.96
180	Uman	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.8	M	256	5.60	5.98
181	Tehnic	Tehnologic	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	6.31	Promovat	95475	8.10	10
182	Teologic	Vocațională	Zi	URBAN	2019-2020	Nepromovat		Tehnologică	21094	7.38	10
183	Tehnic	Tehnologic	Zi	RURAL	2008-2009	Promovat	6.51	RURAL	8261	7.31	9.91
184	Teologic	Vocațională	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	9.4	Resurse naturale și protecția mediului	1147	7.04	9.88
185	Real	Teoretică	Zi	RURAL	2014-2015	Nepromovat		F	709	7.16	9.88
186	Teologic	Vocațională	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	7.6	M	438	6.84	9.85
187	Resurse n	Tehnologic	Zi	RURAL	2019-2020	Nepromovat		Servicii	5131	7.51	9.91
188	Real	Teoretică	Zi	RURAL	2016-2017	Promovat	6.13	F	3252	7.60	9.91
189	Servicii	Tehnologic	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	8.3	M	1879	7.36	9.9
190	Servicii	Tehnologic	Zi	RURAL	2019-2020	Nepromovat		Tehnic	1983	6.97	9.75
191	Servicii	Tehnologic	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	7.45	F	611	7.09	9.75
192	Servicii	Tehnologic	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	7.96	M	1372	6.91	9.61
193	Servicii	Tehnologic	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	7.95	URBAN	12833	7.43	10
194	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.96	Resurse naturale și protecția mediului	1134	7.00	9.63
195	Real	Teoretică	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	9.13	F	643	7.08	9.63
196	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.85	M	491	6.88	9.13
197	Real	Teoretică	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	8.71	Servicii	8742	7.65	10
198	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	9.06	F	4683	7.76	10
199	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.96	M	4059	7.54	9.88
200	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	9.96	Tehnic	2957	6.93	9.76
201	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	7.9	F	740	6.91	9.61
202	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	7.5	M	2217	6.94	9.76
203	Real	Teoretică	Zi	RURAL	2019-2020	Promovat	8.73	Teoretică	64128	8.36	10
204	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.41	RURAL	15341	8.14	10
205	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.2	Real	7340	8.14	10
206	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	8.16	F	4219	8.32	10
207	Real	Teoretică	Zi	RURAL	2019-2020	Nepromovat		M	3121	7.90	10
208	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	9.5	Uman	8001	8.14	10
209	Tehnic	Tehnologic	Zi	URBAN	2018-2019	Nepromovat	5.65	F	5548	8.29	10
210	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	9.06	M	2453	7.81	10
211	Real	Teoretică	Zi	URBAN	2019-2020	Promovat	7.21	URBAN	48787	8.43	10

Figura 3.1.29 Realizarea unui tabel pivot din datele referitoare la Notele la bacalaureat în prima sesiune din anul 2020

Sursa: realizat de autoare pe baza datelor de pe

https://data.gov.ro/dataset?res_format=xlsx&organization=men

În meniul tabelului pivot se trec, pe rânduri și pe coloane, variabilele care prezintă interes, cu mențiunea că pe coloane, în funcție de tipul datelor se pot calcula medii, sume, valorile de minimum și maximum etc. În funcție de ce anume vrem să scoatem în evidență, schimbăm ordinea între variabile sau mai adăugăm

coloane pentru noi indicatori statistici sau apelăm la filtre. De asemenea, se pot face grafice interactive, selectând variabilele de interes în analiză.

The screenshot shows the website of the Ministry of Entrepreneurship and Tourism (Ministerul Antreprenoriatului și Turismului). The page is titled 'TURISM' and features three columns of data links:

- Agenții de turism**
 - LISTA AGENȚILOR DE TURISM LICENȚIATE (ORGANIZATOARE ȘI INTERMEDIARE) - **actualizare 08.07.2022**
 - Agenții de turism a căror licență sau anexă a licenței a fost radiată în anul 2022 - **actualizare 08.07.2022**
 - Agenții de turism a căror licență sau anexă a licenței a fost radiată la cererea operatorului economic în anul 2022 - **actualizare 06.05.2022**
 - Agenții de turism a căror licență sau anexă a licenței a fost radiată la cererea operatorului economic în anul 2021 - **actualizare 13.01.2022**
 - Agenții de turism a căror licență a fost retrasă în anul 2021 - **actualizare 18.11.2021**
 - Agenții de turism a căror licență sau anexă a licenței a fost radiată la cererea operatorului economic în anul 2020 - **actualizare 23.12.2020**
 - Agenții de turism a căror licență a fost retrasă în anul 2020 - **actualizare 23.12.2020**
- Structuri de cazare**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare clasificate - **actualizare 08.07.2022**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2022 - **actualizare 08.07.2022**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2021 - **actualizare 23.12.2021**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare al căror certificat de clasificare a fost retras în anul 2021 - **actualizare 23.12.2021**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2020 - **actualizare 08.01.2021**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare al căror certificat de clasificare a fost retras în anul 2020 - **actualizare 08.01.2021**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2019 - **actualizare 08.01.2021**
- Unități de alimentație publică**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică clasificate - **actualizare 08.07.2022**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2022 - **actualizare 08.07.2022**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2021 - **actualizare 23.12.2021**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2020 - **actualizare 08.01.2021**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică al căror certificat de clasificare a fost radiat în anul 2019 - **actualizare 23.01.2020**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație al căror certificat de clasificare a fost retras în anul 2019 - **actualizare 06.12.2019**
 - Structurile de primire turistice cu funcțiuni de alimentație al căror certificat de clasificare a fost retras în anul 2019 - **actualizare 06.12.2019**

Figura 3.1.30 Modalitatea de selecție a unui set de date deschise. Exemplu: BD care conține *Structurile de primire cu funcțiuni de cazare clasificate*, actualizată la 8.07.2022, de la Ministerul Antreprenoriatului și Turismului

Sursa: <http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

Același exercițiu l-am efectuat și pe o altă bază de date de la Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, referitoare la Structurile de primire cu funcțiuni de cazare clasificate, actualizată la 8.07.2022, cu 18731 de înregistrări. Această bază de date necesită mai multe operațiuni de curățare, pentru a putea obține un tabel pivot cuprinzător și relevant pentru potențialele scopuri urmărite.

Modulul 3. Dimensiunea socială a dezvoltării durabile

1	Tip Localitate	sat		
3	Row Labels	Count of Tip unitate	Sum of Numar spatii	Max of Numar locuri
4	Alba	3	30	38.0
5	1 STEA	1	6	15
6	CAMERE DE ÎNCHIRIAT	1	6	15.0
7	3 MARGARETE	1	4	8
8	PENSIUNE AGROTURISTICĂ	1	4	8.0
9	3 STELE	1	20	38
10	VILĂ TURISTICĂ	1	20	38.0
11	Bihor	1	15	30.0
12	3 STELE	1	15	30
13	HOTEL	1	15	30.0
14	Bistrița-Năsăud	3	16	12.0
15	2 MARGARETE	1	5	10
16	PENSIUNE AGROTURISTICĂ	1	5	10.0
17	3 MARGARETE	1	6	12
18	PENSIUNE AGROTURISTICĂ	1	6	12.0
19	4 MARGARETE	1	5	10
20	PENSIUNE AGROTURISTICĂ	1	5	10.0
21	Constanța	1	15	35
22	2 STELE	1	15	35
23	CAMERE DE ÎNCHIRIAT	1	15	35
24	Mureș	2	11	18
25	1 STEA	1	4	5
26	CAMERE DE ÎNCHIRIAT	1	4	5
27	3 MARGARETE	1	7	18
28	PENSIUNE AGROTURISTICĂ	1	7	18
29	Olt	1	6	11
30	4 MARGARETE	1	6	11
31	PENSIUNE TURISTICĂ	1	6	11
32	Prahova	1	1	6
33	3 STELE	1	1	6
34	CAMERE DE ÎNCHIRIAT	1	1	6
35	Grand Total	12	94	38

Figura 3.1.31 Construirea unui tabel pivot pe datele referitoare la *Structurile de primire cu funcții de cazare clasificate*, actualizată la 8.07.2022, de la Ministerul Antreprenoriatului și Turismului

Sursa: Realizat de autoare pe baza datelor de pe sursa:
<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

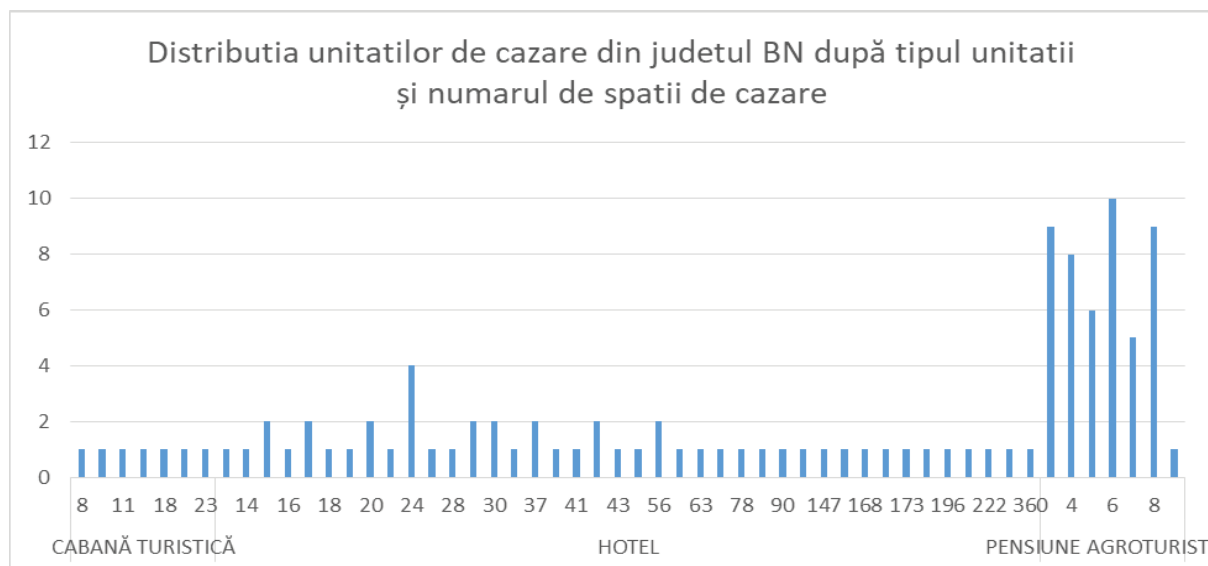

Figura 3.1.32 Distribuția unităților de cazare din județul Bistrița Năsăud după tipul unității și numărul de spații de cazare

Sursa: Realizat de autoare pe baza datelor de pe sursa:
<http://turism.gov.ro/web/autorizare-turism/>

Aplicații practice

Selectați, din Indicatorii SNDDR 2030, lista indicatorilor sociali.

Referințe bibliografice

Ciobanu, C., *România durabilă. Indicatori economici obiectivi vs. subiectivi ai satisfacției generale în viață. Descrierea și analiza determinantilor individuali ai percepției asupra calității vieții, în contextul pandemiei de COVID-19*, <http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/06/Livrabil-Ciobanu-Costin-2020-08-Analiza-ODD01-Saracie.pdf>, p. 2.

INS (2021). *România durabilă. Indicatori naționali pentru dezvoltare durabilă ORIZONT 2020* (cuvânt-înainte de Tudorel Andrei și Borbély László).

Mihăescu, C., Dimian, G., Căplescu, R. (2011). *Statistica populației. Curs pentru învățământul la distanță*. București: Editura ASE. https://www.researchgate.net/publication/251605353_Statistica_populatiei_Curs_pentru_invatamantul_la_distaanta

Sora, V., Mihăescu, C. (2005). *Metode cantitative în demografie și statistică socială*, București: Editura Oscar Print.

Șandor, S.D. (2015). *Metode și tehnici de cercetare în științele sociale*. Cluj-Napoca: Centrul de formare continuă, învățământ la distanță și cu frecvență redusă. <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/47940600/Suport-MTCS-Ro-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1649772885&Signature=OF3UM3CRU~dtML>

[GG52cDDcskunb26 QITXzxUZh27FP8ymYLEN2GyeA0wQqWsnln-jpkk01LBSRR80biWV N0d0cdylkjmvi EJfkUlDonKk2nEn--g8czLzj-wkiJzP5MDpsJZ6k2CwB5CWiqYtCQAgH VzjCU1rAOJ2ZBygwRr-dZDS-l4CSMnqnULCpjdq1BO6BxdvwlHQI4foZDuQP WEx8NnjYqi26FiVuSzeH-YVdiVlvfjyehAvaAOGb7WeZ9TuYJVALUFuSBcR-jcQs7up8-QPZLLlvqK0k-henKxPsa02x d-rA8D3lxP0uqO5B4fB~wHKCxUiQMk-bB5ex2XQ__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5 GGSLRBV4ZA](https://romania-durabila.gov.ro/)

<http://romania-durabila.gov.ro/>

<https://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-na%C8%9Bional%C4%83-pentru-dezvoltarea-durabil%C4%83-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

<http://romania-durabila.gov.ro/barometre-de-opinie-publica/>

http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2022/02/INDD_tinte2030_14febr2022.pdf

<http://romania-durabila.gov.ro/rezultate/>

<http://romania-durabila.gov.ro/category/analize-transectoriale/>

<http://romania-durabila.gov.ro/category/analize-transectoriale/>

http://agregator.romania-durabila.gov.ro/persoane-expuse-riscului-de-saracie-sau-de-excluziune-sociala.html?f_id=754&f_chartID=4&o=g&genData=1&deff_data1=2010&deff_data2=2020&deff_grup=0&deff_subgrup=0&deffh_grup=2565&deffh_subgrup=2566&f_tara167=1&f_tara812=1&f_tara802=1&f_data1=2010&f_data2=2020&f_grup=0&f_subgrup=0&f_grup2565=1&f_subgrup2567=1

<https://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/obiective/odd1/>

<http://romania-durabila.gov.ro/2021/02/19/indicatori-nationali-pentru-dezvoltare-durabila-orizont-2020/>

https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/qol/index_en.html

Capitolul 3.2 Politici de ameliorare a problematicii sociale relevante pentru dezvoltarea durabilă

Introducere

Într-o economie mondială interconectată, cum este cea în care trăim, politicile din orice țară pot influența dezvoltarea durabilă pe tot globul. De exemplu, o serie de politici ale țărilor în curs de dezvoltare au un impact din ce în ce mai important asupra piețelor mondiale.

Politicile publice adoptate trebuie să ia în considerare în mod sistematic interconexiunile sectoriale între sferele economice, sociale și de mediu pentru ca progresul realizat în cadrul unui obiectiv să contribuie la progresul altor obiective. În schimb, lipsa de coerență între domeniile de politică ce stau la baza obiectivelor de dezvoltare durabilă prezintă riscul ca progresele realizate în cadrul unui obiectiv să aibă loc în detrimentul altora.

Cele mai multe dintre obiectivele de dezvoltare durabilă acoperă mai multe domenii de politică, fiind concepute a fi indivizibile. Astfel, sunt strâns legate între ele: alimentele, resursele energetice, resursele de apă, dar și transportul, calitatea aerului și sănătatea, aspecte care scot în evidență necesitatea abordării acestora pe baza interconexiunilor dintre ODD-uri.

Factorii de decizie se confruntă adesea cu alegeri politice dificile care trebuie să conducă la coerența politicilor pentru dezvoltarea durabilă, pentru maximizarea sinergiilor și minimizarea compromisurilor.

Factorii favorabili reprezintă un set de condiții interdependente din diferite domenii: economic, social, politic și juridic care influențează pozitiv rezultatele

Potrivit Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, OECD (2001) politicile economice și sociale contribuie la sustenabilitatea pe termen lung, ele dovedind o preocupare continuă cu privire la satisfacerea nevoilor actuale și la perspectivele viitoare.

În plus, **politicile sociale** oferă oportunități și asigură resurse necesare tuturor cetățenilor pentru a participa la viața economică, socială, culturală, bucurându-se de o viață decentă și o bunăstare considerată normală pentru societatea în care trăiesc.

Tema 1. Politici publice de eradicare a sărăciei în toate formele sale și în orice context

Sărăcia este o problemă care se manifestă la nivel local, dar și la nivel regional și global. Eradicarea sărăciei de pretutindeni, ca prim obiectiv al Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, vizează următoarele ținte pentru orizontul anului 2030:

- eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii;
- reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă;
- consolidarea sistemului național unitar a serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme.

Sărăcia este un fenomen complex, ce constă în încălcarea unor drepturi fundamentale ale omului. De aceea, ea reclamă din partea autorităților măsuri concrete și continue de eradicare.

Sărăcia echivalează, pe de o parte, cu lipsa resurselor necesare cu care se confruntă anumite categorii de populație, lipsă care îi conduce într-o situație dezarmantă din cauza imposibilității de a-și satisface nevoile elementare de hrană, adăpost și îmbrăcăminte, iar pe de altă parte cu lipsa oportunităților și capacităților necesare pentru a avea un trai decent și a se putea dezvolta (acces la servicii de sănătate, educație, loc de muncă etc.) (Marinescu, Niță, Badiu, 2019).

Se disting următoarele niveluri ale sărăciei:

► **sărăcia absolută**, în care se află indivizii sau familiile din al căror venit nu se poate acoperi necesarul alimentelor de bază pentru subzistență. Pentru măsurarea sărăciei absolute se ia în calcul indicatorul „consum”. Potrivit definiției **sărăciei absolute**, una din 20 de persoane se află în imposibilitatea de a avea acces la un consum minim de bunuri și servicii, iar o persoană din trei nu are acces la

la un consum minim de bunuri și servicii, iar o persoană din trei nu are acces la acele bunuri, care potrivit standardelor europene sunt necesare pentru a duce o viață decentă (World Bank Group, 2015).

► **sărăcia relativă**, caracterizată prin aceea că indivizii și familiile, prin veniturile realizate își pot acoperi necesitățile elementare, dar nu au acces la alte servicii, ca restul populației. Pentru măsurarea sărăciei relative se ia în considerare indicatorul „venit”.

În documentul de reflecție „Către o Europă durabilă până în 2030” (2019), se specifică faptul că globalizarea este cea care a contribuit la eradicarea sărăciei absolute, dar, în același timp, este necesar ca eforturile să continue pentru a fi redusă și sărăcia relativă și pentru a se asigura o viață demnă pentru întreaga populație. Pentru atingerea acestui scop se urmărește incluziunea socială și reducerea numărului celor care prezintă un risc ridicat de sărăcie.

Inegalitatea veniturilor este elementul definitoriu al sărăciei, iar distribuția veniturilor este una dintre cele mai importante cauze care conduc la persistența sărăciei relative.

Cerința de bază pentru reducerea sărăciei este dezvoltarea amplă, iar bazele acesteia includ pacea și stabilitatea politică, managementul macroeconomic solid, instituții publice puternice, drepturi de proprietate bine definite și bună guvernare (OECD, 2016).

Creșterea economică generează venituri necesare dezvoltării și punerii în aplicare a programelor de reducere a sărăciei, permițând în același timp guvernelor să cheltuiască pentru nevoile de bază ale săracilor, inclusiv asistență medicală, educație și locuință (Singh și Chudasama, 2020).

Accesul limitat la alimente este o consecință principală a sărăciei, precum și o contribuție la aceasta, cei expuși insecurității alimentare nu mai reușesc să-și continue munca deja precară, ceea ce le agravează și mai mult starea de sărăcie.

► **pragul sărăciei absolute**, care este dat de acel nivel al costului unui coș cu bunuri alimentare minime plus un minim de bunuri nealimentare și servicii, egal cu cheltuielile efectuate de acele persoane care își permit un consum alimentar la nivelul costului unui coș alimentar. Acest indicator reprezintă „linia de demarcație” dintre persoanele sărace și nonsărace (restul populației).

► **pragul sărăciei extreme sau severe**, care este reprezentat de acel nivel al costului unui coș cu bunuri alimentare minime, la care se adaugă un minim de bunuri nealimentare și de servicii care este egal cu cheltuielile efectuate de acele persoane care înregistrează un consum total egal cu valoarea coșului alimentar.

AROE (*At Risk of Poverty or Social Exclusion*) este un indicator complex al riscului sărăciei sau excluziunii sociale, adoptat la nivelul Uniunii Europene în cadrul Strategiei Europa 2020, cuprinzând atât dimensiunea materială și pe cea socială a sărăciei, cât și intensitatea muncii. **AROE**, conform EUROSTAT, se exprimă ca ponderea persoanelor aflate în risc de sărăcie sau de excluziune socială

sărăciei sau se află în stare de deprivare materială severă sau trăiesc într-o gospodărie cu intensitate redusă a muncii (EAPN, 2021).

Din analiza acestui indicator se poate afirma că, în perioada 2007-2018, procentul populației supuse riscului de sărăcie sau excluziune socială în țara noastră a înregistrat o scădere considerabilă, mai mare decât media UE. Cu toate acestea, România se numără printre țările cu o pondere mare a populației aflate în condiții de risc, departe de media Uniunii Europene și cu un număr mare de persoane aflate în situații vulnerabile: copii, tineri, persoane cu dizabilități, cu nivel scăzut de școlarizare, familii cu mulți copii, persoane vârstnice singure sau dependente etc.

Reducerea sărăciei globale a fost unul dintre obiectivele de dezvoltare ale mileniului între 1990 și 2015, care a fost atins cu trei ani înainte de termen, în 2012. Eradicarea sărăciei la nivel mondial, în toate formele sale, este în prezent primul dintre cele 17 obiective ale dezvoltării durabile până în 2030.

Obiectivul stabilit de către Grupul Banca Mondială este ca, până în 2030, sărăcia să scadă sub procentul de 3% din populația totală a planetei, chiar dacă această țintă va fi dificil de atins din cauza obstacolelor existente (The World Bank, 2016).

La nivelul anului 2021, aproape 700 milioane de oameni sau 9% din populația planetei trăiau în condiții de sărăcie extremă, adică cu mai puțin de 1,9\$/zi, în timp ce peste 20% se situau sub pragul sărăciei de 3,2\$/zi, iar 40% trăiau cu mai puțin de 5,5\$/zi, valori mai mari decât în 2019.

Fondul Monetar Internațional (FMI) estimează că, până în 2026, procentul celor care trăiesc în sărăcie se va reduce până la 6% din populația globală, ceea ce sugerează că atingerea obiectivului de dezvoltare durabilă, de a eradică sărăcia extremă până în 2030, va fi foarte dificilă.

În 2020 față de 2019, din cauza pandemiei și a recesiunii economice pe care aceasta a generat-o, numărul celor care trăiau în condiții de sărăcie a crescut cu 50 milioane. În așteptarea datelor care urmează să fie publicate pentru anul 2021, se estimează însă o scădere a numărului acestora, odată cu începerea redresării economice mondiale, de după pandemie, dar nu sub valoarea înregistrată în 2019.

O modalitate de măsurare a sărăciei economice în care trăiește o persoană constă în luarea în considerare a veniturilor acestuia, a cheltuielilor sau a sumei economisite.

Pe lângă lipsa resurselor, în familiile celor mai săraci se înregistrează o mortalitate infantilă mai mare, un risc mai mare de anorexie în rândul copiilor și un nivel de educație cu mult mai redus. Pentru reducerea sărăciei și îmbunătățirea mijloacelor de trai al celor săraci, punctul de plecare din partea factorilor de decizie îl constituie urmărirea sărăciei prin monitorizarea datelor exacte despre cine este sărac, unde și de ce.

decizie îl constituie urmărirea sărăciei prin monitorizarea datelor exacte despre cine este sărac, unde și de ce.

Pragul sărăciei extreme de 1,9\$/zi este standardizat în toate țările, folosind conversiile valutare ale parității puterii de cumpărare (PPP) din 2011. Conversiile PPP arată puterea reală de cumpărare a unei monede, astfel încât pragul de 1,9\$ reflectă valoarea locală a bunurilor și serviciilor în țări diferite la momente diferite.

Datele arată că, în anul 2021, numărul populației globale care trăia în condiții de sărăcie extremă s-a redus cu aproximativ 50% față de anul 2010. Cu toate acestea, aproape 700 milioane de oameni sau 9% din populația planetei trăiesc încă cu mai puțin de 1,9\$/zi (Development Initiatives, 2021).

Numărul persoanelor care în 2021 au avut un consum zilnic mai mic de 3,2\$, a scăzut față de anul 2010, iar estimările arată că va continua să scadă. Cu toate acestea se așteaptă ca aproape 3 miliarde de persoane la nivel mondial să rămână sub pragul unui consum de 5,5\$/zi în 2026. Cu alte cuvinte, se estimează că o cincime din populația totală va rămâne sub pragul de sărăcie situat la valoarea de 3,3 \$/zi, iar jumătate vor continua să se situeze sub pragul de 5,5\$/zi.

Se constată că s-au făcut mari progrese în ceea ce privește aducerea oamenilor peste pragul unui consum de 1,9\$/zi care indică nivelul de sărăcie extremă, dar progresele pentru a fi depășit un prag superior sunt încă lente. Aceasta sugerează faptul că există încă riscul de a reveni la sărăcia extremă pentru mulți, fiind necesare eforturi mari din partea autorităților pentru a le îmbunătăți nivelul de trai.

În plus, se remarcă faptul că, în zonele afectate de conflicte și fragilitate, crește proporția celor care trăiesc în sărăcie extremă (Development Initiatives, 2021).

În cadrul Strategiei Europa 2020, un obiectiv concret stabilit în ceea ce privește combaterea sărăciei și excluziunii sociale a vizat reducerea cu 25% a populației europene care trăia sub pragul național de sărăcie și scoaterea din sărăcie a unui număr mai mare de 20 milioane de europeni. Obiectivul nu a fost atins, astfel încât, în 2021, a fost inclus în planul de acțiune pentru pilonul european al drepturilor sociale un nou obiectiv, acela de reducere a numărului celor aflați în sărăcie cu peste 15 milioane până în anul 2030.

Indicatorii sociali de la nivelul UE, care alcătuiau un instrument analitic pentru identificarea evoluțiilor din UE, au necesitat o atentă monitorizare. Din categoria acestora, pot fi enumerați:

- inegalitatea veniturilor;
- venitul disponibil la nivel de gospodărie;
- rata riscului de sărăcie;
- rata tinerilor neîncadrați profesional și neincluși în programe educaționale sau de formare;
- impactul transferurilor sociale asupra reducerii sărăciei.

Aplicații practice

În urma analizării datelor anterioare, care indică nivelul sărăciei globale, cum apreciați aceste rezultate din perspectiva ODD 1?

Care considerați că sunt cauzele și ce măsuri ar putea fi întreprinse la nivel mondial pentru reducerea sărăciei globale?

Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027 își propune ca obiective de atins în 2027 față de anul 2020 următoarele (M.M, 2021):

- reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie cu un procent mai mare de 7%;
- reducerea numărului persoanelor aflate în deprivare materială severă cu peste 20%;
- reducerea numărului de persoane care locuiesc în gospodării cu intensitate redusă a muncii cu minim 20%.

Strategia vizează și persoanele considerate vulnerabile (copiii și tinerii reintegrați în societate după o perioadă de acordare a protecției sociale, persoane vârstnice, cu dizabilități, cu nivel redus de școlarizare, persoane care locuiesc în zone marginalizate urbane sau rurale, șomeri, persoane de etnie romă victime ale unor discriminări, persoane fără adăpost, cele lipsite de libertate, imigranți etc.), precum și persoanele aflate în situații de sărăcie monetară pe perioade limitate.

În țara noastră, la nivelul anului 2018, existau 6,36 milioane de persoane expuse sărăciei și excluziunii sociale, pentru prima oară mai puțin de 7 milioane.

Prioritățile pentru perioada 2022-2027 avute în vedere în cadrul strategiei sunt specifice situației privind sărăcia și excluziunea socială din România, provocări ce vizează cu precădere ocuparea, nivelul redus de educație și de formare, îmbătrânirea populației, nevoile persoanelor dependente, nevoia consolidării capacității administrative din sectorul muncii, protecției sociale etc.

În acord cu prioritățile guvernamentale privind incluziunea și combaterea sărăciei, necesitatea abordării integrate ale acestor provocări reclamă cu precădere susținerea aplicării politicilor sociale în domenii precum: protecția copilului, a familiei, a persoanelor vârstnice și a celor cu dizabilități precum și a celor care se confruntă cu nevoi sociale sau cu risc de excluziune socială (Ministerul Muncii, 2021).

În raportul *Poverty Watch România 2020*, realizat de RENASIS (Rețeaua Națională Antisărăcie – Incluziune Socială) se apreciază că, în anul 2018, în țara noastră pragul sărăciei monetare pentru o familie alcătuită din 2 adulți și 2 copii cu vârsta sub 14 ani era situat la valoarea de 7864 Euro/an, comparativ cu pragul de

9121 Euro/an existent în Bulgaria, iar cel pentru o persoană singură era de 3745 Euro/an față de valoarea de 4343 Euro/an în Bulgaria. De asemenea, inegalitatea oportunităților, precum accesul inegal la educație, la asistența medicală, precum și la alte servicii, la care se adaugă transmiterea sărăciei de la o generație la alta, afectează și împiedică familii din zone dezavantajate în atingerea întregului potențial (RENASIS, 2020).

Rata riscului de sărăcie în țara noastră a crescut continuu în perioada cuprinsă între 2010 și 2016, când a ajuns la o valoare de 25,5%, față de 16,9% cât era media UE la acest indicator. România prezenta cea mai mare valoare a ratei sărăciei relative, dar și cel mai mic prag al sărăciei dintre toate statele membre al Uniunii Europene.

Între anii 2017 și 2019, rata riscului de sărăcie s-a menținut la o valoare constantă de 23,5% din populația totală, procent care arată că 4,5 milioane de români erau expuși riscului sărăciei monetare.

Același raport, realizat în anul 2020, preciza faptul că România se confrunta cu neajunsuri precum:

- inegalitatea veniturilor, evidențiate cu precădere între zonele rurale față de cele urbane. Din totalul populației, cei mai bogați 20% câștigau de 8 ori mai mult decât cei mai săraci;
 - riscul de sărăcie de trei ori mai mare în zonele rurale față de cele urbane;
 - disparități regionale între cele opt regiuni de dezvoltare ale țării. În timp ce regiunea București-Ilfov avea cel mai mic risc de sărăcie monetară, alte trei regiuni (Nord-Est, Sud-Vest Oltenia și Sud-Est) erau apreciate ca fiind printre cele zece regiuni ale UE cu cel mai mare nivel de sărăcie și lipsuri materiale;
 - copii care nu au mers niciodată la școală și un procent mare de tineri care nu au o educație adecvată pentru piața muncii sau alții care au șanse reduse de a accede la piața muncii;
 - risc mare de sărăcie și excluziune socială pentru copii provenind din familii numeroase și monoparentale, pentru persoanele vârstnice singure și sărace, tineri fără loc de muncă și pentru copii și adulții rromi provenind din gospodării fără un venit sustenabil;
 - mari inegalități în privința asistenței medicale primare, majoritatea celor săraci fiind nevoiți încă să plătească pentru medicamente;
 - persoanele cu dizabilități au un sprijin limitat și șanse reduse de a avea acces pe piața forței de muncă;
 - rata abandonului școlar, deși a înregistrat câteva îmbunătățiri, a rămas la un nivel ridicat, accentuând și mai mult disparitățile existente. Rata abandonului școlar, în 2018, în ceea ce privește educația timpurie și formare era de 16,4%, aproximativ cu 6% mai mare decât media UE, iar în zonele rurale valoarea atingând aproape 25%, respectiv 32% în rândul copiilor rromi și 33% în cazul copiilor cu

dizabilități. România înregistrează și cea mai mare valoare a ratei de abandon în rândul fetelor;

- sarcina și rata avortului în rândul adolescentelor plasează România pe primul loc în UE, fiind știut faptul că 6 din 10 adolescente care devin mame, nu au avut niciodată acces la informații privind sănătatea reproducerii și educația sexuală, iar a cincea parte dintre acestea ajung să fie consultate de către medic pentru prima oară în momentul nașterii;

- mortalitatea maternă este cel puțin dublă față de media UE, una din 10 mame care nasc fiind minoră;

- incidența maternității timpurii a crescut foarte mult (numărul adolescentelor devenite mame la vârste mai mici de 15 ani) situând România pe primul loc în UE. În plus, înregistrăm o rată timpurie a fertilității (în grupa de vârstă 10-14 ani) de 1,41 ‰, respectiv de 10 ori mai decât media UE (RENASIS, 2020).

Așadar, membrii comunităților defavorizate, afectate de probleme precum cele enumerate mai sus, nu reușesc fără un sprijin extern susținut să depășească sfera excluziunii sociale.

În sprijinul acestora și nu numai, statul deține un rol important în combaterea sărăciei, prin elaborarea de **politici economice și sociale** care vizează ocuparea forței de muncă, garantarea unui salariu minim pe economie, asigurarea resursele necesare pentru plata drepturilor privind asistența socială, precum și oferirea de servicii sociale pentru populație.

România este o țară în care se dorește egalitatea de șanse, satisfacerea nevoilor de bază pentru toți cetățenii, acceptarea diversității și respectarea dreptului fiecărui cetățean de a fi apreciat și de a duce o viață demnă, însă acest ideal este departe de a fi atins în societatea românească.

În prezent, potrivit studiilor realizate la nivelul UE, 20% din populația României se confruntă cu sărăcia relativă sau monetară.

La nivel național, încă din 1998, când Comisia pentru Prevenirea și Combaterea Sărăciei a elaborat și adoptat Strategia pentru Prevenirea și Combaterea acesteia (strategie care nu a fost adoptată de Guvern), au fost întreprinse numeroase acțiuni strategice până în prezent.

Există un set larg de **politici, programe și intervenții sectoriale** care își propun reducerea sărăciei și a excluziunii sociale, care necesită o bună coordonare și armonizare. Armonizarea politicilor orientate spre cunoașterea, prevenirea și combaterea situațiilor care conduc la sărăcie și excluziune socială se realizează în cadrul *Mecanismului național pentru promovarea incluziunii sociale în România* (MMSS, 2021).

Pentru îndeplinirea politicilor de eradicare a sărăciei și incluziunii sociale, elementul-cheie îl constituie identificarea și acoperirea tuturor nevoilor specifice ale celor săraci și vulnerabili.

Având în vedere numărul mare și complexitatea problemelor sociale cu care se confruntă diverse grupuri de persoane și comunități, politicile se împart în politici sectoriale (adresate populației) și politici zonale (World Bank Group, 2015).

Politicile adresate populației și care vizează reducerea sărăciei și creșterea incluziunii sociale sunt orientate cu precădere spre câteva domenii: venituri, ocupare, sănătate, locuire, educație, servicii sociale și participare socială etc.

Politicile zonale urmăresc reducerea sărăciei și excluziunii sociale a populației care face parte din comunitățile marginalizate, fiind cele mai dezavantajate din România.

Printre principalele **documente strategice** care tratează problematica reducerii sărăciei și a excluziunii sociale, se pot specifica:

- ▶ *Strategia națională de incluziune și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027;*
- ▶ *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020;*
- ▶ *Planul strategic de acțiuni pentru perioada 2015-2020 în vederea implementării Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2015-2020;*
- ▶ *strategia națională privind incluziunea socială a persoanelor fără adăpost pentru perioada 2021-2027;*
- ▶ *Planul de acțiune pentru perioada 2021-2027 în vederea implementării Strategiei naționale privind incluziunea socială a persoanelor fără adăpost;*
- ▶ *Agenda 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, la Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015;*
- ▶ *Studiu de fundamentare pentru Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei 2015-2020;*
- ▶ *Strategia Europa 2020;*
- ▶ *Concluziile Consiliului UE, adoptate la 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă”;*
- ▶ *Pilonul European al Drepturilor Sociale, adoptat la 17 noiembrie 2017 de către Parlamentul European, Consiliul și Comisia Europeană;*
- ▶ *Strategia Națională în domeniul politicii pentru tineret 2015-2020;*
- ▶ *Strategia Națională „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” 2016-2020.*

Aplicații practice

Analizând informațiile și datele care fac referire la sărăcia din România, ce aprecieri puteți face din perspectiva ODD 1?

Care considerați că sunt cauzele și ce măsuri ar putea fi întreprinse pentru îmbunătățirea situației din țara noastră referitoare la aspectul sărăciei?

Întrebări de reflecție:

1. Ce efecte sociale indirecte puteți identifica având în vedere nivelul ridicat de sărăcie în care trăiește o parte mare a populației, în special categoriile marginalizate?
2. De ce România este considerată o țară în care problemele privind sărăcia sunt greu de rezolvat?
3. Care considerați că ar fi interconexiunile politicilor relevante pentru eradicarea sărăciei?
4. Ce actori (țări, organizații internaționale, factori de decizie guvernamentali etc.) considerați că ar trebui să se implice în ameliorarea problematicii sărăciei?

Referințe bibliografice

Alpopi, C., Neamțu. B., Oprea. F., Sabie. O.M., (2013). *Dezvoltare durabilă*. București: Editura Tritonic.

CE (2017). *Document de lucru al serviciilor comisiei*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0200&from=SK>.

CE (2019). *Document de reflecție: Către o Europă durabilă până în 2030*, <https://docplayer.ro/116287429-Document-de-reflec%C8%9Bie-c%C4%83tre-o-europ%C4%83-durabil%C4%83-p%C3%A2n%C4%83-%C3%AEn-2030.html>.

Development Initiatives (2021). *Poverty trends: global, regional and national*, <https://devinit.org/resources/poverty-trends-global-regional-and-national/>.

EU (2022). *Sustainable development in the European Union, Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context*, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1654253664613>.

Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) (2012). *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF.

Marinescu. R.T., Niță. O.G., Badiu. A. (2019). Sărăcia în contextul globalizării, *Revista Română de Statistică*. Supliment. 8. https://www.revistadestatistica.ro/supliment/wpcontent/uploads/2019/08/rsss_08_2019_A03_RO.pdf.

Ministerul Muncii (2021). *Proiect de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei Naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027*, <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/transparenta/proiecte-in-dezbatere/6180-20201222-proiecthg-sn-incluziune-sociala21-27>.

OECD (2016). *Better Policies for Sustainable Development 2016 A New Framework for Policy Coherence*.

Preda M. (coord) (2009), *Riscuri și inechități sociale în România*. Iași: Editura Polirom.

Planul de acțiune pentru perioada 2022-2027, <https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2022/03/0331.pdf>.

Planul strategic de acțiuni pentru perioada 2015-2020, <https://ec.europa.eu/eurostat/en/data/statistics-by-theme>.
http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2015-DPS/2015-sn-is-rs_ps.PDF.

Proiect: Hotărâre pentru aprobarea Strategiei Naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027.

RENASIS (2020). *Poverty watch 2020 România*, https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2020/10/EAPN-EAPN-Romania-Poverty-Watch-2020_RO-4721.pdf.

Strategia Națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020; https://servicii-sociale.gov.ro/source/strategii/StrategyVol1RO_web.pdf.

Studiu de fundamentare pentru Strategia Națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020, http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/2016/SF_BancaMondiala_RO_web.pdf.

Tema 2. Politici publice de eradicarea foamei și de asigurare a securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 prevede următoarele ținte pentru atingerea celui de-al doilea obiectiv de dezvoltare durabilă pentru orizontul anului 2030:

- eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014;
- finalizarea cadastrului agricol;

- dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018;
- menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite;
- creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone;
- creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole;
- menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană. Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea.

Securitatea alimentară este o componentă a securității fiecărui stat și implicit, a securității globale. Asigurarea acesteia constituie o obligație a oricărui stat, a cărei îndeplinire poate duce la dispariția atât a foametei evidente (subalimentației), cât și a foametei ascunse (malnutriției). Problema securității alimentare, prin importanța și complexitatea sa, poate conduce la instabilitate pe plan mondial (Oancea, S., Bănăduc, D., 2012).

La Summitul Mondial pentru Securitate Alimentară (2009) s-a stabilit o definiție a securității alimentare. S-a afirmat că aceasta este asigurată în condițiile în care sunt îndeplinite următoarele condiții: accesul la alimente, disponibilitatea, utilizarea și stabilitatea alimentelor (aceștia fiind cei patru piloni ai securității alimentare).

Dimensiunea nutrițională reprezintă o parte integrantă a conceptului de securitate alimentară (World Summit on Food Security, 2009). Din această definiție se deduce faptul că securitatea alimentară presupune mai mult disponibilitatea alimentelor, ea incluzând atât accesul și utilizarea alimentelor, cât și stabilitatea aprovizionării cu alimente în mod permanent. În plus, interesează nu numai impactul politicilor sectoriale asupra fiecărui pilon ci și interdependențele stabilite între aceștia.

Majoritatea celor care suferă de foame trăiesc în condiții de sărăcie, iar sărăcia este principalul obstacol în calea realizării securității alimentare globale, deoarece restrânge accesul oamenilor la hrană. Astfel, **cerința de bază pentru reducerea sărăciei, este dezvoltarea durabilă**. În raportul OECD (2016) se apreciază că principala provocare în ceea ce privește asigurarea securității alimentare o constituie creșterea veniturilor celor săraci în timp ce dezvoltarea agriculturii și diversificarea rurală sunt necesare pentru a stimula creșterea economică și oportunitățile de angajare. Agricultură este importantă pentru întreaga societate, iar pentru o societate mai sănătoasă, trebuie să se practice o **agricultură sustenabilă**.

Investițiile au un rol important pentru creșterea productivității în vederea reducerii diferențelor de randament dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, iar comerțul permite ca producția să fie localizată în zonele în care

resursele sunt utilizate mai eficient și are un rol esențial în obținerea produselor din zonele excedentare în cele deficitare (OECD, 2016).

Cu toate că insecuritatea alimentară poate afecta toate țările, răspunsurile la această provocare pot varia de la o țară la alta, datorită contextelor naționale diferite precum veniturile, abordarea comercială, geografia și clima (OECD, 2016). Abordarea acestor probleme la nivel local, național, regional și internațional conduce la necesitatea elaborării și implementării politicilor de asigurare a securității alimentare. În plus, securitatea alimentară având implicații majore în sfera economică, socială, politică, demografică și culturală, abordarea acesteia necesită interconexiuni ale diferitelor politici din multiple domenii dincolo de sectorul alimentar, dar care pot avea impact asupra alimentelor (Oancea, Bănăduc, 2012).

În contextul Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 pentru atingerea celui de-al doilea obiectiv de dezvoltare durabilă, „eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile” se solicită eradicarea foametei și a tuturor formelor de malnutriție până în 2030. Dată fiind natura indivizibilă a celor 17 obiective de dezvoltare durabilă, pentru a face progrese în ceea ce privește cel de-al doilea ODD trebuie luate în considerare, în mod sistematic, interconexiunile și interacțiunile critice dintre acesta și alte obiective, cum ar fi sinergiile cu obiectivele vizând sărăcia, sănătatea, educația, egalitatea de gen și modelele de consum și de producție durabile, dar și compromisurile cu obiective privind apa, energia, clima, utilizarea terenurilor, oceanele, silvicultura, biodiversitatea și ecosistemele (OECD, 2016).

De exemplu, o mai bună îngrijire a sănătății și o îmbunătățire a educației ar putea stimula securitatea alimentară prin creșterea gradului de conștientizare cu privire la problemele nutriționale. În același timp, o mai bună asigurare a securității alimentare ar putea îmbunătăți perspectivele de sănătate și ar putea ajuta la diminuarea consecințelor fizice și mentale dramatice ale subnutriției populației, în special a copiilor mici (OECD, 2016).

Un mijloc eficient de reducere a sărăciei și a insecurității alimentare în rândul populației rurale din economiile bazate pe agricultură este creșterea economică în următorii ani în sectorul agricol, cu 50% față de nivelurile actuale, fonduri care trebuie obținute dintr-o serie largă de surse (OECD, 2016).

Aplicații practice

Ce măsuri considerați că s-ar putea lua pe termen scurt pentru asigurarea securității alimentare în România? Dar pe termen lung?

Cum considerați că s-ar putea îmbunătăți problema securității alimentare în acele zone geografice care se confruntă cu condiții naturale nefavorabile?

Politica UE în materie de securitate alimentară acoperă întregul lanț alimentar, de la producția primară, respectiv de la fermier la consumator, propunându-și garantarea securității și a calității produselor alimentare, respectarea unor cerințe ridicate în privința sănătății și securității, precum și o corectă etichetare a produselor și furnizarea de informații detaliate despre calitatea alimentelor (CE, 2017).

Politicile publice privind alimentația și nutriția vizează o alimentație sănătoasă pentru o viață sănătoasă, pentru a fi prevenite boli precum: obezitatea, diabetul, accidentele vasculare cerebrale, hipertensiunea arterială și diferite tipuri de cancer care constituie principalele cauze ale mortalității, morbidității și invalidității timpurii. Acestea constituie principalele probleme de sănătate publică din ziua de astăzi, astfel încât statul are o responsabilitate majoră în prevenția și controlul acestora. Este necesară o abordare intersectorială din partea statului prin intermediul unor politici structurale care să contribuie la creșterea ofertei și a disponibilității de alimente sănătoase și a informațiilor nutriționale despre acestea, printr-o etichetare simplă și clară.

Securitatea alimentară este exprimată prin intermediul unor indicatori, a căror evoluție este prezentată în „Raportul mondial privind starea securității alimentare și a nutriției din anul 2021”. Din acest document reiese faptul că, într-o perioadă de 12 ani, respectiv între 2005-2017 numărul persoanelor subnutrite din întreaga lume s-a redus cu aproximativ 200 de milioane, urmată apoi de o creștere între 2017 și 2020 cu aproximativ aceeași valoare. Astfel, numărul persoanelor subnutrite în anul 2020 a fost de peste 800 milioane, aproximativ aceeași valoare ca cea înregistrată în 2005 (FAO, 2021). În raport cu populația planetei, în prezent procentul celor care suferă de foame este de aproximativ 10%, ceea ce echivalează cu faptul că o persoană din 10 este subnutrită. Există unele zone ale lumii unde acest procent este dublu, dar și altele unde procentul se menține sub valoarea de 2,5% (de exemplu în Europa și America de Nord) (FAO, 2021).

Dacă la nivel mondial procentul celor care suferă de foame este mare, **cei care nu își pot permite o alimentație sănătoasă** sunt și mai numeroși. În anul 2019 nivelul acestora a fost de 41,9%, însă, în funcție de regiuni, poate depăși chiar valoarea de 80%.

Un alt indicator, **insecuritatea alimentară moderată sau severă**, arată o creștere în ultimii șase ani, valoarea lui la nivelul anului 2020 fiind de peste 30%.

Malnutriția este afecțiunea cauzată de consumul insuficient de alimente, în mod regulat, care nu poate asigura organismului energia necesară pentru a duce o viață activă și sănătoasă. Potrivit OMS, **dietele sănătoase** sunt cele care protejează împotriva tuturor formelor de malnutriției, inclusiv a bolilor netransmisibile (diabet, accident vascular cerebral, boli de inimă, cancer etc.) deoarece conțin o selecție echilibrată de alimente diverse și adecvate consumate de-a lungul unor perioade de timp. Dietele sănătoase asigură și satisfacerea nevoilor de

macronutrienți ale organismului (proteine, grăsimi, carbohidrați și fibre alimentare), dar și de **micronutrienți** esențiali (vitamine și minerale) (FAO, 2021).

Dietele sănătoase pot juca, de asemenea, un rol important în creșterea durabilității sistemelor alimentare. După cum se arată în ediția din 2020 a aceluiași „Raport mondial privind starea securității alimentare și a nutriției”, **trecerea la diete sănătoase** care includ considerații de durabilitate poate conduce la reducerea costurilor pentru sănătate și schimbări climatice până în 2030, deoarece costurile ascunse ale acestor diete sunt mult mai mici în comparație cu cele ale modelelor actuale de consum (FAO, 2021). Se estimează că adoptarea unor diete sănătoase va duce la o reducere cu până la 97% a costurilor directe și indirecte ale sănătății și cu 41-47% a costurilor sociale ale emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2030.

Documentele oficiale arată că, la nivel mondial, în anul 2020, în rândul copiilor cu vârsta sub 5 ani, 22% au suferit de retard de creștere, 6,7% de anorexie, iar 5,7% au fost supraponderali, în timp ce în rândul adulților obezitatea a crescut. Toate aceste afecțiuni constituie forme ale malnutriției (WFP, 2021). De asemenea, documentele oficiale arată că, la nivel mondial, unul din șapte nou-născuți în anul 2015, respectiv 14,6%, au fost subponderali la naștere, prezentând un risc mare de deces în primele 28 de zile de viață, iar pentru cei care au supraviețuit, riscul de a suferi de retard intelectual sau de creștere, de supraponderabilitate sau obezitate sau să dezvolte diabet la maturitate va fi cu mult mai mare decât în cazul celorlalți copii. Anemia la femeile de vârstă reproductivă este prezentată ca un indicator de dezvoltare durabilă. Astfel, 29,9% din rândul acestora au fost afectate de această boală în 2019, fără să existe vreun progres față de 2012. S-au constatat variații mari de la o regiune la alta, existând zone pe glob unde valorile au fost chiar și de trei ori mai mari față de Europa și America de Nord. Chiar dacă unele date privind situația nutrițională de la nivelul anului 2020 încă lipsesc, există cercetări bazate pe diverse scenarii care aduc informații importante ce arată impactul pandemiei de COVID-19 la nivelul acestor indicatori. Rezultatele unui astfel de scenariu arată că, în intervalul 2020-2022, se așteaptă ca încă 11,2 milioane de copii mai mici de 5 ani, provenind din țări cu venituri medii, să sufere de anorexie ca o consecință a pandemiei. Într-un scenariu pesimist însă, acest număr poate crește chiar până la 16,3 milioane (WFP, 2021).

Țintele stabilite pentru 2030 în ceea ce privește al doilea obiectiv al dezvoltării durabile vizează eradicarea tuturor formelor de malnutriție la copii, satisfacerea nevoilor nutriționale ale tinerilor, femeilor de vârstă reproductivă și persoanelor vârstnice și eradicarea foametei întregii populații a planetei precum și asigurarea accesului permanent al tuturor, în special al celor săraci și aflați în situații vulnerabile, la alimente suficiente. Cu toate acestea, există riscul ca, până în 2030, 30 milioane de persoane în plus să se confrunte cu foametea ca efect al pandemiei de COVID-19 asupra securității alimentare globale (Agenda 2030), (WFP, 2021). Același raport arată că procentul populației care suferă de malnutriție a fost

cu mult mai mare, în perioada 2010-2020, în țările care au fost afectate de factori precum: existența conflictelor, dezastre naturale, schimbări climatice majore și recesiuni economice.

În plus, **conflictele, variabilitatea și extremele climatice, stagnările economice și recesiunile, sărăcia și inegalitatea** sunt factori ce afectează negativ securitatea alimentară și nutriția prin impactul lor asupra sistemelor noastre alimentare. Ca rezultat, toate dimensiunile securității alimentare și nutriției sunt susceptibile de a fi afectate, inclusiv disponibilitatea alimentelor, accesul, utilizarea și stabilitatea lor. Realitatea este că milioane de oameni din întreaga lume suferă de insecuritate alimentară, implicit de diferite forme de malnutriție, deoarece nu își pot permite costul dietelor sănătoase.

În prezent, există o puternică tendință de creștere a prețurilor la alimente și a costului importurilor, la care se adaugă diminuarea rezervelor de alimente. Aceste aspecte au creat și creează numeroase provocări politice, de securitate, umanitare, socioeconomice, alături de nevoile imediate pentru combaterea foametei.

Comitetul Economic și Social European (CESE), organism consultativ al Uniunii Europene, a fost primul care a solicitat o **politică alimentară la nivelul UE**, în scopul încurajării unei alimentații sănătoase și nutritive. O astfel de alimentație este asigurată prin intermediul unor sisteme alimentare durabile care să asigure legătura între agricultură și nutriție pentru realizarea lanțurilor de aprovizionare menite să contribuie la îmbunătățirea sănătății publice a întregii populații.

Aplicații practice

Cum considerați că s-ar putea implica autoritățile pentru îmbunătățirea subnutriției în cazul persoanelor cu venituri mici și a persoanelor vârstnice?

Ce măsuri considerați că ar putea fi adoptate pentru a reduce decalajul dintre România și alte țări din Uniunea Europeană în ceea ce privește eliminarea foametei?

Strategia „De la fermă la consumator” este cea care reflectă această politică, care va trebui să asigure coerența dintre domeniile care vizează alimentele, să evidențieze mai bine valoarea produselor alimentare și să promoveze, în același timp, sistemele alimentare durabile.

Pentru susținerea competitivității între producătorii europeni, sunt identificate o serie de pârghii care contribuie la creșterea securității alimentare și la durabilitate la nivel european, precum și la asigurarea unui nivel accesibil al prețurilor pentru consumatori. Câteva dintre acestea sunt următoarele:

- încurajarea autonomiei strategice privind securitatea și sustenabilitatea alimentară;
- creșterea investițiilor în tehnici și tehnologii durabile și acordarea de sprijin tinerilor fermieri pentru instruirea în domeniul noilor tehnologii;
- crearea unor programe educative în domeniul alimentației, pentru consumatori, pentru o mai bună înțelegere a valorii produselor agricole;
- garantarea unor prețuri și a unor venituri de-a lungul întregului lanț alimentar;
- introducerea unor reglementări care să interzică practicile comerciale neloiale;
- orientarea activităților și practicilor întreprinderilor care activează în sectorul alimentar, în direcția atingerii obiectivelor de dezvoltare durabilă;
- încurajarea participării societății civile și a tuturor părților interesate de-a lungul întregului lanț, pentru stimularea cooperării dintre acestea;

Criza prin care omenirea a trecut în ultimii doi ani a scos în evidență inegalitățile privind accesul oamenilor la produse alimentare, evidențiind incompatibilitatea cu un sistem alimentar durabil. Obiectivul ca 25% dintre terenurile agricole ale UE să fie folosite pentru **agricultura durabilă** până în anul 2030 este considerat unul foarte ambițios, necesitând o strategie de promovare la nivelul Uniunii Europene. În același timp și modurile de consum trebuie să aibă aceeași tendință viitoare. Criza pandemică a dovedit că este necesară elaborarea unui plan pentru aprovizionarea cu alimente și asigurarea securității alimentare în situații de criză.

Politica alimentară europeană trebuie să asigure competitivitatea prețurilor și a calității alimentelor produse în mod sustenabil în UE. Aceasta înseamnă că prețurile acoperă costurile suplimentare generate de respectarea criteriilor privind sustenabilitatea și securitatea alimentară și nutrițională, dar și un venit echitabil obținut de către producători. Fermierii trebuie să aibă un acces la soluții tehnologice eficiente și practice și la cunoștințe privind producția durabilă, iar UE trebuie să se angajeze să asigure protecția drepturilor fundamentale economice, sociale și culturale ale acestora de-a lungul întregului lanț.

Pentru garantarea securității și sustenabilității alimentare, prin accesul la alimente sănătoase, reziliente și sustenabile pentru întreaga populație a UE, CESE propune o „autonomie strategică deschisă” aplicată sistemelor alimentare, ce se bazează pe producția de alimente, forță de muncă, concurență și comerț echitabil (CESE, 2022).

Se poate spune că un stat are **securitate națională** numai atunci când are **securitate alimentară** și doar atunci când deține suficiente disponibilități de produse agricole și alimentare în măsură să acopere necesitățile de hrană pentru toată populația țării și, totodată, să asigure stocurile necesare de furaje pentru

animale, dar și apă în caz de calamități naturale, războaie, crize etc. Neasigurarea securității alimentare poate duce rapid, pe plan intern, la grave tensiuni sociale.

Intrebări de reflecție

1. În ce măsură considerați că politicile interne influențează cele patru dimensiuni-cheie ale securității alimentare?
2. Identificați legăturile dintre politicile relevante pentru securitatea alimentară.
3. Identificați care sunt politicile care creează efecte de propagare negative pentru securitatea alimentară.
4. Identificați diverse surse de finanțare pentru a îmbunătăți securitatea alimentară.
5. Considerați că Guvernul încurajează mediile favorabile pentru asigurarea securității alimentare?

Referințe bibliografice

Oancea, S., Bănăduc, D. (2012). *Securitatea și siguranța alimentară*, https://www.researchgate.net/publication/317290553_Seuritatea_si_siguranța_alimentar.

CE (2017). *Document de lucru al serviciilor comisiei*, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017SC0200&from=SK>.

CE (2020). *RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU Îndeplinirea angajamentelor politice ale UE în materie de securitate alimentară și nutrițională Al patrulea raport bienal*, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0285:FIN:RO:PDF>.

CESE (2022). *AVIZ, Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului*, <https://webapi2016.eesc.europa.eu/v1/documents/EESC-2021-05472-00-00-AS-TRA-RO.docx/content>.

OECD (2016). *Better Policies for Sustainable Development 2016 A New Framework for Policy Coherence*; https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/commitments/493_12066_commitment_Better%20Policies%20for%20Sustainable%20Development%202016.pdf.

FAO (2021). *The State of Food Security and Nutrition in the World*, https://www.fao.org/3/cb4474en/online/cb4474en.html#chapter-2_1;
https://docs.wfp.org/api/documents/WFP-0000130141/download/?_ga=2.68984087.747306053.1649442170-1639149420.1649442170;

http://www.mmediu.ro/beta/wp-content/uploads/2012/06/2012-06-12_dezvoltare_durabila_snddfinalromana2008.pdf.

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/14665254/KS-09-22-019-EN-N.pdf/2edccd6a-c90d-e2ed-ccda-7e3419c7c271?t=1653042954499>.

Tema 3. Politici publice pentru îmbunătățirea sănătății populației și a bunăstării

Cel de-al treilea obiectiv al Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă urmărește asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării pentru întreaga populație, la orice vârstă. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv, sunt stabilite următoarele ținte:

- reducerea mortalității la nou-născuți;
- eliminarea deceselor la nou-născuți și la copii sub 5 ani acolo unde acestea pot fi prevenite;
- eradicarea epidemiilor grave cu care s-a confruntat omenirea, precum: SIDA, malarie, tuberculoză, hepatite, boli tropicale și alte boli transmisibile;
- reducerea mortalității premature datorate bolilor netransmisibile și îmbunătățirea sănătății și a bunăstării mintale;
- prevenirea și tratarea abuzului de substanțe și a consumului de alcool;
- înjumătățirea numărului de decese produse prin accidente rutiere;
- asigurarea accesului la servicii de planificare familială și sănătate sexuală;
- asigurarea accesului la servicii medicale esențiale și la medicamente și vaccinuri esențiale, sigure și la prețuri accesibile;
- reducerea numărului de decese din boli provocate de poluarea apei, aerului și solului și din produse chimice periculoase;
- controlul consumului de tutun.

Pentru a avea o societate durabilă, este necesar să se asigure îmbunătățirea accesului la servicii de asistență medicală moderne, de calitate, cu caracter umanist, care trebuie însoțite de acțiuni de prevenire, menite să conducă la vieți sănătoase și la promovarea bunăstării tuturor, indiferent de vârstă.

Sănătatea publică reprezintă ansamblul acțiunilor și mijloacelor care concurează la furnizarea serviciilor de sănătate în scopul promovării sănătății, prevenirii îmbolnăvirilor, diagnosticării și tratării bolilor dar și reabilitării fizice și sociale.

Scopul sănătății publice constă în promovarea și ocrotirea sănătății (prin prevenirea îmbolnăvirilor și menținerea stării de sănătate), controlul morbidității (prin combaterea bolilor și a consecințelor acestora) și redobândirea sănătății.

Dreptul la serviciile de sănătate reprezintă o nevoie de bază în țările europene și o condiție necesară pentru reducerea excluziunii sociale.

La nivel european, principalii indicatori de sănătate din Europa (ECHI), cunoscuți anterior ca indicatorii de sănătate din Comunitatea Europeană, sunt grupați pe rubrici, așa cum se arată mai jos¹⁵⁰:

Rubrică	Exemple
Situația demografică și socioeconomică	Populație, natalitate, șomaj total
Starea de sănătate	Mortalitate infantilă, HIV/SIDA, răniri în accidente rutiere
Determinanții stării de sănătate	Fumatul regulat, consumul/disponibilitatea fructelor
Acțiuni în domeniul sănătății: servicii medicale	Vaccinarea copiilor, numărul de paturi în spitale, cheltuieli de sănătate
Acțiuni în domeniul sănătății: promovarea sănătății	Politici privind alimentația sănătoasă

Aplicații practice

Art. 34 din Constituția României se referă la „Dreptul la ocrotirea sănătății”, iar art. 35 la „Dreptul la mediu sănătos”. În legătură cu conținutul acestor două articole, identificați cel puțin trei politici, strategii și/sau programe de acțiune în domeniul sănătății implementate în România.

Analizați raportul „România: Profilul de țară din 2021 în ceea ce privește sănătatea”¹⁵¹ și corelați principalele constatări (p. 22) cu țintele 2030 ale ODD 3 din SNDDR 2030.

Alegeți o măsură în vigoare sau care ar trebui luată pentru asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă, și analizați-o din punct de vedere al impactului pe care l-ar putea avea asupra mediului înconjurător sau din punct de vedere economic.

Politicile de sănătate pot interveni asupra stării de sănătate prin acțiunea lor atât asupra dezvoltării serviciilor medicale cât și asupra comportamentului și atitudinii populației. Acestea pot aduce îmbunătățiri stării de sănătate a individului, dar și societății în ansamblul său.

¹⁵⁰ https://health.ec.europa.eu/indicators-and-data/european-core-health-indicators-echi_ro

¹⁵¹ https://health.ec.europa.eu/system/files/2022-01/2021_chp_romania_romanian.pdf

Politicile de sănătate au caracter multisectorial, nelimitându-se exclusiv la serviciile de sănătate, ci extinzându-se la toate politicile, planurile, strategiile și programele altor sectoare, al căror impact se resimte și în domeniul sănătății (Georgescu, 2016).

Importanța politicii de sănătate este stipulată în Tratatul privind funcționarea UE, în care se precizează nivelul de protecție ridicat al sănătății cetățenilor în definirea tuturor politicilor și a acțiunilor UE și în punerea în aplicare a acestora (Jurnalul Oficial al UE, 2012). Tot în acest document este precizat faptul că principala responsabilitate în asigurarea protecției asupra sănătății, dar mai ales asupra sistemelor de sănătate, o au statele membre.

Politica în ceea ce privește sănătatea publică oferă un loc central în cadrul procesului de elaborare a politicii europene. Parlamentul European a considerat cancerul (problema majoră a sănătății umane) ca fiind un domeniu prioritar de acțiune, iar Comisia Europeană a inclus colaborarea cu Planul european de combatere a cancerului printre misiunile UE care au ca scop finalizarea de soluții la provocările globale cheie până în 2030.

Politica în domeniul sănătății a Uniunii Europene presupune următoarele obiective (Parlamentul European, 2021):

- ▶ protejarea sănătății membrilor UE și îmbunătățirea acesteia;
- ▶ îmbunătățirea infrastructurii de sănătate și acordarea unui sprijin major modernizării și digitalizării sistemelor de sănătate;
- ▶ pregătirea statelor membre UE pentru prevenirea viitoarelor posibile pandemii și coordonarea mai eficientă a acestora.

Politica de sănătate a UE s-a dezvoltat în direcții diferite, astfel:

- legislația privind medicamentele era deja introdusă din 1965, din necesitatea de a garanta standarde înalte în industria farmaceutică și în cercetare, de a armoniza procedurile privind acordarea licențelor cu normele privind publicitatea, distribuția și etichetarea medicamentelor;
- programele de cercetare în domeniul sănătății datează din 1978, pentru probleme de sănătate cauzate de stiluri de viață, vârstă, mediu, studiul genomului uman etc.

Statele membre UE au convenit să intervină reciproc cu ajutor și asistență în cazul apariției unor catastrofe sau la amenințări grave la adresa sănătății, cum a fost și în cazul pandemiei cu COVID-19 (Parlamentul European, 2021).

Planul european de combatere a cancerului este menit să sprijine statele membre în eforturile depuse pentru a îmbunătăți controlul asupra acestei boli și în îngrijirea pacienților. Planul a fost prezentat în 2021, se axează pe un număr de zece inițiative majore și constituie un angajament politic pentru a învinge și a transforma Europa în lider în lupta împotriva acestei probleme grave de sănătate. Acest plan european, de asemenea, își propune să ofere o îmbunătățire a calității

vieții celor afectați de această boală, supraviețuitorilor și familiilor acestora, dar este structurat și pe alte trei domenii importante, respectiv pe prevenirea bolii, depistarea timpurie, diagnostic și tratament (CE, 2021).

Politicile elaborate și strategiile dezvoltate în domeniul sănătății, se aliniază la Planul Național de Dezvoltare și la Strategia Națională de Sănătate Publică, precum și la Programul de Guvernare.

Literatura de specialitate oferă informații cu privire la punctele tari ale mediului intern în care sunt elaborate și implementate politicile publice din domeniul sanitar, ele constituind una dintre prioritățile de guvernare. Se pot enumera următoarele:

- există un nivel ridicat de experiență în rândul specialiștilor care elaborează și implementează aceste politici, precum și o largă accesibilitate a informației în procesul de transparență decizională;
- populația are acces egal, indiferent de asigurare, la serviciile medicale ce fac obiectul acestor politici.

Printre punctele slabe, se specifică următoarele:

- complexitatea foarte mare a regulilor administrative și birocratizarea excesivă în elaborarea politicilor publice;
- abordarea reactivă, în cea mai mare parte, a problemelor de sănătate;
- durata mare a procesului de adoptare și implementare;
- date insuficiente pentru identificarea și ierarhizarea problemelor care presupun necesitatea adoptării de politici publice;
- sisteme informatice și echipamente inadecvate, resurse financiare reduse raportate la numărul și complexitatea problemelor care necesită rezolvare etc. (Georgescu, 2016).

Pentru promovarea sănătății în Europa, statele membre UE cooperează pentru îmbunătățirea politicilor de sănătate publice, în vederea:

- prevenirii bolilor, creării mediilor favorabile pentru un stil de viață sănătos;
- protejării cetățenilor UE de amenințările transfrontaliere la adresa sănătății;
- consolidării capacităților din domeniul sănătății publice pentru crearea unor sisteme de sănătate sustenabile și eficiente;
- creșterii accesului la asistența medicală mai sigură pentru cetățeni (MS, 2014).

Aplicații practice

Ce măsuri considerați că trebuie adoptate pentru a reduce decalajul dintre România și alte țări din Uniunea Europeană în ceea ce privește diagnosticarea și tratarea unor boli grave de care suferă un număr mare de persoane?

De ce considerați că populația României este mai puternic afectată de incidența unor boli netransmisibile, comparativ cu populația altor țări?

Cu un an înainte de începutul pandemiei COVID-19, conform Statisticii Mondiale a Sănătății, au existat progrese în ceea ce privește sănătatea populației mondiale, indicatorii de dezvoltare durabilă din domeniul sănătății înregistrând îmbunătățiri generale, însă aceste progrese nu au fost considerate adecvate pentru a atinge țintele obiectivului privind îmbunătățirea sănătății și bunăstării populației.

Astfel, între 2009 și 2019, speranța de viață la nivel mondial a crescut de la 66,8 ani la 73,3 ani, iar speranța de viață sănătoasă, de asemenea, a înregistrat o creștere de la 58,3 ani la 63,7 ani.

În raport cu anul 2000, au scăzut mortalitatea, morbiditatea și mortalitatea prematură din cauza bolilor transmisibile, dar a crescut ponderea globală a deceselor datorate bolilor netransmisibile de la 60,8% la 73,6%, acestea reprezentând 85% dintre cauzele de deces din țările cu venituri medii și mari.

Scăderea rapidă a bolilor transmisibile și a deceselor atribuite acestora au dus la îmbătrânirea generală a populației, ceea ce conduce la concluzia că mai mulți indivizi supraviețuiesc până la vârste mai înaintate, la care bolile netransmisibile devin riscuri predominante pentru sănătate. Astfel, șapte din zece cauze de deces în anul 2019 au fost bolile netransmisibile, iar la nivel global acestea au reprezentat 60,8% din totalul deceselor în anul 2000, crescând la 73,6% în 2019.

După anul 2019 a crescut numărul populației care alocă peste 10% din veniturile gospodăriei pentru sănătate (de la 9% în 2000 la 13% în 2019) (WHS, 2021). Pandemia COVID-19 cu care omenirea s-a confruntat, a scos în evidență faptul că nicio țară nu este pregătită să facă față unei situații de o asemenea amploare. Aceasta a avut un impact semnificativ atât direct, cât și indirect asupra sănătății populației, dar și un impact complex, pe termen lung asupra sistemelor de sănătate din Europa (CE, 2020). Revenirea la echilibrul anterior pandemiei și accelerarea progresului pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă necesită cooperare pe direcții multiple și răspunsuri multisectoriale echitabile la provocările globale de sănătate.

Datele disponibile evidențiază faptul că pandemia a condus la reducerea speranței de viață în multe țări, iar pe lângă impactul epidemiologic direct, efectele secundare au condus la întreruperi în furnizarea serviciilor de sănătate,

limitarea disponibilității medicamentelor esențiale, a diagnosticilor și a echipamentelor de protecție pentru personalul medical, anularea a numeroase servicii planificate de prevenire și tratament etc. (WHS, 2021).

În România, procentul alocat sănătății din valoarea PIB se află cu mult sub media UE. Acest fapt a condus la valori ale speranței de viață la naștere, a ratei mortalității infantile și speranței de viață sănătoasă îndepărtate de media UE în sens nefavorabil, la nivelul anului 2017 (Strategia, H.G. 2022-2027).

Îmbunătățirea sănătății publice constituie un obiectiv de interes social major, neconstituind doar unul dintre cele 17 obiective ale Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României 2030, ci fiind menționat în cadrul mai multor documente strategice, precum:

- ▶ Strategia Națională de Sănătate;
- ▶ Strategia Națională de Cercetare Dezvoltare și Inovare;
- ▶ Strategia Națională de Incluziune Socială;
- ▶ Strategia Națională de Competitivitate etc.

Țintele legate de sănătate au condus la dezvoltarea de politici și planuri de acțiune multisectoriale pentru a accelera progresul în atingerea acestora.

Politica Uniunii Europene în domeniul sănătății urmărește protejarea și îmbunătățirea sănătății populației prin accesul tuturor la asistența medicală modernă și prin supravegherea amenințărilor asupra sănătății care implică țările UE. Măsurile de prevenire includ, de asemenea, vaccinarea populației, combaterea rezistenței la diferiți microbi, acțiuni împotriva cancerului și a altor boli și etichetarea alimentară corespunzătoare (European-Union, 2022).

În România, profilul stării de sănătate la nivelul anului 2021 evidențiază următoarele provocări:

- cheltuielile cu sănătatea se mențin încă foarte scăzute, cu toate că au înregistrat o creștere în ultimii ani;
- resursele umane din domeniul sănătății sunt reduse, în special, din cauza migrației medicale;
- speranța de viață este printre cele mai scăzute din UE, iar anul 2020 a contribuit la înrăutățirea situației;
- accesibilitatea la serviciile de sănătate este redusă, existând diferențe mari atât între mediul urban și cel rural, cât și pentru persoanele vârstnice și cele cu venituri mici, comparativ cu restul populației;
- proporția populației neasigurate este mare în comparație cu media UE, reprezentând 10% din populația totală;
- rata mortalității evitabile este a treia cea mai mare din UE, iar rata mortalității din cauze tratabile este de două ori mai mare față de media UE etc.

Pe lângă aceste provocări, se mai pot menționa:

- rata natalității în anul 2020 a avut cea mai mică valoare din istoria României (8,1 ‰);
- rata mortalității a crescut în 2020 față de 2019 de la 13,4 ‰ la 15,4 ‰, iar în mediul rural creșterea a fost mai accentuată;
- mortalitatea infantilă, cu toate că a scăzut, se menține încă peste media UE, în anul 2020, crescând la valoarea de 6,1 ‰;
- mortalitatea prin cancer este mai mare decât media UE, iar supraviețuirea la 5 ani este sub media UE;
- cheltuielile pentru sănătate pe cap de locuitor sunt cele mai mici din UE, atât în valoare absolută (1310 euro în România față de 3523 euro în UE), cât și ca procent din PIB (5,6% față de 9,8%, media UE);
- accesul populației la servicii preventive este în continuare redus, neuniform, de calitate scăzută și inechitabil;
- rata de notificare a cazurilor de TBC este cea mai mare din UE, iar hepatitele virale constituie încă o problemă de sănătate publică;
- infrastructura de sănătate, precum și cadrul de furnizare a serviciilor nu sunt adaptate tehnologiilor moderne și nu satisfac nevoile medicale ale populației (MFO, 2021).

Toate acestea conduc la necesitatea creșterii preocupării și implicării autorităților centrale și locale în elaborarea politicilor de sănătate orientate cu precădere către prevenția și îmbunătățirea calității sistemului de sănătate și a răspunsului la problemele complexe de sănătate publică. Astfel, s-ar putea ajunge la o scădere a costurilor suportate pentru serviciile de sănătate și la reducerea impactului unor boli asupra populației.

Întrebări de reflecție

1. Identificați legăturile dintre politicile relevante pentru îmbunătățirea sănătății populației și a bunăstării.
2. Identificați care sunt factorii care generează efecte de propagare negative pentru sănătatea și bunăstarea populației.

Referințe bibliografice

CE (2020). *Sănătatea pe scurt: Europa, 2020*, https://ec.europa.eu/health/system/files/2020-11/2020_healthatglance_sum_ro_0.pdf.

CE (2021). *Politica UE în domeniul cancerului*, https://ec.europa.eu/health/non-communicable-diseases/cancer_ro.

ESS (2014). *Inegalități sociale în materie de sănătate și determinanții acestora: Principalele rezultate ale celei de-a 7-a ediții a Anchetei Sociale Europene*, https://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS7_toplines_issue_6_health_Romanian.pdf.

Uniunea Europeană (2022). *Susținem sănătatea publică în Europa*, https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/health_ro.

MFO (2021). *Sinteza programului operațional Sănătate*, <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/5e0bdcbbddcca4d66d74ba8c1cee1a68.pdf>.

MS (2014). *Al treilea program de acțiune al Uniunii Europene în domeniul sănătății pentru perioada 1 ianuarie 2014 și 31 decembrie 2020*, <https://www.ms.ro/programe/al-treilea-program-de-actiune-al-uniunii-europene-in-domeniul-sanatatii-pentru-perioada/>.

Parlamentul European (2021). Fișe tehnice UE – 2021, *Sănătate Publică*, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/49/public-health>.

Georgescu, V. (2016). *Analiza politicilor publice din sănătate și a utilizării serviciilor preventive*, Teză de doctorat, București.

World Health Organisation (WHO) (2021). *World Health Statistics 2021*, <https://www.google.com/search?q=world+health+statistics+2021+monitoring+health+for+the+sdgs+sustainable+development+goals&oq=World+Health+Statistics+2021&aqs=chrome..69i57j0l2i30l5j69i60l2.6387j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>.

Tema 4. Politici publice pentru creșterea calității în educație și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți

În societatea postmodernă concepte cum ar fi „societate educativă” sau „formarea pe toată durata vieții” sunt aspecte permanent menționate în strategiile de dezvoltare durabilă. Trecerea de la paradigmele clasice la paradigmele moderne a fost un prim pas, iar în prezent perceperea educației și a altor domenii sociale prin prisma unor paradigme postmoderne devine o necesitate. Bălean (2013) consideră că paradigmele postmoderne nu mai reprezintă un set de principii fixe, ci ele comportă o adaptare permanentă și dinamică la evoluția, transformările și provocările societății, cu o curbă exponențială a schimbărilor socioeconomice și a exploziei informaționale și tehnologice. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 creează contextul favorabil trecerii la o **educație de calitate**, promovând necesitatea învățării de-a lungul întregii vieți.

Prin obiectivele vizate, Strategia se adresează, în principal, următoarelor aspecte de interes pentru creșterea calității educației în România: (1) accesul tuturor copiilor la educație timpurie, (2) învățământ primar și secundar echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente, (3) creșterea

substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul, (4) asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile.

Până în prezent au fost adoptați pași semnificativi sub aspectul modernizării învățământului românesc din punct de vedere al obiectivului 4 de dezvoltare durabilă. Legea Educației Naționale nr. 1/2011 menționează, pentru prima dată în legislația din domeniu, conceptul de **educație timpurie**, arătând deschiderea către cele mai noi studii în neuroștiință și psihopedagogie, care evidențiază rolul educației timpurii în evitarea unor comportamente nedorite ale copilului pe traseul școlarizării viitoare, cu efecte în planul reducerii părăsirii timpurii a școlii, a rezultatelor școlare slabe și a șanselor scăzute de angajare pe piața muncii. Legea are secțiuni speciale referitoare la **învățământul pentru copiii capabili de performanță**, la programul „Școala după școală”, alternative educaționale. Datorită reformei adoptate, cuprinderea copiilor în sistemul de educație timpurie, în segmentul de învățământ preșcolar, a fost de 87% în 2016, cu o îmbunătățire față de 76,2% în 2006, dar încă sub media UE de 94,8%.

Învățământul superior beneficiază de autonomie universitară, cu asumarea răspunderii publice exprimată în carta universitară, politici de echitate și etică universitară cuprinse în Codul de etică și deontologie profesională. Sistemul național de învățământ superior este organizat pe cicluri de studii, licență, masterat, doctorat, programe postdoctorale de cercetare avansată, respectiv programe postuniversitare de formare și dezvoltare profesională continuă și programe postuniversitare de perfecționare.

Din punct de vedere al cadrului strategic, domeniul educației și al formării profesionale beneficiază de mai multe **documente strategice**: Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii 2015-2020, Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015-2020, Strategia Națională de Învățare pe tot parcursul vieții 2015-2020, Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020 și Strategia Educației și Formării Profesionale din România pentru perioada 2016-2020. Cadrul strategic este completat cu o serie de alte documente programatice, care conțin obiective și ținte pe domeniul educației, considerate relevante în contextul implementării obiectivului 4 de dezvoltare durabilă, cum ar fi Strategia Națională pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Copilului 2014-2020, Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020, Strategia Națională pentru Locuri de Muncă Verzi 2018-2025 și altele.

Printre Țintele 2030 corespunzătoare ODD4, putem enumera:

1. Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional;
2. Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului;

3. Dobândirea de competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și nonviolentei, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă.

4. Accentuarea rolului educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței în școli.

5. Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional.

6. Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate.

7. Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții.

8. Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale.

Barometrul realizat în noiembrie 2020 de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul Secretariatului General al Guvernului României, privind percepția cetățenilor în legătură cu aspectele specifice ODD4 surprinde faptul că, în general, în percepția cetățenilor ***sistemul de educație din România se confruntă cu probleme*** precum corupția, politizarea, numărul mare de materii, salarizarea și implicarea profesorilor, dotările necorespunzătoare, numărul de elevi din clase etc. Majoritatea participanților la studiu sesizează corect problemele sistemului, dar sunt influențați de orientarea de moment dată de agenda publică și agenda media. Tendința românilor este de a reacționa mai degrabă față de contextul de moment decât față de problemele profunde ale sistemului educațional.

Două treimi dintre respondenții cu copii la școală se declară „mulțumiți” de educația pe care o primesc aceștia, față de o treime care se declară „nemulțumiți”. La întrebarea referitoare la situația de acum, față de cea din urmă cu 10 ani, nemulțumirea este mai accentuată: 68% dintre respondenți consideră că lucrurile merg mai puțin bine decât acum 10 ani, față de doar 24% care apreciază că lucrurile merg mai bine.

Pe niveluri de învățământ, respondenții tind să aprecieze învățământul terțiar, în defavoare învățământului primar și secundar. Evaluarea învățământului timpuriu și primar este ușor pozitivă, 48% dintre respondenți o consideră bună și foarte bună și 44% slabă și foarte slabă. Pentru învățământul gimnazial și liceal

aprecierea este preponderent negativă, cu diferențe de 16% între percepția negativă și percepția pozitivă. Lipsa relativă a mâinii de lucru calificate în România se reflectă în aprecierea moderată a acestor niveluri de învățământ (mai slabă în cazul celui profesional, cu un stoc negativ de opinie de 6% și ceva mai bună în învățământul postliceal, cu un stoc de opinie pozitiv de 2%). Învățământul superior, ca la fel studiile de doctorat, arată o inversare a opiniilor față de cele privind învățământul gimnazial și liceal, cu stocuri ridicate de opinie pozitivă de 20%, respectiv de 21%. Este evident că, pentru o treime dintre respondenți, învățământul superior este o necunoscută, iar pentru mulți dintre cei care au o opinie (probabil cei care nu au studii superioare) aceste niveluri de învățământ au o aură de prestigiu, care influențează răspunsurile în sens pozitiv.

Referitor la percepția asupra rezultatelor sistemului de educație în România, se observă un stoc negativ de 56% la întrebarea privind accesul la un loc de muncă, de 43% la întrebarea privind succesul în carieră și de 32% la întrebarea privind dobândirea unor abilități folositoare în viața de zi cu zi. În schimb, cea mai redusă percepție negativă face referire la capacitatea sistemului de învățământ de a dezvolta calitatea de „buni cetățeni”. Așadar, per ansamblu, există o percepție negativă cu privire la capacitatea sistemului educațional românesc de a oferi formare de competențe profesionale și transversale, abilități și deprinderi practice în acord cu cerințele pieței muncii.

Percepția generală asupra caracteristicilor interne ale sistemului, care determină calitatea educației, este, de asemenea, negativă. Se observă opinii negative în cazul fondurilor alocate de la bugetul de stat și al dotărilor unităților de învățământ. În ceea ce privește prioritatea pe care o constituie sistemul de educație pentru statul român, se constată un relativ echilibru în care, totuși, distribuția răspunsurilor nu este gaussiană, având o dispersie mare, ceea ce sugerează mai degrabă un polarizare ideologică. În egală măsură respondenții consideră că, în ultimii 10 ani au fost mai multe schimbări, dar în ceea ce privește rezultatele acestor schimbări, s-au înregistrat răspunsuri categoric negative.

Barometrul a urmărit să evalueze și percepția participanților cu privire la angajații și sistemul de învățământ românesc. La aceste întrebări răspunsurile au fost preponderent pozitive, îndeosebi în zona stabilității carierei (56%), a pregătirii și experienței (33%) și a motivației (28%). Referitor la numărul de cadre didactice din sistem, opiniile negative se apropie de cele pozitive. Așadar, în societatea românească, cadrele didactice sunt un segment stabil, motivat de o salarizare corespunzătoare, având o pregătire și o experiență bun. Dar, deși opinia generală este favorabilă în raport cu statutul de cadru didactic, inclusiv în privința salarizării, respondenții nu consideră cariera didactică drept atractivă. Se acreditează astfel ideea că sistemul educațional este perceput ca o zonă izolată, care nu este conectată cu centrul problemelor societății.

Aplicații practice

Parcurgeți rezultatele barometrului de opinie privind „ODD 4. Educație de calitate” disponibil aici: <http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2022/05/RD28-Livrabil-E-Narativ.pdf>

Cum apreciați aceste rezultate din perspectiva Țintelor ODD4? Pe baza acestor rezultate realizați o listă de cinci recomandări de politici publice, strategii și/sau măsuri în atenția decidenților.

Formarea profesională este legată de două perioade importante ale vieții: cea a școlarizării, începând cu etapa preșcolară până la cea universitară (astăzi constituită din cele trei cicluri de pregătire, reglementate prin „Procesul de la Bologna”: licență, masterat și doctorat) și cea a integrării adultului pe piața muncii, când apare necesitatea de a perfecționa, îmbogăți sau adapta competențele și abilitățile oferite în cadrul instituțiilor de învățământ de toate tipurile și la diferitele niveluri cu cele impuse de specificitatea unui post, de cerințele superiorilor, de posibilitățile economice, de propriile opțiuni și aspirații etc. În unele cazuri această perioadă se prelungește printr-o serie de cursuri de perfecționare, pe arii înguste de specializare (fie că vorbim de domeniul tehnic, de cel științific, medical sau artistic), mai cu seamă în primii ani de carieră post-universitară. Și, dacă excludem cazurile de forță majoră, când indivizii sunt nevoiți să-și schimbe profesia și locul de muncă și, deci, sunt forțați să se recalifice, remarcăm în statistici o încetinire până la dispariție a impulsului pentru formarea profesională. Astfel apare necesitatea de a stimula, eventual cointeresa adulții în direcția participării la diverse programe de **formare profesională continuă**, un termen pe care îl întâlnim în aproape toate documentele privind dezvoltarea resurselor umane sau formare adulților și, mai ales, în contextul dimensiunii sociale a dezvoltării durabile.

Influențarea motivației unui adult de a participa la un program de formare necesită atenție și implicare din partea mai multor factori implicați. Dincolo de modalitatea (co)interesare pentru un program de formare prin oferta educațională sau de adresare a unei nevoi educaționale deja cunoscute sau de satisfacere a unei nevoi de trainig, motivația adultului de a urma până la capăt un program de formare poate fi obținută și menținută, în general, prin trei metode: (1) adaptarea conținutului programului de formare la nevoile exprimate ale participanți și competențele ce se solicită pe piața muncii, (2) utilizarea unor metode de predare-învățare bazate pe transfer de cunoștințe și experiențe practice adaptate la profilul și interesele participanților, care să stimuleze participarea activă și să

permite interacțiunea, (3) dezvoltarea unui cadru de relaționare constantă între formator și participanți, bazat de oferirea și solicitarea feedback-ului.

Învățarea pe tot parcursul vieții (engl. *lifelong learning*) poate asigura individului o actualizare a cunoștințelor și abilităților, o bună poziționare pe piața forței de muncă, un management eficient al carierei profesionale etc., ce se traduce în competitivitate economică și consens social la nivelul comunității din care face parte. Învățarea pe tot parcursul vieții este recunoscută de către Uniunea Europeană încă din anul 2000 prin Declarația de la Lisabona și este recomandată pentru implementare consecventă. Dacă în statele comunitare conceptul a fost implementat, în celelalte state europene instruirea adulților nu este percepută la nivel național drept o necesitate, cadrul legislativ este relativ inconsistent sub aspectul stimulării învățării de-a lungul întregii vieți, iar sprijinul financiar este insuficient.

În rândul statelor membre UE persistă o serie de probleme în legătură cu învățarea pe tot parcursul vieții:

1. diferențe semnificative dintre țările membre; în timp ce în statele scandinave, în Irlanda și Olanda sistemul de instruire a adulților este complex și suficient finanțat, în alte țări sistemul respectiv aproape că lipsește.

2. tendințe evidente de creștere a decalajelor; se adâncesc diferențe existente privind educația adulților în societățile europene; există posibilități excelente de învățare pentru persoane cu un înalt grad de instruire și posibilități materiale sporite, pe de o parte, dar pe de altă parte se înregistrează un nivel inferior de instruire pentru persoanele cu nivel scăzut și posibilitățile materiale reduse sau pentru persoanele marginalizate.

3. politici referitoare la educația adulților centrate exclusiv pe încadrarea pe piața muncii; se exclud necesități diverse ale populației adulte cu privire la învățare, perfecționare, specializare, inclusiv nevoia de dezvoltare personală și de cultivare a activismului social, voluntariat, implicare în viața publică, participarea la deciziile locale etc.

Aplicații practice

Care considerați că este poziția României în rândul statelor comunitare în ceea ce privește învățarea pe tot parcursul vieții? Consultați baza de date Eurostat la adresa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/education-and-training/data/database>.

Care sunt indicatorii prin care se pot evalua progresele în acest domeniu?

Caracterul pluridimensional al educației adulților face foarte dificilă identificarea unui singur organism responsabil de domeniul în cauză, întrucât această responsabilitate presupune eforturi susținute pentru asigurarea cooperării

interdepartamentale și a coordonării la nivel de politici. Responsabilitatea privind educația adulților este partajată între diferite ministere și înglobată în sfere mai largi de responsabilitate (Schwartz, 2012). Deși gradul de conștientizare a necesității învățării de-a lungul întregii vieți este în creștere și cererea de astfel de servicii de formare, perfecționare sau specializare este și ea în creștere în România, nivelul scăzut de trai și problemele financiare constituie factori care limitează contribuția persoanelor fizice în acest sens.

Prestatorii de servicii educaționale și de formare profesională se regăsesc preponderent în sectorul public: ministere, agenții guvernamentale și structuri teritoriale ale acestora, centrele de ocupare a forței de muncă, instituții de educație formală, primare secundare și terțiare, centre sociale de formare profesională etc.

Organizațiile neguvernamentale, locale și/sau internaționale, sunt alți furnizori de servicii educaționale. În ultimii ani, ONG-urile au devenit unul dintre principalii piloni ai sistemului de învățământ, în special în domeniul învățării pe tot parcursul vieții. Preocuparea lor principală în calea spre o societate democratică o constituie educația nonformală: care, de obicei, nu este acceptată, fapt ce conduce la un nivel scăzut de recunoaștere a contribuției acestora și a calității proceselor de învățare derulate în cadrul programelor de formare implementate de către acestea. Ajutorul extern venit din partea ONG-urilor internaționale sub formă de asistență tehnică și financiară în domeniul educației adulților rămâne o necesitate pentru statele din sud-estul Europei.

Organizațiile societății civile joacă încă un rol-cheie în dezvoltarea procesului de instruire a adulților sub forma unor centre de resurse, centre de documentare, centre de cercetare, care fundamentează, elaborează și inițiază demersuri în zona strategiilor și politicilor educaționale. ONG-urile au tangențe cu toate domeniile de educație și sunt depozitarele unor vaste competențe în domeniul educației, atât a educației „de masă”, cât și a educației speciale. Există câteva domenii-cheie în care contribuția ONG-urilor este remarcată: educația civică, educația interculturală, dezvoltare personală, formare de competențe specifice, competențe digitale, alfabetizare politică, educația minorităților, cursuri de prim-ajutor, programe de formare pentru diverse categorii vulnerabile (persoane cu dizabilități, femei, refugiați, familii monoparentale, tineri (post)instituționalizați etc.).

Companiile private furnizoare de servicii de formare profesională, al căror număr este în creștere, încearcă să satisfacă nevoile tot mai mari și diverse de instruire. Organizațiile private oferă cu succes servicii în centre de formare, firme de consultanță etc., cu criterii clare de evaluare a calității serviciilor de formare, perfecționare, specializare, pentru cursurile autorizate de către Autoritatea Națională pentru Calificări. Diversi alți furnizori de servicii educaționale există în piață, organizațiile umanitare, muzeele, bibliotecile, sălile de lectură, teatrele, cinematografele și galeriile de artă, care, este adevărat că îndeplinesc funcții pe zona culturală, dar în egală măsură ele au capacitatea de a instrui populația, în

special în cadrul educației nonformale. La fel este și cazul organizațiilor sportive, cluburilor și altor centre de agrement care se implică în promovarea modului sănătos de viață, organizează activități sportive și de agrement pentru diferite grupuri-țintă, inclusiv pentru adulți și persoane vârstnice.

Cererea de servicii educaționale pentru învățarea pe tot parcursul vieții provine din partea diferitelor grupuri ale populației, indiferent de nivelul de studii sau clasa socială, cum ar fi persoanele analfabete (inclusiv cei care nu au studii primare), persoane fără vreo calificare într-un anumit domeniu, cu o calificare insuficientă sau necorespunzătoare domeniului (în special șomeri și lucrători supuși disponibilizărilor), funcționari, profesori și formatori, minoritățile etnice (în special romii), femei, persoane cu handicap și chiar grupuri profesionale specifice (cum ar fi membri ai forțelor armate și ai poliției, judecători etc.).

La nivelul Uniunii Europene se fac pași importanți pentru îndeplinirea obiectivelor de învățare pe parcursul întregii vieți. La Summitul social de la Porto, din mai 2021, liderii statelor membre au salutat obiectivul ca, până în 2030, 60 % din toți adulții să ia parte la activități de formare în fiecare an. Comisia a propus o serie de măsuri pentru a ajuta statele membre să îndeplinească acest obiectiv prin implementarea a două recomandări ale Consiliului privind **conturile personale de învățare pe tot parcursul vieții** și microcertIFICATELE.

Deținerea unui set solid de competențe oferă oportunități oamenilor, constituie o plasă de siguranță în vremuri nesigure, promovează incluziunea și progresul social și oferă economiei forța de muncă calificată necesară pentru a se dezvolta și a inova. Succesul tranziției digitale și al tranziției verzi depinde de lucrători cu competențe adecvate. Statisticile Eurostat indică faptul că prea puține persoane participă la activități de învățare periodice după perioada de educație și formare inițială. De exemplu, în peste 90 % din locurile de muncă actuale și în aproape toate sectoarele este necesar un anumit nivel de competențe digitale, însă numai 56 % dintre adulți aveau competențe digitale de bază în 2019.

Introducerea conturilor personale de învățare pe tot parcursul vieții are scopul de a garanta fiecărui cetățean european accesul la oportunități de formare relevante, adaptate nevoilor sale, pe tot parcursul vieții și indiferent dacă sunt sau nu angajate în momentul respectiv. Consiliul a solicitat (1) crearea conturilor personale de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți adulții de vârstă activă; (2) definirea unei liste cu cursuri de formare relevante și verificate din punctul de vedere al calității pentru piața forței de muncă care să fie eligibilă pentru finanțare din conturile personale de învățare pe tot parcursul vieții și să o facă accesibilă prin intermediul unui registru digital, de exemplu de pe un dispozitiv mobil; (3) oferirea de oportunități de orientare profesională și de validare a competențelor dobândite anterior, precum și concedii plătite pentru formare.

MicrocertIFICATELE au scopul de a certifica rezultatele învățării în urma unei experiențe de învățare de mică amploare (un curs sau o formare de scurtă durată). Ele oferă o modalitate flexibilă și specifică de a ajuta oamenii să își dezvolte

cunoștințele, aptitudinile și competențele de care au nevoie pentru dezvoltarea personală și profesională. Propunerea Comisiei vizează ca funcționarea microcertificatelor să se asigure la nivelul instituțiilor, al întreprinderilor, al sectoarelor și chiar transfrontalier. În acest scop, statele membre ar trebui să convină asupra unor aspecte terminologice, de organizare și raportare pentru a garanta că microcertIFICATELE sunt de înaltă calitate și sunt emise într-un mod transparent, pentru a consolida încrederea în ceea ce certifică.

Se intenționează ca cetățenii să utilizeze microcertIFICATELE în căutarea unui loc de muncă dar și în sistemele de educație și formare și în politicile care vizează piețele forței de muncă, ceea ce ar însemna că microcertIFICATELE ar trebui să le permită oamenilor să dobândească competențe noi sau suplimentare într-un mod adaptat, care să îi includă pe toți. Abordarea europeană în ceea ce privește microcertIFICATELE este, de asemenea, un element-cheie pentru realizarea unui spațiu european al educației până în 2025. Acestea vor putea face parte din oferta de învățare inclusă în conturile personale de învățare pe tot parcursul vieții.

Aplicații practice

Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale are printre obiectivele principale ținta ca, până în 2030, 60% din toți adulții europeni să participe la cursuri de formare în fiecare an.

Analizați care este în prezent situația participării adulților la formare continuă în România.

Identificați cel puțin trei strategii/planuri/măsuri sunt puse în practică în sprijinul educației adulților și formării continue.

Propuneți cel puțin trei alte măsuri necesare, astfel încât România să se apropie de media performanțelor din statele membre.

Întrebări și teme

1. Care sunt principalele aspecte ce caracterizează starea actuală a sistemului educațional din România?
2. Ce efecte sociale, directe și indirecte, pot fi identificate ca urmare a nivelului de calitate în sistemul educațional?
3. De ce credeți că România înregistrează nivele ridicate de analfabetism funcțional în rândul tinerilor?
4. Cum explicați gradul redus de acces al adulților la servicii educaționale?
5. Ce inițiative ale Comisiei Europene sunt promovate pentru stimularea învățării pe tot parcursul vieții? Cum apreciați aceste inițiative din perspectiva dimensiunii sociale a dezvoltării durabile?

Referințe bibliografice

Bălean, R. (2013). Formarea adulților – paradigme postmoderne în context European. În Institutul de Training, Studii și Cercetări Târgu Mureș, *Tendințe actuale în formarea adulților: paradigme postmoderne în context european*, București: Editura Pro Universitaria.

Schwartz, R. (2012). *Perfectivele internaționale în educația adulților*. Institutul pentru Cooperare Internațională a Asociației Germane a Universităților Populare.

Barometrul RD09 – ODD 4 Educație de calitate, accesat în martie 2022 la adresa: <http://romania-durabila.gov.ro/barometre-de-opinie-publica/>.

Comisia ia măsuri pentru a îmbunătăți învățarea pe tot parcursul vieții și capacitatea de inserție profesională, accesat în aprilie 2022 la adresa: https://romania.representation.ec.europa.eu/news/comisia-ia-masuri-pentru-imbunatatii-invatarea-pe-tot-parcursul-vietii-si-capacitatea-de-inserctie-2021-12-10_ro.

Educație pentru obiectivele dezvoltării durabile: Obiective de învățare, accesat în martie 2022 la adresa: <http://romania-durabila.gov.ro/biblioteca/>.

Egalitatea de șanse și educație incluzivă în școli defavorizate, accesat în martie 2022 la adresa: <https://www.euroed.ro/userfiles/GhidCadre%20didactice2.pdf>.

Indicatori naționali pentru dezvoltare durabilă ORIZONT 2020, accesat în aprilie 2022 la adresa: http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/Brosura_indicatori-de-dezvoltare-durabila-2020.pdf.

Programul de Guvernare 2021-2024, accesat în martie 2022 la adresa: <https://gov.ro/ro/obiective/programul-de-guvernare-2021-2024>.

Tema 5. Politici publice pentru asigurarea egalității de gen

Strategia UE pentru egalitatea de gen se angajează să realizeze o Uniune a egalității și prezintă obiective politice și acțiuni pentru a face progrese semnificative până în 2025 către o Europă egală între sexe, în care femeile și bărbații, fetele și băieții sunt liberi să-și urmeze drumul ales în viață și au șanse egale de a prospera. Subsecvent, România și-a asumat îndeplinirea obiectivelor strategiei comunitare privind egalitatea de gen și și-a definit propriile angajamente de urmărit pentru asigurarea egalității de gen și consolidarea rolului femeilor și al fetelor în societate. Acestea sunt incluse în Țintele 2030 ale Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030:

1. Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe;

2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare;

3. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică;

Principiul egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați constituie unul dintre principiile fundamentale, aplicabil în toate sferele vieții publice din România. Realizarea egalității de gen și emanciparea femeilor și a fetelor vor avea o contribuție esențială în ceea ce privește progresul pe calea atingerii tuturor obiectivelor și țințelor. Realizarea deplină a potențialului uman și a dezvoltării durabile nu este posibilă atât timp cât unei jumătăți din umanitate îi vor fi refuzate în continuare oportunitățile și recunoașterea deplină a drepturilor omului. Femeile și fetele trebuie să beneficieze de acces egal la educație de calitate, resurse economice și participare politică, precum și de șanse egale cu bărbații și băieții în ceea ce privește ocuparea unui loc de muncă, a unor posturi de conducere și luarea deciziilor la toate nivelurile. În România, problematica egalității de șanse este reglementată prin Legea nr. 229 din 2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 202 din 2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați. Pe lângă prevederile generale, legea prezintă domeniile în care se aplică măsurile pentru promovarea egalității de șanse și de tratament între femei și bărbați și pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare bazate pe gen.

Între cele 17 obiective de dezvoltare durabilă, ODD 5 urmărește atingerea egalității de gen, finalitatea constând în eliminarea formelor de discriminare, violență și oricăror practici dăunătoare împotriva femeilor și fetelor în sfera publică și privată. Deși încă există inegalități, UE a făcut progrese semnificative în ceea ce privește egalitatea de gen în ultimele decenii. Rezultatele constau în armonizarea legislației privind egalitatea de tratament, integrarea perspectivei de gen în politicile europene, măsuri specifice pentru promovarea femeii etc., dar cu toate acestea diferențele de gen sunt prezente, pe piața muncii femeile fiind suprareprezentate în sectoarele cu plăți mai slabe și subreprezentate în posturile de conducere.

Măsurarea la nivel național a ODD 5 este posibilă prin utilizarea unui set de trei indicatori principali de monitorizare a progreselor înregistrate, după cum urmează:

1. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare;

2. Disparitatea salarială de gen;

3. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.

În publicația periodică a Comisiei Europene „Dezvoltarea durabilă în Uniunea Europeană” (*Sustainable development in the European Union*) sunt prezentate statistici recente privind dezvoltarea durabilă în Uniunea Europeană (UE), aceasta fiind un raport de monitorizare (cea mai recentă este ediția din 2021) referitor la progresul în direcția implementării obiectivelor de dezvoltare durabilă la nivel comunitar.

Referitor la **violența fizică și/sau sexuală asupra femeilor**, datele indică o tendință de creștere a acestui fenomen. Violența bazată pe gen este o formă brutală de discriminare și o încălcare a drepturilor fundamentale ale omului, este atât o cauză, cât și o consecință a inegalităților dintre femei și bărbați. Pe lângă impactul negativ asupra sănătății fizice și mintale, asupra bunăstării și calității vieții, fenomenul poate împiedica accesul femeilor la locuri de muncă, cu efecte negative asupra independenței lor financiare și, indirect, asupra economiei în ansamblu.

Indicatorul privind violența asupra femeilor măsoară ponderea persoanelor de la vârsta de 15 ani care au răspuns afirmativ atunci când au fost întrebat dacă au suferit violență fizică și/sau sexuală de către un partener sau nonpartener în ultimele 12 luni. Indicatorul se bazează pe un sondaj realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. Rezultatele sondajului privind violența împotriva femeilor pornesc de la cele 42.000 de interviuri față în față realizate cu femei din toate statele membre, cu o medie de 1.500 de interviuri pe stat membru. La categoria de vârstă 15-74 ani, 8% dintre femeile din Uniunea Europeană au declarat că au fost sau sunt victimele violenței fizice/sexuale, cu 1% mai mult față de datele înregistrate în România. La categoria de vârstă 40-49 ani, datele înregistrate în România sunt cu 2% mai mari față de media Uniunii Europene.

Aplicații practice

Pornind de la exemplele de bune practici prezentate în studiul de caz, propuneți trei măsuri ce ar putea fi adoptate de autoritățile din România pentru a preveni violența domestică. Cine credeți că s-ar putea implica suplimentar în combaterea violenței în familie și cum?

Pentru a monitoriza **diferența de remunerare între sexe** se utilizează un indicator care măsoară diferența dintre câștigul orar mediu brut al angajaților de

sex masculin și al angajaților de sex feminin, prin raportare ca procent din câștigul orar mediu brut al angajaților plătiți de sex masculin. Indicatorul a fost definit ca neajustat, deoarece oferă o imagine de ansamblu asupra inegalităților de gen în ceea ce privește salariul și măsoară un concept care este mai larg decât conceptul de salariu egal pentru muncă egală. Sunt incluși toți angajații care lucrează în firme cu zece sau mai mulți angajați, fără restricții de vârstă și orele lucrate. Acest indicator pune România într-o situație favorabilă din punct de vedere al ecartului salarizării dintre bărbați și femei în comparație cu restul statelor europene.

Diferența de remunerare între sexe la nivelul României, pentru 2019, era de 3,3, comparativ cu 14,1 la nivelul spațiului comunitar. Fiind un indicator neajustat, interpretarea nu poate fi concludentă, dar este de reținut că statistica pusă la dispoziție de Eurostat poziționează România în proximitatea Italiei și Luxemburgului din acest punct de vedere.

Indicatorul referitor la *diferența de angajabilitate între sexe* măsoară ecartul dintre ratele de ocupare a forței de muncă a bărbaților și femeilor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani. Rata de ocupare se calculează prin împărțirea numărului de persoane ocupate, cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani, la populația totală din aceeași grupă de vârstă. Indicatorul are la bază ancheta Uniunii Europene privind forța de muncă. Dacă acest indicator este perceput ca reflectând accesul femeilor la oferta pieței muncii, România nu ocupă o poziție onorantă în rândul statelor europene pentru că indicatorul arată o dinamică negativă, oprindu-se la nivelul de un sfert mai puține femei angajate decât bărbați. Statisticile Eurostat reflectă o situație favorabilă pentru România în anul 2009, când era pe o poziție similară mediei europene, însă între timp, media europeană privind diferențele de gen s-a diminuat, dar în România s-a accentuat (de la 14% la 19%).

Studiul „Dezvoltarea durabilă în Uniunea Europeană” analizează și aspectele referitoare la *populația inactivă din cauza responsabilităților de îngrijire*. La modul general, populația inactivă cuprinde persoane care nu lucrează, care nu caută în mod activ un loc de muncă și care nu sunt disponibile pentru muncă. Această abordare este utilizată în ancheta UE privind forța de muncă și se bazează pe liniile directe ale Organizației Internaționale a Muncii. Deși există mai multe motive pentru care o persoană nu caută un loc de muncă, este luat în considerare doar cel principal. Pentru evaluarea inactivității din cauza responsabilităților de îngrijire, conform obiectivului de dezvoltare durabilă se au în vedere motivele „îngrijirea copiilor sau a adulților incapabili” și „alte responsabilități familiale sau personale”.

România se înscrie în trendul și valorile medii la nivel european în ceea ce privește persoanele care se dedică îngrijirii copiilor sau persoanelor cu nevoi. Este cel mai probabil rezultatul receptivității în ansamblu a societății și clasei politice la adoptarea și aplicarea unui cadru legislativ pentru protecție socială, în acord

cu recomandările UE. Se observă o modificare semnificativă la nivelul mediei europene a populației de sex feminin, inactivă în anul 2020, însă este foarte posibil să fie corelată cu măsurile luate la nivel european pentru limitarea răspândirii pandemiei de coronavirus, o concluzie putând fi extrasă după cunoașterea datelor pentru următorii ani.

Referitor la **gradul de implicare a femeilor în parlamentele și guvernele naționale**, indicatorul pornește de la baza de date cu statistici de gen a Institutului European pentru Egalitatea de Gen, fiind exprimat ca procent al locurilor ocupate. Se observă un trend crescător liniar la nivelul mediei europene, care indică faptul că tot mai multe femei sunt alese să ocupe funcții de decizie în parlamentele și guvernele naționale. Deși se situează sub media europeană, România înregistrează același trend crescător, cu aprecieri semnificative pentru perioada 2016-2017, când s-a înregistrat un salt consistent de la 12% la 19 % pentru ponderea femeilor în funcții de decizie în stat. Cele mai recente statistici disponibile arată că, în România, două din zece funcții de decizie sunt ocupate de femei. Suedia înregistrează cele mai „echitabile” valori, respectiv jumătate dintre locurile de parlamentari și de guvernare sunt ocupate de femei.

Tendențe aproximativ similare se manifestă și în ceea ce privește **ponderea femeilor care dețin funcții de conducere** (membru în consiliu de administrație al unei companii listate la bursă, membru în consiliul de conducere, membru în consiliu de supraveghere etc.). Datele provin, de asemenea, din baza de date statistice a Institutului European pentru Egalitatea de Gen. Din punct de vedere al ocupării de către femei a funcțiilor de conducere în zona de business (legat de marile companii și nu de antreprenoriat sau IMM), comparația cu media europeană nu indică un progres pentru România. Dacă până în anul 2010 situația era acceptabilă d.p.d.v. al egalității de gen, după momentul respectiv conducerea de business tinde să devină un atribut al bărbaților, puțin peste 10 % dintre funcțiile de conducere fiind ocupate de femei. Media europeană a cunoscut o îmbunătățire constantă, ajungând în 2020 la 30% locuri de conducere ocupate de femei.

Aplicații practice

Pornind de la situația prezentată în studiul de caz, propuneți trei măsuri interne ce ar putea fi adoptate de managementul organizațiilor publice și private din România pentru a reduce decalajul dintre România și Uniunea Europeană privind accesul femeilor în funcții de conducere.

Educația și formarea sunt factori-cheie pentru creștere economică și locuri de muncă, deoarece contribuie la îmbunătățirea capacității de angajare, a productivității, a inovației și a competitivității. Continuarea educației după nivelul de bază este importantă, deoarece persoanele cu calificări superioare au șanse mai mari de a fi angajate și au mai puține șanse de a se confrunta cu sărăcia într-o economie bazată pe cunoaștere. În acest context, *rata de părăsire timpurie a sistemului educațional de către tineri* este un indicator relevant pentru că persoanele cu un nivel scăzut de educație nu numai că se confruntă cu dificultăți mai mari pe piața muncii, dar au și un risc mai mare de sărăcie și excluziune socială.

Indicatorul măsoară ponderea populației cu vârste cuprinse între 18 și 24 de ani, cu cel mult studii medii inferioare, care nu a fost implicată în niciun fel de educație sau formare în cele patru săptămâni premergătoare sondajului. Datele provin din cercetarea Uniunii Europene privind forța de muncă. Pentru România, acest indicator se menține pe un trend relativ constant, cu fluctuații între 15 și 20%, pe când media europeană se înscrie într-un ritm liniar de ușoară scădere, respectiv de scădere a abandonului școlar. Din 2015, curba acestui indicator pentru România se înscrie pe un trend de scădere, existând astfel o perspectivă de aliniere la media europeană.

În cazul României statisticile privind rata de părăsire timpurie a școlii indică valori apropiate pentru ambele sexe, ceea ce sugerează că de fapt cauzele fenomenului țin mai degrabă de probleme de cultură, condiție socială, nivel de trai etc. Media europeană se menține constant la un decalaj de 7-8 % între abandonul mai ridicat la băieți față de cel al fetelor, ceea ce ar putea indica un nivel mai ridicat de adaptare socială la cerințele pieței muncii pentru femei, forța de muncă masculină fiind solicitată de la vârste mai timpurii. Valorile înregistrate în anul 2020 pentru România plasează țara noastră pe un trend caracterizat de:

1. o apropiere a valorilor indicatorilor în cazul genului masculin, 15 din 100 de băieții tineri (14,7%) nu au fost implicați în niciun fel de educație sau formare în cele patru săptămâni premergătoare sondajului, în comparație cu media europeană, de 12 din 100 de băieți tineri (11,8%);

2. un decalaj semnificativ mai mare în cazul genului feminin, de 17 din 100 de fete tinere care nu a fost implicate în de educație sau formare în cele patru săptămâni premergătoare sondajului, în comparație cu media europeană de 8 din 100 de fete tinere. În mod real aceasta tinde să devină o problemă cu consecințe sociale și individuale grave și ireversibile, necesitând atenție pentru identificarea cauzelor, a situației reale a persoanelor aflate în această situație și implementarea de măsuri și politici publice coerente.

Aplicații practice

Care considerați că sunt cauzele părăsirii timpurii a sistemului educațional de către tinerii din România? Cum apreciați implicarea autorităților în soluționarea acestei probleme? Dar a organizațiilor din sectorul neguvernamental? Ce măsuri/politici credeți că ar putea fi adoptate pentru a reduce decalajul dintre România și Uniunea Europeană?

Nivelul de studii superioare în funcție de sex măsoară ponderea populației în vârstă de 25-34 de ani care a absolvit cu succes studiile terțiare (de exemplu, la universitate sau la o instituție tehnică superioară), fiind un indicator care se bazează pe ancheta Uniunii Europene asupra forței de muncă – AFM (EU Labour Force Survey – LFS). În ansamblu, acest indicator, în cazul României, urmărește trendul mediei europene, deși cu o diferență semnificativă, de 18 % în cazul femeilor și de 13 % în cazul bărbaților. În valori absolute, rezultatele anchetei reflectă îngrijorare. Dacă, conform mediei europene, jumătate dintre femei încheie cu succes forme de studii superioare până la vârsta de 34 de ani, în România doar mai puțin de un sfert dintre femei reușesc acest lucru. În cazul bărbaților, în restul Europei o treime dintre aceștia încheie forme de studii superioare până la vârsta de 34 de ani, în timp ce în România doar unul din cinci bărbați reușește acest lucru.

Perspectivile sugerate de curba statistică arată o stagnare a acestui indicator pentru România în ultimii 5-6 ani, în timp ce trendul european este de îmbunătățire graduală a valorii acestui indicator, cu unele salturi remarcabile în cazul unor state membre, precum Austria în 2014. De altfel România a înregistrat constant unele dintre cele mai scăzute valori pentru nivelul de studii superioare în funcție de sexe.

Aplicații practice

Cum apreciați decalajele dintre România și media Uniunii Europene în ceea ce privește indicatorii asociați Obiectivului de Dezvoltare Durabilă 5? Care considerați că sunt cauzele care conduc la adâncirea acestor diferențe? Prin ce măsuri/politici credeți că ar putea fi reduse aceste decalaje?

În ansamblu, indicatorii subsumați obiectivului de dezvoltare durabilă privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați înregistrează pentru România valori apropiate de media europeană, însă în cazul anumitor indicatori ne situăm pe pozițiile codașe ale clasamentelor pe națiuni, în zone cu conotație negativă, care necesită acțiuni imediate, inițiative consistente și focalizate în plan social, cultural și educațional, ca parte a unor politici publice majore de intervenție susținută privind reducerea decalajelor.

Problemele legate de egalitatea de șanse sunt cunoscute la nivel decidenților politici, fiind în atenția mai multor instituții și autorități centrale și locale competente. De altfel, preocuparea este exprimată și în Programul de Guvernare 2021-2024, unde sunt precizate ca necesare intervenții legate de promovarea angajării femeilor, prin îmbunătățirea angajabilității și autonomiei acestora. În ceea ce privește educația, indicatorii redau doar o parte a situației, respectiv decalajele. Studiile cu care lucrează autoritățile centrale sunt mai detaliate și redau o situație extinsă a educației, punând în evidență probleme structurale, iar problemele din educație afectează societatea și economia României. Una dintre concluziile grave este că România „pierde”, practic, zeci de mii de copii și tineri „pe drum”, oferindu-le calificări insuficiente/nerelevante pentru piața muncii, conform aceluiași Program de Guvernare 2021-2024. În acest sens, este recunoscută nevoia unor măsuri integrate în procesul educațional prin colaborarea mai multor ministere abilitate pe acest domeniu, autorități centrale și locale.

Recunoașterea educației ca fundament al șanselor mai bune pentru a construi o societate dezvoltată, în contextul unei economii globale competitive și bazate pe cunoștințe și tehnologie, o oportunitate pentru îmbunătățirea perspectivelor pe piața muncii a femeilor o reprezintă Programul Național „România educată”. Acesta propune o viziune de țară și o strategie pentru 2030, cu obiectivele aferente pentru educația și cercetarea din România, alături de o serie de propuneri de politici publice pe teme desemnate ca fiind prioritare. Parte dintre măsurile programului „România educată” au fost incluse și în Planul Național de Redresare și Reziliență, perspectiva realizării acestora oferind premise reale pentru îmbunătățirea indicatorilor privind educația din România și suportul oferit de aceasta pentru o dezvoltare durabilă.

Întrebări de reflecție

1. Ce efecte generează în plan social violența fizică și/sau sexuală asupra femeilor?
2. Care considerați că sunt cauzele diferențelor salariale dintre bărbați și femei?
3. Cum explicați limitarea accesului femeilor vulnerabile pe piața muncii?
4. Ce servicii suport ar asigura autoritățile pentru persoanele inactive din cauza responsabilităților de îngrijire? Cum pot fi reduse decalajele de gen pentru acest indicator?

5. Cum se pot determina factorii politici să promoveze mai multe femei în funcții de demnitate publică? Dar în funcții publice de conducere?
6. Ce măsuri pot fi promovate pentru prevenirea abandonului școlar în învățământul preuniversitar? Dar în învățământul superior?
7. Cum poate România să crească în mod sustenabil ponderea populației cu studii superioare?

Referințe bibliografice

Indicatori naționali pentru dezvoltare durabilă ORIZONT 2020, accesat în aprilie 2022 la adresa: http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/02/Brosura_indicatori-de-dezvoltare-durabila-2020.pdf .

ODD 5 – EGALITATE DE GEN – ANALIZA PROGRESULUI ROMÂNIEI, accesat în martie 2022 la adresa: <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/odd-5-egalitate-de-gen-analiza-progresului-romaniei/>.

Programul de Guvernare 2021-2024, accesat în martie 2022 la adresa: <https://gov.ro/ro/obiective/programul-de-guvernare-2021-2024>.

Proiectul „România Educată”, accesat în martie 2022 la adresa: <http://www.romaniaeducata.eu/>.

SDG INDICATORS: GOAL BY GOAL, accesat în martie 2022 la adresa: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/indicators>.

Sustainable development in the European Union. Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context: 2021 edition, accesat în aprilie 2022 la adresa: <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/998d1e30-f4cc-11eb-aeb9-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-254829774>.

Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă 2030, accesat în martie 2022 la adresa: https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2018/10/SNDD-2030_-_varianta-dup%C4%83-Comitet-interministerial-4-octombrie-2018.pdf.

Sustainable Development and its Challenges in Developing Countries, accesat în martie 2022 la adresa: <https://www.iynf.org/2018/08/a-guide-to-sustainable-development-and-its-challenges-in-developing-countries/>.

Tema 6. Abordarea reducerii inegalităților în interiorul țărilor și între țări

Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 10 are în vedere reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări. Prin crearea acestui obiectiv distinct, statele lumii au recunoscut necesitatea acțiunilor individuale, dar, mai ales, a celor coordonate

pentru reducerea inegalităților și obținerea de rezultate concrete în acest domeniu până în anul 2030 (Kuhn, 2020). Cele șapte ținte aplicabile tuturor țărilor pentru îndeplinirea acestui obiectiv sunt:

1. realizarea și susținerea creșterii veniturilor pentru 40% din limita de jos a populației, la o rată mai mare decât media națională;
2. abilitarea și promovarea incluziunii sociale, economice și politice a tuturor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie sau statut economic ori de altă natură;
3. asigurarea de oportunități egale și reducerea inegalității rezultatelor, inclusiv prin eliminarea legilor, politicilor și practicilor discriminatorii și promovarea legislației, politicilor și acțiunilor corespunzătoare în acest sens;
4. adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială cu scopul realizării progresive a unei egalități sporite;
5. perfecționarea reglementării și monitorizării piețelor și instituțiilor financiare globale și consolidarea implementării acestor reglementări;
6. asigurarea reprezentării și a unei voci mai puternice pentru țările în curs de dezvoltare în procesele decizionale din cadrul instituțiilor economice și financiare globale, cu scopul oferirii de instituții mai eficiente, credibile, responsabile și legitime;
7. facilitarea migrației și mobilității ordonate, sigure, reglementate și responsabile a persoanelor, inclusiv prin reglementarea unor politici de migrație planificate și bine gestionate.

Începând de la finalul secolului XX se poate constata **tendința de creștere a inegalităților în numeroase aspecte ale vieții**. Nivelurile ridicate ale inegalității conduc la o valorificare insuficientă a potențialului uman, la scăderea coeziunii sociale, expunerea disproporționată la efectele negative ale schimbărilor climatice, îngreunează activitatea economică și afectează participarea democratică. Deși economiștii consideră că o anumită inegalitate a veniturilor este necesară pentru funcționarea eficientă a unei economii de piață, apariția unui decalaj tot mai mare între bogați și săraci este un motiv de îngrijorare, cu atât mai mult cu cât tendința este validată de statistici (Eurostat, 2021). Se consideră că inegalitățile dintre țări pot fi reduse prin încurajarea asistenței pentru dezvoltare și a investițiilor străine directe în zonele cu cea mai mare nevoie. Deoarece creșterea inegalității veniturilor în interiorul țărilor poate împiedica creșterea economică și coeziunea socială, UE încearcă să abordeze acest lucru prin sprijinirea statelor membre în eforturile lor de a-și reforma sistemele fiscale. De asemenea, statele beneficiază de asistență tehnică și financiară pentru a-și dezvolta capacitatea și a asigura accesul universal la educație și servicii de sănătate. Un accent deosebit se acordă sprijinului pentru imigranți, incluziunea acestora pe piața muncii și servicii sociale integrate pentru cei aflați în diferite situații de vulnerabilitate.

Pilonul European al Drepturilor Sociale este, în sine, o măsură cu implicații politice comunitare, dar și de reglementare propriu-zisă. Rasnača (2017) consideră pilonul ca fiind un instrument de „soft-law” care nu presupune o extindere a competențelor și atribuțiilor Uniunii Europene, astfel cum sunt conferite de tratate. Implementarea acestuia este prevăzută atât la nivelul UE, cât și la nivelul statelor membre, în limita competențelor acestora, ținând cont în mod corespunzător de diferitele medii socioeconomice și de diversitatea sistemelor naționale, inclusiv de rolul partenerilor sociali, și în conformitate cu principiile subsidiarității și proporționalității.

Succesul implementării pilonului depinde în mod fundamental de maniera în care fiecare stat membru își definește și pune în practică propriile priorități și măsuri în ceea ce privește respectarea celor 20 de principii fundamentale agreeate la nivel european. Scopul Pilonului European al Drepturilor Sociale este de a servi drept ghid pentru obținerea unor rezultate eficiente în plan social și al ocupării forței de muncă atunci când sunt abordate provocările curente și viitoare, care să vizeze direct satisfacerea necesităților esențiale ale oamenilor, dar și să asigure o mai bună legiferare și implementare a drepturilor sociale.

Pîslaru și alții (2019) surprind dificultățile pe care le întâmpină România în ceea ce privește mai mulți indicatori din tabloul de bord social pe care se sprijină implementarea Pilonului la nivel național, în special în ceea ce privește rata relativ ridicată de părăsire timpurie a școlii, riscul ridicat de sărăcie și excluziune socială, precum și disparități semnificative în ceea ce privește veniturile. Egalitatea de șanse, de asemenea deficitară în special în învățământ, în sănătate, în ceea ce privește accesul la locuri de muncă și la servicii și este prevalentă mai ales în zonele rurale, inclusiv pe fondul precarității dialogului social.

Decalajul de dezvoltare urban-rural este analizat prin prisma percepției societății cu privire la accesul la servicii, nivelul de dezvoltare al infrastructurii, oportunități de angajare etc. Barometrul realizat în aprilie 2021 de către Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul Secretariatului General al Guvernului României surprinde faptul că 69% dintre respondenți considerau că România se îndreaptă într-o direcție greșită, față de 23% care considerau că se îndreaptă într-o direcție bună, rezultatele indicând o ușoară ameliorare a climatului social față de perioada anterioară. Decalaje foarte mari între mediul urban și mediul rural în ceea ce privește accesul la serviciile financiare (85%), locuri de muncă (82%) și mediul de afaceri (71%) denotă că zonele rurale sunt percepute ca fiind zone private de oportunități de dezvoltare economică.

Diferențe nete negative foarte mari se înregistrează și în ceea ce privește nivelul salariilor (82%) și veniturile totale (74%), ceea ce indică grave probleme de sărăcie, percepută sub aspectul veniturilor modeste, insuficiente pentru un trai decent. Întrebările care vizează capacitatea de lucru pe calculator și inițiativa de afaceri au și ele diferențe nete foarte mari (76%, respectiv, 73%), ceea ce întărește percepția că mediul rural este un mediu al sărăciei cronice. Aceleași diferențe

între urban și rural se păstrează, dar în proporții mai mici pentru infrastructură și servicii comunitare, școli, dispensare. În schimb, pentru aspecte precum condițiile de locuire diferențele sunt mai mici, de 28%.

Aplicații practice

Pornind de la indicatorii Eurostat de dezvoltare durabilă (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/database>), pentru care România înregistrează decalaje față de media U.E, identificați măsurile în vigoare la nivel național pentru reducerea acestor decalaje. Descrieți cauzele și analizați măsurile ce trebuie avute în vedere în viitor pentru reducerea acestor decalaje, din perspectiva Tabloului de Bord Social recomandat de Comisia Europeană.

Inegalitățile în plan regional sunt, de asemenea, percepute preponderent negativ. Rezultatele obținute la întrebarea referitoare la dezvoltarea relativă a provinciilor românești plasează Bucureștiului pe locul doi, după Transilvania, și urmat la mare distanță de Banat. De altfel, Transilvania este văzută ca regiunea cu cele mai multe orașe mari, unde Cluj Napoca, Sibiu, Brașov și Târgu Mureș au avut o expunere mare și preponderent pozitivă în mass-media ultimilor ani. În plus procentul celor care ar dori să trăiască în Transilvania (28%) este, practic, identic cu cel al celor care consideră că această regiune este cea mai dezvoltată din România, 28% fiind un procentaj foarte apropiat de ponderea populației din Transilvania în ansamblul populației României.

În ceea ce privește Bucureștiul, procentajul celor care își doresc să locuiască în București scade la jumătate față de cel al persoanelor care consideră Bucureștiul cea mai dezvoltată regiune a țării. Muntenia, dar mai ales Moldova (cu 10 și 13% dintre opțiuni) reprezintă poli de atracție în mult mai mare măsură decât aprecierile privind dezvoltarea respectivelor regiuni. O explicație similară este foarte probabilă și în privința Banatului, care are 17% aprecieri privind dezvoltarea, dar numai 9% dintre respondenți și-ar dori să locuiască acolo.

Se observă că percepția generală este aceea a unor diferențe foarte mari între regiunile României. Diferențele nete între „mari” și „mici” sunt, în toate cazurile de peste 51%, cu singura excepție a infrastructurii de transport, situată la 47%. Se detașează diferențele la „veniturile personale”, la „nivelul de trai” și la „investițiile străine”, toate trei situându-se în jurul nivelului de 60%. Este evident că aceste diferențe ilustrează percepția că dezvoltarea și nivelul de trai sunt influențate direct de regiune și de decalajele dintre regiuni.

Aplicații practice

Cum interpretați percepția cetățenilor cu privire la decalajele dintre regiunile României? Care considerați că sunt cauzele care conduc la adâncirea decalajelor? Prin ce măsuri/politici credeți că ar putea fi reduse inegalitățile dintre regiuni?

În privința *inegalităților care afectează grupurile vulnerabile* se constată, de asemenea, o percepție generală a accentuării inegalităților. Spre deosebire de cazul aspectelor precedente, în cazul inegalităților referitoare la grupurile vulnerabile se observă diferențe nete mai mici, dar, mai ales, o distribuție de tip gaussian a răspunsurilor. S-ar putea deduce faptul că majoritatea participanților la studiu nu cunosc, nemijlocit, persoane cu dizabilități, romi, imigranți sau din alte categorii vulnerabile, astfel încât percepția generală a înrăutățirii situației este transferată și asupra acestor grupuri. Rezultatele anumitor întrebări cuprinse în studiu confirmă însă faptul că discriminarea de ordin etnic este, în continuare, semnificativă în România. În medie cam un sfert dintre respondenți afirmă că au întâlnit situații de discriminare etnică, cel mai frecvent în comunitățile locale (29%). Deși se află pe locul doi, discriminarea etnică în școli (27%) este un procentaj alarmant în perspectiva următorilor ani.

La o radiografiere atentă a percepției societății cu privire la inegalitățile din România se poate concluziona că există o situație marcată de inegalități și diferențe de condiții foarte mari între mediile și categoriile sociale. Mai mult, situația este percepută ca fiind cronică și fără o perspectivă de îmbunătățire pe termen scurt. În privința diferențelor dintre mediul urban și cel rural, semnificația psihologică a răspunsurilor este lipsa de încredere în viitorul mediului rural. De asemenea, există o percepție accentuată că mediul rural este un mediu al sărăciei cronice. Putem spune că, pentru cetățenii României de azi, urbanul este un spațiu al activității (într-un procent semnificativ având nuanța de „subzistență”), în timp ce ruralul este un spațiu de refugiu (cu deosebire pentru persoanele care ies din activitate).

Percepția diferențelor interregionale indică diferențe semnificative între zona de vest a țării, considerată „dezvoltată” și, implicit, „civilizată”, și zonele de est și de sud. Se dovedește că investițiile străine sunt cele de care depinde dezvoltarea și nivelul de trai, percepute ca fiind diferite de la o regiune la alta. România se confruntă cu o accentuare a inegalităților în ultimii cinci ani. Răspunsurile indică, de asemenea, o polarizare a percepțiilor. Se poate spune că, în ultimii ani, un segment mai mic și mai înstărit al societății românești s-a îmbogățit și mai mult, iar un segment mai mare și mai puțin prosper a devenit mai

precar. Existența acestei polarizări indică o stare cronică de tensiune și nemulțumire socială.

Categoriile sociale vulnerabile sunt, în general, percepute ca defavorizate sau discriminate. Percepția negativă a respondenților indică și totodată argumentează reticenta în a-și proiecta schimbări majore în viața personală. Intenția de a se stabili în alt oraș sau în străinătate este ceva mai mică, așadar oamenii par să nu-și dorească decât păstrarea statu quo-ului.

Aplicații practice

Pornind de la rezultatele studiului derulat în cadrul DDD din SGG formulați cinci obiective de politică publică pe care le considerați prioritare pentru reducerea inegalităților din România.

Fenomenul migraționist presupune, într-un sens mai larg, acceptarea persoanelor străine într-o societate nouă pentru aceștia. Atitudinile și percepțiile legate de primirea imigranților variază substanțial de la o societate la alta, iar statele sunt libere să stabilească condițiile prin care permit anumitor indivizi să pătrundă pe teritoriul lor, atât timp cât sunt respectate limitele stabilite de convențiile internaționale. Migrația este un fenomen continuu în istoria omenirii, iar integrarea noilor veniți este esențială pentru coeziunea, prosperitatea și reducerea inegalităților, atât în interiorul țărilor cât și între țări.

Una dintre cele mai reprezentative modalități de măsurare a integrării imigranților este naturalizarea, aceasta reprezentând o alegere disponibilă pentru imigranții care doresc să-și conecteze viitorul cu țara care-i găzduiește. Naturalizarea este un proces prin care se garantează accesul spre obținerea cetățeniei și astfel dobândirea unor drepturi și obligații în țara gazdă. Vink și Baubock (2013) consideră că dreptul la obținerea cetățeniei și a rezidenței permanente sunt esențiale pentru imigranții care trebuie să-și asigure statutul juridic și doresc să-și construiască o nouă viață în țara gazdă. Totuși, cetățenia reprezintă etapa superioară a integrării, deoarece noii veniți ajung să beneficieze de aceleași drepturi, libertăți, privilegii și obligații de care beneficiază populația statului gazdă. Asta se traduce printr-un acces mai facil pe piața muncii, acces la educație, o mai bună securitate a domiciliului, dar și posibilitatea de a fi recunoscuți ca fiind egali cu ceilalți cetățeni.

Integrarea imigranților este necesară pentru funcționarea optimă a unui sistem politic, prin asigurarea unei reprezentări echitabile a diferitelor grupuri din cadrul unei populații, dar este deseori determinată nu doar de proceduri și legislație specifice, ci și de percepția generală a societății respective în ceea ce

privește acceptarea imigranților. Bauböck (2006) precizează că „*Imigranții care aleg să rămână în țara gazdă pe termen lung, precum și descendenții lor ar trebui să aibă acces la dobândirea naționalității pentru a se promova integrarea lor în societate și pentru a reduce deficitul de reprezentare în democrațiile în care dreptul de vot este legat de naționalitate, dar în care un procent semnificativ din populația rezidentă rămâne exclusă din cauza naționalității lor distincte*”. Neintegrarea socială și mai apoi profesională a imigranților poate determina conflicte interne în cadrul comunității, dezacorduri și segregare, care pot degenera în discriminare și marginalizare sociale.

Provocările pe care le ridică prezența pe termen lung a imigranților și a descendenților acestora în statele membre UE au condus la evoluția politicilor privind cetățenia. Există un consens comun între statele europene că imigranților pe termen lung ar trebui să li se ofere posibilitatea de a obține naționalitatea țării gazdă după o anumită perioadă minimă de rezidență, astfel că naturalizarea ar trebui privită ca un pas esențial către integrarea deplină a imigranților în societate. Însă în anii premergători pandemiei COVID-19 migrația internațională a afectat Uniunea Europeană la un nivel fără precedent, ridicând serioase provocări demografice, economice și sociale pentru statele membre. Dezbaterile pe tema integrării au devenit mai tensionate, pendulând între politicile de asimilare care au ca obiectiv să-i determine pe noii veniți să adopte valorile dominante și identitatea comună a țării gazdă și politici multiculturale care respectă diferitele identități culturale ale străinilor și protejează diversitatea culturală (Kis și Kis, 2017).

Migrant Integration Policy Index (MIPEX) este un barometru care măsoară performanța a 56 de state în procesul de integrare a imigranților, disponibil la adresa www.mipex.eu. Indexul are rolul de a colecta date despre eficacitatea măsurilor adoptate de state în vederea implementării standardelor necesare pentru integrarea migraților la nivelul societății, iar nivelul integrării este cuantificat pe baza a opt domenii de politici publice: mobilitatea pe piața muncii, educația, participarea politică, accesul la dobândirea cetățeniei, antidiscriminarea, reunirea familiei, accesul la servicii medicale, rezidența permanentă. Indicatorii au fost concepuți pentru a măsura și compara legile și politicile guvernelor naționale cu cele mai înalte standarde stabilite prin consultări cu instituții care desfășoară cercetări în domeniu și permit evaluarea performanței fiecărui stat prin scoruri de la 0 la 100, unde 100 este cel mai mare scor care poate fi atins.

Conform ultimei actualizării ale datelor oferită de MIPEX, țările din Europa Centrală și de Est au manifestat reticență față de valorile de imigranți. De asemenea, Solano și Huddleston (2020) au demonstrat că reglementările și politicile privind cetățenia nu au reușit să răspundă în multe aspecte nevoilor reale ale imigranților, descurajându-i să se naturalizeze și să obțină acces deplin la aceleași oportunități ca și restul cetățenilor rezidenți.

Un scenariu optim, așa cum este definit de indice, este o situație în care imigranții beneficiază de drepturi egale de a participa la viața economică și socială a

țării și au posibilitatea neîngrădită să devină rezidenți permanenți și să dobândească statutul de cetățean al statului-gazdă. De asemenea, copiii imigranților devin automat cetățeni, iar familiile separate se pot reuni. Imigranții beneficiază de cursuri și formare pentru învățarea limbii naționale a țării, sunt informați cu privire la drepturile lor și nu sunt victime ale niciunei forme de discriminare. Imigranții au posibilitatea de a deține dublă cetățenie este, perioada de rezidență necesară pentru naturalizare nu depășește 5 ani, iar solicitanții sunt încurajați de autorități să finalizeze procedura. Cel mai nefavorabil scenariu definit de indice este cel al imigranților care doresc să trăiască în statul-gazdă pentru o mai lungă perioadă, au planuri pentru a se integra în societate, dar nu sunt susținuți de guvernele naționale. Aceștia sunt obligați să părăsească țara după câțiva ani și nu au acces la nici un sprijin în ceea ce privește securitatea socială. Imigranții se simt descurajați de politicile privind dobândirea cetățeniei, iar copiii lor, născuți pe teritoriul statului-gazdă, nu dobândesc cetățenia acestuia. Țările care nu recunosc dubla cetățenie și necesită o perioadă de ședere mai mare de 10 ani pentru obținerea acesteia sunt considerate ca neprielnice pentru integrarea imigranților.

Aplicații practice

Alegeți un stat membru U.E. din vecinătatea Ucrainei și un stat membru U.E. din Vestul Europei și analizați, prin comparație, răspunsul acestor state la criza umanitară pe domeniile de politici din indexul MIPEX (<https://www.mipex.eu>). Extrageți din analiza anterioară cinci bune practici, indiferent de unde provin ele, și verificați dacă România a adoptat vreuna din aceste modele de acțiune. Analizați răspunsul României la situația din regiune din perspectiva ODD 10 și ODD 17.

România este descrisă de MIPEX drept o țară cu politici favorabile pentru imigranți, aceștia beneficiind de condiții mai avantajoase privind eligibilitatea și securitatea statutului decât Ungaria. Cu toate acestea, solicitanții întâmpină mai multe provocări în timpul procesului de naturalizare decât în Republica Cehă și Polonia în ceea ce privește condițiile de dobândire și securitatea statutului.

Situația imigranților sosiți din afara statelor UE s-a înrăutățit datorită pandemiei COVID-19. Rata de ocupare a imigranților a scăzut, iar asta a contribuit la o lărgire a decalajului dintre aceștia și cetățenii statelor UE în care domiciliază. În ultima perioadă, au fost înregistrate valori negative și în privința abandonului școlar în rândul cetățenilor din state terțe Uniunii Europene (Eurostat, 2021). Chiar dacă numărul solicitanților de azil este în scădere față de perioada 2014-2016, nu s-au realizat progrese notabile pentru integrarea imigranților și susținerea acestora pentru obținerea cetățeniei țării-gazdă. Astfel, inegalitățile prezente în interiorul

statelor, dar și între state nu se diminuează, iar în unele cazuri acestea chiar se adâncesc. Statele Europei Centrale și de Est au experimentat un aflus redus de imigranți, dar nevoia crescândă de forță de muncă și îmbătrânirea populației, le forțează să-și deschidă tot mai mult granițele către imigranți din afara Uniunii Europene. În fața acestei realități, statele trebuie să-și actualizeze politicile privind integrarea imigranților pentru a preveni apariția și dezvoltarea unor inegalități primejdioase între aceștia și propriii cetățeni.

Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și între țări rămâne unul dintre cele mai provocatoare obiective propuse de Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, iar atingerea acestuia va fi posibilă doar prin coordonarea voințelor politice ale guvernelor lumii.

Întrebări de reflecție

1. Ce efecte generează în plan social inegalitățile dintre mediul rural și mediul urban? Dar dintre regiunile de dezvoltare economico-socială?
2. Care credeți că sunt factorii care conduc la inegalități privind dezvoltarea economico-socială în interiorul statelor? Dar între state?
3. Cum pot fi reduse inegalitățile care afectează grupurile vulnerabile?
4. Ce forme de integrare a imigranților pot fi aplicate cu succes pentru inserția socială a acestora?
5. Care servicii adresate imigranților considerați că sunt absolut necesare pentru integrarea lor în statul gazdă?

Referințe bibliografice

Bauböck, R. (2006). *Migration and citizenship: legal status, rights and political participation*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Comisia Europeană (2022), *Pilonul european al drepturilor sociale în 20 de principii*, accesat în aprilie 2022 la adresa: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_ro.

Comisia Europeană, *Tabloul de bord social*, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>.

Eurostat (2021). *Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.

Kis, A., Kis, A. (2017). A comparative study on immigrants' integration policies in Romania and Sweden. *Regional Department of Defense Resources Management Studies*, 43-62.

Kuhn, H. (2020). Reducing Inequality Within and Among Countries: Realizing SDG 10 – A Developmental Perspective. *Sustainable Development Goals and Human Rights*. Springer.

Pîslaru, D.N., Botezatu, E., Popescu, A. și Stăniloiu, I. (2019). Pilonul european al drepturilor sociale: reducerea inegalităților și a decalajelor sociale în România. *Evoluții ale politicilor și inițiativelor europene din domeniul tineretului*. București: Institutul European din România.

Rasnača, Z. (2017). (Any) relevance of the European Pillar of Social Rights for EU law?, accesat în martie 2022 la adresa: <https://europeanlawblog.eu/2017/11/17/any-relevance-of-the-european-pillar-of-social-rights-for-eu-law/>.

Solano, G., Huddleston, T. (2020). *Migrant Integration Policy Index 2020*. Barcelona: Barcelona Center for International Affairs (CIDOB).

Vink, M. P., Bauböck, R. (2013). Citizenship configurations: Analysing the multiple purposes of citizenship regimes in Europe. *Comparative European Politics*, Vol. 11, 5, 621-648.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

Capitolul 4.1 Managementul mediului și dezvoltarea durabilă

Tema 1. Indicatorii aferenți obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)

Tema 2. Impactul diverselor sectoare economice asupra mediului și sănătății și impactul schimbărilor climatice asupra mediului

Tema 3. Crearea de rapoarte de mediu

Capitolul 4.2 Politici publice și strategii de mediu și dezvoltarea durabilă

Tema 1. Politici de mediu în sectoarele publice

Tema 2. Gestionare de proiecte de mediu pentru dezvoltarea durabilă

Tema 3. Consiliere pe probleme de mediu și dezvoltare durabilă

Capitolul 4.1 Managementul mediului și dezvoltarea durabilă

Tema 1. Indicatorii aferenți obiectivelor de dezvoltare durabilă (ODD)*

Mediul este constituit dintr-o ierarhie de unități organizate, dinamice, cu proprietăți structurale și funcționale care se pot identifica și cuantifica (Vădineanu, 2004; Bastianoni et al., 2019; Nielsen et al., 2019). Aceste unități organizate sunt reprezentate de sistemele ecologice, a căror stare de sănătate este esențială pentru asigurarea sustenabilității activităților economice și a bunăstării populației umane (Maes et al., 2020). Toate elementele componente ale sistemelor ecologice sunt legate între ele prin conexiuni, ceea ce le asigură funcționarea ca un întreg. Comportarea unui sistem ecologic ca un tot unitar față de sistemele înconjurătoare rezultă din faptul că interacțiunile și legăturile dintre elementele componente ale unui anumit sistem sunt mai puternice și mai stabile decât interacțiunile cu alte sisteme din jur.

Un ecosistem este alcătuit din comunitățile complexe de organisme (plante, animale, microorganisme) care se află în permanentă interacțiune, atât între ele, cât și cu factorii abiotici (factori ecologici), asigurându-se astfel condițiile de viață pentru componentele biotice (vii). Interacțiunile dintre componentele ecosistemelor sunt atât de complexe, încât niciunul dintre factori nu acționează singur, orice acțiune fiind rezultatul interacțiunii mai multor factori. Legăturile dintre diferite componente se manifestă atât în interiorul ecosistemelor, cât și cu ecosistemele învecinate, sub acțiunea unor factori externi, naturali sau antropici. De multe ori, presiunea factorilor externi determină modificări, reacții sau comportamente neobișnuite, chiar imprevizibile, ale elementelor componente ale unui ecosistem.

Totalitatea organismelor și comunităților dintr-un ecosistem poartă denumirea de biocenoză, în timp ce totalitatea factorilor abiotici sau ecologici constituie biotopul, așa cum se poate vedea în figura 4.1.1.

Fiecare specie dintr-un ecosistem îndeplinește un anumit rol, astfel încât componenta vie, respectiv biocenoză, este reprezentată de grupuri de specii care acționează complementar și contribuie la funcționarea ecosistemului ca un întreg.

* Autor: lect. univ. dr. Elena Preda

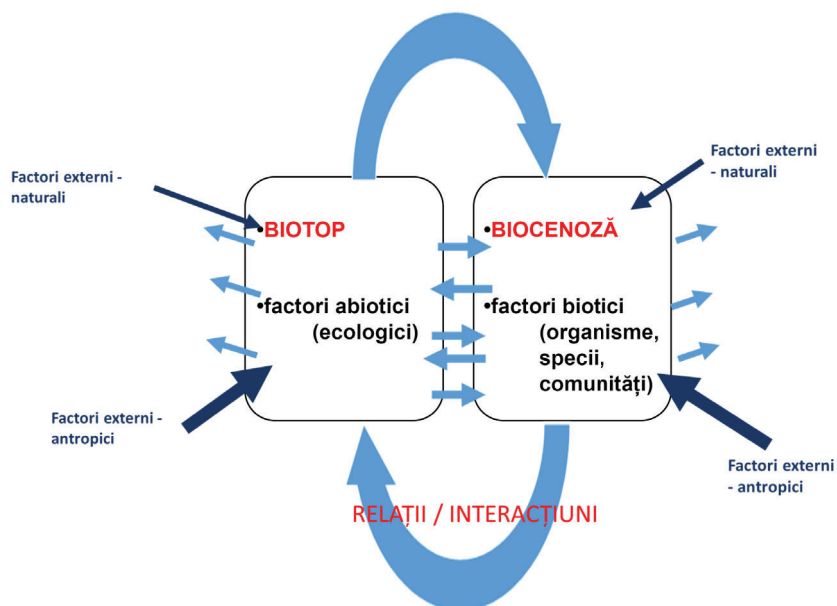

Figura 4.1.1 Structura ecosistemelor

Sursa: reprezentare proprie

Astfel de componente sunt producătorii primari, respectiv specii de plante și grupurile de bacterii fotosintetizante și chemosintetizante, cu rol esențial în introducerea energiei în ecosistem și transformarea acesteia, consumatorii de diferite ordine, respectiv specii de animale cu rol în transferul materiei și energiei de la o componentă la alta în ecosistem și descompunători, respectiv grupuri de bacterii, fungi și alte organisme cu rol în transformarea materiei și energiei pentru a putea fi reutilizate în cadrul ecosistemului.

În ceea ce privește factorii abiotici sau ecologici, respectiv cei care contribuie la asigurarea condițiilor favorabile de viață pentru toate organismele vii (factori geografici, fizici, mecanici, chimici), aceștia sunt factori dinamici, ale căror variații se pot încadra între anumite limite în ceea ce privește frecvența și amplitudinea fiind denumite variații cu caracter de regim sau pot fi imprevizibile, fără să respecte un tipar din punct de vedere al periodicității sau intensității, fiind denumite variații cu caracter de zgomot. Între toate elementele componente ale unui ecosistem se stabilesc relații sau conexiuni a căror cunoaștere este foarte importantă pentru înțelegerea dinamicii și organizării ecologice, pentru identificarea soluțiilor economice adecvate, de amenajare sau protejare a ecosistemelor.

Funcționarea ecosistemelor este asigurată de către componentele structurale specifice fiecărei categorii de ecosisteme sau chiar fiecărui ecosistem în parte. Realizarea funcției energetice, a funcției de circulație a materiei și chiar a funcției de autoreglare, permite ecosistemelor să ofere suportul necesar pentru dezvoltarea sistemelor socioeconomice.

Conform principiilor ecologiei sistemice, ecosistemele sunt sisteme deschise, care au o evoluție proprie în funcție de presiunile (externe sau interne) exercitate, au un sistem complex de conexiuni, au o organizare ierarhică, elaborează răspunsuri complexe la perturbări și se dezvoltă odată cu creșterea conținutului informațional (Nielsen et al., 2019). Sistemele ecologice se pot identifica și analiza la orice scară spațială. La scară locală se pot identifica diferite categorii de ecosisteme care pot interacționa între ele (de exemplu, ecosisteme acvatice lente, curgătoare, ecosisteme forestiere, ecosisteme de pajiște), apoi, pe măsură ce scara spațială se extinde, sistemele ecologice sunt mai complexe, elementele componente fiind alte ecosisteme, de același tip sau diferite. Astfel, un sistem ecologic regional este un sistem complex, fiind alcătuit din toate ecosistemele identificate în regiunea respectivă, așa cum se poate observa în figura 4.1.2. Sistemul ecologic național reprezintă toate sistemele ecologice aflate pe teritoriul unei țări, iar sistemul ecologic global include toate sistemele ecologice existente la nivel planetar conectate între ele, fiind echivalentul ecosferei.

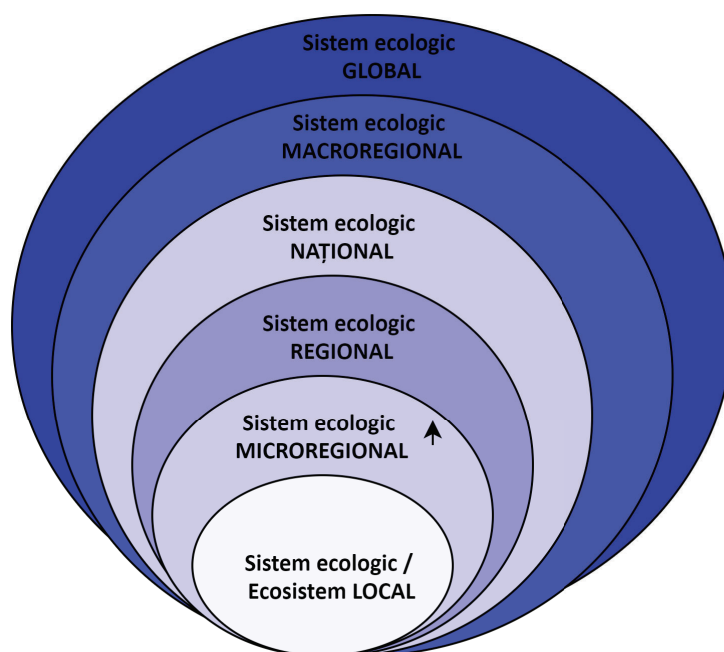

Figura 4.1.2 Ierarhia sistemelor ecologice la diferite scări spațiale

Sursa: Vădineanu, 2004; Pave, 2006; Jorgensen & Nielsen, 2013

Pentru a înțelege prin ce se deosebește un model de dezvoltare durabilă față de alte modele clasice de dezvoltare, trebuie să acceptăm ideea că mediul natural este puternic interconectat cu sistemul socioeconomic. De aceea este necesară protejarea, păstrarea și uneori restaurarea sistemelor ecologice tocmai din perspectiva suportului asigurat pentru dezvoltarea socioeconomică. Integrarea

sistemelor ecologice cu sistemul socioeconomic reprezintă cadrul conceptual pentru evaluarea beneficiilor și serviciilor ecosistemice (UN, 2019).

Serviciile ecosistemice reprezintă contribuția ecosistemelor la beneficiile utilizate în activitatea socioeconomică sau, mai simplu, beneficiile pe care oamenii le obțin de la natură. Principalele categorii de servicii ecosistemice sunt serviciile de producție, serviciile de reglare (care includ și serviciile suport) și serviciile culturale. Toate aceste categorii de servicii ecosistemice sunt furnizate de componentele capitalului natural, respectiv de sistemele ecologice naturale și seminaturale sau de sistemele ecologice transformate (create și controlate) de populația umană, așa cum se poate observa în figura 4.1.3.

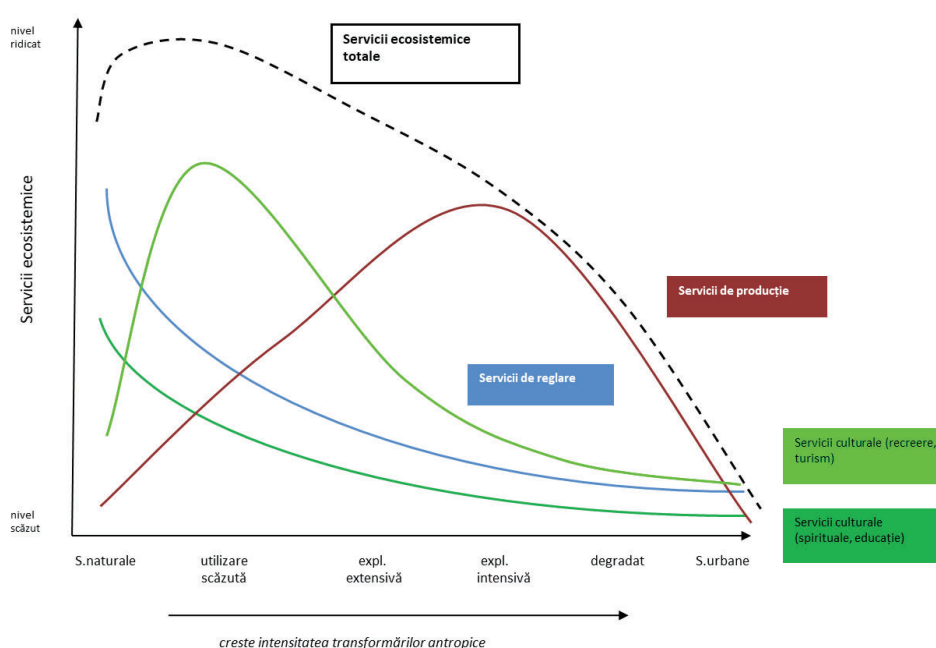

Figura 4.1.3 Furnizarea de servicii ecosistemice în funcție de intensitatea transformărilor antropice

Sursa: Braat & Ten Brink, 2008; Salles, 2011

Sistemele ecologice create și controlate de populația umană oferă, de obicei, o singură categorie de servicii ecosistemice, acestea fiind transformate tocmai pentru maximizarea furnizării unei singure categorii de resurse sau unui singur serviciu. Acestea sunt sisteme simplificate, dependente de intrările de energie și materie din surse antropice. Sistemele ecologice naturale și seminaturale pun la dispoziția sistemelor socioeconomice o gamă diversă de resurse regenerabile (alături de cele neregenerabile) și servicii, care sunt foarte costisitoare din punct de vedere energetic.

Resursele naturale sunt esențiale pentru supraviețuirea populației umane și pentru dezvoltarea socioeconomică. Conform Convenției privind Diversitatea Biologică (CBD, 1992), „utilizarea durabilă constă în utilizarea componentelor

diversității biologice într-o manieră și cu o viteză care să nu conducă la declinul pe termen lung al resurselor biologice, menținând în consecință potențialul acestora de a îndeplini necesitățile și aspirațiile generațiilor prezente și viitoare.” Cu toate acestea, utilizarea resurselor naturale la rate nesustenabile, mai mari decât capacitatea lor de regenerare, a determinat perturbări fără precedent ale naturii (sistemelor ecologice) în ultimul secol (Dasgupta, 2021). Deși efectele exploatării excesive se resimt la nivel local, intensificarea comerțului internațional și creșterea dependenței de resurse pentru multiple activități economice, transformă gestionarea resurselor într-o problemă globală. Supraexploatarea actuală a resurselor naturale generează un deficit uriaș la nivel planetar (WWF, 2020) și induce apariția unor consecințe nu doar asupra mediului, dar și consecințe economice și legate de starea de sănătate a populației. Astfel, este din ce în ce mai evident că modelul de dezvoltare bazat pe utilizarea intensivă a resurselor, pe generarea de deșeuri și poluare nu mai poate fi susținut pe termen lung.

Una din provocările majore în elaborarea celor 17 obiective de dezvoltare durabilă este integrarea într-o manieră echilibrată a celor trei dimensiuni, respectiv dimensiunea economică, socială și de mediu. Nu se poate vorbi de dezvoltare durabilă fără înțelegerea modului în care starea mediului, respectiv componentele capitalului natural și serviciile ecosistemice furnizate, reprezintă suportul pentru majoritatea activităților economice și pentru bunăstarea și confortul social. Minimizarea importanței preocupărilor din domeniul mediului sau subordonarea acestora celor legate de creșterea economică dovedește neînțelegerea sau nerecunoașterea suportului asigurat de structura biofizică a capitalului natural, atât pentru societate cât și pentru economie (UNEP, 2013). Faptul că sistemele ecologice susțin viața pe Pământ reprezintă argumentul cel mai convingător că, fără viață, nu ne putem gândi nici la dezvoltare economică și nici la bunăstare socială.

Elaborarea cadrului general, aplicabil la scară globală, de stabilirea a unor obiective de dezvoltare durabilă, constituie un pas decisiv pentru stimularea interesului de a identifica soluții potrivite, viabile și aplicabile pe termen lung, care să garanteze faptul că acțiunilor noastre de astăzi nu vor afecta existența și bunăstarea generațiilor care ne vor urma.

Degradarea accelerată a sistemelor ecologice, identificată și adusă în atenția opiniei publice și factorilor de decizie cu precădere în ultima perioadă, reprezintă o amenințare majoră atât pentru societatea de astăzi, care nu va mai putea stabili obiective privind eradicarea sărăciei, protecția sănătății populației și eradicarea foametei, cât și pentru generațiile viitoare, ale căror nevoi de energie, hrană și resurse de apă nu vor mai putea fi susținute. În acest context, integrarea managementului mediului în preocupările de bază ale oricărei societăți naționale, dar și la nivel european și global, reprezintă un pas necesar pentru asigurarea

necesarului de resurse naturale și servicii ecosistemice pentru susținerea unei dezvoltări economice durabile și unui confort social corespunzător (MAES, 2020).

Definirea celor 17 obiective de dezvoltare durabilă la nivel global și acordarea libertății fiecărui stat de a alege modalitatea proprie de îndeplinire a obiectivelor și de a stabili țintele pe termen mediu, respectiv 2030 și pe termen lung, respectiv 2050, ținând seama de condițiile și mijloacele specifice, reprezintă o strategie eficientă de a face pași importanți și siguri în direcția dorită. Chiar dacă cele 17 obiective de dezvoltare durabilă sunt complexe și vizează diferite aspecte care se pot identifica în toate cele trei dimensiuni, respectiv economică, socială și de mediu, totuși, unele dintre obiective se adresează în mod special anumitor categorii de sisteme ecologice sau resurse naturale vitale și le putem considera ca fiind cele care caracterizează dimensiunea de mediu (GDI, 2013; UN, 2019).

Astfel, obiectivele de dezvoltare durabilă asociate în mod direct cu dimensiunea de mediu sunt:

- Obiectivul 6: Apă curată și sanitație;
- Obiectivul 13: Acțiune climatică;
- Obiectivul 14: Viață acvatică;
- Obiectivul 15: Viață terestră.

Obiectivul 6: Apă curată și sanitație

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR), obiectivul 6 vizează „asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți”. Aceasta se poate realiza prin facilitarea accesului tuturor cetățenilor la resursa de apă, îmbunătățirea calității și utilizarea eficientă a acesteia. Implementarea obiectivului cuprinde atât extinderea și modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare, dezvoltarea serviciilor publice prin care se urmărește îndeplinirea standardelor Uniunii Europene privind gestionarea apei potabile, apelor uzate și deșeurilor cât și utilizarea mai eficientă a apei în toate domeniile de activitate.

Pentru monitorizarea fiecărui obiectiv au fost selectați o serie de indicatori complementari, cu ajutorul cărora să se poată evalua stadiul implementării obiectivului atât la nivel european (indicatori utilizați de Eurostat), cât și la nivel național (indicatori selectați de Institutul Național de Statistică). În figura de mai jos se prezintă indicatorii menționați:

Indicatori Eurostat	Indicatori naționali
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Populația care locuiește în gospodării fără facilități sanitare de bază ▪ Populația conectată la cel puțin un sistem de tratare a reziduurilor secundare ▪ Cererea de oxigen biochimic în râuri ▪ Nitrați în apele subterane ▪ Fosfați în râuri ▪ Indicele de exploatare al apei ▪ Locuri pentru scăldat care îndeplinesc standarde de calitate excelentă a apei 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Volumul de apă captată pe activități economice și pe surse de captare (de suprafață și subterană) ▪ Volumul de ape uzate evacuate în receptorii naturali și cantitățile de poluanți ▪ Resursele de apă ale României ▪ Volumul de apă distribuită de sistemul public de alimentare cu apă pe activități economice ▪ Nivelul stresului apei: ponderea apei dulci prelevate în totalul resurselor de apă ▪ Populația conectată la sistemul public de alimentare cu apă ▪ Populația conectată la sistemul public de alimentare cu apă, în mediul rural ▪ Procentul populației conectate la sistemul de canalizare în total populație ▪ Populația conectată la sistemele de canalizare și la stațiile de epurare pe medii (rural/urban) ▪ Persoane care nu au baie/duș și nici toaletă în locuință, după statutul de sărăcie ▪ Procentul de apă netratată în total apă uzată generată ▪ Calitatea apelor de suprafață (râuri) pe stări de calitate pentru lungimile de râu monitorizate ▪ Nivelul stresului apei: ponderea apei dulci prelevate în totalul resurselor de apă

Figura 4.1.4 Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 6

Sursa: Eurostat, 2019, Eurostat, 2021, DDD, 2022

- **Populația care locuiește în gospodării fără facilități sanitare de bază**

Populația care locuiește în gospodării fără facilități sanitare de bază reprezintă ponderea acestor persoane (care nu dispun de baie, duș, toaletă interioară) raportată la numărul total de locuitori. Se exprimă în procente (%). La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, ponderea populației care locuiește în gospodării fără facilități sanitare de bază (cum ar fi cadă, duș, toaletă interioară) a înregistrat o tendință de diminuare cu 0,8 puncte procentuale, de la 2,4% în anul 2013 la 1,6% în anul 2019 (Eurostat, 2019). În România, ponderea populației care locuiește în gospodării fără facilități sanitare de bază a înregistrat o tendință de diminuare cu 12,5 puncte procentuale, de la 33,7% în anul 2013 la 21,2% în anul 2020.

- **Populația conectată la stație de epurare a apei (se realizează cel puțin tratare secundară – biologică – a apei uzate)**

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, *ponderea populației conectate la stații de epurare* care realizează cel puțin epurarea biologică a înregistrat o dinamică oscilantă la nivelul statelor membre. În anul 2018, valoarea minimă a acestui indicator a fost înregistrată în Croația (36,9%). Valoarea maximă a acestui indicator a fost înregistrată în Austria (99,8%),

Olanda (99,5%) și Letonia (98,7%). Marea Britanie a raportat încă din 2014 faptul că toată populația este conectată la stații de epurare care realizează cel puțin epurarea biologică. Dacă ne referim la România, ponderea populației conectate la stații de epurare în care se realizează cel puțin tratarea biologică a apelor uzate a înregistrat o tendință de majorare cu 12,0 puncte procentuale, de la 36,1% (în anul 2013), la 48,1% (în anul 2018).

- **Consumul biochimic de oxigen în râuri**

Consumul biochimic de oxigen la 5 zile reprezintă concentrația de substanțe organice biodegradabile din apă. Cu cât sunt mai mari valorile indicatorului CBO₅, cu atât este mai mică concentrația de oxigen dizolvat în apă. Valoarea indicatorului se exprimă în mg O₂/litru. La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, consumul biochimic de oxigen la 5 zile din râuri a înregistrat o tendință de diminuare cu 0,2 mg O₂/litru, de la 2,2 mg O₂/litru în anul 2013 la 2,0 mg O₂/litru în anul 2018 (Eurostat, 2019). Dacă ne referim la România, consumul biochimic de oxigen la 5 zile în râuri a înregistrat o tendință de majorare cu 0,6 mg O₂/litru, de la 4,1 mg O₂ în anul 2013 la 3,5 mg O₂ în anul 2018.

- **Concentrația de nitrați în apele subterane**

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, concentrațiile de nitrați în apele subterane au înregistrat o tendință de majorare, cu 1,0 mg NO₃/litru, de la 21,0 mg NO₃/litru în anul 2013 la 22,0 mg NO₃/litru în anul 2018. În anul 2020 valoarea minimă a acestui indicator a fost înregistrată în Estonia (5,1 mg/l NO₃), urmată de Irlanda (12,7 mg/l NO₃) și Slovacia (14,4 mg/l NO₃). Valoarea maximă a acestui indicator a fost înregistrată în Cipru (60,8 mg/l NO₃), Malta (53,4 mg/l NO₃) și Belgia (30,6 mg/l NO₃) (Eurostat, 2019).

- **Concentrația de fosfați în râuri**

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, indicatorul fosfați în râuri nu a înregistrat modificări în perioada 2013-2018. În anul 2018, valoarea minimă a acestui indicator a fost înregistrată în Suedia, Finlanda, Slovenia, Irlanda, Estonia, Croația și Austria, care au înregistrat valoarea de 0,0 mg PO₄/litru. Valoarea maximă a acestui indicator a fost înregistrată în Belgia (0,2 mg PO₄/litru). Dacă ne referim la România, indicatorul care prezintă concentrația de fosfați în râuri nu a înregistrat modificări în perioada 2013-2018, fiind de 0,1 mg PO₄/litru.

- **Indicele de exploatare a apei**

Indicele exploatare a apei, *water exploitation index* (WEI), „este determinat anual ca fiind raportul dintre cantitatea totală de apă dulce utilizată și cantitatea totală de apă provenită din surse regenerabile” (EEA, 2009). La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, indicele de exploatare a apei a înregistrat o tendință de majorare, cu 1,3 puncte procentuale, de la 7,1% în anul 2013 la 8,4% în anul 2017. În anul 2017 valoarea minimă a acestui indicator a fost înregistrată în Letonia (0,2%), urmată de Croația, Lituania și Slovacia (0,4%).

Valoarea maximă a acestui indicator a fost înregistrată în Cipru (70,3%), Grecia (39,4%) și Spania (23,7%). Dacă ne referim la România, indicele de exploatare a apei a înregistrat o tendință de majorare cu 1,5 puncte procentuale, de la 2,9% în anul 2013 la 4,4% în anul 2017.

Obiectivul 13: Acțiune climatică

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR), Obiectivul 13 vizează „consolidarea capacității de adaptare și reziliență pentru combaterea pericolelor legate de schimbările climatice și efectele fenomenelor naturale extreme prin integrarea măsurilor de diminuare a efectelor și de adaptare la schimbările climatice în strategiile și politicile sectoriale, inclusiv pentru creșterea nivelului de educație și conștientizare privind schimbările climatice”. Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 13 se regăsesc în figura de mai jos:

Indicatori Eurostat	Indicatori naționali
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emisii de gaze cu efect de seră ▪ Intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră generate de consumul de energie ▪ Abaterea medie a temperaturii la suprafață ▪ Pierderi economice cauzate de climă ▪ Contribuția la angajamentul internațional de 100 mld. \$ la cheltuieli legate de climă ▪ Populația acoperită de Pactul Primarilor pentru climă și energie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de persoane decedate și rănite atribuite dezastrelor naturale, înregistrate la intervențiile Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, la 100000 de locuitori ▪ Pagubele anuale la inundații ▪ Suprafața protejată cu sisteme antigrindină și de creștere a precipitațiilor ▪ Numărul de intervenții ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență, cauzate de producerea unor fenomene meteorologice periculoase și/sau asociate ▪ Ponderea bugetului alocat activității Inspectoratului General pentru Situații de Urgență în totalul cheltuielilor guvernamentale ▪ Cantitatea de deșeuri menajere generate ▪ Temperatura medie lunară/anuală la nivelul României ▪ Cantitatea lunară/anuală de precipitații la nivelul României ▪ Populația acoperită de semnatarii pentru Pactul primarilor ▪ Suprafața pădurii, din care împădurită anual ▪ Intensitatea emisiilor de CO₂ ▪ Emisii de gaze cu efect de seră, pe activități economice ▪ Valoarea producției de bunuri și servicii de mediu

Figura 4.1.5 Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 13

Sursa: Eurostat, 2019, Eurostat, 2021, DDD, 2022

- **Emisii de gaze cu efect de seră**

Acest indicator măsoară emisiile totale înregistrate la nivel național, inclusiv cele provenite din transportul aerian internațional. Aceste emisii includ dioxid de carbon (CO₂), metan (CH₄), oxizi de azot (N₂O) și gazele fluorurate, cum ar fi hidrofluorocarburi (HFC), perfluorocarburi (PFC), triflorură de azot (NF₃), hexaflorura de sulf (SF₆), din toate sectoarele inventariate. Indicatorul poate include emisiile rezultate din utilizarea terenului sau modificarea utilizării acestuia și din silvicultură sau aceste emisii pot fi excluse. Valorile acestui indice se pot exprima astfel: i) în procente față de anul de referință 1990 considerat 100% sau ii) în tone echivalent CO₂/cap de locuitor. Pentru ultima variantă, populația medie anuală utilizată la numitor se calculează ca medie aritmetică a nr. de locuitori înregistrați la data de 1 ianuarie din doi ani consecutivi. Frecvența de actualizare a valorii indicatorului este anuală. În ceea ce privește ținta emisiile de gaze cu efect de seră, ținta Uniunii Europene este ca acestea să se reducă cu 55% până în 2030 față de anul de referință 1990.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, emisiile de gaze cu efect de seră au înregistrat o tendință de diminuare, cu 4,2 puncte procentuale, de la 78,3% în anul 2013 la 74,1% în anul 2019. În anul 2019, valoarea minimă a acestui indicator a fost înregistrată în România (34,8%), urmată de Lituania (35,8%) și Estonia (37,2%). Valoarea maximă a acestui indicator a fost înregistrată în Cipru (156,2%), Slovenia (119,9%) și Austria (116,4%). Dacă ne referim la România, emisiile de gaze cu efect de seră au înregistrat o tendință de diminuare, cu 0,3 puncte procentuale, de la 35,1% în anul 2013 la 34,8% în anul 2019.

- **Intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră generate de consumul de energie**

Indicatorul se calculează ca raport dintre emisiile de gaze cu efect de seră din sectorul energiei și consumul intern brut de energie. Acesta exprimă cantitatea de echivalent CO₂ (în tone) emisii de gaze cu efect de seră din sectorul energiei emise într-o anumită economie raportată la unitatea de energie consumată. Valorile acestui indice exprimă variația procentuală față de anul de referință 2000, considerat 100%. Frecvența de actualizare a valorii indicatorului este anuală.

Ținta stabilită la nivel european este să se reducă emisiile de gaze cu efect de seră din sectorul energiei cu 40% până în 2030 comparativ cu anul 1990.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră a înregistrat o tendință de diminuare, cu 6,8 puncte procentuale, de la 89,6% în anul 2013 la 82,8% în anul 2019. Dacă ne referim la România, intensitatea emisiilor de gaze cu efect de seră a înregistrat o tendință de diminuare cu 7,4 puncte procentuale, de la 93,1% în anul 2013 la 85,7% în anul 2019.

- **Abaterea medie a temperaturii la suprafață**

Indicatorul măsoară abaterea anuală sau decadală a temperaturii la suprafață, la nivel European sau global, comparativ cu media perioadei 1850-1899. Pentru colectarea datelor se folosesc echipament și instrumente standardizate și verificate din punct de vedere al controlului calității. Unitatea de măsură utilizată este gradul Celsius. Valoarea indicatorului se actualizează anual.

- **Pierderi economice cauzate de climă**

Indicatorul măsoară pierderile economice determinate de vreme și alte evenimente climatice exprimate ca pierderi economice anuale în milioane de euro sau euro/cap de locuitor. Categoriile de evenimente climatice considerate sunt cele hidrologice, meteorologice și climatologice. Indicatorul se bazează pe o bază globală de date cu privire la catastrofele naturale la nivel global colectate încă din 1974.

Valorile indicatorului se exprimă în milioane Euro sau în Euro/cap de locuitor. Se pot considera mai multe categorii de evenimente climatice, cum ar fi, pierderi datorate evenimentelor meteo, datorate evenimentelor hidrologice, datorate evenimentelor climatice, pierderi totale sau media pierderilor pe 30 de ani.

Frecvența de actualizare a indicatorului nu a fost încă stabilită. La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, pierderile economice cauzate de climă au înregistrat o tendință de majorare, cu 9.531 milioane euro, de la 22.537 milioane euro în anul 2013 la 13.006 milioane euro în anul 2019.

- **Contribuția la angajamentul internațional de 100 mld. dolari la cheltuieli legate de climă**

Indicatorul reprezintă contribuția financiară anuală la angajamentul internațional de 100 miliarde \$ cheltuieli pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice, pentru adaptare, suport tehnologic și instituțional.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, contribuția la angajamentul de 100 mld. dolari la cheltuieli legate de climă a înregistrat o tendință de majorare, cu 6.041,9 milioane euro, din anul 2014 până în anul 2019. Dacă ne referim la România, contribuția la angajamentul internațional de 100 mld. dolari la cheltuieli legate de climă a înregistrat o tendință de majorare, cu 0,21 milioane euro, de la 0,03 milioane euro în anul 2013 la 0,24 milioane euro în anul 2019.

- **Populația acoperită de Convenția Primarilor pentru climă și energie**

Indicatorul exprimă populația care intră sub jurisdicția Convenției Primarilor, exprimată ca raport între populația orașelor semnatare ale acordului și populația totală dintr-un stat membru.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, populația acoperită de Convenția Primarilor pentru climă și energie a înregistrat o

tendință de majorare, cu 50,38 milioane persoane, de la 139,881 milioane persoane în anul 2013 la 190,419 milioane persoane în anul 2020. Dacă ne referim la România, populația acoperită de Convenția Primarilor pentru climă și energie a înregistrat o tendință de majorare, cu 1,848 milioane persoane, de la 5,978 milioane persoane în anul 2013 la 7,826 milioane persoane în anul 2020.

Obiectivul 14: Viața acvatică

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR), Obiectivul 14 vizează „prevenirea și reducerea poluării marine, gestionarea și protecția durabilă a ecosistemelor marine, conservarea zonelor costiere și asigurarea unui pescuit durabil”. Toate acțiunile propuse și măsurile urmăresc atingerea țintelor privind gestionarea stării ecosistemului marin, respectiv reducerea și prevenirea poluării din orice surse și asigurarea pescuitului prin gestionarea corespunzătoare a potențialului piscicol marin.

Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 14 se regăsesc în figura următoare:

Indicatori Eurostat	Indicatori naționali
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Locuri de scăldat cu o calitate excelentă a apei ▪ Apele marine afectate de eutrofizare ▪ Aciditatea globală a suprafeței oceanului ▪ Suprafața siturilor marine desemnate în conformitate cu Natura 2000 ▪ Tendințele estimate ale biomasei stocurilor de pește din Atlanticul de Nord-Est ▪ Stocurile evaluate de pește care depășesc mortalitatea prin pescuit la randament maxim sustenabil (FMSY) în Atlanticul de Nord-Est 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Volumul de ape uzate și cantitățile de poluanți evacuate în Marea Neagră ▪ Numărul de situri de coastă cu ape de calitate excelentă pentru scăldat ▪ Valorile pH-ului apelor de la litoralul românesc al Mării Negre ▪ Număr de controale efectuate, din care număr de contravenții constatate ▪ Valoarea exportului și importului de pești, crustacee, moluște și alte nevertebrate acvatice, detaliat pe zone intra-UE și extra-UE ▪ Cantitatea stocurilor de pește din punct de vedere biologic ▪ Suprafața siturilor marine incluse în rețeaua Natura 2000 și zone umede de importanță internațională ▪ Volumul de ape uzate și cantitățile de poluanți evacuate în Marea Neagră, pe țări riverane

Figura 4.1.6 Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 14

Sursa: Eurostat, 2019, Eurostat, 2021, DDD, 2022

- **Locuri de scăldat cu o calitate excelentă a apei**

Acest indicator reprezintă locurile de scăldat care au o calitate excelentă a apei. Se exprimă în unități (număr locuri) sau în procente (%). Calitatea apei pentru scăldat se evaluează conform standardelor pentru parametri microbiologici

(*Escherichia coli*). Valoarea indicatorului se calculează pe baza rezultatelor din 16 campanii de prelevare din 4 ani, conform recomandărilor Directivei Apei de Scăldat (The Bathing Water Directive-BWD). Aceasta solicită statelor membre să identifice și evalueze calitatea tuturor apelor pentru scăldat, și să le clasifice în una din clasele: „slabă”, „suficientă”, „bună” sau „excelentă”, în funcție de nivelul parametrilor microbiologici monitorizați.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, numărul locurilor de scăldat cu o calitate excelentă a apei a înregistrat o tendință de diminuare, cu 343 locuri, de la 14.747 locuri în anul 2013 la 14.404 în anul 2019. Dacă ne referim la România, numărul locurilor de scăldat cu o calitate excelentă a apei a rămas constant în perioada analizată, respectiv 49 locuri.

- **Apele marine afectate de eutrofizare**

Acest indicator reprezintă ponderea apelor marine afectate de eutrofizare din zona economică exclusivă. O zonă este încadrată în categoria apelor eutrofe (afectate de eutrofizare) dacă mai mult de 25% din înregistrările zilnice ale concentrației de clorofilă sunt mai mari decât a 90-a percentilă a perioadei de referință, respectiv 1998-2017. Procesul de eutrofizare constă în degradarea calității apei determinată de dezvoltarea masivă a algelor (înflorire algală) în contextul unui conținut excesiv de nutrienți, în special azot și fosfor. Se exprimă în km² sau % din zona economică exclusivă.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, numărul zonelor marine afectate de eutrofizare a înregistrat o tendință de majorare, cu 8.283 zone eutrofe, de la 5.284 în anul 2013 la 13.567 zone marine eutrofe în anul 2019. Dacă ne referim la România, numărul zonelor marine afectate de eutrofizare a înregistrat o tendință de diminuare, în anul 2013 fiind raportate 6 zone afectate de eutrofizare, iar în anul 2019 niciuna.

- **Aciditatea medie globală a suprafeței oceanelor**

Acest indicator arată care este media anuală globală a acidității suprafeței oceanelor, exprimată ca valoare a pH-ului.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, aciditatea medie globală la suprafața oceanelor a înregistrat o tendință de diminuare, de la o valoare a pH-ului de 8,064998 în anul 2013 la 8,055263 în anul 2019.

- **Suprafața siturilor marine desemnate în cadrul rețelei Natura 2000**

Acest indicator reprezintă suprafața zonelor protejate marine desemnate în cadrul rețelei Natura 2000. Obiectivul rețelei *Natura 2000* este asigurarea statutului favorabil de conservare pentru speciile și habitatele de interes comunitar conform Directivei Habitatare și Directivei Păsări. Se exprimă în km² sau în procente (%) situri marine desemnate.

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, suprafața siturilor marine desemnate în conformitate cu *Natura 2000* a înregistrat o tendință de majorare, cu 263.518 km², de la 177.483 km² în anul 2013 la 441.001 km² în anul 2019. Dacă ne referim la România, suprafața siturilor marine desemnate în cadrul rețelei Natura 2000 a înregistrat o tendință de majorare, cu 4.474 km², de la 1.888 km² în anul 2013 la 6.362 km² în anul 2019.

- **Tendințele estimate ale biomasei stocurilor de pește din Atlanticul de Nord-Est**

Acest indicator arată tendința biomasei stocurilor de pește estimată prin modelare, raportată la anul 2003, considerat ca referință. Indicatorul se calculează pe baza evaluărilor cantitative ale stocurilor fiecărei specii. Se exprimă în număr de stocuri de pește evaluate sau se raportează biomasa stocului de pește la indicii de referință, respectiv anul 2003 (index 2003 = 100).

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, tendințele estimate ale biomasei de pește din Atlanticul de Nord-Est au înregistrat o tendință de majorare, cu 27,0 puncte procentuale, de la 108% în anul 2013 la 135% în anul 2019.

- **Stocurile evaluate de pește care depășesc mortalitatea prin pescuit la randament maxim sustenabil (FMSY) în Atlanticul de Nord-Est**

Acest indicator urmărește evaluarea stocurilor de pește din zona Atlanticului de Nord-Est.

Obiectivul 15: Viața terestră

Conform Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (SNDDR), Obiectivul 15 vizează „protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate”.

Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 15 se regăsesc în figura de mai jos:

Indicatori Eurostat	Indicatori naționali
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ponderea suprafeței forestiere ▪ Indicele de acoperire a solului ▪ Eroziunea solului cauzată de apă ▪ Suprafața siturilor terestre desemnate în conformitate cu Natura 2000 ▪ Common Bird Index ▪ Grassland Butterfly Index 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor pe care s-au executat regenerări pe categorii de regenerări ▪ Resursele de apă asigurate potrivit gradului de amenajare a bazinelor hidrografice ▪ Calitatea apelor de suprafață (râuri) pe stări de calitate pentru lungimile de râu monitorizate ▪ Suprafața siturilor marine și terestre desemnate în condițiile Natura 2000 ▪ Arii naturale protejate ale României pe categorii (suprafețe) ▪ Ponderea valorii producției de bunuri și servicii de mediu pentru protecția biodiversității și a peisajului în totalul producției de bunuri și servicii de mediu ▪ Arii naturale protejate ale României pe categorii (suprafețe) ▪ Suprafața siturilor marine și terestre desemnate în condițiile Natura 2000 ▪ Calitatea apelor de suprafață (râuri) pe stări de calitate pentru lungimile de râu monitorizate ▪ Suprafața pădurii ca procent în suprafața totală a țării ▪ Ponderea valorii producției de bunuri și servicii de mediu pentru protecția biodiversității și a peisajului în totalul producției de bunuri și servicii de mediu ▪ Suprafața pădurilor virgine și cvasivirgine ▪ Suprafața siturilor marine și terestre desemnate în condițiile Natura 2000 ▪ Valoarea fondurilor alocate în domeniul silvic ▪ Suprafața terenurilor din fondul forestier parcursă cu tăieri (pe tipuri de tăieri) ▪ Suprafața terenurilor pe care s-au executat regenerări pe categorii de regenerări ▪ Valoarea exportului și importului de lemn, cărbune de lemn și articole din lemn, pe zone intra-UE și extra-UE ▪ Volumul de masă lemnoasă pe picior ▪ Suprafața terenurilor din fondul forestier parcursă cu tăieri (pe tipuri de tăieri) ▪ Rata de reciclare a deșeurilor din lemn ▪ Amprenta materială ▪ Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de irigații și suprafața agricolă irigată ▪ Suprafața terenurilor amenajate cu lucrări de ameliorare și combaterea eroziunii solului, pe categorii de folosință a terenurilor ▪ Suprafața cu păduri de protecție a solului

Figura 4.1.7 Indicatori utilizați pentru monitorizarea implementării ODD 15

Sursa: Eurostat, 2019, Eurostat, 2021, DDD, 2022

- **Ponderea suprafeței forestiere**

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, ponderea suprafeței forestiere a înregistrat o tendință de majorare, cu 1,6 puncte procentuale, de la 40,7% în anul 2012 la 42,3% în anul 2018. Dacă ne referim la România, ponderea suprafeței forestiere a înregistrat o tendință de majorare, cu 3,0 puncte procentuale, de la 32,5% în anul 2012 la 35,5% în anul 2018.

- **Indicele de acoperire a solului**

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, indicele de acoperire a solului a înregistrat o tendință de majorare, cu 5,4 puncte procentuale, de la 103,5% în anul 2012 la 108,3% în anul 2018. Dacă ne referim la România, indicele de acoperire a solului a înregistrat o tendință de majorare, cu 5,4 puncte procentuale, de la 103,9% în anul 2012 la 109,3% în anul 2018.

- **Eroziunea solului cauzată de apă**

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, ponderea suprafeței afectate de eroziunea solului cauzată de apă a înregistrat o tendință de diminuare cu 0,8 puncte procentuale, de la 6,11% în anul 2000 la 5,31% în anul 2016. Dacă ne referim la România, ponderea suprafeței afectate de eroziunea solului cauzată de apă a înregistrat o tendință de diminuare cu 0,78 puncte procentuale, de la 8,09% în anul 2000 la 7,31% în anul 2016.

- **Suprafața siturilor terestre desemnate în conformitate cu *Natura 2000***

La nivelul Uniunii Europene, conform datelor disponibile pe Eurostat, suprafața siturilor terestre desemnate în conformitate cu *Natura 2000* a înregistrat o tendință de majorare cu 3.457 km², de la 760.529 km² în anul 2013 la 763.986 km² în anul 2019. În anul 2019 valoarea minimă a acestui indicator a fost înregistrată în Malta (42 km²), urmată de Luxemburg (702 km²) și Cipru (1.669 km²). Valoarea maximă a acestui indicator a fost înregistrată în Spania (138.111 km²), Franța (70.875 km²) și Polonia (61.168 km²). Dacă ne referim la România, suprafața siturilor terestre desemnate în conformitate cu *Natura 2000* a înregistrat o tendință de majorare cu 426 km², de la 53.788 km² în anul 2013 la 54.214 km² în anul 2019.

Reglementarea agriculturii și silviculturii din punctul de vedere al protecției mediului

Pentru a facilita implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, dimensiunea de mediu a fost integrată în politicile sectoriale relevante. Respectarea normelor de mediu și promovarea și stimularea agriculturii ecologice constituie mijloace prin care se urmărește realizarea celor trei obiective ale Politicii Agricole Comune, și anume: abordarea schimbărilor climatice, protecția resurselor naturale și conservarea biodiversității. Protejarea biodiversității și reducerea degradării sistemelor ecologice naturale se asigură prin aplicarea unor măsuri care vizează:

- îndeplinirea standardelor de ecocondiționalitate și asigurarea conexiunii dintre suportul financiar acordat și normele UE privind mediul și sănătatea oamenilor;

- acordarea unor plăți directe, ecologice, pentru acțiuni concrete de protecție a mediului și combatere a schimbărilor climatice, cum ar fi menținerea pășunilor permanente, diversitatea culturilor și păstrarea zonelor de interes ecologic;
- implementarea politicii de dezvoltare rurală, în mod special investițiile și activitățile agricole care contribuie la combaterea sau adaptarea la schimbările climatice și la gestionarea durabilă a resurselor naturale.

Chiar și obiectivele Politicii Agricole Comune, stabilite pentru perioada 2023-2027, sunt însoțite de măsuri suplimentare, în vederea promovării și susținerii unui sistem agricol ecologic și durabil, cum ar fi: consolidarea condițiilor favorabile de mediu și a standardelor care trebuie respectate de către agricultori, acțiuni voluntare de protecție a mediului disponibile agricultorilor prin programe de mediu și politici de dezvoltare rurală.

În ceea ce privește reglementarea domeniului silviculturii din punct de vedere al protecției mediului prin elaborarea unei noi *Strategii UE pentru păduri pentru 2030*, s-au stabilit obiective și angajamente prin care contribuția sistemelor forestiere la obiective legate de mediu, energie, climă, completează procesul laborios și ambițios de implementare a Pactului ecologic european (EC, 2021). Noua strategie UE pentru păduri integrează obiective care decurg din alte documente strategice și vizează sectorul forestier. De asemenea, noul cadru strategic urmărește protejarea sistemelor forestiere și utilizarea durabilă a serviciilor ecosistemice specifice. Contribuția pădurilor la dezvoltarea rurală, sprijinirea bioeconomiei forestiere prin aplicarea de metode și practici sustenabile precum și conservarea biodiversității reprezintă direcțiile majore prin care se urmărește gestionarea durabilă a sectorului silvic (EC, 2021).

Referințe bibliografice

Bastianoni, S., Coscieme, L., Caro, D., Marchettini, N., Pulselli, F.M. (2019). The needs of sustainability: The overarching contribution of systems approach. *Ecological Indicators*. 100, 69-73.

Braat, L., P. Ten Brink (2008). *The Cost of Policy Inaction (COPI) – The Case of not Meeting the 2010 Biodiversity Target*, Report to the European Commission.

Convention on Biological Diversity (CBD) (1992) available at <https://www.cbd.int/>.

Dasgupta, P. (2021). *The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review*. London: HM Treasury.

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă (DDD) (2022). Setul de indicatori naționali pentru dezvoltare durabilă 2030, disponibil la http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2022/02/INDD_tinte2030_14febr2022.pdf

Eurostat (2021). Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context, 2021 edition. Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-76-30698-6, doi:10.2785/195273

European Commission (EC) (2021). *New EU Forest Strategy for 2030*, COM(2021), 572 final, Brussels, 16.07.2021.

Eurostat (2019). Sustainable development in the European Union – Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context. *Publications Office of the European Union*, ISBN 978-92-76-00777-7.

German Development Institute (GDI) (2013). *Post 2015: Reconsidering Sustainable Development Goals: Is the Environment Merely a Dimension?* Briefing Paper 4/2013.

Guvernul României (2018). *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030*, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă (DDD) – Secretariatul General al Guvernului.

Independent Group of Scientists appointed by the Secretary-General (UN) (2019). *Global Sustainable Development Report 2019: The Future is Now – Science for Achieving Sustainable Development*. New York: United Nations.

Jorgensen S.E., Nielsen S.N. (2013). The properties of the ecological hierarchy and their application as ecological indicators. *Ecological Indicators*. 28 :48-53.

Maes, J., Teller, A., Erhard, M., Condé, S., Vallecillo, S., Barredo, J.I., Paracchini, M.L., Abdul Malak, D., Trombetti, M., Vigiak, O., Zulian, G., Addamo, A.M., Grizzetti, B., Somma, F., Hagyo, A., Vogt, P., Polce, C., Jones, A., Marin, A.I., Ivits, E., Mauri, A., Rega, C., Czúcz, B., Ceccherini, G., Pisoni, E., Ceglar, A., De Palma, P., Cerrani, I., Meroni, M., Caudullo, G., Lugato, E., Vogt, J.V., Spinoni, J., Cammalleri, C., Bastrup-Birk, A., San Miguel, J., San Román, S., Kristensen, P., Christiansen, T., Zal, N., de Roo, A., Cardoso, A.C., Pistocchi, A., Del Barrio Alvallos, I., Tsiamis, K., Gervasini, E., Deriu, I., La Notte, A., Abad Viñas, R., Vizzarri, M., Camia, A., Robert, N., Kakoulaki, G., Garcia Bendito, E., Panagos, P., Ballabio, C., Scarpa, S., Montanarella, L., Orgiazzi, A., Fernandez Ugalde, O., Santos-Martín, F. (2020). *Mapping and Assessment of Ecosystems and their Services: An EU ecosystem assessment*, EUR 30161 EN, Publications Office of the European Union, Ispra, ISBN 978-92-76-17833-0, doi:10.2760/757183, JRC120383.

Nielsen S.N., Fath B.D., Bastianoni S., Marques J.C., Müller F., Patten B.C., Ulanowicz R.E., Jørgensen S.E., Tiezzi E. (2019). *A New Ecology: Systems Perspective*, Second Edition, Elsevier B.V., eBook ISBN: 9780444637642.

Pavé, A. (2006). Biological and Ecological Systems Hierarchical Organisation. In: Pumain, D. (eds) *Hierarchy in Natural and Social Sciences*. Methodos Series, vol 3. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/1-4020-4127-6_3.

Salles J-M. (2011). *Valuing biodiversity and ecosystem services: why linking economic values with Nature?* Laboratoire Montpellierain d’Economie Théorique et Appliquée, DR n° 2011-24.

UNEP (2013). *Embedding the Environment in Sustainable Development Goals. UNEP Post-2015 Discussion Paper 1.* United Nations Environment Programme (UNEP), Nairobi.

Vădineanu, A. (2004). *Managementul dezvoltării. O abordare ecosistemică.* București: Editura Ars Docendi.

WWF (2020). *Living Planet Report 2020 – Bending the curve of biodiversity loss,* Almond, R.E.A., Grooten M. and Petersen, T. (Eds). WWF, Gland, Switzerland.

Tema 2. Impactul diverselor sectoare economice asupra mediului și sănătății*

Impactul de mediu reprezintă o componentă a amplitudinii procesului de schimbare a bunăstării umane, a ecosistemelor naturale, seminaturale și antropizate, în sens pozitiv și/sau negativ, ca urmare a unei activități.

Ca proces, impactul de mediu trebuie analizat dintr-o triplă perspectivă:

- costul de oportunitate al valorificării bunurilor ecosistemice;
- modificarea capacității de autoreglare a mediului natural;
- modificarea bunăstării umane;

având o triplă determinare:

- forma de materializare a proiectului sau acțiunii; conform legislației în domeniu (L 292/2018, H.1076/2004), noțiunea de „proiect” nu se referă numai la proiecte de natură tehnică ci și la strategii, programe și proiecte, inclusiv de natură legislativă);
- prelevarea bunurilor ecosistemice;
- existența emisiilor poluante.

În funcție de criteriul adoptat, putem identifica următoarele tipuri ale impactului de mediu (Negrei și Pălărie, 2013).

- în funcție de modul de manifestare: direct, indirect, cumulativ, sinergic;
- în funcție de durată: permanent, temporar (pe termen scurt, mediu, lung);
- în funcție de natura efectului: pozitiv, negativ;
- în funcție de sfera de cuprindere și importanță: global, rezidual, principal, secundar.

Formele impacturilor de mediu sunt dintre cele mai diverse, de la îmbunătățirea capacității agroproductive a solurilor, extinderea suprafețelor

* Autor: prof. univ. dr. Costel Negrei

împădurite, conservarea unor specii de plante și animale, reducerea poluării solului, aerului, apei, până la fragmentarea unor habitate, poluarea cu substanțe periculoase și chiar amenințarea vieții umane.

Diversitatea formelor de impact de mediu face necesară raportarea la o listă cât mai completă a acestora (Comisia Europeană, 2021), detaliată în funcție de componentele mediului natural impactate, pentru ca într-o etapă ulterioară să fie incluse într-un portofoliu, spre evaluare, doar acele impacturi care răspund unor criterii de reprezentativitate.

Din perspectiva dezvoltării durabile, evaluarea impactului de mediu reprezintă un instrument important în demersurile de armonizare a relațiilor dintre mediul natural ca sistem și sistemul socioeconomic.

Modalități de evaluare a impactului de mediu

Ca proces, evaluarea impactului de mediu (EIM) se realizează într-o succesiune de etape, asupra căroră, în literatura consacrată, există un consens destul de larg (Negrei, 1996; Negrei și Pălărie, 2013; Pierre et al. 2003):

- identificarea impacturilor;
- prognozarea impacturilor;
- normalizarea impacturilor;
- măsurarea impacturilor;
- comunicarea impacturilor.

Multitudinea factorilor care influențează procesul de evaluare a impactului generează structuri metodologice alternative, ceea ce echivalează cu excluderea posibilității de proiectare a unei metodologii general valabile de evaluare a impactului.

Apreciem că generarea structurilor metodologice alternative de evaluare (figura 4.1.8) poate fi realizată în funcție de:

- etapele de promovare a unei activități economico-sociale;
- etapele metodologiei generale de evaluare a impactului;
- pachetul de metode și tehnici de evaluare a impactului.

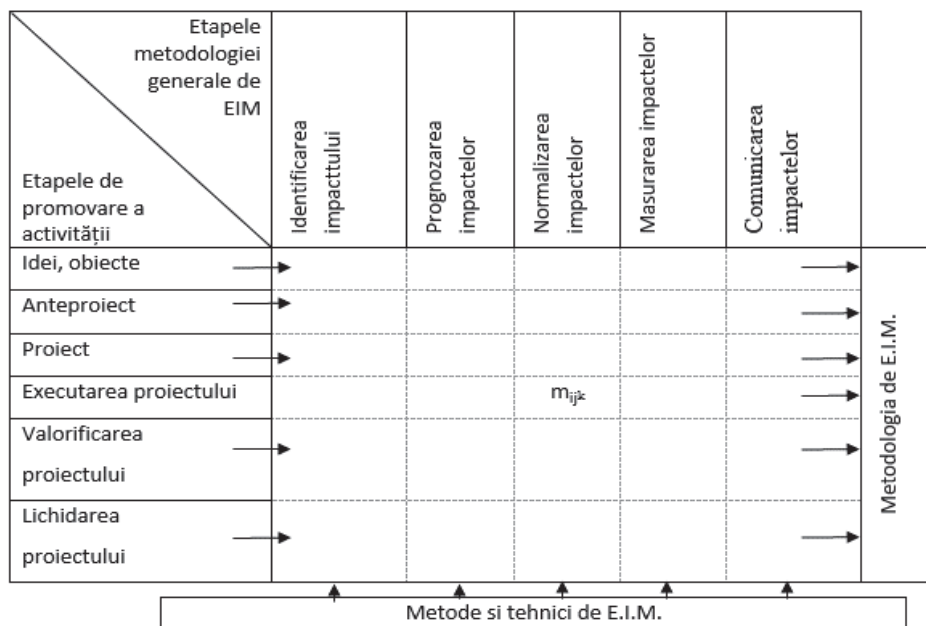

Figura 4.1.8 Matricea structurilor metodologice alternative pentru evaluarea impactului

Sursa: Negrei și Pălărie, 2013

În ceea ce privește identificarea impacturilor, respectiv a interdependențelor dintre mediul natural și proiectul ce urmează a fi realizat, organizarea datelor și informațiilor, asigurarea relevanței acestora se pot baza pe următoarele matrici (figura 4.1.9; 4.1.10).

Descrierea și analizarea proiectului (figura 4.1.10) sunt menite să pună în evidență natura complementară sau solidară a obiectivelor acestuia și presiunea potențială asupra resurselor naturale, ambele aspecte influențând structura și amploarea măsurilor de normalizare/compensare a impacturilor.

În cazul unor obiective complementare, redimensionarea sau chiar renunțarea legate de un obiectiv nu antrenează o modificare semnificativă a celorlalte obiective, comparativ cu cazul unor obiective solidare, când efectul se propagă în lanț asupra proiectului.

Conținutul proiectului	Obiectivele proiectului				Alternativele proiectului			
Descrierea fizică a proiectului								
Resursele utilizate	→							←
Tehnologiile aplicate	→					d_{ijk}		←
Programul de dezvoltare a proiectului	→							←
Statutul proiectului								

- din punct de vedere juridic
- din punct de vedere al strategiilor sectoriale și generale de dezvoltare
- din punct de vedere al capacității de suport a zonei geografice de aplicare

Descrierea și analiza proiectului și alternativelor sale

Figura 4.1.9 Matricea pentru descrierea și analiza proiectului unei activități și alternativelor acestuia

Sursa: Negrei și Pălărie, 2013

Considerăm ca un loc aparte în procesul de descriere a proiectului trebuie acordat nivelului de integrare a sa în strategiile de dezvoltare locală, regională, astfel încât să poată fi anticipate anumite impacturi/efecte sinergice asupra mediului.

La rândul său, descrierea mediului natural la care se va conecta proiectul (figura 4.1.10) se bazează pe o serie de indicatori care să permită o cât mai bună cunoaștere a dinamicii și vulnerabilității ecologice ale acestuia; în aceeași măsură, este important să cunoaștem diversitatea serviciilor ecosistemice pe care le generează și percepția/interesul agenților economici, diferitelor colectivități sau ale societății în ansamblu pentru valorificarea lor, astfel încât să stabilim prioritățile și costurile de oportunitate.

Descrierea și analiza interdependențelor dintre proiect și mediu se constituie ca o secvență crucială a etapei de identificare a impacturilor. Pentru realizarea obiectivelor acestei secvențe se poate recurge la metoda analizei structurale, ceea ce presupune compararea structurilor arborescente ale mediului și proiectului în cadrul unei matrici a impacturilor. Coordonatele fiecărui element al matricii sunt reprezentate de acțiunea (inclusă în proiect) cauzatoare de impact și factorul de mediu asupra căruia se manifestă efectul, iar importanța (valoarea) atribuită impactului va fi o mărime agregată, determinată pe baza parametrilor asociați acestuia: conținutul, intensitatea, extensia, momentul producerii, persistența, reversibilitatea, flexibilitatea.

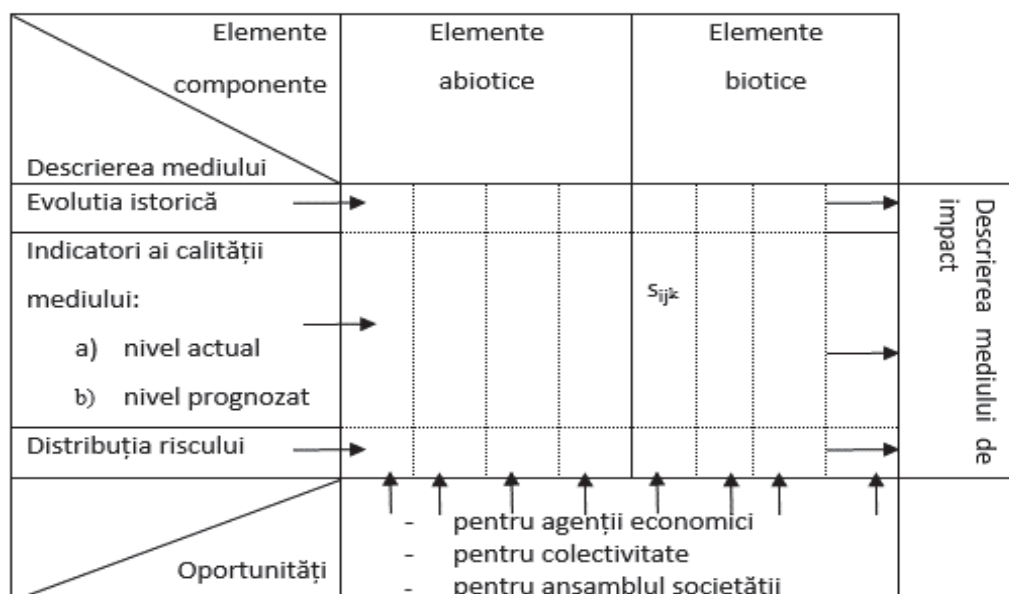

Figura 4.1.10 Matricea pentru descrierea și analiza mediului de impact

Sursa: Negrei și Pălărie, 2013

Operaționalizarea etapei de identificare a impacturilor depinde în mare măsură de posibilitățile de prognozare a efectelor activităților economico-sociale proiectate asupra factorilor naturali, biotici și abiotici aflați în strânse relații de interdependență.

În funcție de caracteristicile impacturilor, prognozarea acestora poate fi cantitativă și/sau calitativă și se bazează fie pe sisteme logice de referință la care se adaugă sisteme de indicatori și unități de măsură specifice, fie pe metode și tehnici integratoare, inclusiv dezbateri între specialiști (atunci când ariile de impact studiate sunt arii de confluență).

Dacă identificarea impacturilor, respectiv compararea structurilor arborescente ale proiectului și mediului natural, reprezintă un demers clasic, apreciem că nu putem vorbi în aceeași termeni atunci când parcurgem etapa de normalizare a impacturilor. În acest context, prin matricea propusă (figura 4.1.11) vizăm o acțiune concertată și nu unidirecțională, respectiv identificarea măsurilor corectoare nu numai pentru proiect ci și pentru mediul impactat, pentru a asigura o cât mai mare compatibilitate între cele două elemente.

În etapa de evaluare propriu-zisă a impacturilor se va realiza conversia unităților eterogene în care au fost exprimate diferitele impacturi în unități omogene, astfel încât să se creeze posibilitatea comparării și selectării variantelor de acțiune, ca reflex al procesului decizional.

Evaluarea propriu-zisă a impacturilor poate fi directă, atunci când se bazează pe criteriile, indicatorii calității mediului și indirectă, în cazul utilizării criteriilor, indicatorilor sursei sau emisiei.

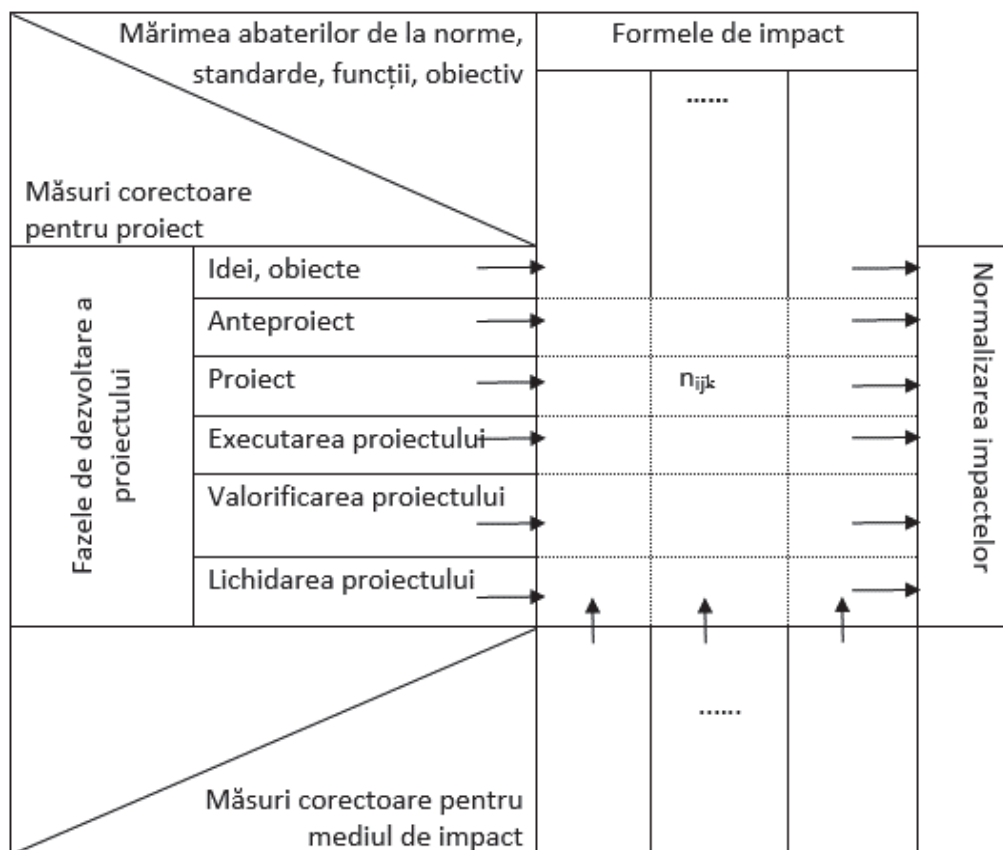

Figura 4.1.11 Matricea de normalizare a impacturilor

Sursa: Negrei și Pălărie, 2013

Exprimarea diferitelor impacturi în unități omogene se va realiza în două etape:

- stabilirea funcției tehnice de transformare a acțiunii factorului de impact în efecte asupra mediului sau factorului de mediu impactat;
- stabilirea „scării” pe care se face conversia în unități de mediu omogene.

Analiza datelor de mediu

Din perspectiva organizării ierarhice a realității, respectiv a faptului că elementele/componentele unui nivel ierarhic (local, regional, macroregional, global) interacționează cu celelalte nivele ierarhice, fluxurile informaționale de mediu trebuie analizate utilizând un model integrator.

Această opțiune va asigura, pe de o parte, acoperirea necesarului informațional, iar pe de altă parte, coerența și relevanța acestora.

Subliniem că fluxurile informaționale reprezintă cea mai importantă componentă a sistemului informațional, efectele acestora influențând întregul sistem – suport de asistare a deciziei în managementul dezvoltării.

În același timp, abordarea integrată trebuie să răspundă structurii piramidei informaționale (figura 4.1.12), incluzând: date, metadata/amprenta datelor, informații, statistici, indicatori, indici.

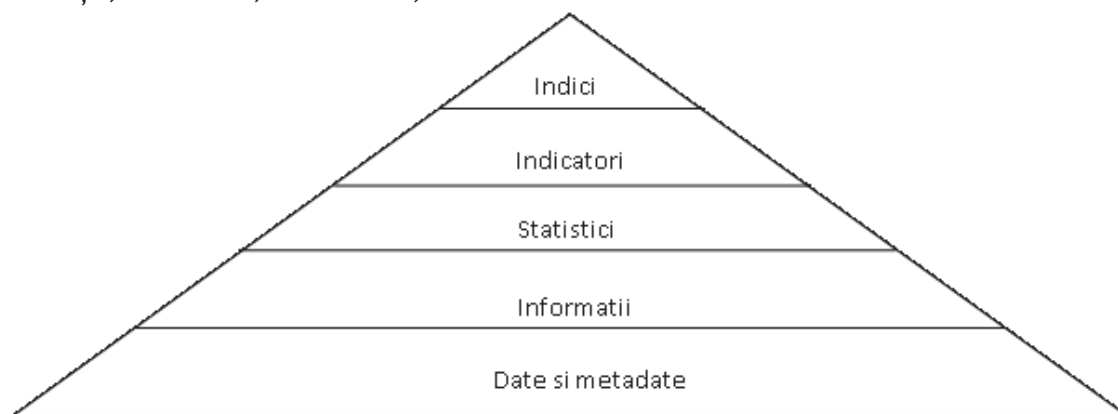

Figura 4.1.12 Piramida informațională

Sursa: Parent, 1998

Indiferent dacă informațiile sunt „de comandă” (generate de conexiunea directă) sau „de stare” (generate de conexiunea indirectă) a sistemului/ agriculturii, calitatea acestora depinde de nivelul reflectării a trei dimensiuni: timp, formă, conținut (Negrei, 2019), fiecare dimensiune se exprimă prin mai multe forme, ținând cont de particularitățile domeniului de referință/mediului.

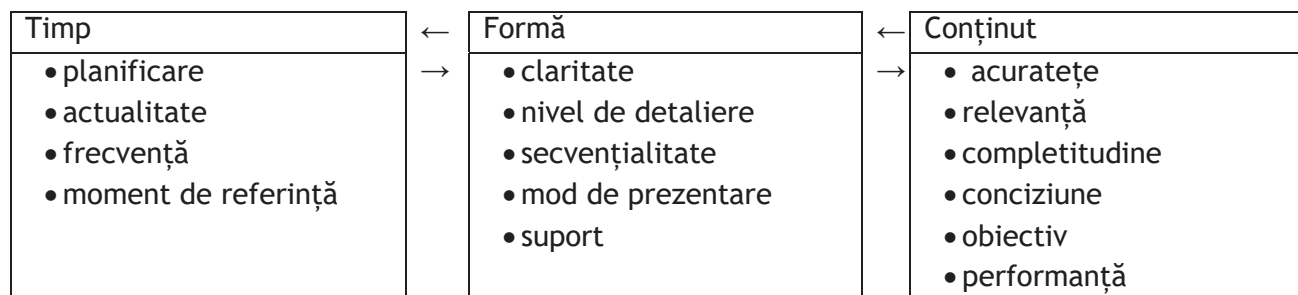
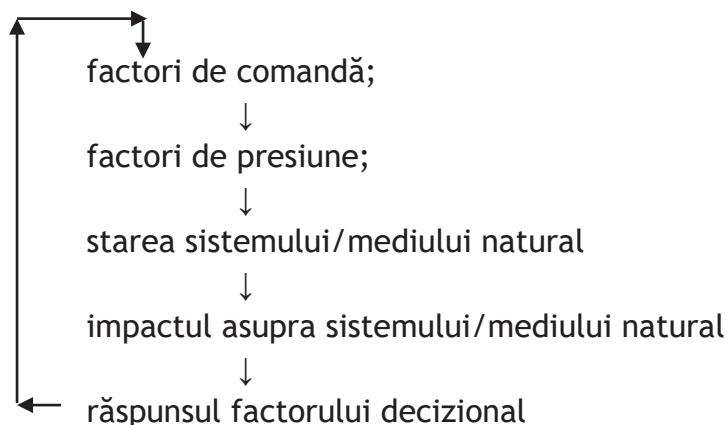

Figura 4.1.13 Formele de exprimare a dimensiunilor calitative ale informației

Sursa: Stoica, 2012

Modelul integrator de caracterizare informațională a agriculturii, respectiv a relațiilor acesteia cu mediile economic, social și natural, este unul general valabil, proiectat pe baza relației „cauză-efect” și cuprinde (Pierre et al., 2003):

Factorii de comandă/forțele motrice sunt identificabili în mediile economico-social și natural. Factorii de comandă de origine socioeconomică sunt reprezentați de:

- ✓ activități economice în derulare;
- ✓ obiective de investiții;
- ✓ tehnologii noi; produse noi;
- ✓ strategii și programe de dezvoltare economicosocială.

Principalii factori de comandă aparținând mediului natural se referă la regimul de temperatură, regimul precipitațiilor și regimul vânturilor.

Presiunea asupra agriculturii ca sistem depinde de canalele prin care acționează forțele de comandă, dar și de structura și caracteristicile receptorilor unei forme sau alteia de presiune.

Definirea canalelor de exercitare a presiunii și receptorilor acesteia presupune o bună cunoaștere a realităților structurale și funcționale ale agriculturii; analiza relațiilor funcționale va permite în principal identificarea canalelor de exercitare a presiunii, iar analiza relațiilor structurale ne va indica principalele componente receptoare.

Agricultura, ca sistem aparținând ierarhiei sistemelor, se definește printr-o serie de parametri ai stării sale, parametri ale căror valori se încadrează într-un anumit domeniu de variabilitate; în limitele acestuia, sistemul „agricultură” poate să treacă de la o stare la alta, în funcție de natura și intensitatea factorilor de comandă și presiune. Astfel de tranziții de stare reflectă mărirea impactului ecologic resimțit și activează în mod corespunzător factorul decizional/răspunsul pentru a nu fi depășită reziliența sistemului (capacitatea de a menține valorile parametrilor caracteristici în limitele domeniului de variabilitate).

Relațiile dintre componentele modelului integrator de analiză a fluxurilor informaționale din agricultură pot fi proiectate și analizate într-o formă matriceală, însoțite de explicații bazate pe procesele și mecanismele care guvernează acest domeniu al activității economico-sociale.

Matricea relațiilor „factori de comandă-factori de presiune” (figura 4.1.14) include 4 categorii de factori de comandă, 17 canale de exercitare a presiunii și 5 categorii de receptori ai presiunii; interacțiunea dintre acestea se regăsește la nivelul impactului/tranziției de stare a sistemului/agriculturii (modificarea temporală a valorilor parametrilor de caracterizare).

Regimul precipitațiilor (factor de comandă natural, alături de regimul de temperatură, regimul vânturilor etc.) căruia i se pot asocia situațiile de umiditate normală, deficit/exces de umiditate, exercită o presiune directă asupra sistemului/agriculturii prin canale cum ar fi: evapotranspirația, riscuri naturale, structura de producție, organizarea muncii, nivelul de intensificare/extensificare a producției. În acest caz, principalii receptori ai presiunii sunt:

- ✓ capitalul funciar (aridizare/înmlăștinire);
- ✓ capitalul tehnic (nivel de utilizare, randamente);
- ✓ capitalul uman (condiții de muncă, randament).

În funcție de diversitatea și intensitatea formelor de presiune, pe de o parte și volumul, structura și calitatea factorilor receptori pe de altă parte, tranziția de stare a sistemului/agriculturii se poate caracteriza prin evoluția capacității productive a solului, producției/veniturilor, costurilor, condițiilor de muncă etc.

Accesul la îngrășăminte chimice/(vizez doar îngrășămintele chimice, cu efecte negative asupra mediului natural), pesticide/apă pentru irigat etc. (factori de comandă aparținând pieței input-urilor), își va exercita presiunea asupra sistemului/agriculturii prin: structura de producție, intensificarea/extensificarea producției, poluarea mediului natural, abandonarea/extinderea zonelor de producție agricolă etc.

În mod corespunzător, presiunile și impactul vor fi resimțite de:

- ✓ capitalul funciar (supraexploatare/epuizare, poluare);
- ✓ biodiversitate (scădere);
- ✓ capitalul tehnic (creșterea randamentului/scăderea costurilor).

Matricea relațiilor „impact/tranziție de stare” (figura 4.1.15) include cele trei tipuri ale impactului ecologic (economic, social, asupra mediului natural) și 15 forme de impact față de care procesul decizional/răspunsurile pot fi formulate în plan legislativ, economic, tehnicomanagerial și social.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

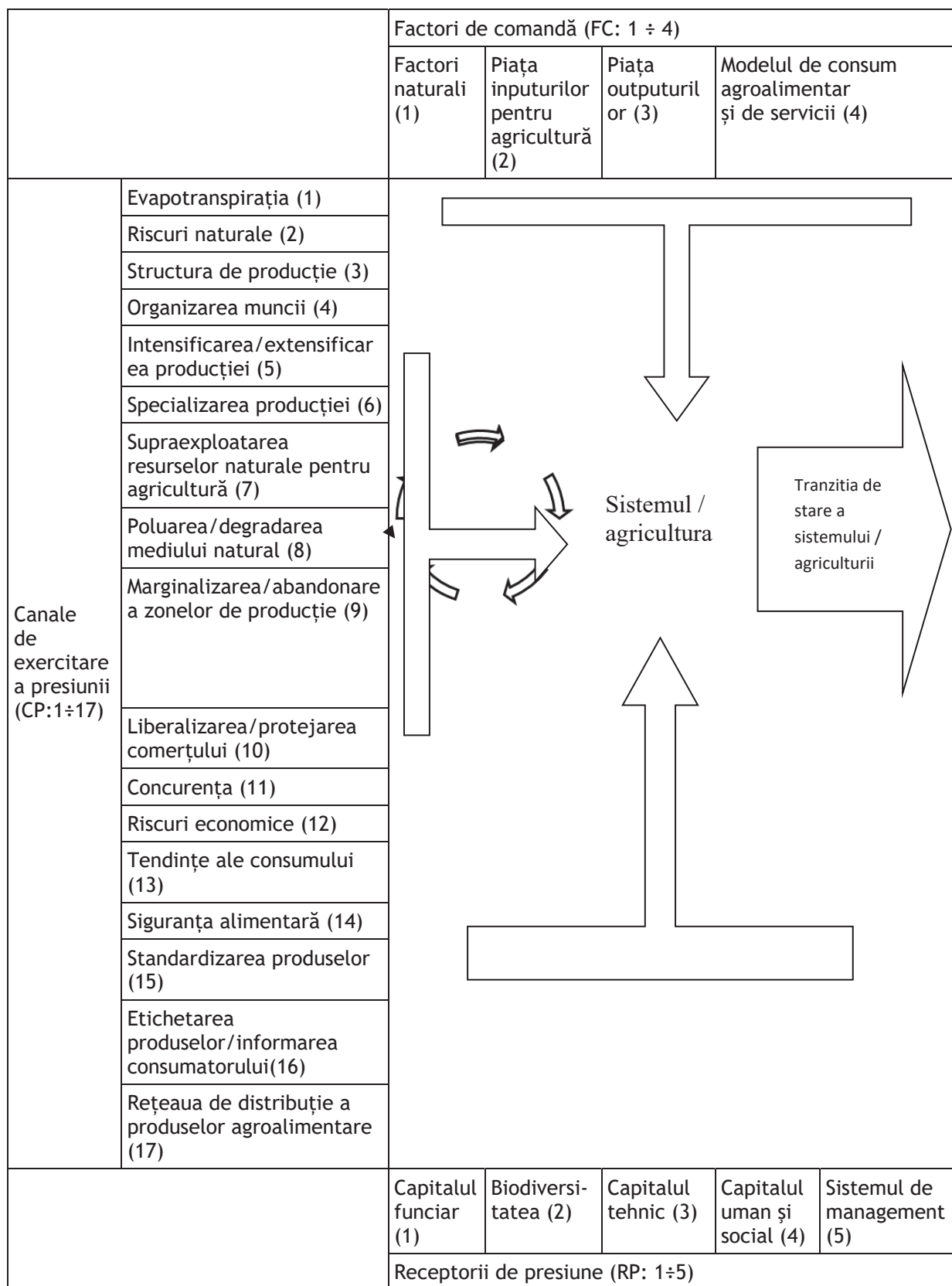

Figura 4.1.14 Matricea relațiilor „factori de comandă-factori de presiune”

Sursa: Parent, 1998

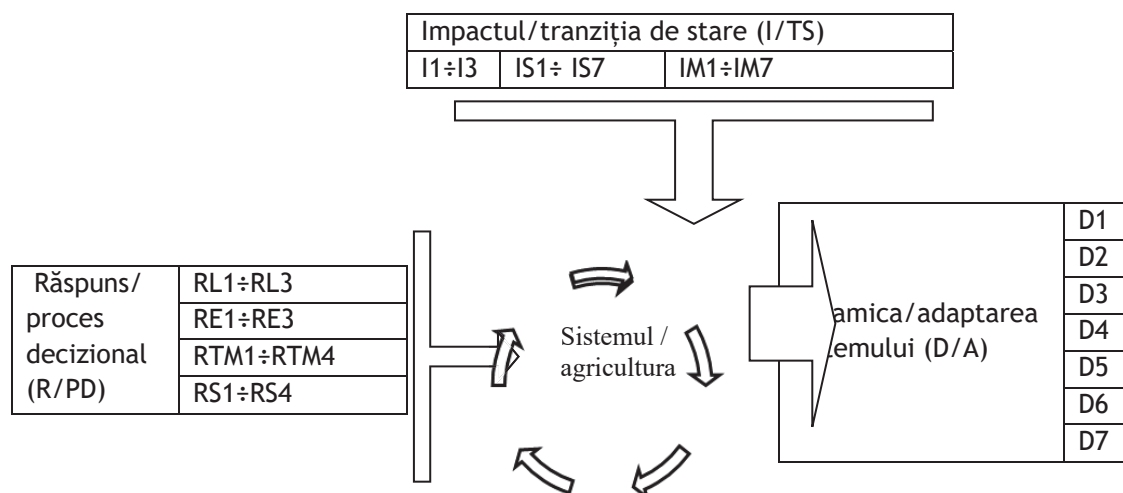

Figura 4.1.15 Matricea relațiilor „impact/tranziție de stare-răspuns” în domeniul agriculturii

Sursa: Parent, 1998

IE = impactul economic asupra:

1. cheltuielilor/costurilor;
2. veniturilor agriculturii;
3. taxelor, impozitelor, subvențiilor.

IE = impactul social asupra:

1. structurii forței de muncă;
2. veniturilor agricultorilor și acționarilor;
3. locurilor de muncă;
4. condițiilor de muncă;
5. identității socioumane;
6. stabilității sociale/deșertificării ruralului;
7. stării de sănătate a agricultorilor.

Impactul asupra mediului natural, privind:

1. capacitatea productivă a solului;
2. mobilitatea structurilor funciare;
3. calitatea apei;
4. calitatea aerului;
5. biodiversitatea;
6. resursele climatice.

RL= Răspunsul în plan legislativ privind:

1. siguranța alimentară;
2. reglementarea pieței resurselor (sol, apă, pesticide etc.);
3. stabilirea responsabilităților.

RE = Răspunsul în plan economic:

1. stimulente economico-financiare;
2. cheltuieli cu investițiile;

3. măsuri de agrimediu.

RTM = Răspunsul în plan tehnico managerial privind:

1. progresul tehnologic;
2. managementul participativ;
3. managementul riscurilor;
4. ecocondiționalitățile.

RS = răspunsul în plan social privind:

1. profilul antreprenorului/agricultorului;
2. capitalul uman;
3. condițiile de muncă;
4. intercorelarea instituțională.

Continuând analiza exemplificată pe baza matricei „factori de comandă-factori de presiune”, relațiile „impact-răspuns” (figura 4.1.15) ne vor permite să constatăm următoarele:

A. Impactul, răspunsul și dinamica/adaptarea sistemului/agriculturii în cazul factorului de comandă „regimul precipitațiilor”:

- ✓ IE 1,2; IS 4; IM 1;
- ✓ RE 2; RTM 3; RS 3;
- ✓ D 2; D 3; D 5.

Deficitul de umiditate/secetă pedologică, umiditatea normală sau excesul de umiditate vor influența costurile și veniturile (agriculturii) atât prin volumul producției (care poate să scadă sau să crească), cât și al cheltuielilor: evitarea unor cheltuieli cu irigațiile/creșterea cheltuielilor cu irigațiile, creșterea cheltuielilor cu eliminarea excesului de umiditate (dacă sistemul de irigații este de tip reversibil); de asemenea, este evident faptul că, în funcție de durata și volumul precipitațiilor, se vor modifica parametrii capacității productive a solului, precum și condițiile de muncă.

Problemele enunțate ar trebui să se regăsească în planul răspunsurilor sub forma:

- ✓ realizării/modernizării sistemelor de irigații;
- ✓ îmbunătățirea managementului riscurilor, adaptând, de exemplu, structura culturilor în funcție de probabilitatea unui an agricol secetos, cu exces de umiditate sau normal din acest punct de vedere;
- ✓ asigurarea echipamentului de lucru, îmbunătățirea organizării muncii, astfel încât să fie diminuate eventualele efecte negative ale condițiilor naturale asupra sănătății lucrătorilor.

Relația dintre caracteristicile impactelor și reacția factorului decizional/răspunsul va influența capacitatea de adaptare a sistemului/agriculturii sub aspectul predictibilității, output-ului comercial și profitului privat.

B. Impactul, răspunsul și dinamica/adaptarea sistemului în cazul factorului de comandă „accesul la îngrășăminte chimice, pesticide, apă pentru irigat etc.):

- ✓ IE 1,2; IS 2,3; IM 1,3,5;
- ✓ RL 1,2,3; RE 3; RTM 4; RS1,3;
- ✓ D 1,2,3,4,5,6,7.

Creșterea volumului inputurilor pentru agricultură va determina și creșterea, mai mult sau mai puțin proporțională, a cheltuielilor, dar și a veniturilor agriculturii și agricultorilor; în cazul agricultorilor, ca urmare a controlului chimic asupra buruienilor, numărul locurilor de muncă/necesarul de forță de muncă se va diminua. Acestor efecte li se vor adăuga acelea asupra mediului natural, datorate mai ales poluării solului, apei și diminuării biodiversității.

Reacția factorilor decizionali față de o asemenea diversitate a efectelor va trebui să vizeze atât aspectele legislative, cât și cele economice, tehnicomanageriale și sociale. Din punct de vedere legislativ, va fi necesară îmbunătățirea monitorizării pieței inputurilor, ca premise pentru promovarea instrumentelor pentru protecția mediului natural, dar și pentru stabilirea responsabilităților; toate acestea vor constitui elemente importante pentru eficientizarea legislației referitoare la siguranța alimentară.

Apreciem că, în plan economic și tehnico-managerial, ar fi de un real folos extinderea și îmbunătățirea aplicării măsurilor de agromediu, respectiv a ecocondiționalităților.

În același context (accesul pe piața inputurilor pentru agricultură), practicile agricole bazate pe un nivel mai ridicat de chimizare și mecanizare impun modificarea corespunzătoare a profilului antreprenorului/agricultorului și promovarea măsurilor de protecție a muncii (ca urmare a creșterii riscului producerii accidentelor de muncă).

Comparativ cu factorul de comandă „regimul precipitațiilor”, creșterea accesului pe piața inputurilor pentru agricultură va influența dinamica sistemului prin toate cele șapte caracteristici menționate; de exemplu, în raport cu prezența pe piață și siguranța alimentară, transparența decizională ar putea să se diminueze.

Tabelul 4.1.1 Trasabilitatea informațiilor pentru sistemul „agricultură” (pe exemplul factorilor de comandă „regimul precipitațiilor” și „accesul la îngrășăminte chimice”)

Factori de comandă	Regimul precipitațiilor	Accesul la îngrășăminte chimice
Canale informaționale		
Canale de exercitare a presiunii	CP1, CP2, CP3, CP4, CP5	CP3, CP5, CP8, CP9
Receptori ai presiunii	RP1, RP3, RP4	RP1, RP2, RP3
Impactul	IE1, IE2, IS4, IM1	IE1, IE2, IS2, IS3, IM1, IM3, IM5
Răspunsul	RE2, RTM3, RS3	RL1, RL2, RL3, RTM4, RS1, RS3
Dinamica sistemului/agriculturii	D2, D3, D5	D1 ÷ D7

Analiza (cu titlu de exemplu) implicațiilor celor doi factori de comandă demonstrează necesitatea ca metadatele, datele, informațiile etc. (piramida informațională), să fie rezultatul unei abordări multidimensionale, cu atât mai mult în cazul agriculturii, domeniu ce se caracterizează printr-un nivel ridicat al complexității, în condițiile unei predictibilități reduse.

În astfel de condiții, taxonomia informațiilor trebuie dublată de trasabilitatea informațiilor (tabelul 4.1.1): fiecare informație care se referă la dinamica/adaptarea sistemului/agriculturii va avea o anumită amprentă/istorie, ceea ce va crea premisele îmbunătățirii relevanței rezultatelor analizei fluxurilor informaționale din agricultură și, implicit, a fezabilității/eficienței actului decizional din acest domeniu.

Interpretarea riscurilor de mediu

În contextul managementului dezvoltării durabile, evaluarea și interpretarea riscurilor de mediu presupun parcurgerea mai multor faze și etape (tabelul 4.1.2), bazându-ne pe un sistem informațional integrat (utilizând modelul „factori de comandă-factori de presiune-starea mediului natural-impact-răspuns” – DPSIR).

Tabelul 4.1.2 Fazele și etapele evaluării și gestionării riscurilor de mediu

Evaluarea și gestionarea riscurilor de mediu		Simbol	Sistem informațional integrat pentru managementul complexelor socioecologice
Faze	Etape		
I. Formularea problemei	1. Identificarea factorilor perturbatori și definirea punctelor finale 2. Stabilirea scării spațio-temporale și a tipului de abordare 3. Evaluarea datelor factuale necesare	C	Indicatori privind factorii de comandă
II. Analiza riscului	4. Caracterizarea expunerii	P	Indicatori privind căile prin care acționează „C”
III. Caracterizarea riscului	5. Caracterizarea efectelor ecologice 6. Compararea valorilor unice pentru expuneri și efecte 7. Compararea expunerilor și efectelor 8. Utilizarea modelelor de simulare 9. Exprimarea riscului 10. Evaluarea incertitudinii rezultatelor	S	Indicatori privind starea de referință a ecosistemelor și elementelor supuse riscului
		I	Indicatorii impacturilor (efectelor)
IV. Gestiunea riscului	11. Determinarea riscului acceptabil 12. Alegerea instrumentelor pentru atingerea riscului acceptabil 13. Analiza risc-avantaj	R	Indicatori de măsurare a „răspunsului”

În procesul decizional, interpretarea riscului de mediu (riscul de degradare a unor componente ale mediului natural, seminatural, antropizat) se realizează în termeni de eficacitate și economicitate (figura 4.1.16), respectiv pe baza unor indicatori a căror valori vor fi ponderate cu probabilitatea de apariție/manifestare a riscului.

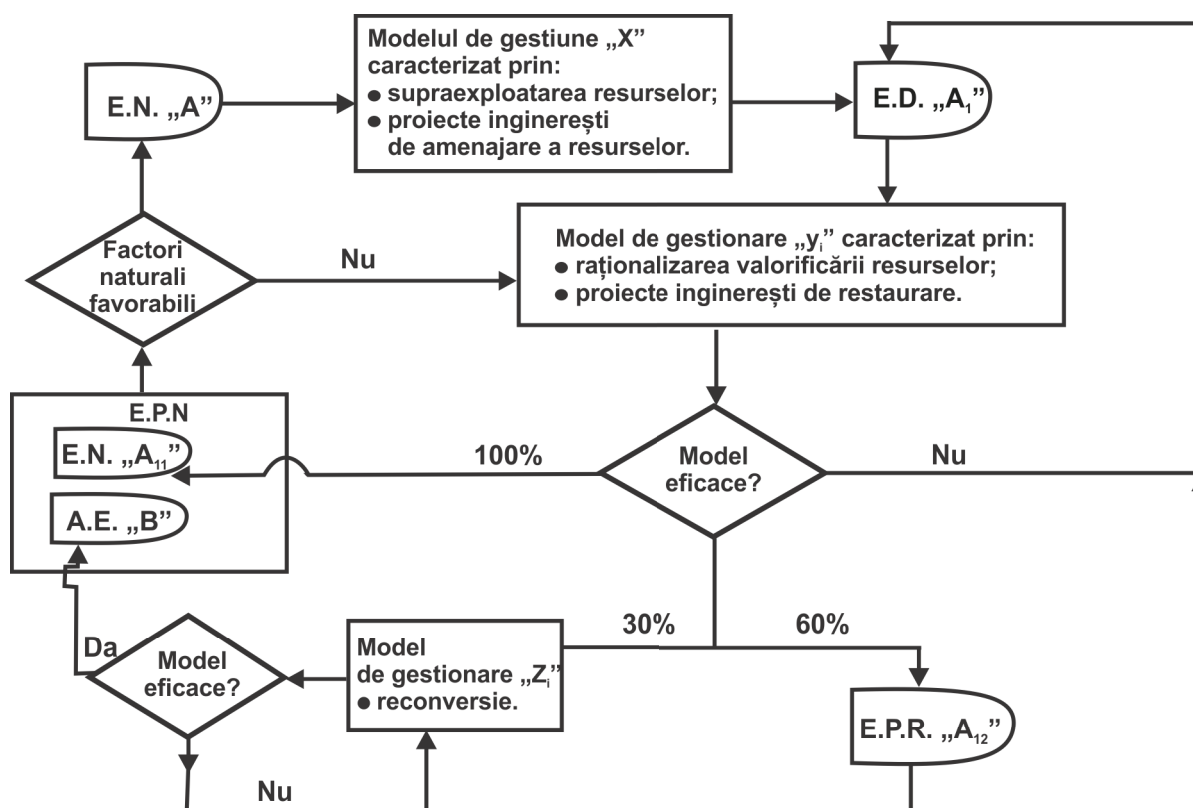

Figura 4.1.16 Algoritm decizional pentru evaluarea și gestionarea riscurilor de mediu

Sursa: Negrei, 2019

- EN – ecosistem natural
- ED – ecosistem deteriorat
- EPR – ecosistem parțial restaurat
- AE – alte ecosisteme
- EPN – ecosisteme potențial naturale

Aplicații practice

1. Evaluarea impactului unui proiect de amenajare teritorială.
Scopul: construirea unei infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și favorizarea incluziunii și încurajarea inovării (ODD 9).
2. Eficiența cheltuielilor pentru reducerea poluării mediului natural.
Scopul: asigurarea unor modele de consum și de producție durabile (ODD 12).

3. Valorificarea bunurilor ecosistemice în condiții de risc și incertitudine.
Scopul: conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor, și resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă, precum și a ecosistemelor terestre (ODD 14; ODD 15).
 4. Evaluarea impactului politicii de mediu asupra sistemului socioeconomic (pe exemplul redevenței pe resursa piscicolă).
Scop: asigurarea unor modele de consum și de producție durabile (ODD 12).
-

Referințe bibliografice

- Negrei, C. (1996). *Bazele economiei mediului*. București: E.D.P.
- Negrei, C. (1999). *Instrumente și metode în managementul mediului*. București: Editura Economică.
- Negrei, C., Pălărie, T. (2013). *Evaluarea riscului – suport al managementului ecosistemelor acvatice*. București: Editura ASE.
- Negrei, C. (2019). *Productivitatea muncii și performanța în agricultură*. București: Editura Academiei Române.
- Parent, L. (1998). *Evaluation environnementale*, Tele-universite.
- Pierre, A. et al. (2003). *L'évaluation des impacts sur l'environnement*, Presses Internationales Polytechnique.
- Stoica, M. et al. (2012). *Managementul sistemelor informaționale*. București: Editura ASE.
- Vădineanu, A. (2004). *Managementul dezvoltării. O abordare ecosistemică*. București: Editura ArsDocendi.
- Comisia Europeană (2021). *Identifying impacts in evaluations, fitness checks and impact assessment*.

Tema 3. Crearea de rapoarte de mediu*

Identificarea, analiza, evaluarea și comunicarea aspectelor legate de starea mediului reprezintă o activitate care s-a amplificat foarte mult în ultima perioadă, datorită dezvoltării cadrului de reglementare din diferite domenii cu prevederi legate de identificarea și comunicarea impactului activităților desfășurate asupra mediului sau datorită creșterii responsabilității față de mediu a companiilor.

Scopul general al elaborării rapoartelor de mediu este acela de a comunica, promova și cuantifica acțiunile legate de mediu ale organizației și de a furniza

* Autor: lect. univ. ur. Elena Preda

informații utile sistemului decizional. Evaluarea acțiunilor și activităților de mediu din cadrul unei organizații se realizează într-o manieră sistematică și integrată, vizând aspecte diferite, cum ar fi implementarea unor politici din domeniul mediului, îndeplinirea obiectivelor unor programe interne privind diferite aspecte de mediu, raportarea activității unor departamente/servicii specializate pentru domeniul mediului din cadrul organizațiilor, raportarea activității instituționale (în cazul instituțiilor cu responsabilități în domeniul mediului).

Raportul privind impactul asupra mediului este inclus în procedura de evaluare a impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului, reglementată prin Legea nr. 292/2018 și descrisă din punct de vedere metodologic în Ordinul nr. 269/2020. Acesta este realizat de către consultanți cu expertiză în acest domeniu, integrând informații relevante despre proiect, efectele asupra mediului și soluțiile adoptate pentru reducerea acestora și gestionarea eficientă a tuturor activităților.

Elaborarea rapoartelor de mediu poate avea un rol intern, de a stimula implicarea voluntară în activități legate de mediu pentru creșterea ponderii acestor activități la nivel de organizație, respectiv un rol extern, de a promova eforturile și implicarea instituțională în activități de responsabilitate socială și de mediu.

Rolul intern al elaborării rapoartelor de mediu vizează și verificarea îndeplinirii unor obiective interne, ajustarea sau redimensionarea lor sau chiar motivarea angajaților de a se implica în activități specifice (ME-Japan Government, 2004). Rolul extern al elaborării rapoartelor de mediu vizează comunicarea, pe această componentă, între organizație și publicul larg. Comunicarea prin intermediul rapoartelor de mediu elaborate se poate realiza pentru a furniza informații către factorii de decizie, pentru a contribui la creșterea aprecierii și acceptabilității sociale a companiei sau pentru a face cunoscute activitățile de mediu desfășurate, ca un exemplu de bune practici pentru alte organizații.

Elaborarea rapoartelor de mediu este o preocupare obligatorie sau voluntară în foarte multe domenii de activitate. În funcție de responsabilitatea instituțională a acestor raportări de mediu, se pot identifica mai multe categorii de rapoarte, și anume:

- **Rapoarte elaborate de instituții guvernamentale** cu responsabilități în domeniul mediului;
- **Rapoarte elaborate de companii publice sau private** din diferite sectoare de activitate – cu privire la efectele activității desfășurate asupra mediului și măsurile adoptate;
- **Rapoarte elaborate de organizații nonguvernamentale** – privind implicarea în activități de educație și conștientizare pe probleme legate de mediu

- **Rapoarte de sustenabilitate** – elaborate de actori din domeniul afacerilor (producție, servicii) în scop de comunicare și marketing;
- **Rapoarte privind îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă** – elaborate de instituții din domeniul universitar la solicitarea unor sisteme de clasificare a performanței în domeniul universitar.

Rapoarte elaborate de instituții guvernamentale

Realizarea rapoartelor privind starea mediului este realizată de instituții din subordinea Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor ca urmare a unei colaborări extinse interinstituționale¹⁵² (ANPM, 2020). Rapoartele anuale privind starea mediului în România reprezintă o informare oficială care se adresează autorităților publice, factorilor de decizie economici și politici, populației cu privire la evoluția calității unor componente ale mediului: starea atmosferei, a apelor, solurilor, starea pădurilor, a habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, starea mediului în așezările urbane, situația poluării sonore, radioactivității și a deșeurilor. De asemenea, raportul cuprinde evaluări privind starea mediului înconjurător, scenarii privind evoluția sa, informații despre acțiunile care se întreprind și măsurile necesare pentru îmbunătățirea acestuia.

Rapoarte elaborate de companii publice sau private

Rapoartele de mediu realizate de companiile publice sau private trebuie să conțină:

- date și informații relevante pentru părțile interesate sau publicul-țintă cărui se adresează;
- date și informații de încredere, asupra cărora să nu existe suspiciuni privind exactitatea sau modalitatea de colectare, analiză, interpretare;
- date și informații clare, ușor de înțeles de către părțile interesate;
- date și informații comparabile cu alte perioade de raportare, respectiv să se utilizeze metode comparabile de colectare și raportare;
- date și informații care pot fi verificate, dacă este cazul;
- rapoartele de mediu se pot realiza de către o companie pentru acțiunile și activități desfășurate sau de către un grup de companii dintr-un anumit domeniu sau sector de activitate. În general, aceste rapoarte cuprind informații generale despre organizație, gestionarea aspectelor de mediu în companie, politici implementate, activități desfășurate, măsuri aplicate, previziuni/angajamente/ținte pentru perioada următoare de raportare.

Rapoarte elaborate de organizații nonguvernamentale

Activitatea de educație ecologică este o componentă foarte importantă pentru îndeplinirea obiectivelor legate de starea mediului și starea de sănătate a

¹⁵² Raport de mediu elaborat de Agenția Națională pentru Protecția Mediului
<http://www.anpm.ro/raport-de-medi>

populației. Raportarea activităților desfășurate în diferite programe sau proiecte pot constitui rapoarte de mediu distincte, a căror valoare pentru publicul larg este inestimabilă. Structura acestor rapoarte de mediu urmează, de obicei, structura sau conținutul proiectelor implementate.

Rapoarte de sustenabilitate

Rapoartele de sustenabilitate sunt elaborate de companii din diferite domenii de activitate pentru a prezenta impactul activităților desfășurate asupra economiei, mediului și societății, precum și pentru a comunica modul în care a fost gestionat impactul identificat asupra componentelor menționate. Scopul declarat al acestor rapoarte este acela de a consolida performanțele inclusiv în domeniul mediului și a asigura dezvoltarea durabilă pe termen lung a companiei. De asemenea, prin aceste rapoarte se comunică strategia, obiectivele și rezultatele obținute pentru asigurarea sustenabilității economice, sociale și de mediu a companiei. Rapoartele de sustenabilitate pot fi elaborate de companii care operează în domenii diferite de activitate, cum ar fi: sectorul bancar¹⁵³, sectorul energiei¹⁵⁴, sectorul comercial¹⁵⁵ și altele.

Rapoarte privind îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă

Întrucât instituțiile de învățământ superior au un rol foarte important în construirea unor societăți durabile prin participarea efectivă la educația și instruirea factorilor de decizie și a altor actori-cheie din societate, dezvoltarea abilităților, competențelor, valorilor și cunoașterii necesare pentru înțelegerea și aplicarea modelelor de dezvoltare durabilă este responsabilitatea majoră a acestor instituții de educație (HESI, 2021). Evaluarea gradului de realizare a obiectivelor de dezvoltare durabilă este o acțiune voluntară, complexă, care presupune integrarea unor obiective strategice și priorități în diferite planuri în care operează instituțiile de învățământ superior, de la curricula universitară și activitatea de cercetare până la gestionarea și operaționalizarea activităților din campusul universitar și implicarea în activitatea socială a comunității (studenți, cadre didactice, acțiuni de responsabilitate socială și de mediu).

Rapoartele privind îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă, așa cum sunt definite în Agenda 2030 pot fi elaborate de instituțiile prestigioase de învățământ superior, fiind o condiție obligatorie pentru participarea în anumite sisteme de clasificare a performanței universitare. Prezența în aceste sisteme de

¹⁵³ Raport de sustenabilitate 2021 Raiffeisen Bank <https://www.raiffeisen.ro/wps/wcm/connect/30acadbe-9bc1-468b-b938-697c921b8ef9/Raport-de-sustenabilitate-2021-Raiffeisen-Bank.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-30acadbe-9bc1-468b-b938-697c921b8ef9-o2kNnyx>.

¹⁵⁴ Raport de sustenabilitate 2020 OmvPetrom <https://www.omvpetrom.com/services/downloads/00/omvpetrom.com/1522203131095/raport-de-sustenabilitate-2020.pdf>

¹⁵⁵ Raport de sustenabilitate 2020 Lidl <https://www.lidl.ro/ro/cataloge/raport-de-sustenabilitate-2020/view/flyer/page/1>

clasificare reprezintă o dovadă a valorii academice și impactului în societate a activității desfășurate de instituția de învățământ superior.

Realizarea rapoartelor de mediu este o activitate complexă, care de cele mai multe ori necesită o colaborare inter și multidisciplinară. Raportarea se realizează cu o anumită frecvență, de obicei anuală, dar în situații specifice se poate realiza fie după finalizarea unui anumit program, după încheierea unui ciclu de planificare multianual sau încheierea unui mandat managerial. Colaborarea interinstituțională sau interdepartamentală este absolut necesară pentru realizarea rapoartelor de mediu. Și la nivel instituțional și multidisciplinar se reflectă complexitatea sistemelor ecologice. Colectarea de date și informații despre diferite componente ale mediului, evaluarea acestora, analiza, înțelegerea interpretarea și raportarea lor presupune implicarea resursei umane specializate pe diferite domenii. Pentru a desfășura activitatea în domeniul mediului este nevoie de abordare și înțelegere interdisciplinară și transdisciplinară.

Comunicarea între instituțiile guvernamentale, organizații nonguvernamentale, mediul academic și de cercetare și sectorul de afaceri

Comunicarea între principalii actori implicați în gestionarea aspectelor de mediu, gestionarea anumitor resurse naturale, gestionarea cunoașterii, monitorizarea și gestionarea datelor privind factorii de mediu, nivelul resurselor, starea biodiversității și serviciilor ecosistemice, realizarea activităților de conștientizare și educație ecologică, reprezintă o componentă esențială pentru elaborarea și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă, atât pentru dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile cât și pentru aplicarea integrată a unui model de dezvoltare durabilă în orice societate.

Este evidentă evoluția societăților actuale către individualism. Cu toate acestea, înțelegerea și gestionarea mediului pentru realizarea și implementarea unui model de dezvoltare durabilă necesită colaborare și comunicare. Realizarea unor canale de comunicare funcționale între toate instituțiile implicate, cu respectarea expertizei, rolului și capacității fiecărei instituții implicate nu poate decât să conducă la o gestionare eficientă a resurselor și sistemelor ecologice complexe, la creșterea capacității de elaborare a unor soluții potrivite și eficiente și la diminuarea semnificativă a timpului de reacție în situații de criză.

Fluxul de date, informații și cunoștințe trebuie să fie bidirecțional, atât dinspre agențiile guvernamentale către celelalte categorii de actori implicați cât și dinspre aceștia către instituțiile cu responsabilități în aplicarea cadrului legislativ și reglementărilor din domeniul mediului.

Importanța mediului natural ca suport pentru sistemul socioeconomic trebuie să se reflecte și în poziția instituțiilor care gestionează aceste domenii în orice societate. Comunicarea interinstituțională se poate realiza pe diferite canale, prin organizarea de evenimente și acțiuni comune, comunicate de presă, întâlniri

de lucru, comunicare prin social media, solicitări de date și informații. Printr-o comunicare eficientă putem contribui la implementarea politicilor publice și realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă.

Referințe bibliografice

Agenția Națională pentru Protecția Mediului (2021). *Raport anual privind Starea Mediului în România pe anul 2020*, disponibil la <http://www.anpm.ro/raport-de-mediu>.

Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă (DDD) – Secretariatul General al Guvernului (2021). *Standard ocupational Expert Dezvoltare Durabilă*, cod COR 242232.

Lidl România (2020). *Raport de sustenabilitate 2020*, disponibil la <https://www.lidl.ro/ro/cataloge/raport-de-sustenabilitate-2020/view/flyer/page/1>.

Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor (2020). Ordin nr. 269/2020 privind aprobarea ghidului general aplicabil etapelor procedurii de evaluare a impactului asupra mediului, a ghidului pentru evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontieră și a altor ghiduri specifice pentru diferite domenii și categorii de proiecte.

Ministry of Environment (ME-Japan Government) (2004). *Environmental Reporting Guidelines*.

OMV Petrom (2020). *Raport de sustenabilitate 2020*, disponibil la OMV Petrom <https://www.omvpetrom.com/services/downloads/00/omvpetrom.com/1522203131095/raport-de-sustenabilitate-2020.pdf>.

Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului.

Raiffeisen Bank (2021). *Raport de sustenabilitate 2021*, disponibil la Raiffeisen Bank <https://www.raiffeisen.ro/wps/wcm/connect/30acadbe-9bc1-468b-b938-697c921b8ef9/Raport-de-sustenabilitate-2021-Raiffeisen-Bank.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-30acadbe-9bc1-468b-b938-697c921b8ef9-o2kNnyx>.

The Higher Education Sustainability Initiative (HESI) (2021). HEI assessment for the SDGs – Vol 2: For higher education institutions participating in assessments

Capitolul 4.2 Politici publice și strategii de mediu și dezvoltarea durabilă

Tema 1. Politici de mediu în sectoarele publice*

Un domeniu atât de marcat de incertitudine, cum este mediul natural, nu putea să scape preocupărilor de elaborare a politicilor globale și sectoriale; cu atât mai mult se justifică apariția și dezvoltarea politicilor de mediu, cu cât realizarea unor obiective de ordin economic și social reflectă natura probabilistică a evoluției mediului ca sistem, aflat în interdependență cu sistemele antropice. La aceasta se adaugă și faptul că mecanismul pieței, gândit și promovat în termenii economiei neoclasice, este implicat de o manieră secvențială și nesemnificativă în reglarea relației „mediu – sistem socioeconomic”, ceea ce reclamă intervenția puterii publice printr-un ansamblu de măsuri constituite ca parte componentă a politicii de mediu.

Obiectivele și instrumentele politicii de mediu

Politica de mediu reprezintă un ansamblu coerent de măsuri și mijloace necesare conservării capacității de suport a mediului natural.

Sub aspectul dinamicii, politica de mediu la nivelul Uniunii Europene s-a înscris în procesul de tranziție de la abordarea de tip sectorial la aceea de tip holist, integrator, aspect care se regăsește și în conținutul Programelor de Acțiune Pentru Mediu (PAM); dacă primele PAM-uri vizau protecția unor componente ale mediului natural (apă, aer), ultimele au ca punct de plecare stabilirea unor arii prioritare și dezvoltarea unor strategii tematice.

Aceasta orientare se menține și pentru PAM 8, aspectul distinctiv fiind atenția ce trebuie acordată formulării unor obiective bine definite, monitorizabile.

Obiectivele PAM 8 se subsumează scopului PAM 7 „O viață mai bună, în limitele Planetei”:

- reducerea emisiilor de GES;
- adaptarea la schimbările climatice;
- un model de creștere care să redea Planetei mai mult decât consumă (n.n. care să includă mai multe programe de conservare și potențarea suprafeței bioproductive disponibile);
- reducerea la zero a poluării;
- protejarea și refacerea biodiversității;
- reducerea presiunii producției și consumului asupra mediului și climei.

* Autor: prof. univ. dr. Costel Negrei

Pentru atingerea acestor obiective sunt formulate câteva premise:

- diversificarea stimulentei pentru conservarea mediului natural;
- eliminarea subvențiilor cu urmări negative asupra mediului natural, mai ales a subvențiilor pentru combustibilii fosili;
- utilizarea unor indicatori macroeconomici complementari PIB, care să reflecte adevărata contribuție a mediului la dezvoltarea economico-socială.

În prezent, obiectivele și rolul politicii de mediu pot fi rezumate astfel:

- fundamentarea deciziilor de reglementare a valorificării bunurilor ecosistemice;
- armonizarea relațiilor dintre mediul natural ca sistem și sistemul socioeconomic, la nivelul complexelor socioecologice;
- îmbunătățirea percepției mediului natural ca variabilă a bunăstării individuale și sociale;
- consolidarea suportului informațional al deciziilor de dezvoltare a complexelor socioecologice.

Indiscutabil, fezabilitatea oricărei politici de mediu depinde de posibilitățile de aplicare și de control asupra acesteia. Coerența, severitatea politicii de mediu sunt atribute de reținut, dar se pot transforma în simple speculații dacă, din motive obiective și/sau subiective, ansamblul măsurilor și mijloacelor pentru protecția mediului, pentru refacerea calității acestuia, nu pot fi aplicate într-o proporție suficient de mare.

Operaționalizarea politicii de mediu este o etapă importantă pentru asigurarea eficientizării, inclusiv din punct de vedere al armonizării impacturilor distributive, etapă a cărei parcurgere presupune satisfacerea următoarelor condiții:

- asigurarea resurselor umane calificate, a unei capacități de expertiză cât mai dezvoltate;
- existența unui cadru legislativ care să reflecte raportul dintre particular și general (pentru a putea acoperi cazuistica oferită de activitatea practică) și să se bazeze pe un transfer informațional consistent. Efectele politicilor de mediu se manifestă mai ales pe termen mediu și lung, motiv pentru care, respectând anumite cerințe, sunt de preferat evaluarea și valorificarea exigentă a rezultatelor cercetării și practicii interne și internaționale, trecută și prezentă;
- realizarea unei compatibilități sporite între instrumentele propuse a se utiliza în aplicarea politicii de mediu și baza tehnico-materială, ținând cont de posibilitățile de extindere și modernizare a acesteia;
- proiectarea unui sistem funcțional pentru controlul și autocontrolul aplicării politicii de mediu.

În efortul de aplicare a politicilor de mediu, elementul central este reprezentat de sistemul instrumentelor pentru protecția mediului. Pornind de la obiectivele politicii de mediu, dimensionate în funcție de problematica mediului și caracteristicile economico-sociale ale dezvoltării fiecărei țări, regiuni etc., se va structura sistemul instrumentelor alternative pentru atingerea obiectivelor formulate, sistem care, în timp, trebuie să își găsească susținerea în plan legislativ, al resurselor umane și tehnico-materiale.

Sintetic, prin politicile de mediu se preconizează utilizarea următoarelor tipuri de măsuri:

- măsuri directe (punctuale);
- măsuri indirecte și de susținere;
- măsuri economice generale.

Primul tip de măsuri se va concretiza în:

- instrumente legislative;
- instrumente economice;
- instrumente pentru sprijin orizontale;
- promovarea proiectelor de mediu.

Instrumentele legislative trebuie să asigure, în principal, un nivel ridicat de protecție a sănătății publice și a mediului, mai ales în cazul activităților care prezintă un nivel ridicat al riscurilor ecologice, precum și respectarea obligațiilor cuprinse în acordurile și convențiile internaționale pe probleme de mediu.

Instrumentele economice (taxe, subvenții, sisteme de consignație, acreditive de mediu, permise de poluare negociabile), acționând în direcția internalizării costurilor ecologice externe (a externalităților), corectează nivelul prețurilor și contribuie la o utilizare responsabilă a resurselor naturale, la diminuarea nivelului poluării și la o gestiune activă și eficientă a deșeurilor.

Instrumentele de sprijin orizontale vizează:

- ameliorarea bazei de date despre mediu;
- promovarea cercetării științifice și (dezvoltarea tehnologică este mai cuprinzătoare decât inovarea) în direcția creării unor tehnologii mai puțin poluante sau corective (cum ar fi cele pentru tratarea solurilor contaminate);
- ameliorarea planificării sectoriale și amenajării teritoriului;
- dezvoltarea sistemelor de informare a publicului și de formare profesională.

Sfera măsurilor indirecte și de susținere cuprinde:

⇒ revizuirea instituției proprietății privind:

- modul de utilizare a terenurilor;
- accesul pe proprietate;

- posibilitățile pe care comunitatea le poate valorifica cu scopul exercitării controlului asupra activității desfășurate în perimetrul proprietății.

⇒ raționalizarea costurilor de operaționalizare a politicii de mediu prin:

- îmbunătățirea sistemului informațional;
- simplificarea procedurilor juridice;
- reforme juridice.

Cel de-al treilea tip de măsuri – economice generale – exprimă necesitatea armonizării politicilor economice cu cele de mediu, în contextul programelor de ajustare, structurală și sectorială, prin politici monetare, bugetare, în domeniul piețelor de capital, energiei etc.

În cazul *politicii monetare*, prin rata dobânzii și rata de actualizare poate fi influențată dezvoltarea economică în consens cu restricțiile ecologice, sporind profitabilitatea unor domenii de activitate ca un bilanț pozitiv al impacturilor asupra mediului și, deci, schimbând direcția de mișcare a capitalului în favoarea conservării capacității de suport a sistemelor naturale.

Politica bugetară, în măsura în care va acorda o atenție mai mare veniturilor bugetare din taxe pe utilizarea resurselor, paralel cu reorientarea sistemului de subvenții, în direcția limitării distorsiunilor pe care acesta le generează la nivelul sistemului de prețuri și cu sporirea volumului de resurse financiare pentru susținerea programelor ecologice, poate juca, de asemenea, un rol important în diminuarea efectelor negative și amplificarea celor pozitive asupra mediului.

În domeniul *piețelor de capital*, pot fi întrevăzute măsuri de sprijinire financiară într-o proporție mai mare a sistemului de gestionare a resurselor și de control al poluării.

Politica energetică rămâne unul dintre principalele domenii cu impact semnificativ asupra calității mediului, influențând rata de substituție a diferitelor surse de energie, măsurile de politică energetică pot contribui la reducerea presiunii asupra ecosistemelor forestiere, dar și a nivelului și intensității poluării aerului, a altor componente ale mediului. Șocurile energetice se propagă în întregul sistem tehnico-productiv și social-economic, motiv pentru care „mesajul” lor trebuie să fie și unul în favoarea mediului. Nu în ultimul rând trebuie subliniat impactul *politicilor în domeniul investițiilor* asupra mediului; în cazul țărilor în curs de dezvoltare, cu o piață excedentară a forței de muncă, există riscul atragerii de investiții străine în domenii energofage, puternic poluante, astfel încât avantajele temporale legate de reducerea presiunii sociale și efectul antrenant asupra economiei se pot transforma, pe termen mediu și lung, în importante dezavantaje, sub forma unor costuri ecologice greu de suportat.

De aceea, politica investițională trebuie să fie una care să determine îmbunătățirea performanțelor economice și, deci, sporirea capacității de finanțare inclusiv a costurilor ecologice, fără a accepta din start practici care atentează grav, uneori ireversibil, la integritatea mediului.

Pe plan internațional, în sistemul pârghiilor de operaționalizare a politicilor de mediu, se conturează o tendință tot mai evidentă de extindere a instrumentelor indirecte (economice) de protecție a mediului.

Politica de mediu la nivel național și internațional, rolul politicilor publice în promovarea dezvoltării durabile

Politica de mediu are ca sistem de referință dezvoltarea durabilă a complexelor socioecologice, identificabile la diferite scări spațiale ale ierarhiei sistemelor, context în care interacționează, potențându-se reciproc, la nivelul politicilor economice și socioumane.

Prin conținutul său conceptul de dezvoltare durabilă relevă un spațiu tridimensional adaptativ, conectat la un spațiu spiritual, în care se asigură relații de armonie între sistemele economic, social și mediul natural, atât pentru prezent cât și pentru viitor (figura 4.1.17).

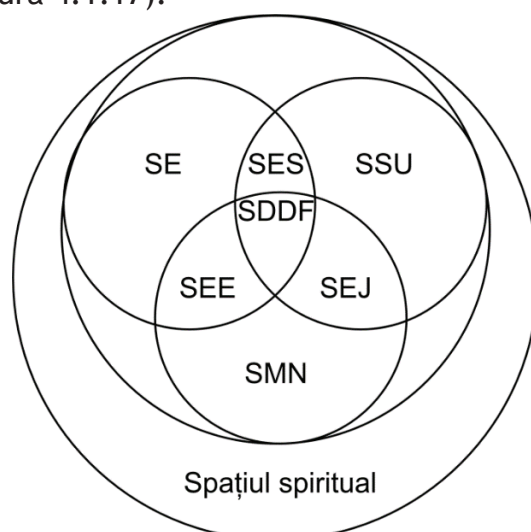

Figura 4.1.17 Modelul spațial al dezvoltării durabile

(adaptare după Louis Guay, 2004)

Sursa: Negrei și Calu, 2014

Spații de bază:

SE = spațiul economic

SSU = spațiul sociouman

SMN = spațiul mediului natural

Spații intermediare:

SES = spațiul economicosocial

SEE = spațiul ecoeficienței

SEJ = spațiul ecojustiției sociale

Spațiul țintă:

SDDF = spațiul dezvoltării durabile forte

Fiecare dintre cele trei spații de bază poate evolua, din perspectiva dezvoltării durabile, pe o traiectorie proactivă/pozitivă (+), pasivă/negativă (-) sau de echilibru (\pm).

Spațiul eficienței (SEE) subsumează:

✓ Spațiul eficienței economice, ca rezultat al interdependenței dintre economicitate (reducerea consumurilor pe unitatea de produs/serviciu) și eficacitate (contribuția la atingerea obiectivului de dezvoltare);

✓ Spațiul eficienței ecologice, care reflectă reducerea decalajului dintre costul privat și costul social al activităților umane prin internalizarea externalităților, astfel încât mecanismul economic să declanșeze interesul/disponibilitatea pentru conservarea mediului natural.

Spațiul socioeconomic (SSU) include ca elemente pe de o parte echitatea intragenerațională/de vecinătate și intergenerațională/patrimonială, iar pe de altă parte implicarea responsabilă a factorului uman în procesul de dezvoltare.

Spațiul ecojustiției (SEJ) se referă la accesul nediscriminatoriu la toate categoriile de servicii ecosistemice.

Spațiul dezvoltării durabile forte (SDDF) reprezintă spațiul armoniei dintre cele trei spații de bază, fiecare evoluând după o traiectorie de echilibru.

Dezvoltarea durabilă trebuie proiectată ținând cont de relațiile vectoriale dintre „mediul natural”, „mediul economic” și „mediul sociouman” (figura 4.1.18).

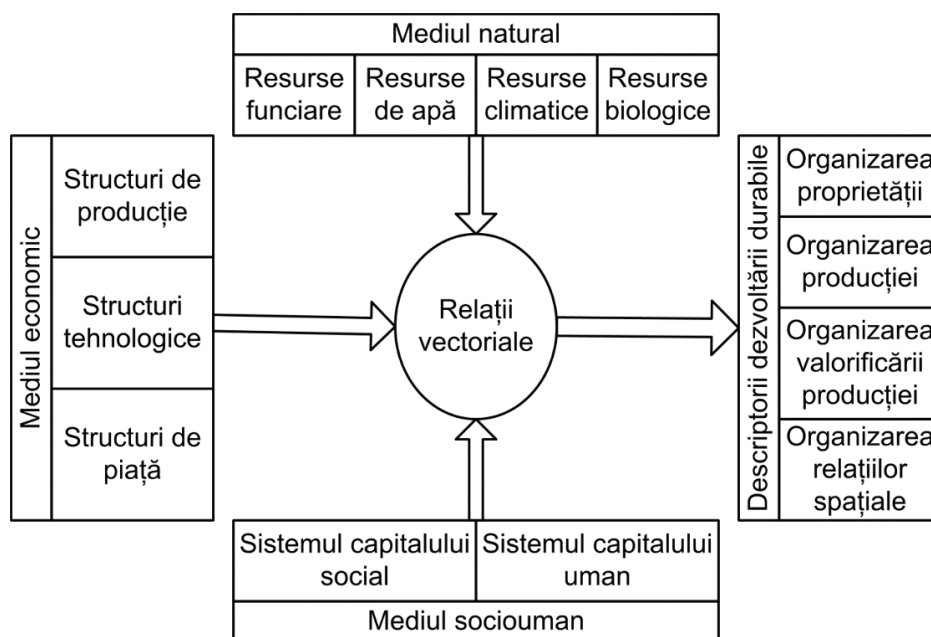

Figura 4.1.18 Vectorii de proiectare și descriptorii dezvoltării durabile

Sursa: Negrei și Calu, 2014

Vectorul „mediul natural” presupune o analiză a componentelor sale respectiv a resurselor funciare (cantitative, calitative, tehnologice) precum și a resurselor de apă, climatice și biologice.

O mențiune aparte trebuie făcută în legătură cu factorii mobilității în cadrul resurselor funciare calitative, aceasta având un rol deosebit de important în conservarea mediului natural, mai ales pe fondul industrializării și chimizării agriculturii.

Vectorul „mediul economic”, proiectat să răspundă trebuințelor societății umane, are ca principal element vectorial structurile de producție în funcție de care se dezvoltă în mod corespunzător structurile tehnologice; desigur, trebuie să luăm în calcul raportul dialectic dintre cerere și ofertă, ceea ce înseamnă atribuirea unui rol activ fiecăreia dintre cele două forțe ale pieței, conturându-se, în acest context, problema educării consumatorului din perspectivă ecologică.

Vectorul „mediul sociouman” include două categorii de elemente:

✓ capitalul social, respectiv diferitele instituții și relațiile de cooperare dintre acestea;

✓ capitalul uman, reflectat în abilitățile deprinderile și cunoștințele oamenilor.

Modul de relaționare a celor trei vectori permit identificarea și caracterizarea principalilor descriptori ai modelului dezvoltării durabile, ca opțiune față de modelele neoliberal și cooperatist (tabelul 4.1.3)

Tabelul 4.1.3 Descriptorii modelului dezvoltării durabile

Nr. crt.	Categoria de descriptori	Conținutul descriptorilor
1.	Criterii definitorii	<ul style="list-style-type: none"> - Integrarea pe piață a bunurilor și serviciilor generate de capitalul natural; - Disciplina bazată pe participare și responsabilitate; - Optimizarea bunăstării sociale.
2.	Organizarea proprietății	<ul style="list-style-type: none"> - Funcția economico-socială a proprietății, condiție a eficienței conservării mediului natural; - Consolidarea folosinței pe termen lung ca atribut al proprietății; - Concentrarea tehnică a terenurilor având ca sistem de referință sistemele ecologice aparținând mediului natural; - Atenuarea contradicției dintre conținutul și servituțile proprietății.
3.	Organizarea producției	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea fermelor agricole pe principiul multifuncționalității; - Specializarea producției în limitele impuse de conservarea biodiversității; - Creșterea nivelului de înzestrare tehnică și ocuparea completă a forței de muncă; - Fundamentarea integrată/holistă a deciziei și minimizarea riscurilor.

Nr. crt.	Categoria de descriptori	Conținutul descriptorilor
4.	Organizarea valorificării producției	- Integrarea producției și valorificării pe principiul procesului circular activ; - Gestionarea activă a producției secundare și a resturilor vegetale și animale.
5.	Organizarea relațiilor spațiale	- Adoptarea costurilor sociale comparative; - Armonizarea raportului dintre interesele sociale și individuale/grup.

Principii, instrumente și modalități de integrare a politicii de mediu

Oportunitatea integrării politicilor de mediu cu politicile sectoriale și globale rezultă din natura biunivocă a relației dintre mediu și sistemul tehnico-productiv și social-economic.

Premisele și principiile integrării ar putea fi rezumate astfel:

- asumarea publică de către diferite ministere a obiectivului de integrare a politicilor de mediu cu politicile sectoriale și globale;
- formularea unor obiective clare, concise, măsurabile, delimitate în timp și prin sistemul legislativ;
- adoptarea planificării anticipative, atunci când se pun în evidență impacte reciproce între politicile de mediu și cele sectoriale și globale;
- limitarea și eliminarea în timp a măsurilor contradictorii (încurajarea extinderii suprafețelor cultivate inclusiv în zone fragile și acordarea de sprijin, pe de altă parte, celor care consimt să conserve sau chiar să prezerveze astfel de zone);
- extinderea posibilităților de intervenție a societății civile în procesele decizionale.

Deși politicile de scoatere din circuitul agricol a terenurilor prezintă anumite inconveniente și nu constituie decât o ultimă soluție tranzitorie, ele pot permite realizarea simultană a obiectivelor agricole, bugetare și ale mediului înconjurător. Posibilitățile de concretizare a acestor avantaje sunt cu atât mai mari cu cât sunt satisfăcute următoarele condiții:

- programele de scoatere din circuitul agricol a anumitor terenuri vizează regiunile sensibile din punct de vedere ecologic, aflate în principalele zone de producție;
- amânarea acordată pentru scoaterea din circuitul agricol a acestor terenuri să fie suficientă, ca durată, pentru stimularea agricultorilor în direcția adoptării de activități propice mediului înconjurător;
- alegerea terenurilor ce urmează a fi scoase din circuitul agricol se va face în cadrul unei proceduri tip licitație, după criterii care se bazează pe

evaluarea incidenței externe probabile a continuării activității productive și pe estimarea economiilor bugetare potențiale care rezultă din retragerea terenurilor din circuitul agricol;

- programul de retragere a unor terenuri din circuitul agricol trebuie prezentat agricultorilor, având în vedere rolul acestora în conservarea, întreținerea și ameliorarea calității mediului.

Pentru a depăși limitele abordării sectoriale propunem stabilirea curbelor normală și reală de reflectare/asumare a problemelor mediului natural de referință în strategia de dezvoltare economicosocială a organizației, cu scopul identificării posibilităților de consolidare a performanței globale a acesteia.

Proiectarea algoritmului pentru evaluarea sustenabilității sistemului socioeconomic are ca punct de plecare principalele șase componente ale strategiei de dezvoltare:

- ✓ strategia generală (Msg);
- ✓ strategia de comunicare și marketing (Mcm);
- ✓ strategia de producție (Mp);
- ✓ strategia de asigurare cu resurse umane (Mru);
- ✓ strategia juridică și financiară (Mjf);
- ✓ strategia de cercetare-dezvoltare (Mcd).

La nivelul fiecărei componente identificăm un număr de elemente menite să reflecte preocuparea organizației în direcția creșterii performanței de mediu – componentă a performanței globale.

În acest scop putem intervieva personalul decident și operațional, astfel încât să obținem o evaluare cantitativă, pe o scară de la 1 la 5 a asumării responsabilităților privind mediul natural (tabelul 4.1.4).

Tabelul 4.1.4 Evaluarea cantitativă a reflectării problemelor mediului natural în strategia generală a organizației

Elemente	Nivel de reprezentare				
	1	2	3	4	5
1. Nivelul ierarhic de asumare a responsabilităților de mediu			3		
2. Ponderea cheltuielilor pentru mediu (mai puțin investițiile) în bugetul organizației		2			
3. Investiții pentru conservarea mediului natural		2			
4. Importanța acordată politicii de comunicare internă în managementul mediului natural		2			
5. Importanța acordată politicii de comunicare externă în managementul mediului natural	1				
6. Importanța acordată creșterii numărului susținătorilor ecologizării activității organizației			3		
7. Distribuirea eficientă a responsabilităților de mediu		2			
8. Perceperea necesității ecologizării activității organizației			3		
9. Perceperea necesității ecologizării activității din afara organizației			3		

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

Elemente	Nivel de reprezentare				
	1	2	3	4	5
10. Ponderea problemelor privind mediul natural în activitatea de cercetare dezvoltare	1				
$M_{sc} = \frac{\sum_{i=1}^{10} e_i}{50} = \frac{22}{50} \times 100 = 44\%$ Nivelul de reflectare a problemelor mediului natural					

Desigur, rezultatele interviului se pot baza și pe documente financiar – contabile, programe de acțiune etc., pe dovezi factice.

Atât principalele șase componente ale strategiei de dezvoltare cât și elementele acestora au fost ierarhizate utilizând metoda DELPHI, tehnica comparării binare, prin care am determinat coeficienții de importanță α_j (tabelul 4.1.5).

Tabelul 4.1.5 Diagnosticul global privind reflectarea problemelor mediului natural de referință în strategia de dezvoltare a organizației

Nr.crt.	Domeniul	Nivelul de reflectare (m_j)%
1.	Strategia generală (Msg), $\alpha_i = 0,15$	44
2.	Strategia de comunicare și marketing (Mcm), $\alpha_i = 0,18$	34
3.	Strategia de producție (Mp), $\alpha_i = 0,19$	72
4.	Strategia de asigurare cu resurse umane (Mru), $\alpha_i = 0,18$	57
5.	Strategia juridică și financiară (Mjf), $\alpha_i = 0,15$	44
6.	Strategia de cercetare-dezvoltare (Mcd), $\alpha_i = 0,15$	58

Diagnosticul global (M_g)

$$M_g = \frac{\sum_{j=1}^6 \alpha_j m_j}{6} = 8,6 \quad M_g = \frac{\sum_{j=1}^6 \alpha_j m_j}{6} = 8,6$$

Importanța și nivelul de reflectare ale problemelor mediului natural de referință au fost dispuse pe un sistem de axe rectangulare, astfel încât se delimitează trei zone de importanță (pe abscisă) și trei zone de reflectare (pe ordonată), figura 4.1.19.

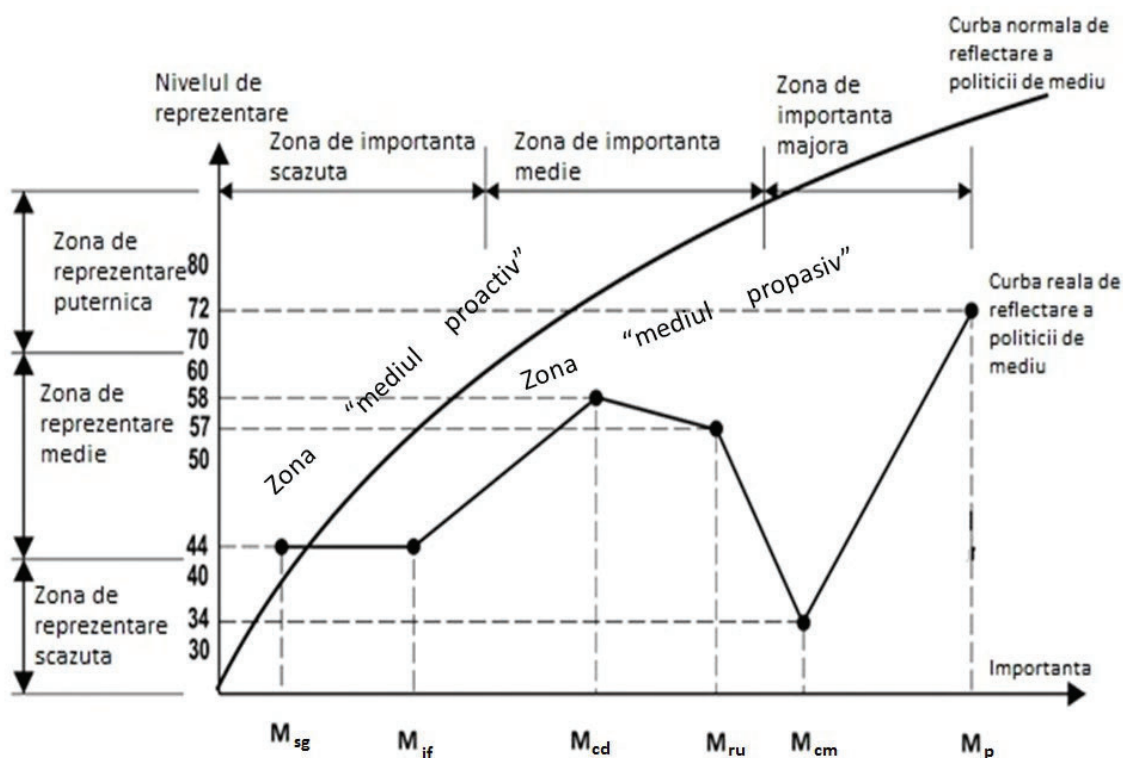

Figura 4.1.19 Curba normală și reală de reflectare a problemelor mediului natural în strategia de dezvoltare a organizației

Sursa: Negrei, 1997

Graficul din figura 4.1.19 evidențiază abaterile curbei reale de la curba normală, respectiv situațiile de „mediul natural proactiv” și „mediul natural propasiv”.

Adiționarea algebrică a abaterilor, exprimate procentual, ne oferă o măsură a integrării politicii de mediu în strategia de dezvoltare a organizației (tabelul 4.1.6)

Tabelul 4.1.6 Determinarea gradului de reflectare a performanței de mediu în strategia de dezvoltare a organizației

Nr.crt.	Componentele strategiei de dezvoltare	Abaterile curbei reale (%)	Abateri normalizate ¹⁵⁶ (%)
0	1	2	3
1.	Strategia generală (Msg)	+10	+1,5
2.	Strategia de comunicare și marketing (Mcm)	-62,2	-11,2
3.	Strategia de producție (Mp)	-24,2	-4,60
4.	Strategia de asigurare cu resurse umane (Mru)	-32,1	-5,8
5.	Strategia juridică și financiară (Mjf)	-22,80	-3,40
6.	Strategia de cercetare-dezvoltare (Mcd)	-20,50	-3,10
Total			-26,60

¹⁵⁶ Abaterile normalizate = col.3 x α_j

Pe baza rezultatelor consemnate în tabelul 4.1.6 putem formula următoarele concluzii:

- ✓ acceptând ipoteza că performanța economică (PE) și performanța socială (PS) nu au abateri semnificative față de curbele normale corespunzătoare, performanța de mediu (PM) înregistrează un deficit de 26,60%;
- ✓ cele mai mari abateri ale curbei reale de la curba normală corespunzătoare sunt înregistrate de componentele M_p , M_{cm} , M_{ru} ;
- ✓ în zona „mediu proactiv” se plasează o singură abatere, a M_{sg} ;
- ✓ cea mai mare abatere care se plasează în zona „mediu pasiv” este înregistrată de M_{cm} .

Subaprecierea severă a acestei componente, dovedește o viziune conservatoare în care managementului participativ nu i se recunoaște rolul tot mai mare în responsabilizarea tuturor lucrătorilor (dar nu numai) față de problemele protecției mediului natural.

În continuare, demersurile vor viza trei direcții:

- ✓ stabilirea pachetului de indicatori pentru performanțele economică (PE) și socială (PS), pentru a putea stabili abaterile dintre curbele normale și reale corespunzătoare;
- ✓ stabilirea pachetului de indicatori pentru identificarea fazei ciclului de dezvoltare în care se află sistemul socioeconomic în cauză, precum și a stării mediului natural de referință;
- ✓ determinarea coeficienților de corecție corespunzători fazei de dezvoltare, α_{dj} , respectiv stării mediului natural de referință, α_{mj} .

Considerând că dezvoltarea durabilă a organizației economicosociale corespunde unei situații de armonie între PM, PE și PS, (coeficienții de importanță sunt egali) suma abaterilor normalizate ale celor 3 componente ne oferă un ordin de mărime a evoluției performanței globale: cu cât suma abaterilor normalizate este mai mică, cu atât nivelul PG este mai mare.

Așa cum am subliniat, această apreciere trebuie corectată ținând cont de faza de dezvoltare a organizației α_{dj} și starea mediului natural de referință α_{mj} .

Instrumente utilizate pentru prevenirea poluării

Politica de mediu este de tip orizontal (transgresează toate celelalte politici sectoriale) și are ca sistem de referință politica de dezvoltare durabilă a sistemelor socioecologice.

Interferențele dintre cele două politici (de mediu și de dezvoltare durabilă) se regăsesc în practică și prin intermediul instrumentelor pentru protecția mediului natural (IPPM), figura 4.1.20 care, din punct de vedere al mecanismului de aplicare, sunt de tip „comandă-control” (sau directe) și economice (sau indirecte); în timp ce primele obligă agentul economic, chiar și în contextul unui mecanism de flexibilizare a impunerii, să se conformeze, instrumentele indirecte modifică doar

contextul decizional, agentul economic având mai multe opțiuni de armonizare a activității sale cu cerințele conservării mediului natural.

Natura economică a instrumentelor pentru protecția mediului se manifestă atunci când aplicarea acestora *determină o modificare a costurilor, respectiv a beneficiilor aferente diferitelor alternative tehnico-productive* promovate de agenții economici, de o manieră care să influențeze comportamentul într-un sens favorabil mediului natural.

Trebuie remarcată acțiunea indirectă a instrumentelor economice pentru protecția mediului, atâta vreme cât acestea modifică doar parametrii externi sistemului decizional, în limitele cerute de menținerea caracterului concurențial al pieței, și nu decizia în sine, care va reflecta capacitatea managerială a agentului economic.

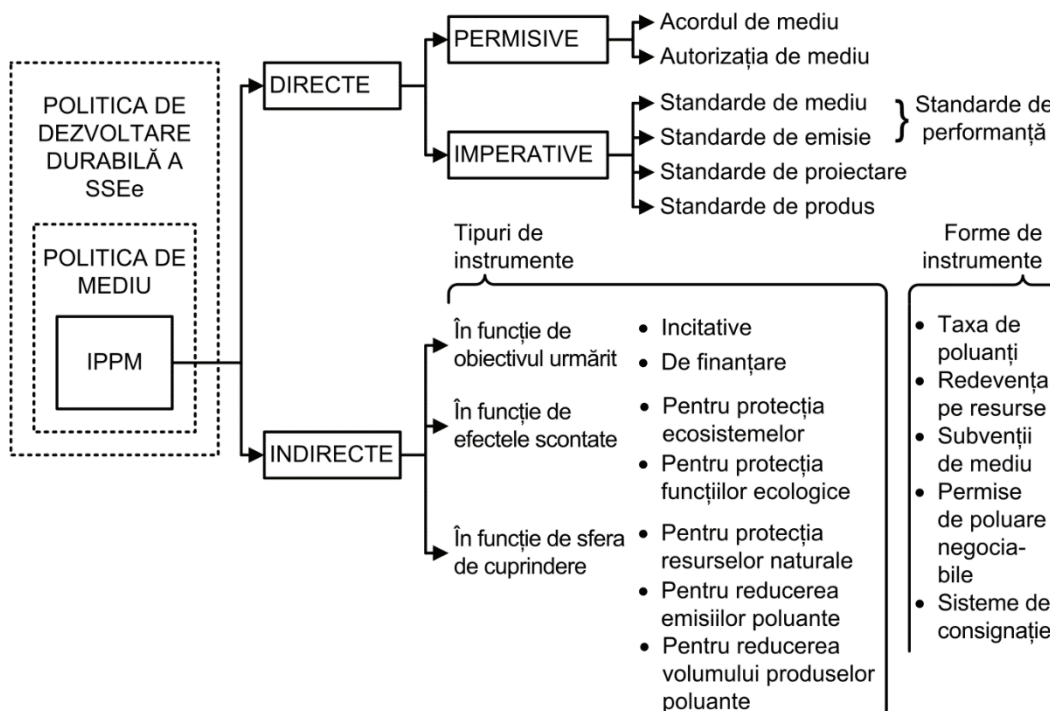

Figura 4.1.20 Structura instrumentelor pentru protecția mediului natural (IPPM)

Sursa: Negrei și Calu, 2014

Prin caracterul indirect, instrumentele economice pentru protecția mediului *nu se opun reglementărilor directe* (norme, standarde etc.) într-un asemenea domeniu, ci se alătură acestora, precum și instrumentelor nerestricțive (negocierea directă cu grupurile „țintă”, creșterea gradului de informare privind riscurile ecologice și bunăstarea socială etc.).

Comparativ, este de subliniat însă *superioritatea de principiu* a instrumentelor economice pentru protecția mediului în raport cu reglementările directe. Această afirmație ar putea fi contrazisă de realitatea imediată, caracterizată printr-o utilizare mult mai largă a măsurilor administrative de reducere a impactului negativ provocat de activitatea economico-socială asupra

mediului. O asemenea situație se explică, în cea mai mare parte, prin *ascendentul pe care-l manifestă „politicul” în relațiile cu „economicul”*, fapt ce denotă o percepere încă insuficientă a dimensiunii ecocrizei și a funcționalității tandemului „economie-mediu”.

Chiar și o simplă inventariere a limitelor celor două categorii de instrumente poate pune în evidență necesitatea de a acorda un rol mai important reglementărilor indirecte în negocierea conflictului dintre om și mediu și promovarea unui model de dezvoltare durabilă bazat pe raționalizarea procedurală.

În ceea ce privește normele și standardele prin care se stabilesc în mod direct restricțiile ecologice de desfășurare a unei activități, principalele limite se manifestă prin:

- *caracterul dual* – normele și standardele exprimând în același timp atât interdicția de a depăși un anumit nivel al emisiilor și efluenților, cât și „autorizarea” de a polua până la acest nivel fără a suporta cel puțin o parte din pagubele astfel provocate;

- *caracterul uniform* – ceea ce face ca, în condițiile unor ecobilanțuri diferite de la zonă la zonă, să apară posibilitatea înregistrării de „fraude ecologice”, atât în relațiile dintre regiunile aceleiași țări, cât și în relațiile dintre țări (în acest din urmă caz, fiind cunoscută tendința de transferare a activităților cu un puternic potențial poluant în țările care prevăd restricții ecologice mai puțin severe);

- *caracterul static* – normele și standardele riscând să se transforme într-un factor de blocaj în raport cu funcționalitatea relației „mediu-activitate economico-socială”;

- *favorizarea intervenționalismului în economie*, ceea ce poate diminua șansele evoluției economiei spre starea de optimalitate.

La rândul lor, reglementările indirecte sunt marcate de dificultățile în stabilirea nivelului financiar și/sau incitativ și asigurarea operaționalității (mai ales în cazul drepturilor de poluare negociabile), inclusiv ca urmare a opoziției factorilor politici.

Desigur, aceste dificultăți diferă în funcție de structura sistemului măsurilor indirecte de control al echilibrului ecologic.

În concordanță cu obiectivele politicii de mediu, instrumentele utilizate pentru conservarea capacității de suport a mediului natural sunt structurate după o serie de criterii (figura 4.1.17)

Din punct de vedere al *obiectivelor urmărite*, instrumentele economice pentru protecția mediului se pot clasifica în:

- instrumente de finanțare;
- instrumente de incitare (incitative).

Instrumentele de finanțare au ca obiectiv principal, în cel mai bun caz, alimentarea unor fonduri necesare finanțării proiectelor de mediu sau asimilate (exemplu: colectarea deșeurilor), dacă nu alimentarea bugetului de stat central sau a bugetelor de stat locale, din care pot fi finanțate, total sau parțial, și proiecte de mediu.

Pentru aceasta, quantumul în care se aplică este scăzut, astfel încât impactul asupra activității economico-sociale și asupra mediului este redus, dar întâmpină o mai mică rezistență din partea factorilor politici și decizionali, fiind astfel mai ușor de aplicat.

Instrumentele incitative au ca obiect principal descurajarea creșterii fondului și a stocului de capital tehnic activ în domeniile poluante sau a promovării de tehnologii „agresive” față de mediu.

Evident, în practică, cele două obiective – constituirea de fonduri pentru finanțarea și stimularea unui comportament adecvat cerințelor de menținere a autoportanței sistemului natural – se întrepătrund, distincția fiind necesară pentru stabilirea nivelului taxelor, impozitelor de mediu etc.

În afara unei astfel de delimitări, instrumentele economice pentru protecția mediului își pot pierde caracterul operațional, mai ales în cazul economiilor aflate în criză, când blocajele financiare sunt frecvente sau de lungă durată.

Din punct de vedere al *efectelor scontate*, instrumentele economice pentru protecția mediului se pot clasifica în:

- instrumente pentru protecția ecosistemelor;
- instrumente pentru protecția funcțiilor mediului.

Rațiunea acestei clasificări pornește de la faptul că poluarea tinde să-și transforme caracterul local sau regional în unul global și de aceea preocupările în direcția menținerii echilibrului ecologic nu mai pot fi centrate exclusiv la nivelul diferitelor ecosisteme, modelele elaborate trebuind să includă și relațiile dintre ecosisteme, deci mediul în ansamblul său. *Tendința de globalizare a poluării mută centrul atenției de la contradicția dintre necesarul de resurse și raritatea acestora, la contradicția dintre funcțiile ecologice și funcțiile economice ale mediului.* Instrumentele din prima categorie vizează doar implicit funcționarea mediului, ele putând să servească prioritar conservării suportului material natural al activității economico-sociale, neglijând suportul primordial – cel ecologic, care a făcut posibilă apariția și menținerea vieții pe pământ. Cu alte cuvinte, nivelul variabilelor la care se realizează cuplarea optimă între diferite ecosisteme poate să difere față de nivelul aceluiași variabile la care se asigură echilibrul fiecărui ecosistem în relația sa cu mediul economic, ceea ce impune și testarea compatibilității cu funcțiile mediului ca sistem.

Ținând cont de sfera de aplicare, instrumentele economice pentru protecția mediului se pot clasifica în:

- instrumente pentru protecția resurselor naturale;
- instrumente pentru reducerea volumului emisiilor și efluenților;
- instrumente pentru reducerea volumului produselor poluante.

Necesitatea de a opera cu acest criteriu rezultă din faptul că orice proces de producție „atentează” la capitalul natural, atât prin consumul de resurse naturale pe care-l presupune (cantitativ, calitativ și structural), cât și în fazele producției propriu-zise și consumului.

Identificarea factorilor interesați, consultarea publică și transparența decizională

Marea diversitate a bunurilor ecosistemice generate de mediul natural (incluzând ecosisteme și complexe de ecosisteme naturale, seminaturale și antropizate) se regăsește într-o diversitate la fel de mare a intereselor, respectiv utilizatorilor bunurilor ecosistemice.

Acest aspect explică faptul că politica de mediu este o politică de tip orizontal, în sensul că scopul și obiectivele acesteia trebuie să se regăsească/integreze în actul decizional al tuturor actorilor publici și privați.

Contextul enunțat, face dificilă consultarea publică și transparența decizională în procesul de fundamentare și operaționalizare a politicii de mediu și de aceea metodele utilizate presupun o bună pregătire în domeniu a factorilor implicați.

Ca problemă, identificarea factorilor interesați și transparența decizională sunt obiective ale comunicării în managementul mediului, atât în interiorul cât și în exteriorul organizațiilor, atât în condiții de normalitate ecologică cât și de criză ecologică.

Modelul simplificat de percepere a mediului natural (figura 4.1.21) oferă un cadru coerent de diagnosticare a relației dintre mediul natural și diferitele categorii de utilizatori (primari, secundari, terțiari) cu ajutorul formelor de exprimare a variabilelor de stare (experiența, caracteristicile individului/grupului, personalitate și eficacitate, teritorialitate și etnocentrism, identitate, sisteme de valori), variabilelor de legătură (percepția senzorială, categorii și sisteme de gândire, atitudini, comunicare și informare) și variabilelor de ieșire (opțiunea și comportamentul, formularea politicii și a deciziei, sisteme de utilizare a bunurilor ecosistemice/resurselor naturale de către om.

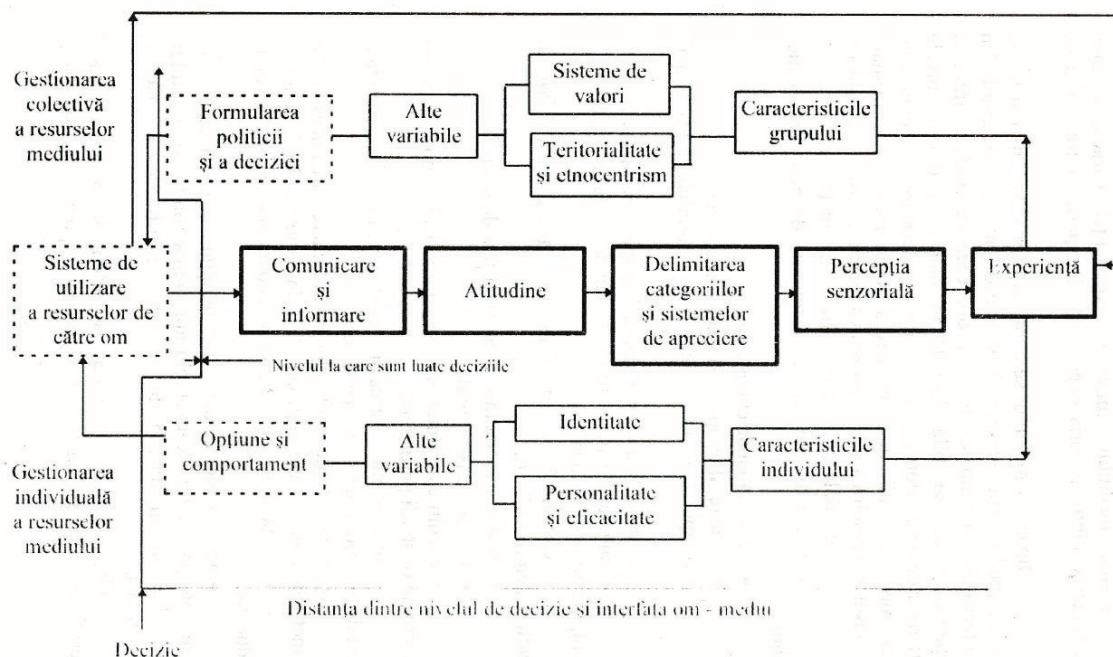

Figura 4.1.21 Modelul simplificat de percepere a mediului

Sursa: Backer, 1992

În mod curent, sunt utilizate ca metode ancheta sociologică, dezbaterea de grup, sondajul de opinie.

- **Legislația de mediu pentru acțiuni climatice, viață marină, viață terestră, în acord cu parteneriatele realizate la nivel european. Reglementari în cadrul sectorului public.**

Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin”

În conformitate cu articolul 17 alineatul (2) din această directivă, România trebuie să își revizuiască strategia marine o dată la șase ani. Astfel, în 2020 a fost actualizat programul de monitorizare pe baza celui elaborat în 2014, conform cerințelor art. 11 Program de monitorizare, a Anexei V. Programe de monitorizare și a Ghidului de raportare, elaborat de Comisia Europeană.

Obiectivul central al directivei-cadru „Strategia pentru mediul marin” este atingerea stării ecologice bune a mediului marin în cele patru regiuni marine ale Uniunii Europene, inclusiv Regiunea marină Marea Neagră.

Pentru atingerea acestui deziderat, statele membre, inclusiv România, trebuie să elaboreze strategia marină la nivel național, care cuprinde următoarele etape:

- Evaluarea stării ecologice a mediului marin, care se stabilește conform articolului 8. Evaluare, a articolului 9. Determinarea stării ecologice bune și a articolului 10. Stabilirea obiectivelor de mediu;

- Programul de monitorizare a componentelor ecosistemului marin, a presiunilor antropice, a impactului produs de acestea asupra diversității ecologice se stabilește și se actualizează conform cerințelor articolului 11 al directivei-cadru;
- Programul de măsuri pentru atingerea stării ecologice bune se stabilește conform articolelor 13. Program de măsuri și 14. Excepții;
- Cooperarea la nivel regional (art. 6).

Informațiile raportate de România vor fi utilizate de serviciile Comisiei pentru a evalua, în temeiul articolului 12, dacă elementele notificate sunt conforme cu cerințele DCSMM (a se vedea evaluarea programelor de monitorizare din 2014), precum și coerența datelor din diferitele regiuni sau subregiuni marine ale Uniunii. În conformitate cu abordarea raportării DCSMM din 2018 privind articolele 17 și 18, serviciile Comisiei vor utiliza numai informațiile raportate electronic în fișierele XML de către statele membre pentru evaluarea sa prevăzută la articolul 12.

Informațiile raportate vor servi, de asemenea, pregătirii rapoartelor către Parlamentul European, Consiliu și publicul larg, privind punerea în aplicare a DCSMM. Toate informațiile raportate vor fi puse la dispoziția publicului prin intermediul platformei WISE-Marine, un sistem de gestionare a datelor și informațiilor privind mediul marin, care arată eforturile depuse în întreaga Europă cu privire la punerea în aplicare a DCSMM.

Pactul Ecologic European

Pactul Ecologic European a fost lansat de Comisia Europeană la data de 11 decembrie 2019 și reprezintă strategia actuală de creștere a Uniunii Europene ca răspuns la urgența climatică și planul prin care se asigură sustenabilitatea economiei unionale. Acesta își propune să asigure neutralitatea climatică până în 2050 și decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, să protejeze capitalul natural al UE și sănătatea și bunăstarea cetățenilor împotriva riscurilor legate de mediu și a efectelor aferente.

În cuprinsul Pactului este evidențiată necesitatea unei abordări holistice și transsectoriale, de reformare a politicilor în materie de aprovizionare cu energie curată în toate sectoarele economice și industriale, de-a lungul lanțului de producție și de consum, pentru proiectele de infrastructură de mare anvergură, în sectorul transporturilor, al alimentației și agriculturii, al construcțiilor, al fiscalității și al prestațiilor sociale. În acest scop, Pactul a propus o serie de acțiuni și inițiative care acoperă domeniul climei, al mediului, al energiei, al transporturilor, sectorul industrial, agricultura și finanțarea durabilă, toate acestea fiind interconectate.

Cronologia inițiativelor legislative și strategiilor realizate în baza Pactului Ecologic European este disponibilă în continuare.

1. Legea europeană a climei

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”) este unul din pilonii Pactului Ecologic European.

Legea europeană a climei stabilește un cadru pentru:

- reducerea ireversibilă și progresivă a emisiilor antropice de gaze cu efect de seră și pentru sporirea absorbțiilor de carbon, în vederea îndeplinirii obiectivului pe termen lung privind temperatura prevăzut la art. 2 alin. (1) lit. (a) din Acordul de la Paris;
- realizarea de progrese în vederea îndeplinirii obiectivului global în materie de adaptare stabilit la art. 7 din Acordul de la Paris.

Obiective în materia reducerii emisiilor antropice de gaze cu efect de seră

Legea prevede:

- un obiectiv obligatoriu pe termen lung – realizarea neutralității climatice în Uniune până în 2050, astfel încât să se ajungă la zero emisii nete până la acea dată, iar Uniunea să obțină ulterior un bilanț negativ al emisiilor;
- un obiectiv obligatoriu intermediar pentru anul 2030 – o reducere internă a emisiilor nete de gaze cu efect de seră (emisii după deducerea absorbțiilor) cu cel puțin 55 % până în 2030 comparativ cu nivelurile din 1990;
- un obiectiv obligatoriu intermediar pentru anul 2040 care urmează a fi propus de Comisie, sub aspectul unei ținte concrete, în cel mult șase luni de la prima evaluare la nivel global prevăzută la art. 14 din Acordul de la Paris și care va avea loc la Conferința Părților la Acordul de la Paris din anul 2023.

Obiective în materie de adaptare

Legea prevede:

- asigurarea de către instituțiile relevante ale Uniunii a progreselor continue în ceea ce privește sporirea capacității de adaptare, consolidarea rezilienței și reducerea vulnerabilității la schimbările climatice, în conformitate cu art. 7 din Acordul de la Paris;
- asigurarea de către instituțiile relevante ale Uniunii a faptului că politicile de adaptare din Uniune și din statele membre sunt coerente, se susțin reciproc, asigură beneficii conexe pentru politicile sectoriale și acționează în direcția unei integrări mai bune și consecvente a adaptării la schimbările climatice în toate domeniile de politică, inclusiv politicile și acțiunile socioeconomice și de mediu relevante, după caz, precum și în acțiunea externă a Uniunii.

- acestea se concentrează, în special, asupra populațiilor și sectoarelor cele mai vulnerabile și mai afectate și identifică deficiențele în acest sens, în consultare cu societatea civilă;

- adoptarea de către Comisie a unei strategii a Uniunii privind adaptarea la schimbările climatice în conformitate cu Acordul de la Paris și revizuirea periodică a acesteia;

- adoptarea și punerea în aplicare de către statele membre a unor strategii și planuri naționale de adaptare, luând în considerare strategia Uniunii privind adaptarea și pe baza unor analize solide, evaluări ale progreselor înregistrate și indicatori în materie de schimbări climatice și vulnerabilitate, în conformitate cu cele mai bune și mai recente dovezi științifice disponibile.

În strategiile lor naționale de adaptare, statele membre țin seama de vulnerabilitatea deosebită a sectoarelor relevante, între care sectorul agricol, sistemele de apă și alimentare, precum și cel de securitatea alimentară, și promovează soluțiile bazate pe natură și adaptarea bazată pe ecosisteme. Statele membre au obligația să actualizeze periodic strategiile și să includă informațiile actualizate conexe în raportul care trebuie prezentat în temeiul art. 19 alin. (1) din Regulamentul (UE) 2018/1999.

2. Regulamentul (UE) 2018/842 privind partajarea eforturilor – Regulamentul ESR:

- stabilește obiective anuale obligatorii de reducere a emisiilor pentru fiecare stat membru în sectoarele agriculturii, deșeurilor, transportului rutier, construcțiilor, energiei, procese industriale și utilizarea produselor, pentru activități care nu intră în domeniul de aplicare al sistemului de comercializare a certificatelor de emisii sau al altor acte legislative specifice;

- combină responsabilitatea națională pentru atingerea obiectivelor comune în materie de climă (integritatea mediului) cu flexibilitatea statelor membre de a pune în aplicare măsurile adecvate, ținând seama de circumstanțele naționale (subsidiaritate).

3. Regulamentul (UE) 2018/841 privind exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură – Regulamentul LULUCF

Stabilește norme privind monitorizarea, raportarea și contabilizarea emisiilor și a absorbțiilor de dioxid de carbon care rezultă din exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură (*land use, land use change and forestry* – LULUCF).

4. Regulamentul (UE) 2018/1999 privind guvernarea uniunii energetice și a acțiunilor climatice

Stabilește un nou cadru de contabilizare și de raportare pentru gazele antropice cu efect de seră, pentru proiecțiile privind emisiile, pentru strategiile de

dezvoltare cu emisii reduse de carbon și pentru politicile și măsurile de atenuare, stabilind în sarcina statelor membre inclusiv obligația de a elabora:

- planuri naționale integrate privind energia și clima pentru perioada 2021-2030 până la 31 decembrie 2019, iar apoi până la 1 ianuarie 2029 și, ulterior, la fiecare 10 ani;
- strategii de reducere a emisiilor pe termen lung din perspectiva unei perioade de 50 de ani, în vederea contribuției la obiectivele mai ample ale dezvoltării durabile și la obiectivul pe termen lung stabilit prin Acordul de la Paris;
- rapoarte bienale privind progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a planurilor, începând cu 15 martie 2023, pentru a urmări progresele înregistrate în cele cinci dimensiuni ale uniunii energetice.

5. Regulamentul (UE) 2015/757 privind monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de dioxid de carbon generate de transportul maritim

Stabilește sistemul pentru monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de dioxid de carbon generate de transportul maritim, în vederea alinierii acestuia la sistemul global de colectare a datelor pentru consumul de păcură al navelor care a fost introdus de Organizația Maritimă Internațională.

6. Regulamentul (UE) 2019/631 – de stabilire a standardelor de performanță privind emisiile de CO₂ pentru autoturismele noi și pentru vehiculele utilitare ușoare noi

Stabilește cerințe de performanță privind emisiile de CO₂ generate de autoturismele noi și de vehiculele utilitare ușoare noi (camionete). Aceste cerințe vor contribui la atingerea obiectivului UE de a-și reduce până în 2030 cu 30 % față de nivelurile din 2005 emisiile de gaze cu efect de seră din sectoarele care nu sunt incluse în sistemul de comercializare a cotelor de emisii (ETS).

Pachetul legislativ „Pregătiți pentru 55” („Fit for 55”)

La 14 iulie 2021, Comisia Europeană a publicat pachetul legislativ „Fit for 55” care reprezintă un set de propuneri legislative interconectate care urmărește atingerea obiectivului obligatoriu stabilit prin Legea Europeană a Climei: asigurarea unui tranziții echitabile, competitive și ecologie în scopul reducerii interne a emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 55% până în anul 2030 raportat la nivelul anului 1990, astfel încât până în 2050, Uniunea să atingă neutralitatea climatică.

Pachetul „Fit for 55” include un mix de politici care vizează:

- ☐ **un preț al carbonului:**
 - modificări ale schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii și aplicarea acesteia la noi sectoare (EU-ETS);
 - măsuri pentru prevenirea relocării emisiilor de carbon (CBAM).

- ❑ **stabilirea unor obiective mai ambițioase la nivel național și la nivel UE:**
 - obiective anuale obligatorii în materie de emisii de gaze cu efect de seră în sectoare care nu fac obiectul schemei EU-ETS (ESR);
 - instituirea unor instrumente pentru prezervarea și creșterea capacității naturale de stocare a dioxidului de carbon (LULUCF);
 - utilizarea crescută a energiei regenerabile (RED);
 - creșterea eficienței energetice (EED);
 - alinierea politicilor de impozitare la obiectivele Pactului Ecologic European.
- ❑ **norme/standarde:**
 - dezvoltarea mai rapidă a modurilor de transport cu emisii reduse prin introducerea infrastructurii de combustibili alternativi care să le susțină (AFIR);
 - standarde de emisii CO₂ pentru autoturisme și vehicule comerciale ușoare;
 - obligații privind combustibili derivați din surse regenerabile pentru domeniul aviației (ReFuel EU) și maritim (FuelEU).
- ❑ **măsuri de sprijin:**
 - crearea Fondului Social pentru Acțiuni Climatice;
 - consolidarea Fondului de Modernizare și a Fondului pentru inovare EU ETS;
 - folosirea veniturilor ca urmare a licitării certificatelor de emisii ale statelor membre pentru sprijinirea proiectelor legate de climă și energie, inclusiv decarbonizare în sectorul transporturilor rutiere și al construcțiilor.

De asemenea, tot în cadrul pachetului, următoarele inițiative au fost comunicate la 15 decembrie 2021:

- Reducerea emisiilor de metan în sectorul energetic;
- Revizuirea Directivei privind performanța energetică a clădirilor (DPEC);
- Revizuirea celui de-al treilea pachet privind energia pentru gaze (Directiva 2009/73/UE și Regulamentul 715/2009/UE) pentru a reglementa piețele competitive de gaze decarbonizate.

Propunerile lansate în 2021 în responsabilitatea MMAP vizează modificările aduse:

- Sistemului UE de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră (ETS);
- Regulamentului privind partajarea eforturilor (ESR);
- Regulamentului privind exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură (LULUCF);
- Regulamentului privind standardele de CO₂ pentru autovehicule ușoare și autoutilitare.

Aplicații practice

1. Efectele distributive ale politicii de mediu în schimburile economice internaționale.
Scopul: identificarea și analizarea efectelor distributive/impacturilor aplicării politicilor de mediu și promovarea măsurilor de atenuare (ODD 10).
 2. Studiu de oportunitate privind introducerea impozitului pe combustibilul pentru încălzit.
Scopul: întreprinderea unor acțiuni concrete pentru combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora (ODD 13).
 3. Determinarea nivelului optim al poluării mediului natural.
Scopul: întreprinderea unor acțiuni concrete pentru combaterea schimbărilor climatice și a efectelor acestora (ODD 13).
-

Referințe bibliografice

- Backer, P. (1992). *Le management vert*. Paris: DUNOD.
- Negrei, C. (1997). *Operatori, politici, comunicare în managementul mediului*. București: Editura ProTransilvania.
- Negrei, C. (1999). *Instrumente și metode în managementul mediului*. București: Editura Economică.
- Negrei, C., Calu, D. (2014). *Politica de mediu și dezvoltarea complexelor socioeconomice*. București: Editura ASE.
- Negrei, C. (2021). *Economia mediului și dezvoltarea durabilă*. vol. Dezvoltare durabilă și reziliență. București: Editura Academiei Române.

Tema 2. Gestionare de proiecte de mediu pentru dezvoltarea durabilă*

Politici și legislație aplicabilă în proiecte de mediu și dezvoltare durabilă

Din 1973, Comisia Europeană realizează programe de acțiune pentru mediu (EAP), care sunt planuri pe termen lung pentru legislația viitoare și obiectivele politicii de mediu în UE.

* Autor: prof. univ. dr. Carmen Valentina Rădulescu

Articolul 11 și articolele 191-193 (Titlul XX MEDIUL) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) spun că UE are competența de a acționa în toate domeniile politicii de mediu, cum ar fi poluarea aerului și a apei, gestionarea deșeurilor, precum și schimbările climatice. Puterea sa este limitată de principiul subsidiarității și de necesitatea unanimității în Consiliu atunci când vine vorba de chestiuni de finanțe, urbanism, utilizarea terenurilor, managementul apei, sursele de energie și structura aprovizionării cu energie (Parlamentul European, 2022).

Scopul Pactului ecologic european este de a face ca Europa să atingă neutralitatea climatică până în 2050. Pentru ca acest obiectiv să fie obligatoriu din punct de vedere juridic, Comisia a propus o lege europeană privind clima (Regulamentul (UE) 2021/1119 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 iunie 2021 de stabilire a unui cadru pentru atingerea neutralității climatice și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”), precum și un nou obiectiv mai ambițios de reducere a efectului de seră net emisiile de gaze cu cel puțin 55 la sută până în 2030, comparativ cu nivelurile din 1990. (EUR-LEX, 2022).

Pentru a ne atinge obiectivele de reducere a emisiilor de carbon, trebuie să reducem emisiile în toate domeniile, de la industrie și energie până la transport și agricultură. Schimbările climatice reprezintă o amenințare pentru întreaga lume și pot fi oprite doar printr-un răspuns din partea întregii lumi. Din acest motiv, UE este implicată în acțiunile climatice și își ajută partenerii internaționali, în special prin Convenția-cadru a ONU privind schimbările climatice (UNFCCC) și Acordul său de la Paris. UE, de asemenea, ia măsuri de adaptare la schimbările climatice pentru a face față efectelor schimbărilor climatice care se vor întâmpla indiferent de situație.

Conform raportului *Mediul European – Starea și Perspectiva 2020* (SOER 2020), schimbările climatice și ecosistemelor lumii care au avut loc începând cu anii 1950 sunt primele de acest fel în sute de mii de ani. Din 1950, populația lumii a crescut de trei ori, în timp ce numărul oamenilor care locuiesc în orașe a crescut de patru ori. Odată cu modul în care crește acum, este probabil ca presiunile de mediu să se înrăutățească în continuare, dăunând sănătății și bunăstării oamenilor atât în mod direct, cât și indirect. Acest lucru este valabil mai ales pentru industriile care au cel mai mare efect asupra mediului, cum ar fi alimentația, transporturile, energia, infrastructura și clădirile (Consiliul Europei, 2019).

La nivel național, principalele legi care protejează mediul sunt cele care sunt în conformitate cu legislația UE. Ca drept primar, tratatele fondatoare sunt principalele reguli ale UE pentru protejarea mediului. Ca drept secundar, regulamentele, directivele, deciziile și comunicatele de presă sunt principalele reguli ale UE pentru protecția mediului. Dreptul Uniunii Europene provine din trei locuri: drept primar, drept secundar și drept suplimentar (RESPONS, 2022).

Tratatele care au înființat Uniunea Europeană sunt principalele surse ale dreptului primar. Sursele secundare sunt instrumente juridice care se bazează pe tratate. Acestea includ legislația secundară unilaterală, convențiile și acordurile.

Izvoarele dreptului care nu sunt în tratate se numesc „surse suplimentare”. În acest grup se află Curtea de Justiție, dreptul internațional și principiile juridice generale.

Agenția Națională pentru Protecția Mediului gestionează un site național pentru mediu în România (anpm.ro). Acest portal conține informații despre toate subiectele importante și este un loc bun pentru a găsi documente juridice. Potrivit OUG nr. 195/2005 privind protecția mediului, care a fost modificat prin Legea nr. 265/2006, Agenția Națională pentru Protecția Mediului (ANPM) este autoritatea competentă pentru protecția mediului.

Cu excepția Gărzii Naționale de Mediu și a structurilor subordonate acesteia, legea spune că procesul de reglementare este condus de autoritățile însărcinate cu protecția mediului. Dacă este necesar, emit și acte de reglementare.

ANPM (2022):

- coordonează toată activitatea națională de reglementare;
- urmează proceduri și emite acte de reglementare în baza competențelor conferite prin acte normative;
- Ajută autoritatea centrală pentru protecția mediului să elaboreze proiecte de legi care protejează mediul;
- Asigură și coordonează implementarea legilor specifice care transforma Directivele Europene în legi orizontale;
- Se asigură că sunt respectate actele de reglementare emise și, dacă nu sunt, ia măsurile legale necesare.
- Se asigură că sunt instituite obligații de mediu pentru activități sau proiecte care trebuie să respecte regulile articolului 10 din OUG 195/2005.

Pe site-ul ANPM, puteți găsi directive, regulamente, ordonanțe de urgență, decizii, ordine, protocoale, convenții, decizii, ordonanțe, legi și ordonanțe de urgență. Acestea se încadrează în următoarele categorii (ANPM, 2022):

- ✓ Biodiversitate;
- ✓ Biosecuritate;
- ✓ *Dezvoltare durabilă*;
- ✓ Emisii industriale;
- ✓ General;
- ✓ Laboratoare;
- ✓ Managementul riscului;
- ✓ Radioactivitate;
- ✓ Reglementări;
- ✓ Schimbări climatice;
- ✓ Sol-subsol;
- ✓ Zgomot ambiant.

În această situație, există fonduri disponibile la nivel european și național, precum și implicit pentru proiecte de mediu, pentru a ajuta la îndeplinirea obiectivelor de mediu.

În cele din urmă, cele peste 200 de acte normative (directive, reglementări și decizii) care au fost adoptate din 1970 alcătuiesc cadrul legal al politicii comunitare privind protecția mediului. Acestea sunt instrumentele legislative (acestea constituie așa-numita comunitate *acquis*).

Pe site-ul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene găsiți cadrul legal de care aveți nevoie pentru a accesa sau gestiona fonduri pentru proiecte de mediu (<https://mfe.gov.ro/minister/legislatie/>). Dintre cele mai recente, enumerăm:

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 24/2021** pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de relansare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 48/2021** pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 130/2020 privind unele măsuri pentru acordarea de sprijin financiar din fonduri externe nerambursabile, aferente Programului operațional Competitivitate 2014-2020, în contextul crizei provocate de COVID-19, precum și alte măsuri în domeniul fondurilor europene

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 72/2021** pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 133/2020 privind unele măsuri pentru sprijinirea categoriilor de elevi cei mai defavorizați care beneficiază de sprijin educațional pe bază de tichete sociale pe suport electronic pentru sprijin educațional acordate din fonduri externe nerambursabile, precum și unele măsuri de distribuire a acestora

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124/2021** privind stabilirea cadrului instituțional și financiar pentru gestionarea fondurilor europene alocate României prin Mecanismul de redresare și reziliență, precum și pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 155/2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de redresare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 133/2021** privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2021-2027 alocate României din Fondul european de dezvoltare regională, Fondul de coeziune, Fondul social european Plus, Fondul pentru o tranziție justă

- **Hotărârea Guvernului nr. 511/2021** pentru completarea art. 40 alin. (1) din Normele metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 40/2015 privind gestionarea financiară a fondurilor europene pentru perioada de programare 2014-2020, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 93/2016

- **Hotărârea Guvernului nr. 519/2021** pentru aprobarea Acordului de modificare și reconfirmare a Acordului de finanțare din data de 19 noiembrie 2013 dintre Guvernul României și Fondul European de Investiții, semnat la Luxemburg la 18 iunie 2020 și la București la 24 septembrie 2020

- **Hotărârea Guvernului nr. 532/2021** privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 379/2020 pentru aprobarea Metodologiei de ajustare a prețurilor în cadrul devizelor generale aferente proiectelor de infrastructură publică finanțate prin Programul operațional Infrastructură mare 2014-2020

- **Hotărârea Guvernului nr. 567/2021** pentru re aprobarea Notei de fundamentare privind necesitatea și oportunitatea efectuării cheltuielilor aferente proiectului „Modernizarea infrastructurii hardware și software a Sistemului național unic pentru apeluri de urgență”

- **Hotărârea Guvernului nr. 757/2021** privind decertificarea definitivă a cheltuielilor cuprinse în declarația finală de cheltuieli și aplicația de plată a soldului final aferente Programului operațional sectorial „Transport” 2007-2013

- **Hotărârea Guvernului nr. 1.215/2021** pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 558/2020 privind aprobarea Programului Național INNOTECH STUDENT, finanțat în cadrul Programului operațional Capital uman 2014-2020

- **Hotărârea Guvernului nr. 1.287/2021** pentru modificarea art. 13 din Schema de ajutor de stat privind sprijinirea investițiilor destinate promovării producției și distribuției de energie termică în sistem centralizat, din surse regenerabile mai puțin exploatate, respectiv biomasă, biogaz, energie geotermală, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1.037/2020

- **Hotărârea Guvernului nr. 1.317/2021** pentru aprobarea Memorandumului de înțelegere dintre Guvernul României și Banca Mondială privind Parteneriatul pentru modernizarea administrației publice și sprijinirea reformelor structurale, semnat la București la 13 iulie 2021

- **OMIPE nr. 721/2021** privind modalitatea de prezentare a CV-urilor în procesul de accesare/implementare a fondurilor europene gestionate de MIPE

- **OMIPE nr. 1231/04.11.2021** privind aprobarea normelor procedurale interne pentru atribuirea contractelor de închiriere de spații destinate desfășurării activității structurilor aparatului central al Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene și Direcțiilor Regionale Infrastructura ale Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene (Ministerul Investițiilor și Fondurilor Europene, 2022).

Regulamentul privind prevederile comune (RPC) stabilește reguli comune pentru fondurile UE furnizate în comun cu statele membre și regiunile. Din 2021 până în 2027, se aplică pentru opt fonduri:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDR);
- Fondul de coeziune (FC);
- Fondul social european Plus (FSE+);
- Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și acvacultură (FEPAM);

- Fondul pentru o tranziție justă (FTJ);
- Fondul pentru azil și migrație (FAM);
- Instrumentul pentru gestionarea frontierelor și vize (IGFV);
- Fondul pentru securitate internă (FSI).

Următoarele instituții sau grupuri sunt implicate în coordonarea, punerea în aplicare a instrumentelor structurale și gestionarea acestora:

- ✓ Comitetul Național de Coordonare pentru Instrumentele Structurale
- ✓ Comitetele de Monitorizare
- ✓ Autoritatea Națională pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale
- ✓ Autoritățile de Management pentru Programele Operaționale Sectoriale și Programul Operațional Regional
- ✓ Organismele Intermediare
- ✓ Autoritățile de Certificare și Plăți
- ✓ Autoritatea de Audit
- ✓ Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice
- ✓ Beneficiarii finali

Managementul programelor/proiectelor

În 1992, Comisia Europeană (CE) a adoptat „Project Cycle Management (PCM)”, care este un set de instrumente pentru dezvoltarea și gestionarea proiectelor bazate pe metoda de analiză a Cadrului logic (Matricea logică). Această metodă a fost deja folosită de multe instituții și organizații de finanțare din întreaga lume, inclusiv din statele membre ale Uniunii Europene, și a fost încurajată de Comitetul de Asistență pentru Dezvoltare al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) (OCDE).

Scopul PCM este de a îmbunătăți modul în care proiectele și programele de toate tipurile sunt gestionate, asigurându-se că toți factorii importanți și condițiile cadru sunt luați în considerare atât în timpul planificării, cât și al implementării proiectelor și programelor.

Managementul ciclului de proiect analizează aceste aspecte pentru a se asigura că proiectele și programele sunt în conformitate cu obiectivele generale ale politicii Comisiei Europene privind cooperarea internațională și contribuie la atingerea acestor obiective. Din 1993, PCM a fost folosit pentru mai mult decât doar proiecte. Acum este folosit și pentru programele sectoriale, care folosesc aceleași principii și metode ca și proiectele.

La nivel operațional, metodologia PCM încearcă să îmbunătățească lucrurile prin includerea de studii de fezabilitate și monitorizarea, evaluarea și documentarea luării deciziilor la etapele-cheie ale planificării și implementării proiectelor și programelor.

Pe parcursul întregului ciclu de proiect sau program, PCM solicită implicarea părților interesate (grupuri țintă, beneficiari, instituții locale și factori de decizie) (Comisia Europeană, 2003).

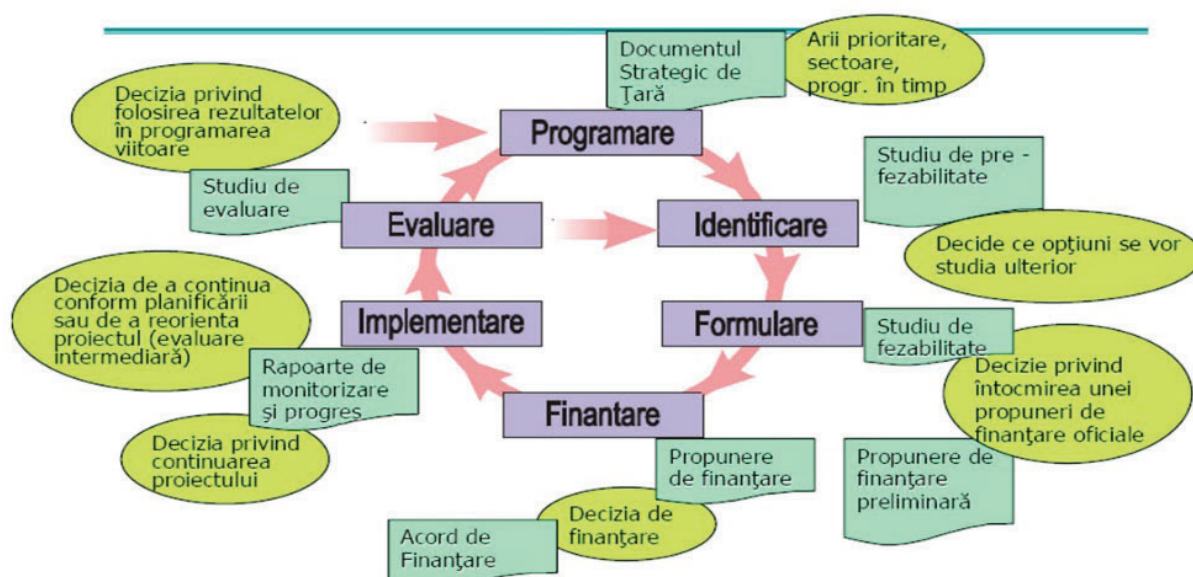

Figura 4.1.22 Ciclul programelor/proiectelor: principalele documente și decizii

Sursa: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Manual_PCM.pdf

Gestionarea banilor pentru aceste fonduri europene nu este ușoară. Chiar dacă fondurile structurale fac parte din bugetul UE, Comisia Europeană și guvernele naționale împărtășesc responsabilitatea pentru modul în care sunt cheltuite:

- Comisia negociază și aprobă programele de dezvoltare propuse de statele membre și alocă resurse. Țările și regiunile UE gestionează programe, le pun în acțiune și aleg proiecte, pe care apoi le monitorizează și le evaluează.
- Comisia ajută la monitorizarea programului, se angajează și plătește pentru cheltuielile care au fost aprobate și verifică sistemele de control.

Pentru fiecare fond și scop, angajamentele bugetare pentru programele operaționale se fac în tranșe anuale. Înainte ca programul operațional să fie adoptat, Comisia va efectua prima tranșă anuală. După aceea, se fac mai multe plăți până la 30 aprilie a fiecărui an.

Comisia eliberează automat o parte din angajamentul bugetar dacă nu a fost utilizată sau dacă nu a fost făcută nicio cerere de plată până la sfârșitul celui de-al treilea an de la angajamentul bugetar.

Pentru fiecare program operațional, autoritatea națională trebuie să numească: (CE, 2022; https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding/financial-management/):

- autoritate de management (o autoritate publică la nivel național, regional sau local sau un organism public/privat care conduce programul operațional);
- un organism de certificare (o autoritate publică la nivel național, regional sau local sau un organism care verifică situația cheltuielilor și cererile de plată înainte de a le trimite Comisiei);
- un organism de audit (o autoritate publică la nivel național, regional sau local sau un organism pentru fiecare program operațional, care supraveghează buna funcționare a sistemului de management și monitorizare).

În următoarele documente este descris fiecare program operațional:

(<https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>, accesat în iunie, 2022):

- **Acordul de Parteneriat 2021-2027** – 14 aprilie 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Asistență Tehnică 2021-2027** – 6 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027** – 31 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Transport 2021-2027** – 3 iunie 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Dezvoltare Durabilă 2021-2027** – 8 iunie 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027** – 9 iunie 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene

Programele Operaționale Regionale

- **Programul Operațional Regional Vest 2021-2027** – 18 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Regional Sud Muntenia 2021-2027** – 25 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Regional Sud-Vest Oltenia 2021-2027** – 25 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Regional Nord-Vest 2021-2027** – 26 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Regional Nord-Est 2021-2027** – 30 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Regional Sud-Est 2021-2027** – 30 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene
- **Programul Operațional Centru 2021-2027** – 30 mai 2022, versiunea transmisă Comisiei Europene

Proiecte, planuri, activități de mediu și dezvoltare durabilă

Pentru anii 2021-2027, politica de coeziune a UE va continua să se concentreze pe promovarea convergenței economice, sociale și teritoriale prin competitivitate durabilă, cercetare și inovare, tranziția digitală, obiectivele Pactului verde european și promovarea Pilonul Drepturilor Sociale.

Principalele locuri în care viitoarele programe ale politicii de coeziune vor avea nevoie de ajutor sunt:

- Cinci obiective politice vor fi sprijinite de FEDR, FSE+, Fondul de coeziune și EMFF. Acestea se vor concentra pe a face lumea mai verde și mai digitală, pe a face Europa mai conectată, mai incluzivă și mai socială și pe apropierea Europei de cetățenii săi.

Pentru FEDR (30%) și Fondul de coeziune (37%), au fost stabilite obiective climatice specifice, împreună cu un mecanism special de ajustare care va ajuta la urmărirea și atingerea acestora.

- FTJ va ajuta, de asemenea, oamenii să se adapteze la trecerea la o economie neutră din punct de vedere climatic până în 2050. Acesta este un obiectiv mare care a fost stabilit în Pactul Verde European și confirmat recent de Legea europeană a climei.

- Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul de coeziune, împreună cu Fondul social european recent creat și Fondul pentru tranziție echitabilă, sunt părțile principale ale politicii de coeziune a UE.

Actele legislative sub forma regulamentelor pentru gestionarea acestor fonduri sunt (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 231 Ediția în limba română Anul 64 Legislație 30 iunie 2021 Cuprins I Acte legislative REGULAMENTE, 2022):

- ✓ Regulamentul (UE) 2021/1056 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului pentru o tranziție justă;

- ✓ Regulamentul (UE) 2021/1057 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului social european Plus (FSE+) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1296 din 2013;

- ✓ Regulamentul (UE) 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune;

- ✓ Regulamentul (UE) 2021/1059 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind dispoziții specifice pentru obiectivul Cooperare teritorială europeană (Interreg) sprijinit de Fondul european de dezvoltare regională și de instrumentele de finanțare externă;

- ✓ Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de stabilire a dispozițiilor comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european Plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru afaceri maritime, pescuit și

acvacultură și de stabilire a normelor financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil, migrație și integrare, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului de sprijin financiar pentru managementul frontierelor și politica de vize (file:///C:/Users/Administrator/Downloads/OJ_L_2021_231_FULL_RO_TXT.pdf).

Exemple despre principalele programe europene care oferă bani pentru proiecte care ajută mediul și promovează dezvoltarea durabilă:

Horizon Europe (Comisia Europeană, 2022)

Horizon Europe este principalul program al UE pentru finanțarea cercetării și a noilor idei. Are un buget de 95,5 miliarde de euro. Se ocupă de schimbările climatice, ajută ONU să-și atingă obiectivele de dezvoltare durabilă și face UE mai competitivă și o ajută să crească.

Programul facilitează colaborarea oamenilor și consolidează impactul cercetării și inovării asupra dezvoltării, sprijinirii și implementării politicilor UE, abordând în același timp provocările globale. Acesta facilitează realizarea și răspândirea ideilor și tehnologiilor bune, creează locuri de muncă, folosește toate talentele UE, stimulează creșterea economică, face industriile mai competitive și profită la maximum de investițiile într-un spațiu european de cercetare mai puternic.

Pot participa entitățile juridice din UE și țările care au legătură cu UE.

Programul pentru mediu și politici climatice LIFE (Comisia Europeană, 2022).

Condițiile de mediu s-au îmbunătățit mult datorită legilor și politicilor de mediu, climă și energie elaborate de Uniunea Europeană. Dar există încă probleme majore de mediu și climat care, dacă nu sunt rezolvate, ar avea un impact mare asupra sănătății și fericirii oamenilor.

Programul LIFE este împărțit în următoarele domenii: „Mediu”, care include „Natura și biodiversitatea”, „Economia circulară și calitatea vieții” și „Politica climatică”, care include „Atenuarea și adaptarea la schimbările climatice” și „Tranziție la o economie curată”.

La prețurile curente, bugetul pentru punerea în aplicare a programului LIFE de la 1 ianuarie 2021 până la 31 decembrie 2027 este de 5.432.000,00 EUR.

Rolul Programelor Operaționale Naționale este, de asemenea, foarte important. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (2022) publică Programul Operațional Dezvoltare Durabilă cu următoarele teme:

- *Provocări globale și competitivitate industrială;*
- *Dezvoltarea digitală și industrială;*
- *Creativitate și societate favorabilă incluziunii;*
- *Climă, energie și mobilitate;*
- *Retehnologizare, tranziție verde.*

La nivel național, Administrația Fondului pentru Mediu este principala organizație care dă bani pentru proiecte și programe care ajută la protejarea

mediului. Este parte a guvernului central, are proprie identitate juridică și funcționează sub conducerea Ministerului Mediului și Pădurilor.

Câteva exemple de programe pentru care Fondul de Mediu le-a finanțat sunt: Programul de stimulare a reînnoirii parcurilor auto din 2011 (Programul RABLA); Programul „Casa Verde” pentru instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor tradiționale de încălzire; Programul de îmbunătățire a calității mediului prin reîmpădurirea terenurilor agricole degradate, restabilirea echilibrului ecologic și gestionarea durabilă a pădurilor; Programul de creștere a cantității de energie realizată din surse regenerabile; Programul de protecție a resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de epurare, canalizare și stații de epurare; Program de reducere a impactului asupra atmosferei, inclusiv monitorizarea calității aerului etc. (Ministerul Mediului, 2022).

Exemple de bună practică în asigurarea creșterii economice cu impact redus asupra mediului

✓ LIFE + DIGITALIFE produce plăci ceramice care sunt bune pentru mediu, creează locuri de muncă și susțin Planul de acțiune pentru economie circulară recent adoptat al UE. Dioxidul de titan (TiO₂), care este folosit pentru a acoperi majoritatea plăcilor ceramice, ajută la uciderea bacteriilor și chiar scapă de mirosurile din aer. Când vine vorba de spitale, curățenia și igiena sunt cele mai importante lucruri. Dar este nevoie de multă apă și energie pentru a face acest tip de farfurii. LIFE + DIGITALIFE a folosit tehnologia de imprimare digitală pentru a ocoli acest lucru. Pe parcursul a patru ani, echipa a realizat cerneluri speciale pe bază de apă, pentru imprimarea pe plăci ceramice, a construit o fabrică-pilot la scară industrială pentru a testa procesul de imprimare digitală și a măsurat impactul asupra mediului. Această metodă a redus cantitatea de TiO₂ folosită de o mulțime și de aproape toate deșeurile. De asemenea, uzina-pilot de lângă Bologna, Italia, și-a redus consumul de energie cu aproape jumătate și cel de apă cu aproape 100%. Planul se concentrează pe utilizarea resurselor într-un mod care să fie benefic pentru mediu și pe reducerea deșeurilor. Ca urmare a acestui succes, principalul partener al proiectului a investit peste 7 milioane de euro într-o fabrică industrială mare, pentru a realiza plăci ceramice „Active” și „Active 2.0” și a le aduce pe piață, ceea ce a dus la crearea mai multor locuri de muncă. „Ambele produse sunt importante pentru spitale și casele de bătrâni, deoarece sunt antibacteriene”, spune partenerul principal al Iris Ceramica Group, Valentino Capucci. „Acest lucru este valabil, mai ales, pentru pandemia de COVID-19 care se desfășoară chiar acum”, a spus el (Comisia Europeană, 2022).

✓ Proiectul LANDSUPPORT (Orizont 2020) finanțat de UE a realizat o platformă web care este ușor de utilizat și combină date prin satelit, drone, teledetecție și cele mai recente modele. Cu aceasta, fermierii, factorii de decizie politică și chiar și oamenii obișnuiți pot găsi cu ușurință informațiile de care au

nevoie pentru a lua decizii bune cu privire la mediu. Sateliții, senzorii și dronele adună o mulțime de informații despre planeta noastră în fiecare minut al fiecărei zile. Dar această bogăție de informații nu duce întotdeauna la practici mai bune de mediu. La începutul proiectului au fost reunite diferite surse de date. Acestea s-au bazat pe modele climatice avansate și pe date din constelația de sateliți Copernicus a UE. Pe platforma LANDSUPPORT în sine, modelele sunt folosite pentru a procesa datele colectate, iar peste 100 de instrumente operaționale fac datele ușor de accesat și de înțeles. Există instrumente care pot fi folosite pentru a simula managementul anumitor sisteme agricole, pentru a măsura randamentul culturilor și degradarea solului etc. Folosind scenariile climatice actuale și viitoare, pot fi luate în considerare lucruri precum cantitatea de poluare din sol. Platforma permite, de asemenea, măsurarea a cât de rezistent este un loc la schimbările climatice și cât de bine gestionează terenul din punct de vedere social și economic. În același mod, instrumentul „Cele mai bune practici agricole” îi va ajuta pe fermieri să aibă acces la date care îi vor ajuta să facă planuri mai bune, să folosească mai bine resursele valoroase precum apa și să folosească mai puține pesticide (Comisia Europeană, 2022).

✓ Proiectul LIFE YAST A LIFE a analizat modul în care deșeurile din fabricarea berii ar putea fi transformate în ingrediente de mare valoare, care ar putea fi utilizate în industria alimentară, a băuturilor și a cosmeticelor. Industria berii are probleme. Nu a reușit să reutilizeze drojdia de bere uzată (BSY), care este unul dintre cele mai importante deșeuri ale sale. Chiar dacă BSY este plin de proteine și nutrienți, se dăunează repede. Din acest motiv, este vândut de obicei fermierilor doar ca hrană umedă pentru animale sau aruncat ca gunoi. Dar, din moment ce Europa are lipsă de proteine și există tot mai multe apeluri pentru a folosi mai bine resursele noastre, trebuie să facem mai mult cu acest produs secundar promițător imediat. Pentru a atinge acest obiectiv, BDI Biotechnology a făcut mai întâi BSY și apoi l-a tratat în laborator, pentru a obține materii prime cu multă valoare adăugată. Acestea au fost: extractul de drojdie personalizat (CYE) și peretele celular de drojdie (YCW). Compania a înființat apoi o microberărie la sediul său din Spania, pentru a vedea cât de bine ar putea fi folosite din nou aceste materii prime în procesul de fabricare a berii. AB InBev a descoperit că rata de fermentație a berii a crescut atunci când extractul de drojdie și peretele celular de drojdie au fost utilizate în procesul de fabricare a berii. Între timp, VLPbio a spus că extractul personalizat de drojdie pe care l-a folosit în fermentația sa farmaceutică ca sursă de azot a avut aceleași rezultate ca un extract de drojdie comercial. Echipa LIFE YEAST a folosit chiar și extractul personalizat de drojdie pentru a face prototipuri alimentare. Erau prăjituri și băuturi calde și reci. O analiză a ciclului de viață a arătat, de asemenea, că fabricarea berii cu extract personalizat de drojdie în loc de drojdie comercială ar reduce emisiile cu până la 23%, deoarece s-ar folosi mai puțină apă și energie. Echipa spune că va reutiliza

34.400 de tone de drojdie uzată în Europa în următorii trei ani (Comisia Europeană, 2022).

Aplicații practice

1. Gestionarea proiectelor de mediu, exemple de bune practici pentru perioada de finanțare 2014-2020 (managementul proiectelor: studii de caz).
 2. Evaluarea și monitorizarea proiectelor (studii de caz: POIM, PNDR).
-

Referințe bibliografice

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/71/politica-de-mediu-principii-generale-si-cadrul-de-baza>, accesat în 07.04.2022.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=OJ:L:2021:243:TOC>, accesat în 20.03.2022.

Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene (2019). Al 8-lea program de acțiune pentru mediu – Cum să schimbăm împreună tendințele – Concluziile Consiliului, <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2022/03/29/council-adopts-8th-environmental-action-programme/>, accesat în 30 martie 2022.

https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en, accesat în 07.04.2022.

<https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/reference-documents;programCode=LIFE2027>, accesat în 02.04.2022.

<http://www.mmediu.ro/categorie/finantate-din-fondul-de-mediu/97>, accesat în 05.04.2022.

https://cinea.ec.europa.eu/news/life-eco-friendly-tiles-safer-hospitals-less-waste-and-new-jobs-2020-05-27_en accesat în 06.04.2022.

<https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/projects/success-stories/all/helping-land-managers-make-sense-remote-sensing-data>, accesat în 05.04.2022.

https://cinea.ec.europa.eu/news/waste-not-want-not-transforming-dregs-brewing-2020-03-08_en, accesat în 07.04.2022.

<http://www.anpm.ro/reglementari>, accesat în 10.04.2022.

http://responsalliance.eu/rplearn/?page_id=1117&lang=ro, accesat în 11.04.2022.

https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding/financial-management/ accesat în 05.06.2022.

http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Manual_PCM.pdf, accesat în 06.05.2022.

Tema 3. Consiliere pe probleme de mediu și dezvoltare durabilă*

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015. Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

De asemenea, Pactul Ecologic European (European Green Deal) reprezintă noua strategie de creștere a UE – publicat de Comisia Europeană (COM) la 11 decembrie 2019 care stabilește linia de orientare a diverselor politici europene pentru următorii 5 ani. Documentul este în conexiune cu o serie de inițiative legislative și nonlegislative din domenii multiple, precum mediu, schimbări climatice, energie, industrie, transporturi, agricultură, digitalizare și sectorul financiar. Prin Pactul Ecologic European, Comisia Europeană are în vedere facilitarea atingerii obiectivului de neutralitate climatică.

Regulamentul (UE) 2021/1119 de instituire a cadrului pentru realizarea neutralității climatice reprezintă actul legislativ european privind clima care consacră obiectivul atingerii neutralității climatice în 2050 și care derivă din Pactul Ecologic European. În acest context, Comisia Europeană a publicat *noua Strategie UE privind adaptarea la efectele schimbărilor climatice*, care definește direcția de urmat pentru a face față consecințelor inevitabile ale acestora. Strategia are rolul de a susține statele membre să continue progresele pentru a stimula capacitatea de adaptare, a consolida reziliența și a reduce vulnerabilitatea față de schimbările climatice. Principalele obiective ale strategiei vizează:

- îmbunătățirea nivelului de cunoaștere privind impactul schimbărilor climatice și managementul incertitudinilor;
- consolidarea măsurilor/acțiunilor de planificare și evaluare a riscurilor;

* Autor: conf. univ. dr. Cristian Teodor

- accelerarea acțiunilor de adaptare la efectele schimbărilor climatice;
- creșterea rezilienței globale la efectele schimbărilor climatice.

Pentru a putea fi atinse obiectivele climatice pentru orizontul de timp 2030 și 2050, *decarbonizarea sistemului energetic* în ansamblul său, este esențială. În acest sens, au fost lansate linii de acțiune precum:

- evaluarea nivelului de ambiție a Planurilor naționale integrate energie și schimbări climatice;
- prezentarea de către COM a unei Strategii pentru integrarea inteligentă a sectorului energetic în alte sectoare;
- revizuirea Regulamentului TEN-E/Rețelele trans-europene pentru energie;
- inițiativa în sectorul clădirilor – Valul renovărilor/*Renovation wave*;
- strategia privind energia eoliană *offshore*.

De asemenea, CE a adoptat Planul de acțiune al UE „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului” – un rezultat esențial al Pactului verde european. Planul interconectează toate politicile relevante ale UE în materie de combatere și prevenire a poluării, punând un accent deosebit pe modul de utilizare a soluțiilor digitale pentru a combate poluarea. Se prevede revizuirea unor acte legislative relevante ale UE pentru a identifica lacunele rămase în legislația UE și situațiile în care este nevoie de o mai bună punere în aplicare pentru a îndeplini aceste obligații juridice. Planul de acțiune stabilește obiective-cheie pentru 2030 de reducere a poluării la sursă comparativ cu situația actuală, și anume:

- îmbunătățirea calității aerului pentru a reduce cu 55 % numărul de decese premature cauzate de poluarea atmosferică;
- îmbunătățirea calității apei prin reducerea deșeurilor, a deșeurilor de plastic din mediul marin (cu 50 %) și a microplasticelor deversate în mediul înconjurător (cu 30 %);
- îmbunătățirea calității solului prin reducerea cu 50 % a pierderilor de nutrienți și a utilizării pesticidelor chimice;
- reducerea cu 25 % a ecosistemelor UE în care poluarea atmosferică amenință biodiversitatea;
- reducerea cu 30 % a numărului de persoane cu afecțiuni cronice cauzate de zgomotul produs de transport și
- reducerea semnificativă a cantității de deșeuri generate și cu 50 % a deșeurilor municipale reziduale.

Planul prezintă o serie de inițiative și acțiuni, printre care:

- alinierea în mai mare măsură a standardelor de calitate a aerului la cele mai recente recomandări ale Organizației Mondiale a Sănătății;
- revizuirea standardelor de calitate a apei, inclusiv a apei din râurile și mările din UE;

- reducerea poluării solului și intensificarea procesului de regenerare a solului;
- revizuirea majorității actelor legislative ale UE în materie de deșeuri pentru a le adapta la principiile economiei curate și circulare;
- susținerea ambiției de reducere la zero a poluării cauzate de producție și consum;
- prezentarea unui tablou de bord al performanței ecologice a regiunilor UE pentru a promova ambiția de reducere la zero a poluării în toate regiunile;
- reducerea inegalităților în materie de sănătate cauzate de ponderea disproporționată a efectelor nocive asupra sănătății suportate în prezent de persoanele cele mai vulnerabile;
- reducerea amprentei de poluare externă a UE prin restricționarea exportului de produse și deșeuri care au efecte nocive și toxice în țările terțe;
- lansarea laboratoarelor vii pentru soluții digitale ecologice și soluții inteligente de reducere la zero a poluării;
- consolidarea centrelor de cunoaștere ale UE pentru reducerea la zero a poluării și reunirea părților interesate în cadrul Platformei părților interesate privind reducerea la zero a poluării;
- consolidarea asigurării respectării măsurilor de reducere la zero a poluării împreună cu autoritățile de mediu și alte autorități de aplicare a legii.

Obiectivul ambițios de reducere la zero a poluării este un obiectiv transversal care contribuie la Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă a ONU și completează obiectivul de realizare a neutralității climatice până în 2050, în sinergie cu obiectivele privind economia verde și circulară și de refacere a biodiversității.

Pentru implementarea Agendei 2030, la nivel național a fost necesar un proces de revizuire a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 care a avut loc în anul 2018.

Dezvoltarea durabilă are ca premisă constatarea că civilizația umană este un subsistem al ecosferei, dependent de fluxurile de materie și energie din cadrul acesteia, de stabilitatea și capacitatea ei de autoreglare.

Politicile publice care se elaborează pe această bază, precum Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 urmăresc restabilirea și menținerea unui echilibru rațional, pe termen lung, între dezvoltarea economică și integritatea mediului natural în formele acceptate de societate.

Dezvoltarea durabilă se derulează pe fondul unor principii majore ce o caracterizează:

- Preocuparea pentru echitate și corectitudine între țări și între generații,
- Viziunea de lungă durată asupra procesului dezvoltării,

- Gândirea sistemică, interconexiunea dintre economie, societate și mediu.

În acest scop, Strategia de Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene are ca obiective principale:

- Limitarea schimbărilor climatice, a costurilor și a efectelor negative pentru societate și mediu,
- Asigurarea unui sistem de transport care să poată satisface nevoile economice, sociale și de mediu ale societății, minimizând impactul nedorit asupra acestora,
- Promovarea modelelor de producție și consum durabile,
- Îmbunătățirea managementului și evitarea supraexploatării resurselor naturale, recunoscând valoarea ecosistemelor,
- Promovarea unei bune sănătăți publice în mod echitabil și îmbunătățirea protecției împotriva amenințărilor asupra sănătății etc.

Pentru realizarea acestor obiective, Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 și legislația națională de mediu au un rol important, asigurând implementarea sinergică a legislației, strategiilor ori a mecanismelor de finanțare din domeniul dezvoltării durabile.

Prin procesul de propunere, elaborare, aprobare și revizuire, legislația prezintă un potențial foarte ridicat de asigurare a sinergiilor, cu precădere în interiorul domeniilor sectoriale. Avizarea interministerială a actelor legislative importante favorizează evitarea unor contradicții în interiorul domeniului vizat și între diferite domenii. Cu toate acestea, există puține acte legislative care promovează sinergii intersectoriale evidente, ce pot fi utilizate în promovarea conceptului de dezvoltare durabilă. Între acestea se remarcă, de exemplu, Codul Silvic, Legea protecției mediului, Legea privind regimul deșeurilor și a procedurile pentru emiterea diferitelor acte de reglementare de interes larg (de exemplu, autorizații de construcție, avize/acorduri/autorizații de mediu).

De exemplu, procedura pentru obținerea autorizației de construcție realizează sinergia dintre diferite domenii intersectoriale, unele dintre acestea cu o relevanță foarte ridicată pentru promovarea dezvoltării durabile. Eficiența energetică, impactul asupra mediului, accesul la infrastructuri sau la substitute ale acestora sunt doar câteva astfel de aspecte. În aceeași categorie se încadrează procedura de obținere a autorizației de mediu, care are potențial de a fi utilizată și pentru promovarea de sinergii reprezentative pentru dezvoltarea durabilă.

De la nivelul legilor organice, aceste sinergii tind să se concentreze pe nivel de domeniu, iar potențialul de a crea sinergii intersectoriale scade semnificativ. Mai mult, pe anumite domenii concurente, mai ales la nivelul ordinelor de ministru, crește riscul de apariție a sinergiilor negative. De exemplu, Legea privind protecția mediului creează numeroase sinergii către actele legislative din domeniu, acestea întărind la rândul lor prin detalieri și elemente specifice, spiritul aplicării legii. În domeniul ariilor naturale protejate, Legea privind protecția mediului stabilește cadrul general, care este detaliat prin Legea privind regimul ariilor

naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, care mai departe este detaliată prin mai multe ordine de ministru.

În concluzie, din analiza legislației a rezultat existența unui nivel de sinergie ridicat la nivel sectorial, ce pornește din legile organice. În schimb, intersectorial, cu excepția câtorva acte legislative, nivelul de sinergie este mediu spre scăzut. Mai mult, concurența între diferite domenii relevante pentru dezvoltarea durabilă este destul de evidentă (de exemplu, agricultură – protecția mediului; silvicultură – protecția mediului; piscicultură – protecția mediului; construcții – protecția mediului), în multe situații generând sinergii negative foarte puternice. Chiar și acolo unde există sinergii, acestea sunt valorificate insuficient și discontinuu.

Strategii/planuri sectoriale relevante pentru Planul Național pentru Dezvoltare Durabilă

Au fost considerate 62 de strategii și planuri relevante, distribuția lor pe domenii relevante pentru Planul Național pentru Dezvoltare Durabilă fiind următoarea:

- 6 strategii și planuri din domeniul administrativ;
- 21 strategii și planuri din domeniul economic;
- 9 strategii și planuri din domeniul protecției mediului;
- 20 strategii și planuri din domeniul social;
- 6 strategii și planuri intersectoriale.

Strategii și planuri relevante pentru tematică sunt:

1. Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030
2. Strategia națională de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private, și transformarea sa treptată într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050
3. Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020, ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 92 din 19 august 2021 privind regimul deșeurilor
4. Planul Național de Acțiune pentru Gestionarea Siturilor Contaminate din România
5. Strategia națională și Planul Național de Acțiune pentru conservarea biodiversității 2010-2020
6. Strategia energetică a României 2020-2030, cu perspectiva anului 2050
7. Strategia Națională de Sănătate Publică 2014-2020

Parteneriate pentru realizarea obiectivelor dezvoltării durabile

Dezvoltarea durabilă este considerată un proiect global. ODD-urile pot fi realizate numai cu parteneriate și cooperare globale puternice.

Obiectivul 17 solicită un parteneriat global, care presupune colaborarea și finanțarea internațională pentru atingerea tuturor obiectivelor de dezvoltare

durabilă cuprinse în Agenda 2030. Acest obiectiv evidențiază importanța stabilității macroeconomice globale și necesitatea mobilizării de resurse financiare pentru țările în curs de dezvoltare din surse internaționale, precum și prin intermediul consolidării capacităților interne de colectare de venituri. De asemenea este subliniată importanța regulilor echitabile în ceea ce privește guvernarea comerțului internațional.

În vederea sprijinirii acestui obiectiv, prin Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă, România susține angajamentele internaționale, aderarea la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică și joacă un rol proactiv pe plan european și internațional. Prin politica sa de cooperare pentru dezvoltare, România își propune să contribuie la lupta împotriva sărăciei extreme și să vină în sprijinul dezvoltării de instituții democratice sustenabile în țări aflate în curs de dezvoltare prin împărtășirea propriilor experiențe. Asistența bilaterală se realizează în parteneriat cu instituții publice, organizații internaționale, reprezentanți ai societății civile sau ai mediului privat sub formă de proiecte de dezvoltare, împrumuturi sau granturi, burse de studiu pentru învățământul liceal sau universitar (către 80 de state), sprijin bugetar, asistență umanitară. Asistența multilaterală a fost materializată prin contribuții la bugetele specifice ale UE, organizațiilor sau instituțiilor specializate din sistemul ONU sau prin participarea la fonduri comune cum ar fi Fondul Verde pentru Climă. Activitatea Platformei multipartite privind ODD reprezintă un model de guvernare deschisă și participativă; în acest sens Comisia Europeană sprijină continuarea activității acesteia pentru a implica regiunile, orașele, societatea civilă, mediul academic și întreprinderile într-un dialog incluziv privind durabilitatea și pentru a determina asumarea ODD. Pentru realizarea obiectivului de dezvoltare durabilă 17 – Parteneriate pentru realizarea obiectivelor un rol important îl are dialogul interinstituțional periodic cu privire la ODD, care să includă Comisia Europeană, Consiliul, Parlamentul European, precum și Comitetul European al Regiunilor și Comitetul Economic și Social European, pentru a asigura coerența politicilor, în spiritul acestui obiectiv.

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) reprezintă organizația internațională cu rol în pentru elaborarea politicilor mai bune pentru o viață mai bună. Scopul acești organizații este de a modela politicile care să favorizeze prosperitatea, egalitatea, oportunitățile și bunăstarea pentru toți.

Aceste demersuri presupun colaborarea OCDE cu guvernele, factorii de decizie și cetățenii, pentru stabilirea unor standarde internaționale bazate pe „certitudini” și la găsirea de soluții la o serie de provocări sociale, economice și de mediu. Totul, pentru creșterea performanței economice și crearea de noi locuri de muncă și până la promovarea unei educații puternice și a combaterii evaziunii fiscale internaționale. **În acest proces, OCDE reprezintă un forum unic și un centru de cunoștințe pentru date și analize, schimb de experiență, partajare a**

celor mai bune practici și consiliere privind politicile publice și stabilirea standardelor internaționale.

De asemenea, OCDE sprijină Agențiile pentru Dezvoltare Regională în vederea întăririi capacității acestora de planificare strategică și de facilitare a inovării, contribuind astfel la îmbunătățirea competitivității și la procesul de dezvoltare regională. „Acesta este unul din cele mai importante proiecte de asistență tehnică având ca beneficiari organizațiile responsabile de coordonarea dezvoltării regionale în România și este susținut și de către Directoratul General pentru Sprijinirea Reformelor Structurale din cadrul Comisiei Europene (DG REFORM)”.

Decalajele regionale din România afectează investițiile naționale și regionale, productivitatea, competitivitatea și ocuparea forței de muncă, precum și bunăstarea cetățenilor. Din acest motiv organizația propune o mai bună planificare a dezvoltării și facilitarea unor servicii mai eficiente de sprijinire a inovării la nivel regional ce pot contribui la diminuarea acestor disparități. Realizarea acestor scopuri pot fi materializate prin asigurarea unei capacități regionale și locale pregătite pentru a concepe și a pune în aplicare planificarea strategică locală, precum și consolidarea structurilor regionale dedicate sprijinirii inovării de către OCDE.

Analizând specificitatea regională și ținând cont de realitățile din teritoriu, proiectul coordonat de OCDE urmărește realizarea unui plan de acțiuni pentru fiecare din cele 8 ADR prezente în România.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 272/8.05.2019 s-a constituit Comitetul Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă, sub președinția prim-ministrului, având în componența sa membri ai guvernului. Acesta urmărește integrarea principiilor și obiectivelor privind dezvoltarea durabilă în cadrul tuturor politicilor naționale, programelor, planurilor și strategiilor, aprobă planul de acțiune și raportarea anuală către Parlament a stadiului de implementare a Strategiei. Departamentul asigură secretariatul permanent al Comitetului.

Nuclee pentru Dezvoltare Durabilă

Departamentul de Dezvoltare Durabilă a reușit, cu sprijinul ministerelor, constituirea Rețelei Nucleelor pentru Dezvoltare Durabilă la nivelul autorităților publice centrale, cu atribuții în domeniul dezvoltării durabile. Sunt formate din personal existent, care trebuie să urmărească atât implementarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ce țin de domeniul de activitate al instituției, cât și să reprezinte punți de legătură între fiecare instituție și Departament, pe de o parte și Institutul Național de Statistică pe de altă parte. Au fost constituite 22 de nuclee, care includ cca 90 de specialiști, pe următoarele domenii: (1) Afaceri Externe (2) Afaceri Interne (3) Agricultură (4) Apărare (5) Ape și Păduri (6) Cultură (7) Cercetare (8) Comunicații (9) Dezvoltare Regională (10) Economie (11) Educație (12) Energie (13) Finanțe Publice (14) Fonduri Europene (15) Justiție (16) Mediu

(17) Mediul de Afaceri (18) Muncă și Protecție Socială (19) Sănătate (20) Tineret și Sport (21) Transporturi și Infrastructură (22) Turism.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 114/4.05.2020 s-a constituit **Consiliul Consultativ** pentru Dezvoltare Durabilă, pentru a asigura participarea constantă a reprezentanților mediului academic, cercetării și societății civile, cu scopul de a urmări efectele politicilor din domeniul dezvoltării durabile, de a iniția și elabora documente programatice și metodologii pentru implementarea Strategiei. Departamentul asigură secretariatul permanent al Consiliului.

Consiliului Consultativ are rolul de a oferi suport științific și tehnic Departamentului pentru Dezvoltare Durabilă și de a susține și încuraja implementarea de bune practici relevante pentru România cu rezultate pozitive la nivel european și internațional în cadrul mecanismelor administrațiilor publice implicate în procesul de dezvoltare durabilă.

Consiliul îndeplinește următoarele atribuții principale:

- a) elaborează propuneri privind planul național de acțiune pentru implementarea strategiei;
- b) realizează studii și analize privind implementarea strategiei;
- c) elaborează puncte de vedere și proiecte de propuneri de inițiative legislative, în domeniile identificate ca fiind prioritare pentru implementarea strategiei;
- d) asigură cadrul organizat pentru consultări și schimb de informații între diferitele părți interesate implicate în implementarea strategiei;
- e) facilitează accesul la informațiile pe care le deține, asigurând consultarea acestora în condiții de transparență;
- f) oferă suport în identificarea și promovarea noilor idei și a unei abordări inovative în domeniul dezvoltării durabile;
- g) oferă sprijin și consultanță Departamentului pentru dezvoltare durabilă în realizarea atribuțiilor sale, la solicitarea acestuia;
- h) oferă sprijin și consultanță Comitetului Interdepartamental pentru Dezvoltare Durabilă, la solicitarea acestuia;
- i) elaborează propuneri pentru raportul anual elaborat de către Departamentul pentru dezvoltare durabilă privind implementarea Strategiei;
- j) realizează studii, cercetări și dezbateri în scopul elaborării și implementării unui cod al sustenabilității;
- k) oferă sprijin pentru eficientizarea Sistemului Statistic Național, prin consultarea setului de indicatori de dezvoltare durabilă naționali definiți de Institutul Național de Statistică și selectarea indicatorilor relevanți domeniului dezvoltării durabile.

În realizarea atribuțiilor sale, Consiliul Consultativ cooperează cu instituții și organisme de drept public sau privat din domeniul dezvoltării durabile ori din domeniile convergente cu domeniul dezvoltării durabile. Consiliul dezvoltă relații

de colaborare și parteneriate și se poate afilia la organisme naționale și internaționale în domeniu, prin Departamentul pentru dezvoltare durabilă.

Coaliția pentru Dezvoltare Durabilă

Departamentul de Dezvoltare Durabilă a facilitat constituirea Coaliției. Aceasta s-a înființat în 2020 sub numele „Coaliția România Sustenabilă”. Este formată din peste 90 entități, reprezentând mediul economic și societatea civilă. În anul 2021 a fost lansat protocolul de colaborare între Departament și Coaliție.

Coaliția România Sustenabilă (CRS) este o inițiativă apolitică privată, constituită ca un cadru de colaborare voluntară, prin participarea individuală și colectivă a membrilor și voluntarilor săi, din nevoia de:

- extindere a canalelor și formelor de comunicare, consultare, conlucrare și implicare;
- intensificare a dialogului și colaborării dintre societatea civilă, instituțiile publice și mediul privat.

CRS se înființează ca bază coerentă de consultare între sectorul privat, organizațiile neguvernamentale și instituțiile publice pe teme care au impact asupra dezvoltării sustenabile a României, în conformitate cu:

- planul de implementare a Strategiei Naționale de Dezvoltare Durabilă a României 2030;
- misiunea și strategia Ambasadei Sustenabilității în România (ASR);
- Obiectivul 17 pentru Dezvoltare Sustenabilă: Parteneriate pentru realizarea obiectivelor.

CRS se înființează cu scopul de a identifica și implementa, prin dialog și conlucrare, în perioada 2020-2030, soluțiile care să asigure evoluția României spre cele 17 Obiective de Dezvoltare Sustenabilă (ODS) agreate la nivelul Organizației Națiunilor Unite (ONU), transpuse la nivelul Uniunii Europene în Agenda UE 2030, și în Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României 2030.

CRS are ca **obiective**:

(O1) Dezvoltarea continuă a comunității de **Voluntari** (persoane fizice) și **Membri** (persoane juridice) implicați în Dezvoltarea Sustenabilă a României prin contribuția voluntară, individuală și colectivă.

(O2) Constituirea de **Grupuri de lucru** care contribuie la Obiectivele de Dezvoltare Sustenabilă (ODS), în cadrul cărora membrii redactează planuri de acțiune, generează soluții și programe care să conducă la atingerea țintelor asumate, și implementează Activitățile agreate în intervalul 2020-2030.

(O3) Monitorizarea și comunicarea publică a evoluției României în direcția dezvoltării sustenabile.

Pentru a atinge obiectivele mai sus menționate, CRS derulează o serie de activități, precum:

- recrutarea continuă de Voluntari și Membri în coaliție;
- pregătirea teoretică a Membrilor în domeniul dezvoltării durabile și în privința modalităților de transpunere a principiilor și practicilor sustenabile;
- susținerea Membrilor în constituirea Grupurilor de lucru și derularea Activităților tematice;
- facilitarea comunicării în cadrul și între Grupurile de lucru, cât și între acestea și Voluntarii coaliției sau publicul larg;
- administrarea resurselor materiale și financiare puse la dispoziția sa de ASR, Membri sau alți susținători, și publicarea unui Raport anual;
- dezvoltarea și publicarea, anual, a unui Plan de lucru, avizat de Comitetul Director (CD) și Consiliul Consultativ (CC) al ASR, ce include Activitățile planificate pentru anul respectiv, și a unui Raport de activitate;
- crearea instrumentelor de comunicare (site, newsletter, social media etc.) și administrarea lor.

ONG-urile de mediu au, de asemenea, rol în procesul de implementare a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a României 2030. Un rol important în consilierea pe probleme de mediu și în procesul de implementare a obiectivelor dezvoltării durabile îl au și organizațiile care ajută orașele și regiunile să absoarbă fonduri europene prin proiecte de înaltă calitate. Una dintre organizațiile de acest tip se intitulează JASPERS care are ca scop accelera absorbției a 350 de miliarde EUR din fonduri ESI menite să realizeze o mai mare coeziune în Europa, prin proiecte care sunt planificate, pregătite, achiziționate și derulate la cele mai înalte standarde tehnice, sociale și de mediu posibile.

Totodată, **parteneriatele cu instituțiile financiar bancare** contribuie la procesul de implementare a strategiei de Dezvoltare Durabilă a României 2030, astfel:

BERD are în vedere constituirea unei Facilități de Finanțare a Economiei Verzi în România (GEFF, „Facilitatea”) pentru a oferi Instituțiilor Financiare Partenere (IFP) resurse de creditare și pachete de Cooperare Tehnică.

Consiliile consultative pentru zone protejate sunt alcătuite din reprezentanți ai instituțiilor, organizațiilor economice, organizațiilor neguvernamentale, autorităților și comunităților locale, care dețin cu orice titlu suprafețe, bunuri sau au interese în perimetrul ori în vecinătatea ariei naturale protejate și care sânt implicate și interesate în aplicarea măsurilor de protecție, în conservarea și dezvoltarea durabilă a zonei.

Natura 2000 în România

În România, siturile de importanță comunitară au fost desemnate în două etape:

➤ Prima a avut loc în anul 2007, când au fost desemnate 273 de situri de importanță comunitară prin Ordinul ministrului Mediului și Dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de

importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România.

➤ A doua etapă la sfârșitul anului 2011, prin desemnarea de noi situri prin Ordinul nr. 2387 din 29 septembrie 2011 pentru modificarea Ordinului ministrului Mediului și Dezvoltării durabile nr. 1.964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene *Natura 2000* în România, când numărul de situri de importanță comunitară a ajuns la 408, având o suprafață de 4.147.368 ha.

În legislația românească cele două directive sunt transpuse prin Ordonanța de Urgență nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice.

Referințe bibliografice

ONU (2015). *Agenda 2030 de Dezvoltare Durabilă*.

Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor (2021). *Calea către o planetă sănătoasă pentru toți* Plan de acțiune al UE: „Către reducerea la zero a poluării aerului, apei și solului”.

Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor (2019), Pactul Ecologic European, Bruxelles, 11.12.2019, COM (2019) 640 final.

Regulamentul (UE) 2021/1119 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 iunie 2021 de instituire a Cadrului pentru realizarea neutralității climatice și de modificare a regulamentelor (CE) nr. 401/2009 și (UE) 2018/1999 („Legea europeană a climei”).

Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030 (2018)

<http://romania-durabila.gov.ro/wp-content/uploads/2021/08/Raport-de-evaluare-a-politicilor-planurilor-si-strategiilor-de-actiune-sectoriale-in-relatie-cu-obiectivele-Strategiei-Nationale-pentru-Dezvoltarea-Durabila-a-Romaniei-2030.pdf>.

Anexă

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
1. Fără sărăcie	Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context	1.1 Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii.
		1.2 Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă.
		1.3 Consolidarea sistemului național unitar al serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme.
2. Foamete „zero”	Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile	2.1 Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014.
		2.2 Finalizarea cadastrului agricol.
		2.3 Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018.
		2.4 Menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite.
		2.5 Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone.
		2.6 Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole.
		2.7 Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană. Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică.
3. Sănătate și bunăstare	Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă	3.1 Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri.
		3.2 Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit eliminarea documentelor și registrelor hard copy, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor.

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
		3.3 Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate.
		3.4 Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE.
		3.5 Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații.
		3.6 Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor.
		3.7 Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile.
		3.8 Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale.
		3.9 Reducerea mortalității cauzate de boli cronice.
		3.10 Reducerea consumului de substanțe nocive.
4. Educație de calitate	Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți	4.1 Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional.
		4.2 Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum și creșterea ponderii de materii opționale.
		4.3 Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și nonviolenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
		<p>4.4 Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli.</p>
		<p>4.5 Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional.</p>
		<p>4.6 Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, inclusiv cu mediul de afaceri.</p>
		<p>4.7 Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE.</p>
		<p>4.8 Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; continuarea cointeresării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe.</p>
		<p>4.9 Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea, crearea de locuri de muncă decente și antreprenoriatul.</p>
		<p>4.10 Creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor.</p>
		<p>4.11 Extinderea în educația formală universitară a dezvoltării durabile ca principii și specializare și accentuarea rolului cercetării interdisciplinare în dezvoltarea unei societăți durabile.</p>

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
5. Egalitate de gen	Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor	5.1 Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe.
		5.2 Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferile publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare.
		5.3 Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.
6. Apă curată și sanitație	Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți	6.1 Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare.
		6.2 Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă.
		6.3 Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%.
		6.4 Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate.
		6.5 Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură.
		6.6 Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile.
7. Energie curată și la prețuri accesibile	Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern	7.1 Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vedea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile.
		7.2 Asigurarea securității cibernetice.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
		<p>7.3 Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de status-quo) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile.</p> <p>7.4 Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi.</p> <p>7.5 Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor.</p> <p>7.6 Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură.</p>
8. Muncă decentă și creștere economică	Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți	<p>8.1 Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației.</p> <p>8.2 Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenorialul prin start-up, creativitatea și inovația, și care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare.</p> <p>8.3 Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă.</p> <p>8.4 Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică.</p> <p>8.5 Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.</p>

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
9. Industrie, inovație și infrastructură	Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației	9.1 Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți.
		9.2 Îmbunătățirea siguranței rutiere.
		9.3 Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptare sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora.
		9.4 Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere.
		9.5 Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare.
		9.6 Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare.
		9.7 Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe.
10. Inegalități reduse	Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta	10.1 Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurile dezavantajate.
		10.2 Aproprierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.
		10.3 Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
11. Orașe și comunități durabile	Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile	11.1 Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii.
		11.2 Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluării generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ.
		11.3 Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor.
		11.4 Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare.
		11.5 Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic.
		11.6 Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului.
		11.7 Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de contaminarea aerului, apei și solului.
		11.8 Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban și rural.
		11.9 Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului.
12. Consum și producție responsabile	Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile	12.1 Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs.

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
		12.2 Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare.
		12.3 Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în 2025 și 60% până în 2030.
		12.4 Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în 2030.
		12.5. Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în 2022, a deșeurilor biologice până în 2023 și materialele textile până în 2025.
		12.6 Stabilirea de scheme obligatorii de răspundere extinsa a producătorilor pentru toate ambalajele pana în 2024.
		12.7 Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene.
13. Acțiune climatică	Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor	13.1 Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale.
		13.2 Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate.
		13.3 Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie.
		13.4 Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția de la economie "verde", cu emisii reduse de dioxid de carbon, reziliență la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
14. Viața acvatică	Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă	14.1 Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți.
		14.2 Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile.
		14.3 Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement.
		14.4 Atragerea celorlalte state riverane Marii Negre în actul de management durabil al resurselor acvatice vii.
15. Viața terestră	Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate	15.1 Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Deltă) prin gestionare integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede.
		15.2 Conservarea și protejarea zonelor umede, între care se află și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa, ca parte a patrimoniului natural european și mondial.
		15.3 Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă.
		15.4 Susținerea instituțiilor și infrastructurilor de cercetare-dezvoltare de interes național și European pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural.
		15.5 Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea defrișărilor abuzive și a tăierilor rase, introducerea unui sistem informatic integrat pentru monitorizarea exploatarei și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, reglementarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere.

Administrație publică pentru dezvoltare durabilă

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
		15.6 Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație pentru restabilirea/refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului.
		15.7 Combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații.
16. Pace, justiție și instituții eficiente	Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile	16.1 Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție.
		16.2 Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice.
		16.3 Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe.
		16.4 Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor.
		16.5 Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată.
		16.6 Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile.
		16.7 Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile.
		16.8 Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor digitalizate on-line.

Modulul 4. Dimensiunea de mediu a dezvoltării durabile

ODD-urile ONU	Obiectivele SNDDR	Ținta 2030 a SNDDR
17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor	Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă	17.1 Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030.
		17.2 Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate.
		17.3 Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică.
		17.4 Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional.

**Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin
Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!**

**Titlul proiectului: România Durabilă - Dezvoltarea cadrului strategic și instituțional
pentru implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030**

Codul proiectului: SIPOCA 613/mySMIS 127545

Denumirea beneficiarului: Secretariatul General al Guvernului

Coordonator: Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă din cadrul SGG

Parteneri: Institutul Național de Statistică

Asociația Regională pentru Dezvoltare Antreprenorială Oltenia

Data publicării: Septembrie 2022

**Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu
poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.**

DEPARTAMENTUL PENTRU
DEZVOLTARE DURABILĂ

